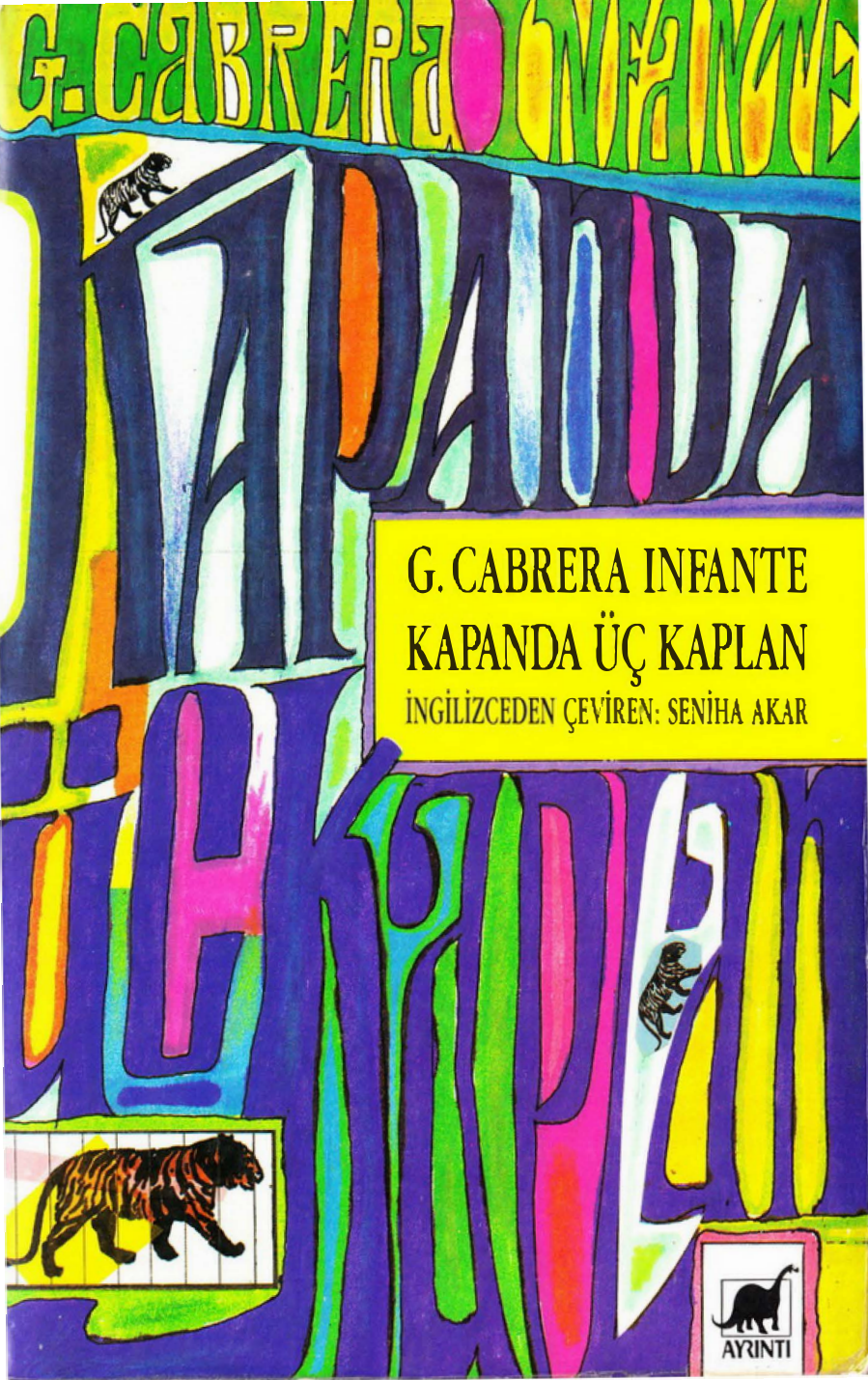

G. CABRERA INFANTE
KAPANDA ÜÇ KAPLAN
İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN: SENİHA AKAR
AYRINTI

AYRINTI:43
Edebiyat dizisi 15

KAPANDA ÜÇ KAPLAN
G. Cabrera Infante

İngilizce'den çeviren
Seniha Akar

Kitabın özgün adı
Tres Tristes Tigres

Çeviride kullanılan metin
THEREE TRAPPED TIGERS
Faber and Faber / 1982

Kapak
Sadık Karamustafa

Basıma Hazırlık
Renk Yapımevi, Başmusahip Sk. 3/3
Cağaloğlu - İstanbul Tel: 526 91 69

Baskı
Renk Basımevi: 526 91 69

Birinci Basım
Kasım 1991

ISBN 975-539-008-1

AYRINTI
Yayınevi
Başmusahip Sok. 3/3 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 511 70 09 Fax: 522 83 97

G. Cabrera Infante

KAPANDA ÜÇ KAPLAN

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR
Milan Kundera/9. basım

KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ
Peter Handke/2. basım

YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU
Mario Vargas Llosa/3. basım

BİZ
Yevgeni Zamyatin

KESİK BİR BAŞ
İris Murdoch/2. basım

YENİ TANRILAR
Alberto Vasquez-Figueroa

İNFAZA ÇAĞRI
Vladimir Nabokov

EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM
Woody Allen/4. basım

ÇALI HOROZU
Michel Tournier

BANYO
Jean Philippe Toussaint

BALKON
Jean Genet

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU
J.G. Ballard

BEYAZ ZENCİLER
Ingvar Ambjörnsen

SİYAH MADONNA
Doris Lessing

KAPANDA ÜÇ KAPLAN
C. Cabrera Infante

Hazırlanan Kitaplar

ANARŞİNİN KISA YAZI
Buenaventura Durruti'nin Yaşamı ve Ölümü
Hans Magnus Enzensberger

ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN
Marge Piercy

FOTOĞRAF MAKİNESİ
Jean-Philippe Toussaint

VEDA YEMEĞİ
Michel Tournier

MİNYATÜR DEVRİM: SCHWARZENBERG
Stefan Heym

G. CABRERA INFANTE

(G. Cain takma adını kullanarak da yazmıştır) (D. 1929) Küba asıllı roman, kısa öykü, deneme, eleştiri, senaryo yazarı, yayıncı, gazeteci ve çevirmen.

Cabrera Infante, Latin Amerika'nın en özgün ve etkili yazarlarından biri olarak kabul edilmektedir. 1960'ların ortalarından sonra Küba'dan uzakta sürgünde yaşamakla birlikte, yapıtlarının konuları, büyümüş olduğu Havana'da geçer; ayrıca yapıtlarında, Küba Devrimi'nden önceki Fulgencio Batista y Zaldivar rejimi sırasındaki baskıcı, vahşi toplumsal ve siyasal ortam ayrıntılı biçimde işlenir. Cabrera Infante dilden eğlenceli bir tarzda yararlanmaya büyük önem verir, geleneksel edebi biçimleri terk eder, gevşek yapılı ve neredeyse konusuz yapıtlar yaratır. Cabrera Infante'nin satirik, yaratıcı yapıtları, Lewis Carroll, James Joyce, Jonathan Swift ve Laurence Sterne'ün yapıtlarıyla karşılaştırılmıştır.

Cabrera Infante edebiyata 1950'lerde kısa öyküler yazarak başladı. Bu öykülerden pek çoğu *Bohemia*'da ve öteki Küba dergilerinde yayımlandı; daha sonra bu öyküler *Asi en la paz como en la guerra* (1960: Savaşta Olduğu Gibi Barışta da) adlı kitapta toplandı. Toplumsal gerçekçi bir üslupla yazılan bu ilk dönem yapıtları Cabrera Infante'nin Batista diktatörlüğüne muhalefetini açığa vurur. 1959'da Fidel Castro iktidara geçtiğinde Cabrera yeni hükümetle işbirliğine yöneldi: Kültür İşleri Bürosu'nda görev yaptı, sonra da Brüksel'de kültür ataşesi oldu. Ayrıca, Castro yanlısı gazete *Revolution*'un edebiyat ekinin yöneticiliğini üstlendi. Gazetenin editörleri, Cabrera Infante'nin kardeşi Saba Cabrera Infante tarafından yönetilen ve Batista iktidarının doruğunda Havana'nın gece yaşamını anlatan belgesel bir filmin sansür edilmesini protesto için kampanya başlatınca Castro bu gazeteyi kapattı.

Cabrera Infante'yi edebiyat alanında önemli bir kişi yapan *Tres Tristes Tigres* (1965; Kapanda Üç Kaplan) adlı romanında Infante, toplumsal gerçekçilikten ayrılarak bir dizi monologdan oluşan alaycı bir anlatımı seçer. Batista'nın devrilişinin arifesinde Havana gece yaşamını anlatan bu yapıt cinaslar, sözcük oyunları ve parodilerle doludur. Esas olarak Küba sokak diliyle (argosuyla) yazılmış romanda öykü birkaç karakter tarafın-

dan anlatılır. *Kapanda Üç Kaplan*, maddi ve manevi bir karmaşaya düşen bir toplumu betimler. Bu toplumda, dil groteskleşir (acayipleşir) ve yeni bir iletişim yolu arayan insanlar tarafından yeniden biçimlenir. Raymond D. Souza, Cabrera Infante'nin karakterlerinin "kaos içinde düzen, değişim diyarında değişmezlik, sınırlamalar dünyasında sınırsızlık" arayışlarına dikkat çekmektedir. Her ne kadar eleştirmenler *Kapanda Üç Kaplan*'ı genellikle Latin Amerika'dan doğan en önemli çağdaş romanlardan biri olarak değerlendirirlerse de, bu roman Küba'da yasaklandı ve Cabrera Infante'nin düş kırıklığına uğramasına yol açtığı gibi sonunda Castro yönetimine muhalefetine de neden oldu.

Cabrera Infante 1965'te Küba'yı terk etti ve Avrupa'da yaşamaya başladı; sonunda da Londra'ya yerleşti: Ülkesini terk ettikten sonra yazdığı ilk kitabı olan *Vista de amanecer en el trópico* (1974; *A View of Dawn in the Tropics*'te [Tropikal Kuşakta Şafağın Görünümü]) Cabrera Infante gene Castro öncesi Küba'yı keşfetmektedir. Yüzden fazla kısa skeçten oluşan bu derleme, Küba tarihinin ana hatlarını çizmektedir. Bu kitabın yapısı *In Peace as in War*'a (Savaşta Olduğu Gibi Barışta da) benzemektedir. Ancak önceki yapıtlarıyla karşılaştırıldığında, eleştirmenler *A View of Down in the Tropics*'i sert ve karamsar bulmuşlardır. Jorge H. Valdes'e göre bu derleme, Küba tarihini "hep mutsuz sonla biten, yinelenen ve genellikle rastlantısal bir olaylar dizisi" olarak göstermektedir. Cabrera Infante'nin sonraki romanı *La Habana para un infante difunto* (1979; *Infante's Inferno* [Infante'nin Cehennemi]) birçok otobiyografik özellik taşıyan bir gencin cinsel uyanışını anlatmaktadır. Bol miktarda sözcük oyunlarına yer verilmesi nedeniyle bu kitap *Kapanda Üç Kaplan*'la karşılaştırılmaktadır; ancak birçok eleştirmen, Cabrera Infante'nin yaratıcı dilbilimini aynı ölçüde takdir etmemiştir. Cabrera Infante'nin İngilizce yazdığı ilk kitabı *Holy Smoke* (1986; Kutsal Duman) puronun tarihinin gerçeklere dayalı bir anlatımıdır ve edebiyat ile film yapıtlarındaki ünlü tütün içme sahnelerinin bir antolojisini de içermektedir. Önceki yapıtı gibi *Holy Smoke* da sözcük oyunları ve cinaslarla doludur. John Gross şöyle demektedir: "Conrad ve Nabokov bir yana, anadili İngilizce olmayan başka hiçbir yazar bu dili daha büyük ustalıkla kullanmamıştır." Çocukluğundan bu yana filmlere büyük bir ilgi duyan Cabrera Infante, film eleştirilerinden oluşan iki kitap yayımlamıştır; G. Cain takma adıyla *Un oficio del siglo XX* (1963) ve *Arcadia todas las noches* (1978). *Wonderwall*, *Vanishing Point* ve *Under the Volcano* adlı filmlerin senaryoları da Infante'ye aittir.

ÇEVİRENİN NOTU

Sevgili okur, *Kapanda Üç Kaplan*, Cabrera Infante'nin Küba dilinde yazdığı *Tres Tristes Tigres* romanının yazarın işbirliğiyle ve gözetiminde Donald Gardner ve Suzanne Jill Levine tarafından gerçekleştirilen İngilizce çevirisinden Türkçeye aktarılmıştır. Bir çevirinin çevirisini yapmak her zaman birtakım sorunları beraberinde getirir. Kaynak metne ne denli bağlı kalınırsa kalınsın sonuç üçüncü elden bir tanıklıktır. Üstelik *Kapanda Üç Kaplan*'ın söz oyunlarına dayanan yapısı gereği İngilizce metin, kaynak metinden yer yer gözle görülür sapmalar göstermekte, çeviriden çok uyarlamayla bağdaştırılabilecek farklılıklar içermektedir. Özellikle "Dilmece" bölümünde yer alan şiir ve şarkılar iki metinde çok ayrıdır. Örnekse, kaynak metinde sayfa 210'da kullanılan şarkı İngilizce metinde yerini *Quantanamera*'ya (s. 217) bırakmıştır. Yine sayfa 210'da *Borborigma Darii* şiiri üzerinde oynanırken İngilizce metinde Poe'nun *Kuzgun*'u üzerinde oynanmıştır. Kaynak metin, 212'de *Cantata de Café* İngilizce metinde Robert Burns'ün ünlü dostluk şarkısına bırakmıştır yerini (s. 219). Kaynak metinde sayfa 216'daki çevrik sözcüklere, tersi yüz bir tümcelere birtakım eklemeler yapılmıştır. Yine kaynak metinde 267-269'uncu sayfalardaki listelerle İngilizce metinde 287-289'uncu sayfalarda yer alan listeler kimi farklılıklar içermektedir.

Yukarıda sayılanlar yalnızca ilk bakışta göze çarpan ayrımlardır ve kuşkusuz bir bölümü metni İngilizleştirme, özellikle alıntılar söz konusu olduğunda, İngiliz okuruna daha yakın kılma kaygusundan kaynaklanmaktadır. Benim yazarla işbirliğine girme ve onun onayını alma şansım olmadığından özgün metinden de yararlandığım isim listeleri dışında alıntılarda ve metin üzerinde yapılan öbür değişikliklerde İngilizce metne bağlı kaldım. Özgün metni bilenler açısından yadırgatıcı olsa da bunun çeşitli yönlerden yarar getirdiğine inanıyorum. Öncelikle İngiliz yazını Türk okura genelde Küba yazınından daha yakın olduğu için anlam kaydırmalarını ve metin üzerindeki oynamaları daha rahat izleyebilirler. Ayrıca bunca

yabancı malzemenin kitapta üzerinde önemle durulan kültürel yabancılaşma temasını pekiştirdiğini düşünüyorum. Buna bağlı olarak İngilizce metinde yer alan İspanyolca, Fransızca, Latince, Almanca, Rusça vb sözcük ve alıntılar da çeviride olduğu gibi korunmuş, gerekli görülen yerde bunların dipnotlarla açıklanması yoluna gidilmiştir.* Böylelikle Türkçemiz açısından da güncel olan, anadilin yerli yersiz yabancı sözcüklerin istilasına uğrayarak yozlaştırılması sorunu verilmeye çalışılmıştır. Yine aynı bağlamda Türkçe karşılıkları olmakla birlikte pek çok yabancı kökenli terim ve sözcük olduğu gibi korunmuştur.

Çeviride İngilizce metne bağlı kaldığımı söyledim. Ancak siz de kabul edersiniz ki sesdeş ve çevrik sözcüklere, tersi yüzü bir sözlere, dahası tümcelere, yazımla oynayarak anlam kaydırmaya, sözcükleri bozmaya böylesine yer veren bir metinde kaynağa yüzde yüz bağlı kalmak olanaksızdı. Burada çeviri yöntemimi belirlerken hem yazarın Cué ve Silvestre aracılığıyla dile getirdiği çeviri üzerine düşüncelerinden, hem de İngilizce metinde kaynak metinle birlikte verilerek karşılaştırma olanağı sağlayan örneklerde İngilizce çevirmenlerin kullandıkları yöntemlerden yararlandım. Böylece kimi zaman sese bağlılık anlamın önüne geçti, kimi zaman anlam ve ses bir yana bırakılıp özgürce kanat açıldı, kimi zamansa anlam ön plana çıktı, ses yitti. Yine de İngilizce metindeki her bir sözcük oyununu Türkçenin yapısına uygun bir sözcük oyunuyla karşılamaya özen gösterdim. Bunu yaparken anlamda ufak tefek değişiklikler oldu. Örnekse, İngilizce metinde sayfa 36'daki *gourmet-hermet*, Türkçe metinde sayfa 47'deki *serkeş-keşiş*'e dönüştü. Yine İngilizce metinde sayfa 223'te yer alan ses açısından benzeş, anlam açısından karşıt sözcük çiftleri "allegory-allergy", "causality-casualty", "chance-change", "farce-force", Türkçe metinde yerlerini "siyasa-piyasa", "tarih-talih", "tinsel-cinsel", "yazgı-yargı" ikililerine bıraktılar. Kimi zamansa oyun anlamın tümüyle önüne geçti. Bir örnek verecek olursak, İngilizce metinde sayfa 220'deki "No evil live on"

---

*İngilizce metinde çevirmenler hiçbir dipnot vermemişlerdi. Ancak okura kolaylık sağlamak açısından kimi yerde dipnot vermeyi uygun gördüm. Bunu yaparken "Ah Konuklar, Vah Konuklar" bölümünde alay konusu edilen aşırılıklardan kaçınmaya çalıştım. Yine de dipnotları yetersiz bulanlar kadar gereksiz bulanlar da olacaktır. ("ç.n." diye belirtilmeyen bütün dipnotlar yazara aittir.)

çeviride sayfa 218 'de "En kalas salak ne"ye, "Wonder Eve's amoral aroma severed now", "Zaman yorar akıl kahreder haklı karar oynamaz"a, "Emit a tit at a time", "Kıç açık kelek kıça çık"a dönüştü.

İngilizce dilinin yazım özelliklerinden kaynaklanan kimi sözcük oyunlarına ne yazık ki Türkçede aynı tadı bırakan karşılıklar bulamadım. Ancak mümkün olan her yerde, kimi zaman aynı tümce içinde elverişli bir başka sözcük üzerinde oynayarak yazarın esprisini iletmeye çalıştım. Metinde karşılaştığım bir başka sorun da anatomi, ciltçilik, armacılık, süsleme sanatları, mimarlık gibi çok çeşitli konularda yakası açılmadık teknik terimler içeren ayrıntılı listelerdi. Ansiklopedilere ve sayısız teknik terim sözlüğüne gömülü geçirdiğim onca güne karşın bu konuların erbabının gözüne batacak kimi yanlışlar yapmış olabilirim. Bunlar için şimdiden özür dilerim.

Metnin bir diğer özelliği de çok sesliliğiydi. Her biri kendi farklı dünyalarının at gözlüklerini kuşanmış roman kişileri, farklı söylemlerle iletişim kuramadan konuşup dururlar. Silvestre'ın plandan plana atlayan, en umulmadık zamanlarda, bazen bir tümcenin ortasında geriye dönüşler yapan sinemasal söylemini, Cué'nin kof bir çokbilmişliğin ayrıntılarına boğulmuş çetrefil anlatımını, Codac'ın bir objektifin ardına takılıp kalmış bakış açısını, Eribo'nun tartımlı müziksel söylemini, kadınların argo dolu, yine de kibarlık budalası, yapmacıklı konuşmalarını ve tümünün üstünde romana hâkim olan, ona damgasını vuran Bustrofedon'un dil ötesini bütün renkleriyle vermeye çalıştım. Umarım bu değişik ve karmaşık metnin içerdiği zengin tatlardan hiç değilse bir bölümünü sizlere aktarmayı becerebilmişimdir ve adların önüne gelen sıfatları onların ardına koymak olmamıştır bütün yaptığım.* Ve yine umarım ki siz sevgili okurlar Cezayir limanında bir deniz savaşı izlemeyi beklerken, Cezayir liman barında ikiyüz fıçı içki önünde bulmazsınız kendinizi.**

Başta kitabı öneren ve başım sıkıştığında verdiği birkaç ipucuyla beni yüreklendirip önümde yeni ufuklar açan Sayın Cevat Çapan olmak üzere, çeviri serüvenine atılmama önayak olan ve o gün bugündür desteğini esirgemeyen sevgili İlhan Güngören'e, metni okuyarak önerilerde bulunan Sayın Süleyman Bilgin'e, çevirimi İngilizcesiyle karşılaştırarak okuyan Sayın Tuncay Birkan'a , İs-

panyolca, Latince, İtalyanca ve Fransızca'da karşılaştığımız sorunların çözümüne yardımcı olan Şule Gürdül, Ayşe Yetmez, Eren Yücesan ve Hüseyin Boysan'a ve başvuru kaynakları konusunda her türlü kolaylığı sağlayan, iki yıl boyunca büyük sabır ve anlayış gösteren Sayın Ömer Faruk'un kişiliğinde tüm Ayrıntı çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Seniha Akar

* **Kapanda Üç Kaplan,** s. 459
** **Ayn. s.** 355.

Miriam'a,
bu kitap göründüğünden
çok daha fazla
borçludur ona.

".... Ve mum söndürüldükten
sonra mumun alevinin neye
benzediğini düşünde
canlandırmaya çalıştı."

LEWIS CARROLL

Gösteri başlıyor! *Senoras y senores*, bayanlar, baylar. Hepinize iyi akşamlar, bayanlar ve baylar. *Muy buenas noches, damas y caballeros.* Tropicana! Dünyanın EN şahane gece kulübü *-el cabaret MAS fabuloso del mundo-* en son gösterisiyle karşınızda *-presenta su nuevo espectaculo-:* Kıtalararası üne sahip sanatçılar sizleri doğaüstü güzellikteki tropikaların harikalar diyarına götürecekler *al mundo maravilloso y extraordinario y hermoso:* Tropika Tropicana'da! *El Tropico en Tropicana! El gran Roderico Neyra-* Büyük Rodney'imizin *-Me voy pal Brasil-* yani "Brezilya Yolculuğu" adlı müthiş prodüksiyonuyla [Taratara tarara, taratara tarara taratareo...] *Brazuil terra dye nostra felichidade.* İşte sizlere, bayanlar, baylar, bando mızıkayla Brezilya! *El Brasil brasileiro, damas y caballeros que me escuchais esta noche.* Bu benim çok ama çok özel uyarlamam! *Es decir mi version del Brazil de Carmen Miranda y de Joe Carioca* Brezilya, Carmen Miranda ve Joe Carioca'nın ülkesi. Ama *-Pero-* yine de Brezilya, bu zevk ve neşe ve mutluluk sarayında toplanmış sevgili izleyiciler! *Brasil una vez mas y*

siempre şimdi ve her zaman Brezilya, ölümsüz Brezilya, şarkı ve dans ve mum ışığında aşk forumumuzun saygıdeğer ve sevgili konukları! Aah, aah, aah! Ooh, ay, ay! Çok afedersiniz!... *Pubico amable, amable publico, pueblo de Cuba, la tierra MAS hermosa que ojos humanos vieran, como di jo el Descubridor Colon (eso es, el colon de las carabelas ho ho ho!)... Pueblo, publico, queridos concurrentes, perdonen un momento mientras me diri jo a la selecta concurrencia que colma todas y cada unas de las localidades de este emporio del amor y la vida risuena. Quiero hablarles, si la amabilidad proverbial del Respetable cubano me lo permite, a los caballerosos y radiantes turistas que visitan nuestra tierra* şuh senyoritalarla yiğit caballerolar ülkesini ziyaret etmekte olan gözalıcı ve seçkin turistlerimize, bu MUAZZAM Amerikalı izleyici topluluğuna... Her şey gönlünüzce olsun bayanlar baylar, sevgili komşularımız, şu anda Küba'da, Kâşif Kristofır Kolomb'un bir zamanlar dediği gibi, insanoğlunun görüp görebileceği en güzel ülkede bulunan sizler, siz mutlu konuklar, ilk ve son kez hoşgeldiniz. Küba'ya HOŞGELDİNİZ! Hepinize... MERHABA! Romantik dilimizle, kolonicilerin ve toreroların (boğa güreşçilerinin) ve çok, çok ama çok güzel hanımefendilerin (sözüme güvenin) dili ile *Bienvenidos!* Biliyorum, burada güneş banyosu, deniz banyosu ve ter banyosu yapmak için bulunuyorsunuz ha ha ha!... Kimi zaman serinliğimizin ürpertisi, kimi zaman soğuk algınlıklarımızın aksırığı olan bu zengin ayazından -yani soğutma tertibatından- donmakta olan siz buradakilerden bin kez özür diler, affınıza sığınırım. Burada bulunan herkes gibi sizin de ısınma vaktiniz geldi ve bunu da şimdi gösterimiz yapacak, ısıtacak sizi. Daha doğrusu çoğunuzu kızıştıracak! Yani, demek istediğim, izleyiciler arasındaki çok çok eski kafalı hanımefendiler beni bağışlasınlar, demek istediğim, Kızışacaksınız. Ve bayanlar baylar, ben kızışmak dedim mi bu KIZIŞMAK'tır! *Estimable, muy estimado, estimadisimo publico, ahora paraustedes una traduccion literaria. Decia yo a mis amigos americanos, a los buenos vecinos del Norte que nos visitan les decia, damas y caballeros, caballeros y damas, senoras y senoritas y... senoritos, que de todo tenemos esta noche... Le decia a la amable concurrencia nortena que pronto, muy pronto, en unos segundos, esa cortina de plata y lama dorado que distingue el escenario prestigioso de Tropicana el cabaret mas lujoso del mundo! Les decia que el frio invernal bajo techo de esta noche de verano tropical, hielo del tropico bajo los arcos de cristal de Tropicana se derretira muy pronto con el calor y la pimienta de nuestro pri-*

mer gran show de la nòche, Calor y sabor! Yine sizlerleyim, *amigos!* Onlara bu tropikal yaz gecesinin çatısı altındaki soğuk kışın, Tropicana'nın kristal kemerleri altındaki tropika buzunun (Beni dinliyor musunuz? DEEVAHN!) soğutma tertibatının zengin ayazının pek yakında, şu gümüş ve altın sırmalı perde kalkar kalkmaz gecemizin ilk büyük gösterisinin sıcaklığıyla, baharlı yakıcılığıyla, tuzu&biberiyle eriyip gideceğini anlatıyordum. Ama önce, nazik izleyicilerimin aflarına sağınarak, bu mutluluk sarayının bazı eski dostlarına hoşgeldiniz demek isterim... Bayanlar baylar bu gece ünlü, güzel ve yetenekli bir konuk bizleri şereflendirmekle... *La bella, gloriosa, famosa estrella del cine, madmuasel Martin Carol! Luces, luce! Miss Carol, tendria la amabilidad...? Gracias, muchas gracias, Senorita Carol!* Sizin dilinizde nasıl derler, Mersi Boku! (Gördüğünüz gibi sevgili konuklarım konuğumuz beyaz perdenin büyük yıldızı güzeller güzeli başdöndürücü Martin Carol!) Onun kadar güzel değilse de onun kadar zengin ve ünlü bir diğer dostumuz, Tropicana'nın gedikli konuklarından, varlıklı ve sağlıklı (sabahları erken kalkanlardandır) Bay William Campbell, namlı çorba servetinin mirasçısı, salon golfu ve salon tenisi (ve de pek ağza alınmayacak başka salon sporları) ha ha ha! dünya şampiyonu. William Campbell, gözde çapkınımız. Işıklar (Teşekkür ederim, Bay Campbell), ışıklar, ışıklar! Çok teşekkürler, Bay Campbell! Çok çok teşekkürler! *(Amableypacientepublicocubanoes Mister Campbell elfamosomillionario herederodeunafortunaensopas.)* Büyük Shyners İmparatoru, Ekselansları Bay Lincoln Lee Uggu da bu gece aramızda. Bay Lincoln Lee? Bay Lee Uggu? *(Es el senor* Lincoln Lee Uggu, *emperador de los Shyners, paciente publico.)* Teşekkürler, Bay Uggu, bayanlar baylar, izninizle... Kübalılar, vatandaşlar, Kreolların dillere destan cömertliği ve tipik nezaketiyle konuklarımızı karşılayan, salonun dibinde gördüğünüz palmiyeler, zarif *habanero*'ların tipik giysisi şu *guayaberas* (siyah boyunbağı falan, ha?) denli Küba'ya özgü, böylesine bizlere özgü, o bildik tipik konukseverliğinizle -tipik- severliğimiz, ho ho ho! Öncelikle *size* uluslararası konuklarımızı tanışturmamıza izin verdiniz; artık bizim siz avludaki müşterilerimize sıcak bir merhaba dememizin zamanı geldi. Artık, ki uygun olan da bu, sıra sosyal, siyasal ve kültürel yaşantımızın tanıdık çehrelerinde. Utkulu ve vakur gençliğe ve de yılmaz ve delikanlı kış çağına geçiyorum! Evrenin, DÜNYANIN en sevimli, en büyüleyici izleyicilerine geçiyorum! Işıklar, lütfen. Teşekkür ederim. Şimdi oldu. Sosyete yazarlarımızın deyişiyle göz kamaştıran genç kızımıza, bu gece on beşinci

yaşını kutlayan ve bu özel günü yıldızların altındaki -bu gece yağmur ve kötü hava nedeniyle cam kubbesinin altındaki -gece- kulübümüzde her zaman ki muhteşem gösterileriyle geçirmeyi seçen Bayan Vivian Smith-Corona Alvarez de Real'e merhaba demek istiyorum. İnşallah tüm dilekleri gerçekleşir, ah! Bizler için çoktan geçmişte kalan on beş altın bahar... Yine de kendimizi avutabiliriz on beşimizdeyiz diye iki kere on beşimizde. Canı gönülden tebrikler Vivian. Nice, nice yıllara! Haydi, hep beraber Vivian'a mutlu yıllar şarkısını söyleyelim. *Todos juntos!* Hep beraber! Mutlu yıllar sana, mutlu yıllar sana, mutlu yıllar Vivian'cığım, mutlu yıllar sana! Haydi, daha canlı, herkes söylesin, hep beraber, bir tekinizin bile sustuğunu görmeyeyim, haydi, Vivian'ın anne ve babasına, değerli ve sevimli yavrucaklarının yanıbaşında gördüğünüz Bay ve Bayan Smith-Corona Alvarez de Real'e katılın! Haydi, daha canlı! *Todos juntos ahora!* Haydi hep beraber! Mutlu yıllar sana, mutlu yıllar sana, mutlu yıllar Vivian muuutlu yıılllaaar saa-naaaaaaa! İşte böyle! *Asi se hace! Çok güzel!* Artık sıra daha ciddi şeylerde. *También tenemos el honor de tener entre nuestra selectisima concurrencia al coronel Cipriano Suarez Damera, M. M., M.N., R. y P.... pundonoroso militar y correcto caballero, acompanado, como siempre, por su bella y gentil esposa, Arabella Longoria de Suarez Damera* karşınızda örnek asker ve kusursuz beyefendi Albay Damera'nın ta kendileri ve güzel, nazik ve zarif eşleri Arabella Damera. *Una buena noche feliz para usted, Coronel, en compania de su esposa* Albaya ve hanımına eğlenceli ve mutlu akşamlar dilerim. *Veo por alli en esa mesa, si ahi mismo, junto a la pista* Gümüşsü Ayın kenarında! *Al senador y publicista doctor Viriato Solaun, concurrencia frecuente al interior de este domo del placer-* bu zevk ve sefa kubbesinin, *Tropicana*'nın sürekli konuklarından Dr. Viriato Solaun! Bakıyorum, senatör yayıncımız her zamanki gibi seçkin dostlar arasında. *Paso a la cultura!* Ve şimdi kültür dünyamıza geliyoruz. Tropicana akşamlarımıza gerçekten renk katan biri var aramızda: Güzel, zarif ve bilgili hanım şairimiz Minerva Eros, üstün dramatik yetkinliğe ve rafine, enfes bir sese sahip okuyucu: Ağzından dökülen dizeler kadife uyaklı, tatlı ve okşayıcıdır. *La elegante y sotifiscada poetisa.* MINERVA EROS! Işıklar! Işıklar! IŞIKLAR! (Cono!) Bir dakika, *amigo,* lütfen, şimdi sıra hanımlarda. Ama -dur!- bu büyük yıldız fotoğrafçısı değil mi! *Si, el Gran Fotografo de las Estrellas!* Büyük bir gökbilimci değil, Kübalı dilberlerin resmi fotoğrafçısıdır dostumuz. *El Gran Codac!* Onu layık olduğu biçimde selamlayalım. *Un aplauso!* Büyük Codac'ı alkışlaya-

lım. Ve sonunda Minerva, işte karşınızda Minerva Eros, sevgili konuklar. *Aplausos, aplausos!* Alkışlayalım! Ha şöyle. Gelecek aydan başlayarak Minerva'nın klasik tavrı, bir yontucunun elinden çıkma vücudu ve kültürün kendi öz sesi olan sesiyle son gösterimizi renklendireceğini bildirmek isterim -her gece!- Tropicana'da! O güne dek, sevgiler Minerva, *Tom an Minerva.* Ve en iyi dileklerim. Yo ben sana teşekkür ederim Minerva, masalarımızın esin meleği. *La musa de las mesas!* Ve şimdi -*senoras y senores*- bayanlar baylar- *publicoquesabeloquesbueno*- güzelden anlayan izleyicilerimiz, çevirerek değil, *sin traduccion*...Sözcüklerle değil, sizlerin beğenisi ve alkışlarıyla... Sözcüklerle değil ezgilerle, mutlulukla, coşkuyla... Hepinize! Gecenin ilk büyük gösterisi *El primer Gran Show de la noche en Tropicana!* Perde açılıyor! *Arriba el telon!*

BAŞLANGIÇLAR

Ama *asla* kimseciklere söylemediğimiz şey, kamyonun altında bizim de birbirimizin şeyleriyle oynadığımızdı. Bundan başka herbişeyleri söyledik ve kentteki herkes duydu ve gelip bize sorular sordular ve her şeyi öğrenmek istediler. Annem de pek gururlandı ve ne zaman birileri ziyaretimize gelse onları kahve içmeye çağırırdı ve kahveler geldiğinde bir yudumda içerler, sonra fincanı yavaşça, sanki fincan yumurta kabuğundanmış gibi olabildiğince özenli, masaya koyarlar ve sonra hepsi gülümseyerek ama hiçbir şey bilmiyormuşçasına bana bakarlardı. Daha sonra hepsi olanca tatlılık ve masumluklarıyla bana aynı soruyu sorarlardı: *"Gel buraya, yavrucuğum. Kamyonun altında ne işler karıştırdığını anlat bana."* Ben hiçbir şey söylemezdim, derken annem önüme dikilir, elini çenemin altına kor ve "Onlara gördüklerini anlat, evlat. Aynı bana anlattığın gibi, utanma," derdi. Utandığım falan yoktu ama Aurelita yanımda olmadıkça tek bir söz söylemezdim, böylece her keresinde Aurelita'yı çağırmaya giderler, o da annesiyle birlikte gelir ve ikimiz bir ağızdan, dilimiz döndüğünce olanları anlatır-

dık. Mahallenin, bütün kentin, önce mahallenin ve sonradan bütün kentin ilgi odağı olduğumuzu biliyorduk. Pazarları olanca ciciliğimizle, efendi efendi, sağa sola bakmadan, durup kimseyle konuşmadan parkta yürüyüşe çıktığımızda herkesin gözlerinin üstümüzde olduğunun, yanlarından geçerken fısıldaştıklarının, bize anlamlı anlamlı baktıklarının falan ayırdındaydık.

Bütün hafta boyunca annem bana yeni elbisemi giydirdi, ben de çıkıp Aurelita'yı çağırdım (o da yeni bir elbise giyiyordu) ve ana caddede günbatımına dek bir aşağı, bir yukarı gezinip durduk. Tüm kent halkı bizi izlemek için kapılara üşüştü ve arada sırada bir evden biri bizi çağırırdı ve bütün öyküyü yeni baştan anlatırdık.

O haftanın sonunda öyküyü duymayan kalmamıştı ve artık ne bizi çağıran vardı ne de soran. İşte o zaman Aurelita ve ben uydurmaya başladık. Her seferinde öyküye yeni ayrıntılar ekliyorduk ve kendimizi ele vermemize ramak kalıyordu, ama Aurelita ve ben, biz, *hep* tam zamanında duruyorduk, böylece olanları izlerken birbirimizin şeyleriyle oynadığımızı hiç kaçırmadık ağzımızdan. Ciana Cabrera ile kızı sonunda Pueblo Nuevo'ya taşınınca kimse bize bir şey sormaz oldu; bunun üzerine Aurelita ve ben hiç işin peşini bırakır mıyız; Tavşan Kaç demeye kalmadan soluğu Pueblo Nuevo'da alıp herkese anlatmaya koyulduk. Ne zaman yeni bir şey uydursak elimi yüreğime koyup, ölümü öp ki doğru diye yemin etmeye hazırdım, çünkü gerçekle yalanı ayırt edemez olmuştum. Pueblo Nuevo'da durum farklıydı, daha çok erkekler sorguya çekerlerdi bizi, her zaman kenar mahalledeki dükkânda, dirsekleri tezgâha dayalı, ağızlarında puroları, öyküyü ezbere biliyormuşçasına göz kırparlar, yine de hep dinlemeye hevesli görünürler, ilk kez duyuyormuş gibi her şeyi anlatmamızı isterlerdi ve alçacık bir sesle *"Buraya gelin kızlar"* derler, yeterince yakın olduğumuz halde bizi biraz daha yakına çağırırlar ve sonra *"Şimdi o kamyonun altında ne işler karıştırdığınızı anlatın bakalım"* derlerdi. İşin tuhafı, bu soruyu her duyuşumda başka bir şey sorduklarını sanırdım, mesela kamyonun altında gerçekten ne yaptığımızı ve bir iki kez az kalsın ağzımdan kaçacaktı. Ben ve Aurelita öyküyü hep anlattık ama kamyonun altında birbirimizin şeyleriyle oynadığımızı hiç ama hiç açık etmedik.

Olay şu idi: Aurelita ve ben perşembeleri sinemaya giderdik, çünkü o gün, gerçi geceydi ama her neyse kadınlar matinesi olurdu, ama aslında sinemaya filan gitmezdik. Annem bana bir beşlik verir, Aurelita erkenden beni almaya gelirdi ve her perşembe sinemaya gider gibi

yapardık, çünkü perşembeleri çocuklardan yalnızca beş sent alırlardı. Sinemada hep Jorge Negrete'li, Carlos Gardel'li falan aşk filimleri gösterirlerdi ve çok geçmeden sıkılır, dışarı çıkar, parka gider, şey yapmaya başlardık. Bazen bizi güldüren komik filimler de gösterirlerdi ama öbürlerinde şarkı söyleyip öpüşme faslı başladı mı kalkıp dışarı çıkar ve tütün kamyonunun altına saklanırdık. Kamyon orada olmadığı zaman boş arsadaki uzun otların arasına gizlenirdik. Oradan izlemek daha zordu ama kamyon yokken çok daha fazla şey yaparlardı. Petra'nın -hani şu Ciana'nın kızı olan Petra'nın- erkek arkadaşı her perşembe gelirdi. Aslında perşembeleri ve bir de pazarları gelirdi. Pazarları parka giderlerdi, ancak perşembeleri sinemaya gider gibi yapar ve açık kapıdan içeriyi gözlemeye giderdik. Petra'nın annesi de evde olurdu ama taa içerde otururdu ve yerler ahşap kaplı olduğundan o gelirken gıcırdarlar, Petra da kalkıp kendi yerine geçerdi, anne gelir, bir iki laf eder, pencereden dışarı bakar, sokağa göz gezdirir ya da göğü izler belki de göğe ya da sokağa bakıyormuş gibi yapar, sonra içeri gider ve orada kalırdı. Ama Petra'nın annesinin içeri gidişinden konuşmak ya da camdan dışarı bakmak için oturma odasına geri dönüşüne dek geçen süre boyunca odada tam anlamıyla işi pişirirlerdi. Bize gelince, kuşku uyandırmamak için kapıyı açık bıraktıklarından, olanları birinci mevkiden izlerdik.

Hep aynı biçimde başlardı. Kız kendi sallanan koltuğunda otururdu, erkek de kendininkinde, işte böyle, yan yana ve kızın üstünde hep bir çemberli etek bulunurdu, ama geleneksel yarı yas kılığında olurdu ve sallanan koltukta altın saflığıyla oturup konuşur ya da konuşur gibi yapardı. Derken, yaşlı kadın içeri gidince kız başını çevirir, oğlan şeyini dışarı çıkartır ve kız ona dokunmaya, elini üstünde gezdirmeye, derken okşamaya başlar, yaşlı kadının gelip gelmediğine bakar, sonra sallanan koltuktan kalkıp eteklerini toplar, oğlanın kucağına oturur ve devinmeye başlar, oğlan da ileri geri sallanırdı, derken kız ansızın ayağa fırlayıp kendi koltuğuna geçer, oğlan ise yaşlı kadın bir şey fark etmesin diye bacak bacak üstüne atıverirdi, işte böyle, sonra yaşlı kadın cama gider, olanlardan habersizmiş gibi sokağı izler ya da göğe bakar ya da bakarmış gibi yapar, sonra yeniden içeri gider ve bizimkiler yeniden öpüşüp koklaşmaya başlarlardı. Bütün geceyi böyle geçirirlerdi, kız adamın şeyine dokunarak, adam da onu elleyerek, sonra kız aşağı kayar, başını adamın bacaklarının arasına gömer, bir süre orada kalırdı, derken ansızın irkilirdi, çünkü annesi yine geliyor olurdu ve kadın gelir, camdan dışarı bakardı, bazen de adam hiç bir şey olmamış gibi

kadınla gülüşüp konuşur, kız da, yani Petra, tiz bir sesle gülüp konuşur ve yaşlı kadın yeniden cama gider, sonra yine içeri girer ve bu kez dua falan ederek uzun süre içerde kalırdı, çünkü çok dindardı ve özellikle kocası öldüğünden beri durmadan dua ediyordu. Bizimkiler işe kaldıkları yerden devam ederler ve bu kez gerçekten ş'apmaya girişirler, biz de gizlendiğimiz yerden her şeyi görebildiğimiz için gözlerimizi dört açardık.

Rezalet kamyonun bizi az kalsın ezdiği gün -gerçi aslında geceydi ama her neyse- patlak verdi. Sürücü bizim altta olduğumuzu fark etmeden motoru çalıştırdı ve az kalsın arka tekerleklerin altında eziliyorduk ama çığlık çığlığa bağırmaya başladık ve herkes ne olup bittiğini anlamak için fırladı. Sürücünün kamyonun altında olduğumuzu bildiğini sanmıyorum, ama bazen düşünüyorum da, bal gibi biliyormuş, hem de tek bilen oymuş gibime geliyor. Her neyse, herkes dışarı fırladı, sürücü orada durmuş bize bağırıyordu, Petra bize bağırıyordu, Petra'nın erkek arkadaşı da öyle ve Petra'nın annesi Ciana, o bize bağırmıyordu ama bizi hem anneme hem de Aurelia'nın annesine şikâyet edeceğini söylüyordu. Bunun üzerine o, Ciana Cabrera, konuşursa biz de konuşmaya karar verdik. O konuştu, biz de konuştuk. Annemin beni pataklayacağından emindim ama her şeyi anlattığımda gülmekten yerlere yattı ve "Petra'nın bu haltı yemesinin zamanıydı" dedi. Herhalde Petra'nın oldukça karta kaçtığını, erkek arkadaşıyla on yıldır birlikte olduğunu ve bu işin zamanının geldiğini, herkesin böyle dediğini anlatmak istiyordu. Ama gerçekte şöyle dedi: "Eeh, anlaşılan Petra kilisenin arka kapısında evlenmeye karar vermiş." Ben bunun Petra'nın kilisenin bir başka bölümünde, arkasında falan evlenmesi demek olmadığını, bambaşka bir anlama geldiğini biliyordum ama bu bilgimi açık etmemem gerektiğini de iyi biliyordum (tıpkı kamyonun altında yaptığımız şeyi açık etmemem gerektiğini bildiğim gibi), onun için anneme, "Anne, kilisenin arka kapısında nasıl evlenilir? Papazsız mapazsız?" diye sordum, annem de gülmekten katıldı. "Öyle ya canım, tastamam öyle, papazsız mapazsız" deyip tıkanırcasına güldü. Sonra gidip komşuları çağırdı.

İşte Aurelita ve ben olanların öyküsünü böylece anlatmaya başladık. Eve ne zaman biri gelse iyi akşamlar ya da günaydın ya da tünaydın demesi (bu arada annem artık kahve ikramından vazgeçmişti) ve *"Buraya gelin çocuklar. Kamyonun altında ne işler karıştırıyordunuz?"* diye sorması yetiyordu. Öyküyü tekrar tekrar, kamyonun altında gerçekten ne işler karıştırdığımızı ağzımızdan kaçırmamıza ramak

kalana dek anlatıyorduk. Derken Ciana Cabrera ve kızı Petra, Pueblo Nuevo'ya taşındılar. Aslında burası ne *nuevo** idi ne de *pueblo*,** yalnızca kentin öbür ucunda insanların toprak tabanlı, saz damlı evlerde yaşadığı bir gecekondu mahallesiydi. Komşular öyküyü anlatmamızı istemez olunca Aurelita ve ben bize *"Buraya gelin kızlar. Kamyonun altında ne işler karıştırdığınızı anlatın bakalım?"* desinler diye her gün okul çıkışı Pueblo Nuevo'ya gitmeyi kararlaştırdık.

Petra'nın erkek arkadaşının bir daha ne perşembeleri ne de pazarları kente uğramadığını, sonraları yalnızca pazar günleri parkta yürüyüşe çıkmak için geldiğini Pueblo Nuevo'da öğrendik. Annesi gün boyu kilit altında tuttuğundan Petra'nın hiç sokağa çıkmadığını da biliyorduk. Hem kimseyle görüşmedikleri için Pueblo Nuevo'da hiç ahbapları yoktu, her şey o ev senin bu ev benim gezdikleri eski günlerden çok farklıydı.

* İsp. Yeni (ç.n.)
** İsp. Şehir (ç.n.)

Havana, 22 Nisan 1953

Sevgili Estelvina,

Umarım sen ve sizinkiler iyisinizdir. Bize gelince, şöyle böyleyiz. Estelvina mektubun harika bir sürpriz oldu. Bize yazmadığın bunca zamandan sonra senden bir mektup almak ne heyecan verici bilemezsin. Artık, bütün bu olanlardan sonra, bize karşı soğuk ve sert davranmana hak veriyorum, ancak doğrusunu istersen kızın Gloria'nın evden kaçıp burada, Havana'da bize sığınmasında bizim bi suçumuz yok. Unutma, kız bizi de oyuna getirdi, yok efendim okuması için onu buraya göndermişsin, falan filan, hatta bize senin yazdığını iddia ettiği bir mektup bile gösterdi ve bu mektupta sen okuyabilsin, kendine doğru dürüst bir iş bulabilsin diye onu buraya göndereceğini yazıyordun ve biz de mektuba şöyle bir göz gezdirip ince eleyip sık dokumadığımızdan enayi gibi ona kandık. Böylelikle onun yanımızda yatıp kalkmasına izin verdik ve bunun ne demek olduğunu sana söylememe bile

gerek yok, çünkü hepimiz tek odada yaşıyoruz ve tahmin edeceğin gibi başkasına pek yer kalmıyor.

Şimdi ondan haber soruyor ve sekiz aydır sana yazmadığını söylüyorsun, buna karşı bizim de çoktandır ondan bir haber almadığımızı, tek bir sözcük bile duymadığımızı söyleyeyim sana. Bilmem şimdi yaşadığın yerde, Gilberto'ya bakılırsa insanın kendi gölgesini bile kaybedebileceği bir yermiş, Bohemia mecmuasını bulabiliyor musun? Basilio kente tekrar indiğinde almazsa ben kendim sana bi tane yollayacağım, bizimkini, ama olsun, kendi malın say ve böylece kızının ne işler çevirdiğini gözlerinle görmüş olursun. Anlaşılan senin kız model olmuş ve bu hiç de kulağa geldiği gibi doğru dürüst bir iş değil. Bilmem onun Havana'ya geldikten birkaç hafta sonra burada çalışmaya başladığından ve Havana'da kent merkezinde olmamakla birlikte lüks bir semt sayılan El Vedado'da özel bir adreste çocuk bacılığı işi bulduğundan haberin var mı? Mesele şu, ona nerde okuduğunu sorduğumuzda artık okumak istemediğini söyledi, evet tastamam böyle dedi ve üstüne üstlük, hayatının baharında dört beş yılını gündüzleri (canı çıkana dek çalışıp geceleri okuyarak, hiç gezip tozmadan, keyif sürmeden geçirip sonunda ofisin birinde köpek gibi didinerek beş kuruşa talim etmeye hiç niyeti olmadığını söyledi ve dahası bundan böyle okusa okusa Dikenli Hayat Yolu okulunda okuyacağını ekledi, aynen böyle dedi.

Vallahi billahi Estel, suratına iki tokat atasım geldi; bunları öyle küstahça ve yüzsüzce söyledi, öyle havalar takındı ki, ancak on altısında olduğu halde onu, senin öz kızını duyan karşısında kaşarlanmış bir orospu var sanırdı. Allahtan Gilberto oradaydı da seninkinin önünde boşvermemi, nasılsa onun benim kızım olmadığını, kendi derdimin zaten bana yettiğini, elâlemin kendi başının çaresine bakmasını söyleyerek beni frenledi. Senin kız ne dese beğenirsin? Bize Ben de aynen böyle düşünüyorum dedi ve sonra bana dönüp Kocanın öğüdünü tutsan iyi edersin dedi ve çekip gitti. En az iki hafta falan evime uğramadı ve sonunda geldiğinde pek düzgün ve efendi bir kılıktaydı ve geçmişte bana yaptıkları için özür diledi ve artık bebek bacılığı işinden ayrıldığını, bir güzellik salonunda çalıştığını, çok daha fazla kazandığından bunun daha çok işine geldiğini ve işe yakın bir pansiyona taşınacağını anlattı.

Vallahi Estel, bunları duyduğuma bayağı memnun bile oldum ve dünyada ve Tanrı katındaki tüm kutsal şeyler üzerine yemin ederim ki Estel çocukluğumuzu, şeker fabrikasının ordaki arsada oynadığımız,

birlikte okula gittiğimiz zamanları, geçirdiğimiz o güzel günleri anımsıyorum da ne aptal olduğumu, nasıl da hisli bir kadın olduğumu, en ufak bir olayda nasıl gözyaşlarına boğulduğumu bilirsin ya işte o anda öyle bir ağlama tutturdum ki Gilberto bana bağırıp sırf ağlamış olmak için ağladığımı söyleyerek müdahale etmek zorunda kaldı, ama vallahi doğru değil. Bu yüzden kavga ettik ve bir hafta falan küs kaldık ve tam bunun üstüne senin mektubun geldi. Bunları sana anlatıyorum, çünkü hep kardeş gibiydin bana, o kadar yakın. Mektubun çok kırdı beni ve o kadar ağlattı ki bu gözyaşları yüzünden bir suçlu gibi saklanmaya mecbur kaldım. Neyse, hepsi geçmişte kaldı ve Gilberto'nun dediği gibi geçmişe mazi derler, böylece bu ufak kırgınlığı artık atlattım. Ama Kutsal Meryem adına sana yemin ederim ki bu mesele hakkında en ufak bir bilgimiz yoktu ve senin kızın olduğuna bin şahit isteyen bu kız şeytana pabucunu ters giydirir alimallah!

Senin kız kısa bir süre önce buraya uğradı ve onu bir güzel haşladım. Sen dedim ona benim eski dostum Estelvina'nın kızına yakışır biçimde davranmıyorsun, benim eski dostum Estelciğim iyi huylu, dürüst bir kadındır dedim ve iyice kafasına girsin diye sözlerimi iki kez tekrarladım ve sen kızım benim eski dostum anan Estelvina Garcés'ten bir iki şey öğrensen iyi edersin dedim. Ayrıca ona bu koca zalim dünyada senin bir eşinin daha bulunmadığını ve onun ne haltlar karıştırdığını bir bilsen utancından öleceğini, işte o zaman anasız, öksüz büyüyen bizler gibi anasızlığın ne demek olduğunu anlayacağını söyledim ve bunun üzerine kızın gözyaşlarına boğuldu ve onu öyle görünce o kadar üzüldüm ki moralini düzeltmek için bir sürü dostça nasihat verdim, ama sonra kızının ne yaptığını imkânı yok bilemezsin. Gitmeden hemen önce tam biraz susup sakinleşmişken ve hıçkırıkları kesilmişken ona kahve bile pişirmiştim ve o da içmişti. Her neyse, kalkıp kapının ağzında durdu, bir eli kapıda öbür elinde şık mı şık bir çantayla ve oradan gayet lâkâyıt ve gülmekten neredeyse katılarak onu yanlış telaffuz ediyorsun dedi. Neyi diye sordum? Fazladan bir se diyorsun diye yanıtladı beni. E Telvina denir Ess Telvina değil ve haddini bildirmeme fırsat vermeden kapıyı yüzüme çarpıverdi. İnan bana Estel, uğruna saçını süpürge ettiğin bu kızın sütübozuk çıktı ve inan bana, sana onun gerçek yüzünün yarısını bile anlatmış değilim, yoksa sen de onun çiğ süt emmiş olduğunu düşünürdün.

Bulaşığı az önce bitirdim ve Gilbertos da işe gitti, yani artık sabah başladığım bu mektuba devam edebilirim. Dediğim gibi şu senin kız burada, hiç hayat mayat tecrübesi olmayan taşralı gençler için tehlike-

lerle dolu bir yer olan Havana'da ciğeri beş para etmez biri oldu. Harsenio Qué şimdi burada oturuyor ve ona rastlamış ve bize onun on iki katlı bir gökdelen olan ve içinde CMQ radyo istasyonu, bir tiyatro ve kahveler, restoranlar, hatta bir de Çin restorantı ve işte bilmem neler bulunan radyo merkezinin güzellik salonunda çalıştığını söyledi. Gloria günlerdir bize uğramamıştı, derken günün birinde çıkageldi ve daha doğru dürüst merhabalaşmadan oturup bir bardak Kutup birası istedi, yalanım yok. Bana bak kızım, dedim cinlerim tepeme çıkaraktan, burada bar falan mı çalıştırdığımızı sanıyorsun. Bira mahzenimiz yok, buzdolabımız bile yok, zaten Gilberto içki içmez çünkü karaciğeri bozuk. Senin şu kızın bana ne dese beğenirsin? Öyleyse Gilberto gidip bana bir bira alsın, ben kendi başıma içerim, siz de nasıl köşeyi döndüğümü görürsünüz. Yemin ederim ne demek istediğini anlamadım. Köşeyi dönmek mi dedim, ne köşesi? Bunun üzerine gidip bir gaste alın da ne demek istediğimi anlayın dedi.

Zavallı Gilberto gasteyi satın almaya değil de komşu evde yaşayan eski dostumuz cigara sarıcısı Genaro'dan ödünç almaya gitti, Genaro Arapur ama iyi adamdır, gastesini bize ödünç verdi. Gilberto gelir gelmez seninki gasteyi elinden kaptı, açtı ve açık olarak elimize tutuşturdu ve inanır mısın, senin kız El Mundo'da Kutup birası reklamı yapıyordu! Neredeyse anadan doğma bir halde, üzerine senin bildiğini sanmam ya, buralarda bikini mi ne diyorlar, yalnızca kalçaları ve memeleri örten bir başörtüsüyle bir mendile benzeyen ve göbeği hiç mi hiç örtmeyen biri üstte biri altta iki kumaş parçasından ibaret şeylerden birini geçirmiş duruyordu. Üzerinde bu giysiden başka her şeye benzeyen kılıkla inanmayacaksın ama bir kutup ayısının yanında durmuştu. Yalnız bu kadarla kalsa iyi, bir de hayvanın boynuna sarılmıştı. Reklamda koca koca harflerle Güzel ve ayı Kutup birasıyla hayatın tadını çıkartıyorlar yazıyordu ve hemen altında ayıp bir şeymiş gibi görünüp aslında öyle olmayan küçük yazılar vardı çünkü dikkatle bakıldığında kelimeler bir ele, harfler ise parmaklara benziyorlardı ve kızın çıplak bedenini sarıyorlar ve bastır kelimesi kızın Gloria Perez'in içine giren bir orta parmak gibi görünüyordu ve tabii artık kızının ne Glorialığı kalmış ne de Perezliği.

Adı artık Küba Venegas olmuş çünkü bu ad satışa daha uygunmuş, kendisi böyle dedi, ama ne satıldığını bana sorma. Kızın Küba Venegas başka ticari mallar için de poz veriyor ve bu malların arasında Pepsi diye bir gazoz da var ve reklamda Küba'yı almak isterseniz önce bir Pepsi alın ve ardından açık açık sonra da onu alın diyor. Ama şöyle,

ama böyle seninki gittikçe meşhur olmakta ve bir araba para kazanmakta çünkü buraya tepesinde damı filan olmayan o koca arabalardan biriyle geldi ve hepimizi aşa'ya, sokağa inip sipor otosunu, arabaya böyle diyordu, görmeye davet etti. Ben inmedim, çünkü gündüzleri hep giydiğim iş kıyafeti vardı üstümde ve bizim sokak hep kalabalık olur ama çocuktan farksız olan ve arabalara bayılan zavallım Gilberto indi ve bana muhteşem olduğunu söyledi. Arabayı bir adamın kullandığını da söyledi, kimin nesi olduğunu sordum, bilmiyorum dedi, tanıştırılmamışlar, ben de neye benzediğini sordum, ne bileyim dedi, sarışın mı esmer mi, arap mı beyaz mı, suratında burun mu var yoksa bir patates mi farkında bile değilmiş; tek bildiği adamın erkek olduğuymuş çünkü bıyığı varmış ve bıyıklı kadınlar varsa bile onların bıyıkları bisiklet gidonu gibi sarkık olmazmış, oysa arabayı süren adamın bıyıkları öyleymiş.

Kızın Küba Venegas, kusura bakma Estel ama gülesim geliyor, kızın birkaç kez buraya uğradı ve her seferinde bir öncekinden daha şıktı. Bir keresinde gelip içeri girdi ve yanında bir oğlan vardı. Hem de ne güzel bir oğlan, genç mi genç, nazlı mı nazlı ve durmadan diliyle dudaklarını yalıyor, onları ıslatıyordu ve kuaförü de pek afiliydi, uzun sarı saçları bukleler halinde şirin yüzüne dökülüyor, masmavi gözlerinin tekini örtüyordu ve elinde kızının kendisine ait olduğunu söylediği küçük bir hasır çanta taşıyordu. Ancak benim köhne mobilyalarımın beyaz pantolcuklarını kirletmesinden korktuğundan mıdır nedir oturmadı, vallahi pantolları beyaz saten ya da öyle bişeydi. Kızın pek şık giyinmişti ve tiril tiril yeni elbisesinin içinde öyle afili ve havalı görünüyordu ki. Bana artık kiralık yıldız mıdır nedir, ondan olduğunu, radyo ve tivide çalıştığını ve çuvalla para kazandığını söyledi. Ama sana para gönderip göndermediğini sorduğumda elbet Noel'de biraz gönderdim dedi ancak pabuçlara, elbiselere, makyaj malzemelerine falan ve bunlar yetmezmiş gibi bir de özel menacerine, elinde hasır çantayla kazık gibi dikilen oğlanı gösterdi burada, öyle çok para gidiyormuş ki. Buna ne buyrulur, senin kızın ve de özel menacer, her ne demekse bu da. Sonra bana inşallah tivi şovlarında beni izlersin dedi, başka şeyler de söyledi, şimdi hatırlayamadığım bir sürü pislik. Bir başka defasında çok şık bir ipekli elbiseyle geldi, ipek ya da öyle bir şey ve bana kendisi hakkında bir filim çektiklerini söyledi ve yanında güneşe karşı gözüne yeşil gözlükler geçirmiş, kalemle çiziktirilivermiş gibi bıyıkları olan bir fotorafçı vardı. Ancak bu öbür sefer gelen adam değildi çünkü onun bıyıkları pos ve sarkıktı. Evimde bir sürü resim çekti ve

bir zamanlar Gloria olan o senin kızın fotorafçının Havana'da çıkan bir diğer mecmua olan Carteles'te onun hayatının hikâyesini yazmak istediğini söyledi, bana böyle dedi ve bütün öğleden sonra evde kalıp resim çektiler. Öğleden sonrayı yalnızca kızının resimlerini çekerek değil onu elleyip durarak, odanın dört bir köşesinde ona iğrenç ıslak öpücükler yağdırarak geçiren bu fotorafçının ahlaksızın teki olduğuna kalıbımı basarım ve az kalsın onu sokağa atacaktım çünkü tahammül edemediğim bir şey varsa evimin karışmasıdır. Kızın gittikten sonra adam resimlerin birer kopyasını bana armağan olarak göndereceğini söyledi, bütün gün arka bahçede burnundan ter damlayarak haftalık çamaşırı yıkamakla uğraşan bana. Hâlâ bekliyorum. Gilberto mecmuayı aldı ve evin yalnızca en berbat yerleri gözüküyor, o iğrenç arka bahçe ve çeşmeler ve müştemilatlar, yani evin görülmemesi gerekip de fena halde kokan her yeri. Her neyse bütün bunlar arka pilanda, kızın ise ön pilanda rol kesmekte, altında ise her yana çekilebilir iğrenç bir yazı var. İyi ki biz resimlerde çıkmamışız.

Kızını son kez altı ay kadar önce gördüm, ne adla çağırıldığını bilmek bir yana kendisini bile tanıyamadım. Bir akşam yanında sarışın bir dilberle çıkageldi ve bu ikisi ömrümde gördüğüm en dar erkek pantollarını giymişlerdi, her yanı, anlarsın ya özellikle de en olmayacak yerleri dapdaracık ve sigara içiyorlardı hani şu ağır ve tatlı kokulu sigaralardan, Amerikan marka olanlardan. Onlara kahve pişirdim, biraz kalıp oturdular ve bayağı mutlu oldum çünkü şu senin kız pek güzelleşmişti. Doğru, pek bir allanıp pullanmıştı, rujlar, göz boyaları falan ama yine de pek hoş görünüyordu. O ve arkadaşı fısır fısır konuştular ve o kadar çok fısıldaştılar ki bizi çekiştiriyor olmalıydılar ama vallahi yaptıkları hiç de hoş olmadığı halde aldırmadım, derken birbirlerinden ateş alıp cigaralarını yaktılar yoksa biri ağzında ikisini birden yakıp tekini öbürüne mi geçirdi ne, sonra öyle şeyler konuştular ki ne dediklerini pek anlayamadım, derken ikisi kıkırdaştılar kolkola girip komşulara güldüler ve birbirlerine kardeşim, canım arkadaşım falan, anlarsın ya bunun gibi bir sürü şeyler söylediler. Sonunda giderlerken el ele tutuşmuşlardı ve kahkahadan kırılıyorlardı sanki herşey onlardan başka kimseciklerin anlayamayacağı müthiş bir şakaymış gibi. Nezaket icabı onları ana kapıya kadar geçirip uğurladım, onlar da bana üstsüz otodan el salladılar ama bu kez yanlarında erkek sürücü yoktu ve gülmekten yerlere yatarak hem de ne biçim gülerek gürültülü bir biçimde yola koyuldular. Bir zamanlar Gloria Perez olan ve artık

Küba Venegas ya da onun gibi bir şey olarak tanınan kızını son görüşüm bu oldu.

Bütün bu hay huy arasında az kalsın çocuk sahibi olma umudumu bir yıl kadar önce yitirdiğimi söylemeyi unutuyordum. Durum pek bir umutlu görünüyordu ama boş çıktı ve artık hayallerimden tümüyle vazgeçtim çünkü neredeyse ortayaşlı sayılırım ve yakında âdetten kesileceğim. Gördüğün gibi Estel yeni bir şey yok, yalnızca her gün biraz daha yaşlanıyoruz ve bir süre sonra iyice yaşlanıp bu dünyadan göçüp gideceğiz. Lütfen bir an önce yaz ve seni hep sevgiyle anan dostunu unutma ve ikimiz küçücükken okulda herkeslerin bizleri kardeş sandığını sakın sakın aklından çıkarma.

En içten sevgilerimle
Delia Doce

Not: Gilberto sana ve eşine en içten dileklerini gönderiyor.

Bıraktım lafını bitirene dek dır dır konuşsun ve o koca çenesi söylenmekten yorulup nefesi tükenince dedim ki hayatım çok yanmışsın (aynen böyle, yaa) için geçmiş senin dedim, annadık hayatı tanıyorsun, ama inan bana yaşamayı hiç bilmiyorsun, ama hiç canım, tam tamına böyle dedim, benim tek isteğim gezip tozup hayatın tadını çıkarmak dedim, çünkü o Faruk mudur nedir onlar ve bütün o eski çağ insanları yaşarmış ya hani, öyle mumya misali mezara kapanmaya hiç niyetim yok, onun için sorarım sana canım ne sanıyosun beni fosil falan mı? Valla yeminle sokaklara çıkıp gülüp oynıycama burada tıkılıp kalacak diyilim, hadi canım sen de, böyle yapacağımı sanıyosan şaka ediyo olmalısın: Yeniden bâkire olayım daha iyi, bunun üzerine dedi ki, otobüs durdurumuş gibi kollarını na böyle uzatarak konuştu, sana söylüyorum dedi, canın cehenneme, benim için fark etmez seni durduracak diyilim: Senin anan diyilim a, gene de bana kulak ver çünkü diyceklerim bugünü diyil yarını alakadar ediyor, dedi ve o ufacık, kıp-

kırışık kara elini patlak ciyer gibi arap dudaklarına dayayıp kulağıma yaarın diye öyle bi bağırdı ki az kalsın kulağımın zarını patlatıyodu, ben de ona hanfendi dedim (yaa, hanfendi dedim, icabında kibar olmayı bilirim) gerçek şu ki siz şimdilik yaşamayı bilmiyosunuz, çünküm bu hem çok zor bişidir hem de zataliniz doksanınızı aşmış olduğunuzdan beni annayamazsınız dedim, bilmem annatabildim mi? O da o garip komik telaffuzuyla bana hücum etti: Sen, sen nereye istersen çek git, Allah belanı versin, hayatınla ve de bacaklarının arasındaki o nesneyle ne halt edecen umrumda bile diyil, bu senin kendi meselen ve beni hiç ırgalamaz, onunçün canın ne zaman isterse çek git ve ne kadar çabuk gidersen o kadar iyi olur dedi bana, ben de dedim ki dinle hanfendi dedim, burda bi yannış annama var: Günümüzü gün edecez dedikse heriflerle düşüp kalkacaz demedik ya, hem dans edip oynamanın kime ne zararı var, o da bana dedi ki, son bi sözüm var, seni buraya zincirleyen ya da beline bekâret kemeri takan yok, istediğin zaman git dedi ama arkamdan hakaretler yağdırarak kafamı şişirmesi öyle bi tepemi attırdı ki çenesini kapamak için bişeyler söylemek zorunda kaldım ve dedim ki insan dünyaya bi kez gelir onunçün yaşamaya bak canımın içi, ancak önce nasıl yaşanacağını bilmek, bir ilimmiş gibi öğrenmek lazım, bilmem annatabildim mi, o da dinle dinle işte sana müzik, işte dans, işte çaça, ne duruyorsun hadi git gününü gün et ama önce sözlerime kulak ver çünkü bi daha tekrar etmiycem, git ama bi daha sakın geri gelme, sakın bu eve döneyim deme, çünküm gelirsen bu kapıdan öyle kolay kolay geçemezsin, çünküm kapıyı içerden kilitliycem, çünküm çifte kilit taktırıcam ve sahanlıkta yatmaya yeltenirsen komseri üstüne salacam, duydun mu, onunçün söylemedi deme, bunu böyle bilesin diyerekten beni kovaladı, derken tam ben kendime hâkim olmaya çalışırken sokaktan dım dam, dım dam, dam dam tıs dam diye birkiüç vuruşlu ve de sallan yuvarlan ritminde bir müzik yükselmez mi, kendimi kaptırıp oynamaya başlamışken ona bi kez daha haddini bildirmem gerekti, ama tatlım valla sen hastasın, sakin ol be kadın, iyisi mi git bikaç sinir hapı yut, ihtiyar cadı n'apsa beyenirsin, şey dedi, şey, ne dediğini söylemiyim daha iyi, n'aptığına gelince bana arkasını döndü, pis cadaloz ve böylece ben de davranışını aynen iade etmeye hak kazandım ve son moda etolümle fantağzi çantamı kaptığım gibi sinsi sinsi bi adım attım, hop derken iki adım daha hop hop, derken bir tane daha, hop, ve böylece kapıya vardım ama çıkıp gidecek yerde Nu Voyör'deki Bete Davis gibi ansızın geri dönüp kulaklarını dört aç dedim sana diyeceklerim var ve belkim bir

iki şey öğrenirsin: Dünyaya bi kere gelinir onunçün yaşadığın sürece keyfini çıkarmaya bak çünkü m ben ölünce panayır bitecek, yani o da benimle birlikte ölecek, müzik de ölecek, mutluluk da, hayatın kendisi de, bilmem annatabildim mi yaşamak demek burada ve bu anda yaşıyor olmak demektir ve bu pilicin Magalena Crus'un, öbür dünyayı kendine dert etmeye hiç niyeti yok çünkü m orada ne görülecek ne de duyulacak bişey var, hiç ama hiç bişey yok, çünkü m eğlence bitti mi biter, işte böyle! Bunun üzerine bi afra tafrayla benden yana döndü, kapı ağzında kara profilini görebiliyodum ve ordan bana dedi ki, kızım, biliyomusun, siz dansçı karılar hakkaten pek rezilsiniz. Şeytanın avukatı, işte sen busun dedi ve son sözü de bu oldu.

Kardeşimle ben sinemaya girmenin yeni bir yolunu bulmuştuk, patenti alınacak bir yol. Artık eski yöntemlerle giremiyorduk Esmeralda'ya, çok büyümüştük; eskiden bilet kesen adamı lafa tutar, numaradan birbirimizle kavgaya tutuşur ya da ondan yardım isterdik ve bu arada birimiz gizlice içeri girer, ötekimiz ise adama gidip kayıp kardeşine annesinden çok acil bir mesaj getirdiğini söyleyerek içeri girmek için izin alır ve böylece her ikimiz de kapıdan geçmeyi başarırdık, ama artık bu olanaksızdı. Şimdi sinemanın yolu Santa Fe patikasından geçiyordu. İlk önce bulabildiğimiz bütün kullanılmış kesekâğıtlarını topluyor, sonra bunları onunu bir sentten Calle Bernaza'daki manava satıyorduk (manav bir keresinde bana her yüz kesekâğıdına yirmi beş centavo vereceğini söylemişti ve ben bu yeni buluşun sarhoşluğuyla - bir altın madeni, daha ona kadar saymayı bilmeyen bir salak, işletilmeyi bekleyen el değmemiş bir damar kendi altına hücumunun heyecanına kapılıp yirmi kesekâğıdını kaptığım gibi bir koşu karşısına dikilmiş ve beş cenvatomu istemiştim de bunca çabam bir sıratış, sonra

bir gülüş, derken alaylı bir kahkaha ile karşılanmıştı; sonra manav "Beni enayi mi sandın" demiş ve beni şaşkına çevirerek eklemişti: "Bir daha sakın kesâkağıtlarınla ayak altında dolaşayım deme, pis serseri!" Böylece ömrümde ilk kez çifte oyuna getirilmiştim), kesekâğıdı işi kesat gittiğinde ise eski gazetelerin peşine düşüyor, kapı kapı dolaşarak ya da bakabildiğimiz her yere bakarak gazete aranıyor, sonra değerli yükümüzle gazetelerin kesekâğıtlarından bile daha ucuza gittiği balıkçıda alıyorduk soluğu. (Hiçbir zaman harçlığımı ufak tefek hizmetlerden çıkartmaya kalkışmadım, çünkü bu tür hizmetleri karşılık beklemeden yapardım: *Solar*'da herkes öyle yoksuldu ki, ayrıca on beş yaşındaki iyi yürekli orospu ve mirasyedi Lesbia Lamont, mahallemizin canayakın kabadayısı Max Urquiola ve üç kez kahraman sayılabilecek bir adamın -havacı, general ve politikacı- cömert, yaşlı ve neredeyse muhterem dul eşi Lala, bunların tümü saygın kişilerdi, onun için benim gibi ince zevk sahibi birinin bu tür şeylerden söz etmesini karakter tasvirinde bir çelişki diye küçümsememelisiniz; tümü ya taşınmış ya uzaklara gitmiş ya da ölmüşlerdi. Yüzümüz kızarmadan bahşiş kabul etmeye başladığımızda çocukluk masumiyetimizle birlikte onları da yitirmiştik; artık büyüyorduk ve bir hayır satmanın ne demek olduğunu çoktan öğrenmiştik, kullanılmış kesekâğıtları, eski gazeteler falan satmak daha kolaydır...)

Başvurduğumuz son ve en iyi çare kitaplardı: Babamın, onun amcasının ya da büyük amcasının kitapları; ailenin edebi mirasını satıyorduk. İlkin Carlos Montenegro'nun para (babamdan), şan şöhret (kendisine) ve reklam (kitaplara) sağlamak için babama verdiği Radiziwiller'in Tazıları adlı bir dizi (daha doğrusu bir raf dolusu) berbat oyun vardı. Bunları kimsenin okuyacağı yoktu, zaten kimse de okumamıştı; kitaplar yaprakları bile açılmamış, eldeğmemiş bir halde durup duruyorlardı. Yine aynı yazarın armağanı olan bir kitap daha vardı, Kralcı Darbecilerle Altı Ay. Her iki kitap koleksiyonu da yaradılışın ilk günündeki kadar temiz pak Santa Fe patikasını boyladılar. Onları ederlerine göre değil ağırlıklarına göre sattık, çünkü onlara karşılık topu topu elli cenvato alabildik. Şu kitapçılar edebiyata hiç saygı duymamışlardır ki... Bunları aynı gizli geçitten başka kitaplar izledi, namlı ama allı pullu olmayan kitaplar (bize pek bir şey söylemiyorlardı). Bazen beşer beşer, bazen onar onar, üçer yedişer ya da dörder ikişer paketler içinde gittiler (kardeşim ve ben tarafından götürüldüler: Mal pazara kendi kendine gitmez). (Okuru babamın pro-

testo çığlıklarından, öfke patlamalarından ve Demoklesimsi gözdağlarından sakınacağım, ama küfürlerden sakınmayacağım çünkü babamın küfrettiğini hiç duymadım. Annemin, babamın gün geçtikçe bir kitaplık hayaletine dönüşen o kitaplığa duyduğu sevgiyi her nasılsa etkisizleştirmeyi başaran zayıf, ama çok etkili savlarının da üzerinde durmayacağım. Boşalmış raflar, sinema sunaklarında kurban edilen kardeş ciltlerin mahrem temaslarından yoksun kalıp çokça sağa ya da sola yatmış kitap kümeleri... Şunu iyice belirtmeliyim ki, son çözüm olarak sahafı boylayan her kitap -orası da tam bir sahaflar getosuydu- Santa Fe patikasında gelip geçenlerin aklını çelecek öyle çok sahaf vardı ki -edebiyat kurşunundan gümüş perdeye dönüştürülüyordu ve belleğin hâlâ oracıkta buluvereceğini sanıp daha yakından bakıldığında varlığı yadsınan ciltler kitap bahçesine Tilki* girdiğini kanıtlıyorlardı. Bundan daha cafcaflı bir imge olabilir mi: MGM Aslanıyla Tek Boynuzlu At mı demeli yoksa?)

Düştüm yollara giderim Santa Fe patikasına

(1'inci çeşitleme:
Düştüm yollara
Evet, yollara
Giderim Santa Fe patikasına)

(2'nci çeşitleme:
Düştüm yollara, yollara, yollara
Giderim Santa Fe patikasına)

(3'üncü çeşitleme:
Düşmüşüm,
Düşmüşüm yollara
Giderim
(Gülerim gamlara)
Santa Fe/ Santa Fe /Santa Fe
Paaatiiiikaaaasıuuuaaaaaaaaaaaaa)

Bu ezgi (Goldwyn Çeşitlemeleriyle birlikte) uygun müzik eşliğinde söylenirdi. Bu Santa Fe patikasının illetiydi, ancak o zamanlar bu-

* Fox : "Twentieth Century Fox" film şirketine gönderme. (ç.n.)

nun farkında değildik. Kardeşimin ve benim dilimize nereden dolanmış olabilirdi? Hiç kuşkusuz bir filimden, bir westernden.

O gün, sözünü ettiğim o perşembe (Perşembeleri sinemalar daha ucuzdur) Santa Fe yolculuğunun ilk etabını tamamlamıştık (çünkü, okurun da çoktan kestirdiği gibi Santa Fe Arkadya, yeni yetmeliğin tüm dertlerinin yüceltilmesi ve ilacı: Filimler demekti), babam işten dönmeden banyomuzu yapmış, gideceğimiz filimi seçmiştik -daha yerinde bir deyişle sinemayı seçmiştik, adını bir savaştan almasına karşın çok huzurlu, sevilen ve sıcak geceye bin türlü gıcırtı ve gacırtı ile açılıp yağmurlu günlerde (daha doğrusu gecelerde) bir türlü zamanında kapatılmayan teneke kaplı demir çatısıyla serin Verdün'ü. Orada, perdenin karşısına düşen galeride, hele ikinci balkonun ön sırası boşsa (buraya cennet adını takmıştık, prenslere layık bir yer, başka çağların, başka gösterilerin krallık locasının dengi) yıldızların tam altında olmak ne hoştu. Neredeyse anılarımdakinden bile daha hoş- ve tam merdivenlerden inerken komşularımızın çoğu gibi bireyden çok bir tip olan Minik Tina'ya rastlamayalım mı. Ne yazık ki Minik Tina (doymak bilmez bir cinsel iştaha sahip biçimsiz, dişsiz ve pis bir yaşlı cüce) aynı zamanda uğursuzluk habercisiydi. "Demek sinemaya gidiyorsunuz?". Sanırım böyle dedi. Kardeşim ve ben ansızın pis ve dolambaçlı oluveren merdivenden inmeyi sürdürerek olumlu yanıt verdik. "İyi eğlenceler çocuklar," dedi zavallı yaşlı cüce, zar zor merdivenleri çıkmaya çabalayarak. Durup teşekkür etmedik; yapılacak tek şey tahtaya vurmak, parmaklarımızı çaprazlamak ve gelen arabalara karşı tetikte bulunmaktı.

Sinemaya doğru yolumuza devam ettik. Merkez Parkı'nı geçerken hava kararmaya başlamıştı bile. İspanyol dansçıların ve belki de bale mayosu giymiş bir rumbacının fotoğraflarına göz atmak için Gallego Merkezi'nin sıra sütunlarının arasından geçtik. Sonra her gece söyleşmeye gelenlerin ve kahve tiryakilerinin köşedeki kahvede yavaş yavaş toplanmaya başladıkları Louvre'un kaldırımını izledik, Amerikan dergilerinin renkli kapaklarının albenisine kapılıp pervane gibi gazete satıcısının önüne üşüştük ve hiçbir şey almadan, hiçbir şeye elimizi sürmeden çevresinde fır dolandık. Louvre'un kaldırımı uçsuz bucaksız görünür; şimdi yine içinde daha çok insan bulunan bir başka kahvenin ve kendilerini olduklarından çok daha büyük boyutlu çizen -ve epeyce rötuş yapan- sanatçıya inanacak olursanız bir alay Oscar adayını andıran belediye başkanlığı, milletvekilliği ya da senato adaylarının koskoca yağlıboya portrelerinin önünde duran bir grup adamın yanından

geçmekteyiz. Şimdi altı devingen hedefi ve mekanik kum torbası olan atış poligonundayız. Tilt masalarının çıngırtıları ve tilt yapan üçkâğıtçının küfürleri arasında nişancıların atışları duyulmakta. Son numara - mekanizması hiç kuşkusuz kısa sürede yumruk sarhoşu olacak- kum torbası makinesini nakavt etmek. Birisi (devingen hedefleri çalıştıran çocuk, atış poligonundaki denizci, kum torbasının oradaki zenci) hedefi on ikiden vurur. İlerleriz ve büfede satılan patates tavaların, hamburgerlerin, biftekli sandviçlerin kokularına yakalanırız. Yemek yememişizdir, yiyeceğimiz de yoktur. Yolumuz böylesi uzun, sabrımız ise böylesine kısayken -yoksa doğru olan tersi miydi- ve Santa Fe'de serüven, özgürlük ve gerçekleşen düşler bulacakken yemeği kim düşünür? Gelecekte bir gün La Enganadora'nın aldatıcı ve kösnül, bir çaça adımının olanca uyumuyla tatlı tatlı ve yavaş geçeceği bu yıkık dökük, gürültülü, pis kokulu, rengârenk, kalabalık kavşakta birkaç adımda üç sokak birden geçiyoruz; Prado'nun bir bölümü, Neptuno ve San Miguel. Patikanın bir evresini oluşturan Rialto'ya varıyoruz. Bu gece *The Razor's Edge** oynuyor. Ama (diye geçiriyoruz içimizden) bu ad bir parça metafizik değil mi? Öyle olduğuna karar verdik, ancak kullandığımız sözcükler başkaydı. İyisi mi gelecek haftaya ya da bir sonraki parti kitaba dek bekleyip *The Short Happy Life of Francis Macomber*** izleme bahtına ermeli. Filmin adı pek uzun ve karmaşık, şu Hedy Lamarr'a benzeyen kadının oynuyor olması keyfimizi kaçırıyor. Ama, hem de koca bir ama, aslanlar, safariler, vahşi hayvan avcıları var: Bütün Afrika, yani Santa Fe'nin özü orada olacak. *Vendremos.****

Kentin gürültüsüne ve bu aşamada artık meyve kokularına (mammelere, mangolara ve elbet hintayvalarına, dışı bukalemun gibi yeşil, içi beynin gri maddesi gibi gri, cıvık kabuğunun içinde kara nokta gibi çekirdekleri olan eti beyin hastalığını andıran şu meşum meyve, Babil'in asma bahçelerinin aromasıyla, her ne demekse, ambrosianın tadına sahip böylesine mis kokulu bir meyve ancak bilgi ağacında bulunur) dondurmalı süt, kavun ve demirhindi suyu ve hindistancevizi sütü kokularına ve bu karışımın içinde bir başka kokuya, at değiştireceğimiz köşenin, Los Parados'un hemen yanıbaşında bulunan ayakkabı tamircisinden gelen cila ve kalıp kokularına batmış olarak yürüyo-

---

* Türkiye'de "Şeytanın Kurbanları" adıyla oynadı. (ç.n.)

** Türkiye'de "Kocamı Ben Öldürdüm" adıyla oynadı.(ç.n.)

*** Isp. Gidiyoruz. (ç.n.)

ruz. Los Parados, müşterilerin hiç oturmadığı anlamına gelen bir addır ama ayıp bir anlamı da vardır, oysa tüm tehlike ve risklerini göze alıp çöle, Ölüm Vadisi'ne girmeden önce beş centavoya (yani bir *Nueva Generacion* dergisi parasına) iki kahveli gazoz içebileceğimiz bir yerdir topu topu.

Kendimizi yine tozlu patikaya vururuz. Şimdi tam önümüzde hep iyi filimler oynatan baştan çıkarıcı Alkazar var. Ancak geçen hafta orada öyle şamata yapan bir şarkıcı vardı ki sesi sokaktan duyuluyordu; hem de, inanmayacaksınız ama, filim, *Battleground** bir savaş filmiydi. Kabahat kadında değil sinemaseverlere bu gösterileri zorla yutturan sahne sanatçıları sendikasında. Daha ötede, Santa Fe'nin çok yakınında iyi programlar sunan, günde iki, üç, hatta dört filim gösteren Majestik var, ancak filimlerin çoğu çocuklara göre değil ve bizi içeri sokması için yer göstericiye yalvarmamız ya da kahve ısmarlamamız gerekiyor ve (bütün bunlardan sonra) karşımıza ne çıkıyor dersiniz, birtakım hasta adamlar ve köpük banyosu yapan bir kadın (üstelik sıskanın teki), artı geceleyin evden kaçan genç bir çift, derken fırtına patlıyor, eski bir samanlığa sığınıyorlar ve ertesi sabah kızın doğum sancıları tutuyor. Yani, saçmalığın dikâlâsı.

Birden düzen yerini kargaşaya bırakıyor. İnsanlar koşuşmaya başlıyorlar, biri omzuma çarpıyor, bir kadın çığlık atarak bir arabanın arkasına saklanıyor, kardeşim "Silvestre, dikkat et, seni öldürecekler!" diye bağırarak sürüp giden bir düşteymişiz gibi elime, koluma, gömleğime yapışmış beni çekiştirip duruyor ve ben sonradan bir *fonda*** ya da Çin lokantası olduğunu fark ettiğim bir yere sürüklendiğimi hissediyorum ve bir masanın altına, tahta ve hasırdan bir iskemle ile saksı içinde bir palmiyenin eğreti güvenliğini paylaşan bir çiftin yanına yuvarlanıyorum ve yerden bana seslenerek yaralanıp yaralanmadığımı soran kardeşimin sesini duyuyorum ve işte tam o anda uzakta/çok yakında silah sesleri duyuyor, kalkıyor (Kaçmak için mi? Lokantanın içlerine doğru koşmak için mi? Tehlikeyle yüzleşmek için mi? Hayır, yalnızca şöyle bir göz atmak için) ve kapıdan dışarı bakıyorum. Sokak çoktan boşalmış ve yarım blok ötede ya da sokağın sonunda ya da (anımsamıyorum) yere uzanmış, bir başka adamın bacaklarına yapışmış şişko, yaşlı bir zenci kırması ilişiyor gözüme (bugün bile adamın kırma olduğunu nereden anladığımı bilmiyorum). Adam tekrar tekrar

* Türkiye'de "Fedailer Taburu" adıyla oynadı. (ç.n.)
** İsp. Ayaküstü birşeyler atıştırılan yer. (ç.n.)

ayaklarıyla kırmayı silkelemeye çalışıyor ve ondan kurtulmanın başka yolunu bulamadığından kafasına üst üste iki el ateş ediyor ve ben silah sesini duyamıyorum, yalnız ayaktaki adamın elinden çıkan ve ölü kırmanın -adamın ölmüş olduğu kesin çünkü- yüzünü aydınlatan kıvılcımı ve onu izleyen kor kırmızısı ve portakal yeşili alevi görüyorum, derken adam önce bir baldırını, sonra diğerini onun pençelerinden kurtarıyor ve birilerini korkutmak ya da kendine yol açmaktan çok sanırım dövüş alanında can aldıktan sonra öten horoz ya da Ormanların Kralı Tarzan gibi utkusunu duyurmak için havaya ateş ederek koşmaya başlıyor ve sokak yeniden insanlarla doluyor ve bağrışmaya, imdat, polis diye haykırmaya başlıyorlar ve kadınlar ağlayıp inliyorlar ve biri yavaşça *"Onu öldürdüler!"* diyor, sanki adam sokağa serilip kalmış bir ceset değil de ünlü biriymiş gibi, yok; tam şu anda dört kişi onu kaldırıp götürüyorlar ve köşeyi dönüp gözden yitiyorlar, belki bir arabada, kesinlikle gecenin kalbinde. Kardeşim bir yerlerden çıkıp geliyor ve sersemlemiş bir halde orada öylece duruyor. Ona "Şu anda kendini aynada bir görebilseydin," diyorum. "Asıl *sen* kendini görebilseydin!" diyor...

Sinemaya doğru yolumuza devam ediyoruz. Köşede, sokak lambasının altında kapkara bir kan gölü var ve çevresinde gözlerini dikmiş fikir yürüten bir kalabalık toplanmış. İzlemeye niyetlendiğimiz, hiçbir şeyin bizi izlemekten alakoyamayacağı ve sonunda izlediğimiz filimin adını kesinlikle anımsamıyorum.

Sen misin, Livia? Benim, Beba. Hangi Beba mı? Hangisi olacak, Beba *Longoria*. Evet, biricik Beba! Nassın hayatım? Ah, bunu duyduğuma çok sevindim. Ben mi? Bomba gibiyim. Bilirsin, günde bir hintayvası ölü gömücü pezevenkleri uzak tutmaya kâfidir. Yok, pek fazla olmadı hayatım. Her neyse, sabah saatin on ikisi sesim böyleydi. İnsan ne yapmak istiyorsa canı çektiği zaman yapmalı, gerisi hava cıva. Beni bilirsin. Zaten hep ayakta uyurum. Uyuşuğun biri, çıkık elmacık kemikli. Şimdi bu verimli yıllarımın semeresini toplama olanağı varken ben de topluyorum. Elbet hayatım, daha yataktayım. Ninemin dediği gibi hindistancevizi sütü içilecek tek yer hindistancevizi ağacının altıdır. Dur bir laf da ben uydurayım sana, nerede yorulursan orada yatıp dinleneceksin. Ya, hep aynı. Niçin değişecekmişim ki? Daha doğrusu kimin için? En azından benim gibi bir kız bunu yapmaz. Dinle Livia, bi dakka bekle, e mi, sakın kapatma, şimdi gelicem. Ne diyordum? Oh, hayır, öyle bir şey değil, Chanel Numara Beş'imi açık bırakmışım

da. Nerede kalmıştım? Evet, *hayatım* bence fark etmez. Hiç önemi yok. Yok canım, *yeminle, o kadar da* önemli değildi. Neyse, yanılmıyorsam yataktan yeni mi kalktığımı sormuştun, ben de sanırsam her zamanki gibi falan dedim, değil mi, tıpkı o beş para etmez pansiyonda ikimiz birlikte yaşarken söylediğim gibi. *Yalnızca öğle vakti sloganım işte.* Roger mi? Evet, ondan geliyor. Bu ara bittabi her şey ondan geliyor, şans rüzgârı o yandan esiyor hayatım. Onu *bilirsin.* Evet ya, her konuda, ama *her* konuda *ona* öykünüyor. Neyse, şey dışında. En azından *ben* öyle sanıyorum. Hepsi böyle konuşuyor, tuhaf. Her neyse, bizim babalığın deyişiyle şu *kabız* muhabbet konusunu kapatayım da telefon ettiğimde anlatmayı düşündüğüm hikâyeye geçeyim. Daha doğrusu seni arama nedenime. Biliyorsun, benim adamı, Cipree'yi kulübe üye alıyorlar. Aman hayatım, dünyadaki *biricik* kulübe, Yat Kulübü. Yok hayatım, Yat'ı yalnızca üye olmayanlar kullanıyor, biz üyeler kısaca Kulüp diyoruz. Buna ne buyrulur? Her neyse hayatım, doğruyu, yalnızca doğruyu söylemek gerekirse, zaten başka türlü yapamazlardı. General ağırlığını koydu ve isim vermeyeyim, kurucu üye olan iki bakanı razı gelmezlerse vurdurmakla tehdit etti. Anlayacağın Cipree'yi *bizi* kabul etmekten başka çareleri yok. Bu kadar basit. Aslında o kadar da basit değil ya. Artık kilisede evlenmemiz gerektiğini düşünüyorum. Biliyorsun, şimdi moda bu. Nasılsa gelinlik falan derken müthiş havalı bir şey olacak, onun için cihazımı ya da her ne denirse onu hazırlamaya başladım. Buna ne dersin? Cipriano'nun ya da ninemin istemeye istemeye bayılarak söylediği gibi kapatması olarak bunca yıl günah içinde düzüştükten sonra aynı naneyi bu kez piskoposun hayır duasıyla yememe... Ne çılgınca, di mi? Özellikle de yaş kemale ererken... Elbet değilim! Hiç *otuzun* üstünde olur muyum? Daha yirmi beşime bile basmadım ama hayatım bu sıra bunu bile kocakarı sayıyorlar. Sen de çok yaşa. Şaka, şaka, ama düğün, beyaz duvak falan konusunda ciddiyim. Evet ya, beyaz, hem de puanlı. N'apalım bebeğim artık sosyetik olduk, zaten seni bunun için aramıştım. Dün gece herifçioğlu kutlamak için beni *Tropicana*'ya götürdü. Aman sen de, aptal sarışın. Toprik değil Tropik. Hayatım, o platin sarısı saçlarının altında amma da fesat bir kafa var! Uf be! Her neyse, *Tropicana*'ya gittik ve yıldızlarla bezeli o cam tavanın altında inanılmaz müthişlikte bir gece geçirdik. Senin deyişinle haa-rika bir gece. Neyse, Cipriano'yu bilirsin. Ne, ne, ne dedin? Saçmalama cicim, elbet bana da çok gülünç geliyor. Ama kahkahalarımı tutamadığım için bana köpürüyor. Her neyse, bu adın kendisine şans getirdiğini söylüyor. Tastamam öy-

le. Generalin kendisi Fulgencio, kardeşçiği ise Hermenegildo adlarını kullanabiliyorlarsa zavallı sevgilimin adı niye Cipriano olmasın? Efendim? Daha iyisi can sağlığı. Kendisinin de dediği gibi keyfin doruğunda. Bilmem duydun mu, ona La Lisa pazarını verdiler. Hayatım, hiç bir tezgâh olur mu, pazarın tümünü. Evet, bir ay kadar oluyor. Aslında şu kulüp hikâyesinin yanı sıra bunu kutluyorduk. Binlerce teşekkürler, hayatım. Yo, hayır servis istasyonuna küçük kardeşi Deograciaas bakacak. Evet, adı Tanrıya şükür anlamına geliyor ama bunun için kimseye şükran borçlu değil. Ne demezsin! Zavallı kadıncağız iyice kaçıkmış. Oğullarına böyle adlar verebildiğine göre zırdeli olsa gerek. Buna ad koymak değil, sövüp saymak denir. Daha bu bir şey değil, şekerim. Berenice adında bir kardeş, sonra iki yüz yıl falan önce ölmüş Metodio adında bir başkası ve bir de Şark'ın derinliklerinde yaşamaya giden ve yanılmıyorsam ya da daha ölmemişse hâlâ orada yaşayan bir kardeş daha var, adam serkeş olduğu için... Hani canım, şu ailelerinden, herkesten, kadınlardan bile ellerini eteklerini çeken adamlar var ya... Ha? Haa... Aman, serkeş, keşiş, bana göre hepsi bir. Adam bir *bohio*'da* yaşıyor, ormanda bir yerde palmiye yaprağından çatı, toprak zemin ve buna benzer bir sürü pislik ve adı da Dio Gene Leerso ya da öyle bir şey... Nerede mi? Moa, Toa ya da Baracoa'da, hepsinin olduğu yerde, çalılığın göbeği mi denir, vahşi bölge mi, işte orada. Evet hayatım, aslında tam tamına emin değilim ama sanırsam generali Uzakdoğu'nun bir ileri karakolundan tanıyormuş çünkü orduya birlikte yazılıp subay olmuşlar... Ya, iki haftada çavuşluktan albaylığa, vesaire, vesaire... Ben de ona aynı şeyi diyorum ama albaylığın kendisine yettiğini, Genovevo ile Gomez-Gomez'e bir bakmamı söylüyor ve hemen ardından, o kopasıca çenemi tutayım diye görevden alınmış yüksek rütbeli subayların adlarını bir bir sayıp dökmeye başlıyor. Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir, falan. Neyse, çıkarının nerede olduğunu ya pek az açığa vuracaksın ya da hiç açık etmeyeceksin ki orada, burada ve her yerde özgürce at oynatabilesin, diyor. İşte böyle. Hayır canikom, olmaz. Onu ta oraya, garnizona göndermeye çalıştılar ama o bundan da paçasını kurtarmayı becerdi. Herifçioğlu tam bir *vivo*.** Her zaman uyanık ve işbitirir. Dosdoğru en tepeye başvurdu, yani generalin kendisine ve genelkurmayda yeteneklerine, yani keskin zekâsına ihtiyaç duyulduğunu, askeri strateji ve siper savaşı tarihi bil-

* İsp. Baraka. (ç.n.)
** İsp. Ekâbir. (ç.n.)

gisiyle karargâh mıdır nedir orada, artı, sayıp dökerek beni çılgına çevirdiği bir sürü karmakarışık adlı yerde çok işe yarayacağını söyledi. Böylece ona ilişmeyip rahatını bozmadılar. Yok, şimdilik askıya alındı ama her an alevlenebilir, bu işler nasıldır bilirsin. Herhalde Albay Curbelo'yu duymuşsundur. En azından hakkında anlatılanları. İlk olarak, erzak paralarını falan nasıl yürüttüğünü ki bu da az lüpçülük sayılmaz. İkincisi... Ya gorillere ne olmuş? Go-ril-ler, hayatım, başka kim olacak? Aman, gerilla, goril bana göre hepsi bir. King Kong da nerden çıktı a salak! Ne demek istediğimi bal gibi biliyorsun: Elbette, evet kesinlikle, bittabi *onlar*dan söz ediyorum! Evet! Hem zaten çok belalı bir iş, ayrıca Çin'in bütün çinilerini verseler yine de gidip o cehennemin bucağında yaşamayacağını biliyor. Benim sivrisineklerle, tatarcıklarla, kenelerle, cılk diken yaralarıyla ne işim var. Şey, evet, Santiago'da ama bana göre, hayatım, balta girmemiş ormanlar Almandares'in öte kıyısında başlar. Neyse, Cipriano'ya Şehir Kulübü'nde, Biltmor semtinde ve benzeri yerlerde önerdikleri bütün o evlere karşın yerimizden kıpırdamamamızın bir nedeni de bu. Bilirsin, peşimden hiç ayrılmaz. Doğru, tam üstüne bastın: Benim için deli oluyor. Çıldırıyor. Ona ne mi yaptım? *Ben* mi? Kitapta yazmayan hiçbir şey yapmadım. Ne münasebet! Bal gibi biliyorsun, o taraklarda bezim yok. Öyle filtrelerle falan zaman harcayamam; hem zaten filtreli sigara bile içmem. Büyük K'den söz etmediğini biliyorum, koca götlü sen de! Ne demek istediğini anladım. Ama şu kadarını söyleyeyim, benim öyle gizlim saklım yoktur. Olumlu yönleri öne çıkarmayı yeğlerim. Böylece adama neyin varsa onu, artı deneyimini verirsin. Bunlar birbirini gayet iyi dengeler; biri ne kadar çoksa öbürü o kadar azdır. Hepsi kafa işi hayatım. Her şey kafa işi. Yalnızca varolanlar değil varolmuş ve varolacak olanlar da. Her işin başı kafa. Ancak, bende bir şeyler olmalı ki herif yapışıp kaldı, yağmurlu günlerde uzun saçlar birbirine yapışır ya öyle. Meşale gibi mi? Hayatım adam şenlik ateşi gibi yanıyor! Ya, öyle, en azından ellisinde. Allah korusun! Sakın bana krizmiş, aşk kriziymiş ya da her ne denirse onlardan ya da herhangi bir kalp illetinden söz etme. Çok, ama çok tedirgin oluyorum. Ama hayatım, John Garfeel'in başına gelenleri duymadın mı? Yok, tamam, şu artist Garfeldt, evet. Ta kendisi. Kanepede karısının üstünde ölüvermiş. Yatak, kanepe ya da yataklı kanepe, hepsi bir cicim. Ya bir kız arkadaşımın arkadaşının başına gelenler? Bu kız çıktığı adamı *öldürdü*. 11'inci ve 24'üncü sokakların oradaki otelde herifin üstüne bir bindi... Haydi yavrum, öyle masum numarası yapma! Evet ya, La *Posada*, tastamam

orası. Miramar'a giderken ırmağın yanındaki gece oteli. Evet, işte orası. Evet biliyorum. Ne yani, bana orayı bilmediğini mi söylemeye çalışıyorsun? Kimi kandırıyorsun? Tamam, ha şöyle. Kaçın kurasıyım ben kızım, beni mi uyutuyorsun. Şey, ne diyordum, kız arkadaşımın arkadaşı oralardaymış ve tam içerde işi pişirirken ne olsa beğenirsin, herif tam gaz gidip gelirken zınk diye durmaz mı, derken yatağın üstüne serilip kalmış. Yatağın *üstüne* hayatım! Düzüşme sonrası gitmek diye buna denir! Hem de sabahın ikisinde! Anlatırken bile tüylerim diken diken oluyor. Ama bu kızınkiler olmamış. Ne yapmış dersin? Büyük bir serinkanlılıkla kalkmış, sakin sakin giyinmiş, makyajını yapmış, otel müdürünü arayıp arabasını getirmesini söylemiş. Şapşal, müdürün değil ölen adamın arabasını. Derken ikisi birlikte adamı arabaya koymuşlar. Müşterileri telaşa vermemek -bu müdür- ve de başlarını polisle derde sokmamak için -bu da kız arkadaşımın arkadaşıçünkü kız sosyete gülü, ölen adam ise kodamanın biriymiş, olabildiğince sessiz davranmışlar. Her neyse, uzun lafın kısası, ikisi birden adamı arabaya koymuşlar ve kız arabayı çalıştırmış -Yaa, çok haklısın! Ben de zaten bunun için araba kullanmayı öğreniyorum- sonra doğru ilkyardım hastanesine gidip gazeteci deyişiyle söz konusu zatın arabayı sürerken kalp sektesinden öldüğünü söylemiş, kimse cinayetten kuşkulanmamış. Buna ne buyrulur? Kusursuz cinayet, hayatım! Ne bir tanığa ne de cinayet anında maktulün en yakını olaraktan üstelik elinde bir cesetle kalakaldığından kentin öbür ucunda olduğunu kanıtlamana gerek var. Evet, evet, elbet, bittabi, çok dikkatli olacağım, merak etme... Hayır, o konuda bir şikâyetim yok. Tam tersi, Mary, çoğunlukla beni rahat bırakıyor çünkü fazla baskıya gelemeyeceğimi biliyor. Laf aramızda hayatım, sana bir sır vereyim, bence bundan hoşlanıyor, azıcık da olsa bundan hoşlanıyor, bilmem anlatabildim mi? Evet güzelim, onun yaşında hep böyledirler. Kart zımpara... Aman, zımpara, zampara, bana göre hepsi bir. P.Y.Z.'lar. Evet, evet. Tastamam öyle. Ben günümü gün edeyim de sonra isterlerse festivali durdursunlar. Yanında götürecek değilsin ya. Belki götürebilirsin ama yine de olmaz, *onu* götüremezsin. Tamam, dilersen başka bir sözcük bul onun yerine ama lütfen ağzını bozup söyleme. Kendine sakla... Neyse, şu konuya gelince, ne zaman sana uyarsa hayatım. Bu evin herhangi bir ev değil *benim* evim olduğunu belirtmeme gerek yok ve kapım sana her zaman açık. Ayrıca bu ara bir gün seni kulübe davet edeceğim, sırf şu sosyalistlerin ödlerini patlatmak için... Yalist, yetik, bana göre hepsi bir. Tamam, sonra sana yetişirim hayatım. Şimdi banyo yapıp

saçımı yıkayacağım, çünkü berbere gideceğim. Hayır, kadın değil, bir Fransız ibne. Bu yüzden aslında şe löy koffüre gideceğim demeliydim. Değil mi? Pek genç, pek şirin ve de pek usta. Saçımda mucizeler yaratıyor. Bekle de gör. Tamam, tamam hayatım, çok yakında görüşürüz. Şimdilik bay bay. Ya da benimkinin deyişiyle, şimdilik bu kadar.

İnanılır gibi değil! Tam bir matematik dersiydi. Kazık gibi dikilip duvara bakıyordum. Duvara değil de ardındaki bir taşbasmaya -duvarın değil, adamın ardındaki- ben Süperman'den çok Süperfareyimdir. Birtakım kaprisli köpekbalıklarının (ve bu nedenle kulamparaların, derdi Codac) üzerindeki kazazededen çok erkek modelleri andıran, tümü iskele yanına tembelce eğilmiş, son kerte yapılı ve yakışıklı iki üç delikanlıyla başıboş sürüklenen bir salın çevresini sardığını gösteren romantik bir resimdi. Bence yüzü kızarmadan, utanıp sıkılmadan gözlerimin içine bakan ve kuşkusuz kızarması gerekenin ben olduğumu düşünen gündelik yaşamın bu köpekbalığıyla karşılaştırıldığında taşbasmadaki köpekbalıkları hanımevladı sardalyeler sayılırlardı. Gözlerimi resimden yazı masasına çevirdiğimi anımsıyorum, Malecon'dan -çünkü arkada, evet biliyorum, inanılır gibi değil ama gravürün arka alanında ondokuzuncu yüzyılın gri Havana'sı görünmekteydi- ırak dalgalar halinde biten sert benizlerden... (yoksa dertli denizler miydi?) Onun olumsuz yanıtının katı ya da kapkara karasına atladım, kazınmış

dalgalı griden yazı masasının bilardo bezi yeşili kaplamasına, saldırgan görünümlü kâğıt keseceğine -tabanca biçimi altın kaplama saplı uzun bir bıçak- üzerindeki rokoko monogram belki de balıklarla vereklerin yaratıcısınca tasarlanmış olan cilalı kahverengi tav kutusuna, sırtına dikişli siyah deri, barok yazı kılıfına geçtim ve gözlerim titreyerek (gözbebeklerim tam bir üçgen oluşturan düğümün altına kravat iğnesi olarak iliştirdiği kocaman inci karşısında inanmazlıkla duraksayarak ve isteksiz retinamda Mieres'te ısmarlama diktirilmiş gömleğinin kusursuz yakasının izdüşümünü çizerek) kömür grisi ipek İtalyan kravatı boyunca ta yukarıya dek gezindi ve başını buldu -bu onsekizinci yüzyıl köpekbalığı giyotine epey zorluk çıkarttırdı: Boynu yoktu- hiç beklenmedik bir anda, yazları şaşılası bir turunculukta yükselen ve ilkin karpuz biçimli bir lamba, derken ay olduğu sanılıp sonunda kesinkes Newton'a rahmet okutacak türden görünmez bağlarla havaya asılı olgun bir tropikal meyve değil de Karayiplerin ayı olduğunda karar kılınmazdan önce ansızın yakılıvermiş bir sokak lambası olduğuna inanılan şu Hokusai tarzı dolunaylar gibi. Bakımlı, tombul, neredeyse parlak yüzü bir gülücüğün eşiğinde gezinirken mavi Avrupalı gözleri onu neredeyse bir anda meteliksiz bir göçmenden bir parababasına dönüştüren o içten, açıkyürekli bakışla bana dikilmişti ve ağzı, ince, kansız dudakları, pahalı dişleri, mutfağın tüm inceliklerinin yanı sıra çoktandır senli benli *sen* adılından yararlanan dili hep birlikte harekete geçerek bana sordular: "Görüyor musun?" Gülümsüyorlardı, öyle ki lambamsı kafası gözden yitti ama sırıtışı geride kaldı.

Ona sayıları yalnızca yazmakla kalmayıp toplayabildiğimi de söyleyecektim, ancak ağzım açılacağına, camının üstünde nuruV (yoksa nugruV mu?) yazan kapı açıldı. On, yok, beş, belki de üç dakika önce yine dışarda, şimdi çıktığım holde durmuştum, çıktım çünkü içerde yapabileceğim hiçbir şey yoktu, yakında görüşmek üzere değil, elveda deyip ardımdan kapıyı sessizce çekip çıkmaktan başka.

Önce benimle görüşmeyeceğini sanmıştım, Yosi, Yossi ya da Jossie, "Senor Solaun az sonra seninle görüşecek Ribot," dediğinde bunu düşünmekteydim. Jossie, Yossi ya da Yosi'ye "Yurttaş Maximilian Robespierre Ribot" dedim ama beni dinlemiyordu. Yaşamımın öyküsü bu benim: Bir pire için kaç yorgan yaktım, kimbilir. Ona aynı biçimde dinlenmediğim, dahası işitilmediğim başka kereler yaptığım gibi Giambattista Bodoni Ribotto, William Caslon Rybot ya da Silvio Griffo di Bologna diyebilirdim. Artık ne üstün yetenekli basımcı ne de sevilen müzikçiydim (Sergio Krupa ya da Chanopozo Ribo), namlı

devrimci, intikam peşinde saraya dalmak üzere olan kötü adamdım. Kadının -üstlerinin karşısında ezik, benimle konuşurken üstünlük taslayan- sesi herkes karşısında takındığım kimlikler ve kişisel fantezilerimle örtüşerek "Ne dedin?" diye sordu bana. Ancak o sırada Solaun Lordu'nun, maaşıma zam isteyeceğimi bilmesine karşın, sırf dün olanlar yüzünden olsa bile beni şatosuna kabul edip baş başa görüşmek lütfunda bulunacağını düşündüğümden, "Hiç," diye yanıtladım.

Basımcılar Birliği'ni görevime uygun bir zam yapmaya razı etme çabalarımın üstünden bir ayı aşkın süre geçmişti ama bir sonuç alamamıştım, hem zaten grafik sanatları sendikasından da ancak bu kadarını umabilirdim, çünkü işçi değildim. Sanatçı, dahası zanaatçı bile değildim. *Profesyoneldim* (bunu büyük harflerle yazıp iri puntolarla bassam mı?) ve kendimi iki cephe arasındaki sahipsiz topraklarda, doğuştan kusurumun bu kara çukurunda bir sığıntı olarak buldum: Ne sanatçı ne teknisyen ne zanaatçı ne işçi ne bilim adamı ne *lumpen proletarya,* ne de orospu: Bir kırma, bir soysuz, beş para etmezin teki, (Kübalı ağzıyla Latince konuşarak diyeceğin gibi, Silvestre) bir *parturiunt montes nascetur ridiculus mus.** Yok canım! Bir *reklam metni* yazarı. Şimdi, bugün, aslında bir haftadır kişisel yaklaşımda karar kılmıştım, yani batan bir gemiden acımasız ya da aldırmaz denizlere atılan mesaj şişesi gibi dümensiz yelken açmakta. Çünkü ben de kendi heteroseksüel salımın üstünde başıboş sürükleniyordum.

Derken uçan trapez numarasına geldi sıra. Dün sabahtan beri dış bekleme odasında esmer tenli, pis ve yamalı giysiler içinde bir adam görmekteydim. Ne sigara içiyor ne öbür bekleyenlerle konuşuyor ne de evrak çantası, dosya veya benzeri bir şey taşıyordu. Yabanıl bir anarşist, eli bombalı umarsız bir son dönem Bakunin okuru, yerli bir kral katili olabilir miydi? Bu üçlü soruyu kendime üç kez sordum. Onu sabah geldiğimde gördüm, öğlen oradaydı, öğleden sonra döndüğümde yine orada. Akşam ben giderken bir seksenlik boyuyla kalktı ve birlikte çıktık. Tam o sırada Senatör Solaun ortaya çıktı, derebeyi, yönetici, doğuştan hükümdar, tümü ufacık, tombul bir adam. % 100 beyaz ketenlere bürünmüş, ısmarlama yapılmış Panama şapkası kel kafasında yana kaykılmış, Cadillacından çevik bir hareketle atladı. Uzakta trampet gümbürtüleri. Sunucunun sesi, "Baylar, bayanlar, Senatör Solaun şimdi merdivenden yukarı çıkıyor! Ağ yok, baylar bayanlar! Ağ yok! Susunuz lütfen! En ufak bir ses *kapitalistin* hayatına

* Lat. Büyük işler yapacaklar belli olur, ben ise komiklik yapabiliyorum. (ç.n.)

mal olabilir!" Ziyaretçi ve ben onu aynı anda gördük ama kafamızdan aynı düşüncenin geçmediğinden eminim. Adam omuzlarını kıstı, başını eğdi ve Ulu Solauni'ye bakmaksızın anıtsal merdivenleri gerisin geri çıktı, metafizik bir yakarışla elini uzatır gibi yaptı, daha doğrusu yaptığı bu eylemin yokluğuydu: Üç kuruşluk operasyon.

— Senyor Solaun, dedi adam, benim ve onun dilsiz tanıkları olduğumuz o talihsiz anın sessizliği olmasa duyulmayacak bir sesle. Solaun adamı baştan aşağı süzdü ve o anda birinin bir başkasını baştan aşağı süzmesi için ondan daha boylu olmasının gerekmediğini kavradım. Uzaktan uzağa duyulan trampet gümbürtüleri yerlerini bir kükreyişe bırakarak sustular: Bu aslanların değil, konuşan Solaun'un sesiydi.

— Ama bayım, bu ne cüret! Beni merdivende nasıl durdurursunuz!

Başka söze gerek yoktu çünkü ziyaretçi, yakarıcı, profesyonel dilenci ya da bu adamların tümü ortadan kayboluverdiler ve onların bulunduğu yerde yalnız enayi yerine konmuş, aşağılanmış iki büklüm uzun boylu zavallı bir adamcağız kaldı. Güleyim mi, alkışlayayım mı, yoksa karşı mı çıkayım bilemedim; ancak bunların hiçbirini yapmadım çünkü sahneyi büyük bir hayranlıkla izliyordum. Yoksa korkuyla mı? Solaun beni gördü ve adama döndü:

— Git sekreterimle konuş, merdivenleri çıkmaya devam etti. Ancak bu kez sıradan bir merdiveni olağan biçimde çıkan herhangi biriydi. Onun öğüdünü tutan merdivendeki davetsiz misafir değil bendim ve şimdi Yossie, daha doğrusu Josefa Martinez asma köprüyü indiriyor ve ben Şato'ya ilk kez kabul edilen Toprak Denetçisi'nin köylü hantallığıyla feodal hendeği geçiyorum.

— Lütfen içeri buyrun, dedi kral naibi vekili Solaun, birinin bir yandan yaşamsal önem taşıyan bir işlemle uğraşırken -hanımın alışverişe çıkabilmesi için çek imzalamak, sevgiliye telefonda son bir söz söylemek, yemek sonrası aromalı Churchill'i (puroyu) yakmak gibi (öyle zengindi ki eğretilemeli konuşacak olursak, saat başı bir İngiliz başbakanını yakma hovardalığını kaldırabilirdi)- toparlayabileceği tüm fasa fisoya eğilebilirlikle.

— Senin için ne yapabilirim, delikanlı?

Ona baktım ve az kalsın tüm hayatımı düzenle ve hatta belki ölümümü de, diyecektim. Ama gerçekte söylediğim şu oldu:

— Şey, yani, aslında bir sorunum var...

— *Si, si.*

— Pek para kazanamıyorum.

— Ne! Ama maaşınıza zam yapalı topu topu altı ay oldu.

— Evet, haklısınız. Evlendiğimde, ama..

— *Si, si...*

Sakın bir söz daha söyleme, diyordu sanki, ama bu iki sözcüğü, daha doğrusu yinelenen o tek sözcüğü öyle büyük bir ustalıkla kullanıyordu ki teslim oldum.

— Şey, biz, yani karım bebek bekliyor...

—*Si, si.* Bir oğlan.

Onu düzeltmeliydim: Ya da bir kız, belki de bir erdişi. Ama önce o konuştu:

— Bunlar çok büyük laflar. Bu konuyu iyice düşündünüz mü?

Doğrusu hiç düşünmemiştim, ne olursa olsun düşünmemiştim işte! Çocuklar, onların üstünde düşünmezsiniz, dahası ne onlara karşı bir şey duyarsınız ne de geldiklerini ayrımsarsınız. Geliverirler, hepsi bu. Az çok dizgi hatası gibidirler. Eyvah, bu Evanol düzenlemesinde bir oğul hatası yaptım! Oysa dışa boşalımlı bir düzüşme olacaktı.

— Düşünmek mi? Sanırım bu konuyu hiç düşünmedim.

— Ah Ribot, çocuk konusunu gerçekten düşünmek gerekir.

Düzüşmek *e una cosa mentale* -zihinsel bir olay- demiş Leonardo. Bir şey diyeyim mi, bir daha masamın başına geçtiğimde Nobel'in tüm portrelerinde yaptığı gibi elimi çeneme dayayıp kapıya bir duyuru asacağım: RAHATSIZ ETMEYİNİZ: DÖRT KİLOLUK BİR TOSUNCUK TASARLIYORUM.

— Haklısınız, dedim boynumu bükerek, tasarlamalı, yani düşünmeli.

Efendinin bu orman kaçkını serfin gönlünü almasının zamanı gelmişti.

— Bir bakalım, dedi.

— Size nasıl yardım edebilirim?

Bir an hiçbir şey demedim. Ricalarımın bir çözüm getireceğini hiç ummamıştım. Tümünü önceden prova ettiğim isteklerde bulunmaya gelmiştim. Toprak ağası *Baron Denizci Badsin*'e* nasıl yardımcı olabilir? O anda tek düşünebildiğim buydu. Beni kıyıda karşılar mı? Bir cansimidi mi atar? Ufukta gözden mi yitirir? Bana en kolay gelen şeyi istemeye karar verdim. Yoksa en zoru muydu?

— Düşünüyorum da, mümkünse, benim dünyalığımı, şey, yani ay-

* Infante, Sinbad'ın hecelerinin yerlerini değiştirmiş, bu yüzden kötü günah gibi bir anlam çıkmış. (ç.n.)

lığımı arttırmak lütfunda bulunabilir misiniz? Tabii mümkünse.

Şatonun efendisine saygı, hiyerarşi ve gerekli mesafe düşüncelerini iletecek en uygun tümce yapısını kullanmıştım. Bütün bunlar onda genel ve özel bir yardımseverlik uyandırdı. Ama beni yanıtlamadı. En azından hemen yanıt vermedi. Büyük adamların sırrı bu. Küçük büyük adamlarınki de. Her şeyin, sözcüklerin bile değerini ve ederini biliyorlar. Müzikçiler gibi sessizliğin de. Ve el kol hareketlerinin. Oyuncular ya da Budacılar gibi. Solaun dinsel bir tören yaparcasına ceketinin iç cebinden domuz derisi gözlük kılıfını aldı ve ağır ağır, düşünüp taşınarak çiftodaklı gözlüğünü çıkarttı. Törensellikle taktı. Uzun uzun bana baktı, sümenin üzerindeki boş kâğıda baktı (yoksa kâğıda boş boş baktı mı desem?) derken gereksiz bir mürekkep hokkasından tümüyle yararsız bir dolmakalemi -çünkü tıpkı taşbasması, tütün kutusu, mektupluk, kâğıt keseceği ve inci gibi kalemle hokkanın da süs olmaktan öte bir işlevleri yoktu- sakin sakin aldı. Bu sırada bir sessizlik oluşturmaya koyuldu. Yaradılışın tüm seslerini duymam gerekirdi, oysa tek duyduğum soğutma tertibatının *Om*'u, kâğıdın üzerinde tıpır tıpır ilerleyen kalem ve adamın ikindi vakti kalk borusu çalan göbeğiydi. Sfenks konuştu:

— Ne kazanıyorsun?

— Haftada yirmi beş.

Bunu bana sonsuz gibi gelen bir sessizlik daha izledi. Bu kez sıra Pandora'nın kokular kutusuna gelmişti. Ancak göğüs cebinin kıyısının az açığında terzi elinden çıkma bir ufuk gibi yükselen mavi mendilindeki Guerlain damlacıklarının belli belirsiz kokusu dışında kokusu izlenecek hemen hiçbir şey yoktu. Sanırım tam bu sırada birbirine bağlanan eğretilemeler nedeniyle haritacılıkla oğlancılığı birleştiren taşbaskı başyapıtını dikkatlice incelemeye başladım. Adamın kusursuzca manikürlü eli (bu berber sıfatının yanında benim ellerim henüz döllenmiş birer el dölütü, günün birinde bir alegoriye dönüşecek o romantik trajedi sahnesini büyük bir ustalıkla yaratan kimliği belirsiz sanatçının eli, çoktan toprak olup unutulmuş o el ise bir manikürcünün el kavramı açısından kavramdışı bir eldi), eli kalemi çıplak bir bıçakmış gibi kavramıştı. Eğer bu nurlu bakışların ve benim denize dair düşüncelerimin başlangıcı olmasaydı yazılan abaküsün sesini duyardım. Çünkü Vincent gibi bende de resim kulağı vardır. Doğrusu, alçakgönüllülük edersek *Bir Sergiden Resimler*'in bestecisi Mussorgsky değil ben olurdum. Gözle görünür bir hareket beni bu yanılsamalardan ve *Bustrofedon*'a yaraşır (ya da ondan aşırma) anıştırmalardan yoksun bı-

raktı.

Ömür boyu Cumhuriyet Senatörü, iş adamı, Centro Basco'nun ve Rotary Kulübü'nün onursal başkanı, Havana Yatçılık ve Şehir Kulübü'nün kurucu üyesi, Kâğıt Dışalım'ın en büyük hissedarı, Solaz Yayıncılık, Ltd.'nin idari müdürü, oğulları, kızları, damatları, torunları, yeğenleri ve diğer hısım akrabasıyla Havana Sosyete Sicilinde (resimlidir) tam bir sayfa kaplayan *Viriato Solaun y Zulueta* sonunda ne yazık ki yine konuştu:

— Haftada yirmi beş, ha? Aman tanrım, Ribot, ama bu ayda yüz peso eder!

Kapıyı çalmadan önce tırnaklarıma baktım; her biri bir kara pislik hilaliyle bezenmişti. Merdivenden ikinci kez gerisin geri indim. İlk seferinde ayakkabılarımın çamur içinde olduğunu görüp onları sokakta temizlemek için inmiştim. Aslına bakarsanız kötü bir fikirdi. Sol pabucumun ökçesi az kaldı kopacaktı ve onu onarmak için manyak gibi kaldırıma vurmak zorunda kaldım. İki parça bir türlü bitişmiyordu, üstüne üstlük köpeğini gezdiren yaşlı bir kadının yolun karşısına dikilip beni izleyeceği tuttu. "Ben Küba'nın Fred Astaireiyim," diye seslendim ama beni duymazdan geldi, onun yerine köpeği o sakin sokakta bir ikinci kaçık gibi havlayarak bana yanıt verdi. Şimdi yerde bir dal parçası aranmaktaydım ve aradığımı bulunca özenle tırnaklarımı temizledim. Bahçenin özenli simetrisini inceleyerek ve evin beyaz taş cephesine ağzım açık bakakalarak ağır ağır mermer basamakları çıktım. Tepeye vardığımda iyisi mi bir başka gün geleyim diye düşündüm ama elim tokmağa uzanmıştı bile, hem zaten bir daha geri gelebilecek miydim? Bugün bile kendimde bu gücü zor bulmuştum.

Kapıya bir kez vurdum, niyetim tokmağı hafifçe tıklatmaktı ama

elimden kaydı ve tabanca gibi patladı: Ağır bronz bir külçeydi. Gelen olmadı. İyisi mi gideyim diye düşünerek bir kez daha çaldım kapıyı, bu kez daha yavaş bir biçimde iki kez vurdum. Ayak sesine benzer bir ses duydum ama biri kapıya gelene dek bir hayli zaman geçti. Üniformalı bir adam açtı kapıyı.

— Ne istiyorsun, diye sordu, kapıyı gereksiz yere üç kez çaldığımı yüzüme vurmak ister gibi. Senlibenli ikinci tekil kişi adılını kullanıyordu ama sesi sevecen olmaktan çok aşağılayıcıydı, sen?

Yanımda getirdiğim kâğıdı bulmak için ceplerimi karıştırmaya başladım. Bulamadım. Bir otobüs bileti, diksiyon ve sesbilim profesörü Edelmiro Sanjuan'ın adresi ve bumburuşuk, zarfsız bir durumda annemin son mektubu çıktı. O lanet olası kâğıdı nereye koymuş olabilirdim? Adam bekliyordu ve sabredeceğine kapıyı yüzüme çarpacağa benziyordu. Sonunda kâğıdı bulup adama verdim. Mikrop öldürücü bir el hareketiyle aldı. Bu işin burada biteceğini sanıyordu. Kâğıdın kime verileceğini ve yanıt beklediğimi söyledim.

— *Burda* bekle, dedi ve kapıyı kapattı. Tokmağı dikkatle inceledim. Koca bronz tırnaklarıyla bronz bir topa yapışmış kesik bronz bir aslan pençesiydi. Evin bir başka bölümünde küfürleşip oynayan çocukların sesi geldi kulağıma. Parkın ağaçlarında bir kuş kendi kendine tiatira tiatira diye ötüp gıdaklıyordu. Hava sıcak değildi, ama akşam yağmur yağacağa benzerdi. Kapı yine açıldı.

— İçeri gir, dedi adam isteksizce.

İçeri girince fark ettiğim ilk şey nefis bir yemek kokusu oldu. Belki beni yemeğe alıkoyarlar diye düşündüm. Üç gündür sütlü kahve ile bir iki tane yağa banılmış ekmek dilimi dışında hiçbir şey koymamıştım ağzıma. Karşımda genç bir adam gördüm (içeri girdiğimde yana düşüyordu ama sonra ben döndüm), karmakarışık saçlı, boş bakışlı, yorgun görünüşlü biri. Kötü giyinmişti, gömleği leş gibiydi ve gevşek düğümlü boyunbağı ne düğmesi ne de kopçası bulunan yakasından sarkıyordu. Tıraşı gelmişti, pörsük, bakımsız bıyıkları ağzının iki yanından aşağı dökülüyordu. Hafifçe başımı eğip tokalaşmak için elimi uzattım, o da aynı şeyi yaptı. O gülümsedi, ben de gülümsediğimi duyumsadım; ikimiz aynı anda aydık: Bir aynaydı.

Herif (her kimse, uşak, sekreter, koruyucu?) koridorun sonunda hâlâ beni bekliyordu. Sabırsız gibiydi, belki de bıkkın.

—Oturabilirmişsin, dedi, yapma çiçeklerle dolu vazoları, rahat koltukları, üzerinde dergiler bulunan masayı zor seçebildiğim karanlık holün tek çıkışını oluşturan soldaki kapıyı göstererek. Açık kapıdan pırıl pırıl, davetkâr bir oda ilişiyordu gözünüze. (Karanlık holden bakıldığında ışıldıyormuş izlenimi uyandırıyordu.) İçeri girdim. Pence-

relerden içeri ışık doluyordu: Ardına dek açık iki cumbalı pencereden. Yüksek arkalıklı, sarımsı kahverengi cilalı bir hasır koltuk, koyu kahve deriden bir başka koltuk, Viyana yapısı bir sallanan iskemle, ahşap kakmalı bir yazı masası ve sanırım bir epinet ya da barok piyano vardı. Duvarlarda ağır çerçeveler içinde birtakım resimler asılıydı. Neleri betimlediklerini ve renklerini seçemiyordum çünkü vernik çok parlıyor ve onları gizliyordu. Başka eşyalar da olduğunu sanıyorum ve bir antika koleksiyoncusunun evine girdiğim izlenimiyle oturmak üzereyken aynı anda ya da birbiri ardına üç şey olmaz mı. Keskin, titreşen bir ses ve bunu izleyen güçlü bir tokat sesi duyarım, bir silah sesi işitirim ve üniformalı bir adamın eline ya da koluna benzer bir nesnenin kapıyı örttüğünü görürüm.

Dışardan birinin seslendiğini düşünerek oturdum ve koltuğa yerleşince (tümüyle bitkin düştüğümün ayırdına varmıştım, bitkinlikten içim bulanıyordu) meleği gördüm. Bisküvi ya da benzeri sırsız porselenden yapılmış, aynı maddeden ya da alçıdan bir taban üzerine oturtulmuş bir yontuydu. Bir buluta sarınmış, başının üstünde bir gökkuşağı bulunan güçlü bir melekti. Elinde ufak açık bir kitap vardı, sağ ayağını denize, sol ayağını karaya basmış, sağ elini göğe uzatmıştı. Dikkatimi en çok çeken acıbadem kurabiyesini andıran, hani neredeyse ağzınıza layık badem renkli minik kitap oldu. Öyle acıkmıştım ki (sabah yalnızca sokakta bir küçük fincan kahve içmiştim) melek ikram etseydi kitabı yiyiverecektim. Onu unutmaya karar verdim.

Nasılsa unutacakmışım, çünkü kapı açıldı ve bir kız belirdi, beni görünce hiç şaşırmayan gencecik bir kadın. Baştan aşağı sırılsıklamdı, siyah saçlarından, yüzünden, kollarından, bacaklarından aşağı sular akıyordu. Elmacık kemikleri çıkık ve geniş, köşeli çenesi çukurdu. Büyük, dolgun dudaklı ağzı, geniş, yüksek kemerli burnu, iri kara gözleri ve daha da kara kirpikleri ve kaşlarıyla güzel olabilirdi. Ancak alnı çok geniş, tümsekli ve erkeksiydi, belki de ıslak saçları başına yapıştığı için böyle görünüyordu. Suyu yalamak için, belki de sarı bikinisinin üstünü bağlamakta zorlandığından dilini çıkarttı. Askılarından biri kaymıştı ve sol eli sırtında olduğundan bikininin üstünü yalnızca koltukaltlarıyla tutuyordu. Orta boylu, dolgun butları önce kavislenen kız koyu bir güneş yanığıydı. Gerçekte de pek açık tenli değildi herhalde. Çenesiyle kayan düşsel bir havluyu tutmaya çalışır gibi ağzı neredeyse göğsüne değerek bana bir daha baktı.

— Geybriyel'i gördün mü, diye sordu ve yanıtımı beklemeden arkasını döndü ve kapıyı açık bırakarak çıkıp gitti. Sonunda bikinisinin üstünü çıkarmış olduğunu gördüm. Uzun, güneşyanığı omuzları, belinden aşağı kayıp apansız monokinisinin içinde kaybolan ıslak et

çukurunun iki yanında parlıyorlardı. Kalkıp kapıyı örttüm. Tam kapatırken yine bir takırtı ve bir silah sesi daha duydum.

Daha yerime oturamadan kapı yeniden açıldı. İçimden, yine beklenmedik bir konuk diye geçirecekken, yok değil, bu o diye karar verdim. Elinde notumu tutuyordu. Bana baktı, daha doğrusu açık pencerelerin arasında oturduğumdan bana bakmaya *çalıştı.* Beni selamlayacağına kâğıt parçasını kaldırdı.

—B-b-bu s-s-sizin. Bu ne bir olumlama ne de bir soruydu, ancak beni asıl tedirgin eden ne tekdüze sesi ne kekelemesi (beklenmedik, başka türlü bir ses ummuştum, belki daha erkeksi ve otoriter; hakkında öyle çok öykü anlatılmıştı ki, tümü de efsane ya da palavra gibi geliyordu insana) ne kâğıdı sorgulayan bir parmak gibi kaldırıp üzerime yürümesi ne benimle konuşurken senlibenli "sen" adılını kullanmaması (bu evde başka herkes bunu kullanıyordu) ne de davranışındaki küstahlıktı. Kanımı donduran sol elinde tuttuğu koskoca, kapkara tabancaydı. Bana doğru geliyordu ve elini sıkmak için elimi uzatmayı düşündüm, ama hangi elini sıksaydım? Derken pencereye gidip camı kapattı, çocuk seslerini, kuşun cıvıltılı şarkısını ve ambersi ışığı bir anda kesti, akşamüstüne yasak koyuyordu. Sonra karşıma geçip oturdu. Elindeki silahın beni kendisine bakamayacak denli büyülediğini ayrımsadı.

— At-at-atış çalışması, dedi ayrıntıya girme zahmetinde bulunmadan. Ne gençti ne de yaşlı, yıllanmıştı. Kendisini daha önce hiç görmemiştim, yalnızca televizyonda bir sosis reklamında sosisleri birbiri ardına tıkınırken gözüme şöyle bir ilişmişti. Bu yıllar önceydi ve o artık ünlü biri, bir parababası, bir siyasi liderdi. Anlaşılan sosisli sandviçleri gerçekten yemişti çünkü şişmandı, beyaz flanel süveterinin, gök mavisi mayosunun ve son moda lacivert espadrillerinin içinde yakışıksız ölçüde şişkoydu. Boynuz çerçeveli gözlükleri gür kaşlarla düzensiz bıyıklar arasında (gazeteler buna "İngiliz" bıyığı diyorlardı) gevşekçe asılı duruyordu ve saçları televizyondakinden daha kıvırcık ve daha az karaydı. Groucho Marx'ı andırıyordu ama Zenci kanı taşıdığı besbelliydi. "Un ruso" demişti biri bana, "Bir Rus kırması." Kurnazca bana bakarken gözleri küçüldü ve açgözlü bir ifadeye büründü.

— Demek Maria'nın oğlusun, dedi ansızın.

— Öyle diyorlar, diye yanıtladım gülümseyerek. O bana gülümsemedi.

— Bir şey istiyorsun.

—Evet, dedim. Öğüt istiyorum.

—Ne? Bu onun ilk sorusuydu. Yanıt yerine ağzımdan bir müzik seli fışkırdı; vahşi, tarumlı, kesintisiz. Evin bir yerlerinde çalınan rock'n'

roll'du. Belki de koltuğumun altında. Sesin kaynağını bulmak için bir an bile duraksamadı, o kadar akılsız değildi. Yerinden fırladığı gibi kapıya atıldı ve sağ eliyle kapıyı açtı (kâğıt parçasını ne yaptığını merak ettim), öbür elindeki tabancayı sallayarak kapıdan içeri dolup odadaki tüm havayı dip köşeye püskürten müziği basturarak haykırdı:

— Maga!

Müzik sürüyordu, dalga dalga ve barbarca.

— Maga!

Kızışmış elektro gitarlar ve azgın saksofonların iniltileriyle bir İspanyol Elvis Presley'inin çığlıkları arasında bir insan sesi seçer gibi oldum.

— Magalena, orospu karı!

Müzik kısıldı ve o tatlı, masum sese hafif bir fon oluşturur oldu.

— Ne dedin Pipo?

Pipo der demez onun babası olmadığını anladım.

— Şu paturu, dedi.

— Ne paturusı?

— Müzik.

— Ne olmuş müziğe. Hoşuna gitiniyor mu?

— Hoşlanmaz olur muyum, canikom, ama o kadar bağırtma, *ti prego**.

— Şimdi kıstım ya, dedi. Artık evin bir köşesinden gelen bir sesti yalnızca.

— İyi, dedi ve kapıyı kapattı.

Koltuğuna geri döndü ve yine gözlerini bana dikti. Bu kez bana bakışında tuhaf bir şey gördüm. Tuhaftan çok sinsice. Onu konunun yaşam öyküsel bilgilerden müzik eleştirisine atladığı noktaya geri götürmeye çalıştım.

— Neyse, işte böyle! Öğüt istiyorum.

— Ne tür öğüt dedi, sesini yine alçaltıp tekdüze konuşarak.

— Bilmem. Açıkça, ne yapacağımı bilemiyorum. Yaşamımla. Artık doğup büyüdüğüm kasabada yapamaz oldum. Orada kimseye gelecek yok.

— Peki, ne yapacaksın?

— İşte ben de bunu öğrenmek istiyorum. Bana yardım edebileceğinizi umuyordum. Okumak istiyorum.

Bu fikrin üstünde pek durmadı.

— Nerede? Her yer okul dolu. Ne okumak istiyorsun?

---

* İtl. Rica ederim. (ç.n.)

— Tiyatro.

— Oyuncu mu olmak istiyorsun?

— Hayır, tiyatroya, TV'ye yazmak istiyorum.

TV-böyle dedim. Açlıkla zırvalamak arasında bir sarkaç gibi salınıyordum.

— Ama bu tür bir yaşantı ne demektir bilirsin. Baştan sona kokuşmuşluk. Senin gibi bir taşralıya yaramaz.

— Belki inanmazsınız ama az görüp geçirmedim. Çok da yazdım.

Ona görüp geçirdiklerimin babaocağından Havana'ya gelirken otobüs penceresinden gözüme ilişenler olduğunu, üstelik görüp göreceğim tek yerin Havana olduğunu söylemeliydim. Ayrıca o güne dek yayımlanmamış bir soneler kitabıyla birkaç öykü yazdığımı da. Ama devam edemedim: Açlığım buna izin vermedi. O ana dek iyi dayanmıştım, o kapalı odada her an daha boğucu olan günün sıcağında açlığımı unutmuştum. Meleğe bir daha baktım ve açlığım artıverdi. Keşke acıbadem kitap gerçekten yenilebilseydi, keşke yaprak yerine kat kat *milföy*'den yapılmış olsaydı. Meleğimin gözlerinin içine baktım. Sanki açık kitabını bana sunuyordu. Derken görüşmecime döndüm ve bana gülümsüyormuş gibi geldi. Açlık iyicillik yayar mı?

— P-p-pek t-t-tabii, dedi ve her iki sözcüğü de kekelemesi beni şaşırttı. Bunca zamandır kekelemeden konuşmuştu. Bana "sen" diyordu. Daha önce de "sen" demişti ama sesinin tonu değiştiğinden ancak şimdi ayırdına varmıştım.

— Evet. Notumu görmediniz mi? Serbest vezinle yazmıştım.

Aslına bakarsanız ne bir şey görmüştü ne duymuştu.

— Ne düşünüyorsun? Sonunda bana doğrudan bir soru yöneltmişti.

— Hangi konuda? Belli belirsiz, şiirden söz ediyor olmalı diye düşündüm.

İlk kez gülümsedi.

— Kız hakkında.

— Hangi kız?

— Magalena.

Bana üst katta avaz avaz rock'n' roll çalan kızı, şu avludaki havuzda yüzen ve Gabriel adında birini, herhalde üniformalı adamı, arayanı soruyordu. Sırf gıcık olsun diye, kızın mı, diye sormak üzereydim ama fırsat vermedi.

— Fena değil, değil mi?

Ne diyeceğimi bilemediğimden olabildiğince yalın bir yanıt verdim:

— Değil.

— Hoşuna gitti mi?

— Benim mi?

Başka kimin olabilirdi? Ama bir şeyler söylemem gerekiyordu. İtiraf etmeye utanıyorum ama böyle dedim.

— Elbet senin. Bana gelince, doğal olarak ondan çok hoşlanıyorum.

— Bilmem. Onu pek iyi göremedim, hemen hiç görmedim.

— Ama burada seninle konuşuyordu.

— Hayır, kapıyı açtı, içeri göz attı, Gabriel diye birini sordu ve kapıyı örtmeden çıkıp gitti. Sonra, gülmekten ölürsünüz ki açlıktan ölmekten iyidir, bir şey daha ekledim: Sırılsıklamdı, dedim, ama sözümü ciddiye aldı.

— Evet, odanın dört bir yanını, merdivenleri, yukarının her yerini ıslatmış.

Hidrolik üstüne derin düşüncelere dalmış gibiydi ama ansızın yüzeye, en sevdiği konuya geldi.

— Her neyse, ondan hoşlanıyor musun, hoşlanmıyor musun?

— Belki, evet, dedim ürkekçe. Taşralıyımdır. Ayağa kalktı. Bir şey onu rahatsız ediyordu.

— Pekâlâ, sadede gelelim, ne istiyorsun?

— Birinin elimden tutmasını. Abartıyor muydum? Hapiste gibiyim, artık yapamayacağım, kasabada demek istiyorum. Burada, kentte, artık beş param kalmadı, koca günü bir fincan kahveyle geçiştiriyorum. Kimse elini uzatmazsa kendimi öldürmekten başka çarem yok. Bir daha eve dönemem.

— Adın Antonio.

Bunun bir soru olduğunu düşündüm,

— Hayır, Arsenio.

— Hayır, senin gerçek adın Antonio, sen Aziz Antonio'sun.

— Anlamıyorum. Neden?

— Yakında anlarsın. Sana bir fırsat tanınmasını istiyorsun.

— Evet, dedim.

— İyi, sana bir fırsat tanıyacağım, dedi tabancasını kaldırıp üzerime doğrultarak. Yarım metreden az bir uzaklıktan ateş etti. Göğsümde bir darbe, omuzlarımda güçlü bir sarsıntı, karnımın ortasında vahşi bir tepme hissettim. Sonra biri kapıya vuruyormuş gibi üç patlamayı duydum. Bedenim gevşedi, körleşmiş bir halde öne doğru yığıldım ve başım sert omzuna sertçe çarptı, yerde ansızın bir kuyu açıldı. İçine yuvarlandım

ŞARKILARINI DUYDUM

La Estrella'yı daha ünlenmeden çok önce, dahası ölmeden çok çok önce, inanılmaz ölçüde şişman zavallı ayyaş bir zenci hizmetçi, Estrella Rodriguez iken, onu yakından tanıyanların hiçbiri kendini öldürebileceğini akıllarının ucundan bile geçirmezken tanımıştım. Hoş, o zaman kendini öldürseydi kimsenin üzüleceği yoktu.

Ben bir basın fotoğrafçısıyım ve o aralar işim şarkıcıların ve gösteri dünyasının yanı sıra sahne ışıklarıyla gece hayatı anlamına gelen *farandula* insanlarının da fotoğraflarını çekmemi gerektiriyordu. Böylece tüm zamanımı kabarelerde, gece kulüplerinde, strip-tease yapılan izbelerde, barlarda, *barras*'da, *boites*'da, batakhanelerde, meyhanelerde, *cantinas*'da, *cuevas*'da *caves*'de ya da mahzenlerde geçiriyordum. İşten arta kalan zamanımı da buralarda geçiriyordum. Görevim gecenin bir vaktinden gün doğumuna dek, sık sık da tüm sabah boyu sürerdi. Ama bazen, sabaha karşı üç ya da dörtte işi bitirip boş kaldığımda El Sierra'nın, Las Vegas'ın ya da orada sunuculuk yapan dostumla çe-

ne çalmak, dansçıların vücutlarına bakmak ya da şarkıcıları dinlemek, aynı zamanda da duman, bayat hava ve alkol kokularıyla ciğerlerimi zehirleyip sonsuza dek körelmek için El Nacional'in, otelin değil gece kulübünün yolunu tutardım. İşte böyle yaşar ve bundan zevk alırdım ve hiç kimse ve hiçbir şey beni değiştiremezdi, çünkü benim zaman ölçütüme göre zaman öylesine çabuk geçiyordu ki günler yalnızca akşamın bekleme odalarıydı ve akşamlar bir randevu denli kısacık sürer ve yıllar incecik resimli bir yaygıya dönüşürdü ve ben kendi yolumda yürürdüm; yani geceleri gündüzlere yeğler, gündüz yerine geceyi seçer, geceleri yaşar ve gecemi, yani yaşamımı buzlu bir bardağa, bir negatife, bir anıya sıkıştırırdım.

Böyle gecelerin birinde Las Vegas'a gittim ve benim gibi kendilerini değiştirebilecek kimseleri olmayan tüm o insanlarla buluştum ve birden karanlıktan bir ses yükseldi ve bana, *Fotografo,* altına bir iskemle çekiver, dedi. Sana bir içki ısmarlayayım; artık yalnızca bir ses değil Vitor Perla'nın ta kendisiydi. Vitor'un tümüyle yarı çıplak kızlara ya da çıplak yarıkızlara ve: "Modelimizi parlak bir gelecek bekliyor hem de iki gelecek" ya da "Tania Bilmemnenin inandırıcı iddiaları" ya da "Kübalı BB asıl Brigitte Bardot'nun kendi benzeri olduğunu söylüyor", vesaire vesaire gibi birtakım resim altlarına yer veren bir dergisi vardı, öyle ki bu fikirleri nerden bulduklarına hiç aklım ermiyor, daha dün yalnızca bir *manejadora,* yani yarı hizmetçi yarı çocuk bakıcısı olup şimdi yarı denizkızı yarı taşbebeğe dönüşen ya da yarım gün masalara bakmaktan tam gün erkekleri baştan çıkartmaya yükselen ya da daha dün Calle Muralla giyim merkezinde çalışırken bugün varını yoğunu ortaya dökerek itiş kakış bir yerlere gelmeye çalışan bir kız ya da kızlar hakkında böyle şeyler söyleyebilmeleri için kafalarının içinde birer çirkef fabrikası olmalı. (Hasiktir, ben de bu adamlar gibi konuşmaya başladım.) Ancak esrarengiz bir nedenle (dedikodu yazarı olsaydım eSrarengiz diye yazardım) Vitor boğazına dek belaya bulaşmışlı, bu yüzden onu sığ sularda ve böyle bir ruh durumunda bulunca şaşırdım. Yalan, yalan, asıl şaştığım kodeste olmayışıydı. Kendi kendime dedim ki: Ağzına dek boka batmış, yine de su üstünde kalmayı beceriyor; bunu kendisine de söyledim ama şöyle dedim: İyi cins İspanyol mantarı gibi suyun üstünde yüzüyorsun ve bir kahkaha patlattı. Haklısın, ama içi dolu mantar gibi! Laf aramızda, içimde bir yerlerde bir parça kurşun olmalı: Yan yatıyorum. Derken laflamaya başladık ve bana, aman kimse duymasın, pek çok şey anlattı, tüm dertlerini döktü, kimseler duymasın, başka bir sürü şey söyledi, sakın

kimse duymasın, bunları size yineleyecek değilim çünkü daha önce de belirttiğim gibi ben dedikodu yazarı değil fotoğrafçıyım. Ayrıca Perla'nın sorunları kendini ilgilendirir ve onları çözebilirse ne âlâ, yoksa Vitor için perde kapanır. Her neyse, dertlerini dinlemekten ve suratını sağa çarpıtıp ağzını sola seyirtmesinden usanmıştım ve bu çirkin büklüm büklüm dudaklara bakıp durmaya hiç niyetim olmadığından konuyu değiştirdim. Daha zevkli şeylerden, yani kadınlardan söz etmeye başladık. Ansızın, Seni Irena ile tanıştırayım, dedi ve hiç yoktan tatlı mı tatlı bir sarışın çıkartıverdi ortaya, Marilyn Monroe Jivaroların eline düşüp ufaltılacak, yalnız başı değil her yanı -evet, memeleri dahil her bir yeri- küçültülecek olsa tıpkı ona benzeyecek olan bir bebek. Kızı oltayla yakalamış gibi kolundan tutup karanlıklar denizinden çekip çıkardı ve bana, yok ona, Irena, dedi, dünyanın en iyi fotoğrafçısıyla tanışmanı istiyorum, yalnız dünya demedi de *el mundo* dedi, çalıştığım *El Mundo* gazetesini kastederek. O tatlı sarışın, Marilyn Monroe'nun o inanılmaz çekmiş kopyası kalçalarını göstermek için eteklerini kaldırırmışçasına dudaklarını kıvırıp dişlerini göstererek hevesle gülümsedi. Karanlıkta parlayan dişleri ömrümce gördüğüm en hoş manzaraydı; son derece düzgün, biçimli ve bir dizi kalça gibi kösnül. Derken konuşmaya başladık ve ikide bir yüzü kızarmadan dişlerini gösteriyordu ve onlara öyle bayılmıştım ki bir süre sonra dişlerine dokunmak ya da hiç olmazsa diş etlerini okşamak için izin istemeye niyetlendim. Masada oturmuş konuşurken Vitor Kübalıların garsonları çağırmak için çıkarttıkları o tersine dönmüş bir öpücüğü andıran soğurma sesini çıkarttı ve içkiler adeta kendiliklerinden, ama gerçekte esmer yüzü ve kirli elleri karanlıkta kaybolmuş bir garson tarafından masaya kondular ve bir yandan içip diğer yandan söyleşmeyi sürdürdük ve çok geçmeden sanki farkında değilmişim gibi, gayet nazik, ayağımı ayağının üstüne koydum ve yemin ederim az kaldı gerçekten farkına varmıyordum, ayağı o denli minicikti, ama ben özür dileyince gülümsedi ve o an onun durumun farkında olduğunu anladım ve hemen elini tuttum ve bunu bilerek, isteyerek yaptığımı fark etmemesine olanak yoktu, ancak elini bulana dek bir saat uğraştım çünkü eli, bittabi Charles Boyer'den esinlenerek nikotin lekeleri olduğunu iddia ettiğim kalıcı fotoğraf ilacı lekelerine bulanmış sarı parmaklarımın arasında saklambaç oynayarak avcumda kaybolmuştu. Sonunda elini bulunca, ona Irenita diye adıyla seslendiğim için özür filan dilemeden o eli okşamaya başladım, adı tam boyuna uygundu ve göz açıp kapayıncaya kadar öpüşüp koklaşır olmuştuk ve çevreme bakındığımda

Vitor her zaman olduğu gibi incelik göstererek sessiz sedasız kalkmış gidiyordu ve böylece uzun zaman baş başa kalıp birbirimize dokunduk, birbirimizi karış karış yokladık, herkesi ve her şeyi, artık bitmiş olan gösteriyi, bir dans melodisi çalan orkestrayı, karanlıklara bir dalıp bir çıkarak dans edenleri, dans etmekten bıkanları, dans salonunun öte yanında çalgılarını toplayıp karanlığa dalarak evlerinin yolunu tutan çalgıcıları görmez olduk, orada kapkaranlıkta yapayalnız kaldığımızı fark etmedik, Küba Venegas'ın şarkısındaki buğulu gölgelerde değil karanlığın derinliklerinde, ışığın kıyısından elli, yüz, yüz elli fersah derinde, taa diplerde yüzdük, öpüşmekten ıslanmış, her yanımız sırılsıklam, karanlıkta ıslak, ıpıslak, unutulmuş, öpüşerek, geceboyu öpüşüp durarak, kendimizi unutarak, ıslak bir aynada yansıyan ağızlar, diller ve dişler dışında bedensiz, iki ağız, iki dil, iki sıra diş ve zaman zaman diş etleri, öpücüklerin tükürüğünde yitmiş, artık suskun, ses etmeden, sessizce öpüşerek, her yanımız nemli, salyalar akıtarak, salya kokarak, bunun farkına varmayarak, diller ağızlarda aletli dalışta, dudaklar şiş, birbirimizi nemli nemli öperek, öpüşerek, geriye sayıştan önce, roketin fırlatılmasından sonra öpüşerek, yörüngede, bu dünyanın dışında, yittik. Ansızın kabareden ayrılıyorduk. İşte onu ilk kez o anda gördüm.

Olağanüstü iri bir zenci kırmasıydı, şişko mu şişko, kolları but gibi, butları gövdesi olacak su tankından fırlamış birer ağaç kütüğü. Irenita'ya şey dedim, şeyi sordum, kim bu şişko, dedim çünkü şişko kadın *chowcito*'ya hükmeder gibiydi, aman, bok! Şimdi oturup *chowcito*'nun ne olduğunu anlatmam gerek. (*Chowcito* barda yitmek için bir araya gelen ve son gösteri de bittikten sonra kendi *descarga*'larını, şu Afro -Küba jam-session'ı yapmak için müzik dolabının çevresinde dolanan bir gurup insandı. Bu jam-session'da kendilerini öyle yitirirlerdi ki, bir kez buna dalmayagörsünler, yukarlarda bir yerlerde günün doğduğunu, diğer insanların, yani bu gecenin kurbağa adamlarının, su altında geceye dalıp kendilerini gece yaşamının sürdürülebileceği (yapay olsun olmasın) herhangi bir su birikintisine atıveren bu insanların dünyaları dışında bütün dünyanın işbaşı yapmış olduğunu ya da o sırada işlerinin yolunu tuttuklarını hiç ama hiç bilmezlerdi.) Her neyse, işte *chowcito*'nun orta yerinde bu koca şişko kadın karamela rengi pamukludan, çukulata teni göz önüne aldığında şekerlemeyle karışık kirli karamela rengi pamukludan partal bir elbise ve daha da partal bir çift sandal giymiş duruyor, elinde bir bardak tutuyor, müziğe ayak uyduruyor, şişko kalçalarını sallıyor, ritme uyup

salındıkça müstehcen değil cinsel ve hoş bir havaya bürünerek tüm şişko bedenini korkunç güzel bir biçimde devindiriyor, ezgiyi güzelce mırıldanıyor, tombul mor dudaklarının arasından şarkı anlamsız heceler halinde dökülüyor, ritme uyarak kıvranıyor, bardağını ritmik, güzel, giderek artistik bir biçimde sallıyordu ve bütün bunların toplamı öyle farklı, öyle korkunç, öyle alışılmadık, öyle benzersiz ve ürkünç güzellikte bir etki yaratıyordu ki bale yapan bu fili, parmak uçlarında dans eden bu su aygırını, müzikle devinen bu koca yapıyı canlı yakalamak için kameramı yanımda bulundurmadığıma pek yandım ve daha adını sormadan önce, tam adını sormak üzere iken, adını soracakken kendimi tutup Irenita'ya dedim ki: Bu kadın yaşamın yabanıl güzelliği, ama elbet Irenita beni duymadı, zaten anlayacağı yoktu, şey, dedim, şeyi sordum, ona, Irenita'ya sordum, *Sen,* söyle bana, kim bu? O da bana berbat bir ses tonuyla, Şarkı söyleyen galapagos, bolero söyleyebilen tek kaplumbağa, dedi ve güldü ve tam o sırada Vitor karanlık yandan yanıma kayarak kulağıma, Dikkat et, bu Moby Dick'in kızkardeşi, Kara Balinadır, diye fısıldadı ve kafayı iyice bulduğumdan Vitor'u köpekbalığı derisi ceketinin kolundan yakalanıp, Seni ibne, bok torbası, bok yalayıcı, alçak Gallego, ırkçı puşt, götlek: Sen busun işte, duydun mu, dedim, *un culo,** o da bana gayet soğukkanlı, Bunun üstünde durmayacağım çünkü konuğumsun, hem de sarhoşsun, dedi, evet yalnız bunu dedi ve sonra perdelerin ardına kayıveren biri gibi karanlığa daldı. Ona iyice yanaşıp kim olduğunu sordum, o da bana La Estrella, dedi. Yıldızdan söz ettiğini sandığımdan, Hayır, hayır, adını öğrenmek istiyorum, dedim, o da La Estrella, ben La Estrella'yım tatlı çocuk, dedi ve derin bariton ya da basso olup da kulağa bariton gibi gelen kadın sesi hangisiyse -kontralto ya da öyle bir şey- bir kahkaha patlattı ve gülümsedi ve Benim adım Estrella, doğrusunu istersen, Estrella Rodriguez, Estrella Rodriguez Martinez Vidal y Ruiz, *para servile*** sadık bendeniz, dedi, ben de içimden Ne kadar da kara, kapkara, tümüyle, sapına, sonsuza dek kara, diye geçirdim ve konuşmaya başladık ve ben, Peder Bartolomé de Las Casas yaşamamış olsaydı burası nasıl da tatsız tuzsuz bir ülke olurdu diye düşündüm ve her neredeyse ona, Peder, toplu intiharlar ve kıyımlarla her nasılsa ölüp gitmekte olan Kızılderililerin köleliğini hafifletmek amacıyla Afrika'dan karaderilileri getirdiğin için Allah senden razı olsun, dedim

---

* İsp. Göt. (ç.n.)

** İsp. Emrinizdeyim. Emrinize amadeyim. (ç.n.)

ve sonra bir kez daha yineledim, Peder, bu ülkeyi kurduğun için Allah senden razı olsun, sonra sağ elimle haç çıkartıp sol elimle La Estrella'yı yakaladığım gibi, Seni seviyorum, dedim. La Estrella, seni seviyorum! Kovalardan boşanırcasına güldü ve bana, Sen sarhoşsun, *por mi madre,** dut gibi sarhoşsun, dedi. Karşı çıktım, Hiç de değil, ben o biçim ayığım. Sözümü keserek, Bok gibi sarhoşsun, dedi, ben de, Ama sen bir hanfendisin ve hanfendiler "bok" demezler dedim, o da bana, Ben hanfendi filan değil *artista*'yım, sen de sarhoş *cono*'nun** tekisin dedi, ben de ona dedim ki, Sen La Estrella'sın dedim, o da Sen de sarhoşsun, dedi, ben de ona Tamam, tamam, şişe gibi sarhoşum dedim, ağzıma dek tırnak aç alkol tırnak kapat doluyum ama sarhoş değilim dedim ve sordum, Şişeler sarhoş mudurlar? O da dedi ki, *No, qué va!**** ve güldü, ben de O zaman lütfen beni bir şişe say, dedim, yine güldü. Ama dedim, her şey bir yana, seni sevdiğimi varsay, La Estrella, tut ki senin sevdanla dolu bir şişeyim. Estrella'yı kızışma ya da kösnüme de denilen *estrus*'tan bile çok severim dedim ve yine kahkahalarla sarsılarak kovalardan boşanırcasına güldü ve sonunda uçsuz bucaksız butlarından birine bitmez tükenmez ellerinden biriyle öyle bir şaplak indirdi ki şaplağın sesi sanki kabarenin dışında, koyun karşı kıyısında La Cabana kalesinde her gece dokuzu beş geçe ateşlenen saat dokuz salvosu gibi duvarlardan geri tepti ve top ya da yankısı ateş kesince bana şey dedi, şeyi sordu, Beni seviyor musun, dedi. Hı-hı, dedim, Sapıkça mı, diye sorgulamayı sürdürdü, Sapıkça, tutkuyla, delicesine, anlamsızca, sonsuza dek, dedim ama lafımı ağzıma tıktı, Yok, yok, yani beni tüm sapıtıklıklarımla mı seviyorsun, sapıtık saçlarımla filan, dedi ve elini başına götürerek saçlarını gösterdi, aslında göstermekten çok tombul parmaklarıyla kıvır kıvır saçlarına yapıştı, ben de ona, Senin her bir yerini, dedim ve ansızın dünyanın en mutlu balinası oluverdi. İşte o anda büyük, eşsiz, olanaksız önerimde bulundum, kulağına fısıldamak için ona iyice yanaştım ve La Estrella, dedim, sana yakışıksız bir öneride bulunmak istiyorum, dedim, aynen böyle dedim, La Estrella, haydi ş'apalım, karşılıklı birer tek atalım, o da dedi ki, Mem-nu-ni-yet'e, dedi ve elindeki içkiyi bir dikişte yuvarlayıp bara seyirtti ve barmene, Hey, tosunum, beyinli olsun, dedi, sordum, Beyinli ne demek? Yanıtladı, Beyinli değil, bebek beynini kul-

---

* İsp. Anam. (ç.n.)
** İsp. Kütük. (ç.n.)
*** İsp. Defol. (ç.n.)

lan, benimki dedim, b-e-n-i-m-k-i, benimkinden olsun, yani La Estrella'nınkinden, onunkinden kimse içemez, halka açık değil, anlatabildim mi. Pekâlâ, benimkinden olsun, dedi ve yeniden kovalardan boşanırcasına öyle bir gülmeye başladı ki koskoca memeleri motoru çalışan bir kamyonun çamurlukları gibi titreşmeye başladılar.

Tam o anda küçük bir elin koluma sımsıkı yapıştığını duyumsadım, bu Irenita'ydı. Bütün gece burada La Gorda ile mi kalacaksın, diye sordu, yanıt vermeyince yine sordu, Şişkoyla mı kalacaksın? *Si,* dedim, o kadar, yalnızca evet, o bir şey demedi ama tırnaklarını avcuma batırdı, derken Estrella yine kovalardan boşanırcasına gülmeye başladı ve iyice üstünlük taslayarak, kendinden alabildiğine emin, elimi tuttu ve Ona aldırma, dedi, bu kızışmış kediciği çinko dam paklar, sonra Irenita'ya dönerek, Yerini bil, küçük kız ve zahmet olmazsa ait olduğun yerde kal, dedi ve Irenita dahil herkes gülmeye başladı. Irenita gülüyordu çünkü yapabileceği başka bir şey yoktu ve güldüğünde köpekdişlerinin hemen gerisinde, azılarındaki iki boşluğu göstererek gün ışığına çıktı.

Öbür gösteri bittikten sonra *chowcito* hep bir gösteri sunardı, şimdi de müzik dolabının müziğiyle dans eden bir rumba dansçısı vardı ve garson geçerken dansa ara verip, Babalık, ışıkları aç da dans edelim, dedi, garson da gidip fişi çekti, bir kez daha ve sonra bir üçüncü kez daha çekmesi gerekti ve müzik dolabının fişini çekip müziği her susturduğunda dansçı havada asılı kalıyor ve tüm bedeni titreyerek ayaklarıyla uzun ve zarif birkaç figür yapıyor, sonra bir an mürekkep rengi, derken hâki, derken çikolata, tütün, şeker rengi, kara, şimdi tarçın, şimdi kahve, şimdi sütlü kahve, şimdi bal rengi, terden pırıl pırıl, dans etmekten kaygan ve gergin bir bacak uzatıyor, şimdi, şu anda eteği yuvarlak cilalı mürekkep rengi tarçın, tütün, kahve ve bal rengi dizinden yukarı, uzun, geniş, dolgun, esnek, kusursuz kalçalarının üstüne sıyrılıveriyor, başını öne, arkaya, bir o yana, bir bu yana, sağa sola, yine geriye, hep geriye, ensesine, yumuşak, kıvrımlı, pırıltılı, Havana purosu renkli omuzlarına çarpana dek geriye, sonra yine bir öne bir arkaya atıyor, teni inanılmaz erotiklikte, inanılmaz kösnüllükteki ellerini, kollarını, omuzlarını oynatıyordu; hep aynı inanılmazlıkta, onları göğüslerinin üstünde dolaştırıyor, memeleri besbelli sutyensiz ve dipdiri, meme uçları besbelli besleyici, dolgun ve sert göğüslerinin üstünden öne eğiliyordu; giysisinin altına hiçbir şey giymemiş olan rumba dansçısı, adı Olivia idi, Brezilya'da hâlâ bu adla tanınır, rakipsiz, bağımsız, dizginlerinden sıyrılmış, artık özgür, korkunç ahlaksız

bir küçük kız yüzüyle, yine de masum, o anda gözlerimin önünde ilk kez devinimi, dansı, rumbayı yaratıyordu iki gözümün önünde ve o allahın belası kameram yanımda değildi ve La Estrella arkamda durmuş her şeyi izliyor ve Ha gayret, kızım, ha gayret, diyordu, derken tahtan iner gibi yerinden kalktı ve kız dans ederken müzik dolabına doğru ilerledi, Yeter artık, diyerek düğmeye gitti ve hırsla neredeyse kopartıcasına düğmeyi çevirdi, ağzından köpük saçıyordu adeta, Tamam millet! Dans bitti. Şimdi sıra *gerçek* müzikte dedi ve müziksiz, yani orkestrasız, radyo, plak ya da kaset eşliği olmaksızın göğsünden, koca memelerinden, fıçı göbeğinden kaynayıp o korkunç gövdesinden fışkıran yeni, bilinmedik bir ezgi söylemeye başladı ve operada şarkı söyleyen balinanın öyküsü aklıma bile gelmedi çünkü şarkısında yapay, yapış yapış, içli, eğreti duygunun ötesinde bir şeyler vardı, ağdalı, aşırı romantik, yapmacıklı duygulardan, ticari duygu sömürüsünden arınmış gerçek ruhtu ve sesi, tatlı, yumuşak, akıcı, şu an için azıcık kaygan, tüm bedeni boyunca sesinin plazmasıymışçasına akıp giden jelatinsi sesi yükseldi ve ansızın müthiş çarpıldım. Bir şeyden böylesine etkileneli uzun zaman olmuştu ve avaz avaz gülmeye başladım, çünkü şarkıyı tanımıştım, göbeğimi hoplatarak, böğürlerim ağrıyana dek kahkahalarla kendime güldüm, çünkü şarkı "Noche de Ronda" idi ve Augustin Lara'ya şöyle demek geçti aklımdan, Agustin, Agustin, sen hiçbir şey yaratmamışsın, tek bir şey bile yaratmamışsın, hiçbir şey bestelememişsin sen, çünkü şu anda bu kadın senin şarkını yeniden yaratıyor. Sabah olunca onu yerden toplayıp, kâğıda geçirip altına yeniden imzanı atabilir, telif hakkını yazabilirsin: "Noche de Ronda" bu gece doğuyor. *Esta noche redonda.** La Estrella şarkı söylemeyi sürdürüyordu. Yorulmak nedir bilmiyordu. Bir keresinde "La Pachanga"yı söylemesini istediler ve bir ayağı diğerinin önünde, boğum boğum kolları kalçalarının med dalgası üstünde kavuşturulmuş, fersah fersah bacaklarının oluşturduğu okyanus dalgalarının altına dalan bir motoru andıran sandalıyla yere vurup tempo tutarak, sürat motorunu tekrar tekrar yere çarpıp tempo tutarak, bir yabandomuzununkine, tüysüz bir erkek domuzunkine benzeyen çıkık suratını öne uzatarak, bıyıklarından ter damlayarak, üzerlerine daha koyu renk kalemle kabataslak birer yapay kaş çiziktirilmiş siperlik benzeri bir çift yağ kıvrımından oluşan kaşlarının altında gözleri artık daha ufalmış, daha kötücül, daha da gizemli yüzü bütünüyle uçsuz bucaksız gövdesinin

* Isp. Kucaklayan gece. (ç.n.)

önüne, ilersine itilmiş, yüzünün olanca hayvansı çirkinliğini öne çıkartarak, La Estrella yalnız bolero söyler, dedi ve Yüreğimden ağzıma, dudaklarımdan kulağına gerçek duyguyla yüklü tatlı ezgiler, bebek, sakın yanlış anlama, diye ekledi ve zamansız ölen Pedrito Junco'nun "Nosotros"unu yeni baştan besteleyerek, onun zavallı ağlamaklı *canción*'unu gerçek bir şeye, has nostaljiyle dolu nabız gibi atan bir şarkıya dönüştürerek söylemeye başladı. La Estrella şarkılarını sürdürdü, sabahın sekizine dek şarkı söyledi ve garsonlar ortalığı toplayana dek, içlerinden biri, kasiyer, Kusura bakmayın aile -gerçekten aile demek istemişti, laf olsun diye değil, aile deyip de bambaşka bir şeye değinerek değil, gerçekten aileyi kastederek: *Familia*- kapatmamız gerekiyor, diyene dek saatin sekiz olduğunun farkına bile varmadan söyledi. Ancak daha önce, bu olmadan az önce bir gitarcı, iyi bir gitarcı, sıska, bir deri bir kemik bir adam, çok alçakgönüllü, içten ve iyi yürekli olduğu için bir türlü iş bulamayan saf ve soylu bir zenci kırması, ama büyük bir gitarcı, ne denli bayağı ve tecimsel olursa olsun her moda şarkıdan garip ezgiler çıkartmayı bilen, gitarının ta dibinden gerçek duyguları bulup çıkartan, gitarının tellerinde her şarkının, her ezginin, her ritmin ıcığını cıcığını ortaya döken ve tüm flamenkocu Ninolara, Nino Sabicas'a, Nino de Utrera'ya, Nino de Parma'ya atfen her zaman sevecenlikle, takılarak Nino Nené adını taktığımız, ki bu Yavru Bebek demek gibi bir şeydi, bir bacağı tahta, göğsüne hep gardenya iliştiren bir adam, Estrella, haydi birlikte bir bolero çalıp söyleyelim, dedi ve La Estrella ellerini göğsüne kaldırıp koca memelerine iki üç şaplak atarak ve iyice şişinerek, Hayır Ninito, olmaz, dedi, La Estrella her zaman yalnız söyler, onun kendi müziği yeter de artar bile. Bundan sonra o gün bugündür ünlenen Küba Venegas'ın taklidini yaparak "Mala Noche"yi söyledi ve hepimiz yerlere yattık, sonra da "Noche y Dia"yı söyledi ve bundan sonra da kasiyer biz *familia*'dan gitmemizi rica etti. Gece çoktan sona erdiğinden, *noche* çoktan *dia* olduğundan gittik.

La Estrella kendisini evine bırakmamı istedi. Bir dakika beklememi, bir şey alacağını söyledi ve bir paket alıp geldi ve dışarı çıkıp şu minnacık İngiliz spor modellerden olan arabama geldiğimizde yerine zor yerleşti, ancak butlarından birini alabilecek büyüklükteki koltuğa üç yüz librelik cüssesinin tümünü zar zor tıkıştırdı ve paketi ikimizin arasına bırakarak dedi ki, Bana verdikleri bir çift ayakkabı. Ona dikkatlice bakıum ve çok yoksul olduğunu gördüm ve böylece yola çıktık. Evli birtakım aktörlerin, daha doğrusu Alex Bayer adında bir aktörün

yanında oturuyordu. Adamın gerçek adı Alex Bayer değil, Alberto Pérez, Juan Garcia ya da böyle bir şey, ama Alex Bayer adını almış, çünkü Alex bu tiplerin her zaman kullandığı adlardan, Bayer'i ise şu ağrı kesici hapları üreten firmadan almış ancak aslında bu adamlar, örneğin Radiocentro'daki batakhaneye takılanlar, arkadaşları ona Alex Bayer ya da kendisinin programların sonunda, tüm oyuncular kendilerini tanıtıp veda ederlerken söylediği biçimde A-leks Bay-er demezler, öteden beri Alex Aspirin, Alex Bufferin, Alex Anacin ya da o anda moda olan herhangi bir ağrı kesicinin adıyla çağırırlar ve herkes ibne olduğunu bildiğinden sık sık Alex Evanol da derlerdi. İbne olduğunu sakladığı falan yok ya, tam tersi, açık açık bir doktorla yaşıyor, resmen evliymişler gibi evinde onunla oturuyordu ve her yere birlikte gidiyorlardı, her bir yerceğizlere ve işte La Estrella onun evinde oturuyordu, onun aşçısı ve yatılı hizmetçisiydi, onların yemeciklerini pişirir, yatacıklarını düzeltir, banyocuklarını hazırlar, falancık, filancık. Yürekler acısı. Las Vegas'ta, Bar Celeste'de, Café Nico'da ve La Rampa dolaylarındaki diğer bar ve kulüplerde şarkı söylüyorsa canı istediğindendi, zevk için, bayıldığı için söylüyordu. Neyse, işte onu arabama bindirmiş gidiyor, bu azman zenciyle birlikte görülen herkes gibi fena halde göze battığımı hissediyor, ancak başkaları bu durumu utanç verici, yakışıksız ya da yalnızca tedirgin edici bulacakken ben onunla gösteriş yapıyor, işe giden, çalışan, iş arayan, yürüyen, otobüse yetişen, yollara dökülen, tüm semti: Caddeleri, sokakları, arka sokakları, çıkmaz sokakları basan insan seliyle -yapıların arasında aç arılar gibi sürekli uğuldaşan insanlarla- iyice kalabalıklaşan sabahta caka satıyordum. Şu çok özel evliliğin aşçılığını, hizmetçiliğini, uşaklığını yapan La Estrella'yı evlerinin, çalıştığı evin kapısına dek getirdim. Oraya vardık.

Zenginlerin daha uyumakta, düş görmekte, horlamakta oldukları El Vedado'da sakin, küçük bir sokaktı. Ayağımı debriyajdan çeker, sinirli göstergelerin sıfır noktasına dönmelerini izler, gösterge tablosunun camında geceye yenik düşmüş, sabahla yaşlanmış gibi duran yüzümün yorgun yansısına bakar ve vitesi boşa alırken elini kalçamın üstünde hissettim: 5 *chorizos*'unu, beş sosisini kalçamın üstündeki bir jambonu süsleyen beş salam gibi kalçamın üstüne koydu, elini kalçamın üstüne koydu ve elinin kalçamı tümüyle kaplaması komiğime gitti ve aklıma Güzel ve Canavar geldi ve aklıma Güzel ve Canavar gelince gülümsedim ve işte o zaman, Yukarı gelsene, yalnızım, dedi, Alex ve başucu doktoru, dedi ve tüm mahalleyi uykudan, karabasan-

lardan, ölümün kendisinden bile kaldırabilecek kahkahalarından birini patlattı, Onlar evde yoklar, dedi, haftasonunu deniz kıyısında geçirmeye gittiler, haydi yukarı çıkıp biraz baş başa kalalım. Bunda bir sakınca görmedim, ne bir art niyet ne de başka bir şey, hiç ama hiçbir şey, yine de Olmaz, gitmem gerek, dedim, Çalışmam, uyumam gerek ve o bir şey demedi, yalnızca *Adios* dedi ve arabadan indi, daha doğrusu arabadan inme operasyonunu başlattı ve yarım saat sonra, ben ayaküstü şekerlemeye dalmışken, kaldırımdan gelen sesini duydum, öbür ayağını kaldırıma koyarken (ayakkabı paketini almak için küçük arabanın üstüne tehlikeli bir biçimde eğildiğinde ayakkabıların teki paketten düştü, kadın ayakkabısı değil bir çift eski erkek çocuk pabucuydu, onları toplayıp aldı) bana dedi ki, Gördüğün gibi, bir oğlum var, sonra bir özür ya da açıklama olarak değil de yalnızca bilgi vermek için ekledi, Biliyor musun, *retardato,* yani geri zekâlıdır, ama yine de onu çok seviyorum, dedi ve gitti.

Birinci seans

Güleceksin. Yok gülmeyeceksin. Sen hiç gülmezsin. Gülmezsin, ağlamazsın, tek söz etmezsin. Orada öylece oturup dinlersin. Kocam ne diyor biliyor musun? Sen Oedipus'muşsun, ben de sfenks ama sana bir şey sormuyormuşum, çünkü yanıtların umrumda değilmiş. Artık tek dediğim şuymuş: Dinle, yoksa seni yerim ve dır dır dır dır konuşup duruyormuşum. Sana her şeyi anlatıyormuşum. Bilmediğim şeyleri bile. Çünkü tıkabasa giz dolu sfenksmişim ben. İşte kocam böyle diyor. Kocam öyle kültürlü, öyle zeki, öyle akıllıdır ki. Tek kusuru, ben buradayken onun orada olması, orası her neresiyse, bir de ben konuşuyorum, sen dinliyorsun; o ise eve geldiğinde stüdyom dediği odada oturup kitap okur, yemek yer ya da müzik dinler ya da bana, Kalk giyin, der, sinemaya gidiyoruz, ben de kalkar giyinirim, dışarı çıkarız ve arabayı o kullandığından yine susup oturur ve her sorduğuma ya kafa sallar ya da evet, hayır diye homurdanarak yanıt verir.

Kocamın yazar olduğunu biliyor muydun? Evet, elbet biliyorsun, sen her şeyi bilirsin. Ama kocamın senin hakkında bir öykü yazdığını bilmiyorsun. Yo, bunu bilmiyordun. Bu öykü çok zekice bir şey. Köşeyi dönen bir psikiyatrın öyküsü; milyoner hastaları olduğundan değil, hastaları ona ne zaman düşlerini anlatsalar sayılara oynadığından. Biri ona düşünde havuzda bir kaplumbağa gördüğünü söylerse hemen gidip bahisçisini arıyor ve Pancho, 6 numaraya bir beşlik, diyor. Bir başkası düşünde bir at gördüğünü söylerse, Pancho'ya telefon edip 1 numaraya on peso, diyor. Yine bir başkası düşünde suya düşmüş bir boğa gördüğünü ve suyun karides dolu olduğunu söylerse, hemen gidip Pancho'ya telefon ediyor ve 16 numaraya beş peso ve her olasılığa karşı 30'a da bir beşlik yatır, diyor. Öyküdeki bu psikiyatr hep kazanıyor, çünkü hastaları düşlerinde hep piyangonun hangi sayıya vuracağını görüyorlar, derken günün birinde büyük ikramiyeyi kazanıp emekliye ayrılıyor ve divan biçimindeki evinde bulmaca çözerek mutlu yaşayıp gidiyor. Nasıl buldun? Komik, değil mi? Ama gülmüyorsun. Bazen asıl sfenksin sen olduğunu düşünüyorum. Kocam da aynı senin gibi, hemen hiç gülmez. Yazdığı öykülerle, dergideki sütunuyla insanları güldürür ama kendisi gülmez, en azından pek sık gülmez.

Benim de bir psikiyatr üzerine bir öykü yazdığımı biliyor muydun? Yok, nerden bileceksin, hiç yazıya dökmedim, çünkü bu öyküyü kocamdan başka kimseye anlatmadım. İlk kez bir psikiyatra gitmeyi düşündüğüm sırada başımdan geçen bir olay. Yoksa ikinci keresinde miydi? İlk keresinde değildi. Evet, öyleydi, ilk keresindeydi. Ona iki kez gittim. Bu psikiyatr seanslar sırasında fon müziği çalardı. Düşünsene, fon müziği. Hatırlıyorum da hep bir parçanın sonu gelir, derken bir dakika geçer ve ne çalınacağını bilirdin çünkü parça baştan başlardı. Mekanik piyano silindiri gibi. Doğru söyledim, silindir, değil mi? Seans başladı, sıramı beklerken müziği dinledim, sıram geldiğinde müzik yine sürdü, ben giderken hâlâ çalıyordu ve hava kararmıştı, adamın hastabakıcı kılığına soktuğu resepsiyoncu beni geçirirken gülümsedi ama güle güle demedi, ertesi gün randevum olduğunu bildiğinden, geleceğimden emin, Yakında görüşürüz dedi ve bu arada o tanrının belası müzik aralıksız dönüp duruyordu. Bazen Arjantin tangoları ya da uluslararası rumbalar tekrar tekrar çalardı. Bazen de gerçekten fondan gelen fon müziği, çünkü nerden geldiği belli olmazdı, yani evin neresinden geldiği değil, dünyanın neresinden geldiği belli olmazdı. Tam iki kez oraya gidip müziği ve suratı gözlüklü bir timsahı andıran doktorun sorularını dinlemiştim. Sorar da sorardı. Neler

sorduğunu bir bilsen. En olmayacak, en yüz kızartıcı soruları sormakta üstüne yoktu doğrusu! Kusura bakma, ama bence kocamın psikiyatrının, yani kocamın öyküsündeki psikiyatrın tam karşıtıydı: Sana sözünü ettiğim bu psikiyatr benimle işini bitirdi mi gidip sayı piyangosu oynayacağına kendisiyle oynuyordu. Biliyorum, ağzım çok bozuk. Kocam öyle diyor. Ama şu psikiyatr, onun aklı eni konu fesatlıktaydı. Oraya gittiğim ilk gün aklımdan geçen her şeyi not edeyim diye elime bir defter tutuşturdu. Daha sonra defteri ona gösterecektim. Sil baştan *la escuelita** gibiydi. Defteri yanımda taşıyıp aklıma ne gelirse yazdım, olanları değil de olanlar üzerine düşüncelerimi, düşündüğüm ya da düşündüğümü sandığım her şeyi. Derken defteri okudu, hiç istifini bozmadan bir kez okudu, derken bir kez daha okudu ve bu kez okurken dudaklarını, üst dudağını çimdikliyor, dudağının üstündeki fırça bıyıklarını çekiştiriyor, kafasını bir ileri bir geri sallıyordu. Bitirince, Mükemmel, dedi ve başka bir şey söylemedi. Üçüncü randevuda gelip divana, hemen yanıma, bacaklarımın dibine oturdu. Çabucak doğruldum, Korkma, dedi. Beni bir ikinci Freud say, dedi. Freud'muş dedim, sen bir ikinci Freud falan değil üçkâğıtçının tekisin, dedim kendi kendime. Ama sesimi çıkarmadım, ayaklarımı sımsıkı bitiştirip, ellerimi dizlerime koyup öylece oturdum. Sağa sola bakmadan önüme, yere diktim gözlerimi ve bir an öyle kaldık; derken adam kalktı ve gelip neredeyse üstüme oturdu, yanıma oturmuştu ama o kadar yakınımdaydı ki, kucağıma oturmuş gibi geldi bana. Vallahi bana öyle geldi. Gözlerimi yumdum ve kalktım, ancak doğru dürüst doğrulamadım ve sonra çok aptalca bir şey yaptım. Yeniden divana oturdum, azıcık öteye ve adam yeniden bana yanaştı ve ben yine biraz öteye kaydım, o da yine dibime yapıştı. Böylece divanı baştan sona katettik ve ikimiz de tek kelime etmedik. Divanın ucu uçurum gibi geliyordu bana ve orada tutunabilmek için gerçek bir uçurumun kenarında kalmış kadar çaba harcıyordum. Derken kalktım ve sonunda dilim çözüldü, kocakarı gibi cırlak bir sesle, Doktor, dedim adama, çok özür dilerim ama divanınız burada sona eriyor ve kalktığım gibi dışarı fırladım.

Olanları anlattığımda kocam gülmekten kırıldı ve bundan nefis bir öykü çıkacağını söyledi, ya, böyle dedi. Ancak ne zaman kendimi şimdiki gibi hissetsem bir psikiyatra görünmem için ısrar etmeye başladı, o kadar çok ısrar etti ki sonunda bir başka doktora gittim. Bu psikiyatr refleks okulundanmış. Pavlovcu, kendini böyle adlandırıyordu.

---

* İsp. Okul (ç.n.)

Aynı zamanda hipnotizma okuluna da bağlıydı. Yönlendirici hipnoz terapisi diyordu yöntemine. Bana bakışlarını görsen adamı Rudolph Valentino sanırdın. Karşıma geçip aşağı yukarı bir ay boyunca bana baktı. Ne deftere bir şeyler yazdırdı ne divanda yanıma oturdu ne de bana mürekkep lekeleri falan gösterdi. Derken, aşağı yukarı bir buçuk ay sonra, ansızın, damdan düşer gibi, Senin benim gibi bir erkeğe ihtiyacın var, dedi. Politikacı adayı olsa ancak bu kadar güvenebilirdi kendine. Sanki, Havana'nın benim gibi bir belediye başkanına ihtiyacı var, diyordu. Kocama anlattım, bana ne dese beğenirsin? Sen bir kitap yazmalısın, dedi, adını da Divan, Ay Aman, koyarsın. Şu kocam çok komik adam. Ama beni habire psikiyatrlara gönderen kendisi.

Doktor, siz ruhçözümleyici misiniz? Ruhçözümleyici denir, değil mi? Soruyorum, çünkü ne bir divan ne de duvarın dibinde rahat bir koltuk ilişti gözüme. Hem tepkeci olmadığınızı da biliyorum En azından bana bir Pavlovcu gibi bakmıyorsunuz. Ah, bakın, şimdi gülümsüyorsunuz! Yok, ciddiyim doktor, çok ciddiyim; biliyor musunuz bu kez size kendi isteğimle geldim.

ŞARKILARINI DUYDUM

Ah Fellove radyoda senin "Mango Mangüé"ni çalıyorlardı ve müzik ve hız ve gece bizi korumak istercesine ya da vakumlu bir paket yapar gibi sarmışlardı ve o yanımda oturmuş şarkı söylüyor, sanırım senin o ritmik ezgini mırıldanıyordu ve o, o değildi, yani La Estrella değildi; düşünüyorum da, Magalena, Irenita ya da Mirtila idi; hem zaten o, o değildi çünkü bir balinayı bir sardalye ya da bir kırmızı balıktan rahatça ayırt edebilirim, hem büyük bir olasılıkla Irenita'ydı, çünkü gecenin akvaryumunda beslenen bir küçükhanımdı o gerçekten. Sakın adı Gary Baldi olmasın? Yok, pek bencil görünüyor, hem ayrıca balık dişleri küçücük bir ağızdan dışarı taşmış, La Estrella'nın bir okyanus dolusu canlıyı içinde barındırabilen koca balina ağzından değil, ama kaplanın postunda fazladan bir sarı çizgi olsa ne yazar? Ben bu sarışın çizgiyi gecenin bir yarısında ya da sabahın köründe Las Vegas yolu

üzerinde Pigal'den topladım, El Pigal'in önündeki sokak lambasının altında tek başına duruyordu ve tam frene asılmıştım ki, Durdur yarış arabanı, Ben Hurcuk, diye seslendi bana, kaldırıma yanaştım, Nereye gidiyorsun, tatlı şey, diye sordu, Las Vegas'a, dedim, kendisini biraz daha öteye götürüp götüremeyeceğimi sordu, Nereye dedim, Sınırın güneyine, dedi, Nereye? Esquina de Texas'ın öte yanına, dedi hem Tejas değil de Teksas diye söyledi, bunun üzerine onu arabaya almaya karar verdim, bir de kız arabaya girip de sokak ışıkları bluzunun altında hop hop hoplayan memelerine vurunca gördüklerim yüzünden. Bunlar gerçek mi, diye sordum, yanıt vermedi, yalnızca gömleğini açtı, bluz değil erkek gömleği giyiyordu, düğmelerini çözdü ve göğüsleri, yok memeleri, yok süt torbaları ortaya döküldü: Bir pembe, bir mavi, bir gri olan kocaman apak yuvarlak sivri uçlu memeleri; ve memeler geçmekte olduğumuz sokağın ışıkları altında sonsuzca gül pembeye dönüştüler ve ben ne yana bakacağımı şaşırdım; derken ya birileri bizi görürse ya polis yolumuzu keserse diye telaşlanmaya başladım, çünkü gecenin bir yarısı ya da sabahın ikisi olmasına karşın sokaklar insan doluydu ve saatte altmış mille Infanta'dan geçerken oradaki deniz ürünleri büfesinde istiridye yiyenler vardı ve kimi insanların gözleri el fenerine benzer, ışık hızıyla gözlerler çevreyi ve bakışları Marey'in tabancasından daha isabetlidir, çünkü Sergilik karpuzlar, diye bağrışanları duydum ve gaz pedalına yüklendim; Infanta ile Carlos Tercero'dan son sürat geçtim ve Esquina de Tejas ansızın Jesus del Monte'nin ardında kayboluverdi; Aguadulce'de hatalı bir dönüş yaptım, 10 numaralı otobüse çarpmaktan kılpayı kurtuldum ve sonunda El Sierra'ya ulaştık ve kabarenin önünde hiç istifini bozmadan gömleğinin düğmelerini ilikleyen kadın inmek istedi, ben de Pekâlâ Irenita, dedim ve hâlâ toplanıp taşınmayı beklediklerinden bir türlü serginin yolunu bulamamış karpuzlardan birine elimi uzattım, kadın, Benim adım Irenita değil, dedi, Raquelita, ama bana Raquelita deme, Mandito el Toro de, çünkü bütün dostlarım beni bu adla çağırırlar, çünkü ben bir boğayım! Adımı değiştirmeyi düşünüyorum, diyerek elimi göğsünden kaldırdı ve çıktı. Yani, yasal olarak, dedi ve alımlı, duvar takviminden fırlama bir pilicin kendisini beklemekte olduğu kabarenin girişine yönelerek karşıya geçti ve ikisi el ele tutuşup dudak dudağa öpüştüler ve girişte, bir kırmızı bir siyah yanıp sönen neonun altında fısıldaşmaya başladılar. Bir görünüp bir kayboluyorlardı, bir görünüp bir kayboluyorlar, bir görünüp bir... sonunda canıma yetti, arabadan çıktığım gibi sokağı geçip yanlarına geldim ve Manolito, de-

dim, ama sözümü bitirmeme fırsat vermeden atıldı ve son derece ciddi bir suratla bana bakmakta olan arkadaşını göstererek, İşte bu gördüğün kız dostum Joe, dedi, ben de, Tanıştığımıza çok memnun oldum Joe, dedim ve kız gülümsedi ve ben sözümü sürdürdüm, Manolito, aynı fiyata sizi geri götürebilirim, ama o Olmaz dedi; ben de zaten gerçek yeri kitaplık olan müzik tartışmalarına girişip hep bir ağızdan ırk sorunundan söz eder gibi müzik konuşan, hep birden iki siyah tuşun bir beyaz değerinde olup olmadığı, karışık ölçüler falan gibi konularda çekişen, derken kara tuşlardan kara büyüye, vuduya, *santeria*'ya* atlayıp hayalet öyküleri anlatan, üstelik gece yarısı perili köşklere dadanan hayaletlerin değil de güpegündüz, sabah sabah bir prova sırasında bir radyo spikerinin mikrofonuna dadanan hayaletlerin öykülerini anlatan, "Yerfıstığı Satıcısı" şarkısının bestecisi Moises Simons'un ölümünden beri Radioprogreso'da kendi kendine çalan piyanodan ve yalnız gecelerde beni sabaha dek uyutmayacak benzer şeylerden söz eden zenci kırması Eribo'yla şarkıcı El Beny ve Cué'yle karşılaşmak için en ufak bir istek bile duymadığımdan Sierra'ya bir daha dönmek niyetinde değildim. Bunun üzerine geri dönüp arabama bindim, ama önce Joe ile Manolito'ya iyi geceler diledim, hınzırlık olsun diye, Hoşçakalın kızlar, deyip bir koşu uzaklaştım.

Las Vegas'a gittim, kahveye girip Laseri'yle buluştum, ona Merhaba Rolando, işler nasıl, dedim, o da bana Ya sen nasılsın *mulato*,** dedi, böylece laflamaya başladık, derken ona bu yakınlarda bir gece, kahvesini içerken resmini çekeceğimi söyledim, çünkü Rolando gerçekten pek yakışıklıdır, gerçek bir şarkıcı, gerçek bir Kübalı, beyaz keten takımlarıyla gerçekten soylu bir Havanalıdır; beyaz deri pabuçlarından beyaz keten şapkasının tepesine kadar zarif ve havalı, zencilere özgü şık giyimi içinde, tek bir damla döküp de tertemiz takımlarını kirletmemek için kahvesini büyük bir özenle, gövdesini geriye atıp dudaklarını fincanın kenarına dayayıp, bir elinde fincan, öbür eli tezgâhın üstünde, fincanı alttan destekleyerek yudum yudum içişi görülecek şeydir. Rolando'ya iyi geceler dileyip Yakında görüşürüz, dedim, o da Ne zaman istersen, dedi. Tam kulübe girerken kimi gördüm dersiniz. Alex Bayer'in ta kendisini. Yanıma gelip, elimi sıkıp, o pek nazik, pek eğitilmiş, pek inceltilmiş aksanıyla bana, Seni bekliyordum, demez mi. Kimi, beni mi, dedim, Evet, seni, dedi, Resim mi çektire-

* İsp. Azizler katı. (ç.n.)
** İsp. Ufaklık. (ç.n.)

cektin, dedim, Hayır, seninle konuşmak istiyordum, dedi, ben de Ne zaman istersen, dedim, sonra hır çıkarmak amacında olup olmadığını kestiremediğimden, Ama biraz geç olmadı mı, diye ekledim, çünkü böylelerinin sağı solu belli olmaz; mesela Jose Mujica Havana'da iki kolunda iki artist, iki şarkıcı ya da yalnızca iki kızla Prado'da yürürken bankta oturan bir adam, Merhaba kızlar, diye seslenmiş, Mujica pür ciddiyet, sapına kadar Meksikalı şarkıcı, şarkı söylüyormuşçasına kurumla banka gitmiş ve adama, Affedersiniz, ne dediniz, diye sormuş, Ne duydunsa onu, bayan, demiş adam ve gerçekten çok iri biri olan Mujica -yaşıyorsa hâlâ öyledir, her ne kadar insanlar yaşlandıkça küçülürlerse de- adamı kaptığı gibi havaya kaldırmış ve sokağa, yok sokağa değil, Prado ile sokak arasındaki çimliğe fırlatmış ve "Perfidia" şarkısını söyler gibi -Meksika ağzı filan tam tekmil- doğal, rahat ve rakipsiz yoluna devam etmiş. Alex benim düşündüğümü mü düşünüyordu, Mujica'nın düşündüğünü mü düşünüyordu, yoksa kendi düşündüğünü mü düşünüyordu bilemem; tek bildiğim, güldü, gülümsedi ve Haydi gidelim, dedi, ben Barda oturalım dedim ama hayır diye başını sallayarak, Sana söyleyeceklerimi dışarda söylesem daha iyi olur, dedi ben de, İyisi mi arabada oturalım dedim, Hayır, yürüyelim, dedi, Pekâlâ dedim ve P sokağı boyunca yürümeye başladık, yürürken Havana'da geceler yürüyüş için yaratılmıştır, değil mi, dedi, başımı salladım ve ekledim, Öyle, hava serinse, Evet, dedi, serin olduğunda yürümek daha zevkli. Sık sık yürürüm, ruh ve beden için birebirdir, dedi ve ruhuna sıçasım geldi, çünkü bana kalırsa bu ibnenin bütün istediği benimle ortalıkta dolaşıp filozofluk taslamaktı. Kaldırım filozofu.

Dolaşırken Gardenyalı Kötürüm'ün koltuk değneği ve gardenya tablasıyla ötedeki karanlıklardan çıktığını gördük ve öylesine nazik, öylesine saygılı selamladı ki bizi, içtenliğine inanmak olanaksızdı. Bir başka sokaktan geçerken Tekerlemeci Charro, Juan Charrasqueado'nun tiz, genizden gelen, usanç verici bir sesle binlerce kez yinelediği piyango cıngılının o tek dizesi geldi kulağıma, Numaranızı seçin, numaranızı seçin, numaranızı seçin, numaranızı seçin, böylece yalancı bir baskı ortamı yaratarak -pek dokunaklı, çünkü onun zırdeli olduğunu bilmeyen yoktur- milletin arasında dolaşırdığı terli sombrerosuna herkesin para atması gerektiğini belirtmek istiyordu. Humboldt Kulüp Restaurant'ın üstündeki levhayı okudum ve yemeklerini hep orada yiyen La Estralla geldi aklıma ve Küba kâşifi ünlü baron burada daha çok ucuz bir lokantanın, köhne bir barın ve yüz kızartıcı bir siyasal kıyımla Süperman'in de yer aldığı (!) canlı tablolarıyla nam salmış ge-

neleviyle tanınan bir sokağın adı olarak anımsandığını bilseydi ne derdi, diye düşündüm ve Fernando'nun İni'ni, San Juan Barı'nı, Tikoa Kulübü'nü, Tilki ile Karga'yı ve bir gece zenci bir kadının merdivenlerini inip yemek yemek için içine girmeye kalkışmak hatasına düşüp, sudan bir bahaneyle karga tulumba dışarı atılınca da, Faubus o ara manşetlerde olduğundan, LitelroclitelroLitelroc diye bağırmaya başlayıp büyük bir çıngar çıkarttığı Eden Rock'ı ve sürekli müşterileri batağın dibinden gelme yaratıklar olduğundan tüm gözlerin fosfor gibi ışıldadığı bar-kulüp-yatakodası La Gruta'yı ve Pigalle, Pigale ya da Pigal'i, -her üçü de denir- ve Wakamba Self-Servis Lokantası'nı ve içerde İngilizce, kapının dışında iki dilde mönüsü ve Çince neonuyla Konfiçyus'un bile aklını karıştıran Marakas'ı, Cibeles ve Colmao'yu, Flamingo Oteli'ni ve Flamingo Kulübü'nü geçtik ve N sokağı'yla 25'inci sokağı geçerken dışarıda, sokakta, sokak lambasının altında domino oynayan ceketsiz dört yaşlı adam ilişti gözüme ve gülümsedim, hatta güldüm ve Alex niye güldüğümü sordu, Hiç, dedim, Nedenini biliyorum, dedi, Öyle mi, dedim, Evet, öyle, dedi, Bu grup portresinin şiirine gülüyorsun, dedi, Siktir, bir sanat erbabına çattık, diye düşündüm, ancak ona, Bana söylemek istediğin şeyi daha söylemedin, dedim, nasıl başlayacağını bilemediğini söyledi. Çok kolay, ya baştan başla ya da sondan, dedim. Sana kolay gelebilir, ne de olsa gazetecisin, dedi, Ben gazeteci değil fotoğrafçıyım, dedim, Olsun, basın fotoğrafçısısın, dedi, Heyhat, ne yazık ki öyle, dedim, Pekâlâ, ben de ortasından başlarım, dedi, Tamam, dedim, Anladığım kadarıyla La Estrella'yı pek tanımıyorsun, yine de bizim hakkımızda, onun hakkında ortalıkta yalan yanlış konuşuyorsun, dedi. Neyse, alınma, ben işin doğrusunu biliyorum ve sana da anlatacağım dedi, alındığım filan yoktu, baktım onun da alındığı filan yoktu, bunun üzerine, Pekâlâ, öt bakalım, dedim.

İkinci seans

Yan yana üç plajevi vardı, sonuncusuna girdim, önünde ahşap tabanlı bir balkon, balkonun duvarı dibine dizilmiş koltuklarda oturup hava alan, konuşan, uyuyan insanlar vardı. Birini arıyordum, şimdi kim olduğunu anımsamıyorum, bana onu kumsalda aramamı söylediler. Yola tırmandım, burada güneş yakıcıydı. Yol gözkamaştırıcı beyazlıktaydı ve çimenler kavrulmuştu. Kumsal solda, iyice gerideydi, yürümeyi sürdürdüm ve sessiz bir kumsala geldim, dalgalar taa içerlere erişiyor, denize dönüyor, sonra yine yavaşça geri geliyorlardı. Kumsalda oynayan bir köpek vardı, derken sanırım oyunu bıraktı, çünkü kıyı boyunca koştu, ağzını suya daldırdı ve dumanlar çıktığını gördüm. Denizden değil köpekten; ağzından, kaburgalarından dumanlar çıkıyordu ve kuyruğu çıra gibiydi. Sağda döküntü bir ahşap ev var-

dı ve bir dakika öncesine kadar yumuşak bir kış gününün göğünü andıran gökyüzü şimdi grileşmişti ve bir bulut belirmişti, tek ama kocaman kabarık bembeyaz bir bulut ve rüzgâr çıkmıştı. Yağmur yağıp yağmadığını anımsayamıyorum. İlk köpeğe doğru koşan iki köpek daha gördüm, onlar da tütüyorlardı ve kendilerini denize attılar. Sanırım gözden kayboldular. Evin köşesine, bana en uzak karşı köşeye vardığımda bir kamp ateşinin çevresinde dönüp duran iki üç köpek gördüm, burunlarını ateşe sokuyor, bir şey çıkartmaya çalışıyorlardı. Birbiri ardına kendilerini yaktılar ve şimdi çok daha uzakta olan denize koştular. İyice yaklaştım ve ateşin içinde bir başka köpek daha olduğunu gördüm, ateşin tam ortasında, yanmış, dev gibi bir köpek, alevlerin ortasında, patileri havaya dikilmiş, her yanı şişmiş, bazı yerleriyle patileri kömürleşmişti ve ne kuyruğu vardı ne de kulakları, kül olmuşlardı herhalde.

Orada durup köpeğin ağır ağır yanışını izledim ve sanırım köpeği yaktıkları alana açılan kapıdan (evin önünde bir alan vardı ve köpek bir kum yığınının ortasında yakılmıştı) eve girmeye ve evdekilere haber vermeye karar verdim. Kapıyı vurdum, yanıt veren olmadı, bunun üzerine itip açtım. İçerde gözlerini kapıya dikmiş bir köpek daha duruyordu, neredeyse dana kadar, kocaman, yüzü tüylerle kaplı, kulakları sivri, pis gri renkli bir köpek. Gerçekten çok ürkütücüydü. Galiba gözleri kırmızıydı, belki de oda ya da ev kapkaranlık olduğundan kor gibi parlıyorlardı. Ben kapıyı açınca kalktı, hırladı ve üzerime atladı. Tam çığlığı basacakken yanımdan geçip gittiğini ve gövdesiyle kapıyı itip açtığını fark ettim. Öbür köpeğin yanmakta olduğu anıta koştu ve azıcık olsun korku belirtisi göstermeden alevlere atılıp yanmış köpeği yedi. Orada ağzında bir parça kızarmış etle durduğunu anımsıyorum. Köpeği yemeyi, ağzıyla lokmalar koparmayı sürdürdü ve yanan köpek neredeyse kendi kadar iriydi, neredeyse diyorum çünkü bazı kısımları alevler arasında yok olmuştu. Diri köpek ölü köpeği alevlerin üstünden aldı, hiç zorlanmadan, hiçbir yerini yere değdirmeden eve taşıdı. Yanımdan geçmiş olmalıydılar, çünkü hâlâ kapının ağzında duruyordum, ancak yanımdan geçtiklerini duymadım bile.

ŞARKILARINI DUYDUM

Öyle haksızlık ediyorsun ki, dedi Alex ve ben tam karşı çıkacakken; Hayır, bırak konuşayım, dedi, o zaman gerçekten haksızlık ettiğini anlayacaksın. Ben de bıraktım konuşsun, bütün *s*'leri, bütün *d*'leri üstüne basa basa söyleyen, bütün *r*'leri *r*'ye benzeyen o dolgun, güzelim, adamakıllı tımar edilmiş sesiyle bıraktım konuşup dursun ve o konuşurken radyoda aktör olarak neden böyle büyük bir ün kazandığını, neden her hafta kadınlardan binlerce mektup aldığını anlamaya başladım ve onların tekliflerini neden geri çevirdiğini anladım; konuşmaktan, öyküler anlatmaktan, söyleşmekten neden bu kadar çok zevk aldığını da: O, kendisinin, dişi ve erkek her iki kimliğinin sözcüklerini söyleşi havuzuna salıveren ve dişi yarısının çıkarttığı ses dalgalarında erkek yarısını kendinden geçerek dinleyen bir Narkissus-Eko bileşimiydi. Onu ibne yapan kendi sesi miydi? Yoksa tam tersi mi? Yoksa her aktörün içinde varlığını ortaya koymak isteyen bir aktris mi vardır? Aman, her neyse, sorgu sual etmek bana göre değil.

Söylediklerin gerçeği tam olarak yansıtmıyor, dedi. Biz, dedi (kurduğu o güzelim düzeni yadsımadığını gösteren tek şey bu biz sözcüğüydü) biz Estrella'nın ya da senin deyişinle La Estrella'nın efendileri değiliz. Aslında biz daha çok Tepegöz'ün koyunları gibiyiz. (Ne güzel, değil mi? Ancak tadına iyice varmak için kendi ağzından duyacaktınız) Evimizde dilediğini yapar. O hizmetçi falan değil davetsiz bir misafir. Altı ay önce bir gece çıkageldi; Celeste Barı'nda şarkılarını dinlediğimiz bir gece onu eve çağırdık: Ben çağırdım ama yalnızca karşılıklı birer kadeh atmak için. Geç vakte kadar oturdu, derken yatıya kaldı, ertesi gün boyunca uyudu ve gece olunca tek söz etmeden çekip gitti. Ama ertesi sabah kapının önündeydi. Doğru yukarı çıktı ve bir gece önce ona verdiğimiz odaya, benim resim atölyeme gidip yattı. Laf aramızda, sonradan, La Estrella tatile çıkmamızdan yararlanarak yıllardır yanımızda çalışan zavallı hizmetçimize yol verince atölyemi çatıdaki hizmetçi odasıyla takas ettim. Hizmetçinin yerine eve bir aşçı aldı, her konuda sözünü dinleyen ve her gece onunla birlikte gezmeye çıkan küçük bir zenci oğlan. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Çantasını taşırdı, o sıralar bu ya eski bir komando çantası olurdu ya da üzerinde halen El Encanto mağazasının etiketini taşıyan bir alışveriş poşeti. Gece kenti gezerler ve günün ilk saatlerinde dönerlerdi. Biz aşçıyı kovana dek. Elbet bu çok sonra oldu. Misafirimiz olarak evimizde kaldığı geceden bir hafta sonra bize sakat oğlunun öyküsünü anlattı ve acıma duygularımızdan -şunu belirtmeliyim ki bu duygular ancak yarım dakika sürmüştü- yararlanarak kendisini eve alabilir miyiz diye sordu; aslına bakarsanız kalmak için izin istemesi abesti, zaten bir haftadır bizde kalıyordu. Kendi deyişiyle onu eve *aldık*. Birkaç gün sonra kapının anahtarını ödünç istedi, "Sizi rahatsız etmemek için", dedi bize. Doğrusu ertesi sabah anahtarı geri verdi ve bizi bir daha hiç rahatsız etmedi, kapıyı bir daha hiç çalmadı. Neden dersin? Çünkü el altından bir anahtar yaptırmıştı, elbet kendine.

Anladığım kadarıyla sen de bizim gibi geri zekâlı oğlunun öyküsünü duyunca duygulanmışsın. Neyse, bak ne diycem, onun da aslı yok. Ortada ne geri zekâlı bir oğlan var ne de bir hilkat garibesi. Çocuklu olan kocası, bir kızı var, oniki yaşlarında bir kız ve gayet normal. Adam kızı köye yollamak zorunda kalmış çünkü bizimki kıza hayatı zindan etmiş. Marianao Plajı'nda sosis ekmek büfesi olan şu adamla evli olduğu kesin. Zavallı fukaradan para sızdırıyor, adamın dükkânına ne zaman uğrasa sosis ekmeklerini, yumurtalarını -rafadan ya da lop-, patateslerini, allah ne verdiyse yürütüp odasında tıkınır. Laf ara-

mızda, bir orduya yetecek kadar yemek yediğini ve bu yemeklerin parasının da bizim kesemizden çıktığını belirtmeliyim, yine de hep açtır. Bunun için bu kadar irikıyım ya! Su aygırı kadar iri ve suaygırı gibi hem suda hem karada yaşar. Günde üç kez yıkanır: Sabah eve döndüğünde, öğleden sonra kahvaltı etmek için uyandığında ve akşamüstü dışarı çıkmadan önce. Aslında bunun bir işe yaradığı yok, çünkü nasıl terlediğini görsen inanmazsın! Sürekli ateşler içinde yanıyormuşçasına ter damlar her yanından. İşte böyle, yaşamını suda sürdürür! Terler, su içer ve banyo yapar. Bir de sürekli şarkı söyler. Dışarı çıkmak için hazırlanırken şarkı söyler. Durmadan şarkı söyler! Sabahları eve döndüğünde daha şarkıya başlamadan geldiğini anlarız, çünkü basamakları çıkabilmek için tırabzanlara tutunur ve eski Havana'nın mermer merdivenleriyle dövme demir tırabzanları nasıldır bilirsin. Neyse, merdiveni çıkar ve çıkarken tırabzana asılır ve tüm parmaklık sarsılır ve evin her yanı çınlar ve demir mermere çarpıp çın çın çınladığında La Estrella şarkıya başlar. Alt komşularla bin bir sorun çıktı aramızda, ama kimse ona laf edemez, çünkü laftan anlamaz."Kıskanıyorlar" der. "Kıskançlıklarından çatlıyorlar. Görürsünüz, ünlü olduğumda nasıl tapacaklar bana." Ünlü olmaya takmıştır kafayı, biz de onun ünlenmesine taktık kafayı, ünlensin de müziğini, daha doğrusu sesini - çünkü şarkı söylemek için müziğe gerek olmadığını, kendine eşlik eden orkestrayı içinde taşıdığını iddia eder- her neyse, sesini alıp başka yere gitsin diye deli oluyoruz.

Şarkı söylemediği zaman horlar, horlamadığı zaman da evi parfüme boğar -bir numaralı destekçim hakkında böyle konuşmamalıyım, ama 1800 Kolonyası kullanır, düşünebiliyor musun!- Kokuyu her yanına sıkar, başından aşağı döker ve kendisi öyle de iridir ki! Ayrıca, parfüm süründüğü yetmezmiş gibi bir de talk pudrası dökünür. Bu ve bunun yanı sıra üstüne başına su dökmesi ve yemek yiyişi insanlık dışı hayatım, inan bana, vallahi insanlık dışı. İnan bana! *Croyez-moi! Créeme!** (Cereer fiilinin ikinci *e*' sinin söyleyen ender Kübalılardan biridir kendileri)Talk pudrası, allah aşkına! Boynundaki et ya da yağ kıvrımlarını gördün mü? Görmedinse bir daha sefere iyi bak, her kırışığın içinde kabuklaşmış talk pudrası göreceksin. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi -aman, bunu iyi dinle, yalvarırım- bedeninin kusurlarına takmıştır kafasını ve gün boyu üstüne başına kokular, parfümler, deodoranlar döküp kaşlarından ayaklarına her bir yanını cımbızla yolar.

* Fr. Bana inanın (ç.n.)

Yemin ederim abartmıyorum. Bir gün ansızın eve döndük ve onu evin içinde anadan doğma gezinir bulduk ve ne yazık ki görmediğimiz yeri kalmadı! Yalnızca boğum boğum insan eti ve tüm bedeninde tek bir kıl bile yoktu. İnan bana, şu senin Estrella'n doğanın gerçek ucubelerinden biri! Bundan da öte, evrensel bir vaka. Tek zayıf yanı, tek insanca yönü ayakları, biçimleri bakımından değil, ağrıdıkları için, evet düztaban ve bilsen nasıl yakınıyor. Yakındığı tek konu. Bazen ayakları gerçekten çok ağrır. O zaman bacaklarını bir koltuğa dayayıp tabanlarını havaya dikerek yere yatar ve sızlanır, sızlanır, sızlanır. O kadar çok sızlanır ki ona üzülecek olursun, neredeyse acırsın, ancak tam bu sırada kalkıp evin içinde bağırarak dolanmaya başlar. Zavallı komşulara bağırır, "Görürsünüz, nasıl meşur olacam! Meşur olacam! *Meşur*, pis sıçmıklar!" Görülmez komşuların dışında düşmanları kimlerdir bilir misin? (A) Yaşlı erkekler, çünkü yalnız genç erkeklere ilgi duyar ve kızışmış bir kancık gibi tutulur körpe oğlanlara. (B) *Meşur* olduğunda kendisini sömürecek olan emprezaryolar. (C) Ona zenci diyenler ya da arkasından teninin rengine laf atanlar. (D) Karşısına geçip anlam veremediği işaretler yapanlar, neye güldüklerini söylemeden gülenler, sökemediği özel bir şifreyle konuşanlar. Ama en büyük görünmez düşmanı ölüm. Kendi deyişiyle "keşfedilemeden" ölecek diye ödü kopar. Benim görüşlerime katılmadan önce ne diyeceğini biliyorum: Onun çok dokunaklı olduğunu söyleyeceksin. Evet, çok dokunaklıdır, ama hayatım bir trajedide dokunaklı olmak başka şey, komedide dokunaklı olmak bambaşka. Bu ikincisi çekilir gibi değil.

Unuttuğum başka bir şey kaldı mı? Ah, evet, özgürlüğü adalete yeğlediğimi söyleyecektim sana. Gerçeğe inanmak zorunda değilsin. İstersen bize haksızlık etmeye devam et. La Estrella'yı sev. Ama *lütfen* onun ün kazanmasına yardımcı ol, büyük bir şöhret olsun, bizleri ondan kurtar. Ona bir azizeymiş gibi tapacağız, sofuca. Yani, anısıyla esriyerek.

SESERIBO
ya da
SUSKUN DAVUL

Ekué kutsaldı ve kutsal bir ırmakta yaşardı. Bir gün Sikan ırmağa geldi. Bir zamanlar Sikan belki meraklı kadın, belki de yalnızca kadın demekti. Sikan, bütün kadınlar gibi yalnızca meraklı değil, aynı zamanda boşboğazdı. Zaten meraklı kişiler hiç çenelerini tutabilirler mi?

Sikan ırmağa geldi ve yanlız Efolu birkaç er kişinin duymalarına izin verilen kutsal sesi duydu. Sikan dinledi, dinledi ve sonra konuştu. Önce gidip babasına anlattı, ama babası ona inanmadı, çünkü Sikan Efi'nin palavracısıydı. Sikan ırmağa dönüp yine dinledi ve bu kez aynı zamanda gördü. Ekué'yi gördü ve Ekué'yi duydu ve Ekué'yi anlattı. Babasını inandırmak için su kabı olarak kullandığı sukabağıyla Ekué'yi kovaladı ve koşmak için yaratılmamış olan Ekué'yi yakaladı. Sikan Ekué'yi su kabı su kabağının içinde köyüne getirdi. Bunun üzerine babası ona inandı.

Efolu bir iki er kişi (adları ağza alınmamalı) Ekué'yle

konuşmak için ırmağa vardıklarında onu bulamadılar. Ağaçlar onlara Ekué'nin kovalanıp izlendiğini, Sikan'ın onu yakalayıp sukabağının içinde Efí'ye götürdüğünü anlattılar. Bu bir suçtu. Ama küffarın kulaklarını tıkamadan Ekué'yi konuşturmak, onun gizlerini anlatmak ve bunlar yetmezmiş gibi bir de kadın olmak (zaten başka kim böyle bir şeye yeltenebilirdi?), bu suçtan da öte bir şeydi. En büyük küfürdü.

Sikan günahının bedelini derisiyle ödedi. Diri diri derisi yüzüldü ve öldü. Ekué de öldü, kimine göre bir kadına yakalanmanın utancından ya da sukabağında gezdirilmenin alçaltıcılığına dayanamadığından. Kimileri de kovalamaca sırasında soluksuz kalıp öldüğünü söyler; kesinlikle koşmak için yaratılmamıştı. Ama ne gizi unutuldu ne yeniden kavuşma geleneği ne de onun varolduğunu bilmekten kaynaklanan mutluluk. Onun derisiyle şimdi eriştirme törenlerinde konuşan ve büyülü olan ekué'yi kapladılar. Boşboğaz Sikan'ın derisi ise bir başka davula gerildi, çivisiz, bağsız ve sessiz bir davula, çünkü o hâlâ dilini tutamamanın cezasını çekmektedir. Dört köşesine en eski dört güce sahip dört tüy takılır. Kadın olduğu için çiçeklerle, kolyelerle, deniz kabuklarıyla süslenip güzelleştirilir. Ama davul derisinin üstünde sonsuz suskunluğu simgeleyen bir horoz dili bulunur. Kimse ona dokunmaz, o da kendi kendine konuşamaz. Bir gizdir ve tabudur ve ona *seseribo* denir.

Sikan ve Ekué Kuttöreni
(Afro-Küba büyüsünün özündeki gizem)

I

Cumaları programımız yok, bu nedenle gece izinliyiz ve o cuma Sierra'daki yazlık dans salonunun açılış gecesinde bulunmak için mükemmel bir gündü. Arabaya atlayıp, oraya gidip Beny Moré' nin şarkılarını dinlemek için mükemmel bir geceydi. Ayrıca o gece Küba Venegas orada ilk kez sahneye çıkacaktı ve kesinlikle orada olmalıydım. Biliyor musunuz, Küba'yı ilk bulan Kristof Kolomb değil, benim. Onu ilk kez yeniden duymaya başladığım sırada dinledim ve o sıra nereye gitsem müzik dinlediğimden işitme duyum tam formundaydı. Rek-

lamcılık uğruna müziği bırakmıştım ancak reklam ajansından çok bir krallığı andıran işimde çok az kazanıyordum ve o ara bir dolu kabare ve gece kulübü açıldığından *tumbadora*'mın tozunu aldım (Tumba *mezar* değildir, bu şakayı bir kuttören gibi yenileyip dururum ve her söylediğimde Innasio gelir aklıma: Innasio öç almak için sevgilisinin mezarının üzerine rumbanın sözlerini oluşturan şu aşağıdaki yazıtı yazdıran terk edilmiş âşığı anlatan ölümsüz rumbanın bestecisi Ignacio Pineiro'dur -Innasio' nun kendisinden dinlemelisiniz bunu-: *"Onun için ağlama mezarcı/ Ağlama n'olur/ Karım değil. O bir orospu/ Anladın mı mezarcı?/Anladıysan ağlama!")* ve hiç aralıksız davullarımla çalışmaya başladım ve haftasına kalmadan akıcı ve hoş ve tatlı dilli ezgiler söyler oldular, o kadar ki, Barreto' ya gittim ve elbet şakacıktan, "Guillermo, yeniden sahneye dönmek istiyorum," dedim.

Her neyse, Barreto bana Capri'de, iki gösteri arasında millet dans etsin, elbet ritme uyarak birbirini ölesiye çiğnesin ya da altı sekizlik tempo ile birbirlerinin nasırlarına bassın -seçim sizin- diye çalan ikinci orkestrada iş buldu

Her neyse, pencereden kulağıma şarkı söyleyen birinin sesi çalındı. Ses hiç de fena değildi. Şarkı (Frank Domingues'in "Düşleri"i: Bilirsiniz canım, şöyle bir şey: *"Düşte gibi hiç beklenmedik bir anda geldin bana...")* ve ses aşağıdan geliyordu; derken sesin arkasındaki kişinin avluya çamaşır asmaya çıkan ve saçları Kızılderililerinkine benzeyen uzun boylu melez bir kız olduğunu gördüm. Bildiniz: Bu o sıralar adı Gloria Perez olan Küba'ydı ve bendeniz de herhalde reklam ajansında gırgırına çalışmıyordum, adını anında Küba Venegas olarak değiştirttim, çünkü Gloria Perez adıyla kimse doğru dürüst bir şarkıcı olamaz. Böylece bir zamanlar Gloria Perez olan melez kız şimdi artık Küba Venegas oldu (ya da tam tersi) ve kendisi Porto Rico, Venezuela ya da buna benzer bir yerlerde olduğundan ve ben de arkasından konuşacak olmadığımdan, yeri gelmişken bu kadarını söyleyeyim dedim.

Küba kısa sürede parladı: O yılın gözde sanatçısı, dostum Codac uğruna beni terk etmesine dek geçen kısacık sürede, sonra Codac'ı aralarında Küba'nın anında sahip çıktığı "Hüzünlü Buluşma" da bulunan iki üç şarkının bestecileri Piloto & Vera için (sırasıyla önce Piloto, sonra Vera için) başından attı. En sonunda Walter Socarras'la birlikte ve/ya da alt alta üst üste yaşamaya başladı (Floren Cassalis sütununda evlendiklerini yazdı: Ben evli olmadıklarını *biliyorum*, ama Arturo de

* Isp. En ufak bir önemi yok. (ç.n.)

Cordava' nın diyeceği gibi, *(Eso no tiene la menor importancia)*, hani şu onu Latin Amerika turnesine götüren ve o gece piyanosunun başında orkestrayı yönetmekte olan müzisyen aranjörle (Buna da *eso no tiene la menor importancia.)*. İşte böylece Küba Venegas'ın o tatlı sesiyle, güzelim yüzüyle (ona Güzel Kübalı diye takılıyorlar) ve müthiş sahne hâkimiyetiyle şarkı söyleyişini izlemek ve onunda beni görmesini, göz süzmesini, "Onu Gördüğün Yerde Durdur" şarkısını gırgırına bana armağan etmesini beklemek için Sierra'ya gittim.

II

İşte böyle, Sierra'nın barında oturmuş (aşağısı kurtarmaz), içkimi yudumluyor ve Beny ile laflıyordum. Size biraz Beny'den söz edeyim. Beny, Beny Moré'dir ve ondan söz etmek müzikten söz etmektir, onun için size biraz müzikten söz edeyim. Beny denince aklıma ortak geçmişimiz geldi, yani müzik: Barı dolduran ve en yetenekli dansçıları bile ritmin salınımlı ölçüsüne ayak uydurmaya ya da altta kalıp boğulmaya zorlayarak yaya bırakan, *tumbadora*'nın kontrbasın çift vuruşunu yenilediği "Isora" adlı bir *danzon*. Chapottin bu ustalık isteyen tempoyu '53'te dillerde dolaşan bir plakta yineler, "Cienfuegos"un kontrbasın başrolü üstlendiği *son*'a dönüşmüş bir *guaguanco*'yu andıran temposuz kısa temalarında. Bir keresinde yaşlı Chapo'ya bunu nasıl becerdiğini sormuştum, o da bana (Sabino Panelver'in uzun parmaklarına tanrı uzun ömürler versin) Plağı doldururken koro bölümleri doğaçlayarak, dedi. Ancak bu yollarla Küba ritmlerinin katı karesinden neşeli bir müzik çemberi çıkartulabiliyordu. Bir gün, Radiooprogreso'da bir kayıttan sonra bu konuyu Barreto ile konuştuk. O baterideydi; bense *tumba*'mı çalıyordum ve zaman zaman onu basturıyordum. Barreto bana Küba ritmlerinin zorunlu iki-iki/dört-dörtlük ölçüsünü kırmak gerektiğini söyledi, ben de ona şarkılarında ezgiyi ritmin üstünde kaydırarak, orkestrayı kendi hızına uymaya zorlayarak sanki lastikten bir orkestra yönetiyormuş gibi ona bir saksofonun, bir legato borunun esnekliğini kazandırarak karelerin her ölçü çizgisinde dört vuruşluk tutukeviyle alay eden Beny'yi anlattım. Onun büyük orkestrasında çalışımı anımsıyorum, yalnızca dostum olmakla kalmayıp o gece dansa! gitmek istediği için yerini almamı öneren bateristin yerine geçtiğim geceyi. Beny'nin ardından çalmak zor işti doğrusu, orkestraya sırtını döner, şarkı söyleyip izleyicilere kaş göz hareketleri

yapar, ezgi onun elinde bizlerin, sıkıca toprağa bağlı çalgılarımızın ve izleyicilerin sürüyen ayaklarının üstünden aşıp yükselir, derken ansızın Beny bize döner ve metronomik momentte, tam o anda bomba patlatmamızı isterdi. *Ese Beny!*

Beny omzuma bir şaplak indirip, "Hey Charlie, bu peri kızı senin okuldan mı? Hiç de senin sınıftanmış gibi durmuyor" demez mi. Neden söz ettiğini anlamadım, Beny'nin neden söz ettiği zaten hiçbir zaman anlaşılmadığından, müzik çaldığı zamanlar dışında söylediklerine pek kulak asmazdım ve şu anda müzikten söz etmiyorduk. Yine de dönüp baktım. Kimi gördüm dersiniz! Neredeyse onaylanamayacak kadar genç, on altı yaşlarında, gözlerini bana dikmiş bakan bir kız. Sierra'nın içi de, dışı da hep karanlıktır ama karşıda, dışarıda terasta oturmasına ve bana koyu renk bir camın ardından bakıyor olmasına karşın kızı seçebiliyordum. Evet, gerçekten bana bakıyordu, hem de gözünü kırpmadan, bundan hiç kuşkum yok. Üstelik şimdi bir de bana gülümsemeye başlamıştı. Bunun üzerine ben de ona gülümseyip, Bi dakka izin verir misin, diyerek Beny'den ayrıldım ve kızın masasına gittim. İlkin onu tanıyamadım, çünkü güneşten iyice yanmıştı, saçlarını açmış ve tam bir dişi görünümündeydi. Önü hemen hemen boğazına dek kapalı ama sırtı iyice açık beyaz bir elbise giymişti: Arkası öyle açıktı ki sırtını olduğu gibi görebiliyordum, ne güzel sırtı ama!" Bana yine gülümsedi ve "Beni tanıyamadınız mı?" diye sordu. İşte o an onu tanıdım: Vivian Smith-Corona idi ve bu tumturaklı adın ne anlama geldiğini size açıklamama gerek yok sanırım. Beni arkadaşlarıyla tanıştırdı: Havana Yat Kulübü, Vedado Tenis Kulübü ya da Casino Espanol tipleriydi. Büyük bir masaydı. Yalnızca yan yana eklenmiş üç masadan oluştuğu için değil, dövme demir koltuklarca damgalanan ve hem fiziksel hem de sosyal açıdan göz dolduran kıçların sahiplerinin, her biri birkaç milyon ettiği için. Ne benimle ne de yarı gözetici rolü oynayan Vivian'la kimsenin pek ilgilendiği yoktu, bu nedenle Vivian bir süre benimle konuşabildi, ben ayakta, o otururak ve kimse bana yer göstermediğinden:

— Haydi, dışarı çıkalım, dedim, içerisi durulamayacak denli sıcak olduğunda otobüslerin ılık, kirli dumanlarını soluyup birbirleriyle çene yarıştıran bir sürü kişinin doluştuğu sokağı kastederek.

— Çıkamam, dedi. Bu gece arkadaşlara gözeticilik ediyorum.

Ne yapacağımı bilemiyor, gitmekle kalmak arasında kararsız, topluluğun çevresinde dolanıp duruyordum.

— Neden daha sonra görüşmüyoruz, dedi, dişlerinin arasında.

Daha sonra ile neyi kastettiğini pek anlayamadım.

— Daha sonra, dedi. Beni eve bıraktıklarında. Annemle babam çitliğe gittiler. Bize gel, görüşelim.

III

Vivian, Focsa binasının yirmi yedinci katında oturuyordu, ama onunla ilk karşılaşmamız orada, o kadar yüksekte olmamıştı. Onunla ilk karşılaştığımız yer daha çok bir bodrum sayılırdı. Bir gece Arsenio Cué ve dostum Silvestre'la birlikte Capri'ye gelmişti. Cué'yi yalnız ismen, o da uzaktan tanıyordum. Ama Silvestre, Bustrofedon'un etkisi altında kalıp gerçek adımın Raphael, Michelangelo ya da Leonardo olduğunu ve Bernard Berenson'un sanatsal ıkınışlarımı kitaplaştıracağını düşleyerek San Alejandro Akademisi'nde resim çalışmak için okuldan ayrıldığım dördüncü sınıfa dek ortaokuldan sınıf arkadaşımdı. Cué önce beni nişanlısı ya da kız arkadaşıyla tanıştırdı, uzun boylu, ince, tahta göğüslü, yine de çok güzel bir kızdı ve güzelliğinin farkında olduğu belliydi. Sonra beni Vivian'a tanıttı, en sonunda da onları bana tanıttı. Pek kibardı ve felaket rol kesiyordu. Bizi İngilizce tanıştırdı ve B.M. binasıyla çağdaş olduğunu göstermek için sevgilisi midir, sikşanlısı mıdır her kimse, onunla Fransızca konuşmaya başladı. İlk fırsatta Almanca, Rusça ya da İtalyancaya atlayacağını sandım, ama yapmadı, Fransızca, İngilizce ve her iki dilde birden konuşmayı sürdürdü. Biz buranın yerlisi gençler epey paturu yapıyorduk, bir yandan da gösteri sürüyordu sahnede ama Cué İngilizce-Fransızca karışımı konuşmasını müziğin, şarkıcının sesinin ve kabarelere özgü yeme, içme ve pazarlık gürültülerinin arasında sürdürüyordu. Her ikisi de hem Fransızca konuşup hem öpüşebileceklerini göstermekle meşguldüler. Silvestre yanındaki gerçek güzeli yapay et ve düzme memeler uğruna (Yine büyük B)* boşlayarak ömründe ilk kez görüyormuşçasına gösteriye dalmıştı (daha doğrusu gösteride yer alan kızlara, yalnız bacak ve göğüsten oluşan o hilkat garibelerine). Bu dansçı piçlemelerin ve piliçlerin içini dışını Vesalius'un anatomiyi bildiği kadar iyi bildiğimden ve bu seksin Arabistan çölünün Lawrence denli pişkini olduğumdan vahamda kalıp karşımda oturan Vivian'a diktim gözlerimi.

---

* Bustrofedon'a gönderme. (ç.n.)

Gösteriyi izliyordu ama iyi terbiye görmüş bir genç hanım olduğundan sırtını bana dönmeyecek biçimde oturmuştu ve gözlerimi üstüne diktiğimi görünce (bunu görmemesi olanaksızdı, çünkü tepeden tırnağa giyimli tenine gözlerimle neredeyse dokunuyordum) dönüp benimle konuşmaya başladı.

— Adınız ne demiştiniz? Duyamadım da.

— Hep böyle olur.

— Evet, tanışırmalar başsağlığı sözcükleri gibidirler, nezaket gereği fısıldanırlar.

Ona karşı çıkıp bunun *yalnız* benim başıma geldiğini söyleyecektim ama zekâsı, bunun da ötesinde yumuşak, okşayıcı, pes sesi hoşuma gitmişti.

— Adım Jose Pérez, ama dostlarım bana Vincent derler.

Anlamadı ve bana tuhaf bir bakış fırlattı. Öyle tuhaf baktı ki, fena halde utandım. Bunun bir şaka, bir parodinin parodisi olduğunu ve *Lust for Life** filminde Vincent Van Douglas'ın bir konuşmasından alındığını açıkladım. Filmi görmediği söyledi ve iyi miydi diye sordu, ben de resimlerin harika, filminse berbat olduğunu, Kirk van Gof'un ağlarken resim yaptığını ya da tersine, resim yaparken ağladığını, Anthony Gauquinn'in Saloon de Refusés'in fedaisi olduğunu anlattım, ancak gerçek bir profesyonel olan (şaka değil) dostum Silvestre'ın da görüşüne başvurması gerektiğini ekledim. Sonunda da adımı söyledim, gerçek adımı.

— Çok hoş bir ad, dedi. Daha fazla kurcalamadım.

Arsenio Cué baştan beri bizi dinliyor olmalıydı çünkü kemikli bir mürekkep balığına benzeyen nişanlısının sekiz kolunun birinden kendini kurtararak sordu:

—*Pourquoi ne te maries tu?***

Vivian güldü, ama bu otomatik bir gülüş, bir televizyon reklamının abartılı sırıtışı, alaycı bir yüz ekşimesiydi.

— Arsen, dedi nişanlı hanım.

Daha direnmekte olan Arsenio Cué'ye baktım.

— *Mais oui. Pourquoi non?****

Vivian gülmeyi kesti. Arsenio sarhoştu ve sesinin yanı sıra işaret parmağını da kullanmaya başlamıştı. Öyle ki sonunda Silvestre, bir an

---

* Türkiye'de "Ölmeyen İnsanlar" adıyla oynadı. (ç.n.)

** Fr. Neden evlenmiyorsun? (ç.n.)

*** Fr. Evet. Neden? (ç.n.)

olsun, gösteriden ayırdı gözlerini.

— Arsen, dedi nişanlısı sertçe.

— *Pourquoi, alors?**

Tepesi atmıştı. Sanki ben Vivian'la değil de nişanlısıyla konuşmuşum gibi diretken bir tedirginlik vardı sesinde.

—Arsız, diye haykırıyordu artık kız. Vivian değil, nişanlı.

— Adının doğrusu *Arsen,* dedim kıza.

Cué'ye duyduğu tüm öfkeyi üstüme boşaltarak mavi gözleri çakmak çakmak bana baktı.

— *Ça alors,* dedi bana. *-Chéri, viens. Viens! Embrassez-moi.** Kanımca bu Arsenio Cué'ye söylenmişti.

— Oh dear, dedi Cué İngilizce ve o çifte dilli ya da üç dilli köprücük ve dirsek kemiklerine yumulup hepimizi unuttu.

—Bunların nesi var, diye sordum. Vivian'a sordum.

Onlara baktı, sonra bana dedi ki:

— Gördüğüm kadarıyla İspanyolcayı bir ölü dile dönüştürmek istiyorlar.

Gülüştük. Kendimi iyi hissediyordum ve bunun nedeni artık yalnızca sesi değildi. Silvestre bir kez daha gözlerini sahneden ayırıp ciddi ciddi bizi süzdü, sonra yeniden müzik, renk ve rezilliğin düş ürünü rayları boyunca lokomotif dansı yaparak ilerleyen meme ve bacak katarına döndü. Çalınan parçanın adı "Aşk Lokomotifi" ya da "Çılgın Aşk Güdüsü" idi ve "Deniz Yolları"nın ezgisine uyarlanmıştı.

— *"Haydi kıyıya gidelim, haydi denizde yeniden yollara düşelim,"* diye anlamlı anlamlı şarkıya katıldı Vivian, Cué'nin nişanlısının kolunu dürterek.

— *Qu'est-ce que c'est?***

— Fransızca öpüşmeyi bırak da benimle gel, dedi.

— Nereye, dedi Cué'nin nişanlısı.

— Evet, nereye, dedi Cué.

— Hanımlar tuvaletine, *chéris.* Halk deyişiyle, fatoşaneye, dedi Vivian.

— Aman da çişimiz gelmiş, dedi Cué. Kalktılar. Onlar gider gitmez Silvestre dikkatli sırtını gösteriye dönüp eliyle masaya vurarak neredeyse avaz avaz bağırdı:

---

* Fr. Söylesene, Neden? (ç.n.)

** Fr. Sevgilim, gel. Gel. Öp beni. (ç.n.)

*** Fr. Ne var? (ç.n.)

— Tam yatılacak karıdır.

— Ne, dedim.

— Kolayca yatağa atılabilir, dedi Silvestre.

— Kim, dedi Cué.

— Seninki değil, öteki kız, Vivian. Tam yatağa atılacak karı.

— Ah! Ben de zaten onu kastettiğini düşünmüştüm, dedi Cué. Onun böyle namus düşkünü olduğundan hiç kuşkulanmamıştım, ama çabucak ekledi:

— Çünkü Sibila'dan söz ediyor olsaydın (Sibila Arsenio Cué'nin nişanlısı mıdır nedir onun adıydı, bütün gece kızın adını anımsamaya çalışıp durmuştum), gerçeğe ters yoldan varmış olurdun, dedi gülümseyerek. Yani, demek istediğim, yanılmadın. Yatağa gider, ama Bendenizov'la, dedi, kendini, Cué'yi kastederek.

— Yok, Sibila mı, yok, dedi Silvestre.

— *Si,* Yokbila, *si,* dedi Cué.

Her ikisinin de kafası bozulmuştu.

— İddia ediyorum, dedi Silvestre, üçüncü kez.

— Her gece ve de kendi yatağına, dedi Cué, peltek peltek.

— Yatağa yatmaktan değil, *birisiyle yatmaktan* söz ediyorum, bok herif!

Koyunlarına girmemin zamanı gelmişti.

— Tamam, tamam Charlie, hem yatar hem yatılır. İyisi mi biz gösteriyi izliyormuş gibi yapalım, yoksa hepimizi kapının önünü atacaklar.

— Kapının yolunu gösterecekler demek istiyorsun herhalde, dedi Silvestre.

— Ha önüne atmak, ha yolunu göstermek, hepsi aynı kapıya çıkar, dedi Cué.

— Hiç de aynı değil, dedim.

— Aynı değil, ayıp dedi Silvestre.

— Bize kapının yolunu gösterecekler, dedi Cué, sana gelince, seni kapının önüne atacaklar.

— Doğru, dedi Silvestre. Doğru!

— Doğru, çok doğru, dedi Cué ve gözyaşlarına boğuldu. Silvestre onu sakinleştirmeye çalıştı ama tam bu sırada Ana Coluton numarasını yapmak üzere sahneye çıktı ve Silvestre'ın bu baldır-bacak, meme ve hemen her bir şeyleri çağrıştıran kadın yaratıcılığı gösterisini kaçırmaya hiç niyeti yoktu. Gösteri tam *dona* ererken Vivian ve Sibila döndüler. Cué masanın üstüne kapanmış höngürdüyordu.

— Bunun nesi var, diye sordu Vivian.

— *Qu'est qu'il y a Chéri?** dedi Sibila, gözü yaşlı nişanlısının çevresinde dört dönerek. Ancak soruyu yanıtlayan Silvestre idi.

— O (bu bendim) onu (bu Cué'ydi) dışarı atacaklarından korkuyor. Ya da tam tersi.

— Haklı, böyle mızırdanmayı sürdürürse, dedi Vivian. Silvestre onun sesini bastırarak bağırdı. Mızırdanmak değil, muzırlanmak. Hepimizi dışarı atacaklar (konuşurken sarhoş parmağıyla dış merkezli bir çember çiziyordu), bu herife gelince (işaret parmağıyla benden yana çarpık çurpuk bir ok çizerek) onu kovacaklar, zavallıcık, dedi ve o da gözyaşlarına boğuldu.

Vivian yapmacık bir keder ve gerçek bir neşeyle dilini şaklattı, Silvestre ona sertçe bakıp daha önce kızın cinsel istekliliğini vurgulamakta kullandığı elini kaldırmaya yeltendi, ama sonra sokağa, gecede unutulmaya çıkmak üzere yanımızdan geçip giden dansçı kızlardan birini izlemek için döndü. Cué artık daha yüksek perdeden höngürdüyordu. Orkestraya döndüğümde kendisi de sarhoş olan Sibila onunla birlikte gözyaşı dökmeye başlamıştı. Arsenio Cué ve ortaklarının katkılarıyla masaları bir gözyaşı denizinde yüzmeye başlamışken bu traji-komik sahneyi terk ettim. Tam dans pistine dönüştürülmek üzere indirilirken sahneye çıktım.

Çalmaya başladım mı her şeyi unuturum. İşte şimdi de bagetlerimi davullara vuruyor, sürtüyor, davulları okşuyor, üstlerine saldırıyor, atılıyor, onları paralıyordum ve çaprazlıyor, kontrpuanlıyor, bir araya getiriyor, kontrbasla ve piyanoyla birlikte giriyordum; öyle ki gözü yaşlı, titrek dudaklı, güleç dostlarımın masasını seçemez olmuştum, çünkü salonun arkasında, karanlıkta kalmıştı. Çalmayı sürdürüyordum ki birden Arsenio Cué'nin her zamanki neşesiyle pistte Vivian'la dans etmekte olduğunu gördüm, artık ağlamıyordu. Vivian'ın bu denli güzel dans edebileceğini, tam bir Kübalı gibi ritme böylesine ayak uydurabileceğini tahmin etmemiştim. Cué'ye gelince, siyah metal bir ağızlığın ucunda uzun sigarasını tüttürerek Vivian'ın peşinden sürükleniyor, güneş gözlüklerinin ardından dünyaya huysuz, ukala ve dokunaklı meydan okuyordu. Yakınımdan geçtiler ve Vivian bana gülümsedi.

— Çalışından hoşlandım, dedi, bana *sen* demesi ilkine eklenen bir ikinci gülücüktü sanki.

---

* Fr. Ne var tatlım. (ç.n.)

Salınarak birkaç kez yanımdan geçtikten sonra yakın çevremde karar kıldılar. Cué dut gibi sarhoştu ve gözlüklerini çıkarmış bana göz kırpıyor, gülümsüyor, iki gözünü birden kırpıyor ve sanırım dudaklarıyla, sessizce, tam yatağa atılacak karı, tam yatağa atılacak karı diyordu. Sonunda parça bitti. Şu karmaşık bolero "Miénteme"di. Pistten önce Vivian ayrıldı. Cué yanıma gelip kulağıma açıkça: Bu kız gerçekten tam yatağa atılacak cinsten, diye fısıldadı, sonra gülerek masanın üzerine yığılıp sızmış, ufak tefek Doğulu bedeni ipek kefenlere sarılı bir ceset gibi serilip kalmış Silvestre'ı gösterdi. Beyaz masa örtüsünün yanında mavi kostümünün uzaktan bile pahalı bir görünüşü vardı. Bir sonraki parçada Arsenio Cué Sibila'yla dans etti (sayılır). Sibila da sarhoştu ve yalpalayıp duruyordu, bunun için Arsenio önceye oranla daha iyi ya da daha az kötü dans eder gibi görünüyordu. Bongoları çalarken onun (Vivian) gözlerini benden ayırmadığını fark ettim. Ayağa kalktığını gördüm. Salonu boydan boya geçti ve orkestranın yanında durdu.

— Bu kadar iyi çaldığını bilmiyordum, dedi dans sona erdiğinde.

— Eh, fena değil, dedim. Ekmek paramı çıkartmama yetiyor.

— Yo, *gerçekten* iyi çalıyorsun. Sevdim.

Neyi sevdiğini söylemedi, çalıyor olmamı mı, iyi çalmamı mı, yoksa iyi çalanın ben olmasını mı. Bir müzik hayranı mıydı acaba? Yoksa kusursuzluk düşkünü mü? Duygularımı açık edecek bir davranışta bulunmuş, bir işaret mi vermiştim?

— Ciddiyim, dedi. Senin gibi çalabilmek isterdim.

— Yok canım. Ne gerek var?

Başını salladı. Dost muydu, kuzu postundaki kurt muydu? Yakında anlayacaktım.

— Yat Kulübü üyesi kızların bongo çalmalarına ne gerek var?

— Yat Kulübü üyesi filan değilim, dedi ve çekip gitti. Kırıldı mı, yoksa kendi kendini mi kırdı anlayamadım. Çünkü çalmaya devam ettim.

Çaldım, daha çaldım, Arsenio Cué'nin garsonu çağırıp hesabı istediğini gördüm, çalmayı sürdürdüm, daha, daha ve daha çaldım ve onun Silvestre'ı uyandırdığını gördüm; çalarken esmer, pinti yazarın kalkıp Vivian'la Sibila'nın kollarında çıkmaya hazırlandığını gördüm; Cué bütün hesabı tek başına öderken çaldım, ben çalarken garson geri geldi ve Cué ona bahşiş verdi, garsonun mutlu yüzüne bakılırsa yüklü bir bahşiş olmalıydı; çalarken onun da uzaklaştığını ve kapıda buluştuklarını gördüm; kapıcı koyu kırmızı perdeleri açtı ve ben çalarken

şık, iyi aydınlatılmış kumarhane bölümüne geçtiler, perde kapandı, arkalarından çalmayı sürdürdüm. Bir güle güle bile demediler. Ama aldırmadım, çünkü çalıyordum ve çaldun ve daha uzun bir süre çalmaya devam ettim.

IV

Sierra'daki o geceden sonra Vivian'ı pek görmemiştim, ama Arsenio Cué ve dostum Silvestre'la bol bol görüşmüştük. Onlarla neden görüştüğümü bilmiyorum, ama görüştüm işte. Bir gün bir provadan çıkıyordum (sanırım bir pazar öğle sonrasıydı), 21'inci sokakta yalnız, hem de şaşılacak bir şey, yayan yürüyen Cué'yle karşılaştım. Çok sıcak bir gündü, bulutlar güneye yığıldığı halde yağmur yağacağa benzemiyordu, ama Cué yağmurluk giymişti (kendi deyişiyle bir *imper**), elinde ağızlığı, sigarasını tüttürüyor, o hantal, paytak adımlarıyla yürüyor, burnundan dumanlar üfürüyor, duman burun deliklerinden iki sütun halinde çıkıp dudaklarının üstünde afili bir biçimde süzülüyordu. Bana bezgin bir ejderhayı anımsattı. Daha doğrusu hiç çıkarmadığı kara gözlüklerinin ve bakımlı bıyıklarının ardında içine kapanık bir ejderhaydı.

— Bu tropik sıcak çekilir gibi değil, diyerek selamladı beni.

— Boğuluyor olmalısın, dedim yağmurluğunu göstererek.

— Paltolu, paltosuz, giyimli ya da çıplak, bu lanet iklime kim dayanabilir?

Bu onun peşrev müziğiydi. Tropikaya, ülkeye, insanlarına, müziğe, zencilere, kadınlara ve azgelişmişliğe, kısaca her şeye karşı söylenmeye hep bu ezgiyle başlardı. Bu onun Üçüncü Dünya İnsanı Temi'ydi. O öğle sonrası bana Küba'nın (Venegas değil, öbür Küba) ne insana ne de hayvana uygun bir yurt olduğunu söyledi. Bitkiler, böcekler, mantarlar ve diğer basit canlı türleri dışında kimse yaşamamalıydı burada. Zaten Kristof Kolomb'un karaya çıktığında karşılaştığı sefil direy de doğruluyordu bu savı. Şimdi artık yalnız kuşlar, balıklar ve turistler kalmıştı. Bunlar da diledikleri zaman adadan ayrılabilirlerdi. Her şeyi yerin dibine batırdıktan sonra ses tonunu hiç değiştirmeden sordu:

— Benimle Focsa'ya gelir misin?

---

* Impermeablin kısaltılmış biçimi (ç.n.)

— Ne yapmaya? Gülümsedim.

— Hiç. Havuzun çevresinde şöyle bir dolanırız.

Gitse miydim? Yorgundum, caz-bantlı parmaklarım sızlıyorlardı, hem hava da çok sıcaktı. Giyimli kuşamlı havuza gidip, üstünü başını ıslatmamaya çalışarak kenarda durup akvaryumda balıkları izler gibi yüzenleri izlemek insanı pek serinletmez. Balıklar denizkızları olsalar da gitmek istemiyordu canım. Başımı istemem anlamına salladım.

— Vivian oradadır, dedi.

Focsa binasının yüzme havuzu doluydu, çoğunluk çocuklarla. Vivian suyun içinden bize el salladı. Yalnız bonesiz başı, kafatasına, yüzüne, boynuna yapışmış saçları görünüyor, küçük bir kıza benziyordu. Ama sudan çıkınca küçük bir kız olmaktan da çıktı. Güneşten iyice yanmıştı, omuzları ve bacakları ilk karşılaştığımız gece siyah elbisesinin altındaki süt beyazı teninden çok farklı, gergin parıldıyordu. Saçlarının rengi de açılmıştı. Benden bir sigara istedi, geçmişin kusurlarını gecenin alkolüne kapılıp gitmeye bırakıp, boşver-unutalım der gibi konuşmaya başladı.

— Her gün, sabah, öğleden sonra ve akşam burada dalgıçlık yaparım, aslında sütannelik, dedi, sudan çok çocuk dolu havuzu göstererek. Ateş uzattığımda elimi tutup sigarasına götürdü. Şu anda sudan kırışmış uzun, ince kemikli bir eli vardı. Hoşlandığım türden bir eldi, hem sigarayı yakarken elimi tutup dolgun, biçimli dudaklara iyice yaklaştırdığı için büsbütün sevdim o eli.

— Amma esiyor, dedi. Benim pek havalı olduğumu mu anlatmak istiyordu acaba?

Cué havuzun öte yanına geçmiş, kendisini tanıyan birtakım kızlarla konuşmaktaydı. İmzalı resmini mi istiyorlardı? Hepsi havuzun kenarına dizilmişler, bacakları ıslak ve pırıl pırıl, ayaklarını suya sarkıtıp çırparak oturuyorlardı. Hayır, yalnızca konuşuyorlardı. Vivian ve ben beton bir sıraya yürüdük, metal bir güneşliğin altında çimento bir masaya oturduk. Ayaklarım çimen gibi görünmeye çalışan yeşil yer karolarına basıyorlardı. Parmaklarımdan bandı çıkarttım, kırışırıp cebime tıktım. Vivian beni izliyordu, sonra ben de ona baktım.

— Cué seni görmeye geldi, ama kaçtı.

Yüzme havuzuna, Cué'ye ve ıslak kızlar haremine dikti gözlerini. Onu parmağıyla göstermesi gerekmiyordu, zaten gerekse bile yapmazdı.

— Hayır, beni görmeye gelmedi. Kendini göstermeye geldi.

— Onu seviyor musun?

Soruma şaşmadı, yalnız bir kahkaha patlattı.

— Arsen'i mi? Biraz daha güldü. O suratla mı?

— Çirkin sayılmaz.

— Doğru, çirkin değil. Aslına bakarsan onu pek hoş bulan bir sürü kız var. Ama yine de kendisinin sandığı kadar hoş değil. Hiç onu gözlüksüz gördün mü?

— Evet, sana rastladığım gece (kendimi ele veriyordum), yani sizlere rastladığım gece.

— Gündüz gördün mü demek istemiştim.

— Anımsamıyorum.

Bu doğruydu. Onu bir iki kez televizyonda izlemiştim. Ama gözlerine hiç dikkat etmemiştim. Bunu Vivian'a söyledim.

— Televizyondan söz etmiyorum. Orada rol yapıyor, farklı bir şey bu. Sokakta demek istiyorum. Bir daha gözlüklerini çıkarttığında ona iyi bak.

Sigarasından derin bir soluk çekti ve ağzıyla burnundan bir duman bulutu üfledi. Katran ve nikotin püskürtüsünün arasına dalarak konuştum:

— O ünlü bir aktör.

Beni yanıtlamadan önce dudağından bir tütün parçacığını parmaklarıyla çekip aldı ve birden Küba'da erkekler ağızlarına takılan herhangi bir pisliği tükürürlerken, kadınların bunu tırnaklarıyla çıkarttıklarını fark ettim.

— Öyle gözlere sahip birini asla sevemezdim. Hele de bir aktörü.

Bir şey demedim, ama işkillendim. Ben aktör müydüm? Ayrıca benim gözlerimin onun gözüne nasıl göründüğünü merak ediyordum. Kendi kendimi yanıtlayamadan Cué yanımıza geldi. Sıkkın, memnun ya da her ikisi birdenmiş gibiydi.

— Gidelim, dedi bana, sonra Vivian'a döndü, Galiba Sibila bugün gelmeyecek.

— Bilmem. Sigarasını beton masada söndürürken biraz fazlaca bastırdı gibime geldi ya da bana öyle gelsin istedim. İzmariti bir köşeye fırlattı. Sonra havuza döndü. Güle güle, dedi ikimize birden, derken yalnızca bana dönüp, gözlerimin içine bakarak:

— Teşekkür ederim, dedi.

— Niçin?

— Sigara ve kibrit için, bir de (bir an duraksadıysa da art niyeti olduğunu sanmıyorum) söyleşimiz için, diye ekledi.

Cué'nin yürüyüp uzaklaşmasını izledim, yalnız yağmurluğunun ar-

kasını görebiliyordum. Terastan ayrılmak üzereyken biri arkamızdan bağırmaya başladı.

— Biri bize sesleniyor, dedim. Bir oğlan suyun içinden bize el sallıyordu, El ettiği Cué olmalıydı, çünkü ben kendisini tanımıyordum. Cué geri döndü. Seni çağırıyorlar, dedim.

Oğlan kolları ve başıyla garip hareketler yapıyor, bir yandan da Arsenio Vakvakvakvak diye bağırıyordu. Sonunda çaktım. Ördek taklidi yapıyordu ve bu Küba'da ibne demekti. Cué dokundurmayı anladı mı bilemem, ama anladı gibime geldi.

— Haydi dedi, havuza gidelim. Bu, Küçük Kayınço. Sibila'nın kardeşi.

Havuzun kenarına gittik ve Cué, Tony diye çocuğa seslendi. Çocuk bize doğru yüzdü.

— Ne var?

Vivian ve Sibila'nın yaşıtıydı. Havuzun kenarına asıldı, kolunda altın bir bilezik vardı, altından bir künye. Cué sözcükleri tartarak tane tane konuştu.

— Asıl ördek sensin. Yüzerken öyleydin. Şimdi ise ördek leşisin. Anlamıştı. Güldüm. Cué de güldü. Tek gülmeyen Tony idi. Yüzü acıyla kasılmış, dehşet içinde Cué'ye bakıyordu. Önce nedenini çözemedimse de çok geçmeden anladım. Cué çocuğun elinin üstüne basmış, parmaklarını ezmekteydi. Tony bir çığlık atıp bacaklarıyla havuzun duvarını ittirdi. Cué onu bıraktı ve Tony su yutarak, ayaklarıyla yüzmeye çalışarak, eli ağzında, ağlamaklı, sırtüstü öteye fırladı. Arsenio Cué şimdi gülüyordu, havuzun kenarında durmuş gülümsüyordu. Olanlardan çok onun bu kadar keyifli görünmesine, öcünü almaktan böylesine haz duymasına şaştım. Ama oradan ayrılırken terliyordu ve yüzünü kurulamak için gözlüklerini çıkarttı. Sıcağa, öğle sonrasına ve iklime ödün vererek yağmurluğunu da çıkartıp koluna aldı.

— Yaptığımı gördün mü, diye sordu.

— Evet, dedim ve fırsattan yararlanıp gözlerine baktım.

V

Bu öykünün Küba'yla hiç ilgisi olmadığını söylemiştim, ama şimdi kendimi yalanlamak zorundayım, çünkü yaşantımda Küba'yla ilintili olmayan tek bir şey bile yok, yani Küba Venegas'la. Size sözünü ettiğim gece Beny Moré'yi dinleme bahanesiyle Sierra'ya gitmiştim. Ol-

dukça iyi bir bahaneydi, çünkü Beny'nin kendisi de oldukça iyidir; ama asıl görmek istediğim Küba'ydı, çünkü Beny kulaklar için ne ise Küba da gözler için odur (Floren Cassalis'in dediği gibi "İnsan gözlerinin duyduğu en güzel şarkıcı"): Onu görmeye gittiğinizde onu görmek için gidersiniz.

— Durma, gir içeri, dedi Küba soyunma odasının aynasından. Makyaj yapıyordu ve sahne kıyafetinin üstüne bir sabahlık geçirmişti. Islak, dolgun, kırmızı, somurtuk dudakları gözlerini daha büyük, daha koyu ve daha parlak gösteren mavi farı, Veronica Lake'in zenci kırmasına uyarlanmış saç modelini andıran saçları, önü açılmış sabahlığından kalçalarına dek görünen üst üste atılmış gergin, esmer, pürüzsüz, neredeyse yenilesi bacaklarıyla her zamankinden de güzeldi.

— Veronica *Laguna*•'dan ne haber, dedim. Pembe dişetlerinin üstüne dizili deniz kabukları benzeri iri, yuvarlak beyaz dişlerini sergilemek için gülümsedi. Dişleri öyle düzgün, öyle kusursuzdu ki, takma sanırdınız.

— Emrinize amade, dedi göz diplerini kara makyaj kalemiyle büyütürken.

— Nen var?

— Benim mi? Hastayım.

Yanına gidip omuzlarını tuttum, öyle öpmeye möpmeye yeltenmedim, ama çok soğuk davrandı, kalkıp sabahlığı üstünden sıyırıverdi, sabahlıkla birlikte ellerimi de: Ellerimden sıyrılmadı da beni bir giysi parçasıymışım gibi üstünden çıkartıverdi.

— Gösteriden sonra bir yerlere gidelim.

— Olmaz, dedi, aybaşıyım.

— Canım, yalnızca Las Vegas'a, dedim.

— Galiba ateşim de var.

Kapıya gittim, kenara ellerimle tutunup kapı boşluğunda dengemi korumaya çalıştım. Dışarı çıkmak için kendimi iki elimle öne itmem gerekti, derken bana seslendi:

— Özür dilerim, hayatım.

Başımla bir tür işaret yaptım. *Sic transit Gloria Pérez.*••

Üç saat sonra Vivian'la buluşmak üzere Focsa binasına gittim. İçeri girerken kapıcı bana doğru gelmeye başlamıştı bile, ama o sırada Vivian'ın seslendiğini duydum. Lobinin karanlığında oturuyordu, da-

---

• İsp. Büyük göl. İngilizce Lake de göl anlamına gelir (ç.n.)

•• Lat. Gloria Pérez böylece geçip gitti. (ç.n.)

ha doğrusu karanlıkta bir koltukta.

— Ne var?

— Yukarı çıktığımda Balbina, hizmetkârımız uyanıktı, ben de beni burada beklemeni söylemek için aşağı indim.

— Niye gülüyorsun?

— Balbina uyanık değildi, ama karanlıkta bir lamba devirdim ve onu uyandırdım. Onu uyandırmamaya çalışıyordum, sonuçta tam anlamıyla uyandırdım, hem bu kadarla kalsa yine iyi, üstelik annemin en sevdiği lambayı da kırdım.

— Mal burada...

— Yalnızca biçim gitti. Hey, bu kaba saba laflar da ne demek oluyor?

— Bir bongocu olduğumu unutuyorsun.

— Sen bir sanatçısın.

— Öyle, bacak arasındaki davul zarlarının.

— Çok ayıp. Balbina'nın ağzına yaraşır sözler.

— *Hizmetkâr*, dedim.

— Ne olmuş yani? Ona hizmetçi desem daha mı iyi?

— Zenci mi?

— Sen ne demek istiyorsun!

— Kara derili mi, değil mi?

— Pekâlâ, öyle.

Bir şey demedim.

— Hayır, zenci değil, İspanyol.

— Her zaman birinden biridir.

— Sen ne osun ne de öbürü.

— Ne kadar haklısın, bilemezsin tatlım.

— Benimle dışarı çıkıp yumruklaşmaya var mısın?

Elbet şakaydı bu ve gece elbisesinin ardında hâlâ küçük bir kız olduğunu fark ettim ve onu görme umuduyla (öğleden sonra saat beşti) pastanede bir şeyler atıştırma bahanesiyle Focsa'ya geldiğim günü anımsadım. Okul formasıyla gelmişti, zengin kızlar için bir okul, körpe bedenini önünde tuttuğu ders kitaplarıyla korumaya, dolgun göğüslerinin utancını neredeyse iki büklüm öne eğilerek örtmeye çabalarken kimse onun on üç ya da on dördünden fazla olduğunu düşünemezdi.

— Dostlarımın bana Belalı Kid dediklerini bilmiyor musun, dedim; güldü, ama gülüşü biraz zorlamaydı, şakamı gülünç bulmadığından değil, yüksek sesle gülmeye alışkın olmadığından; bir yandan bana şakayı anladığını ve beğendiğini ve kendisinin de sıradan bir

vatandaş olduğunu göstermek isterken, öte yandan kendisi iyi terbiye görmüş insanların yüksek sesle gülmedikleri inancıyla yetiştirildiğinden kendi kahkahasını bayağı bulduğundan. Bütün bunlar karmaşık geliyorsa bütün bunlar karmaşık olduğundan.

Bir başka şaka denedim:

— Ya da Belalı Billy.

— *Basta**. Bir kez başladın mı durmak bilmiyorsun.

— Çıkacak mıyız, çıkmayacak mıyız?

— Pekâlâ, haydi çıkalım. İyi ki aşağı inmişim, yoksa kapıcı seni içeri almazdı.

— Öyleyse nasıl halledeceğiz bu işi?

— Club 21'in köşesinde bekle beni. Az sonra orda olacağım.

Bildiğim bir şey varsa, artık onunla çıkmaya pek hevesli değildim. Kapıcı mıydı neden, yoksa birlikte bir yere varamayacağımıza inanmam mı, bilemem. Vivian'la aramızda aşılması gereken birçok sokak vardı. Eğretileme sokağını bırakıp gerçek sokağa geçtim. Vivian'la ilk karşılaştığımız gece onu ve Sibila'yı evlerine bırakmaktan dönen Silvestre ve Cué'ye rastladığım sokakta durup anıların sokağını düşündüm.

— Fakir fukaranın Gounod'u nasıllar, dedi Cué, müzik, Avrupa müziği bilgisini sergileyerek. Gounod'un, "Ave-Maria"nın Gounod'unun davulcu olduğunu biliyor muydun?

— Hayır, bilmiyordum.

— Ya Guno, onu bilirsin, değil mi, dedi Silvestre. Sarhoştu ve ayakta zor duruyordu.

— Yaguno'yu mu, dedim. Yoo, kimmiş bu Yaguno?

— Yaguno demedim, Guno dedim.

Arsenio Cué güldü.

— Sözümona seninle dalga geçiyor, *mon vieux*. Sönmüş bir sigara izmaritine karşı yüz peso bahse girerim ki bu herif Gounod'un kim olduğunu biliyor. Ne olsa kendisi de Gounod, namı diğer GUNO gibi teneke trampetçi sayılır.

Ben ağzımı açmamıştım. Şimdilik. Ama açacaktım Cué, *mon vieux*.

— Arsenio, dedim ve tam Silvestre diye ekleyecekken arkamda bir geğirti duydum. Bu sırtüstü yere serilmek üzere olan Silvestre'dı ve Silvestre. İkili.

---

* Isp. Yeter. (ç.n.)

Gülüyorlar mıydı? İkili gülüyor muydu? Onları bir kahkaha, bir tek gülücükle darmadağın edebilirdim. İkililer böyledir. Bilirim, çünkü müzikçiyim. Her zaman bir baş keman, bir de ikinci keman vardır ve aynı perdeden çalarken bile birliktelikleri eğretidir.

— Silvestre, biliyor musun, Cué az önce cevher yumurtladı.

— Valla mı, dedi Silvestre, az kaldı ayılıyordu. Anlat, anlat.

— Anlatacağım.

Cué bana baktı. Hoşuna mı gitmişti?

— Arsenio Monvieux, sana çok üzücü bir haberim var. Gounod hiçbir zaman davulculuk yapmadı. Onu "Les Valseskyries"in yaratıcısı Hector Berlioz'la karıştırmış ya da kaynaştırmış olmalısın.

Bir an Cué'nin Silvestre denli sarhoş, Silvestre'ın ise Cué denli ayık olmak istediğini düşündüm. Ya da ikisinin ya da ikisinden birinin ya da ötekinin diyeceği gibi bunun tam tersini. Eğer durum bu idiyse nedenini biliyorum. Arsenio Cué bir gün bir taksiye binmiş, sürücü radyoda müzik dinliyormuş ve Silvestre'la Cué dinlediklerinin Haydn mı, Handel mi olduğunu tartışmaya başlamışlar (çalan klasik müzikmiş). Sürücü bırakmış bir süre tartışsınlar, sonra söze karışmış:

— Beyler, ne biri ne de diğeri. Çalan Mozart, demiş.

Cué'nin yüzünde şimdiki şaşkınlık ifadesi belirmiş olmalı.

— Nerden biliyorsun, diye sormuş Cué.

— Sunucu öyle söyledi.

Cué bu, konuyu deşmeden edememiş:

— Sen, bir taksi sürücüsü, demek müzikle ilgileniyorsun?

Ama son sözü her zamanki gibi sürücü söylemiş.

— Sen, bir yolcu, demek müzikten hoşlanıyorsun?

Cué bu öyküyü onu tanımadan çok daha önce öğrendiğimi bilmiyordu. Ama Silvestre biliyordu. Bir süre önce bana anlatan kendisiydi ve şimdi olayı anımsayıp için için gülüyor, bedence ve ruhça iki kat sarhoş, yerlere yatıyor olmalıydı. Ama Cué köşeye sıkıştığında kendini kurtarmakta ustaydı. Tüm sahne numaralarını bilirdi. Boşuna oyuncu değildi ya. Şimdi sıradan Kübalıyı oynamaya başlamıştı.

— *Mon vieux,* müziksel belkemiğimi yerle bir etmiş bulunuyorsun Hep içki yüzünden.

— Kaplanın tüylü kürkü, dedi Silvestre, kaplan tükürüğünü, yani kötü romu kastederek. Alkol onu gerçek bir Bustrofedon müridine dönüştürüyordu ve ağzında dil yerine dilmece vardı.

Cué'nin bana gözlerini dikip dikkatle bakmakta olduğunu gördüm. Ortağıyla görüşüp danışıyordu. Baş ve ikinci muzlar. Tiyatro değil

burleskti bu. Ah yaşamın tatlı pestenkeraneliği.

— Silvestre, yanmış bir kibrite karşı tüm aylığıma bahse girerim ki Vincent'ın şimdi ne diyeceğini biliyorum.

İrkildim. Bana Vincent dediği için değil, adımı bir yerlerden duymuş olabilirdi.

— Bahse girerim senin bilmek istediğin şeyi biliyorum.

Hiç ses etmedim. Yalnız gözlerimi diktim ona.

— Biliyor mu, dedi Silvestre.

Biliyordum, biliyordu. Ne kurnaz orospu çocuğudur o. Daha ilk karşılaşmamızda anlamıştım. Yine de ona hayran olmamak elimde değildi.

— Fan fin fon, dedi Cué. Uyduruk bir Amerikan aksanıyla konuşur gibiydi ve Silvestre kendi kendine gülüp ya da pis pis sırıtıp bir geri zekâlı gibi sordu:

— Neymiş, neymiş, neymiş?

— Sakın söyleme, dedim Cué'ye.

— Neyi söylemesin, dedi Silvestre. Anlamıyorum.

— Neden? Ben *nanigo* değilim ki. Suskun davul bile değilim.

— Hadisenize, ne demek istiyorsunuz, dedi Silvestre.

— Hiçbir şey, dedim. Saçmalık. Sanırım kabaca söyledim bunu.

— Hepsi laf.

— Tam tersi, dedi Cué. Saçma olan biz değiliz, laflar.

— Neyin tersi, dedi Silvestre gecikmeli tarafından.

— Her şeyin, dedi Cué.

— Hangi her şeyin, dedi Silvestre.

Ben bir şey demedim.

— Silvestre, dedi Cué, bu herif (beni göstererek) doğru olup olmadığını öğrenmek istiyor.

Bu bir kedi fare oyunuydu. Fareler ve kediler.*

— *Ne* doğru muymuş, dedi Silvestre. Ben suskunluğumu sürdürdüm. Zihinsel ve fiziksel olarak kollarımı kavuşturmuş bekliyordum.

— Vivian'ın kolayca yatağa atılabilir olduğu doğru mu, yoksa değil mi.

Troçki'nin Mornard'a dediği gibi: Seç seç al!

— Neyse ne, beni ilgilendirmez.

— Kolayca yatağa atılabilir, dedi Silvestre, düşsel bir masaya yumruğunu indirerek. Tam yatılacak kan.

---

* Steinbeck'e gönderme yapılıyor. (ç.n.)

— Oh, hayır, o kadar da kolay değil. Hiç kolay değil, dedi Cué, Silvestre'a dudak bükerek.

— Öyle işte, bok herif, öyle, dedi Silvestre.

— Ne bok olursa olsun, vızgelir, dedim bezgin bezgin.

— Vız mız gelmez. Hem sana bir şey daha söyleyeyim mi? Vivian'a fena sardın ve o kadın bile değil...

— Evet, daha çocuk, dedim.

— Bunun ne zararı var, diye sordu Silvestre. Hemen hemen ayılmıştı.

— Yoo, çocuk mocuk değil, dedi Cué. Şimdi yalnız benimle konuşuyordu. Çocuklukla uzaktan yakından bir ilgisi yok. O bir yazı makinesi.

— Ne demek istiyorsun, dedi Silvestre. Öyle çok içmişti ki, bir alay *üstadım*larından birini unutmuştu. Ne demek istediğini açıkla.

Arsenio Cué, her an oyuncu, önce Silvestre'a, sonra lütfedip bana baktı. Sonunda konuştu.

— Siz hiç âşık bir yazı makinesi gördünüz mü?

Silvestre konuyu kafasında tartar gibi bir an duraksadı, sonra Ben mi, hiç görmedim, dedi. Ben bir şey demedim.

— Smith-Corona bir yazı makinesidir. Bir addan ne çıkar? Her şey. O kusursuz bir yazı makinesidir. Ama vitrinlerde gördüğümüz, üstünde lütfen dokunmayınız yazan cinsten göstermelik bir yazı makinesi. Satılık değildir, kimse onu satın alamaz, kimse kullanamaz. Tek işlevi göz okşamaktır. Bazen gerçek mi, gerçeğin kopyası mı bilemezsiniz. Silvestre'ın dili dönseydi yutturmaca yazı makinesi derdi şimdi.

— Derim, elbet diyebilirim, dedi Silvestre.

— De bakalım.

— Uyduruk yazı yazar.

Cué güldü.

— Sende müthiş gelişme var.

Silvestre minnetle gülümsedi.

— Bir yazı makinesine kim âşık olur ki?

— Ben, ben, dedi Silvestre.

— Senin durumunda bu anlaşılabilir, dedi Cué. Ama sen tek değilsin, bilmem anlatabildim mi, diye ekledi bana bakarak.

Silvestre kahkaha safrasını denize boşaltu. Az kalsın alabora oluyordu. Ben bir şey demedim. Yalnızca dudaklarımı sıkıp Arsenio Cué'nin gözlerinin içine dimdik baktım. Sanırım bir adım geri gitti, en azından ayağını geri çekti. Parmaklarıma basmıştı ama Tony olmadı-

ğımın farkındaydı. Arabuluculuk yapmaya çalışarak konuşan Silvestre'dı.

— Konu kapanmıştır, haydi bir yerlere gidelim. Gelmek ister misin?

Cué de çağrıyı yineledi. Böylesi daha iyiydi. Silvestre'ın diyeceği gibi *uygurca* davranmaya karar verdim.

— Nereye, dedim.

— Köşeyi dönünce hemen şurası. San Michel'e gidiyoruz. Madam adamlara bakmaya.

Uygarız dedikse *o kadar* da değil.

— Beni açmaz.

Silvestre koluma yapıştı.

— Haydi canım, aptallık etme. Şansımız varsa tanıdık yüzlerden birkaçını görürüz.

— Büyük bir olasılıkla, dedi Cué. Gece kiminle karşılaşacağın belli olmaz.

— Belki, dedim kuşkuyla; ama hötöröfleri işbaşında görüp de ne yapacağım?

— İşbaşı değil, açık arttırma demeliydin, dedi Silvestre.

— Hem bunlar pek nazenin, dedi Cué. Hepsi Mâmâ Gandi'nin izinden gidiyorlar. Erkek karşısında pasifler.

— Beni hiç ilgilendirmiyorlar. İster aktif, ister pasif, barışçı ya da saldırgan olsunlar.

— Kendilerini *saldırgandiciler* diye adlandırıyorlar.

— Teşekkür ederim, istemez.

— Kimi kaçırdığını bilmiyorsun, dedi Silvestre.

— Bu hötherif biliyor, dedi Cué, hain hain gülerek.

— Bilmiyorum işte, seni götlek, dedi Silvestre. Yalnızca hava basmak için gidiyorum oraya, hepsi bu.

— Peki, sen ne yapacaksın, diye sordu Cué.

Bir an duraksadım.

— Her zamanki gibi esrarengiz.

— Nacional'e, birilerini görmeye gideceğim.

— Bir kız. Aynı oğlan, dedi Silvestre. Gene Kelly ile Cyd Charisse'in dansını izlemekten hiç bıkmaz mısın?

Cué güldü.

— Ah aşkın tatlı gizemi!

Silvestre güldü. İkisi de güldüler, sonra tokalaştılar. Silvestre bir şarkının parodisini söyleyerek, sesi gittikçe hafifleyerek uzaklaştı:

"Bay Gizem bizi ezmek ister / Ben de hiç çıkmam sözünden/ Çünkü milletin ağzı torba değil / Sonra Bay Gizemin bizi ezdiğini söyler".

— Nico Saquito, diye bağırdı Arsenio Cué. Opus Kültür çıkmazı - 1958.

VI

O gece hiçbir yere gitmedim. Tıpkı şimdi yaptığım gibi köşedeki sokak lambasının altında, olduğum yerde kaldım. Casino Parisien'de ikinci gösteriden sonra bir dansçı kız aramaya gidebilirdim. Ama bu; oradan bir kulübe gitmek, içki ısmarlamak, sonra bir otele gidip sonunda sabah mezarlığı gibi bir dille yabancı bir yatakta, tüm makyajını çarşaflarda, bedenimde ve ağzımda bıraktığından bir türlü kim olduğunu çıkartamadığım bir kadının yanında uyanmak, kapıda bir tıkırtı, dışarda kalkma zamanının geldiğini haber veren bir ses, yalnız başıma kalkıp, duşa girip, yıkanıp, kendimi yatak, seks ve uyku kokularından arındırıp o tanımadığım kadını uyandırmak, onun benimle on yıllık evliymişiz gibi aynı sesle, aynı tekdüze kesinlikle konuşması demekti. Beni seviyor musun nonoşum, diyecekti, bana adımı soracağı yerde, benim onunkini bilmediğim gibi bilmediği adımı, bunun üzerine ben de, seni çok seviyorum nonoşum, diyecektim.

Şimdi orada durmuş bongo, tumba ya da yalnızca bateri (ya da Cué'nin ne denli kültürlü ve zeki, seks/halkbilim konusunda ne denli bilgili olduğunu göstermek için söyleyeceği gibi, Küba vurmalı çalgıları, halk arasında *timbales*) çalmanın yalnızlık demek olduğunu düşünmekteydim. Ama uçarkenki yalnızlık gibi değil, diye geçirdim içimden; Çamlık Adası dışında hiçbir yere uçmamış, üstelik o tek uçuşta da yalnızca bir yolcu olan ben, bir uçağın içinde, tüm kırları altında yamyassı, tek boyutlu görerek, ancak boyutların içine sarmalanmış olduğunu ve makinenin, uçağın, davulların alçaktan uçmanı ve evleri, insanları görmeni ya da yüksekten uçarak bulutları görmeni ve gökle yer arasında asılı, boyutsuz ama tüm boyutlarda birden kalmanı sağlayan bağıntı olduğunu bilerek. Ve işte ben çifte davul uçağımla saldırıyor, pırpır uçuyor, dalıyor, kontrpuanlıyor, ayaklarımla tempoyu dengeliyor, zihnimde ritmi ölçüyor, sürekli çalan o içsel *clave* sopalarını göz önünde tutup, orkestrada olmamalarına karşın sanki *clave*'lara karşı çalıyorum, esleri sayıyorum, orkestranın sesini dinlerken kendi *esimi*, hünerimi döküyorum ortaya: İlkin sol yandaki bagetle vu-

ruyor, buruyor, havada taklalar atıyordum, sonra sağ yandakiyle, derken her ikisiyle birden, çarpışır ya da burun üstü dalar gibi yapıyor, çıngırak, borazan ya da kontrbas karşısında ölü gibi suskun kalıp sonra tempoyu kaçırdığını çakturmadan araya dalıyor, onları bastırır gibi yapıyor, tempoyu tutturup, hizaya gelip, aracıma çekidüzen verip sonunda yere konuyorum. Müzikle oynuyorum, bir tahta kübe, zar biçimi bir tahtaya çivilenmiş çifte keçi derisinden, melemesi sağrılarının arasındaki davul derisi haline getirilmiş deri parçasınca müziğe dönüştürülen o ölümsüzleştirilmiş oğlaktan müzik elde ederek, onunla oynayarak, müzik yumakları orkestrayla birlikte giderek, onunla kalarak ve elbet yalnızlığımdan ve dostlardan ve dünyadan alabildiğine uzak, müzik içinde. Uçuyorum.

Her neyse San Michel'in müzikli kafesindeki hanımböcekleri sergisine giden Silvestre ile Cué'den ayrıldığım o gece orada öylece tek başıma dururken önümden hızla bir spor araba geçti ve arkada, dostum Codac olup olmadığını çıkaramadığım bir adamın yanında Küba'yı gördüğümü sandım, öndeyse bir başka çift vardı ve hepsi kucak kucağa oturuyorlardı. Araba geçip gitti ve sonra durdu. National'in bahçesinde ve o olamaz diye düşündüm, o olamaz çünkü Küba evde, mışıl mışıl uyuyor olmalı: Küba'nın biraz uykuya gereksinimi vardı, erkenden yatacaktı, kendini iyi hissetmiyordu: *Hastaydı*, öyle dedi. N sokağından gelen bir arabanın sesini duyduğumda aklımdan bunlar geçiyordu ve şimdi yarım blok ötede, karanlıkta, katlı parkın altında duran araba deminkinin aynıydı ve kaldırımda, köşeye doğru ilerleyen, arkamdan geçen ayak sesleri geldi kulağıma, geriye döndüm ve Küba tanımadığım bir adamla birlikte karşımdaydı ve ben yanındaki Codac olmadığı için çok mutluydum. Elbet beni gördü. Kulüp 21'e girdiler. Ben hiçbir şey yapmadım. Kımıldamadım bile.

Az sonra Küba yanıma geldi. Bir şey söylemedi. Yalnizca elini omzuma koydu. Omzumu çektim ve onunla birlikte elini. Susuyordu, kımıldamadı bile. Ona bakmıyordum. Sokağa bakıtm ve tuhaftur, o sırada Vivian'ın gelebileceğini düşünüyor, Küba'nın ortadan yok olmasını diliyordum ve bir diş ağrısı denli güçlü bir zihinsel acı çektiğime inandırdım kendimi. Yoksa gerçekten çektim mi bu acıyı? Küba çabucak uzaklaştı ama sonra geri dönüp zor duyulur hafif bir fısıltıyla dedi ki:

— Sevgilim, bağışla beni, n'olur.

Bir bolero adı olabilirdi. Elbet bunu ona söylemedim.

— Çok beklettim mi, diye sordu Vivian ve ben konuşanın Küba

olduğunu sandım, çünkü Küba ayrılır ayrılmaz gelmişti kız ve bir an birbirlerini görmüşler midir diye düşündüm.

— Hayır.

— Sıkılmadın ya?

— Hayır, sorun değil, gerçekten.

— Gitmiş olabilirsin diye korktum. Balbina'nın uyumasını bekledim.

Bir şey görmemişti.

— Hayır, sıkılmadım. Sigara içip düşünüyordum.

— Beni mi?

— Evet, seni.

Yalan söylüyordum. Küba ortaya çıktığında akşam üzeri prova ettiğimiz zor bir düzenlemeyi düşünmekteydim.

— Yalan söylüyorsun.

Gururu okşanmış gibiydi. Kabarede giydiği elbiseyi değiştirip ilk karşılaştığımız gün üzerinde bulunan elbiseyi giymişti. Çok daha kadınsı görünüyordu ama o günkü solgun, hayaletimsi havasından eser yoktu. Saçlarını tepesinde toplamış, makyajını tazelemişti. Oldukça güzeldi. Bunu kendisine de söyledim, elbet oldukçayı es geçerek.

— Teşekkür ederim, dedi. Ne yapacağız? Bütün gece burada dikilip duracak değiliz herhalde.

— Nereye gitmek istersin?

— Bilmem. Sen karar ver.

Onu nereye götürseydim? Saat üçü geçmişti. Açık bir sürü yer vardı ama hangisi bir zengin aile kızına uygun düşerdi? El Chori gibi iyi ışıklandırılmış rezil bir yer mi? Plaj çok uzaktı ve bütün aylığım taksiye gidecekti. Ya Club 21 gibi geç saatlere dek açık olan bir lokanta? Bu gibi yerlerde yiyip içmekten usanmış olmalıydı. Hem Küba da oradaydı. Bir kabare, bir gece kulübü, belki de bir bar?

— San Michel'e ne dersin?

O tek yumurta *ipsizleri,* Cué ile Silvestre geldi aklıma. Ama bu saatte adını açıkça vermeye cesaret edemeyen o çılgın aşk lokomotifi son durağa varmış, dişi kurdun saati dolmuş ve geriye yalnızca -bir olasılıkla heteroseksüel- birkaç çift kalmıştır diye düşündüm.

— İyi fikir. Uzak da değil.

— Örtmece diye buna derler, dedim ve elimle kulübü gösterdim. Ay uzak değildir.

Silvestre'ın deniz kıyısında bir şoroliçelik dediği San Michel'de hemen hiç kimse yoktu ve akşamın daha erken saatlerinde bir ibne kolo-

nisini andıran uzun koridor bomboştu. Yalnızca iki çift vardı müzik dolabının yanında bir kadınla bir erkek ve loş bir köşede iki çekingen, uyumlu şorolo. Barmeni araya katmıyorum, çünkü bir türlü homo mu, yoksa işi arttırmak için homo ayaklarına mı yatıyor karar verememiştim. Barmen garsonun görevini de üstlenmişti.

— Ne içersiniz?

Vivian'a sordum. Hanıma bir limonlu rom. Pekâlâ, ikimize de ondan. Art arda üçer kadeh yuvarlamıştık ki büyük bir şamatayla bir grup insan girdi içeri. Vivian alçak sesle fısıldadı, "Aman tanrım, onlar!"

— Ne oldu?

— Bilmor'dan tanıdıklar.

Dostlarıydı, kendi kulübünden, anasının kulübünden, üvey babasınınkinden; elbet onu tanıyacaklardı ve elbet masamıza gelecekler ve elbet tanıştırma faslı filan olacaktı. Filan derken gülümsemeleri, anlamlı bakışları, gruptan iki kadının ayağa kalkıp tüm Batı dünyasının izniyle tuvalete gitmelerini kastediyorum. Bardakların masanın üstünde bıraktıkları ıslak çemberleri işaret parmağımla tamamlayarak ve parmak uçlarımla bardaklardan damlamaya zorladığım ıslaklıkla yeni çemberler çizerek vakit öldürüyordum. Biri bana acıdı da bir plak koydu. La Estrella'nın "Dikkat Et, Bu Benim Kalbim" şarkısıydı. Bulunduğumuz yerden en çok üç blok ötedeki St. John'da (bu aralar Havana'daki tüm gece kulüpleri adlarını yabancı azizlerden alıyorlardı: Mezhepçilik mi, züppelik mi?) taşınabilir kara mikrofonu elinde altıncı parmağıymışçasına tutup şarkı söyleyen o kocaman, olağanüstü, anıtsal dişi melezi düşündüm, bardan daha yükseğe konmuş bir platform üstünde yeni ve ürkünç bir kara tanrıça gibi, müziksiz, eşliksiz, herkese tepeden bakarak, utkuyla şarkı söylüyordu ve çevresi hayranlardan çok fanatiklerce sarılmıştı. Truva'nın tahta atına nasıl tapınılmışsa öyle ve bağnaz yandaşları ışıkta ak pervaneler gibi gözleri görüntüsüyle kamaşmış, sesinin ışıltılı akışı dışındaki her şeye kör, çevresinde dönmeniyorlardı, çünkü ağzından dökülen sirenlerin ezgisiydi ve bizler, onun tüm izleyicileri, hiçbir zaman kurtçuklara yem olmayacak o sesle büyülenerek barın serenine yapışıp kalmış Odiselerdik çünkü şimdi o ses plakta kusursuz ve ektoplazmik bir kopya, bir hayalet, havada süzülen bir uçak, St John'un ruhu, davulların gümbürtüsü denli boyutsuz şarkı söylüyordu. Gerçek ses buydu, birkaç blok ötedeki ise yalnızca onun kopyası, çünkü La Estrella kendi sesiyle özdeşti ve duyduğum ve gecede parlayarak yükselen o sesle yönlendiri-

lerek, araçsız gereçsiz, körlemesine yöneldiğim onun sesiydi ve onun sesini duyunca, karanlıkta onu görünce, birdenbire, "La Estrella" dedim, "beni limana götür, sen benim usturlabımsın, elmas ibremin kuzeyi, Kutup yıldızımsın!" ve bunları yüksek sesle söylemiş olmalıyım, çünkü masamızda ve çevremizde insanların gülüştüklerini duydum ve birisi, sanırım bir kız "Vivian, hayatım, sen adını *değiştirmişsin,*" dedi ve özür dileyip kalktım ve memişaneye gittim. "Dikkat Bu Benim Kalbim"in ezgisiyle işedim. Demo: "Dikkat, bu benim kamışım / Polis copu değil / Benim elimde tuttuğun."

VII

Döndüğümde Vivian tek başına oturmuş üçüncü kadehini yudumlamaktaydı ve benim içkim de donmuş, hemen hemen katılaşmış bir halde yerinde beni bekliyordu. Hiç konuşmadan bardağı kafama diktim ve artık gerçekten geldiler mi, yoksa ben mi düşledim ya da imgelemimde mi yarattım bilemediğim o insanlardan hiç söz etmedik. Ama gerçekten gelmişlerdi çünkü "Dikkat Bu Benim Kalbim" üst üste üçüncü kezdir çalmaktaydı ve konuklarımızın bardaklarının izlerini gördüm siyah formikada.

Tek kelime bile etmeden topuzundan firketeleri çıkartmaya başladığımda dolaylı ışıklandırmanın çevremizde Vivian'ın sarı saçlarından bir ayla oluşturduğunu anımsıyorum. Gözlerimin içinde baktı, öyle yakınımdaydı ki şehla bakıyordu. Onu öptüm ya da o beni öptü, sanırım o beni öptü çünkü dumanlı kafamla daha on yedisine basmamış bu küçük kızın öpüşmeyi nerden öğrenmiş olabileceğini sorguladığımı anımsıyorum. Onu bir kez daha öptüm, bir yandan bir elimle omuzlarını okşarken öte yandan öbür elimle topuzunu açtım. Fermuarını indirip elimi doğru içeri, belinin altına kaydırdım, kıvrılıp büküldü ama benden uzaklaşmak istediğini sanmıyorum. Sutyen takmamıştı, beni ilk şaşırtan bu oldu. Aynı öpücüğü sürdürdük, dudaklarımı sertçe ısırıyor, bir yandan da bir şeyler mırıldanıyordu. Elimi sırtının yanından göğüslerine kaydırdım ve sonunda onlara dokundum, küçüktüler ama elimin altında tomurcuklanıp, çiçek açıp uç verdiler. Tamam, diyelim ki sarhoştum, diyelim ki beş para etmez bongocunun biriydim, ama canım isterse erosal* da olabilirdim. Parmağımı bile kımıldatmadan elimi orada tuttum. Ağzımın içinde mırıldanıyordu, tuzlu bir tat duy-

* İsp. Uçkur düşkünü. Zampara. (ç.n.)

dum ağzımda ve dudağımı yardığını sandım. Oysa gözyaşlarıymış.

Kollarımın arasından sıyrıldı ve başını arkaya attı, ışık yüzüne vurdu. Yüzü ıpıslaktı. Birazı salyaydı ama gerisi gözyaşları.

— Lütfen bana iyi davran, dedi.

Sonra ağlamaya devam etti. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Ağlayan kadınlar beni hep utanç ve şaşkınlığa sürgün ederler, üstelik sarhoştum ve bu, büsbütün yabancı kılıyordu beni; yine de ağlayan kadınlar içilen içkilerden daha çok yabancılaştırırlar beni.

— Öyle mutsuzum ki, dedi.

Bana âşık olduğunu ve onu, yani Küba'nın İçi'ni (bu Dona Venegas'ın muzır adıdır) bildiğini sandım ve ne diyeceğimi bilemedim. Her neyse, içime kapanıverdim. Bana âşık olan kadınlar ağlayanlardan ve içilen içkilerden bile daha çok kendimi dışlanmış hissetmeme neden olurlar. Beni son bir sürgüne göndermek için ağlıyordu, derken garson bizim ısmarlamadığımız iki içkiyle çıkageldi. Sanırım sarılıp kilitlenmiş olan bizleri ayırmaktı niyeti. Ama Vivian'ın hakeme makeme aldırdığı yoktu, konuşmaya devam etti. İnanın hiç de sportmen bir dövüşçü sayılmazdı.

— Keşke ölseydim.

— Ama tanrı aşkına, neden, dedim. Burada durum hiç de o denli kötü değil.

Gözlerimin içine baka baka ağlamayı sürdürdü. Limonlu romların tüm sıvısı gözlerinden akıyordu.

— Üzgünüm ama çok korkunç.

— Korkunç olan ne?

— *La vida.**

Güzel bir bolero adı daha.

— Neden?

— Biliyorsun.

— Neden korkunç olsun?

— Çünkü öyle. Ahh!

Bıraktım ağlasın.

— Mendilini versene.

Gözyaşlarını versene. Ona mendilimi verdim, gözyaşlarını, salyalarını kuruladı, burnunu bile sümkürdü. Tek mendilime. Yani o gece yanımdaki tek mendile, evde daha var. Mendilimi geri vermedi. Yani bir daha hiç vermedi; hâlâ evinde ya da çantasında olmalı. İçkisini bir

---

* Isp. Hayat. (ç.n.)

dikişte yuvarladı..

— Bağışla, aptalın biriyim.

— Aptal filan değilsin, dedim onu öpmeye çalışarak. İzin vermedi. Bunun yerine fermuarını çekip saçlarını düzeltti.

— Sana bir şey söylemek istiyorum.

— Lütfen söyle dedim. O kadar nazik, anlayışlı ve tarafsız görünmeye çalışıyordum ki, herhalde kendisini dinlemeyen bir seyirci topluluğuna seslenirken tarafsız, anlayışlı ve nazik görünmeye çalışan aceminin acemisi bir aktöre benziyordum.

— Sana bir şey söylemek istiyorum. Bunu kimse bilmez.

— Ve kimse bilmeyecek.

— Hiç kimseye söylemeyeceğine yemin et.

— Hiç söyler miyim?

— Özellikle de Arsen'e.

— Kimselere söylemeyeceğim. Artık tam bir sarhoş gibi konuşur olmuştum.

— Söz mü?

— Söz.

— Söylemesi öyle zor ki. Ama en iyisi açık konuşmak. Ben artık bâkire değilim.

Yüzümün ifadesi tıpkı Haydn, Handel, Mozart & Ortakları, toptan müzik ve utanç üreticileri olayında Cué'nin yüzünün aldığı ifade gibi olmuştu herhalde.

— Gerçek bu, dedi. Yanıt vermedim.

— Bilmiyordum.

— Kimse bilmiyor. Yalnız sen, *o adam* ve ben biliyoruz. O elbet kimseye söylemez. Ama ben sana söylemeseydim çatlayacaktım. Birilerine açılmam gerekiyordu ve tek dostum Sibila, oysa dünyada bu konuyu bilmesini istemediğim tek kişi o.

— Kimseye söylemem.

Bir sigara istedi. Verdim ve sonra paketi cebime koydum. Canım hiç sigara çekmiyordu. Ona kibrit tuttuğumda elinin sıkılı terli parmaklarım aracılığıyla elime ilettiği titremeyi saymazsak eli elime değmedi. Dudakları da titriyordu.

— Sağol, dedi dumanı savurarak ve hiç duraksamadan ekledi, o iyice aklı karışmış genç bir çocuk, çok genç ve çok yitik ve ben onun yaşamına bir anlam katmak istedim. Ne kadar da yanılmışım!

Ne diyeceğimi bilemedim; bekâretin böylesi bir özveri örneği olarak sunulması karşısında dilim tutulmuştu. Ama kim oluyordum da

Kurtarıcılar Ordusu'nun ete kemiğe bürünmüş olası tanrıçalarından birini tartışma konusu yapıyordum? Eninde sonunda yalnızca bir davulcuydum.

— Vah, Vivian Smith vah, dedi. Corona'yı hiç kullanmıyordu, bu da bana kendini hep Federico Garcia diye tanıtan Lorca'yı anımsattı. Ama sesinde yerinme ya da yakınma yoktu. Bence burada bulunduğuna ve benim yüzüne tükürmediğime kendini inandırmak istiyordu ve yüzüne tükürmüyordum çünkü bu olanlar benim için yalnızca bir düştü. Ama özlemle beklediğim düş değil.

— Onu tanıyor muyum, diye sordum, çok hevesli ya da kıskanç görünmemeye çalışarak.

Hemen yanıt vermedi. Ona uzun uzun baktım, bar daha loşlaşmıştı sanki ama ağlamıyordu. Ancak gözlerinin dolu dolu olduğunu gördüm. İki gözyaşı sonra sorumu yanıtladı.

— Tanımazsın.

— Emin misin?

Dosdoğru gözlerinin içine baktım.

— Ah, pekâlâ, sanırım tanıyorsun. Geldiğinde o da havuzdaydı.

İnanmak istemiyordum, inanamıyordum!

— Arsenio Cué mi?

Güldü, gülmeye çalıştı ya da ikisinin karışımı.

— Aman tanrım, hayır! Arsen'in yaşamı boyunca bir gün olsun aklının karışabileceğini *düşünebiliyor musun?*

— Öyleyse onu tanımıyorum.

— Tanıyorsun, Sibila'nın kardeşi, Tony.

Demek tanıyormuşum. Ama o şaşı gözlü, ağzından salyalar akıtan denizoğlanının, boynunda haçı, bileğinde künyesiyle bu Miami vatandaşı toy budalanın Vivian'ın bir numaralı Aklı Karışık Oğlanı olduğunu öğrenmek beni hiç tedirgin etmedi. Beni asıl tedirgin eden şimdiki zamanda konuşmuş olmasıydı. Geçmiş zaman kipini kullanmış olsaydı anlattıkları rastlantısal ya da ona zorla kabul ettirilen geçici bir ilişki olacaktı. Oysa sözlerinin tek bir anlamı vardı, âşıktı. Artık Tony'ye bambaşka bir açıdan, farklı gözlerle bakıyordum. Onunkilerde ne bulmuştu acaba? Yani gözlerinde.

— Ah, evet, dedim. Sanırım kim olduğunu anladım.

Cué eline bastığı için pek keyiflenmiştim doğrusu. Bunun da ötesinde, Tony'nin de o minik ruhunu benim gibi parmak uçlarında taşıyor olmasını dilerdim.

— Lütfen, *por favor*, kimseye anlatma. Söz ver.

— Söz.

— Teşekkür ederim, dedi ve elimi kavradı. Davranışı ne mekanik ne sevecen ne de ilgi doluydu. Yalnızca elinin yapmakta usta olduğu şeylerden biriydi bu: Örnekse, bir sigara yakmak için onu yüzüne kaldırmak gibi.

— Üzgünüm, dedi, ama neden üzgün olduğunu söylemedi. Gerçekten çok üzgünüm.

Gerçek olmalıydı. Tüm dünyanın bana üzüldüğü geceydi bu.

— *Eso no tiene la menor importancia!**

Sanırım sesim biraz Arturo de Cordova'nınkini andırmıştı, ama biraz da kendiminkini.

— Ama üzgünüm ve bu konuda kendimi çok kötü hissediyorum, dedi ama kendini neden kötü hissettiğini söylemedi. Belki de bana açıldığı içindi.

— Lütfen bana bir içki daha alır mısın?

Parmağımı kaldırıp garsonu çağırmaya çalıştım ama başarmak için kalkıp adamın izini sürmem gerekiyordu. Hiç de sandığınız kadar kolay değildir bu, Frank Buck bile bir Kübalı garsonu canlı yakalamayı beceremezdi. Dönüp ona baktığımda Vivian yine ağlıyordu. Konuşurken gözyaşlarını yutuyordu.

— Gerçekten kimseye söylemeyeceksin, değil mi?

— Gerçekten, hiç kimseye.

— Lütfen. *Kimseye,* ama kimseye kimseye kimseye.

— Bir mezar kadar sessiz olacağım.

"*Mezarcı, yalvarırım sana / Hatırım için mezarı başında / Bir türküyle onu uğurla / Bırak gitsin cehenneme / Şeytan hoş tutsun onu / Onun için ağlama mezarcı / Onun için ağlama / Sen yeter ki kaz.*" (Koro)[1]

---

* İsp. En ufak bir önemi yok. (ç.n.)

1 "Requiem Rumba" -Beste ve söz Ignacio Pineiro, copyright 1929

ŞARKILARINI DUYDUM

Ne olsun? Kendimi Barnum gibi hissedip Alex Bayer'in çarpık planlarını uyguladım. La Estrella'nın henüz keşfedilmeyi -tüm yaşamlarını radyonun, televizyonun ve beyaz perdenin özelliklerini keşfetmekle geçiren Eribo ve bütün diğer Kübalı Curie'ler için icat edilmiş bir fiil- beklediği geldi aklıma. Kendi kendime, sesindeki altının doğa, tanrı ya da her kimse onca üstüne sıvanan balçıktan ayrılması gerektiğini, bu pırlantanın gömülü olduğu bok dağından çıkartılması gerektiğini söyledim ve sonunda bir parti ya da Rine Leal'in deyişiyle bir *motivito* tasarladım ve olabildiğince çok kişi çağırması için Rine'ye başvurdum. Geri kalan konuklarıysa kendim çağıracaktım. Geri kalanlar Eribo ve Silvestre ve Bustrofedon ve Arsenio Cué ve bok herifin biri olmasına karşın Tropicana'daki etkin konumu yüzünden çağırmak zorunda kaldığım sunucuydu. Eribo da Piloto & Vera'yı ve hem duyarlı bir piyanist hem de kör olduğundan bu olaydan herkesten daha çok zevk alacak olan Franemilio'yu, Rine ise sunucu değil de mizah duygusundan yoksun bir besteci olan Juan Bianco'yu getirecekti (mi-

zah duygusundan yoksun olan John White, diğer adıyla Johannes Witte ya da Giovanni Bianco değil, müziğiydi: Silvestre'ın, Arsenio'nun ve gönülsüz bir kırma olduğu günlerde Eribo'nun *ciddi* müzik dedikleri şeyleri bestelerdi). Az kalsın Alejo Carpentier'i bile çağıracaktım ve tek eksiğimiz bir emprezaryoydu, çünkü Vitor Perla benim yüzümden gelmiyordu, Arsenio Cué ise radyo yayıncılarıyla konuşmayı bile reddetmişti ve bu iş böylece kalmıştı. Ancak tanıtımda başarılı olacağımıza güvenim tamdı.

Parti midir nedir, işte onu evimde, Rine'nin stüdyo diye adlandırmakta direttiği tek büyük odamda verdim. Konuklar erkenden gelmeye başladılar, çağrılı bile olmayan başkaları da geldiler; Fransız, İtalyan, Monakolu ya da her üçü birden olan yemeklik yağ dışalımcılığı yaptığından değil de dünyanın en büyük marijuana dağıtımcısı olduğundan *manteca* kralı diye tanınan Gianni Boutade (ya da adı her neyse) gibi ve bir gece Silvestre'a havarilik etmeye soyunan da oydu ve bir süre sonra, La Estrella'nın ünü dört bir yana yayıldığında Silvestre'ı Las Vegas'a, kadını dinlemeye götürmüştü ve onun emprezaryosu olduğuna gerçekten inanıyordu. Onunla birlikte Marta Rayo ve Ingrid Bergamo ve Edith Cavello da geldiler ve sanırım kadın konuk olarak yalnız onlar vardı çünkü Irenita, Magalena ya da Manolito el Toro - doğumu Gary Baldi- ve *centauras* olsun olmasın (*centaura* yarı kadın yarı attır ve şu anda tanımlamak istemediğim ya da tanımlayamayacağım Havana gecelerinin hayvanat olimposunun efsanevi bir yaratığıdır) kara gölün diğer yaratıkları ve tanınmış bolero bestecisi Marta Vélez gibi tümüyle at olan birileri gelmesin diye çok dikkat etmiştim; bir de *İspanyol Tarzı Yaşam* dergisinde çalışan ve gece gündüz açık Havana kenti üzerine bir yazı dizisi hazırlamakta olan Kübalı fotoğrafçı Jesse Fernandez geldi. Tek gelmeyen La Estrella idi.

Fotoğraf makinelerine (kendiminkilere) film taktım ve Jesse'ye dilediğini kullanabileceğini söyledim, o da yakınlarda aldığım bir Hasselblad'ı seçti ve bu gece onu denemek istediğini söyledi ve Rollei ile Hassel'i karşılaştırmaya başladık, derken Nikkon ile Laica'nın karşılaştırılmasına geçtik, sonra poz sürelerine ve o sıralar Küba'da yeni tanınmaya başlayan Varigam kâğıdına; anlayacağınız kadınlar için uzun ve kısa etekler, giysilerin kesimi, top hastaları için averajın lig sıralamasındaki etkisi, Marta, Piloto, Franemilio ve Eribo için diyezler, bemoller, duraklar ve on altılık notalar, Silvestre ve Rine için ciğer ve mantar (yenilmeyen türden olanlar, yani sirozlu ciğerler, cilt mantarları) ne ise fotoğrafçılar için onlarla eş değerli olan söyleşi konularına

daldık: Can Sıkıntısı Üzerine Çeşitlemeler için temler, zaman öldürmek için boktan saçmalar, yarının düşüncesini bugünden konuşmak ve Cué'nin bir yerlerden aşırdığı o parlak özdeyiş, *Todo es posponer.** Bu arada Rine içkileri dağıtıyor, zeytinlerle mezeleri dolaştırıyordu. Durmadan konuşuyor, konuşuyorduk ve balkonumun önünden öterek bir baykuş geçti ve Edith Cavello *Solavaya* diye öterek onu yanıtladı. Bu ötüşlerine bir ötüşle karşılık verilmediğinde baykuşların getirdiği uğursuzluğa karşı bir önlemdi. Derken, hiç değilse dokuz buçuğa doğru gelsin diye La Estrella'ya partinin sekizde başlayacağını söylediğim geldi aklıma. Saatime baktım, onu on geçiyordu. Mutfağa gidip buz almak için dışarı çıkacağımı haber verdim; Rine şaşırdı çünkü banyo küvetinde bol miktarda buz olduğunu biliyordu ve sonra gecenin yedi denizinde bir deniz ineği bedeninde yeniden yaşam bulmuş bu denizkızını, su akarken şarkı söyleyen Godzilla'yı, Nat King Kong'umu aramak için aşağı indim.

Onu Celeste Barı'nda yemek yiyenlerin masaları arasında aradım, Hernando'nun ininde beyaz bastonunu almamış bir kör gibi (çünkü yararı olmazdı, çünkü orada beyaz baston bile görünmezdi). Humboldt ile P'nin köşesinde sokağın göz kamaştırıcı aydınlığına çıktığımdaysa gerçek bir kör gibi aradım; açık terası ve duman tadında içkileriyle Café Mitio'da, Irenita ve türdeşleriyle karşılaşmaktan kaçınarak Las Vegas'ta, Humboldt Barı'nda aradım, sonra bezgin bezgin Infanta'ya ve San Lázaro'ya uğradım, onu oralarda da bulamadım, ama dönüşte Celeste'in önünden bir kez daha geçtim, oradaydı, zil zurna sarhoş, yapayalnız salonun dibinde oturmuş duvarla hararetli bir söyleşiye dalmıştı. Parti aklından tümüyle çıkmış olmalıydı çünkü her zamanki gibi giyinmişti, Çıplak Ayaklı Karmel Rahibeleri'nin kılığında; ama ben yanında belirince bana, N'aber Bebek Yüzlü, yanıma gel ve davaya katıl, dedi ve ağzı kulaklarında gülümsedi. Ona baktım. Terbiyesizlik ediyordu elbet, ama sonra söyledikleri kalbimi yumuşattı. Yeterince cesur değildim, dedi, cesaret edemedim; sen bana göre çok fazla nazik, terbiyeli ve saygıdeğersin. Ben zavallı bir zenciyim sadece dedi, önündeki kadehi bir yudumda yuvarlayıp bir içki daha ısmarladı, kadeh elinde yüksük gibi kalıyordu. Garsona içkiye boşvermesini işaret ettim ve oturdum. Bana yine gülümsedi ve anlayamadığım bir şeyler mırıldanmaya başladı, ancak mırıldandığı bir şarkı değildi. Haydi, de-

* İsp. Her şeyi boş ver. (ç.n.)

dim, kalk gidelim. Yo, yo dedi. Hadisene, dedim, seni yiyecek değiller ya. Beni mi, diye sordu -bu bir soru değildi- beni mi yiyeceklermiş. Bak, dedi, başını dikleştirerek, daha biriniz yapağı-saçlarımın teline dokunamadan sizi hap diye yutarım, dedi, dramatik ya da komik bir biçimde saçlarını sertçe çekiştirerek. Haydi, dedim, bütün Batı dünyası evimde seni bekliyor. Niçin bekliyorlarmış, dedi. Gelesin, şarkı söyleyesin de seni dinlesinler diye, dedim. Beni mi, diye sordu, beni mi dinleyeceklermiş, hem de senin evindeler, demek şu anda senin evindeler ha? Öyleyse ben de burada, yerimde kalıveririm, hemen yanda oturuyorsun değil mi, dedi ve kalkmaya yeltendi, Kapıya gider avaz avaz şarkıya başlarım onlar da beni duyarlar, ama olmaz, bu iş yürümez, diyerek kendini yeniden iskemleye attı, iskemle hiç sızlanmadı çünkü ne olsa iskemleliğe alışmış, bunu benimsemiş olduklarından sızlanmanın iskemlelere yararı yoktur. Olur, bu iş bal gibi yürür, ama evime gelirsen, çünkü her şey orada, dedim, sonra büyük bir sır verirmiş gibi ekledim, Orada bir emprezaryo filan da var; bunun üzerine başını kaldırdı, daha doğrusu kaldırmadı da yana eğdi ve gözlerinin üstüne çiziktirdiği ince çizgilerden birini kaldırdı ve bana baktı ve John Huston üzerine yemin ederim ki Moby Dick Gregory Ahab'a aynen böyle bakmıştı. Onu zıpkınımla avlamayı başarmış mıydım yoksa?

Anamın ve Daguerre'in üstüne yemin ederim ki onu servis asansörüne yüklemeyi düşündüm, ancak bunu yalnız hizmetçiler kullandığından ve La Estrella'nın bir eşya parçası gibi taşınmak ya da bir hizmetçi sanılmak istemediğini bildiğimden ikimiz hemen önümüzdeki küçük asansöre bindik; zavallı bu garip yük karşısında ilkin bir an duraksadı, sonra acıyla gıcırdaya gıcırdaya sekiz katı çıktı. Koridorda müzik çalındı kulağımıza, baktık kapı açıktı ve La Estrella'nın ilk duyduğu şey şu Montuno ezgisi "Cienfuegos" oldu ve Eribo bir grup insanın ortasında durmuş şarkının *montuno*, yani temposuz koro bölümlerini açıklıyor, Cué ağzında ağızlığıyla sigarası bir aşağı, bir yukarı dolaşarak onun her sözünü onaylıyor, Franemilio kapının yanında, elleri arkasında, bir kör gibi duvara yaslanmış duruyordu: Nerede bulunduklarını parmak uçlarıyla diğer insanların gözleri ve kulaklarıyla yaptıklarından daha iyi algılayan körler gibi. La Estrella onu görünce kötü bir tepki gösterdi ve suratına alkole yatırılmış en seçme sözcüklerini haykırmaya başladı, Bok, orospu çocuğu, beni aldattın ve ben ne demek istediğini anlamadım ve neden diye sordum, o da, Çünkü Fran burada ve piyano çalacak ve ben eşlik meşlik istemem, kula-

ğını aç da dinle, şarkı markı söylemiycem, dedi ve Franemilio onu işitti ve ben bırakın ağzımı açmayı daha düşünmeye bile zaman bulamadan, Aklını mı kaçırdın? Ben evde piyano çalacak adam mıyım, dedi yumuşak sesiyle. Haydi Estrella, hadisene, gir içeri, burada müziği getiren sensin, bunun üzerine Estrella gülümsedi, ben de Hey millet, dikkat, diye bağırdım ve pikabı kapatmalarını söyledim, çünkü La Estrella gelmişti, herkes alkışladı. Gördün mü, sana demedim miydim, dedim ona, Bak, demedim miydim? Ancak beni dinlemiyordu, şakımaya başlamak üzereydi, derken Bustrofedon ve hemen ardından Edith Cavello ellerinde birer içki tepsisiyle mutfaktan çıkageldiler; La Estrella Edith geçerken tepsiden bir içki alıp bana, O burada ne arıyor, dedi. Edith onu duyup döndü ve Hey, sen, bana bak, burada olmaması gereken ben değilim, ben senin gibi bir hilkat garibesi değilim, dedi; La Estrella da bardağı alırken yaptığı devinimin bir eşiyle içkiyi Franemilio'nun suratına fırlattı, çünkü asıl hedef olan Edith Cavello çabucak başını eğmişti, ama yana çekileyim derken tökezledi ve Bustrofedon'a tutunmaya çalışarak adamın gömleğine yapıştı, Busrofedon da tökezledi ancak güçlü bir denge güdüsüne sahip olduğundan, Edith Cavello'nun da jimnastik diploması bulunduğundan ikisi de düşmediler ve Bustro ağsız çifte perende atmış bir trapezci gibi bizleri selamladı ve La Estrella, Franemilio ve ben dışında herkes alkışladı: La Estrella Franemilio'dan özür dilemekte olduğu ve koca mor butlarını ılık geceye açarak kaldırdığı eteğiyle adamın yüzünü sildiği için, Franemilio hiçbir şey göremediği için, bana gelince, kapıyı örttüğüm ve herkese lütfen seslerini hafif bir uğultuya indirmelerini, neredeyse gece yarısı olduğunu, parti için izin almadığımızı, polislerin her an kapıya dayanabileceğini söylediğim için. Herkes sesini kesti. Franemilio'dan özür dileme faslı sona erdiğinde bana dönüp, Peki, emprezaryo nerede, diye soran La Estrella dışında ve Franemilio bir şeyler uydurmama fırsat tanımadan, Emprezaryo gelmedi çünkü Vitor gelmedi, Cué'nin ise televizyoncularla arasında özel bir çekişme var, demez mi. La Estrella gözlerini kaşları denli incelinceye dek kısarak bana bet bet baktı ve Demek beni aldatıyormuşsun, dedi ve tüm atalarım ve Niepce'ye varana dek tüm ustalarım üstüne kimsenin, yani emprezaryonun gelmediğinden haberim yoktu diye yemin etmeme fırsat vermeden dedi ki, Ne bok yersen ye, şarkı markı söylemiycem ve kendine içki doldurmak için bir hışım mutfağın yolunu tuttu.

Sanırım bu duygusu karşılıklıydı ve konuklarım da La Estrella kadar aynı gezegende yaşadıklarını unutmaya kararlıydılar, çünkü La

Estrella gece boyu mutfakta oturup yedi, içti, gürültü yapıp durdu, Bustrofedon ise odada kalıp tekerlemeler uydurdu. Kulağıma çalınanlardan biri şöyleydi: *Tres tristes tigres en un trigal** ve pikapta Beny More "Santa Isabel de las Lajas"ı söylüyordu ve Eribo yemek masasına ve pikabın yanına vurarak tempo tutuyor, Ingrid Bergamo ile Edith Cavello'ya ritmin soluk almak gibi doğal bir şey olduğunu, dünyada herkesin nasıl cinselliği varsa aynı biçimde ritm duygusu olduğunu, bilindiği üzere bazı insanların iktidarsız olduğunu, frijit kadınlar bulunduğu gibi iktidarsız erkeklerin de bulunduğunu, ancak kimsenin buna dayanarak cinselliği yadsımadığını, kimsenin ritmin de varlığını yadsıyamayacağını anlatıyor ve Ritm cinsellik gibi doğaldır ancak bazılarında bastırılmıştır -kullandığı sözcük buydu- ve onlar ne bir çalgı çalabilirler ne dans edebilirler ne de uyumlu şarkı söyleyebilirler, diyordu, Buna karşılık böyle bir sorunu olmayanlar da vardır ve bunlar dans eder, şarkı söyler, dahası birkaç vurmalı çalgıyı birden çalabilirler ve cinsellikte de durum aynıdır; iktidarsızlık ve frijitlik ilkel toplumlarda bilinmez çünkü bu insanlar cinselliklerinden utanmazlar, ritm duygularından utanmadıkları gibi ve bunun içindir ki Afrika'da ritm duygusu cinsellik denli gelişkindir, dedi ve ekledi, İddia ediyorum eğer birine özel bir ilaç verilirse, marijuana ya da öyle bir şey değil, meskalin gibi bir ilaç, sonra herkese bilgisini göstermek için bu sözcüğü yineledi ya da LİSERJİK ASİT -artık müziği bastırarak bağırmaya başlamıştı- verilecek olursa o kişi herhangi bir vurmalı çalgıyı iyi ya da kötü çalabilecektir, hani bir sarhoşun kimi kez daha iyi, kimi kez daha kötü dans etmesi gibi. Ayaklarının üstünde durmayı becerdiği sürece, diye geçirdim içimden ve kendi kendime amma bok iş dedim, derken bu bok sözcüğüne takıldım, tam bok sözcüğünü düşünürken La Estrella mutfaktan çıkıp, Bok, Beny More, amma boktan şarkı söylüyorsun, dedi ve elinde iki bardak, bir birini bir ötekini yudumlayarak yanıma geldi ve herkes müzik dinler, konuşur ya da söyleşirken ve Rine balkona çıkmış Havana'da *el mate* denilen o aşk oyunlarını oynayarak giderek mutsuzlaşırken, yere oturup sırtını kanepeye yasladı, bir yandan içerken diğer yandan yerlerde yuvarlanıyordu; derken elinde boş bardaklar iki seksen uzandı ve kanepeye boylu boyunca serildi, modern olmayıp sepet örgü, ahşap ve hasırdan ya da *pajilla*'dan yapılma antika Küba biçimi kanepenin dosdoğru altına gi-

* Kitabın -özgün- İspanyolca adına gönderme. (ç.n.)

rip orada sızdı ve altımda bir ispermeçet balinasının iç çekişlerini andıran horultularını duyuyordum ve La Estrella'yı göremeyen ya da görmeyen Bustrofedon bana, Nadar, *mon vieux*, balon mu şişiriyorsun, diye sordu (onu iyi tanırım), osurduğumu söylemek istiyordu ve bir zamanlar Dali'nin Osuruklar bedenin iç çekişleridir dediğini anımsadım ve iç çekmenin ruhun osuruğu, horlamanın ise düşlerin iç çekişleri ve osurukları olduğu geldi aklıma ve neredeyse bir kahkaha patlatıyordum. Oysa La Estrella kendisini tasalandıracak böyle düşüncelerden uzak horlamayı sürdürüyordu. Ansızın bu gecenin fiyaskosunun bana, yalnızca bana ait olduğunu ayrımsadım; bunun üzerine kalkıp mutfağa gittim, bir içki doldurup sessizce yuvarladım, yine sessizce kapıya gidip dışarı çıktım.

Üçüncü seans

Doktor, ne dersin, tiyatroya dönsem mi? Kocam şimdi tek derdimin hiç tüketmediğim sinirsel enerji fazlası olduğunu söylüyor. Hiç değilse, eskiden, tiyatrodayken başka biri olduğumu düşleyebiliyordum.

ŞARKILARINI DUYDUM

Sokaklarda kaç saat yürüdüğümü ya da nerede olduğumu anımsamıyorum, çünkü aynı anda her yerde birdendim ve gecenin ikisinde eve dönerken ve Tilki ile Karga'nın önünden geçerken bir adamla iki kızın çıktığını gördüm; kızların biri çilli, koca memeliydi, diğeri ise Magalena'ydı ve beni selamladı ve kız arkadaşıyla ve bana damdan düşercesine, İlginç birine benziyorsun diyen kara gözlüklü bir yabancı olan erkek arkadaşıyla tanıştırdı ve Magalena benim için, O bir fotoğrafçıdır, dedi, adam da geğirti gibi bir inlemeyle, Aaah, demek fotoğrafçısınız, bize katılsanıza, dedi; acaba Magalena bir pazar yerinde çalıştığımı söyleseydi ne diyecekti diye düşündüm: Aaah, demek hamalsınız, bir proleter, ne ilginç, bize katılsanıza, bir içkimizi için. Sonra adam adımı sordu, ben de Mojoly-Nagy dedim, Aaah, Macaristan'dan mısınız? dedi. Aaah, yok, Vulgaristan'danım, dedim ve Magalena gülmekten kırıldı, yine de onlara katıldım ve Magalena kadınla, yanım sıra yürüyen adamın karısıyla önden gidiyordu ve kadın bir Kü-

ba Yahudisiydi, adam ise Yunanlıydı, kökenini bir türlü çıkartamadığım yabancı bir aksanla konuşan bir Yunan Yahudisi ve sanırsam bana fotoğrafçılığın fizikötesini açıklıyor, topu topu bir ışık ve gölge oyunu olduğunu, gümüş tuzlarının (Tanrım, gümüş tuzlarıymış, herif Emil Zola devrinden kalmaydı!) yani paranın özünün insanları nasıl ölümsüz kıldığını görmenin çok duygulandırıcı olduğunu, bunun varlığın hiçliğe karşı savaşımında eften püften (neden tatsız tuzsuz değil) silahlarından biri olduğunu anlatıyordu; bense hep bu aşkınlık bokunu cennetten çıkma kudret helvasıymışçasına yutan bu çok bilmiş fizikötecilerle karşılaşmak için bende eşek şansı olmalı diye düşünüyordum ama Pigal'e varmıştık ve tam içeri girecekken Raquelita, ay, bağışlayın, Manolito el Toro karşımıza çıkmaz mı. Magalena'yı yanağından öper ve Nasılsın arkadaş, der, Magalena da onu can dostuymuş gibi selamlar, benim yanımda duran şu filozof da kadının elini sıkıp, Ya senden n'aber, seni gidi Rus kırması, dediğini duyunca, Şu senin hanım arkadaşın da pek ilginçmiş, diye söze karışır; ben de Yunanlı beyimize hem tanıştırma hem düzeltme amacıyla, Dostum Senor el Toro, Manolito, bir arkadaş, derim, Yunanlı da benim çoktan bildiğimi anlamaya başladığını anlatmaya çalışarak, Bu daha da ilginç, der ve Manolito giderken ben atılırım, Ya sen Eflatun, demek *efebos*'*tan hoşlanıyorsun? O da sorar, O dediğin de ne, diye, ben de, Demek Manolito gibi delikanlılardan hoşlanıyorsun, o da, O kız gibi delikanlılardan mı? Elbet, der ve sonra oturup Rolando Aquilo ile dans orkestrasını dinleriz; çok geçmeden Yunanlı, Karımı neden dansa kaldırmıyorsun, diye sorar, ben de ona dans etmediğimi söylerim, o da, Olanaksız, dans etmeyen bir Kübalı ha, der, Magalena, Bir değil, iki Kübalı, çünkü ben de dans edemem, der. Ben de ona, Herhalde bir Kübalı erkekle bir Kübalı kadın demek istiyorsun, derim, Magalena orkestranın çalmakta olduğu "Fly me to the Moon" şarkısını mırıldanmaya başlar, ama her geçtiğinde uçur sözcüğünü vurgular. Sonra yerinden kalkıp Havanalı kimi melez kadınlara özgü o pek çekici yapmacıklı tavırla "z" lerin üstüne basarak, İzninizle, der, Yunanlı Yahudinin karısı, Ölü Deniz'e bin gemi indiren bu Helen, Nereye gidiyorsun, diye sorar, Maga da, Tuvalete canım, der, kadın, Ben de gelicem, der ve bir iki Parisçe aldatılmayı hiç dert etmezmiş gibi görünen çağdaş bir Menelaus olan Yunanlı kalkıp hanımlara yol verir ve onlar gidince yine yerine oturur ve bana bakıp gülümser. İşte o zaman kafa-

* Isp. Parlak çocuk. (ç.n.)

ma dank eder. Hassiktir, derim kendi kendime, Burası Lesbos adası! Aynı rengin iki tonunun bileşimi, Antonioni'nin Le Amiche diye adlandıracağı ve Romero de Torres'in en kaba fırçasıyla resimleyeceği, Hemingway'in ise biraz daha incelikle tanımlayacağı iki kadın tuvaletten dönüp oturduklarında ben, Bağışlayın, ama gitmem gerek, sabah erken kalkmalıyım, derim; Magalena, Ah, ama ne kadar erken gidiyorsun, der, ben de onun şarkısına uyarak, Senden bir parça götürüyorum yanımda, derim; güler, Yunanlı kalkar, elimi sıkar, Sizinle tanışmak büyük bir zevkti, der, Rica ederim, o zevk bana ait, derim; sonra hiçbir zaman Solomon'u, dahası David'i bile olamayacağım İncil'den fırlama yüce rahibenin elini tutup, *Encantado*,* derim ve çıkarım. Magalena kapıda bana yetişip, Gerçekten gidiyor musun, diye sorar, Neden sordun, derim; Bilmem, ama öyle erken, öyle apansız gidiyorsun ki, deyip eğer bu denli sık başvurmasa bayağı hoş olacak bir el hareketi yapar; Dert etme, ben iyiyim, daha bir kederli ama daha da akıllı, derim, gülümser ve aynı el hareketini yineler, *Adios amor,* derim, *Ciao* der ve masaya döner.

Eve dönmeyi düşünür, evde birileri kalmış mıdır diye merak ederim ve Saint John Oteli'ni geçerken *traganiqeles*'in, yani kumar makinelerinin, hiçbir zaman bir tekini bile geri alamayacağımdan içlerine metelik atmadığım lobideki o tek kollu haydutların değil de, barda şarkı söyleyen diğer Helen'in, Elena Burke'nin albenisine karşı koyamayıp onu dinlemek için bara oturur ve o programını bitirdikten sonra da kalırım, çünkü Miami'den bir caz beşlisi gelmiştir, Van Heflin'in babasıyla Gerry Mulligan'ın anasının oğluna benzer bir saksofoncusu bulunan duruk ama nitelikli bir beşli; yerime yerleşip "Tonight at Noon"u çalışlarını dinlemeye, içmeye ve dikkatimi yalnızca sesler üzerinde yoğunlaştırmaya koyulurum ve orada, Elena'nın masasında oturup ona bir içki ısmarlamaktan, eşliksiz söyleyen şarkıcılardan ne denli hoşlanmadığımı, kendisinden, yalnızca sesinden değil, ona eşlik edenlerden ne denli hoşlandığımı anlatmaktan keyif duyarım ve piyanodakinin Frank Dominguez olduğunu düşününce hiçbir şey söylemem çünkü bu sarhoş bir budalanın anlattığı her anlama gelen lastikli sözler adasıdır ve ben gerçekten öyle olduğu bu kadar açık olmasa yaşama hangi açıdan bakmamız gerektiği konusuna rahatça başlık olabilecek "Dünyada Olmaz Peşimdeki" (Straight No Chaser) şarkısını dinlemeyi sürdürürüm ve tam o anda otel müdürü az önce kumar oynayıp sürekli

* İsp. Memnun oldum. (Erkekler için). (ç.n.)

kaybeden biriyle tartışmaktadır, herif üstüne üstlük sarhoştur ve tabancasını çekip müdürün kafasına doğrultur; müdür gözünü bile kırpmaz ve daha ağzını açmadan iki insan azmanı ortaya çıkar ve sarhoşu yakalarlar, silahına yapışır, herifi iki yumrukta duvara yapıştırırlar; müdür kurşunları boşaltır, şarjörü yuvasına sürüp boş silahı olup biteni henüz kavrayamamış olan sarhoşa geri verir ve azmanlara adamı silkemelerini buyurur, onlar da adamı ite kaka kapıya götürüp dışarı atarlar, pestilini çıkartmadıklarına bakılırsa adam dişli biridir; derken Elena ile bardakiler ortaya çıkarlar (müzik susmuştur) ve Elena bana neler olduğunu sorar, bilmem ne zaman ona olanları anlatacakken müdür, *Aquí no ha pasado nada*,* diyerek onları kışkışlar ve bir el işaretiyle cazcılara müziklerine geri dönmelerini buyurur, beşli beş kişilik bir piyanola gibi yarı uyuklayarak bu buyruğu yerine getirir.

Girişte bir şamata daha koptuğunda çıkmak üzereyimdir, bu kez olay Albay Ventura'nın gelişidir ve her gece yaptığı üzere Gök Kulübü'nde yemeğe ve söylentiye göre bu üniformalı katilin metresi, çatı bahçesinde memnun mesut melemekte olan (benim ve kendisinin açısından) ozan Minerva Eros'u dinlemeye gelmiştir ve müdürü selamladıktan sonra Ventura dört silahşörüyle asansöre biner, on on iki silahşör ise lobiye dağılırlar ve ben düş görmediğimden eminimdir ve bu gece başımdan geçen tüm tatsızlıkları toplayıp art arda üç ettiklerini görünce kollu kumar makinelerinde şansımı denemenin tam sırasıdır der ve bir labirenti andıran cebimden bir teklik çıkarırım, tekliğin üstünde Minotauros kabartması yoktur, çünkü Amerikan Centi değil gerçek Küba Reali'dir ve parayı makineye atıp kolu, Şans Tanrıçası'nın tek kolunu çeker, diğer elimi de gümüş yağmurunu yakalamak için makinenin para deliğine ters dönmüş bir bereket simgesi gibi dayarım. Çarklar döner, önce bir portakal, sonra bir limon, az sonra da birkaç çilek belirir. Makine ürkünç homurtular çıkartıp sonunda durur ve resimler benim varlığımla sonsuzlaşan bir sessizlik içinde yerlerine otururlar.

Kapım kilitli. Her zamanki bağlılığıyla Rine kilitlemiş olmalı. Kapıyı açıyorum, daha bu sabah gündelikçi kadının zoruyla oluşan o yabancı düzenin yerini alan dost karmaşayı görmüyorum, görmüyorum çünkü görmek istemiyorum, çünkü yaşamda düzensizlikten daha önemli şeyler var, çünkü yataklı kanepemin, evet efendim, artık kane-

---

* İsp. Burada hiçbir şey olmadı. (ç.n.)

pelikten çıkıp tümüyle yatak olmuş o nesnenin ak çarşafları üstünde, o tiril tiril bayramlık çarşafların üstünde iğrenç bir leke gibi uzanmış, memeli deniz yaratıkları takımından o koskoca çukulata rengi pislik yığınını görüyorum, evet, bildiniz, yatağımın ak göklerini giderek genişleyen kara bir güneş gibi cüceleştiren bu birinci dev yıldız Estrella Rodriguez'den başka kim olabilir: La Estrella yatağımda uyumakta, horlamakta, ağzından salyalar akıtıp, terleyip garip sesler çıkartmaktadır... Bütün bunları yeniklerin alçakgönüllü felsefesiyle sineye çekip paltomu, boyunbağımı ve gömleğimi çıkartırım. Buzdolabına gidip bir şişe soğuk süt alır bir bardağa doldururum. Bardağın içindeki süt tadında olabilir ama rom gibi kokmaktadır. Bir bardak daha içerim. Yarılanan şişeyi buzdolabına koyar, bardağı evyenin içine atarım ve bir bardak denizine gömülür. O gece ilk kez havanın ne denli boğucu olduğunu duyumsarım: Gün boyu böyle olmuş olmalıdır. Atletimi ve pantolonumu çıkartır, kısa donlarımla kalırım ve pabuçlarımla çoraplarımı da çıkartıp oldukça sıcak, ancak kentten ve geceden daha serin olan tabanı hissederim ayaklarımla. Banyoya gidip ağzımı yüzümü yıkarım, duşun altında bir zamanlar buz olan şeyin soluk bir anısı, büyük bir su birikintisi çarpar gözüme, ayaklarımı daldırırım ama ancak serindir. Rine Sadık'ın stüdyo katı dediği bu aptal evin tek odasına dönüp yatacak bir yer aramaya başlarım: Kanepe, hani şu sepet örgü ve ahşap olan, çok sert, yer ise sırılsıklam, pis ve sigara izmariti dolu ve eğer bu gerçek yaşam değil bir film, insanların gerçekten öldüğü şu filmlerden olsaydı banyoya girerdim ve küvetin içinde üç parmak su olmaz, küvet içinde rahatlıkla uyuyabileceğim iyice ağartılmış tertemiz bir yer olurdu, pasaklılığın en büyük düşmanı ve ben sahip olmadığım battaniyelere sarınır, azgelişmiş (kuşkusuz mercek yeterince açık kalmadığından develope edilememiş) bir Rock Hudson gibi dürüst ve erdemlilere özgü uykuyu uyur ve ertesi sabah La Estrella orkestra olmaksızın, ancak sesi çıkmakla birlikte kendisi görünmemek gibi olağanüstü bir becerisi olan Bakaleinikoff'un müziği eşliğinde şarkı söyleyen Doris Day olurdu. (Natalie Kalmus'un içine edeyim: Silvestre gibi konuşmaya başladım!) Ama gerçeğe döndüğümde güneş doğmakta ve bu canavar yatağımdadır ve yorgunum ve senin, Orval Faubus ve dünyada herhangi bir başkasının yapacağını yaparım. Yatağı*ma* girerim. Bir kıyıcığına.

Dördüncü seans

Ben küçük bir kızken olmuş olmalı. Tek bildiğim, turuncu, kırmızı ya da altın sarısı bir teneke kutum vardı, içinde çukulatalar, şekerlemeler ya da kurabiyeler dururdu. Kapağında bir manzara resmi, baştan aşağı kehribar boyalı bir göl ve üstünde birkaç tekne, bir kıyıdan diğerine giden motorlar ya da yatlar, sonra bir iki opal rengi bulut ve dalgalar, yumuşak, yelken açmaya elverişli dalgalar. Her şey öylesine dingindi ki orada yaşamak büyük bir keyif olurdu, teknelerde değil de kıyıda, şeker kutusunun kenarında oturup sarı teknelere, dingin sarı göle ve sarı bulutlara bakarak yaşamak... Hastalandığım bir gün verdiler kutuyu bana ve onu yatağıma almış olmalıyım, çünkü bu manzaranın içinde olduğumu düşledim ve hâlâ sık sık bu düşü görürüm. Bir zamanlar annemin söylediği bir şarkı vardı, şöyle bir şey: "*Kürekleri bırak kayıkçı bey, çünkü kürek çekişin hoşuma gidiyor*" (sonra küreklerin çe-

kilmesine bayılan güzel kadınla batma korkusundan küreklerini bırakmaya yanaşmayan kayıkçı arasında tatsız bir tartışma başlardı, ama ben bu bölümü dinlememiştim çünkü uyuyakalmıştım ya da her nedense dinlememiştim işte). Bu şarkıyı dinledim, dinledim ve o gölün kıyısında oturup o sonsuz dinginlikte teknelerin sessiz gidiş gelişlerini izlediğimi sandım.

AYNALI LABİRENT

I

Ben ve Silvestre Nacional Oteli'nden aşağı, O sokağı boyunca arabamla ilerliyorduk ve tam 23'üncü sokağı geçip Maraka Kafeteryası'nı bir osuruk hızıyla geride bıraktığımız anda Silvestre *Işıklar*, dedi, *Ne*, diye sordum, *Farlar Arsen, ceza yiyeceksin*; dedi çünkü saat yediyi geçmişti ve biz O'nun yumuşak eğimi boyunca kayarak 23'üncünün bağrına dalana dek hava kararmıştı, oysa ben farları yakmamıştım çünkü üstü açılan arabada geceyle gündüzü ayırt etmek zordur. Biliyorum, şimdi oradan biri çıkıp ne dediğimi bilip bilmediğimi soracak, üstü açılır arabanın üstü açık araba olduğunu ve her şeyin, havanın, iklimin, dahası zamanın oradan daha iyi seçildiğini bilmez miymişim? Ne dediğimi hiç bilmez miyim ve bu soruyu yönelten o kimliği belirsiz kişi ya da kişilere ilk ve son kez şunu belirtmeliyim ki ben yalnızca şöyle dedim -bakınız yukarısı- "Üstü açılan arabada geceyle gün-

düzü ayırt etmek zordur", evet tastamam böyle dedim. Gereksiz ayrıntılara girmedim: Dostum ve ben Proustçu değiliz, yani aslında Proustoşlar olmayı yeğlerdik: Silvestre ve Arsenik gönüldaşlar; söz aramızda, arabanın üstü açık mı kapalı mı söylemedim: Açık, ama aslında söylemek isteyip de söylemediğim şey şu, üstü açılan bir arabaya sahip olma bahtına erenler benim sayıp dökmeme gerek kalmadan bu sayısız nitelikler listesini bilirler; onun için sözüm yalnızca 11 Ağustos 1958'de, öğle sonrasının, daha doğrusu akşamüstünün beşiyle yedisi arası, saatte altmış-seksen mille Malecon boyunca üstü açılır arabada hiç gezinmemiş olanlara: Yaz akşamı güneşi olanca kızıllığıyla batıda, günbatımını bir üstün yapıma, görkemli Technicolorla çekilmiş bir dinsel filmin vıcık vıcık duygusal finaline dönüştürerek neredeyse büyük bir fiyaskoya neden olacak kadar güzelleştiren bulutlar arasında çivit mavisi denizde batarken gezmek ne büyük bir ayrıcalık, ne coşku, günün en güzel saatlerinde nasıl da cana can katan bir yaşantıdır. Allahtan o akşam böyle bir üstün yapım yoktu, yine de kent bir gülpembe bir kehribar kesiliyor, derken üstlerde somon pembesine bürünüyor, altta ise denizin mavisi koyularak neredeyse leylak, dahası mor olmakta ve yalnızca büyük bir özenle dökülmüş, köpük köpük dövülmüş, üstleri şeker kaplı merengler gibi, aman Allah! pembeye, krem rengine bulanmış beton gökdelenler su üstünde kalana dek kıyıyı kaplayıp sokaklara, evlere yayılmakta (başımın çevresinde akşam havasından bir ağıl, arabanın hızı göğsümle omuzlarım arasında ikinci bir yürek çırpıntısı, bütün bu güzellikleri izleyip giderken şu Silvestre denen herif *Farlar* diye tutturmaz mı), elbet ben de farları yaktım. Ancak her nedense uzunları yakmışım, ışık dosdoğru önümüze fışkırdı: Direksiyondan ta sokağın sonuna dek uzanan undan, dumandan ve keten helvasından bir ırmak. Silvestre, *Görür görmez dur,* dedi. Yine farlardan söz ettiğini sandığımdan *Yandıklarını görmüyor musun piç herif,* dedim, o da *Piliçleri görmez olur muyum,* diyerek gözlerini içlerine yumurta kırılmış birer fincan gibi devirdi (gözleri sarı sarıdır), varla yok arası boynu gömleğinin yakasından dışarı fırlamıştı ve başını ön cama öyle bir yapıştırdı ki görünmez bir kamyona tosladığımızı, ancak ona bakmaktan, ön cama yapışmış gözlüklü suratını, cama sürtünen camı izlemekten çarpışmanın şangırtısını ve sarsıntısını duyamadığımı sandım. Bu arada araba O'dan aşağı kaptırmış kendi kendine gidiyordu ve bakınca (sokağın boş olduğunu biliyordum: Son beş yıldır laf olsun diye araba kullanmıyordum a!) *onları* gördüm! Fren pedalını köklememle araba bir çığlık eşliğinde zınkkadanak durdu, fren

çığlığı oracıkta tüpten çıkan diş macunu gibi canı ağzından çıkan bir yayanın Lorcavari acılı feryatlarına dönüşerek Humboldt Sokağı'nın penceresiz yapılarında yankılandı. Bunun sonucunda sokak insanlarla doldu, küçük kasaba istasyonlarındaki politikacılar gibi arabada ayağa kalkıp ciğerlerimin olanca gücüyle *Her şey yolunda millet, dağılın! Her şey yolunda,* diye bağırmak zorunda kaldım (aslında "Romalılar, vatandaşlar, liretlerinizi bana verin" sözleri dilimin ucuna gelmedi değil hani). Ama kalabalığın toplaşma nedeni biz değilmişiz.

Herkes sokakta yürüyen iki sarışını ya da yinelenmiş tek sarışını izliyordu, bizim şamatalı duruşumuz yalnızca bir bahaneydi (aslında bu bahaneye pek gerek yoktu: Sarışınlar başlıbaşına birer bahaneydiler, dahası Maraka ile Kimbo kafeteryaları arasında, güneybatı-güney doğrultusunda kaldırım boyunca Saint John'dan Pigal'e uzanan güzergâhta bu hamintolar, haytalar, herifçioğulları, hırbolar ve homolarla homongoloslar takımı her zaman hazır ve nazırdırlar, sokak lambasının ya da ıstakoz tezgâhının yanında, kahveci büfesinin küçücük salonunda, sarı gazete barakasında ve sokağın karşısındaki bir başka küçük kahvecide toplaşırlar. Çifte büfelerin -siperli sataşmalar için hazırlanmış bu yeraltı sığınaklarının- önünde elleri böğürlerinde öylece durup kapılara yığılırlar), derken adamlar ıslık çalmaya, laf atmaya, uluyup bağrışmaya başladılar: "İtmesenize *cabrones!*"*, "Lütfen bırakın da geçeyim!", *"Introito ad altarem Deae"***. "Azıcığını da biz götleklere bırakın!", "Kadınlara ölüm!", "İsviçreli cadılar" diye bağıran biri bile çıktı. Ancak en müthiş sataşma dar geçitten geldi, birisi ellerini ağzına dayayıp bir böğürtü kopardı (hep buralarda dolanan Bustrofedon olmalıydı, sesi Bustrofedon'unki gibi soğuk ve kısıktı, ancak yüzde yüz emin değilim), sonra bu tuhaf herif, bu ruh pusulası avaz avaz *Sarışın sarışının başını çekiyor,* diye bağırdı ve herkes, çok sert fren yaptığım için suratı sonsuza dek ön cama yapışmış olan Silvestre dahil Batı dünyasının tüm çapkınları makaraları koyverdiler (sarışınlar artık bize doğru gelmiyorlardı: Sanki arabanın üstündeydiler, çünkü yokuş aşağı iniyorlardı ve turist ya da Amerikalı dansçılar olmadıklarını, gerçek birer Kübalı olduklarını fark ettim; doğal olarak bu sonuca varmamın nedeni yalnızca sokağın ortasında yürümeleri değildi: *El Maestro* Innasio'nun otuz yıl önce New York'ta, o zamanlar şimdiki Havana kadar yabancı bu kentte bize yeni bir ezgi öğretti-

* İsp. Keçiler. (ç.n.)
** Lat. Tanrıçanın sunağına gireyim. (ç.n.)

ğinde sözünü ettiği aynı nedenden anlamıştım: "Salına salına, benzersiz bir zarafetle yürümeyenler dişi Kübalılar olamazlar"). Silvestre başını vurduğu için mızıldanıp duruyordu, ona *Ya ön camını yağ içinde bırakmana ne demeli* dedim. Tabiatıyla işin girgirındaydım, ama sözlerimin ne başına ne de sonuna kulak verdiği yoktu. Yepyeni, bembeyaz saf keten takım elbisemle köpekbalıklarının kaynaştığı sulara, lavlara, bir bataklığa -kısaca yüz kızartıcı bir duruma- düşmeden dinleyeyim diye beni mizana gabya çubuğunun istralyasına bağlanmış bir Odysseus'a dönüştüren o kadınlardan birinin sesi olmasaydı benim de kulak vereceğim yoktu aslında: Bu ses, sirenlerin ezgisi, *Arsen,* diye seslenmekteydi, başımı kaldırıp bakınca yanıbaşımızda çifte sarışını görmez miyim, doğaldır ki gördüğüm tül ya da organdiden (sarışınların biri sonradan, elbisesi bumburuşuk olduğunda, organza, diye düzeltecekti yanlışımı ve o anda bana orgazm diyormuş gibi gelecekti) ya da incecik bürümcükten yapılmış iki giysidir, tam gözümün önünde bulunan arabamın mavi ufkunda dört bohçaya dönüşmüşlerdir ve solgun boyunlarının menekşe rengi bitiminde (ikisi de morlara bürünmüştür) iki çift ak göğüsün başlangıcını görürüm, sokak lambasının tungsten ışıkları altında süt beyazı, mavimtrak (beyaz arabam kadar mavimtrak) ve iki uzun boyun, kuğumsu değil, kusursuz bir eğitimden geçmiş bir çift beyaz kısrak gibi, hani Lippizaner atları vardır ya, onlardan, sonra altlarındaki boyunların zarif, uzun ve incimsi (beyaz), göğüslerin sütümsü (beyaz) ya da menekşe olduğunun ve herkeslerin (buna biz de dahiliz: Örneğin ben gözlerimi alamıyorum onlardan) şu anda sessiz duran arabamın gözlerden gizlendiği belirli birtakım olağanüstülüklere bakmadan önce kendilerini izlediğinin bilincinde iki olağanüstü (gururlu, enfes) çene ve sonra (bu gezintide aşağıdan yukarı çıkmalıyım) iki geniş, kırmızı etli ağız (ağızları geniş, çünkü bizim mezhebi genişler dişlerini göstermeden gülmekteler, Mona Lisa'nın yeniden gözde olduğundan haberleri var) ve pek narin (bağışlayın dostlar: Başka sıfat bulamadım hiç değilse şu an için) burun delikleri ve aman Allah, ya o dört adet göz! Gözlerin bir çifti mavi ve mavi mavi gülmekte ve göz peruklarını andıran gür kirpiklerle çevrili (ağızlar da kızıl görünmekle birlikte pespembe) ancak, bir iki saniye sonra göreceğim, sizlerin de göreceğiniz üzere takma değiller, sonra açık, düzgün bir alın ve alnın yukarısında şu sıralar pek moda olan kabarık sarı saçlardan bir yele (bu moda yeni yeni yayılmakta ve ancak güzelliğinden pek emin, bu güzelliği sergilemeye pek hevesli, çağdaş bir dilber olmaktan pek gururlu biri Havana sokaklarında bu pufla gi-

bi kabarık saçlarla boy gösterebilirdi, yine de bugüne dek saçı uzun eteği kısalanın savaş alanı yalnız El Vedado ve La Rampa sokaklarıyla sınırlı kalmakta, Havana'nın kendisi yasak bölge sayılmaktaydı), ancak saçlar kabararak yükselir yükselmez açık lavanta rengi bir saç bandınca dizginleniyor, bant kadının doğan güzelliğini çerçeveleyip tarihe geçiriyordu: Modanın çerçevelediği çehre. Kadın insan elinden çıkma bir garabet olduğunda nasıl da bir hilkat garibesi çıkıyor ortaya!

Şimdi, öteki sarışına gelince, ağzını, Jokond gülümsemesini ya da kabarık saçlarını -ayrıca lavanta saç bandını- betimlememe gerek olduğunu sanmam. Diğerinden tek farkı (eğer birbirlerinden ille de ayırmak isterseniz) gözlerinin yeşil, kirpiklerinin daha kısa, alnının daha dar olması. Sağdaki sarışın, tanıdık olan *Arabanı o kadar hızlı sürmemelisin hayatım* diyor: Biraz geri çekilip yandan vuran mor ışıklar altında pürüzsüz parlak yanakları fosforlu gibi ışıldayınca (yüzündeki tek makyaj düzgün Japonsu tenini gözler önüne seren yağlı krem) kim olduğunu çıkartıyorum ve *Livia* diyorum, *Ne yazık ki seni daha önce tanıyamadım. Tanısaydım seni ezerdim ve hastane yolculuğumuz tam bir eğlence gezintisi olurdu.* Doktor önerisiyle esprimle gargara yapar gibi başını arkaya atıyor, sarsılarak gırtlağından yükselip ansızın fışkıran bir kahkaha savuruyor ve gülüşü kadar yapmacıklı bir sesle *Ah Arsen, hep aynısın: Hiç değişmezsin,* diyor. Çünkü Livia bir erkeğin alışkanlıklarını kendisinin saçlarının rengini ya da modelini değiştirdiği gibi değiştirmesini bekleyen kadınlardan. *Sarışınlık sana pek yaraşmış* diyorum. *Bir kadına asla böyle şeyler söylememelisin hayatım* (ya kime söyleyeyim, Liberace'ye mi?) diyor gülüşü kadar yapay bir konuşma tarzıyla: Dudaklar sarkmış ve ıslak, başıma imgesel bir yelpazeyle vurmak ister gibi elini ustaca bana doğru kaldırıyor: *Çok ayıp* (Eğer bu sahne, evet bu bir sahneydi, 1858'de eski Havana'da geçiyor olsaydı romancı Cirilio Vellaverde gerçek bir yelpaze, sedeften oyulmuş sorguçlar, *oymalı çubuklar;* siyah dantel bir yaprak görürdü). *Ay, evet, çok ayıp ediyorsunuz* diyor yankı sesli öbür sarışın. *Çok ayıp! Kim bunlar,* diye soruyor Silvestre, *Anna ve Livia Çoğuldilberler mi?* Livia ilkin miyop bakışını, sonra küstah bakışını, daha sonra *femme fatale* bakışını, daha daha sonra onaylayan bakışını, mutlandırıcı bakışını ve son olarak büyüleyici bakışını yöneltiyor Silvestre'a: Gördüğünüz gibi Livia'nın bir cephanelik dolusu bakışı var ve bu bakışlar el bombalarıyla değiş tokuş edilseler gözleri Batista'nın kışlalarındaki mühimmat depolarına döner. Tanıdık yabancılara saldırı amacıyla

kullandığı bakışın fünyesini ateşleyerek *Sen* diyor ve yediye kadar sayıp Silvestre'ın suratına fırlatıyor. Fünyeli bakış tam suratının ortasında patlıyor: *Sen Arsen'in entelektüel dostlarından olmalısın, öyle değil mi? Öyledir* diyorum *kendisi Ziller Kimin İçin Çanlıyor'un yazarı ünlü Silvestre Isla'dır.* Livia'nın çanak yalayıcısı savaşa katılarak çarpışmanın kaderinin lehimize dönmesini sağlıyor: *O, Çan Kim İçin Çalar değil miydi? Evvet, onu da yazdı, ilkinin devamı olarak* diyorum. *Doğru mu,* diye soruyor Livia'nın can yoldaşı benden çok Silvestre'a. *Hem de dosdoğru* diyor Silvestre hiç bozuntuya vermeden. Zavallıcık, şu anda savaşı yitirdi. *Ayrıca,* diyorum *şu da bir gerzek, şey yani gerçek ki kimi tarihçiler tomurcuklu bir kestane ağacının altındadır diye diretseler bile her iki yapıtını da verimli bir takma ad altında yazmıştır. Ay öyle mi?* Livia bir süper güç olarak araya girme zamanının geldiğini düşünüp bağlaşık siperlerine bir şarapnel bakış gönderiyor, ardından açıkta kalan yerlerime bir göz bombası atıyor. *Hayatım* diye patlıyor *bu ikisinin seni tiye aldıklarını görmüyor musun? Onu tiye aldığım falan yok, yalnızca elini elime almış bulunuyorum. Aslında bir fırsat düşse, başkentini vahşice ele geçirmeyi ve savaşı patlamayla değil fısıltıyla* sonuçlandırmayı yeğlerdim. İspanyolcada o ülkenin adı neydi?* Espri yapmaya çalışmıyorum: Livia'nın başkalaşmış beninin eli bir süredir arabanın kapısında ve yine bir süredir elim elinin üstünde: Bir süredir ellerimiz arabanın kapısının üstünde üst üste: Livia'nın tıpkısının aynısı bu gerçeği görmezden gelmekte. Şu anda ben bir yandan konuşurken diğer yandan onun eline bakarmış gibi yapıp kendi elime bakmaktayım ya da bu ayaklara yatmaktayım. Gülümsüyor. *Ay, evet, doğru,* diyor. Elini elimin altından çekerek Livia'dan yana birkaç santim öteye koyuyor ve *Ay, ne kadar küstahsınız,* diyor ne bana ne Livia'ya, ikimizle Yitik Ruhlar Evreni arasında bir yitim noktasına bakarak. *Adım Mircea Eliade***. Silvestre ve ben aynı anda inanmazlık içinde sıçrıyoruz *Ne? Mirtha Aleada* diye yineliyor: İlk seferinde onu duyamamışız: Zaten başka ne olabilirdi ki. *Ama profesyonel adım Mirtila. Ona bu adı ben seçtim* diyor Livia, *Güzel bir ad, değil mi Arsen? Harika* diyorum en seçme oyuncu sesimle: Kısa süre öncesine dek oyuncuydum da. *İnsanlara ad seçmekte ustasındır. Bir kendime seçemedim* diyor, *Livia benim gerçek adım. Eh* diyorum, *artık kendimi tanıtma sırası bende. Hiç gereği yok,* diyor Mirtha Aleada ya da Mirti-

* T. S. Eliot'ın "Boş Adamlar" şiirinin ünlü son iki dizesine gönderme. (ç.n.)

** Mircea Eliade: Çağdaş Rumen yazarı. Dinler tarihi ve Hint gizemciliği uzmanıdır. Felsefesini yansıtan romanlarıyla tanınır. (ç.n.)

la. *Siz Arsenio Cué'siniz. Nasıl da bildin Şenşatır Mirtila* diyor Silvestre. *Şey, çünkü* tümüyle özümlenmiş bir kültür birikimini gösteren belirsiz bir el hareketiyle *çünkü televizyon izlerim. Ah canım, televizyon izlermiş* diyor Silvestre bana ve Livia'ya, sonra kıza dönerek soruyor: *Sinemaya da gider misin?*

Ay, evet, akşamları boş olduğum zaman diyor Mirtila.

Yalnız mı gidersin Mirtila, diye soruyor Silvestre.

Başkalarıyla gitmediğim zamanlar, evet diyor Mirtila, neredeyse kıkırtıya dönüşecek bir gülücükle ve Livia dayanışma içinde gülmek üzere: Livia Dayanışma, tam adı bu olmalı.

Saf taze. Nedense bu kız bana Maelzel'in mekanik satranç oyuncusunu anımsatıyor diyorum, ama Silvestre artık giderek mastürbasyon - kendi kendin(l)e oynamak- denli özel bir niteliğe bürünen esprilerime ilgi göstermemekte.

Benimle gelecek misin Mirtila, diye yalvarıyor Silvestre.

Ay, olmaz diyor Mirtila.

(Söylevlerine hep Bayım sözcüğüyle başlayan aziz üstadımız Doktor Johnson geldi aklıma.)

Neden olmazmış? Lütfen beni aydınlatma zahmetinde bulunur musunuz diye üsteliyor Silvestre.

(Aşırı kibar konuşma biçimi, diye açıklamada bulundum, ama boşuna, çünkü kendi kendime konuşmaktaydım.)

Gözlüklü erkeklerden nefret ederim diyor Mirtila. *İşte o kadar!*

Gözlüklerimin altına sarı göz takıyorum diyor Silvestre ve ona bir bakış fırlatıyorum. *Ayrıca filimlerde daha yakışıklı görünürüm.*

Hangi filimde, diye atılıyor Livia Lafsokuşturan.

Sana inanmıyorum diyor Mirtila, acımasızlığından çok aptallığından.

Mucizelere inanmaz, oğlum diyor Livia Taşyürek.

Silvestre gözlüklerini çıkartmak üzereydi, ama bu iş çok ileri gitmişti (dünya çapında ilgi odağı olmamaya on saniyeden çok katlanamayan Livia için ise çok uzamıştı) ve birden arkamızdan daha önce neden duymadığıma şaştığım müthiş bir yaygara yükselir: Yolun ortasından çekilmemi ya da basıp gitmemi bekleyen araba kuyruğundan. Yanıp sönen (Livia'yı bir an için hiç çevirmediği filmin ilk gösterimindeymiş ve yıldızların farlarının oluşturduğu ışıl ışıl dalgalarda boğulurken kollarını sallayarak kendini tanıtmaya çırpınıyormuş gibi gösteren) farlar ve korna böğürtüleri arasında sesler gelir kulağıma, özellikle de açık seçik *Erken yatan kolay kalkar, bu sıçanı bile adam*

yapar, diye bağıran tanıdık bir ses. Livia'nın yüzü şan şöhret düşlerinin Daniinarkası'nda kokuşmuş bir şeyler sezmiş gibi bir ifadeye bürünür ve ayakkabılı Karmel rahibeleri arasında inzivaya çekildikten sonra dünyaya geri dönen bir rahibe gibi kenar mahalle diline dönerek *Ağzına sıçtığım, bu ne cüret,* der. Hiçbir şey duymamış ya da anlamamış olan (ya da her ikisi) Mirtila elini bir kez daha elimin altından çekerek söze karışma zorunluluğunu duyar *Ay evet, ağızlarına sıçtıklarım, amma cüret!* Livia *Arsen* der *hemen şuracıkta altın değerinde bir çatı yuvamız var* (önce kiradan söz ettiğini düşünürüm, ama sonra altını mecaz anlamıyla kullandığını, parayı değil, sevgiyi kastettiğini anlarım, tıpkı herkes ev ya da daire derken hep çatı yuvası dediği gibi) ve mosmor kesilmiş kolunu kaldırarak işaret etmeye ancak zaman bulur *Şu köşedeki galibarda apartman.* Kendi ellerimizle yaptığımız trafik salatamızın baskısından çok basıncıyla yola koyulurum. *Bir ara uğra, görüşelim* ve ben çoktan motor homurtularına, egzoz dumanlarına ve gecenin siyah asfaltında beyaz hız dalgalarını bulanık gri lekelere dönüştüren araba lastiklerine kapılmış hızla uzaklaşmaktayımdır. Livia'nın ünlü tropikal kontraltosunu bir yana bırakıp cıyak cıyak bir sopranoyla bağırdığını duyarım: *Beşinci kat, şeyin yanı* ve sesinde tırmanarak yükselen tek bir sözcüğe dönüşen son çığlık

n
ü
r
ö
s
asan

25'inci sokağa sapmak üzere dönerken sesi hâlâ kulaklarımızdadır. *Nasıl buldun,* diye sorar Silvestre. *Kimi,* derim aynı dalga uzunluğunda değilmişiz gibi yaparak. *Kimi olacak, Mirtila'yı* diyerek soru olmayan sorusunu arabanın gerçek tentesi ya da gecenin soluk başlığı gibi üstümüzde asılı bırakır ve o sorunun ağırlığı altında ya da kubbesi içinde 25'inci ile N ve L ile 25'inci sokaklar arasındaki hiçbir zaman pek hoşlanmadığım o kasvetli bölgeden geçeriz. Sonunda Havana Hilton'un köşesinin ve çevresindeki tüm o besleme kılıklı, döküntü pansiyonların, *cafeteria*'ların, yani kahvelerin itiş kakışı, koşuşturması içinde hemen yakındaki alçakgönüllü sokaktan dev boyutlu turistik otele akan insanların, çalışmak üzere daha rahat sabahlayacaklarını bahane

edip gerçekte Radiocentro ve La Rampa yönünde ilerleyen güzel kızlarla dolu geçit törenini izlemek amacıyla kahve içmeye gelen öğrencilerin arasında güvencede konuşurum; *Mirtila'yı mı, bir kadın olarak mı? Fena sayılmaz. Boylu poslu, zarif, nazlanması yok, ama yine de cilveli,* derken yeşil ışık yanınca (trafik bukalemunu senin rengin umut değil lütuf) söylememeye çalıştığım şeyi söylememe zaman kalmaz, ancak hâlâ 25'inci sokakta olduğumu görünce iç sesimin olanca gücüyle kendime lanet okurum, çünkü konuşurken çok düşünüp az söylemekten yolumu şaşırıp Tıp Fakültesi'nin önündeki bu sokağa takılıp kalmışımdır ve o yararsız demir parmaklıklar ardında yatan onca çıplak cesedin, formolün ürkünç dölünde korunan onca ölümlünün karşısında tek kelimeyle kıçım tutuşur. *Gerçekten onu nasıl buldun,* diye üsteler Silvestre Los Presidentes caddesine doğru ilerlerken. Soru nedeniyle değil de en sevdiğim caddelerden birini süsleyerek bölen bahçelerin yanından geçtiğimiz için burada kendimi daha iyi hissetmekteyimdir. Onu hemen yanıtlamalıyım, yoksa bütün gece kafamı şişirir: El Jardin'de yemek yerken, sinemada ve daha sonra soluklanmak ya da en gözde sokak köşem 12 & 23'te kahve içmek için durduğumuzda, en sevdiğimiz içecekleri, sütsüz kahvelerimizi ya da Cocacolalarımızı yudumlayıp son piliçlerin birer birer ah, heyhat, bizimkilere değil de kendi yataklarına gidişlerini izlerken, onu evine bırakıp uyumaya çalışmak, yarın olana dek gece boyu okumak, bu da olmazsa bu gecenin geç saatleri için uygun gördüğüm konuyu, Quentian Kuramı'nı tartışmaya hazır kimi bulursam ona telefon etmek amacıyla evime gidene dek. Diğer bir deyişle gecenin geri kalanını sorusunun iki sivri çatalı üzerinde otururak geçirmek zorunda kalabilirim. Bunun için iyisi mi onu hemen yanıtlamalı ve sonra bırakmalı Elia Kazan *Cennetin Doğusu* filminde sinemaskop ve De Luxe renkli sosyo-fizikötesel saplantılarıyla onu eğlendirip duygulandırsın, kendince az önce görünürde yara bere almaksızın ve bendenizin balta girmemiş ormanlara birlikte gidilecek Kübalı gezgin ünümü sarsmaksızın aşabildiğimiz bu karanlık sokaktan daha gerçek bulduğu o 'asla'lar dünyasında onu mutlu etsin. *Çok safsın, inan bana saf herifin tekisin,* derim.

II

Asansör çalışmadığı için az kalsın dönüp gidiyordum, ama sonun-

da Allah kahretsin deyip merdivenden çıkmaya karar verdim. Derken tam o anda derinlerde bir el fenerinin ışınları gibi parıldayan sokakla yüzyüze geldiğimden bir an duraksadım, sözünü ettiğim yatay bir derinlik, çünkü daha çok bir tüneli andıran uzun koridora baktıkça işlenecek üç, daha doğrusu iki damarı kalmış en derin, en karanlık, en belalı kükürt yataklarından birinde olduğumu anlıyordum: Damarların biri çoktan tükenmişti (asansör), diğer ikisine ise henüz el değmemişti (gidip penceresine seslenebileceğim arka avlu ve o boktan merdiven) ve buraya gelmeyi kendim seçtiğim için akşamın özgürlüğünde açıkhava dinlenceleri olasılığı, özgür istemimle salıverilmemin koşulu o yaşamımın fidyesi/havalandırma deliği artık çok uzak ve erişilmezdi: Salıverilmenin karşıtı. Bir de narkozun sağladığı sonu belirsiz kaçışın mesleki riski vardı. Buraya neden gelmiştim? Bir yerlerden, belki de aşağıdan (aşağıda Jules A. Vernus'un Olağanüstü Esintiler Dehlizi diye adlandırdığı, günlük dilde bizlerin aydınlık dediğimiz yerden başka bir şey olamazdı gerçi) yanıt sayılamayacak birtakım sesler geldi kulağıma, bunlar çekiç sesleriyle onları izleyen yankılarıydı. Anlaşılan asansör onarılıyordu. Basamakları tırmanmaya başladım ve başaşağı bir başdönmesi hissettim/ böyle bir duygu var mıdır? Karanlık bir merdivenden inmekten daha çok nefret ettiğim bir şey varsa o da karanlık bir merdiveni çıkmaktır.

Neden seni görmeye geldim Livia Roz? (Gerçek adın bu mu, yoksa Lilia Rodriguez filan mı?) Beni gerçekten evine çağırdın mı? Dilersen, yapabilirsen iki içten sorumu yanıtla ve o tehlikeli ayraçları unut, e mi. Bir elim/ter içinde/ cilalı mermer parmaklığı kavramış, diğeri/ yumuşak/ rutubetli granit duvara boşu boşuna tutunma çabasında, pabuçlarımın burnuyla fizikötesi bir merdivenin basamaklarını neden saydığımı Silvestre'a asla açıklayamazdım. Sonunda varmış olmalıydım, çünkü görünmez yumruklarım varolmayan bir kapıyı dövüyor ve uzak, tiz, tanıdık bir ses *Geliyorum* diye bağırıyor ya da fısıldıyordu. Bir başka kapının/başka kapıların/ kapıyı çaldığımda verilen bir başka yanıtın düşünü anımsadım.

Silvestre'a neler anlatabilirdim, neler. Bir tanesi Livia Roz'u daha saçları siyahken tanıdığımdı ki bu epey önce olmalı. O capcanlı beyaz teni beni irkiltmiş, koyu mavi gözleri hoşuma gitmiş, doğal sandığım siyah saçlarına şaşıp kalmıştım. Elimi tutup öylece durmuştu, daha doğrusu elim elinde öyle uzun bir süre kalmıştı ki onu (yani elini) unutmuştum. Bizi o sıra henüz yönetmenlik yapmayan, televizyon kameramanı olan Tito Livido tanıştırmıştı. Gülümseyip, eliyle saçlarını

düzeltip, boynunu ritmik bir biçimde sallayıp halat çekme oyunu oynamak ister gibi elime yapıştıktan sonra konuştuğunda, belki de bundan hemen önce ya da bir şeyler söylemek için ağzını açtığında bir tavuskuşunun ayağıyla, papağanın sesiyle, bir kuğunun paytak yürüyüşüyle karşı karşıya olduğumu anladım. *Demek siz* sarsıcı duygu belirtisi bir duraksama *şu ünlü* tanışlık belirten bir yüz ekşimesi *Arsenio Cué'siniz.* Böyle bir soruya ne yanıt verebilirdim? *Hayır, onun aynı adı taşıyan kardeşiyim.* Herkes güldü (öbür Cué de güldü). Tito'nun açıklaması bir rezaletti: *Arsen müthiş bir espri üreticisidir. Bir üretici esprisi* dedim. Gülüşmeler. Kimbilir neden. *Sen* dedi Livia varlıkbilimsel yelpazesini ilk kez kaldırıp o taş kafama vurarak, *çok yaramazsın,* anaçlık taslayan bir tonla *çok yaramaz.* İnanın ne yapacağımı şaşırdım, çünkü elimi hâlâ bırakmamıştı. Derken oyunun bir aşamasında /halat çekme oyununun/ beni kendine çekti, öbür elime /sol/ bakmak için beni öne eğerken herkese kültüre ne denli ilgi duyduğunu göstererek kulağıma fısıldadı: *Ay* Rodrigo de Triana'nın Amerika'yı keşfettiği andaki ses tonuyla *elinde bir kitap var!* (Biliyorum, biraz karışık anlatıyorum, ama görmeliydiniz, görüp duymalıydınız. Duymalıydınız diyorum, çünkü yalnızca görseydiniz, örnekse bir camın ardından gözünüze şöyle bir ilişseydi aramızda muzır bir şeyler geçtiğini sanırdınız). *Adı ne?* Kitabı uzattım. Okumayı yeni sökmüş biri gibi heceledi *Irmağın-Ötesinde-Ağaçların-İçinde.* Yüzünü tiksintiyle buruşturdu. *Eminguey? Eminguey mi okuyorsunuz? Evet, ara sıra,* sanırım böyle bir şeyler geveledim. *Artık onun modası geçmedi mi?* Sanırım gülümsedim: *N'apıyım çocukken hastaydım.* Tito kulağına öfkeli öfkeli bir şeyler fısıldadı, Livia ağzını noktasız ünlem işareti gibi açarken atıldım *Kaçırdığım kitaplara yeni yeni yetişiyorum.* Şimdi dolgun pembe dudaklarıyla gülümsüyordu (anımsıyorum, o gün yüzünde hiç makyaj yoktu) ve gülüşü *Ne kadar cahilim* diyor, ancak gerçekte *Zavallı sevgilim, pek çağdışı kalmışsın* anlamına geliyordu, ağzından dökülen ise şuydu: *Bağışlayın* nazikçe duraksayarak *size "sen" diyebilir miyim?* Yepyeni, son derece samimi bir başlangıç.

Elbet dedim *bitterbiye diyebilirsiniz.* Ben böyle deyince bir şükran armağanı olarak elimi sıktı. *Teşekkür ederim:* Vurgulamalara bayılıyordu. Diğer eliyle kitaba uzandı. *Lütfen bir saniye verir misin,* dedi. *Artık gitmeliyim* diyerek elini ceketimin içine daldırıp (ancak o zaman elimi bırakmış olduğunu fark ettim, elim çocukların kas tepkilerini ölçmek için kollarını duvara dayayarak oynadıkları oyundaki gibi havada kalakaldı: Başlangıçsal dinamik gerilim) kalemimi bulup çıkar-

dı, *Sana telefonumu vereyim,* dedi bir yandan yazarak *ararsın artık.* Kitapla kalemi geri verdi (Görmeyen gözlerle numaraya baktım) ve Allaha Ismarladık Ama Belki Yakında Görüşürüz marka gülüşünü güldü. Elbet ağzından çıkan sözcük *Ciao*'ydu.

Şu etkileyici romanı, şu hem kederli hem mutlu kutsal metni, bu yüzyılda yazılmış bir avuç gerçek aşk romanından biri olan şu yapıtı üçüncü kez bitiriyordum ki *son* ibaresinin üstünde adını gördüm. Koca koca harflerle yazılmış özentili, ama çekici bir yazıydı: Evet o hayırsızın biri, hayır değil diyen /özenle yazılmış/ erkeksi. Bunun üzerine onu aradım, evde yoktu, ama O'nunla ilk kez konuşmuş oldum. Yani fazlaca tatlı bir sesin bana dediğine göre *Arkadaşı Laura*'yla. *Livia evde yok. Mesajınız varsa ileteyim.* Yok, teşekkür ederim, daha sonra yine ararım. Telefonu kapattım: Tuhaf şey, telefonu kapattık. İkimiz de telefonu kapattık. Yeni yeni iletişim kurmaya başlamışken söyleşimizi böylece, tek bir hareketle kesiverdik. Telefonu kapattık. Bundan böyle hiçbir zaman birbirimize bu denli yakın olmadığımıza inanıyorum (oysa yakınlaşmak için öyle çok fırsat çıktı ki önümüze). Sonradan o akşam saat yediyi çeyrek geçe kendisini yeniden aramamı bekleyerek (giriş katında, pansiyonerlerle dolu yemek odasının yanıbaşında) telefona yapışıp kaldığını anlattı. Bir gün TV istasyonunun karşısında Livia bizi tanıştırdığında anlattı bunu bana. Beni selamlamak için arkadaş grubundan ayrıldı, çünkü kalabalıklardan hoşlanmadığımı biliyordu. Livia *Arsen* dedi *seninle tanışmayı dört gözle bekleyen* duraksama *bir arkadaşım var.* Kim olduğu konusunda en ufak bir fikrim yoktu, tam özür dileyip arabaya binmek üzereyken merdivenin yanında durmuş gülümseyen uzun boylu, zevksiz bir siyah elbise giymiş, incecik, açık kestane, neredeyse kum rengi saçlı bir kız ilişti gözüme: Geçerken ona şöyle bir bakmış, kıvrak körpe biçimli bedeni gözlerimi şenlendirmiş, sanırım gri, yok ela, belki de yeşil gözlerini fark etmeden edememiştim (yok yok, onlara bir göz atmış bile olamam, yoksa anımsardım: Çünkü bir türlü unutamadığım yanı gözleri, leylak, kara, mora çalan o gözler) ve yanından geçip giderken Livia'nın sahiplenen eli tanıştırma faslı için beni şimdiki zamana döndürdü: *Laura* diye seslendi, kız Livia'nın önünde sonradan sık sık aptalca suçlamalarıma yol açan yumuşakbaşlılığın ilk kanıtını vererek yanımıza geldi. *Dinle, seni Arsen'le tanıştırmak istiyorum Arsenio Cué/ Laura Diaz.* İtiraf etmeliyim, gösteri dünyasını pisleten onca tumturaklı, yabancı, bellekte yer eden ad arasında bu gösterişsiz Diaz beni şaşırttı, ama aynı zamanda hoşuma gitti, ünlendikten sonra bugün bile aynı adı kullanmayı sür-

dürmesi de öyle. Elimi sıkışında bir özellik yoktu: Bağımsızlık gününde kent meydanındaki tokalaşmalarda anca idare ederdi. Ona baktım: Yüzüne baktım ve onu her anımsayışımda gülümserim, çünkü günümüzde görülen bunca yapmacığa, Brigitte Bardot'nunkiler gibi sarkıtılmış bunca dudağa, bunca göz boyasına, sabah/akşam/ve/ya da dramatik makyajlara karşın karşımda sıradan, ayakları yere basan, açık, aynı zamanda dingin, hüzünlü ve güvençli bir güzel duruyordu, çünkü yirmisinde dilberlerle açlık ve sefalet Havana'nın vereceği ödülü kapmak için kıyasıya yarışırlar birbirleriyle. Ayrıca duldu: Ve elbet diğer pek çok şey gibi bunu da fark etmedim ve artık onu bir kez belleğime kazıdıktan sonra -beş saat sonra onu Mariel'den, koyun kıyısında geç bir öğle yemeğinden aldığımda ve daha sonra Malecon boyunca evine giderken, batan güneş, uçuşan saçlarının ve denizin ardında, konuşup gülerken- belki telefonda hakkında şimdikinden daha çok şey öğrenebilirdim diye düşünüyorum.

Bu açış sözcüğüyle (Bu) o son dönem arasında yalnızca sonunu anlatmak istediğim bir öykü daha var. Livia'nın, bir tıp terimi olan eğilim yerine sıradan bir sözcük kullanacak olursak, tutkunlukları vardır. Tutkunluklarından biri odasını başkalarıyla paylaşmak, bir diğeri sürekli birtakım çağrılar almaktır (yanından arabayla biri geçtiğinde, kimliği belirsiz kişilerin yemeklerine, herhangi bir dostun evine yerleşmeye), bir başka tutkunluğu ise, Laura'nın bir gün açıkladığına göre "kız arkadaşlarının erkek arkadaşlarını aşırmak"tır. Livia ve Laura yalnız oda arkadaşı değil, aynı zamanda yakın birer dosttular ve her yere birlikte gider, birlikte çalışırlardı. (Livia ender rastlanan yeteneğiyle Laura'yı bir küçük taşra çirkin ördek yavrusundan -fazlasıyla boylu, fazlasıyla sıska, Santiago için fazlasıyla solgun- bir Avon A.Ş. kuğusuna dönüştürmüştü: Artık televizyon reklamlarında modellik, gazete ve dergilerin moda sayfalarında mankenlik yapmaktaydı: Livia ona yürümeyi, giyinmeyi, konuşmayı, uzun beyaz boynundan utanacağı yerde onu "Hope incisini takmışsın gibi, hayatım" gururla dikleştirmesini öğretti ve son olarak saçlarını Apaçi karasına boyattı -Livia arkamda durmuş bu sayfayı okuyor olsaydı "kuzgun kanadı, canımın içi" derdi- ve sonunda ikisi ikiz gibi oldular: Laura ve Livia/ Livia ve Laura/ Lauralivia: Tek bir bütün. Livia'nın bir başka tutkunluğu daha vardı: O bir teşhirciydi (Laura da öyleydi ve sanırım tanıdığım tüm kadınlar şu ya da bu biçimde teşhirciydiler; gizliden gizliye ya da açık açık; utangaçça ya da utanmazca ama öylcyse ben de arabamla, onun açık tentesiyle, o tekerlek üstündeki vitrinimle bir teşhirci sayılmaz

mıyım, hepimiz öyle değil miyiz, insanoğlu dünya dediğimiz şu koskoca açık arabada kendini evrene teşhir eden bir yaratık değil mi? Fizikötesselleşmeye başladım, oysa fizikselin ötesine geçmek istemiyorum: Livia'nın eti, Laura'nın eti, kendi etim üzerine konuşmak istiyorum) ve bir vitrinde yaşıyordu. Bir gün, yeni tanıştığımız sırada pansiyondaki odalarına ilk kez çıktığımda Livia Laura'nın ertesi sabah tanıtacağı yeni bir mayo modelini giymesi için diretti, kendisi de bikinisini giydi. Livia, *Haydi, Arsen'e eziyet edelim* dedi ve gülümsedi, bu oyundan iyice heyecanlanan Laura *Kibar bir erkek olup olmadığını görmek için mi,* diye sordu. Livia *Erkek mi, yoksa yalnızca kibar mı onu görmek için* diye yanıtladı ama Laura atıldı *Lütfen* dedi ve bir an duraksadıktan sonra utana sıkıla *Livia,* sonra bana dönüp *Arsen, lütfen balkona çıkar mısın ve biz seni çağırana dek sakın bakayım ya da içeri gireyim deme.*

Böyle bir anda tipik bir Kübalı gibi davranmaktansa Esther Williams'la buluşan Andy Hardy'ye benzemeyi yeğlemek yanlışına düşmeden edemeyecek kadar çok MGM filmi görmüşlüğüm vardır, bu nedenle arkamı dönüp kibarlığının bilincinde bir bey ya da öyle bir şey gibi gülümseyerek balkona çıktım. Hiçbir şeye aldırmadığımı anımsıyorum: Livia'nın neredeyse hakarete varan adi anıştırmasına, dışardaki Melvillevari güneşe, Laura'nın bir tropika David Niven'inin zarifliğine ve hemen hemen onun yürüyüşüne sahip masum çifte negatif görüntüsüne. Parkta, gökle betonun çifte güneşi altında oynayan çocuklar gördüğümü anımsıyorum ve üç zenci kız -bakıcıları olmalılar- çicek açmış körpe bir incirin gölgesinde oturmuş konuşmakta. Bana seslendiklerini duyduğumda düşümün ağaçlarının gölgesinde ideal bir sıraya oturmaya çalıştığımı anımsıyorum ve anlık gezimden geri gelip arkama dönünce güneş tüm gerçekliğiyle gözümü alıyor: Seslenen Livia. İçeri girdiğimde Laura beyaz bir mayo giymiştir, bir bikini ya da iki parçalı mayo değil, Livia'nın teknik terimlerini kullanacak olursak "parlak beyaz bir yüzücü mayosu": Sırtı uzun beyaz hatlı açık kesimli ve önde göğüslerin arasında birleşip boyunda bağlanan derin bir dekolte: Onu bir daha hiç bu denli güzel görmedim, bir de çıplakken, çıplak, çırçıplak. Daha önce yanlışa düşmek demiştim (Lütfen yukarı bakınız), çünkü o günden, o andan başlayarak Livia direngen düş makinesinin bir bölümünde kendisini çıplak görmem tutkusunu, kaygısını, zorunluluğunu üretir oldu, biliyorum, çünkü sahte olması gereken bir beceriksizlikle yakalamaya çalıştığı bikinisinin açık sırt bağlarını kürek kemikleriyle göstererek beni çağırdı ve *Arsen, lütfen arkamı*

bağlar mısın, elimden kaçıyor dedi. Biliyordum, çünkü aynadan, Laura'nın o gösterişli fiyonkla, o mis kokulu çıplaklıkla, o ten modasının doruğuyla bir andan uzun bir an oyalanmamdan hoşlanmadığını görmüştüm..

Yok, o akşam sevgi yoktu Laura'yla aramızda, henüz yoktu. Oysa sonradan sevgi vardı, var, yaşadığım sürece var olacak. Livia bunu biliyordu, dostlarım biliyorlardı, tüm Havana / yani tüm dünya / biliyordu. Ama ben bilmiyordum. Laura hiç bildi mi bilmiyorum. Livia, o, kuşkusuz biliyordu: Bildiğini biliyorum çünkü 19 Haziran 1957'de Laura'yı görmeye gittiğimde içeri girmem için üsteledi. *Haydi, gir içeri* dedi, *Korkma seni yemem.* Livia'nın mizah yeteneğimin bir diğer göstergesi sandığı, sizlerin duygusal bir çekingenlik kanıtı olarak değerlendireceğiniz, gerçekte ise yalnızca bir Shakespeare alıntısı olan şu yanıtı verdim: *Elini ver bana Messala. Bugün doğumgünüm. (Julius Caesar,* Perde V, sahne 1). Livia kendisine ad taktığımı düşünerek güldü: *Ay, neler söylüyorsun Arsen hayatım. Ben Messalina, ha? Bu evde bir Messalina varsa her gün yeni bir erkek arkadaş (zamazingo, anlarsın ya) edinen Hope:* Livialaura'nın Jamaikalı aşçı-temizlikçi-çamaşırcısı. İçeri girdim. Yalnızım dedi, *Ya o koca kara Hope,* diye sordum, o kanepeye oturup sırtının arkasına birkaç yastık yerleştirip, ayaklarını kaldırıp uzatırken; pantolon (Livia'nın dilinde Kapri mavisi lasteks pantollar) ve erkeksi kesimli bir gömlek giymişti. Önce ayakkabılarını çıkarttı, sonra eliyle saçlarını düzelterek beni yanıtladı *Evde değil sevgilim, Bugün izinli.* Gömleğini ilkin boğazına dek ilikledi, sonra yeniden açtı, öyle ki sonunda / şaşkınlıkla / sutyen giydiğini görmüş oldum.

Konuşuruz: O gün olmayıp, üç ay sonra olacak doğumgünümden, Bloom'un İrlanda bataklıklarında oturan kapatmasının ilerde edebiyat tarihinde bir dönüm noktası, kaskatı bok torbası biçiminde bir ayakbağı olacak uzun bir bilinçsizlik akışı koyverdiği günün iki hafta önceki yıldönümünden, Livia'nın Codac tarafından çekilen ve yakında Bohemia'da çıkacak olan fotoğraflarından; her şeyden söz ederiz ya da hemen her şeyden, çünkü tam ben Laura'yı daha fazla beklemeyip eve dönmeye karar vermişken birden Silvestre'ın Arsen'in Asıl Konusu dediği konu açılmaz mı. *Codac bazı fotoğrafların (en olmayacak yuvarlakların en iyilerinin) yayınlanmayacağını söyledi* dedi Livia, iki eliyle yakasını kaldırarak. *Sahi mi,* dedim konuya ancak diyelim ki Bertrand Russell kadar ilgi göstererek. *Neden?* Gülümsedi, derken güldü, sonra dudaklarını sırasıyla ıslattı ve sarkıttı, sonunda *Çünkü au*

*naturel'im** dedi, elbet gerçekte "au naturel" demedi ama çıkarttığı egzotik ses en çok bunu andırıyordu. *Göze alamıyorlar, Goetherifler:* Konunun önemi karşısında SESİM aşka gelmişti: *Piçler! Ne halt ettiklerinin farkında değiller.* Mavi gözlerine, gün geçtikçe platinleşen saçlarına, saydamlığıyla teninin niteliğini göstermek için çenesine kondurduğu filigran benzeri siyah bene *Bağışla onları Levia: Günahlarının yükünü hafiflet* gövdeden çok bir büstü andıran, bir tabanlık üstüne, bir müzeye ya da kitaplık rafına yaraşır o gövdeye *cehennemlerini serinlet ve tenlerini havalandır* sımsıkı gerili pantolonunun içinde büsbütün ayartıcı bacaklarına ve son olarak incecik, biçimli uzun elinin mahrem dokunuşuyla, pek gözde bir cilt kreminin her eczanede erotik bir vaade dönüştürdüğü o hareketle okşadığı ayaklarına baktım ve o, televizyon ve sinema reklamında çağrışım yüklü elleriyle ayağına kremi yedirirken yavşak yavşak konuşan sunucunun sesiyle HER YERİNE CİLTYAĞI SÜRER diyen kendi sesimi duydum.

Tavana doğru duman halkalarına benzer yuvarlak dolgun kahkahalar savurmayı bitirince, *Aman Arsen, senin yanında ciddi olmak olanaksız* dedi, sonra kalktı *Onları görmek ister misin?* Ne demek istediğini anlamadım ve bunu yüzümden okudu. *Fotoğraflar, tatlım* dedi, fena halde sabrı taşmış taklidi yapıp kollarını açarak. *Neden söz ettiğimi sandın?* Dosdoğru yüzüne baktım *Kopyalardan değil* dedim, *asıllarından.* Güldü. *Hiç değişmeyeceksin* dedi. *Onları görmek istiyor musun, istemiyor musun?* Au naturel, istediğimi söyledim ve *Bekle* deyip yan odaya geçti. Saatime baktım ama kaç olduğunu şimdi anımsamıyorum. Ancak tam o sırada yatak odasından bana seslendiğini anımsıyorum. *Haydi gir içeri Arsen* dedi, ben de girdim. Kapı açıktı, yatağa oturmuş çıplak göğüslerini sergileyen fotoğrafları sıralıyordu. Büyüktüler. Fotoğraflardan söz ediyorum: İki üç tanesi hemen tüm yatağı kaplıyordu. Resimlerde şöyle görünmekteydi:

belden yukarısı çıplak, kollarını kavuşturmuş / ya da
gömleği göbeğine dek yarı açık / ya da
iyice açık, ancak göğüslerini göstermeden / ya da
çıplak, arkası dönük / ya da
çıplak ve pezomsu gölgeler içinde

---

* Fr. Au naturel: Doğal durumda, anadan doğma. (ç.n.)

ama bir türlü göğüslerini tam olarak göremiyordunuz. Bunu ona söyledim. Gülüp birinin altından bir fotoğraf çıkartıı ve *Peki, ya bu* dedi, sanki hem bir soru soruyor hem de sorusuna olumlu yanıt veriyordu. Göz atmaya çalıştım ama resmi arkasına sakladı. *Görmedim* dedim. *Göremeyeceksin* dedi, *Bu hanım seyirlik değildir* ve çıplak boğazını göstererek güldü: O bir kamışkızıştırandı ya da İspanyolların deyimiyle *una calientapijas*:* Küba'da bu anlama gelen bir sözcüğümüz yok: Belki de bunların -bu işi yapan kadınların- bolluğundan. Gitmeye karar verdim. Anladı. *Bebecik nasıl da kızarmış* dedi yalandan höngürdeyerek *Bebecik acık daha kalırsa ona ne ciciler verecem.* Ona dik dik baktım, o da bana dik dik baktı. *İşte,* diyerek fotoğrafları yere fırlattı, resimlerde çıplak oturuyordu ve bu kez kendilerini hemen hemen üç boyutlu gösteren geniş açılı mercekçe yelinlere dönüştürülmüş memeleri ortadaydılar: Beyaz ve kusursuz ve güzeldiler, Livia onlarla ne denli gururlansa, fotoğraflarıyla ne denli böbürlense, bir et parçasının aynı anda hem bir estetik objeye hem de tutku hedefine dönüştüğü o tansığı basılı hale getirdiği için negatife ne denli kızsa yeriydi. Yine de ona *İnanmıyorum,* dedim. *Bunlar ancak Arch Oboler'e yarar üç boyutlu memeler.* Kızgın olmasına karşın donup kaldı. *O da kim,* diye sordu, nerdeyse öfkeden kuduruyordu. *Bwana Şeytanı'nı yönetmişti.* Tek bir hareketle eğildi, resmi yerden aldı, geri kalanları yataktan topladı, onları dolaba koydu ve doğruca banyoya gitti. *Gitme,* diye seslendi kapıyı kapatmadan önce. Yine geri geldi. Banyoda üç dakika kadar kalmış olmalı ama belleğimde girmesiyle çıkması bir oldu. Çıkarken çıplaktı. Yani avuç içi kadar siyah kilotu saymazsak. *Ya buna ne dersin,* dedi ve kolları ve omuzları geriye atılı, göğüsleri kabararak parmak uçlarında bana geldi: Bu numarayı Jane Mansfield'den öğrenmiş olmalıydı ama gülüp geçemedim çünkü önümde (evet ya, tam *önümde*) beş duyunun görme / dokunma / koklama / işitme / tatma, beşiyle birden algılanabilir bir güzellik duruyordu: Ellerinizle görebileceğiniz, ağzınızla dinleyebileceğiniz, gözlerinizle tadıp teninizin her gözeneğiyle koklayabileceğiniz bir güzellik. *Sahici mi yapma mı,* dedi. *Yalnızca bir maskaralık* diye yanıt veren heyecan yüklü başka bir sesti, benimki değil. Baktım, baktı, baktık ve orada, kapının ağzında Laura duruyordu, bir elinde yuvarlak bir kutu, diğerinde küçük sarışın ve çirkin bir kızın minik eli. Çocuk kızıydı.

Şimdi (Livia'nın yeni evinin kapısı açıldığında) kapanan bir başka

* İsp. Aşifte. (ç.n.)

kapıyı anımsıyorum ve Laura'nın birden buz kesilen sesiyle gerçekten dramatikleşen kullanışlı, zamana direnen sözlerini: *Bir dahaki sefere kapıyı kapatmayı unutmayın.* Gitti. Onu her arayışımda, ona her uğrayışımda, TV istasyonuna her gidişimde hep varolan umursamazlığını ve ilişkimizin nasıl sevecen bir soğukluk içinde bittiğini anımsıyorum: Tüm o eski yakınlık, sevecenlik -yoksa aşk mı?- sözcüklerinin yerini alan tümceleri: *Nasılsın* ve *Yakında görüşürüz* ve *Şimdilik allahaısmarladık. Ah yavrum, bir içim su,* dedi Livia. *Mirtila, bak kim gelmiş* her iki kapıyı da açık bırakarak girdiği eve/odaya seslenerek; üstünde yalnızca bir külot, yürüdü ve tuvalet masasına oturdu, aynadan bana bakarak *Haydi, gir içeri Arsen, rahatına bak,* sanat kitaplarında Vermeer'in Hollandalı kadınların ağızlarını boyarken gösterdiği söylenen fırça hâkimiyeti, özen ve şaşmazlıkla, gerçi belki o daha çıplaktı -o, Livia'dır, Vermeer ya da minyatür kadınları değil- dudaklarının boyasını tazelerken *Bi dakka bile sürmez.* Banyodaki ses *İşte geliyorum* dedi, ama sesin hemen ardından duş perdesi açıldığından Şşşt, diye bağırıyormuş gibi oldu ve işte geldi Mircea Eliade, Mirtha Aleada -ya da size basına ve dostlarına yalnızca Mirtila- çıplaktı, evet, o da çıplaktı: Doğduğu günkü kılığında ve *Ay, Arsen* dedi beni görünce *bağışla, gelenin sen olduğunu bilmiyordum* ve kapıyı örtmeden yine banyoya girdi, sırtına bir bornoz (saydam) alıp yeniden dışarı çıktı (çıplak) sıcaktan ve duştan buğulanmış kollarına beyaz mavi çiçekli bornozu geçirmeye başladı. Ama bornozun önünü kapatmadı ve dolapta / tuvalet masasında/ ilaç dolabında / oturma odasına yayılmış bavulların içinde/ mutfakta/ buzdolabında bir şeyler aramaya başladı ve iki dakikada bir oturduğum kanepeye geliyor, yağmur yağacak mı diye camdan dışarı bakıyordu *Bugün de yeni yağmurluğumu giyemeyeceğim, allah kahretsin* dedi *Ay pardon, Arsen, ama VALLA rezalet. Artık mevsim filan kalmadı.* Livia kalkıp banyoya gitti, boyalı yüzünü pür dikkat nemlendirirken *Kuzeylidir tatlım, Kanadalı (Bittabi oralar kurak)* dedi. Mirtila bir elinde gök mavisi külotların en miniminnacığı, diğer elinde bir çift alçak topuklu beyaz sandal, bavulların arasından çıktı. *Hayır, El Cotorroluyum, ama yine de artık mevsim filan kalmadığı bir gerçek* külotunu giyerek *hem Livia, sen de bal gibi biliyosun ki bir kadının şööle şıkırdım şık olabilmesi için* konuşurken açık mavi banyo terliklerini çıkartıp ayağına sandallarını geçirerek *hiç diyilse iki mevsim ossun.* Livia bir kahkaha patlattı. *Ne biçim konuştuğunu işitiyor musun Arsen, bir de spiker olmak istiyor* dedi içeri girip apoletlerini jiletlerken. *Olmalı, kızım, OLMALI.* Mirtila tuvalet masasına yerleş-

ti. *Pekâlâ, ossun ya da olmalı, ne fark eder, yine de şık bir kadın vestiyerini gösterebilmeli.* Hangi tiyatronunki diye geçirdim içimden *Bu bombok ülkede.* bana dönerek *kusura bakma Arsen ama* Livia'ya dönerek *bunu bile yapamıyor insan,* kalkıp pencereden dışarı bağırarak *BUNU BİLE YAPAMIYOR İNSAN,* daha yüksek *hiçbir bok yapamıyor* döndü ve yine tuvalet masasına oturdu ve bana baktı *Ay, afedersin ama gerçek bu: Artık burama geldi* ve uzun sıska elini kaldırıp yüz kere bin kere boyanmış ve artık iyice ölüp beyaz boyayla mumyalanmış metalik, madensi, soğuk platin -Falmer yıldızının saçaklı kuyruğunun ta kendisi- bir tutam saman rengi saçı çekiştirdi.

Göğüslerini betimleyebilir miyim? Aynada siluetlerini gördüm. Gecenin birinde iffet sütyenini patlatacak denli iri ve diriydiler, şimdiyse pörsük, sarkıktılar ve yayık koyu mor uçları vardı, onları pek tutmadım. Livia'nın göğüsleri de, onları gördüğümde, değişmiştiler, hem de kötüye doğru ve her zaman belleğimde taşıyacağım iyi/kötü anılarını koruyabilmek için onlara bir daha bakmak istemedim; cenneti kuru katı bilgi yemişi uğruna yitirmektense aldatıcı al elmaya değişmek yeğdir. Geceleyin, o diğer gece, Mirtila on beşinde, on altısında, bilemediniz on yedisinde gösteriyordu oysa şimdi yaşını tahmin edemiyordum, yalnız bir ara, çocukluğunda raşitizm geçirmiş olduğunu söyleyebilirdim çünkü göğüs kafesi iğrenç bir biçimde öne fırlamıştı ve inceden çok kötü beslenmişe benziyordu. Makyajsız durumda bile dudakları meme uçları gibi mordu, ancak biraz daha uçuk bir mor ve burnu olağanüstü biçimli, gözleri iri duru ve uzun kirpikli olmakla birlikte ardında, makyajın kimyasının ve ölgün ışıkların fiziğinin ardında zenci bir anneannenin varlığı seziliyordu: O da Livia gibi artık yalnız geceleri çıkıyor ve o zaman bile aşırı boyanıyordu. Kaşlarının tümüyle alınmış olduğunu görebiliyordum ve bu alnını büsbütün geniş gösteriyordu. Onu hiç tutmadım; bir ağustos öğle sonrasının bu cehennem sıcağına, bu alacakaranlığa, Mirtila'nın, suratını nasıl boyayacağını kararlaştırırken o sırada kendi makyajını bitirmek üzere olup hiç kulak asmayan Livia'ya savurduğu yanıtlanmayan sorular sarmalına gelmeye bu kadın için gönüllü olmamıştım ben.

Livia aşkım ışığı açar mısın? Livia ne dersin yüzümü şu ciltgericitazeleyici Elizabetarden kremiyle mi temizlesem yoksa Ponze yağsız kremiyle mi? Livia dinlemiyor çünkü holde, pencerenin yanında kirpiklerine rimel sürmekte/ *Livia tatlım makyajaltına Lildöfransı mı denesem KremAmoretayı mı. Yoksa sence en iyisi Velada Radiante mi? Unutma üstüne Ardeyne sürücem!* Livia holde, dizlerinin üstünde kü-

çük vernikli bir kutuyla oturmakta ve kutuyu karıştırıp durmakta/ *Ne dersin Arden'in Pembe ruju mu daha iyi yoksa Altın Gelinciği mi? karar veremiyorum, bende zevk yok ki. Acaba Revlonun Luvis İksvesi bana gider mi? Ne tür bir gece geçireceğiz ki?*/ Livia kara kutudan barok bir yüzük çıkarmakta/ *Gülpembedehşeti sahiden çok güzel ama diğerlerine uyar mı acaba?*/ Livia yüzüğüne uygun bir çift küpe çıkarıp kulaklarına takmakta/ *Sanırım sonunda Revlonun Mercan ocesinde karar kılıcam; canıma yetti, seçmekten usandım*/ Livia cilalı kutudan bir dizi yalancı inci çıkartır. Livia'nın takuğı her şey bir ölçüde kalitelidir ama bu kalp/vasat bir kalitedir. Bir zamanlar onun bir dizi resmini çeken fotoğrafçı Jesse Fernandez bana şöyle demişti: "Tamam canım, o burada, Havana'da bir model, ama New York'ta, L.A.'da ancak yüz papellik bir telekız olabilir."/ *Livia ne dersin Elena Rubinşteynin Karasid'i Maskaramatikten daha mı iyi, yoksa Arden Kozmostiğin ay şadovunu mu kullansım?*/ Livia kendine bir bardak süt koymak için mutfağa gitmekte: Sevgili ülserine minik bir öğle yemeği/ *Ay, bir sorun çıktı. Dinle tatlım, banyo suyuma bir kova Morni Tuzu boca etmiştim, Haziran Gülleri, ama şimdi ne koku süreceğimi bilemiyorum. Misdiyor mu sürsem Diyorama mı? Galiba en iyisi Diyorissima*/ Livia holde yine aynı koltuğa oturmuş, sütünü yudumlamakta/ *Ama dinle canikom, Lankomun Majisiyle Lanvenin Arpeji gerçekten pek hoş ama işte o kadar. Tamam, sanırım Yivenşinin İnterdey'ini sürücem, çünkü o bana hep şans getirir*/

Livia'ya bakıyorum ve ilk kez bakışlarımız karşılaşıyor, ağzı altı harfli bir sözcük heceliyor ve elini bezgin bezgin sallıyor. Mirtila kalkıp siyah bir sutyenle ona uygun siyah bir yarım korse giyiyor ve tuvalet masasının pufunun kenarına ilişip çoraplarını (koyu mor) giymeye başlıyor. Onu inceliyorum: Bir peygamber devesini / zorlu bir samurayı / bir buz hokeyi kalecisini andırıyor. Nedendir bilmem *Haydi bu gece çıkıp gezelim* diyorum. Uzun biçimli bacaklarını kalın ipekli esnek kozalarına sokma işine bir an bile ara vermeden *Bu gece defile yapacağız* diyor. *Ya daha sonra*, diye soruyorum. *Dosdoğru eve dönüp yatacağım. Dün gece gözümü bile kırpmadım.* Kalkıp bana dönüyor. *Nasılım?* Ona bakıyorum ve *Şahane* diyorum; gerçekten öyle, harika görünüyor, sanki bambaşka bir kadın olmuş. *Daha elbisemi de giyicem, yepyeni bişey.* Ona üçüncü kez sormak üzereyim / Her şey üçer üçer oluyor / ama boşveer diyorum içimden. Allahtan Livia bana sesleniyor, kalkıp yanına gidiyorum. *Bir başka zaman yine gel Arsen* diyor Mirtila. Ne yanıt verdiğimi şu anda bilemeyeceğim.

Bu hödük dağdan daha yeni indi diye kulağıma fısıldıyor Livia *ve gün geçtikçe daha çok sinirime dokunuyor. Her geçen gün daha bir palazlanıp bana ders vermeye falan kalkışıyor* ve fısıltısı giderek yükselerek, *BANA, kendisini yaratan kadına,* derken yüksek sesle *Nasıl görünüyorum aşkım,* diye soruyor *Hangimiz daha güzel?* Gülüyorum. *Sizsiniz Kraliçem, ama Pamukprenses Hollywood'da hala sapasağlam yaşamakta ve muhteşem 7 cücelerle gününü gün etmekte.* Görünmez yelpazesiyle (nefis bir biçimde) yüzüme vuruyor. *Hiç değişmemişşsin* diyor şakacı bir sesle, Mirtila'ya öykünerek. *Yo, cidden, çok güzelsin. İkiniz de güzelsiniz.* Kapıyı açıyorum. *Ama* diyor *ben her zaman senin gerçek aşkındım* ve dışarı çıkıyorum. *Evet* diye sesleniyorum sahanlıktan, *tek ve biricik sevgilim.* Parmaklıklara çarpıyorum ve küfrederek basamakları inmeye başlıyorum: Bir adım boşluğa / uçuruma doğru bir adım daha / bir diğer adım da yokluğa. Bu kahrolası evde ışıkları ne zaman yakacaklar?

Beşinci seans

Kocamın nişanlısı olduğum günleri anımsıyorum. Yok, yalan, daha nişanlanmamıştık, ama gelip beni sinemaya ya da yürüyüşe çağırırdı; derken günün birinde evine, ailesiyle tanıştırmaya çağırdı. Noel arifesiydi ve beni almaya geldiğinde geç olmuştu, sekiz filan ve nerdeyse artık gelmeyeceğinden kuşkulanmaya başlıyordum ve apartmandaki herkes bizi görmek için balkonlara üşüştü ve annem balkona çıkmadı çünkü herkesin bize baktığını biliyordu ve benimle gurur duyuyordu, çünkü nişanlım zengindi ve beni evine yemeğe götürmeye üstü açılır bir spor arabayla gelmişti ve annem bana "Kızım, mahallede herkes onu gördü. Artık seninle evlenmesi gerekecek. Sakın yüzümüzü kara çıkartma" dedi ve annemden nasıl tiksindiğim aklımda. Noel arifesiydi ama hava çok sıcaktı ve çok huzursuzdum çünkü tek şık elbisemi, iyice yazlık olanı giymek zorunda kalmıştım ve nişanlıma bunu belirli bir nedenle giydiğimi belirtmek için arabaya biner binmez "Ay, çok

sıcak Ricardo" dedim, o da "Ya acayip sıcak. Arabanın üstünü açayım mı?" dedi. Öyle düşünceli, öyle nazik, öyle iyiydi ki.

Evine vardığımızda keyfim yerine geldi çünkü evleri kent dışında çok havalı bişey olduğu halde kimse resmi giyinmemişti ve babası bana bayıldı ve ertesi gün golf öğretmek istedi, gerçi kokteyllerimizi içerde içtik ama yemeği bahçede yemeye karar verdik. Arturo'nun, yani Ricardo'nun tıp okuyan kardeşinin, Kübalı bir Mirna Loy'u andıran, son derece seçkin, gencecik ve güzel bir kadın olan annelerinin ve gece boyunca gözlerini benden alamayan boylu boslu, yakışıklı babasının yanında kendimi çok iyi hissediyordum. Bir iki yudum bişeyler içmiştim ve salonda oturmuş söyleşiyor ve hindinin nar gibi kızarmasını bekliyorduk, derken Ricardo'nun babası bana mutfağı gezdirmek istedi. Kendimi pek iyi hissetmediğimi ve mutfağa giderken Ricardo'nun babasının koluma sımsıkı yapıştığını anımsıyorum ve Noel Ağacı nedeniyle ev yarı karanlık olduğundan mutfağın parlak, neredeyse acı beyaz ışığı beni rahatsız etti. Gidip hindiye baktım, derken bize içkilerimizi getiren ve aşçıbaşıya yardım eden kızı gördüm (çok zengindiler ve yemeklerini hizmetçi değil aşçı pişiriyordu), derken kızın hiç de yaşlı olmadığını ayrımsadım ve Ricardo'nun annesinin onun pek deneyimli olmadığından söz ettiği geldi aklıma ve onu mutfağın aydınlığında gördüm, elinde salatalar tezgâhtan musluğa, musluktan buzdolabına koşuşturup duruyordu ve bir kez olsun başını kaldırıp bize bakmadı ve yüzü hiç yabancı gelmiyordu ve bayağı gençti ve derken onu tanıdım: Ailemle Havana'ya taşınmadan önce köyde aynı okula gitmiştik ve on yıldır görmemiştim onu. Öyle yaşlıydı, öyle yıpranmıştı ki doktor, oysa yaşıtımdı, tamı tamına aynı yaştaydık ve çocukken birlikte oynardık, çok yakın arkadaştık ve her ikimiz de Jorge Negrete'yle Gregory Peck'e âşıktık ve geceleri evimin basamaklarına oturur ve geleceğe dönük planlar yapardık ve o kadar tedirgin oldum ki ona merhaba bile diyemedim, çünkü o da çok kötü olacaktı ve mutfaktan çıkmak zorunda kaldım. Derken, oturma odasına dönünce, bir merhaba demek için nerdeyse yeniden mutfağa gidecektim, çünkü Ricardo'nun ailesinin köyden geldiğimi ve çok yoksul olduğumu anlayacağından korktuğum için ona merhaba demediğimi düşünüyordum.

Yemeğin gelmesi çok gecikti, hem de çok; hindinin başına bir şey gelmişti ve içmeyi sürdürdük, derken Ricardo'nun kardeşi bana evi gezdirmek istedi ve ilkin Ricardo'nun odasını görmeye gittik, sonra da kardeşininkini ve nedendir bilmem banyoya girdim ve duşun perdesi kapalıydı ve Ricardo'nun kardeşi "Sakın bakma" dedi ve öyle merak-

landım ki perdeyi açıp baktım ve orada, duşun içinde, pis suların içinde üstünden hâlâ et parçaları sarkan bir iskelet vardı, bir insan iskeleti ve Ricardo'nun kardeşi "Onu temizliyorum!" dedi. Banyodan nasıl çıktığımı, merdiveni nasıl indiğimi, verandada nasıl sofraya oturduğumu bilmiyorum. Tek anımsadığım Ricardo'nun kardeşinin elimi tuttuğu, beni öptüğü, benim onu öptüğüm ve sonra karanlık odada bana yol gösterdiği.

Verandada her şey çok hoş, çimenlik yüzünden yemyeşil ve apaydınlıktı ve pahalı bir örtüyle örtülü masa çok şıktı ve Ricardo'nun annesinin ısrarıyla servise benden başladılar. Ne yapıyım dersiniz, ete, kahverengi sosun içinde neredeyse yanık gibi görünen iyi pişmiş hindi parçalarına bir göz attım, çatalımı, bıçağımı tabağıma bırakıp, ellerimi sarkıtıp ağlamaya başladım. Bana böylesine iyi, böylesine dostça davranan o insanların Noelini mahvettim ve eve öyle bitkin, öyle üzgün ve öyle sessiz bir halde döndüm ki, annem bile geldiğimi duymadı.

ŞARKILARINI DUYDUM

Düşümde küçük bir kayıkla gecenin Golfstrimine açılan yaşlı bir adamdım ve 68 gündür tek bir balık bile tutamamıştım, ne bir kız balığı ne de bir sardalye. İlk 66 gün Silvestre benimleydi. Tek balık yakalamadan geçen 67 günün sonunda Bustrofedon, Eribo ve Arsenio Cué Silvestre'a benim artık açıkça ve de kesinkes *salao* olduğumu söylemişler, yani en beterinden kokuşmuş. Ama 69'uncu gün (bu Havana gecelerinin uğurlu sayısıdır: Bustrofedon'a kalırsa tersi yüzü bir okunduğundan, yani, Küba diliyle bir *capicua* olduğundan; Arsenio'ya bakılırsa, onun hakkında bildiği bir iki şeyden dolayı; Rine'ye göre başka nedenlerle; evinin numarası olduğu için) daha doğrusu 69 numaralı gece gerçekten iyice açılıp yolumu şaşırmış ve yapayalnızken masmavi, menekşe, morötesi sulardan ışıyan bir balık çıkageldi. İri göğüslü ve büyüktü ve Küba'ya benziyordu, derken küçüldü, dişlekleşti ve Irenita'ydı, sonra karardı, karamsı, kapkara ve kıvrak oldu ve Magalena'ydı, zokayı yutunca ve ben onu yakalayınca büyümeye başladı, bü

yüdü, büyüdü, büyürken oltayla savaşıyordu ve artık kayıkla aynı boya gelmişti ve ciğer dudaklı ağzından tuhaf sesler çıkartarak yüzüyor, mırlıyor, kayığın yanında inliyor, çırpınıyor, gülünç, gülünçten çok yutkunurken tıkanan biri gibi ürkünç sesler çıkartarak dolanıyordu; derken koca balık hareketsizleşti ve köpek balıkları, baraküdalar, piranalar, her birinin yüzü tanıdık olan yırtıcı balıklar sökün ettiler; içlerinden biri Gianni Boutarde'ye çok benziyordu ve ağzında bir yıldız vardı, bir diğeri Vitor Perla'ydı, biliyorum çünkü boğazı kandan yapılmış, üzerine bir inci iliştirilmiş bir boyunbağı biçimindeydi ve oltayı çabucak çektim ve kenara bağladım ve gariptir, onunla, balıkla, konuşmaya başladım, Büyük balık, ey balık, sen ki bir balıksın. Soylu balık, ben seni taşladım, şey yani şişledim, doğru, seni yakaladım, ama onların seni yemelerine göz yumacak değilim, deyip balığı ağır bir telaşla kayığa çekmeye başladım ve kuyruğunu kayığa almayı başardım ve artık parlak beyazdı, yalnızca kuyruk, gerisi simsiyahtı, derken birden yumuşak, yapış yapış, peltemsi döşüyle boğuşmaya başladım; peltemsiydi çünkü o yanı balık değil denizanasıydı, bir *aguamala,* yine de çekmeye devam ettim ve birden dengemi yitirdim ve hâlâ peltemsi yanına asılmış bir durumda kıçüstü sandalın içine düştüm ve o koca balık da üstüme düştü ve sandal ikimize dar geliyordu ve bana soluk alacak yer bırakmıyordu -sandal değil, balık- ve boğuluyordum çünkü yüzgeçleri yüzümü, ağzımı, burnumu kapatmıştı ve balık safi balina yağı olduğundan üzerime yayılıyor, havamı, bütün havayı, yalnız solunan dış havayı değil, ciğerlerime doldurduğum, ağzımdan, burnumdan, ciğerlerimden çıkan solunmuş iç havayı da emerek beni soluksuz bırakıyordu, bana solunacak bir damla hava bile bırakmadı, fena halde tıkanıyor, boğuluyor, oksijensiz kalıyordum. Boğulmak ya da tıkanmak üzereyken uyandım.

Düşümün soylu balığıyla boğuşmayı bir yana bırakıp gerçek yaşamda üzerime yatmış kocaman ciğer gibi dudaklarıyla beni öpen, yüzümün her yanını, gözlerimi, ağzımı, burnumu öpücüklere boğan, şu anda da kulağımı dişleyip, boynumu ısırıp, göğsümü somurmakta olan alçak bir kadırga balığıyla sille tokat yeni bir güreşe tutuştum. La Estrella ikide bir üstümden kayıyor ve sonra aynı anda hem şarkı söyler hem de horlarmış gibi inanılmaz gariplikte sesler çıkartarak yeniden üstüme çıkıyordu ve ahlamalarının oflamalarının arasında bana bir şeyler söylüyor, fısıldıyor, sinir törpüleyen bariton sesiyle soluk soluğa mırıldanıyordu, *mi amor* öp beni, *mi negro* öldür beni, *mi chino* gel gel gel. Soluk alabilseydim bu sözlere gülmekten ölürdüm. Son gücü-

mü toplayarak onu ittim, yarı ezilmiş bir bacağı dayanak noktam yaparak ve yataktan değil de duvardan güç alarak (çünkü bu yağ dalgası tarafından duvarın dibine sürülmüş, üstüme aşk hızıyla gelen o kara evren her yanımı kaplamış, beni yamyassı etmişti) onu hızla itmeyi ve dengesini bozup yataktan, yatağımdan, atmayı başardım. Yere düştü ve inleye zınklaya, soluk soluğa kalakaldı, yataktan fırladığım gibi ışığı açtım ve işte o zaman onu *gördüm*: Çırılçıplaktı, memeleri kolları denli şişko, kafamın iki katı büyüklükteydiler, biri bir yana sarkmış yere değiyordu, diğeri bacaklarıyla olmayan boynunun bulunması gereken yeri birbirinden ayıran üç büyük dalgadan ortadakinin tepesinden dışarı fırlamıştı ve butlarının üzerindeki ilk boğum Venüs tümseğinin bir tür kubbeli uzantısıydı ve Alex Bayer, "O bütün kıllarını yolar" dediğinde doğruyu söylemişti çünkü ne kasıklarında ne de bedeninin herhangi bir yerinde tek bir kıl bile yoktu ve bu doğal olamazdı ve aslına bakarsanız La Estrella'nın doğal olan hiç bir yanı yoktu. İşte bu andan başlayarak uzaydan gelip gelmediğini düşünür oldum.

Ussal düşler canavarlar doğururlarsa, usdışı düşler neler doğurmaz? Bu kez düşümde UFO'ların dünyayı ele geçirdiklerini gördüm (yine uyuyakalmışım: Uyku da uykusuzluk kadar direngen olabilir), Oscar Hurtado'nun savurduğu tehditlerdeki gibi sessizce damlara konan gemilerle ya da Arsenio Cué'nin yaratıkları gibi tırnak aç Göksel derinliklerden alev alev paldır küldür fırlatılarak / Yeryüzünü yakıp yıkarak tırnak kapat ya da Silvestre'ın korktuğu gibi usul usul üreyen mikroplar kılığında yaşantımıza sızarak değil, kesinkes Marslı biçimlerle geliyorlardı. Rine'nin deyişiyle tümden emiş gücüne sahip, havadan yapılma duvarlara bile tutunabilen, görünmez merdivenlerden inip çıkan ve heybetli ayak sesleriyle kendi kara parlak suskun varlıklarının taşkını bir dehşet salabilen vantuzlu varlıklardı. Bir başka düşte ya da aynı düşün bir başka biçiminde bu yabancı varlıklar aramıza karışan, başımıza musallat olan, görünmez Sirenler gibi bizleri büyüleyen ses dalgalarıydılar: Her köşeden bir ezgi, karşı konulmaz felç edici bir şarkı ışını fışkırıp insanları sersemletiyor ve uzaydan gelen bu saldırı karşısında kimse bir şey yapamıyordu, çünkü kimse müziğin gizli ve öldürücü bir silah olabileceğini düşünmüyordu ve bunun sonucunda kulaklarını balmumuyla ya da hiç değilse elleriyle tıkamıyordu ve o düşün sonunda yeryüzünde olup bitenleri anlayan bir bendim ve ellerimle kulaklarımı örtmeye çalıştım, ama yapamadım, çünkü ellerim bağlıydı, boynum ve omuzlarım bile birtakım görünmez ustalarca yere bağlanmışlardı, bu arada yataktan düşmüş olmalıyım,

çünkü uyandığımda bir ter gölünün ortasında yerde yatıyordum. Derken sürünerek odanın öte yanına geçmiş olduğumu ve oracıkta, kapının dibinde uyuyakaldığımı anımsadım. Acaba uyandığımda ağzımda bir usta eldiveni var mıydı? Orasını bilemem, ama ağzımda safra tadı olduğunu, müthiş susadığımı söyleyebilirim ve içimden kusmak geldiğinden bir fincan kahve bile içmedim, ancak yerimden kalkmadan önce iyice düşündüm. İster dost olsun ister şişman La Estrella'yı, yatağımda yattığını, ağzı açık gözleri aralık horladığını, bir o yana bir bu yana döndüğünü görmeye hiç hevesli değildim: Uyandığında bir gece öncesinin karabasanıyla karşılaşmayı kim ister. Onu uyandırmadan nasıl banyoya gidip yıkanabileceğimi, odaya dönüp elbiselerimi bulup giyineceğimi, sokağa çıkacağımı tasarlamaya koyuldum. Bütün bunları zihnimde çözümledikten sonra kafamda La Estrella'ya aşağı yukarı şu dilekleri ileten bir not yazmaya başladım: Uyandığında kimseye görünmeden çıkıp gitme iyiliğinde bulunur muydu, yok bu olmadı: Lütfen her şeyi nasıl bulduysa öyle bırakabilir miydi, yok, bu da olmamıştı: Peki, kapıyı ardından örtebilir miydi; siktir, bütün bunlar hem çocukçaydı hem de La Estrella belki okumayı bile bilmediğinden, yararsız. Pekâlâ, ben de keçeli kalemimle koca koca büyük harflerle yazardım, iyi, ama onun okuma yazma bilmediğini de kim söyledi? Kim olacak, ırk ayrımı, dedim kendi kendime, yerimden kalkmaya, onu uyandırıp açık açık konuşmaya karar vererek. Elbet ilkin giyinmeliydim. Sendeleyerek doğruldum ve Castro biçemi yataklı kanepeye baktım ve orada değildi ve onu öyle uzun boylu aramama gerek yoktu, çünkü tam önümde bomboş mutfağı görebiliyordum: Burada değildi, gitmişti. Gece kolumdan çıkartmayı unuttuğum saatime bir göz attım, ikiyi gösteriyordu (öğleden sonra?) ve erkenden kalkıp hiç gürültü etmeden çıkmış olmalı diye düşündüm, büyük incelik göstermişti doğrusu. Banyoya girdim, yüznumaraya oturmuş kimbilir kimin yerde bıraktığı, her filmle birlikte verilen Kodak film kullanma kılavuzunu, yaşamın son kerte kullanışlı bir biçimde Güneşli, Bulutlu, Gölge, Deniz Kıyısı ya da Kar (Küba'da kar, şaka ediyor olmalılar!) ve son olarak İyi Işıklandırılmış İç Mekânlar diye bölümlere ayrılışını, işte tüm bu bilgileri onları anlamadan okuyordum ki, kapı zilinin çaldığını duydum ve eğer ortalığı pisletmeden yerimden sıçrayabilseydim yapardım, çünkü bunun La Estrella'nın utkulu geri dönüşü olduğundan emindim, bu yüzden bıraktım zil çalsın, çaldı, çaldı ve ben bağırsaklarımı ve ciğerlerimi ve bedenimin geri kalanını bir gayret susturdum, öyle ki sonunda Bay Suskun oldum. Ama Kübalı dostlar Japon yapış-

uncısından daha yapışkandırlar ve birisi mutfakla banyo arasındaki hava boşluğundan bana seslendi, binayı tanıyan, bir trapez ustasının beden yapısına, bir opera yıldızının ciğerlerine, sağlam bir belleğe ve bir ip cambazının kelle koltukta gözüpekliğine sahip biri için kafasını sahanlık penceresinden uzatıp bağırmak üstesinden gelinemeyecek bir iş değildi: Ses bir Marslının sesi değildi. Birtakım anınma törenlerini yerine getirdikten sonra kapıyı açtım ve Silvestre beti benzi atmış bir halde beyaz bir kasırga gibi, Bustro hasta, çok hasta, diye bağırarak odaya daldı. Kim, dedim girişinin rüzgârıyla yüzümün yarıçapı boyunca saçılıp dökülen saçlarımın dağınısını toparlamaya çalışarak. Bustrofedon, dedi, sabahın köründe onu evine bırakmıştım, çünkü kendini pek iyi hissetmiyordu, kusuyordu falan, onunla alay ettim, çünkü içkiyi daha iyi kaldırabileceğini sanıyordum, ama kendisine ilişmememi, eve götürmemi ve rahat bırakmamı söyledi ve sabah plaja gidelim diye ona uğradığımda hizmetçi kız evde kimsenin olmadığını söyledi; ne hanım ne beyefendi ne de Bustrofedon evde yoklarmış, çünkü onu hastaneye kaldırmışlar, diye noktasız, virgülsüz bir solukta anlattı Silvestre. Yani hizmetçi ona Bustrofedon mu dedi, yalnızca Bustrofedon? Şimdiden sersemlik, akşamdan kalmalık ve ishalle dolup taşan bu sabaha bendenizin özel boktan armağanı olan bir soru. Hayır, hıyar herif, Bustrofedon demedi, ama elbet Bustrofedon'du, başka kim olabilir? Nesi varmış söylediler mi, diye sordum, bir bardak süt içmek için mutfağa, biz göçer içkicilerin çöl ertesi sabahlarının o vaha pınarına giderken. Bilmiyorum, dedi Silvestre, durumunun çok ciddi olduğuna inanmıyorum, ama pek iyi olduğunu da sanmam. Belirtilerden hiç hoşlanmadım, pekâlâ anevrizma filan olabilir. Ne, prizma mı, diye sordum şaşırmış gibi yaparak. Hayır, kahretsin, hayır! Beyin anevrizması, beyin damarlarının ambolisi, ne bileyim ve o ne bileyim demeden önce sözlerine güldüm. Şimdi ne sikime gülüyorsun, dedi Silvestre. Ünlü bir teşhisçi olma yolundasın, *viejito** dedim. Neden, diye bağırdı, iyiden iyiye öfkelenmeye başlamıştı, neden böyle diyorsun? Boşver, dedim. Demek sen de benim bir hastalık hastası olduğumu düşünüyorsun, dedi, öyle düşünmediğimi söyledim, yalnızca kullandığı terimlere gülmüştüm, ama hayranlıkla, şıp diye koyduğu teşhis karşısında gözlerim kamaşarak, bilimsel bilgisi karşısında aklım durarak. Gülümsedi, ama bir şey demedi, böylelikle tıp eğitimine yeni başladığında ya da başlamak üzereyken bir sınıf arkadaşıyla bir-

* Isp. Moruk. (ç.n.)

likte fakülteye gidip dosdoğru otopsi salonuna girişinin, kadavraları görüp formol ve ölü insan eti kokularını duyuşunun, profesörün biri bir testereyle, tanrı aşkına, basbayağı bildiğimiz testereyle, ölüleri keserken ürkünç kemik gıcırtılarını işitişinin, vesaire, vesaire, öyküsünü bilmem kaçıncı kez dinlemekten kılpayı kurtuldum. Şükranlarımla ona bir bardak süt sundum, ama Yok, teşekkür ederim, kahvaltı ettim, dedi ve kahvaltı sözcüğünden yola çıkarak kahvaltı öncesine, yani ertesi sabaha değil de evvelki geceye getirdi sözü.

Dün gece ne oldu sana, diye sordu ve Silvestre kadar çok soru soran birini hiç tanımadım: Göbek adı Neden olmalıymış. Dışarı çıktım, dedim, yürüyüşe. Nereye? Belirli bir yere değil, dedim. Emin misin? Emin miymişim de ne demek? Elbet eminim! En azından pabucumun içinde bir başkası yoktu, yoksa var mıydı? Ah, dedi beni anladığını belirten boğuk bir ses çıkartarak, ne ilginç! Ona soru moru sormak istemiyordum ve benim bu dezavantajımı kendi avantajı bilerek bir iki soru daha sordu. Demek dün gece olanları bilmiyorsun? Burada mı, dedim söylediğimin soruya benzememesine çalışarak. Hayır, burada değil, sokakta, dedi. Sanırım en son ayrılan bizlerdik. Evet, en son, çünkü Sebastian Moran, gösterisi olduğundan sen La Estrella'yla birlikte dönmeden ayrılmıştı (sesinde müzikşel bir alaycılık tınısı varmış gibi geldi bana), derken Gianni'yle Franemilio da gittiler, biz kaldık, yani Eribo, Cué, Bustrofedon ve ben; konuşuyor, daha doğrusu La Estrella'nın horultularını bastırmaya çalışarak bağrışıyorduk. Eribo, Cué, Pilato ve Vera birlikte çıktılar, emin değilim, ama sanırım Rine daha önce Jesse ve Juan Blanco'yla ayrılmıştı, bunun üzerine Bustrofedon ve ben Ingrid'le Edith'i aldık. Demek istediğim, Bustro ve bendeniz senin dükkânı kapattıktan sonra Chori'ye gitmeyi tasarladığımızdan Ingrid ile Edith'i davet ettik ve La Playa'ya giderken Bustrofedon formunun doruğundaydı, anlattıklarını duyacaktın; ancak tam yolu yarılamışken fenalaştı ve geri dönmek zorunda kaldık ve sonunda Edith, sürücüye köşede durmasını söyledi ve gidip tek başına yattı, dedi Silvestre.

Odada bendeniz girip çıkmakta, koruyucu meleğimle konuşmakta,* bir yandan da daha dün gece çift çift olup ne hikmetse şimdi numunelik teklere dönüşen çoraplarımı aramaktaydım. Stüdyomun evreninin dört bir yanında onları aramaktan usanınca kendi özel galaksime döndüm, dolaba gittim ve yeni bir çift çorap çıkartarak ayağıma geçir-

* "In the room I come and go talking to my guardian angelo": T.S. Eliot'un **J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı** şiirinin parodisi. (ç.n.)

dim. Bu arada Silvestre hiç durmadan konuşuyor, bana öyküsünü anlatıyordu, bense o pazar gününün geri kalanını nasıl geçireceğimi kuruyordum. İşte, dedi Silvestre, Ingrid'le işi pişirmiştik (şimdi de Ingrid'in Ingrid Bergamo olduğunu açıklamam gerekecek, ancak bu onun gerçek adı değil, takma adı ve ona bu adı taktık, çünkü Ingrid Bergman adını böyle söylüyor: Keyfi yerindeyken kendisinin de dediği gibi bir mulato adelantada,* beyaz yanı ağır basan bir melezdir, saçlarını uçuk sarıya boyar, tonla makyaj yapar, kadınların zaten elbise yerine bedeneldivenleri giydikleri bu adada herkesten daha dar eteklerle dolaşır, dahası önüne çıkanla düşüp kalkar, gerçi bu Silvestre'ın keyfini bozmuyordu, çünkü her kadın gerdek arifesinde kendini ağırdan satar) ve onu alıp 84'üncü sokaktaki *posada*'ya** götürdüm ve tam avluya girmiştik ki hayır, hayır, hayır demeye başladı ve şoföre yola devam etmesini söylemek zorunda kaldım. Ama El Vedado'ya geri döndükten ve taksi tünelden dördüncü ya da beşinci kez geçtikten sonra öpüşüp koklaşmaya başladık ve kendisini 11'inciyle 24'üncü sokakların köşesindeki *posada*'ya götürmeme izin verdi, orada da aynı şeyler oldu, ancak bu kez şoför pezevenk değil taksi sürücüsü olduğunu, parasını hemen ödememi, gitmek istediğini söyledi; derken Ingrid kendisini eve götürmediği için adamla tartışmaya başladı, adam öyle bozuldu ki parasını çabucak ödedim ve basıp gitti. Evelallah, diye sürdürdü Silvestre, Ingrid'i bırakmamıştım ve orada, o mahrem karanlıkta müthiş bir çıngar çıkarttı ve tartışarak yeniden sokağa çıktık, daha doğrusu o tartışıyor, bense *All About Eve*'***deki George Sanders kadar sağduyulu ve serinkanlı, onu yatıştırmaya çalışıyordum (Silvestre her zaman böyle konuşur, filmce: Bir keresinde fotoğrafçı pozlarında elleriyle bir çerçeve çizmiş ve bana "Hoop! Bir santim daha oynarsan karenin dışına çıkacaksın!" diye bağırmıştı; bir başka sefer evine gittim, akşam güneşi vurduğundan balkon kapıları kapanmıştı ve ev karanlıktı, hiç düşünmeden kapıları açtım ve Silvestre, Tam iki bin mumluk ışığı yüzümde patlattın, dedi. Bir keresinde de o, Cué ve ben cazdan söz ediyorduk, derken Cué cazın New Orleans kökenleri üzerine ukalaca bir laf etti ve Silvestre ona Şimdi *flashbeck*'in sırası mı be adam, diye bağırdı ve şu an unuttuğum ya da anımsayamadığım buna benzer şeyler) her neyse, yürüyor, kavga ediyor, El Vedado'yu kuzeyden güneye arşınlıyorduk, sonunda kendimizi nerde bulduk dersin, diye sor-

* Isp. Yontulmuş genç. (ç.n.)
** Isp. Pansiyon, bir gecelik otel. (ç.n.)
*** Türkiye'de 'Perde Açılıyor' adıyla oynadı. (ç.n.)

du, ama yanıtımı beklemedi. 31'inci sokaktaki *posada*'nın önünde ve sanki hiçbir şey olmamış gibi içeri girdik. Sanırım devreyi hükmen galip kapattım, ama bu daha ilk raunddu ve içerde, odada bir Griffith başkadınıyla onu oturtmaya çalışan Von Stroheim kötü adamı arasında bir güreştir başladı, duydun mu? Yalnızca onu oturtabilmek için, hem yatağa bile değil, yalnızca iskemleye! Sonunda oturdu, bu kez çantasını bırakmaya yanaşmıyordu, dedi, onu yatıştırıp az çok rahatlamış bir durumda sakin sakin oturmasını sağladım ve gidip ceketimi çıkarttım; yıldırım gibi yerinden fırlayıp odadan çıkmak için kapıya atılmaz mı, ben de kapıya zum yaparım ve tokmağın üstündeki eli yakın çekimde gelir görüntüye, ceketimi giyip bir kez daha onu yatıştırmaya koyulurum, ama ben onu yatıştırmaya çalışıkça o daha beter gerilir ve sonunda yanlışlıkla yatağa oturur ve oturmasıyla, yatak sanki bir Hint fakirinin çivili tahtasıymış gibi beş karış havaya sıçraması bir olur; ben de tam bir Gary Grant kesilip görmüş geçirmiş olgun erkek ayaklarına yatarak korkusunu gidermeyi başarırım, korkacak ne var, yatağa oturdunsa ne çıkar, yatak ne ki, diğer eşyalardan, diyelim ki iskemleden ne farkı var, yatağa da iskemle gibi yalnızca oturabilirsin falan derken bayağı yatışır, kalkıp çantasını masaya bırakır, dönüp yeniden yatağa oturur. Nedense, dedi Silvestre, artık ceketimi çıkarabilirmişim gibi geldi bana, ben de çıkarttım ve yanına oturup onu öpüp okşamaya başladım, hazır bu kadar ileri gitmişken bari yatırayım deyip geriye ittim, ama yatar yatmaz yay gibi öne fırlamaz mı, ben iterim o kalkar, ben iterim o kalkar, direnci kırılana dek yatması için üstelerim, sonunda yattığı yerde kalır, sus pus ve romantik -ama- uygunsuzca bir sahnedeki saf kız pozlarında, bunun üzerine şansımı denemeye karar veririm ve elbisesinin ütüsünü düzerse, pardon, bozarsa pek yazık edeceğinden, şimdiden her yanının kırıştığından, oysa pek de şık olduğundan dem vururum. Çok şık, değil mi, der ve bandosuz mızıkasız, pattadanak buruşmasın diye onu çıkartacağını, ama başka hiçbir şeyini, hele kombinezonunu kesinlikle çıkartmayacağını söyler ve soyunur. Yeniden yatağa döner. Bu arada ben de pabuçlarımı çıkarırım ve Hays'in muzır yasasını unutup orta plan çekimle üstünde çalışmaya başlarım ve kombinezonunu çıkartması için ona yalvarır, yakarır, neredeyse yatağın üstünde ayaklarına kapanırım, o güzelim yıldızcık bedenini görmek istediğimi söylerim, sutyen-külot kalsa ne çıkar, plaj yerine yatakta bulunması dışında bunun mayodan ne farkı var filan diyerek sonunda onu kandırmayı başarırım *viejito* ve Bu kadar yeter, başka hiçbir şeyimi çıkartmam, hiçbir şeyimi, deyip kombinezonunu

çıkartır. Yeniden öpüşüp koklaşmaya koyuluruz, çıkartmazsam kırışacağını söyleyip pantolonumu çıkartırım, gömleğimi de çıkartıp yalnızca donumla kalırım, yeniden yatağa girdiğimde kızmaya başlamıştır ya da kızmış gibi yapar, kendisini eskisi gibi okşamama izin vermez. Ama çok geçmeden tek parmağımla eline dokunurum, derken parmak elinin üstüne tırmanır, kolundan yukarı çıkar, hem bir değil iki parmak, derken bütün bir el, memesinin sağ yamacına tırmanır, çünkü yol üstündedir orası, derken bedenini okşarım, yeniden birbirimize dokunmaya, okşaşmaya başlarız ve ilkin fısıltıyla, nerdeyse sessizce, sonra yüksek sesle, yakararak üstündekileri hiç değilse o güzelim memelerini görebileyim diye sutyenini çıkartmasını isterim, derken tam serinkanlılığını yitirecekken Tamam deyip ansızın sutyenini çıkartıverir ve odanın loş kırmızı ışığında ne görürüm dersin? Hoş, tepe lambasını kapatıp gece lambasını açmak da ayrı bir açık oturum konusu olmuştu ya, neyse. Gördüğüm dünyanın sekizinci harikasıdır ya da iki tane olduğunu düşünürsek, sekizinci ve de dokuzuncu. Aklım başımdan gider, onun da aklı başından gider ve Hitchcock filimlerindeki gibi gerilimli atmosferin yerini erinç alır. Ayrıntı çekimleriyle canını daha fazla sıkmayayım, sekansın (ayrımın) sonu şöyle bitti, artık standart işlem halini alan tartışmalar sonunda külotunu çıkartmayı kabul etti, ancak, ANCAK, Hitchcock usta burada filmi kesip araya havai fişekler sokuştururdu, ama ben hemen işin özüne geleyim: Daha ileri gidemedim. Büyük Gary bile ben zavallının Ingridine ister şehvetengiz olsun ister dehşetengiz, bir aşk sahnesi çevirtemezdi ve sonunda ırza geçmenin deveye hendek atlatmaktan daha zor bir iş olduğuna, ayrıca ırza geçmek diye bir şey olamayacağına karar verdim, çünkü kurban bilincini yitirmemişse ve taraflardan yalnızca biri bu fiili yapıyorsa ortada suç falan yoktur. Yok, bu olanaksız, sevgili De Sad.

Sarsıla sarsıla gülmeye başlarım, ama Dur bi dakka, Ingrid'in dediği gibi bi saniye sabret, daha filmin sonuna gelmedik, diye aulır. Geceyi, daha doğrusu gecenin geri kalanını büyük bir dostluk havası içinde geçirdik, usta ellerinin imdadıma yetişmesiyle iyi kötü doyuma ulaşmış bir halde, bir tür *esrime** içinde uyuyakalmışım. Uyandığımda ortalık aydınlanmıştır, sevgilime bir göz atarım ve geceyle birlikte rol arkadaşının değiştiğini, uykunun onu dönüştürdüğünü görürüm, zavallı Franz Kafka gibi bunu bir dönüşüm olarak adlandıracağım, çünkü yanımdaki Gregor Samsa olmasa bile kuşkusuz başka bir kadın:

* **Ecstasy:** Sinema dünyasına bir diğer gönderme. (ç.n.)

Gece ve öpücükler ve uyku yalnızca dudak boyasını çıkartmakla kalmamış, bütün makyajını, topunu birden silip götürmüş: Bir zamanların kusursuz kaşlarının, upuzun kapkara güzelim gür kirpiklerinin, bir gece öncesinin o öpülesi ışıl ışıl beyaz teninin yerinde yeller esiyor ve dur bi dakka, lütfen gülme, daha bu bir şey değil, sıkı dur, asıl bomba şimdi patlıyor: Oracıkta, yanıbaşımda, bir yalan dolan uçurumu gibi ikimizin arasında sarımtrak bir nesne durmaktadır, az çok yuvarlak, göze ipeksi görünüp ele öyle gelmeyen bir şey ve ona dokununca az kalsın yataktan dışarı fırlarım: Tüylü! Çekine çekine elime alırım ve daha iyi görmek için gün ışığına tutarım veee yaylı saz tellerinin son titreşimleri artı zillerin şıngırtısı, evet karşınızda bir peruk: Filmimin baş kadını Amerikan kartalına dönmüştür, çünkü saçsızdır, yani, dedi, kel, kel, kel, kel! Şey, tam anlamıyla kel sayılmaz ki bu daha da beterdir, çünkü orasından burasından birkaç tutam rengi atmış tüy sarkmaktadır, iğrenç bir şey doğrusu. İşte, dedi Silvestre, bendeniz Ionesco Malgré Louis yatakta kel sopranoyla kalakalmıştım. Kendimi düşüncelere öyle bir kaptırmışım ki, yüksek sesle konuşmuş olmalıyım, çünkü kıpırdanmaya başladı, derken uyandı. Bundan bir önceki karede peruğu yerine bırakıp yatmış ve uyur taklidi yapmaya başlamıştım. Uyanır uyanmaz ilk işi elini başına götürmek olur ve çılgın gibi sağı solu yoklamaya, kendini ordan oraya atmaya, dört bir yanda saçlarını aramaya başlar, sonunda peruğu bulup kafasına geçirir, ama başaşağı, *chico,* başaşağı! Sonra kalkıp banyoya gider, kapıyı kapatıp ışığı açar ve kapı yeniden açıldığında her şey yerli yerindedir. Bana bir göz atar, sonra çekimi ikiler, çünkü saçlarını yitirdiğinde öyle telaşlanmıştır ki, varlığını unutmuştur, bir *posada*'da benimle birlikte olduğunu yeni yeni anımsamaktadır. Uyuduğumdan emin olmak için bana iki kez bakmıştır, ama uzaktan ve ben gözlerim yarı açık, her şeyi görerek mışıl mışıl uyurum: Ben bir kamerayım. Çantasını ve giysilerini toplayıp yeniden banyoya girer. Dışarı çıktığında bambaşka bir kadındır. Daha doğrusu senin, benim, hepimizin tanıdığı ve dün gece maskesinin indirilişinde, o anadan doğma striptizde, *Allais* tarzı soyunma sahnesinde* hazır bulunmama razı gelene dek canımı burnumdan getiren kadın.

Bütün bu süre içinde kendimi tutamamıştım ve Silvestre Odysseia'sını kahkahalarım arasında anlatmak zorunda kalmıştı ve şimdi iki-

---

* Allais, Alphonse (1855 - 1905): Fransız yazar. Chat Noir kabaresinin kurucularındandır. Bütün eserleri mizah, şaka ve şaşırtmaca üzerine kurulmuştur.(ç.n.)

miz birlikte gülüyorduk. Derken susmamı işaret edip, Sakın Barnum'a güleyim deme koca Bailey, çünkü ikimiz de *Sapıtıklar*'da Browning'in rol arkadaşlarıyız, dedi. Ne demek istiyorsun, dedim. Öyle ya bayım, siz de zenci milletinin Oliver Hardy'siyle sevişmiş bulunuyorsunuz. Ne demek istiyorsun, diye üsteledim. Öyle. Öyle. Dinle, o yalan makinesi odadan çıktıktan sonra erkenci bir taksi tutup o biriçimsu sarışın yavruyu bir zamanlar ait olduğu yere götürdüm, onu sağsalim eve bıraktıktan sonra gündoğusuna ve ötesine, evime doğru yola çıktım, sabahın 5'i falandı ve yolda, 23'üncü sokağın kaldırımında yürüyen La Estrella'yı gördüm, karmakarışıktı, saçları değil, suratı. Bunun üzerine seslenip arabaya çağırdım ve evine bıraktım, ama yolda, sevgili dostum ve ışıkçı kameramanım, yıldızlığa giden yolda başına korkunç bir şey geldiğini söyledi ve sonra senin karanlık odanda nasıl uyuyakaldığını, gecenin bir yarısında zilzurna sarhoş eve dönüp üstüne nasıl saldırdığını bir bir anlattı ve evine bir daha asla adım atmayacağına yemin ederek öyküsünü bitirdi ve bilesin, sana gerçekten çok kızmıştı. Görüyorsun ya, sapıtıklıklar eşitleniyor ve birinin maskaralığı ötekinin fiyaskosunu ya da *fracaso*'sunu yani başarısızlıkların en acıklısını yansılıyor. Gerçekten böyle mi dedi, diye sordum. Yok, o değil, belki de Carlos ya da Ernesto söylemiştir, dedi. Aman! Sana bunları mı anlattı, böyle mi dedi? Şey, dedi Silvestre, aslında kendisiyle düzüşmeye kalkıştığını söyledi, ama ben metne bağlı kalmıyorum. Onun yerine sana güzel bir senaryo sunuyorum.

Gövdemde daha fazla kahkaha kalmadığından Silvestre'ı yatak ya da kanepede oturur bırakıp dişlerimi fırçalamaya gittim. Banyodan seslenip Bustrofedon'un hangi hastanede olduğunu sordum, Antomarchi'de dedi. Bu akşam onu görecek miydi? Başını sallayıp, saat dörtte Bergamo'dan gelen kadın Ingrid'le buluşacağını söyledi, bugün dünün işini yarına bırakmamalı diye düşünüyordu. Dediklerine kanmamış gibi gülümsedim ve Silvestre böyle sırıtmamam gerektiğini, onun bedeninin değil ruhunun peşinde olduğunu, üstelik sinema mitolojisindeki öncellerini gözardı etmememi söyledi: Jean Harlow da peruk takardı. Hollywoodlu Max Factor marka bir peruk.

Altıncı seans

Doktor, psikiyatr nasıl yazılır? *P*'yle mi, *p*'siz mi?

AH KONUKLAR
VAH KONUKLAR

BİR BASTONUN ÖYKÜSÜ
(Ekte Bn. Campbell'ın Bazı Yorumlarıyla)

Öykü

Havana'ya bir cuma günü, öğleden sonra üç dolaylarında vasıl olduk. Sıcak bunaltıcıydı.Yoğun gri ya da kara bulutlardan alçak bir tavan vardı üstümüzde. Yolculuk boyunca bizi serinleten esinti gemi limana girince birdenbire dindi. Bacağım yine sızlamaya başlamıştı ve iskeleden inerken bir hayli zorlandım. Bu sırada Bn. Campbell lanet olası çenesini hiç kapatmaksızın arkamdan geliyordu. Ona kalırsa her şey, *ama her şey* büyüleyiciydi: Ne büyüleyici küçücük bir kent, ne büyüleyici bir koy, büyüleyici rıhtımın karşısında ne büyüleyici bir cadde. Oysa benim bütün bildiğim nem oranının yüzde 90-95'i bulduğu ve bacağımın hafta sonu süresince sızlayıp duracağıydı. Böyle sıcak ve rutubetli bir adaya gelmek elbet Bn. Campbell'ın parlak fikriydi. Güverteye çıkıp kentin üstündeki yağmur bulutları örtüsünü görür görmez bunu ona söyledim. Seyahat acentesinde Küba'da hep, ama hep

bahar olduğuna yemin ettiklerini söyleyerek itiraz etti. Baharmış, sen onu sancıyan ayağıma anlat! Sıcak kuşaktaydık. Ona böyle dedim, "Tatlım, bir kere burası tropikal bölge," dedi.

Rıhtımın yanında şu büyüleyici yerlilerden bir grup gitar çalıp, birtakım sukabaklarını takırdatıyor, bağrışıp çığrışarak buralarda müzik dedikleri cehennemi bir gürültü çıkartıyordu. Arka planda, bu yerli orkestranın arkasında tropikal turizm ağacının türlü çeşitli meyvelerinin satıldığı bir açıkhava sergisi vardı: Kastanyetler, alacalı bulacalı yelpazeler, tahta çıngıraklar, müzikal bastonları, deniz kabuğundan kolyeler, seramik kap kacak, gevrek sarı hasırdan şapkalar ve daha neler neler. Bn. Campbell her şeyden bir iki tane aldı. Büyülenmişti. Alışveriş için dönüş gününe kadar sabretmesini söyledim. "Ama tatlım," dedi, "bunlar hatıra eşyaları." Hatıra eşyalarının bir ülkeden ayrılırken satın alınan şeyler olduğunu kafası almıyordu. Anlatsam da yararı olmazdı. Şaşılacak şey, ama allahtan gümrükte işler çok hızlı yürüyordu. Ayrıca yağın ölçüsünü kaçırmakla birlikte, anlarsınız ya, gayet dostça davranıyorlardı.

Arabayı almadığıma pişman oldum. Arabayı çıkartmadıktan sonra arabalı vapurla gelmenin ne anlamı var? Ama Bn. Campbell, yabancı trafik kurallarını öğrenmek için boşuna zaman harcayacağımızı düşünüyordu. Aslında yine kaza yapacağımızdan korkuyordu. Hem şimdi eline sağlam bir koz daha geçmişti: "Tatlım, bacağın bu durumdayken araba maraba kullanamazsın," dedi. "Gel bir taksi tutalım."

Bir taksi durdurduk ve birtakım yerliler -ihtiyaç duyduğumuzdan fazlası- bavullarımızı yüklememize yardımcı oldular. Bn. Campbell, dillere destan Latin nezaketi karşısında büyülendi. Elbet bu nezaketin karşılığında dillere destan paralar ödendiğini ona anlatmanın yararı yoktu. Ona kalırsa herkes harikaydı, zaten daha gemiden inmeden her şeyin harika olacağını biliyordu. Bütün bavullarımız ve Bn. Campbell'ın az önce aldığı binbir çeşit nesne arabaya yüklenince şoförle kıyasıya bir yarıştan sonra arabaya binmesine yardım ettim, kapıyı örttüm, dolaşıp öteki kapıya gittim, çünkü oradan binmek daha kolaydı. Genelde arabaya önce ben binerim, sonra da Bn. Campbell, böylesi onun kolayına gidiyor, ancak Bn. Campbell'ın son derece hoşlandığı ve "tam Latin işi" bulduğu bu gayri pratik nezaket gösterisi asla unutmayacağım bir hataya düşmeme zemin hazırladı. Baston o sırada gözüme ilişti.

Sıradan bir baston değildi ve en azından sırf bu yüzden onu almamam gerekirdi. Gözalıcı, özenli oymalarla bezeli ve pahalıydı. Doğru,

abanoz ya da ona benzer nadir bir ağaçtan yapılmıştı ve özene bezene işlenmişti -Bn. Campbell'ın deyişiyle bir içim suydu- ve dolara vurulduğunda o kadar pahalı da sayılmazdı. Her yanı ne oldukları pek anlaşılamayan acayip figürlerle kaplıydı. Sapı son derece çirkin hatlı, dişi ya da erkek -sanatçıların işine akıl erer mi- bir zenci başı biçimindeydi. Genel görünümü son derece iticiydi. Gene de böyle fasa fisolara hiç meraklı olmadığım halde cazibesine karşı koyamadım, sanırım bacağım ağrımasa da alırdım onu. (Belki de Bn. Campbell ilgimi uyandırdığını fark edince satın almaya zorlardı beni.) Söylemeye ne hacet, Bn. Campbell bastonumu son derece güzel, orijinal ve -söylemeden önce derin derin iç çekmeliyim- *heyecan verici* buldu. Ah şu kadın milleti!

Otele gidip rezervasyonda bir aksaklık olmadığı için kendimizi kutlayıp kayıt işlemlerimizi tamamladıktan sonra odamıza çıktık ve birer duş aldık. Oda servisine bir iki lokma bir şey ısmarlayıp *siesta*'ya yattık -biz Roma'da iken, vs., vs-... Yok, yalnızca hava çok sıcak, dışarısı aşırı güneşli ve gürültülü, odamızsa çok temiz, rahat ve soğutma tertibatı sayesinde serin, neredeyse soğuktu. İyi bir oteldi. Evet, pahalıydı, ama değerdi doğrusu. Kübalıların bizden öğrendiği bir şey varsa o da konfor anlayışımız, ki Nacional çok rahat bir otel, hem işletmesi de çok iyi. Uyandığımızda hava kararmıştı, etrafı dolaşmaya çıktık.

Otelin önünde bize rehberlik etmeyi teklif eden bir taksi şoförü bulduk. Adının Raymond bilmem ne olduğunu söyleyip kanıt olarak soluk, kirli bir kimlik kartı gösterdi bize. Sonra Kübalıların La Rampa dedikleri dükkânlar, neon ışıkları ve dört bir yana koşturan insanlarla dolu caddeyi gezdirdi. Pek fena sayılmazdı. Her yerde "dünyanın en şahane kabaresi" diye reklam edilen Tropicana'yı görmek istiyorduk. Bn. Campbell bu yolculuğa neredeyse sırf orayı görmek için çıkmıştı. Vakit doldurmak için Miami'de gitmek isteyip de kaçırdığımız bir filme gittik. Sinema otele yakındı, yeniydi ve soğutma tertibatlıydı.

Otele dönüp üstümüzü değiştik. Bn. Campbell smokinimi giymem için ısrar etti. Kendisi gece elbisesi giyiyordu. Tam çıkarken bacağım yine sızlamaya başladı -sinemanın ve otelin soğuğundan olsa gerek- bunun üzerine bastonumu aldım. Bn. Campbell buna karşı çıkmadı. Tam tersine, hoşlandı bile.

Tropicana şehrin dışında bir yerde, neredeyse balta girmemiş ormanların içinde bir kabare. Ağaçlar, sarmaşıklar, fıskiyelerle dolu, kapıya uzanan yol boyunca renk renk ışıklarla donatılmış bahçeleri var.

Dış görünüş açısından reklamlarındaki şahane sıfatını hakediyor, ancak program -tahminimce bütün Latin kabarelerinde olduğu gibi- rumba yapan yarı çıplak kadınlardan, bağıra çağıra aptal şarkılar söyleyen şarkıcılardan, Bing Crosby tarzında, ama İspanyolca okuyan kadife seslerden ibaret. Küba'nın milli içkisi dakiri, buz ve romla yapılan bir tür kokteyl ve Küba'nın sıcağı göz önüne alındığında son derece isabetli bir seçim -sıcak derken dışarıyı kastediyorum, çünkü kabarede "tipik Küba soğutma tertibatı" dedikleri o nesneden var- yani Kuzey Kutbu'nu getirip tropikal bir salona tıkmışlar. Dışarda da içerdekinin eşi bir kabare varmış, ama o gece yağmur beklendiğinden açık değildi. Kübalıların havadan anladıkları kanıtlandı. Küba'da uluslararası mutfak niyetine yutturdukları ya çok tuzlu ya çok yağlı ya da zeytinyağında kızartılmış birtakım nesnelerle bunları izleyen aşırı tatlı üstlüklerden oluşan yemeğimize henüz başlamıştık ki bangır bangır çalan tipik orkestralardan birini bile bastıran büyük bir patırtıyla yağmur başladı. Yağmurun şiddeti hakkında fikir verebilmek için böyle diyorum, yoksa bir Küba orkestrasından daha çok patırtı yapan pek az şey var bu dünyada. Bn. Campbell'a bakılırsa bütün bunlar -yağmur, müzik, yemekler- imbikten geçirilmiş vahşetin doruğuydular ve elbet büyülenmişti. Her şey iyi gidiyordu -en azından fena değildi- dakiriden viski sodaya geçince kendimi vatanımda gibi hissetmeye başlamıştım, ta ki kabarenin sunucusu olacak o sersem eşcinsel gösterileri halka sunmakla yetinmeyip halkı da gösteridekilere sunmaya kalkışıncaya kadar. Herifçioğlu İngilizceyi piç edip bizlerin -yani orada bulunan bütün Amerikalıların- birer birer adlarımızı sorup tanıtmaya başladı. Beni şu çorbacılarla karıştırmakla kalmadı, haydi, neyse bu olağan bir hata ve artık üstünde bile durmuyorum, üstelik uluslararası bir çapkın olarak tanıttı. Elbet Bn. Campbell zevkten dört köşe oldu!

Sonunda, geceyarısından sonra kabareden ayrıldığımızda yağmur dinmişti ve dışarısı eskisi kadar sıcak ve yapış yapış değildi. İkimiz de yükümüzü tutmuştuk, ama bastonu unutmadım. Bir elimle ona yapışıp öbür elimle Bn. Campbell'ı kavradım. Taksi şoförü bu kez bizi öyle bir gösteriye götürmeyi üstüne vazife edindi ki, Bn. Campbell'la benim dut gibi sarhoş olma özrümüz olmasaydı bunun sözünü bile etmezdim. Bn. Campbell -Küba'daki her şey gibi- gösteriyi çok heyecan verici buldu, ancak itiraf etmeliyim, oldukça sıkıcıydı ve sanırım yarısında uyukladım. Küba turizm sanayiinin bir yan ürünü, taksi şoförlerinin aynı zamanda pazarlama görevini yüklenmeleri. Fikrinizi bile sormadan size bir yerlere götürüyorlar ve daha ne olduğunu anlama-

dan kendinizi içerde buluveriyorsunuz. Görünürde burası sıradan bir evdi, ama bir kez içeri girdiniz mi sizi çepeçevre koltuklar dizili bir hole götürüyorlar, hani şu ellilerin başında moda olan tiyatro salonları gibi yuvarlak bir salona; yalnız bunun ortasında sahne yerine tek bir yatak var, yuvarlak bir yatak. İçki ikram ediyorlar -en pahalı kabarelerdekinden bile daha kazık içkiler- sonra herkes yerini alınca ışıkları söndürüp kırmızı bir ışık yakıyorlar, tam yatağın üstünde de bir mavi ışık, ama her şeyi rahatlıkla görebiliyorsunuz, derken iki kadın giriyor içeri, ikisi de anadan doğma. Yatağa uzanıp birbirlerini okşamaya, sevişmeye ve hem iğrenç hem de sağlığa aykırı birtakım başka şeyler yapmaya başlıyorlar. Derken olağanüstü büyük bir aleti olan bir adam çıkıyor ortaya -doğal olarak bir zenci, ama bu ışıkta büsbütün kara görünüyor- yataktakilerin her üçü de aynı tema üzerine binbir çeşitleme yapıp bundan büyük bir zevk duyuyormuş gibi görünüyorlar. İzleyiciler arasında bazı donanma subayları vardı, doğrusu yaptıkları vatanseverlikle hiç bağdaşmıyordu, ama pek eğlenir gibiydiler, hem üniformalı ya da sivil keyiflerine bakıyorlarsa bana ne? Gösteri bitince biri ışıkları yaktı ve -amma cüret- iki kadınla zenci izleyicileri selamladılar. Herifle kadınlar smokinimle ilgili birtakım espriler yaptılar, yok siyahlara bürünmüşüm, yok bastonum da siyahmış, falan... Çırılçıplak bir vaziyette tam önümüzde duruyorlardı, donanma subayları gülmekten kırıldılar ve doğal olarak Bn. Campbell de espriye bayıldı. Son olarak zenci, subaylardan birine yanaşıp koyu bir Kübalı İngilizcesiyle kadınlardan nefret ettiğini söyledi ve ardından birtakım müstehcen imalarda bulundu, ancak denizciler gülmekten yerlere yattılar. Bn. Campbell de güldü. Bir alkıştır koptu.

Cumartesi sabahı ona kadar uyuduk ve saat on birde Havana'ya aşağı yukarı elli mil kadar uzaklıktaki Varydero denilen sayfiyeye gittik ve bütün günü plajda yan gelip yatarak geçirdik. Güneş kavurucuydu, ama değişken renkleriyle deniz, bembeyaz kumsal ve eski ahşap deniz hamamları tam renkli filmlikti. Bol bol resim çektim, Bn. Campbell'la çok keyifli bir gün geçirdik. Ancak akşam sırtım su topladı, üstelik bol midyeli Küba yemekleri yüzünden mide fesadına uğramıştım. Direksiyonda Raymond'la Havana'ya döndük, bizi otele bıraktığında gece yarısını geçmişti. Güneş, deniz ve havanın daha az nemli olması bacağıma iyi geldiğinden gün boyunca bastonuma ihtiyaç duymamıştım, yine de odamda beni beklediğini görünce sevindim. Bn. Campbell'la geç saatlere kadar otelin barında oturup içtik, Bn. Campbell'ın pek büyüleyici bulduğu şu saçma sapan müziği bir parça daha

dinledik, çok keyifliydim, çünkü aşağı inerken bastonumu da almıştım.

Ertesi gün, pazar sabahı otele dönüp eşyalarımızı toplama zamanı gelene dek Raymond'a izin verdik. Gemi ikide kalkacaktı. Şehrin eski bölümünü gezip Bn. Campbell'ın hatırı için etrafa şöyle bir bakınıp birkaç hatıra eşyası daha almaya karar verdik. Bir İspanyol kalesinin kalıntılarının karşısında bulunan ve her gün açık olan bir dükkândan bir şeyler aldık. Sonra elimiz kolumuz paketlerle dolu olduğundan eski bir kahvede oturup bir iki yudum bir şey içelim dedik. Ortalık çok sakindi, eski kentte pazar gününün eski tarz medeni havası hoşuma gitmişti. Bir saat kadar oturup içtik, sonra hesabı ödeyip kalktık. Birkaç sokak gitmiştik ki ansızın bastonumu kahvede unuttuğumu fark ettim, geri döndüm, ancak onu gören olmamıştı. Buna pek şaşmadım doğrusu: Bu tür şeyler olağandır. Sokağa çıktım, böylesine önemsiz bir kayba değmeyecek ve anlatılamayacak denli altüst olmuştum. Derken dar bir sokağın köşesini dönüp taksi durağına doğru ilerlerken yaşlı bir adamın yanında bastonumu görünce aynı ölçüde şaşkınlığa ve sevince kapıldım. Adama yetişince yaşlıdan çok belirsiz bir yaşta ve kesinlikle geri zekâlı olduğunu gördüm. Onunla İngilizce anlaşmak mümkün değildi, dahası Bn. Campbell'ın yarım yamalak İspanyolcasıyla da anlaşamıyorduk. Adam hiçbir şey anlamıyor, bastona yapışmış bırakmıyordu.

Bn. Campbell'ın aklına uyup son çare olarak bastonu zorla almaya kalkışırsam işlerin vurdulu kırdılı bir komediye dönüşeceğinden korkuyordum, çünkü bu tür ülkeleri istila eden profesyonel dilencilerden olan adam kolay yutulur lokma değildi. İşaretlerle bastonun bana ait olduğunu anlatmaya çalıştım, ama boşuna, alabildiğim tek karşılık boğazından çıkan birtakım garip sesler oldu. Bu bir an için bana o yerli müzisyenlerin gırtlaktan gelen şarkılarını anımsattı. Bn. Campbell bastonu adamdan satın almamı önerdi, ama "Bu bir prensip meselesi hayatım," dedim, gövdemle dilencinin yolunu kesmeye çalışarak, "O baston bana ait." Sırf doğuştan budalanın teki olduğu için bastonumu ona hediye edecek değildim ya! Satın almaya gelince buna hiç niyetim yoktu, çünkü şantaja boyun eğmek olurdu bu. "Ben öyle şantaja pabuç bırakanlardan değilim," dedim Bn. Campbell'a, kaldırımdan yola inerek, çünkü dilenci karşıya geçmeye çalışıyor gibi gelmişti bana. "Elbet değilsin, tatlım," dedi Bn. Campbell.

Çok geçmeden semt halkı başımıza toplanmıştı ve içimi bir korku-

dur sardı, kana susamış bir güruhun kurbanı olmak istemiyordum doğrusu, hele özellikle onların gözünde korunmasız bir yerliye sataşan bir yabancı olduğumdan. Ama her şeye rağmen halk iyi davranıyordu. Bn. Campbell dili döndüğünce durumu anlattı, içlerinden çok az ve ilkel İngilizce konuşan biri arabuluculuğa talip oldu. Geri zekâlıya boş yere dert anlatmaya çabaladı. Adamın tek tepkisi bastona daha sıkı sarılıp onun kendisine ait olduğunu anlatan işaretler yapmak, sesler çıkarmak oldu. Bütün kalabalıklardaki gibi burada da halk zaman zaman beni, zaman zaman da dilenciyi tutuyordu. Karım ise hâlâ durumu açıklama çabasındaydı. "Bu bir prensip meselesi" dedi yarım yamalak bir İspanyolcayla. "Bastonun yasal sahibi Bay Campbell'dır. Dün onu satın aldı, bu sabah kahvede unuttu ve bu bey," dedi budalayı göstererek, "onu aldı, oysa ona ait değil, hayır *amigos*." Kalabalık artık bizden yanaydı.

Çok geçmeden kamu düzenini bozar olmuştuk ve bir polis geldi. Allahtan İngilizce biliyordu da olanları anlattım. Kalabalığı dağıtmaya çalışu, ama herkes meselenin çözümünü bizim kadar merakla bekliyordu. Polis budalaya bir şeyler söyledi, ama daha önce de belirttiğim gibi bu tiple anlaşmanın imkânı yoktu. Doğal olarak polisin sabrı tükendi ve dilencinin gözünü korkutmak için silahını çekti. Birden herkes sustu, eyvah dedim içimden. Ama budala sonunda durumu anlamıştı sanki ve hiç hoşlanmadığım bir ifadeyle bastonunu bana uzattı. Polis tabancasını kılıfına sokup geri zekâlı herife birkaç kuruş vermemi önerdi, tazminat değil de "biçare fukaraya" hediye kabilinden. Hiç düşünmeden reddettim: Baston benim olduğuna göre bu bir sosyal şantaja boyun eğmek olurdu. Polise bunu böylece açıkladım. Bn. Campbell araya girmeye çalıştı, ama kararımdan dönmek için hiçbir neden görmüyordum, baston benimdi ve dilencinin onu almaya hakkı yoktu, ona para vermek birini hırsızlık yapmıyor diye ödüllendirmekle birdi. Tutumumu değiştirmeyi reddettim. Bn. Campbell kalabalıktan birinin aramızda para toplamamızı önerdiğini söyledi ve aptalca bir cömertlikle kendi kesesinden katkıda bulunmaya davrandı. Bu saçma sapan duruma son vermenin zamanı gelmişti ve yapmamam gerektiği halde yumuşadım. Budalaya biraz bozuk para uzattım -ne kadardı bilemem, ama herhalde bastonun fiyatına yakındı- parayı verip işi tatlıya bağlamaya hazırdım, ama adam kabul etmedi. Şimdi mağdur taraf rolünü oynama sırası ondaydı. Bn. Campbell aramızı bulmaya çalıştı. Adam bir ara parayı alacak gibi oldu, ama sonra her zamanki gibi gırt-

lağından birtakım homurtular çıkartarak geri çevirdi ve polis parayı alıp eline tutuşturuncaya dek de almamakta direndi. Suratını hiç beğenmedim, çünkü ben bastonu alıp giderken köpeğin kemiğe baktığı gibi bakıyordu ardımdan. Tatsız olay sonunda kapanmıştı, hemen oracıkta -polisin vazifeşinas bir nezaketle durdurduğu- bir taksiye atladık, hareket ettiğimizde kalabalıktan biri yaşa diye bağırdı, birkaç kişi arkamızdan dostça el bile salladı. Geri zekâlının suratının ifadesini göremediğime sevindim. Bn. Campbell yol boyunca ağzını açmadı, alışverişlerini tek tek gözden geçiriyor olmalıydı. Bastonumu geri aldığım için çok mutluydum, çünkü artık Bn. Campbell'ın gelişi güzel topladığı kucak dolusu armağanların hepsinden daha değerli bir hatıra eşyası, fıkra konusu kategorisine yükselmişti.

Otele döndük, lobidekilere öğleden sonra ayrılacağımızı, ancak öğle yemeğini otelde yiyeceğimizi söyledim. Hesabı çıkartmalarını tembih edip yukarı çıktık.

Her zamanki gibi kapıyı açıp Bn. Campbell'a yol verdim, o da girip ışığı açtı, çünkü perdeler çekiliydi. Oturma odasından geçip yatak odasına girdi. Odanın lambasını yakınca tiz bir çığlık attı. Dış ülkelerde yüksek voltajın ne kadar tehlikeli olduğunu bildiğimden elektrik çarptı sandım. Zehirli bir böcek tarafından ısırılmış ya da hırsız görmüş olabileceği de geldi aklıma. Odaya koştum. Bn. Campbell taş kesilmiş, dili tutulmuş bir halde, histeri nöbetinin eşiğindeydi. İlkin onu öyle odanın orta yerinde felce uğramış görünce ne olup bittiğini anlayamadım. Ama anlaşılmaz homurtular çıkartarak eliyle yatağı gösterdi. Orada, camlı komodinin üstünde, açık sarı ahşabın yanında kapkara bir *başka* baston duruyordu.

Bn. Campbell'ın Yorumu

Mesleği yazarlık olan bay Campbell, elbet her zamanki gibi öyküyü yanlış aksettirmiş.

Gemiden bakıldığında Havana göz kamaştırıcı bir güzellikteydi. Sakin açık mavi deniz zaman zaman göğün rengini yansıtıyor, ortasından sonradan birinin Golf Strim olduğunu açıkladığı geniş mor bir kuşak geçiyordu. Tepeleri köpüklü bir iki dalgacık ters dönmüş gök kubbede uçuşan martıları andırıyorlardı. Ansızın soluk kesen beyazlığıyla kent göründü. Gerçi gökyüzünde bir iki kara bulut vardı, ama güneş parlıyordu ve Havana sanki bir kent değil bir serap, bir hayal kentti.

Derken her iki yanı gözler önüne serildi ve bir renk cümbüşü, süratle güneşe bulanmış beyazlarla kaynaştı. Tam anlamıyla bir panorama, gerçeğin sinemaskopu, hayattan alınma bir sinerama idi: Bunları sinema düşkünü bay Campbell'ı memnun etmek için söylüyorum. Binalardan çok aynaya benzeyen yapıların, kendilerine bakan gözleri yutacakmış gibi duran yansımaların arasından, çimenleri ya kavrulup sararmış ya da zümrüt yeşili parkların önünden geçerek daha eski, daha karanlık, ancak bununla birlikte daha güzel bir başka kente doğru yol alıyorduk. Bir rıhtım yavaşça, kaçınılmaz bir biçimde bize doğru geldi.

Küba müziğinin ilkel olduğu elbet doğru, yine de canlı ve büyüleyici, pek çok keyifli tarafı olan zengin bir müzik ve her zaman umulmadık vahşi sürprizlerle dolu. Kelimelere sığmayan şiirsel bir niteliği var, çıngıraklar ve gitar eşliğinde giderek yükselirken, davullar gümbürtüleriyle onu yeryüzüne indiriyorlar ve *clave*'ler -çalgı olarak kullanılan iki sopa- bu iki düzlemi birbirine bağlayan sabit bir ufuk çizgisi oluşturuyorlar.

Sakat bacağı üzerinde niye bu kadar duruyor ki? Belki de savaş gazisi sanılmak istiyordur. Aslında bay Campbell'ın derdi romatizma.

Baston son derece sıradan bir bastondu. Koyu renk ağaçtan yapılmıştı, güzeldi ya da çirkindi diyemiycem ama üstünde garip oymalar ve sapında çift cinsiyetli bir insan başı olmadığı kesin. Dünyanın her yanında bulabileceğiniz türden cilasız tahtadan yapılmış pitoresk bir çekiciliği olan sıradan bir bastondu: İşte hepsi bu, özel mözel değildi. Herhalde birçok Kübalının buna benzer bir bastonu vardır. Katiyen bastonun heyecan verici olduğunu söylemedim: Bu gayet bariz bir Freudcu yakıştırma. Ayrıca ben baston satın almak gibi bayağılıklara da asla tenezzül etmem.

Baston çok ucuzdu. Küba Pesosu Amerikan Doları'yla aynı değerdedir. Havana yakınındaki plajın adıVarydero -ya da onun söyleyişiyle Veridiiro- değil, Varadero.

Kentte pek çok şeyi büyüleyici bulduğum doğru, ama zaten duygularımdan hiçbir zaman utanmamışımdır ve onları size tamı tamına aktarabilirim. Eski kenti çok sevdim. İnsanların tabiatını sevdim. Tabii Küba müziğine de bayıldım. Turistlerin fazlasıyla ilgisini çekmesine ve bu ilginin bilincinde olmasına karşın Tropicana'yı çok beğendim: Güzel, şatafatlı ve yemyeşil, uzun lafın kısası, adanın mükemmel bir imgesi. Yemek şöyle böyleydi, içkilerin her yerdekinden bir farkı yoktu ama müzik, kadınların güzelliği ve koregrafın dizginlenmemiş

hayal gücü unutulur gibi değildi.

Bay Campbell anlatısında beni sıradan kadının prototipi olarak göstermeye çalışmış, yani bir moronun zekâ düzeyine sahip, cenaze başında bir tefeci kadar ısrarcı bir ruh kötürümü olarak. Kesinlikle Tatlım, burası tropikal bölge ya da bunlar hatıra eşyaları, gibi laflar etmedim. Anlaşılan bu ara fazlasıyla "Basri ile Fatoş" okumuş ya da "Lucy'yi Severim" dizisinin dozunu kaçırmış.

Öykü boyunca "yerli" sözcüğü defalarca geçiyor ama bunun için bay Campbell'ı suçlamamalı (şimdi bay'ın "b"sini küçük yazdım diye kızacaktır, imla kuralları konusunda aşırı titizdir de). Sanırım bu kaçınılmaz bir şey. Bay Campbell otelin yönetiminin kendi deyişiyle "bizde" olduğunu duyunca bilmiş bilmiş gülümsedi, çünkü onun gözünde tropikal bölge insanları iflah olmaz tembellerdir. Ayrıca onları birbirinden ayırmak da çok güçtür. Mesela: Taksi şoförü gayet net bir biçimde adının Ramon Garcia olduğunu söylemişti.

Kente her inişinde bastonunu yanına almasını hiç de hoş bulmuyordum. Tropicana'dan çıktığımızda dut gibiydi ve fuayeden geçtiğimiz o kısacık süre içinde bastonu tam üç kez elinden düşürdü. Yerin dibine battım. Her zamanki gibi kendisini multimilyoner Campbell'larla karıştırdıklarında zevkten dört köşe oldu, hâlâ da onlarla akraba olduğunu iddia ediyor. Hem beni güldüren uluslararası çapkın lafı değil, kendisi "çorba sanayiinin kralı" diye takdim ettiklerinde takındığı o yapmacıklı hoşnutsuzluk ifadesiydi.

Tableaux vivants gösterisine gitmemiz fikrinin Raymond'dan (sonunda direnmekten vazgeçip ben de ona bu adla hitap etmeye başladım) çıktığı doğru, ancak Bay Campbell'ın imalı sözleri üzerine bu fikrini söyledi. Bir Fransız kitapçısından aralarında Paris'te İngilizce basılmış geçen yüzyıla ait bir romanın tam baskısının da yer aldığı bir düzine pornografik kitap aldığını söylemeyi unutmuş. Gösteriden tek zevk alan ben değildim.

Bastonu sokakta, bir adamın yanı sıra Gogol'ün şey-adamları gibi yürür vaziyette *bulmadı*: Olay kahvenin içinde geçti. Masamızı birileriyle paylaşmıştık (kahve doluydu) ve yerimizden kalkarken Bay Campbell yan masaya dayalı duran bir bastona yapıştı. Kendisininki gibi koyu renkli ve boğum boğumdu. Tam çıkarken birinin birtakım sesler çıkartarak arkamızdan koştuğunu fark ettik: Bu, bastonun yasal sahibiydi ama tabii o sırada bunu bilmiyorduk. Bay Campbell bastonu iade etmek istedi ve bu fikre karşı çıkan *ben* oldum. Bastona helal para verdiğini, dilenci geri zekâlının biri olsa bile bu durumunu bahane

ederek bizden istifade edemeyeceğini söyledim. Çevremizde küçük bir kalabalığın toplandığı (çoğu kahvenin müdavimleriydi) ve bir tartışma çıktığı doğru, ama baştan sona bizim tarafımızı tuttular: Dilenci dilsizdi. Polis (turizm polisiydi) sanırım oradan tesadüfen geçiyordu. Doğal olarak o da bizim tarafımızı tuttu, o kadar ki dilenciyi tutukladı. Kimse aramızda para toplamamızı filan önermedi ve Bay Campbell tazminat filan ödemedi; zaten ben buna izin vermezdim. Onun anlattıklarına bakacak olursanız bastonu beni birdenbire iyilik perisine dönüştüren sihirli değnek sanırsınız. Bunların hiçbiri doğru değil; aslında bastondan vazgeçmemesi için ısrar eden bendim. Bastona sıkı sıkı yapışmasını asla söylemediğimi artık herkes anlamıştır sanırım. (Bay Campbell'ın anlattığına bakılırsa bütün "sekans" Vittorio de Sica'nın ilk filmlerini andırıyor.)

İspanyolcam mükemmel sayılmaz, ama derdimi anlatabilirim.

Öyle melodramatik şeyler olmadı. Ne kana susamış güruhlar ne de yaşa varol sesleri. Hem dilenci surat etmişse bile biz görmedik. Öbür bastonu gördüğümde çığlık filan da atmadım. (Bence Bay Campbell'ın bu dramatik italikleri zevksizliğin dik âlâsı: "*Başka baston*". Neden yalnızca "başka baston" değil?). İsteri krizleri geçirmeden, felce uğramadan elimle gösterdim, o kadar. Elbet berbat bir durumdu ama hatanın ve haksızlığın kolayca düzeltilebileceğini düşünüyordum. Yeniden çıkıp kahveyi bulduk, müşterilerden karakolun yerini öğrendik, çünkü dilenciyi hırsızlıktan tutuklamışlardı. Bay Campbell'ın kale harabesinin ordaymış. Adam orada yoktu. Polis memuru öteki polislerin kahkahaları ve aslında kendisi hırsızlık kurbanı hırsızın gözyaşları arasında adamı kapıda salıvermiş. Elbet kimse nerede olduğunu bilmiyordu.

Vapuru kaçırdık ve elimizde iki bastonla uçakla dönmek zorunda kaldık.

MADAM CAMPBELL'IN KOMİK ÜSLUPTA DÜZELTMELERİNİN DE İLAVESİYLE BİR BASTONUN HİKÂYESİ

Hikâye

Havana'ya bir cuma öğle sonrası vardık ve yoğun kara bulutlardan oluşan alçak bir tavanla örtülü çok sıcak bir öğle sonrasıydı. Gemi La Bahia[1] ya girer girmez kılavuz yolculuğu ferahlatan esintinin düğmesini kapatıverdi. Hava serindi, derken ansızın öyle değildi. Apansız. Herhalde Ernest Hemingway buna deniz vantilatörü derdi. Artık bacağım fena halde sızlamaya başlamıştı ve iskeleden büyük acılar içinde indim, ama ev sahiplerimizin ve konukların hatırı için renk vermedim (Yoksa yerlilerle kâşifler mi desem?). Bu sırada Bn. Campbell hiç durmamacasına konuşuyor, ellerini kollarını sallıyor, her gördüğü şey karşısında hayretlere düşerek ardımsıra geliyordu ve ona kalırsa her şey büyüleyiciydi: Ne büyüleyici bir mavi körfez, ne büyüleyici eski

1. İspanyolca: Liman

kent, büyüleyici rıhtımın yanında ne büyüleyici, tablo gibi küçücük bir *calle*.[2] Kim, ben mi? Ben, benim düşündüğüm nem oranının 90 ya da 95 olduğuydu ve sağolası bacağımın bütün kahrolası hafta sonu boyunca canıma okuyacağından en ufak bir kuşkum yoktu. Rahat bir tatil geçireceğiz diye bu tamamen kavrulmamış birkaç yeri de güneşte solup ağarmış kızışık[3] ve rutubetli adaya gelme fikri şeytanın ta kendisinden çıkmış olmalıydı. Dante'nin *Invierno*'su sanki, hiç aşağı kalmıyor. Elbet en başta Bn. Campbell'ın projesiydi bu. (Bn. Campbell'ın, sırtına ONUNDUR ibaresi işlenmiş orijinal modeli, diye eklemek geliyor içimden.) Daha üst güverteye çıkıp bacağımın üstünde Demokles tarzı bir yağmur kılıcı gibi kenti kaplayan kara bulut kubbesini görür görmez onu uyardım. Hiddetle itiraz etti ve seyahat acentesindeki adamın afişli yüreğine elini koyarak Küba'da her zaman bahar olduğuna dair yemin ettiğini söyledi. Baharmış! Sen onu zavallı kahrolası baş parmağıma anlat! Ah şu seyahat acenteleri! Hepsi Carey ve Renaldo'yla birlikte *Tacir Boynuzu*'nda bulunup tezgâhtar hastalığına tutulmuş olmalılar. (Bayan tezgâhtar demek istiyorum. Bu bir kadın hastalığıdır.) Sivrisineklerin cirit attığı, malaryanın kol gezdiği, yağmur ormanlarının dört bir yanı kapladığı sıcak kuşakta çakılıp kalmıştık. Bn. Campbell'a bunu böylece söyledim ama son söz onun olmasa çatlardı: "Cancağızım, burası tropika!"

Rıhtımda, karaya çıkış işlemlerinin vazgeçilmez bir parçası gibi bir gitarı tımbırdatan, sukabağı biçiminde iki kastanyeti sallayan, birtakım tahta parçalarını birbirine vuran ve burada müzik yerini tutan vahşi çığlıklar atan büyüleyici yerli üçlüsü vardı. Bu yerli orkestrasına *décor*[4] olsun diye birisi turizm bilgisi ağacının bütün meyvelerinin satıldığı bir açıkhava tezgâhı kurmuştu: Kastanyetler, rengârenk *habanico*'lar, sukabağını andıran çalgılar, küçük bagetler, deniz kabuklarından, tahta parçalarından ve çekirdeklerden yapılmış kolyeler, teknenin dibinden kazınmış orta karar bir vahşi hayvanlar koleksiyonu ve sert gevrek sarı hasırdan örülmüş şapkalar: Tutti frutti.[5] Madam Campbell her cins maldan bir iki örnek aldı. Mutluluktan ışıl ışıldı yüzü. Sevinç dolu. Kendinden geçmiş. Bütün bu alışverişleri karadaki son güne bırakmasını tavsiye ettim. "Ama cancağızım," dedi, "bunlar birer *sou-*

2. İspanyolca: Sokak. Kent içinde yol.
3. Galiba bir mübalağa örneği. Aslı kızgın, akkor gibi.
4. Fransızca. Metinde arka plan ya da bağlam anlamında kullanılmıştır.
5. İtalyanca. Bütün meyveler.

venir."[6] Souvenir denen şeyin ancak bir ülkeden ayrılırken alınacağını bir türlü kavrayamamıştı. Allaha şükür gümrükten çabucak geçtik ve itiraf etmeliyim ki bu durum beni çok şaşırttı. Üstelik yağın dozunu kaçırmakla birlikte, anlarsınız ya, çok da ahbapça davrandılar.

Buick'imi almadığıma pişman oldum. Arabanızı yanınıza almadıktan sonra arabalı vapura binmenin ne yararı var? Ama Bn. Campbell son anda trafik kurallarını öğrenmek için boşu boşuna vakit harcayacağımızı düşündü. Gerçeği söylemek gerekirse aslında yine kaza yapacağımızdan korkuyordu. Hem şimdi eline bir koz daha geçmişti: "Cancağızım," dedi, eliyle ayağını göstererek, "ayağın bu haldeyken araba kullanman zaten mümkün değil, taksi tutarız."

Bir taksi çevirdik ve birtakım yerliler (gerekenden fazla) valizlerimizi yüklememize yardım ettiler. Bn. Campbell Latin nezaketi dediği bu şeye fena halde sarmıştı. Dillere destanmış. Fazladan bir sürü avuca bahşiş sıkıştırırken, bu nezaketin karşılığında nasıl dillere destan paralar ödediğimi ona söylemenin bir yararı olmayacağını düşünüyordum. Ne yaparlarsa yapsınlar, ister tam tersini ispat etsinler, yine de onları harika bulmaya devam edecektir. Daha buraya varmadan her şeyin harikulade olacağını biliyordu. Valizlerimiz ve Sinyora Campbell'ın kendisine aldığı binbir çeşit nesne arabaya yüklenince (besbelli Jesse Owens'ın kuzeni olan şoför karşısında müthiş bir yarış çıkartarak) kapısını örttüm ve kendim de binmek için öte yana dolandım. Genelde önce ben binerim, Bn. Campbell ardımdan biner, böylesi benim işimi kolaylaştırıyor. Ama Bn. Campbell'ı kendinden geçiren ve *mucho Latino*[7] dediği bu modası geçmiş kibarlık gösterisi asla unutmayacağım bir hataya düşmeme neden oldu. O sırada karşı kaldırımda bastonu gördüm.

Alışılagelmiş bastonlardan değildi ve sırf bu nedenden ötürü onu almamam gerekirdi. İğri büğrü, gösterişli bir şey olmasının yanı sıra çok da pahalıydı. Abanoz ya da ona benzer değerli bir ağaçtan yapıldığı ve insanın içini sıkan bir özenle işlendiği doğruydu. (Bn. Campbell, işçiliği için bir içim su buyurdu) Filhakika, dolar olarak pek pahalı sayılmazdı. Daha yakından incelendiğinde, oymalar belirli bir anlam taşımayan garip şekillerden ibaretti. Baston dişi ya da erkek, son derece çirkin bir zenci başı şeklinde yontulmuş bir sapla sona eriyordu (şu sanatçıların işine de hiç akıl ermez). In toto[8] azıcık iticiydi. Nedendir

6. Fransızca. Hatıra.
7. İspanyolca. Tam Latin işi.
8. Latince. Bütünüyle.

bilmem aptal gibi anında bastona vuruldum. Öyle aklı havada biri değilimdir, ama sanırım bacağım ağrımasa bile onu alırdım. Kimbilir, belki Bn. Campbell ilgilendiğimi görünce almaya zorlardı beni. Her kadın gibi bir şeyler almaya bayılır. Bastonun çok güzel ve (soluğunuzu tutun) *heyecan verici* olduğunu söyledi. Hey Allahım! *Los mujeres.*[9]

Otelde talihimiz yaver gidiyordu ve rezervasyonumuz geçerli çıktı. Yukarı çıkıp birer duş aldık ve oda servisinden atıştıracak bir iki şey ısmarladık. Servis hızlı olduğu gibi yemekler de lezzetliydi, derken doyurucu kısa bir öğle uykusuna, Küba dilinde *siesta*'ya yattık - Havana'dayken-... Yok, yalnızca dışarsı çok sıcak, güneşli ve gürültülü, içersi ise temiz, serin ve ferahtı. İyi bir otel, sessiz, mükemmel soğutma tertibatlı. Doğru, pahalıydı ama değerdi. Kübalıların biz Amerikalılardan öğrendikleri bir şey varsa o da konfor anlayışı ve El Nacional hem rahat hem de, üstüne üstlük, iyi bir otel. Geç vakit, hava kararırken kalktık ve etrafı şöyle bir dolaştık.

Otelin mis kokulu bahçelerinde bize rehberlik etmeyi öneren bir tür taksi şoförüyle tanışık. Adı Ramon bilmem neymiş, bunu kanıtlamak için leş gibi, bumburuşuk bir kimlik kartı çıkarttı ortaya. Sonra palmiyeler ve park etmiş arabalar labirentinden *habaneros*'un[10] La Rampa dedikleri her iki yanı dükkânlar, kulüpler, restoranlarla kaplı, neon ışıkları, yoğun trafiği ve caddeye adını veren yokuşu çıkan insanlarıyla o geniş yola doğru sürdü arabayı. Hiç de fena sayılmazdı, biraz Frisco'yu andırıyordu. Kendini "dünyanın en şahane kabaresi" ilan eden gece kulübü *Tropicana*'yı görmek istiyorduk. Bn. Campbell neredeyse sırf bu amaçla çıkmıştı bu yolculuğa. Akşam yemeğini orada yemeye karar verdik, daha doğrusu o verdi. Bu arada Miami'de görmek isteyip de kaçırdığımız bir filme gittik. Sinema otele yakın olup yeni, modern ve soğutma tertibatlıydı.

Otele dönüp akşam için üstümüzü değiştik. Bn. Campbell resmi giyinmem için ısrar etti. Kendisi en şık gece elbisesini giyecekti. Tam çıkarken bacağım yine sızlamaya başladı -herhalde sinemanın ve otelin soğuğundan- ve bastonumu yanıma aldım. Bn. Campbell bir itirazda bulunmadı. Tam tersi, özgün buldu.

Tropicana şehir dışında yer alıyor. Bir orman kabaresi. Bahçeler kapısına uzanan yolların kenarına dek iniyor ve her bir metrekaresi

9. İlk metnin aynı.
10. İlk metnin aynı.

ağaçlar, çalılar, sarmaşıklar ve Bn. Campbell'ın orkide olduğunu iddia ettiği *epyphites*'le kaplı ve adımbaşı klasik heykeller, şırıl şırıl çeşmeler, büyülü renkli spot ışıklar var. Gece kulübü dış görünüşüyle şahane olarak tanımlanabilir: Zaten bu onun en üstün yanı, ama programı genelde pek sürükleyici değil, hatta, sanırım bütün Latin kabarelerindeki gibi, enikonu sıkıcı; rumba yapan çıplak yarı kadınlar, avaz avaz aptal şarkılar okuyan melezler, Koca Bing'in[11] üslubuyla (ancak elbet İspanyolca) cebelleşen birtakım süslü püslü şarkıcılar var. Küba'nın milli içkisinin adı *daiquiri*, en iyi buz-soda-dondurma-rom karışımı olarak tanımlanabilecek bir içki ve sıcak bir fırından pek farkı olmayan Küba iklimine gayet uygun düşüyor. Dışardan, sokaklardan söz ediyorum, yoksa kabarenin içinde "tipik Küba soğutma tertibatı" varmış, öyle dediler. Bunun anlamına gelince, Kuzey Kutbu'nun ısısının alınıp bir odaya kapatılması demek oluyor. Bunun yanı sıra *aire libre*'de üstü açık bir kabare daha var ama saat 11 civarında yağmur beklendiğinden o gece kullanılmıyordu. Bu Kübalılar meteorolojiden iyi anlıyorlar. Kübalıların uluslararası dedikleri şu bol yağlı, kızartmalı, etleri tuz zehiri, üstlükleri çok tatlı mönülerden birine yeni başlamıştık ki müziği bile bastıran bir patırtıyla yağmur bastırdı. Bunu bir Küba fırtınasının ne kadar şiddetli olabileceğini belirtmek için söylüyorum, yoksa dünyada tipik bir Küba orkestrasından daha gürültülü pek az şey vardır. Bn. Campbell'a göre bu gecenin doruğu, en yüksek zirvesi, şahikasıydı, ortamın imbikten geçmiş vahşeti, balta girmemiş orman, yağmur, müzik ve ormanda kopan kıyamet filan derken büyülenmişti. Sanki Las Encantadas'ta idik. Sodalı Burbon'a[12] geçip kendimizi az çok vatanımızda hissetmeye başladığımızda her şey yolunda gidecek, hatta keyifli bile olacak gibi görünüyordu, elbet tam o sırada *maricon*'un[13] teki olan şu sunucu sanatçıları seyircilere, seyircileri sanatçılara ve de herkesi herkese takdime başlamasaydı... Uzun lafın kısası, bu sunucu olacak hödük ya da budala, birini gönderip adlarımızı aldı ve bizleri o akıl almaz İngilizcesiyle tanıttı. Beni yalnız şu çorbacılarla karıştırmakla kalmadı -bu oldukça sık yapılan, tahammül edilir bir hataydı- üstelik (hem de mikrofondan!) uluslararası bir çapkın olarak ilan etti. Ne barbarlık! Belki de *Batı dünyasının playboyunu*[14] kastetmiştir.

---

11. Bing Crosby.
12. Kokteyl. Burbon Kentucky'de üretilen bir tür çavdar viskisidir.
13. İspanyolca. Eşcinsel, ibne.
14. İrlandalı oyun yazarı J.M. Synge'in bir oyununa gönderme.

Ama bana hiç de öyle gelmedi. Bu sırada Bn. Campbell ne yapıyordu dersiniz? Katıla katıla, gözlerinden yaş gelerek gülüyordu. Kriz geçiriyordu!

Kabareden ayrıldığımızda geceyarısını çoktan geçmişti. Yağmur dinmişti, hava serin ve ferahtı, tertemiz bir gün başlamıştı. İkimiz de zilzurna sarhoştuk ama bastonumu unutmadım. Bir elimle onu kavradım, diğer elimle de Bn. Campbell'ı. Şoför-rehber-bedensel danışmanımız, gece cehenneminin bu Virgil'i bizi bir başka cins gösteriye götürmek için ısrar etti. Bay ve Bn. Campbell'lar *bien borrachos* idiler. Sarhoş. Bn. Campbell gösteriyi çok heyecan verici buldu ve buna hiç şaşmadım doğrusu. İtiraf etmeliyim ki, bence son derece tatsız ve sıkıcı bir faaliyetti, yanılmıyorsam bir kısmında uyudum. Kendi tabirleriyle bu "faaliyet" taksi şoförlerine bile aynı zamanda satıcılık görevi yükleyen turist sanayiinin bir yan ürünü. Fikrinizi bile almadan sizi oraya götürüveriyorlar ve daha neye uğradığınızı anlamadan kendinizi *içerde* buluyorsunuz! *İçerde*'den kastım bu sokaktaki diğer evlerden hiç farkı olmayan bir evin içi, ancak kapı biz konukların üstüne kapanınca sizi korikapılardan[15] geçirip etrafına daire şeklinde koltuklar dizilmiş, oturma odasına benzeyen bir iç tapınağa ya da penetralia'ya[16] getiriyorlar, ellilerin ortalarında moda olan o off-Broadway tiyatroları gibi arena-tiyatro arası bir şey, ancak burada arena sahne yerine orta yere konmuş kocaman yuvarlak bir yatak. Bir *Ganimedes*[17] size birtakım içkiler ikram ediyor (elbet ücret karşılığında) ve bunlar Tropicana'daki içkilerden çok daha pahalı (bir kazık ki sormayın) ve sonra, ama öyle çok sonra değil, bütün konuklar gelip yerlerine yerleştiğinde ışığı söndürüp[18] yatağın üstündeki ışıkları yakıyorlar (biri kırmızı, diğeri mavi), böylece bir yandan sahneyi tüm ayrıntılarıyla görürken, diğer yandan yanınızda oturan kişinin varlığını -ki bu sizi tedirgin edebilir- unutabiliyorsunuz. Derken son derece çıplak iki kadın giriyor içeri. Birlikte yatağa gidip birtakım gerçekten sağlıksız, yakışıksız ve temizlik kurallarını hiçe sayan jimnastik hareketleriyle şereflerini beş paralık ediyorlar. Doruktа ışıklar yanıp sönüyor ve yataktaki çift çığlıklar atan tek bir kadın halini alıyor, çünkü Küba'da en yaygın ifade

15. Koridorlar ve kapılardan oluşmuş Joyce tarzı birleşik kelime.
16. Latince. Bir şeyin en iç kısmı.
17. Ganymede, bak. Oxford Sözlüğü, saki, delikanlı.
18. Shakespeare'den alınma kelime oyunu. Bak. **Othello**, IV. Perde 2. Sahne. Metin içinde Hemingway, William Blake, Melville, John Millington Synge, vs.'ye göndermeler de vardır.

şekli bu gibi haykırışlar. Derken bir üçüncü oyuncu giriyor sahneye, bir ~~Zenci~~ siyahi, çıplak ve ışıklar yüzünden büsbütün koyu görünen biri, çıkar peşinde koşan bir Othello, profesyonel bir Lothario, bir Süperman olarak takdim ediliyor, çifte (ya da dört kat, çünkü platformun üstünde geniş mihraki bir ayna var) Desdemona'nın oynadığı korkunç mahrem aşk oyununa katkıda bulunmak amacıyla utanç verici bir biçimde kullandığı aşırı iri bir kamışa sahip ve hepsi son perdeden müthiş zevk alır gibi görünüyorlar. Seyircilerin arasında birkaç ~~bahriyeli~~ deniz subayı vardı ve bu bana pek Anti-Amerikan geldi ama onlar da gösteriyi zevkle izliyorlardı, hem zaten donanmanın üniformalı ya da üniformasız buralara gelmesi beni ilgilendirmez. Gösteriden sonra bütün ışıkları açtılar ve ama ne cüret! O iki küçük kız (gencecikler) ve ~~Zenci~~ siyahi adam seyirciyi selamladılar. Bu Samson Seks ve genç ortakları her tarafları meydanda tam önümüzde durup, elbet İspanyolca ve uygun el kol hareketleri eşliğinde, smokinim, siyah kravatım ve bastonumla ilgili birtakım espriler yaptılar. Denizciler gülmekten yerlere yattılar. Bn. Campbell ise bütün çabasına rağmen kahkahalarını tutamadı. Sonunda ~~Zenci~~ siyahi subaylardan birine yanaşıp son derece kadınsı ve bölük pörçük bir İngilizceyle en çok kadınlardan nefret ettiğini söyledi ve bu kez denizciler makaraları koyverdiler, Bn. Campbell da öyle. Ben dahil herkes alkışladı.

Cumartesi sabahı geç vakte kadar uyuduk, on bire doğru Havana'nın tam yüz kırk bir kilometre doğusunda bir plaj olan Varadero'ya gitmek üzere yola koyulduk ve günün geri kalanını orada geçirdik. Güneş her zamanki gibi amansızdı, ancak sakin, engin, rengârenk okyanus ve göz kamaştıran beyaz kum tepecikleri, sözde çam ağaçları, palmiye dallarından yapılma güneşlikler, kıyı boyunca sıralanan geç Victoria özentisi ahşap köşkler Natalie Kalmus'u bile özendirecek gibiydi. Elbet bir sürü renkli fotoğraf ve birkaç tane de S&B[19] çektim ve buraya geldiğimize çok memnun oldum. Ne insanlar ne müzik ne kapıcılar ne taksi şoförleri ne sunucular ne de beni gülünç duruma düşürecek, aşağılayacak ve/ve de budala yerine koyacak ~~eres~~ fahişeler vardı. Kazanılmış cennet mi desem? Tam değil. Günün sonunda omuzlarım ve kollarım su topladı, bu yetmezmiş gibi öğleyin muazzam miktarda midye yemekten midem fena halde ekşimişti. Kalsi B.[20] ve cilt kremiyle -mide ilacını suda eritip yutarak ve merhemi her yanı-

19. Siyah beyaz.
20. Kalsi Bromat. Hazmı kolaylaştıran bir toz.

ma sürerek, tersi değil- rahatsızlığı önlemeye çalıştım. Ne fayda. Gün batımıyla birlikte Transilvanik[21] sivrisineklerin akınına uğradık. Canımızı Havana'ya dar attık.

Güneş, kum ve iki misli artan sıcak ayağımın ağrısını hafiflettiği için ihmal ettiğim, neredeyse aklımdan çıkan bastonumun odamda beni beklediğini görünce çok sevindim. Güneş yanıklarımız ve diğer rahatsızlıklarımız unutuldu ve Bn. Campbell'la birlikte aşağı inip hanımın müthiş hoşuna giden ve şimdilik gecenin ve salonun perdelerinin etkisiyle birazcık yumuşamış olan şu aşırılıkçı müziği dinleyerek geç saatlere dek oturduk ve yanıbaşımda bastonumla çok keyifli hissediyordum kendimi.

Ertesi sabah, ne de güzel bir pazar sabahıydı o, öğlene dek Ramon'u gönderdik. Öğlen gelip bizi alacak ve sonsuza dek buradan götürecekti. Araba vapuru öğleden sonra saat üçte denize açılmaya programlıydı. Derken *Havana Vieja*'yı[22] ziyaret edip etrafa son kez göz atmaya ve birkaç hatıra eşyası daha satın almaya karar verdik. Göreceğiniz üzere bir kez daha oydu veren biz değil bu kararı. Hediyeleri bakımsızlıktan harap olmuş eski bir İspanyol kalesinin karşısına düşen bir dükkândan satın aldık. ("Şuraya bak" dedi Sinyora Campbell, "tam sana göre bir yer.") Kapıda *Abierto Cada Dia* yazıyordu, *Pazarları dahil. İngilizce konuşulur.* Ellerimiz kollarımız cadeaularla[23] dolu bir halde Sra. Campbell'ın iki sokak ötede, meydanın karşısında gözüne kestirdiği eski bir kahvede program dışı oturup serinletici bir şeyler içmeye karar verdik. Tumturaklı, ancak İspanyol kentinin eski kesiminde sakin, pitoresk, boğucu bir pazar gününün medeni atmosferine son derece uygun düşen bir adı vardı: *El Viejo Café*.

Bir saat kadar oturup içtik, sonra hesabı istedik, ödeyip çıktık. Üç sokak kadar gitmiştik ki bastonumu kahvede unuttuğumu fark ettim ve geri döndüm. Onu ne gören vardı ne de bilen, hem kimse bu işe şaşmamıştı sanki. ~~Bu ülkelerde bu tip tuhaf olaylar karşısında kimsenin kılı bile kıpırdamaz~~. Burnum sürtülmüş ve böylesine önemsiz bir kayba değmeyecek kadar çökmüş bir vaziyette oradan ayrıldım.

"Dünyada bastondan bol ne var hayatım," dedi Bn. Campbell ve ona dik dik baktığımı anımsıyorum, öyle soğuk soğuk ya da öfkemin

---

21. Transilvanik, Kont Drakula'nın yurdu olarak kabul edilen Transilvanya'ya ait. Vampir yerine ad değişimi (mecazı mürsel).
22. İlk metnin aynı.
23. Fransızca. İlk metnin aynı.

ucuyla değil de büyülenmişçesine, Doktor Pangloss kılıklı bu özgürleşmiş kadının müthiş ihtişamından gözlerimi alamayarak.

Hızlı adımlarla bir taksi durağı aramaya gittim, yeniden köşeyi döndüm, durup önce önüme, sonra arkama baktım, derken Bn. Campbell'ın yüzünde bir şaşkınlık ifadesi gördüm, benim yüzümdeki ifadeyi yansıtan bir şaşkınlık ifadesi. Hemen şuracıkta, dar bir ara sokakta benim bastonuma dayanarak yürüyen yaşlı karaderili bir adam vardı. Daha yakından bakınca adamın yaşlıdan çok yaşını göstermeyen biri, besbelli bir geri zekâlı olduğunu fark ettim. Ne İngilizceyle ne de Bn. Campbell'ın yarım yamalak İspanyolcasıyla adama dert anlatmanın imkânı yoktu. Tek bir sözcük bile anlamıyordu ve sevgili okur, yabancı bir turist için bu en büyük felakettir. Adam şimdi bir deniz kazazedesi gibi iki eliyle sımsıkı yapışmıştı bastona.

Bn. Campbell'ın öğüdünü tutup bastona asılmaya kalkışırsam bir *vurdukırdı*'ya[24] yol açmaktan korkuyordum, çünkü çok güçlü bir adam olan dilenci beni ürkütmüştü. (Yurtdışında her yerde, hatta Paris'te karşınıza çıkabilecek profesyonel dilencilerdendi.) El kol işaretleriyle bastonun bana ait olduğunu anlatmaya çalıştım, ama hezimete uğradım, insan dili ona nasıl yabancıysa bana aynı biçimde yabancı gelen birtakım garip homurtularla beni yanıtladı. O yerli şarkıcılar ve lirik gırtlakları geldi aklıma. Adam ayrıca her geri zekâlının neşeli, sevecen ve müzik âşığı olduğu savını öne süren en son bilimsel tezleri de çürütüyordu. Bir yerlerde radyonun birinden birtakım avaz avaz ve büsbütün gırtlaksı Küba şarkıları yükseliyordu. Bütün bu patırtının arasında Bn. Campbell artık tamamen Kübalılaşmış bir vaziyette bağıra çağıra bastonu adamdan satın almamı öneriyordu, elbet bunu reddettim. "Sevgilim," diye haykırdım öfkeyle, heybetli iskeletimle dilencinin karanlık geçidini tıkamaya çalışarak, "bu bir prensip meselesi, bu baston bana ait." Meramımı ne ölçüde sakin anlattığımı tartmadım, çünkü bir prensip bağırarak söylendi mi prensip olmaktan çıkar. Her neyse, sırf geri zekâlı diye bastonumu ona bırakacak değildim, onu satın alıp kendi kendimi soymaya da hiç niyetim yoktu. "Ben öyle şantaj yapılacak adamlardan değilim" dedim Bn. Campbell'a daha alçak bir sesle ve dilenci karşıya geçmeye niyetlendiğinden kaldırımdan inerek. "Biliyorum cancağızım," dedi Bn. Campbell.

~~Savana Karabasanları Havana'da hayatın gerçekleridir~~. Âdet olduğu üzere çok geçmeden yerli halktan küçük bir grup çevremizi sardı,

24. Sessiz komedi durumu. Vur ve patlat. Sözlük anlamı vurmak ve kırmak.

sinirlerim iyice gerildi çünkü bir linç olayına kurban gitmek istemiyordum. Görünürde korunmasız bir yerliyi suistimal etmeye çalışan bir yabancıydım ve Kübalıların arasında birden fazla kara tenli surat ilişmişti gözüme. Orta yerde bu Lutherci[25], anlaşılmaz nedenlerle mantıksızlıkla savaşan bu yalnız Maksimalist yılmaz bir biçimde duruyordu.

(Koşullar) göz önüne alınırsa, halk çok iyi davrandı. Bn. Campbell olanca nezaketini takınarak durumu açıkladı ve izleyenlerin arasından yarım yamalak İngilizce konuşan ve ilkel tavrıyla arabuluculuk yapmayı öneren biri bile çıktı. Bu kendi kendini yetiştirmiş *Hammarksjold* boş yere geri zekâlı, budala ya da Marslı herifle konuşmayı denedi. Dilencinin tek yaptığı bir iki adım gerilemek, bastona yapışmak, ona sımsıkı sarılmak ve ünlemeler ve öfkeyle dolu -ve elbet hiç bir anlam taşımayan- bilinmedik bir dille bir öykü gevelemek oldu. Gerçi sözlerinin bir anlamı vardı, bastonun kendi malı olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Kalabalık tüm insan güruhları gibi bazen bizi tutuyordu bazen de dilenciyi. Karım hâlâ ısrarla haklarımı savunmaktaydı. "Bu bir prensip meselesi" dedi tekleyen İspanyolcasıyla. "Şu gördüğünüz Senyor Campbell yürüyüş bastonunun yasal sahibi olurlar. Onu dün satın aldı ve bu sabah eski bir kahvede bıraktı. Şu beyefendi", sol işaret parmağıyla gösterdiği budaladan söz ediyordu, "kocamın" sağ işaret parmağıyla beni göstererek, "bıraktığı yerden, kendisine ait olmadığı halde onu aldı," bu ara sarışın olan başını sağa sola sallayarak, "yo, yoo amigolar." Her anlama çekilebilir cümlelerle kuşku uyandıran bir hırsızlık suçlaması, belirsiz bir şikâyet, muğlak bir ifade (kim kime ne yapmış?), ama bu dişi Portia'nın hitabet yeteneği kaldırım mahkemesinin desteğini kazandı ve jüri bundan böyle açıkça bizi tutmaya başladı.

Çok geçmeden kamu huzurunu kaçırır olmuştuk ve bir polis geldi. İngilizce bilen bir polis olması büyük şanstı. Ona her şeyi anlattım. Kalabalığı dağıtmaya çalıştı ama başaramadı, onlar da bizim kadar soruna bir çözüm bulma hevesindeydiler. Geri zekâlıyla konuştu, ama daha önce de belirttiğim gibi bu Bay Hiçkimse'yle anlaşmanın yolu yoktu. Doğal olarak polisin tepesi attı ve dilenciye gözdağı vermek için silahını çekti. Kalabalık birden sus pus oldu, kıyamet kopacak diye korktum. Ancak budala sonunda durumu kavradı ve bastonu hiç hoşuma gitmeyen bir ifadeyle bana uzattı. Polis silahını kılıfına koydu

25. Tanınmış 16. yy. Protestan tanrıbilimcisine değiniliyor.

ve dilenciye biraz para vermemi önerdi. Kendi sözlerini nakledecek olursak, "Tazminat olarak değil de, zavallı fukaraya bir armağan olarak." İtiraz ettim. Bu gerçekten sosyal bir şantajı kabullenmek olurdu, çünkü baston kesinlikle benimdi. Bunu polise söyledim. Bn. Campbell aramıza girmeye çalıştı, ama tutumumu değiştirmek için hiçbir neden göremiyordum. Baston benimdi, kendisine ait olmadığı halde dilenci onu almıştı. Onu iade etmesine karşılık para vermek bir hırsızlığı onaylamak demekti. Onunla uzlaşmayı kesinlikle reddettim.

Bn. Campbell'ın açıklamasına göre, kalabalıktan biri gönüllü olarak aralarında para toplamayı önermişti. Çok saf ve altın yürekli olan Bn. Campbell kendi kesesinden yardımda bulunmak istedi. Ne olursa olsun bu saçma sapan duruma bir son vermem gerekiyordu ve yapmamam gerektiği halde yelkenleri suya indirdim. Budalaya birkaç kuruş bozuk para uzattım (tam miktarını şimdi anımsamıyorum ama, bastona ödediğimden fazla olduğundan hiç kuşkum yok), parayı verip işi tatlıya bağlamak istiyordum ama ona dokunmak bile istemedi. Haksızlığa uğramış insanoğlu rolünü oynama sırası ona gelmişti. Bn. Campbell bir kez daha araya girdi. Adam kabul eder gibi oldu ama sonra fikir değiştirip o malum gırtlak homurtularıyla parayı reddetti. Ancak polis avcuna koyunca çevik bir el hareketiyle kaptı. Suratının ifadesini hiç beğenmedim, çünkü ben bastonu alıp uzaklaştığımda orada öylece durup gömdüğü/kazıp çıkarttığı kemiğini terk eden bir köpek gibi (sabit nazarlarla) bakıyordu ardımdan. Tatsız olay artık kapanmıştı, görevi gereği nezaket gösteren polisin marifetiyle hemen oracıkta bir taksiye atladık. Biz hareket edince kalabalıktan biri yaşa diye bağırdı, bir başkası iyi yüreklilikle el salladı. Bn. Campbell (gezimiz boyunca ilk ve de son kez) ağzını açmadı, kazanç hanesine yazdığı pek çok şeyin - doğanın ona armağan ettiği meziyetlerin değil de satın aldığı armağanların- hesabını tutuyordu herhalde. Yeniden ele geçirdiğim bastonumun varlığından hoşnuttum, çünkü artık ilginç bir hikâyesi olan bir hatıra eşyası halini almıştı, Bn. Campbell'ın düzinelerle aldığı şeylerin hepsinden daha değerliydi.

Otele döndük. Lobideki kâtibe öğleden sonra otelden ayrılacağımızı, aşağı indiğimizde hesabı hazır etmesini söyledim ve öğle yemeğini otelde yiyeceğimizi, bedelini de lokantanın kasasına nakit olarak ödeyeceğimizi açıkladım. Sonra yukarı çıktık.

Her zamanki gibi kapıyı açıp Bn. Campbell'a yol verdim. Pancurlar kapalı olduğundan içeri girince ışıkları yaktı. Oturma odasına, oradan da yatak odasına geçti, bense içimden tropik pazarın sükûnet ve

sessizliğini överek pancurları açmaya gittim. Bn. Campbell yatak odasının ışığını açınca tiz bir çığlık attı. Yurtdışında akımların ne kadar tehlikeli olduğunu bildiğimden elektrik çarptı sandım. Zehirli bir yılan olabileceği de geldi aklıma. Ya da suçüstü yakalanmış bir hırsız daha. Odaya koştum. Sinyora Campbell dili tutulmuş, kaskatı, taş kesilmiş, bir isteri krizinin eşiğinde duruyordu. Onu odanın ortasında kataleptik bir halde bulunca neler olduğunu anlayamadım. Kendini biraz topladı ve garip hırıltılar çıkartarak serçe parmağıyla yatağı gösterdi. Yatak boştu. Ne bir *mapanare* ne hırsız ne de bir Süperman nüshası vardı. Derken komodine takıldı gözüm. Orada, komodinin camı üstünde, yeşil zeminde kapkara, belirgin, yerinde, suçlayıcı, son derece iğrenç, öbür *baston* durmaktaydı.

Bn. Campbell'ın Düzeltmeleri

Profesyonel bir yazar olan *Senor*[1] Campbell "her zamanki gibi" öyküyü yanlış anlatmış.

Havana gemiden bakıldığında göz kamaştırıcı bir güzellikteydi. Deniz sakinleşmişti, yüzeyi açık mavi, zaman zaman kobalt mavisiydi ve orta yerinden birinin Golf Stream olduğunu söylediği enli koyu mavi bir kuşak geçiyordu. Ters yüz olmuş gökkubbede huzur içinde süzülen köpükten martılar gibi birkaç dalgacık çarpıyordu göze. Şehir birdenbire göründü, alabildiğine beyaz ve başdöndürücü. Üstünde bir iki pis bulut gördüm ama güneş onların dışında parlıyordu ve Havana adeta şehir değil, bir şehrin serabı, bir hayaletti. Derken iki yanı açıldı ve güneşin beyazlığı içinde anında eriyen sabit renklerle tanımlamaya başladı kendini. Bu bir panorama, tam anlamıyla bir sinemaskop, gerçek hayatın sineraması idi! Bunları sinemaya son derece düşkün olan Bay Campbell'ı memnun etmek için söylüyorum. Parlayan ışıklara, gözlerimizde kıvılcımlanan yanar döner gazvizelere[2] benzeyen aynadan yapılar arasından, çimleri ya kavrulmuş ya da parlak yeşil bir parkın önünden bir başka kente -eski, karanlık ve daha bile güzel bir kente- doğru yol alıyorduk. Bir rıhtım değiştirilemez biçimde bize yaklaştı.

Küba müziğinin ilkel olduğu çok doğru, yine de büyüleyici bir

1. İspanyolca, orijinal yazılışıyla.
2. Gazvize, tavana asılan çok kollu lamba. **Gaz** ve **avize** sözcüklerinden türetilmiş.

coşkuya, her zaman yedekte tutulan umulmadık bir vahşete, tarifsiz bir şiirselliğe sahip. *Maracas* ve gitarla, erkeklerin falsetto[3] sesleriyle ya da -zaman zaman- *blues*[4] şarkıcıları gibi tiz titreşimlerle, Afrika kökenli bir geleneğe bağlı olduğundan Küba ve Brezilya'da Güney'deki kadar geçerli olan armoni yinelemesiyle göklere doğru kanat açarken *bongo* ve *conga* davullarıyla yere bağlanıyor, bu arada *claveler* -Bay Campbell'ın öyküsündeki esrarengiz "tahta parçalarını birbirine vurmak" fiili ne batıl bir ayin ne de gizli bir şifre, yalnızca orkestra yönetmek yerine müzik yapmakta kullanılan iki küçük değnek, birbirine *col legno*[5] vurulan zarif vurmalı çalgılar bak. John Cage'in LP'si[6] *Percutante percusion* AG0690, kapak notları- işte bu "müzikli değnekler" ufuk çizgisi gibi hep sabittirler.

Kötü bir durumda bulunan ancak hiç de işe yaramaz sayılamayacak bacağını neden bu kadar abartıyor ki! Belki de bir savaş gazisi gibi görünmek istiyordur. Aslında, Sr. Campbell romatizma kurbanı.

Doğrusunu isterseniz baston yalnızca sıradan bir bastondu. Koyu renkliydi ve bir ihtimal sert bir ağaçtan yapılmıştı ama eğer yanılmıyorsam abanoz değildi. Üstünde zengin oymalar, sapında çift cinsiyetli bir insan kafası filan da yoktu. Dünyanın neresine ayak basarsanız basın tonlarcasını[7] görebileceğiniz bastonlardan biriydi, azıcık kaba, ancak pitoresk bir albenisi olan bir şey: Hiçbir olağandışılığı yoktu. Sanırım pek çok Kübalı aynı bastonu kullanıyordu. Asla bastonun heyecan verici olduğunu söylemedim: Bu adi bir Freudcu yakıştırma. Dahası, bir bastondan bayağılık satın almaya tenezzül etmem, asla.

Bastonun fiyatı birkaç centavo. Küba Pesosu ile Amerikan Doları eş değerde. Yeri gelmişken değineyim, yelpazenin İspanyolcası *habanico* değil, *abanico*. Bay Campbell'ın *La Habana* kelimesine düşkünlüğünden kaynaklanan bir dil sürçmesi olsa gerek. Nasıl *Havena* yazılmazsa *haveneros* da denmez. *Mucho* sıfatı zarf olarak kullanıldığında daima *muy* biçimini alır. Bir de *los* değil, *las mujeres* demesi gerekirdi. Ama ne yazık ki *mujeres* yani kadınlar söz konusu olduğundan Bay Campbell'dan *finesse*[8] beklemek abes. Plaja gelince, Varydero (hele onun yapılığı gibi, çok pahalı anlamına gelen *Veridiro*) denmez

3. İtalyanca. İnsan sesinden bahsederken, küçük false.
4. ABD'de Güney eyaletlerinin ezgisi.
5. İtalyanca. Edb. tahtayla.
6. Uzun-çalar, uzun süreli gramofon plağı.
7. Söz oyunu orijinalde de var.
8. Fransızca. Çevrilemez. En yakın karşılığı incelik.

Varadero denir. Kentte büyüleyici bulduğum pek çok şey oldu, duygular beni hiçbir zaman utandırmamıştır ve onları size bir bir anlatabilirim: Havana'nın ve bütün başka yerlerin insanlarının karakterlerini, daha doğrusu mizaçlarını beğendim hayır, sevdim. Küba Müziğine, büyük harflerle yazılmış bu şekliyle, âşık oldum. Tropicana'ya ise ilk görüşte vuruldum. Herkesçe bilinen bir turist tuzağı olduğu halde gerçekten çok güzel ve gösterişli ve yeşil, adanın mükemmel bir imgesi. Yemekleri yenilir gibi, bu da zaten yeterli, içkilerin ise her yerdekinden bir farkı yok. Ama müzik, dansçı kızların güzelliği, koregrafın dizgin tanımaz vahşi hayalgücü, bunların hepsi unutulmaz şeyler.

Sunucu tipik bir Latindi, çok şık, boylu poslu, esmer, yeşil gözlü, kara bıyıklı, göz kamaştıran bembeyaz bir gülüşe sahip biri. Etkileyici bariton sesi ve çekici Amerikan aksanıyla tam bir profesyonel; bu kelime dilimizde ibne ya da sapık anlamına geldiğinden, Bay Campbell'ın hakaret davasını göze alarak yazdığının aksine *maricon* filan değildi.

Bay Campbell olanca iyiniyetine karşın beni bir prototip: Türünün tek örneği: Sıradan kadın, diğer bir deyişle bir budalanın IQ[9]'suna sahip bir akıl fukarası , kretenizme tutulmuş bir Kız Cuma[10], geri zekâlı bir İbişe[11], bir dişi Doktor Watson -Pangloss değil- ve bütün bunlara ek olarak ölüm döşeğindeki müşterisinin başında bekleyen acımasız bir tefeciye benzeyen biri gibi göstereyim derken kendi kelime oyunlarının -becerebildiği tek oyun türü- tuzağına düşüyor. Portia'dan çok Shylock'a benziyorum. *Toute courte*[12] Bn. Çors deseydi bana bari. Cancağızım, burası tropika, Bunlar birer souvenir ya da buna benzer iğrenç lafları ağzıma bile almadım. Ya çok fazla "Basri ile Fatoş" okumuş ya da televizyondaki bütün Lucille Ball programlarını izlemiş olmalı. Eğer Desy Arnass'ın[13] bakışları -ve de gençliği- onda olsaydı benim de Lucillcliğe hiçbir itirazım olmazdı.

Hikâyenin (az) gelişimi içinde birçok kez aşağılayıcı bir biçimde kullanılan "yerli" kelimesini okuyabilirsiniz. Lütfen *El Viejo* Bay Campbell'ı ve münasebetsiz tekrarlarını suçlamayın. Sanırım bu kaçınılmaz bir şey. Bay, o, yani sanını kasıtlı olarak yanlış yazdığımda çi-

9. Intelligence Quotitent. Zekâ derecesi.
10. Edebi gönderme. Bn. Campbell bunların tiryakisidir. Bak. Daniel Defoe'nun romanı Robinson Crusoe'daki Cuma karakteri.
11. İbiş tipinin dişileştirilmişi.
12. Fransızca. Kısaca.
13. İlk metnin aynı.

leden çıkacak kadar yazım ve noktalama kurallarına tutkun bu Bay Virgül, Bay Nokta, Bay Tire, bay "yine yaptın işte", bu Bay Rudyard Kipling Campbell otelin yönetiminin kendi deyişiyle "bizde" yani Amerikalılarda olduğunu öğrenince bir müze *connoisseur*'ü[14] gibi ağzı paça sırıttı. Ona göre tropikanın *hoi polloi*'si[15] kaçınılmaz biçimde aylak takımı, bütün gün siesta yapan insanlar. Ayrıca onları birbirinden ayırmak pek zahmetli. Taksi şoförü gayet net bir biçimde adının Ramon Garcia[16] olduğunu söyledi.

Sürekli olarak öteye beriye elinde bastonuyla gitmesini hiç de hoş bulmadım. Tropicana'da yemek salonundan z i l z u r n a değil ama küfelik vaziyette ayrılırken bastonunu düşürdü, sonra kısacık aydınlık kalabalık giriş holünden geçerek onu bir kez daha düşürüp yerden alır ve ayakta zor dururken bu kez -vallahi billahi- "kamunun huzurunu kaçıran" beyimizin ta kendisiydi.

Milyoner Campbell'larla karıştırılmaya bayılır. Her zaman. Hatta onlarla uzaktan akraba olduğunu iddia eder. Uluslararası playboy unvanına gülmedim, ama, kendisini çorbaların kralı diye takdim ettiklerinde takındığı yapmacıklı hoşnutsuzluk ifadesini çok bayağı buldum. Öyle berbat bir oyuncu ki!

Üzerinde büyük bir şamata koparttığı o abartılmış ve zaman zaman tamamiyle hayal mahsulü içkiciliği ve birçok başka edebi özelliği, bunların hepsi Hemingway, Fitzgerald, vs.'den[17] kopya edilmiştir.

Öyle zorla ırza geçme filan olmadı. İşin aslı şu: Ramon -sonunda boyun eğip ona böyle hitap etmek zorunda kaldım- bizi uygulamalı gösteriye götürmeyi önerdi, ama ancak Bay Campbell'ın bir alay "doubles entendres"[18] ından sonra... Calle Belga'da[19] bir kitapçıdan Obelisk ve Olympia yayınevlerinin[20] düzineyle kitabını satın aldığından ve bu kitapların üstünde bulunan B.B.[21]'de ve A.B.D.'de satılması yasaktır ibarelerini bana gösterdiğinden hiç söz etmemiş. Ayrıca sonradan, ileri bir tarihte kendisine yatak odamızda tercüme etme fırsatını bulacağım *Prelude Charnel*[22] adlı, baştan sona renkli resimli, son derece

14. Fransızca. Bir bilen.
15. Yunanca (klasik). Edb., halk.
16. İlk metnin aynı.
17. Edb., ve diğerleri.
19. Casa Belga demek istiyor olmalı. Havana'da bir kitapçı.
18. Fransızca. Çift anlamlı söz.
20. Fransa'da İngilizce pornografik kitaplar yayınlayan İngiliz yayınevleri.
21. Büyük Britanya.
22. Fransızca. Çevrilemez ama şehvani peşrev az çok fikir veriyor.

kalın ve de kazık bir Fransız romanı almakta direttiğini de söylememiş. İzlediğimiz filmin adından da bahsetmemiş, *Taş Bebek*'ti.[23] *Tableaux vivants*'ı[24] ve cinsel cüret gösterilerini gerçi o önermedi, ama denizcilerle ve Barrio de Colon yakınlarındaki fuhuş merkeziyle ilgili bir iki belirsiz laf geveledi. Beyimizin Boşa Giden Şehvet Çabaları versiyonu ya da tropikal *Sexe, Son et Lumieres*[25] üzerine yorum yok. Şunu teslim etmeliyim ki, Bay Campbell'ın sözlerini ve noktalamasını ödünç alacak olursak, Lothario/Othello/Superman'in gösterisinden tek hoşlanan şu benim zavallı küçük ahlaksızım değildi. Son olarak şunu da ekleyeceğim, bizimki Göz Kapaksız Sing'den[26] bu yana iki gözü faltaşı gibi açık uyumayı başaran tek insan.

Bastonu öyle sokakta, bir yabancının yanı sıra Gogol'ün burnu[27], edebi bir kişi-nesne, sahici bir yürüyen yürüyüş bastonu[28] olarak bulmadı. Baston Lucero Bar adıyla bilinen kahveden asla çıkmadı. Her ikimiz de kalabalık bir salonda oturmuştuk. Bay Campbell gitmek üzere yerinden kalktığında öylesine, doğallıkla yan masadan bir baston aldı: Tıpkı kendisininki gibi boğum boğum, koyu renkli bir baston. Birinin arkamızdan koştuğunu ve o sırada yabansı, şimdiyse tanıdık sesler çıkartığını duyduğumuzda kapıya varmıştık. Geriye baktığımızda bastonun gerçek sahibini gördük, ancak elbet o sırada bunun böyle olduğundan habersizdik. Bay Campbell bastonu geri verecek gibi oldu, ama ben karşı çıktım. Onu öz be öz helal parasıyla aldığını, sırf dilenci aptalın teki diye, sanki zihinsel özrü hırsızlığını mazur gösterirmiş gibi, bastonla çıkıp gitmesine izin veremeyeceğimizi söyledim. Çok geçmeden çevremizi, çoğunluğu kahvenin müşterilerinden oluşan bir kalabalığın sardığı ve birtakım tartışmalar çıktığı doğru. Ama öne sürülen fikirler hep bizden yanaydı: Anımsadınızsa, dilenci konuşamıyordu. Polis -turizm polisindendi- tamamiyle şans eseri ortaya çıkıp araya girdi. Hep bizim tarafımızı tutması, hem de kesinkes, kaçınılmazdı, hiç gözünün yaşına bakmadan dilenciyi hapse götürdü. Para toplamayı filan öneren olmadı ve Bay Campbell tazminat mazminat vermedi, çünkü ortada tazmin edilecek bir şey yoktu.

---

23. Bir Elia Kazan filmi. Küba'da adı "Muneca de Carne" (Et Bebek) idi.
24. İlk metnin aynı. Fransızca. Canlı tablolar.
25. Fransızca. Seks, Ses ve Işıklar. Turistlerin ilgisini çeken noktaları sömürmek için ışık ve stereofonik ses düzeni kullanılması tekniği.
26. Çin denizlerinin ünlü korsanı?
27. Nikolai Gogol'ün tanınmış kısa hikâyesi "Burun"a gönderme.
28. İlk metnin aynı.

Olsaydı bile buna ben izin vermezdim. Onun anlattıklarına bakarsanız baston sanki beni birdenbire cadıdan azizeye[29] dönüştüren bir sihirli değnek. Böyle bir şey yok. Aslında bastonun peşini bırakmaması için direten bendim. Aptallardan nefret ederim, yıllar geçip de dangalaklaştıkça sabrım tükense bile tahammül edebildiğim tek aptal Bay Campbell'dır. Bastonu hedef almasını kesinlikle tavsiye etmedim ve bütün sahne sanki Bay Campbell kırklı yılların sonlarında İtalyan sinemasına senaryo yazarmış gibi anlatılmış.

Allah şahidimdir, İspanyolcam pek parlak değil ama derdimi kolayca anlatabilirim. Profesör Rigol'ün usta ellerinde Yüksek Cennet'teydim ve Bay Campbell'ınki düpedüz kıskançlık.[30] Ayrıca Küba'ya gelmeden İspanyolcamı iyice elden geçirdim. İyi bilmediğim bir dili asla dışarda sergilemem. Sırası gelmişken, *on dit* Demokles'in kılıcı, *pas* Demokles tarzı kılıç.

Melodram filan yoktu. Bay Campbell'ın hikâyesi bu haliyle yalnızca yetersiz değil aynı zamanda yarı doğrular ve yalanlarla dolu. General Campbell'ın son direnişi, linç heveslisi güruhlar, alkışlar, biçare dilencinin son bakışı gibi şeyler hiç olmadı. Olsaydı bile adamın yüzünü taksiden göremezdik. Öbür bastonu -bu italikler midemi bulandırıyor, duygusallık ve ballandırmadan başka bir şey değil, sanki hikâyenin bütününü kapsayan bir mecaz: "*Öbür* baston": Neden yalnızca "öbür baston" değil? Öbür bastonu görünce katiyen çığlık mığlık atmadım, katatoni krizi filan da geçirmedim. İsteriye de kapılmadım; o sırada bizim olan bastonu ona göstermekle yetindim, hepsi bu. Elbet korkunç bir hata yapığımızı düşünüyordum, derken hatanın ve haksızlığın giderilebileceği geldi aklıma. Doğruca kahveye gidip orada bulunanları sorgulayarak karakolun yerini öğrendik: Bay Campbell'ın bakımsızlıktan harap olmuş İspanyol kalesindeymiş. Dilenci orada yoktu. Arkadaşları kahkahalar atar ve aslında soyulan tek kişi kendisi olan soyguncu bitmez tükenmez gözyaşları akıtırken polis adamı kapıdan salıvermişti. Elbet kimse nerede olduğunu bilmiyordu.

Gemiyi kaçırdık ve uçakla dönmek zorunda kaldık; bavullarımız, kitaplarımız, hatıra eşyalarımız, artı iki bastonla.

---

29. Sözümona kelime oyunu.
30. Muzır kelime oyunu.

Yedinci seans

Cuma günü size bir yalan söyledim doktor. Koskoca bir yalan. Size sözünü ettiğim şu çocuk var ya, biz hiç evlenmedik. Ben hiç tanımadığım bir başka çocukla evlendim, o kimseyle evlenmedi çünkü eşcinseldi ve bunu onunla karşılaştığım ilk günden beri biliyordum çünkü bana kendisi anlatmıştı. Olay şöyle oldu: Beni gezmeye çağırdı çünkü ailesi en yakın arkadaşıyla aralarında arkadaşlıktan öte bir şeyler olduğundan kuşkulanıyordu ve bana evlenme teklif etmezse onu askeri okula yollamakla tehdit etmişlerdi. Ama hiçbir zaman nişanlısı olmadım. Yine de onu askeri okula göndermeleri gerekmedi.

DİLMECE

Bustrofedon kimdi? Bustrofedon kim di /dir /olacak? Boustrophedon mu? Onu düşünmek altın yumurtlayan tavuğu, yanıtı olmayan bir bilmeceyi, sonsuz bir sarmalı düşünmek gibi bir şey. Kendisine Bustrofedon derler düşkündür dostları ve dostları düşkündür derler Bustrofedon kendisine.

O7-artı-4-harflik adı nereden buldu bilmem. Tek bildiğim o anda takıldığım tıkıldığım konuya bağlı olarak bana sık sık Bustrofoton, Bustrofotomatik ya da Bustrobulutluhava diye seslendiği ve hükmedici sesine her zaman yanıt verdiğim. Silvestre Bustrüdüanka, Bustrofeliks ya da Bustrofitzherald'dı, Florentino Cazalis ise adını değiştirip gazetelerde Floren Cassalis takma adıyla cafcaflı yazılar döktürmeye başlamadan çok önce Bustrofloren olmuştu. Sevgilisi hep Bustrofedora, annesi Bustrofelisa, babasıysa Bustrobaba'ydı. Sevgilisinin gerçek adı Fedora, annesininki de gerçekten Felisa mıydı bilemem. Canlı canlı gönderilen av ganimetlerinden oluşan Bustroboğa Metafaunasıy-

la* Mutaflora** anakarasını bustrolaştırmak için nasıl bir ilaç adından yararlanmışsa (Silvestre'ın yardımıyla?) bu sözcüğü de bir sözlükten rasgele seçtiğini sanıyorum.

Bir gün hep birlikte yemeğe gitmiştik: O, ben ve Bustroçokbilmiş (o hafta Rine'nin adı buydu, çünkü onun adı yalnız insanoğlunun En iyi dostu değil, bunun yanı sıra: Rinbereket, Rinemirber, Rinesans, bunun sonucunda Rinformasyon ve Rinevrim, ardından Rinegasyon ve gerisingeri Rinesaslara, Rinefemeridlere, Rinesairelere dönüş ve Rinefervesan, Birişeyaramaz, Birincisınıfuşak, Bubibokbilmez ve Bustroçokbilmişti: Dostluklarının erimine & verimine ve evrimine göre Rine adını evirip çevirirdi: Bir heceölçerle yeni yeni sözcükler üretirdi). İkisi gelip beni gazetedeki büromda bulduklarında, Haydi yemeği bir Bustrofeteryada yiyelim, dedi, çünkü pahalı lokantalardan, kristal avizelerden, yapma çiçeklerden nefret ederdi ve bir köfteciye girdiğimizde daha yerimize oturmadan garsona seslendi: Bustroğlum, dedi. Akşamın erken saatlerinde ya da geceleri geç vakit Havanalı garsonlar neye benzerler bilirsiniz: İtlikleri üstlerindedir ve adlarıyla çağrılmaktan, kendilerine garson, oğlum, Charlie, dahası hey buraya bak uyuşuk herif filan denmesinden hiç hoşlanmazlar, işte bunun için herif boa yılanı derisi denli soğuk ve neredeyse onun kadar ürkütücü bir suratla yanımıza geldi ve bir zamanlar oğlansa da artık kesinlikle öyle değildi. H-h-aydi koca oğlan, b-b-bize b-b-biraz B-b-bustromama getir dedi bizim Bustroşaklaban kekeleyerek ve garson (deyiş yerindeyse) bet bet baktı ve bakışları boa yılanından, dağ ayısından, kabadayıdan çok kobrayı andırıyordu. Kahkahalarımı boğmak için ağzıma kâğıt peçeteleri tıkıım (çağdaşaşeviydi burası) ama kahkahalarım serbest, sırtüstü, kelebek ve kurbağalama stillerde yüzdüklerinden peçeteler kaplankuyruğu tadı vermeye başlamışlardı, derken kara tahtım, kör balihim, o sırada adı Bustropat olan B. bana dönüp, Bustrofeliksi de çağırsaydık demez mi, kahkahalarım peçetemin setkapakları çevresinde fokurdaşırlar, Ne dersin Bustrofototaşkın, diye sorar, felbet, feden folmasın dememle feçetem ağzımın sesli sözlü ve de sazlı osuruklarının zincirleme pırtlamalarının süpersoytarik bir patlamasıyla savaş ffjeti gibi ağzımdan fırlayıp, izlediği yörünge sonucunda garsonun suratıyla çarpışma ana rotasını tutturup adamın suratsız ıssız suratını iniş pisti yerine koyup sarılıklı gözküresini sarı bir nişan tahtasıymışçasına tam on

* Başkalaşıma uğramış direy. (ç.n.)
** Değişim geçirmiş bitey. (ç.n.)

ikiden vurmaz mı, adamof! Bize hizmet etmeyi reddedip bulutumuzdan çıkar ve aşçı dükkânının yatay darboğazına kendini İkarusça dar atar ve arka tarafta bu aş denizinin Poseidon'una içini dışını döker; bu arada bizler masaörtümüzün kıyılarında kahkaha tufanı sonrasında boğulmaktayızdır ve bir yandan da inanılmaz çığırtkan Bustrofon Herald Tribunsu cayırtılarla, Tam bir BustrofenoNemo'ydun, bir Bustrofonbraum, sesini iyice yükselterek, Bustrotayfun, Bustrotufan, Bustrombon, derken kendini aşıp sözcükleri ustalıkla sağlı sollu savurarak, *Bustrobomarina* diye bağırmaktadır. Derken lokantanın hepyek patronu oracıkta bitivermez mi: Ufak tefek, kel kafalı, garsondan bile bodur bir adamdı, o denli bodurdu ki bize doğru yürüdükçe küçüldü, masamıza vardığında adeta ayaklarının üstünde değil de ellerinin üstünde yürümekteydi. Yerden bitme bir bücür. El ayaktan üstündür. Adam kendisinin büstüydü. Yoksa tepe üstü müydü?

— N'OLUYOR LAN?

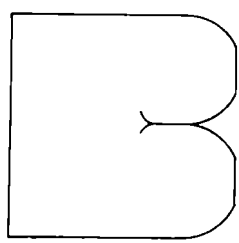
— Yalnızca yemek istiyoruz, dedi Bustro, adamdan yana sıkkın bir profil sergileyerek.

— Böyle soytanlıklar ederseniz yemek memek yiyemezsiniz.

— Nasıl soytanlıklar, diye sordu Bustroherbibokubilmekister. Son kerte bet suratlı sırık gibi bir adamdı ve suratı sivilce doruklarıyla ya da
kocaman Amerikan barış çiçeği bozuklarıyla ya da
zamanın akışı ve yıpratmasıyla ya da
meteorlarla ya da
akbabalarla ya da
bunların tümüyle delik deşikti:

SİVİDORÇEKAMERBOZAMANTEORAKIŞMABABALARLA

dikeldi, ayağa kalktı, iki kat, üç kat irileşti, gittikçe suratsız yeşil bir deve dönüşerek, başı neredeyse tavana, çatıya ya da dama erişerek kendini uzatıp büyüttü, öylesine iriydi.

VE LOKANTACI KÜÇÜLDÜKÇE KÜÇÜLDÜ VE EĞER OLABİLİRSE DAHA DAHA KÜÇÜLDÜ VE AMANIN ÖYLESİNE İNANILMAZ BİR BOYUTA
indi ki sonunda ancak başparmağım ya da küçücük küçük parmağım kadar
kaldı: gerçekte sihirli lambadaki cinin tam tersiydi ve hala küçül-
meyi sürdürüyordu küçülüyor da küçülüyor en miniminnacık insandan
daha da küçük oluyordu: dünyanın en minik parmak çocuğu, onun
bile küçüğü: küçülme becerisinin başarısıyla bizleri şaşırttı:
artık zor seçiliyordu ama yine de tam görünmez değildi:
derken gidip kapının dibinde bir delikte gözden yitti:
söz aramızda kapının yanındaki sıçan deliğinde, el-
veda: bir fındık faresi hanesi hem de ne şaha-
ne bir hane ama bu fare sarayı ha bu diyar-
da değil şu diyarda başlıyordu: şeyde-
oh yo! oh ya! -ama yo! ama ya!
evet bayım şeyde başlıyordu!
ama dur bidakka! bidakka
dur, çünkü bu delik bu-
rada başlıyor ama
ve / ya da
ah öyle
ve
y

ve bu Alis Harikalar Diyarında'yı anımsattı bana ve bunu Bustromuazzam dilcambazına söyledim, o da bilcümle tümcelerle ve bizlerle eğleşmeye, bizleri oyalayıp ağırlamaya girişti: Açık masonluğun kısa ve soylu gecesi: Alis Avunturya'da, Alis Maceristan'da, Alis Habudiyarda, Haşuzamanda, Alis Geziptozmada, biricik ve son Alis, Ah Alis, Halis, Habis, Habis Varis, Alis ile Havva, Havvalis, Havadis, Hasis, Mariz, Marizya, Malezya, Malinezya, Makromikya, Mikronezya, Mikro Alis delikte, içerde, başı dertte. Alis hapiste, Alis'in kodesi, leş kokar nefesi, Alis helisleşti, helastik, elastik, elastikleşip bir büzüşüp bir uzamaya başladı, sonunda gerçek boyutlarına indi, o, -B. - B1 - B1 mi? Neden B2 olmasın? *B or not 2B** oturup benim felfet-fedenfolmafınlarımla ve kendi sözoyunları, sesyinelemeleri, Alislemeleriyle aşka gelip şen şatır bir şarkı tutturdu, ben denizi, Küba'yı ve Marti'yi lokanta mı burayla, yok yahu adı neydi, La Guantanamera'yla, düşma-

* Be or not to be gibi okunur. (ç.n.)

nıma adadığım şu tostropikal ritmli Mars Marşı'yla koşturup coşturdu:

(M.S.'nin anında evirmece çevirmece ve uydurmacasıyla)

Yo soy un hombre sincero
Oy soyuldum oğlum Zoro
De donce crece la palma
Donumu da sen aparma
Y antes de morirme quiero
Ve ölmeden önce ey kıro
Hechar mil voces del alma
Bin kez dedim deli olma.

Con los sobres de la piedra
Bu cenaze arabasının acı orağıyla
Quiero yo mi muerte hinchar
Biçmek istiyorum ey Mao
El apoyo de la Sierra
Sierra'nın otlaklarını
Mas compras hace que el mal
Tereyağ ve biraz çay lütfen.

Mi anverso es un verde claro
Gülüşüm güzel bir güneş yanığı
En un jardin encendino
Alev alev bir bahçede edinilmiş
Mi reverso un muerte herido
Gövdemse yaralı bir fıskiye
Que luce en el norte un faro.
Bir perinin içinde istiridye peşinde.

AMA HAYIR, olmuyor: Bustro'nun ağzından duymadıkça bir şeye benzemiyor, tıpkı Poe'nun *Kuzgun*'undan bozma *Poe'sal Atmacalar*'ı gibi:

Sessiz sakin bir geceydi, bitli bezgin düşünceli
Gömülmüştüm (ta dibine) cilt cilt acayip eserin (ah kültür!)
Uyukladım, düştü başım, ansızın vuruldu kapım

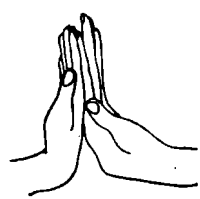
Herifin biri paldır küldür sanki tepesini dövüyordu kafamın
"Kafama böyle vuran" diye hırladım, "olsa olsa bir kopuktur-
bundan gayri bir izahı yoktur."

Ah, sanki daha dündü, aralıkta berbat bir gündü
Sürünerek düşen her bir kor yerlere iskeletini bırakıyor
Bekliyordum özlemle yarını-boşuna bağlamışım kitaplara umutlarımı,
Belki diner demiştim bu can sıkıntısı- sıkıntının nedeniyse şu eski karın
ağrısı,
O eşsiz dişsiz merhume ki, melekler katında namı Lenore'dur
Garson haykırır, "Demli bir çay doldur."

Ve mosmor perdelerin tozlu titrek her hışırtısı,
Cereyanda kaldığımdan ürpertti, üşüttü, titretti beni;
Öyle ki sonunda çırpınan kalbim durdu, yok bu yalnızca bir oyundu
Çünkü yeniden çarptı, çırptı, vurdu (otomatik olmalı, kendi kendine kurulur)
Sessizce homurdandım, "Bu gelen o orospudur."

İçime cesaret doluverdi birden ve daha fazla mıymıntılık etmeden
"Hey sen," dedim, "deli misin nesin, içeri buyur
Gerçekten içim geçmişti, ne demeye işimden kaldırdın beni
Bilirsin hortlak öyküleri yazarım, karaladıklarım çocuksudur
Kaynağımsa manukdışı yavelerin dipsiz kuyusudur,
Sonsuzca yazmak- başka dileğim yoktur."

Soluğu tükenene dek bu böylece sürüp giderdi. Derken aynı aralık gecesi Rogelito Castrasino geçti sokaktan ve tanıdıklarımızın adlarını akla gelecek her türlü biçime sokarak bir şarkıdır tutturduk. Gizli bir oyundu bu; sonunda odahizmetlisi midir nedir, o gelip töreni yarıda kesti. Bustromaskara adamı yıllardır görmediği dostuymuşçasına selamladı, yalnız avuçlarını kavuşturacağına ellerinin arkalarını kavuşturdu, aynen şöyle:

ve sonra yemek ısmarladık. O ısmarladı.

Bir tabak Bustrofasulye dedi, Bustracele, yanında pilav olsun demeye çalıştım ama bir P-P-P-irzola ya da Bustronfile ve bir bardak BustroKV dedi Bustrocandandost ve ardından Bustrosuruknehazinbirinilti-dir bir tabak yahni ısmarladı, hepsini bir çırpıda o ısmarladı, çünkü hep o konuşurdu ve bunların hepsini garsonun gözünün içine baka baka söylemişti, yüz yüzsüze, göz öze, bakışlarını indirerek, çünkü büyük bir alçakgönüllülükle kendini küçültmekle birlikte ve oturur durumda olduğu halde garsona hâlâ tepeden bakmaktaydı. Yemek bitince hepimize tatlı ısmarladı. Meyvesalatası. Bir de Bustropasta, üstüne de bir BustroKV (kahpe, hani bize kahve, dedim) bunun üzerine aramızı yapmaya çalışarak çabucak Üç kahve dedi, ben de nazikçe, lütfen diyeceğime siktir'lan deyiverdim, şimdi pek anımsayamadığım bir şeyler daha geveledim, sokakta korkunç bir kıyım varmışçasına patlayan, çat çat çatlayan kahkahalarımız yüzünden teröristlikle suçlanmaktan nasıl kurtulduğumuzu da pek anımsamıyorum. Sonunda kahveler geldi, gülmekten kırıla döküle onları içtik, hesabı ödeyip aşodasından Bustroffenbach'ın o ünlü kutlama ezgisi üzerine Beşli Çeşitlemeler'ini söyleyerek tam gaz çıktık. Yaşasın İspanyoldaşlık!

Aska dastlar anatalap
Ayralak gararsa araya
Kaldar kadahana savgayla dastam
Gazal gaçmaşan anasana

Eske destler enetelep
Eyrelek gererse ereye
Kelder kedehene sevgeyle destem
Gezel geçmeşen enesene

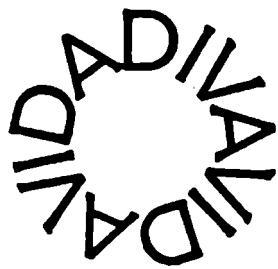
İski distlir initilip
İyrilik girirsi iriyi
Kildir kidihini sivgiyli distim
Gizil giçmişin inisini

Osko dostlor onotolop
Oyrolok gororso oroyo
Koldor kodohono sovgoylo dostom
Gozol goçmoşon onosono

Usku dustlur unutulup
Uyruluk gururşu uruyu
Kuldur kuduhunu suvguyla dustum
Guzul guçmuşun unusunu

Bu arada bendeniz evrim kuramında bir karşı devrim yapıp insanın maymunoğlunun helal sütünü eme eme maymunlaştığı yanılgısı içinde (maymunoğlu bok yaşa!) parmakizlerimle masayı döverek, elimdeki kaşıkçılı karatabağa vurarak şempanyumumla Ξribo'nun babungosuna eşlik ediyor, bir yandan da gizemli dürültüler çıkararak (en azından öyle olduklarını sanıyorum: Öyle zil turnaydım ki ritme ayak uydurduğumda diretiyordum) tempo tutuyordum. Daha sonra, sokağa çıktığımızda, eller yukarda, parmakuçlarımda, ağzım açık düşe kalka !$£!!!??%+=&&&! Ah ah ah! AH, diye naralar koyvermeye başladım. O cümbüşlerin en kralında vur oynasın çal patlasın coştukça coştuk. Bustroform da tam formdaydı ve en karmançorman akılalmaz dilde kaymaz tekermekerlemeleri bulup çıkarıyordu, şunun gibi, *Dişilerin düşlerini süsleyen döllerini şişleyip içlerine işleyen dibi şişik şişko kişi kimin eşi?* Şe şuna şenşer şeyler. Derken adamları madamlamaya başladı, meşela şu şaşmaşapan şittirişi *En kalas salak ne* şibi. Şu üçünü de oracıkta şıppadanak kıçüstü uyduruverdi: *Arap kara, arak para* bir numara, *zaman yorar akıl kahreder haklı karar oynamaz* iki numara, *Kış açık kelek kışa çık* ise üç numaraydı ve bunların üçü de kolay mı kolay, basit mi basit, yarı kübik, yarı egzotik ya da yüzdeyüz toksikti, çünkü ayrılık yaman kelime her şey üçe ayrılır olmuştu ve ağzım açık şaşakaldım çünkü Rhine'nin ayakları güçlenip üçlenmişti (iki, dedi Bustro uzaktan, salak ve solak ayaklar, degauche et malraudroit), üç ayaküstü zırvalık: Havana, Savana sözcüğünün çarpıtılıp çurputulmasından elde edilen bir kent adı: Savana/ Sabana/ Abana/ Habana/ La Habana/ italikle yazıldığında *Avana* kirilik olarak Gabana-İspanyol payrağı (Nereden mi çıktı? Çünkü o sırada üç merkezin, Galiçya merkezi, Asturya merkezi, bir de merkezkaç merkez, orta yerinde yer alan Merkez parkından geçiyorduk) ve zenci kırması bir dişi-kadın yanımız sıra yürüyorlardı; O aralar dilimizden düşmeyen bir başka nasırlı ayak daha vardı (B. bununla birlikte dörtayaklı bir yaratığın ortaya çıktığını söyledi) bu bittabi La Estrella'ydı ve Bustro *Dadiva avida: Vida* deyimini kullanarak yeni yeni evrik (kirve) sözcükler üretti: Bu sözler teker meker yuvarlanan bir çember biçiminde yazıldıklarında kendi kendini yutan bir yılan: Eski Mısır'da yaşam simgesi *ankh*: Tılsımlı daire:

Yaşam esintisinin gizini gizleyen çevrimsel çemberdiler, okumaya herhangi bir sözcükten başlayabilirdiniz çünkü bu kelek feleğin çarkıydı: *David, avida, vida, avi, vid, ida, dadiva, dad, ad, di, va:* Haydi baştan, dön baba dönelim derken yapayalnızlık çarkına kapılır ve o duruk odağıyla size öyküsünü anlatırdı ve bu çark, bu söz çarkı, yaşamtümcesi, La Estrella'ya son derece uygun düşüyordu çünkü bu üç-çarpı-dört harfli evrik sözün bir onikinci anlamı daha vardı:

bir yıldızdı

Bulaşıcı sözcükler ve donsuz süşünceler sözcüklüğünden kararmış, tozlu pasajlar okudu, ne kazık ki bunları büsbütünlüğüyle anımsayamıyorum, yine de eski sözlerinden ve bunların tanımlarından değilse de yazarlarınca açıklanışlarından birtakım örnekler verebilirim: Aha, Anna, süs, iyi, kek, neden, mum, ana, radar ve tersten okunduğunda neden bu kadar umutsuz olduğumu açıklayan sos. Bundan sonra söz arasında Adem'e İspanyolca Ada denilmemesine hayıflandı (Merak etmişti. Acaba Catala'da adı bu olabilir miydi?) çünkü bu durumda yalnızca ilk insan olmakla kalmayacak aynı zamanda varlıklara ad vermeye layık tek kusursuz insan olacaktı. Derken iyi'nin yazılışıyla içeriği arasında anlamıyla bağdaşır bir uyum bulunduğunu, 101'in ise tıpkı 88 gibi (nazar değmez inşallah) bakışık, kendi kendiyle özdeş yüz kere maşallahlık bir tümel sayı olduğunu, onu ne sonsuzluğun değiştirebileceğini ne mekânın soldurabileceğini ne de zamanın bayatlatabileceğini ve hangi yanından bakarsanız bakın hep aynı kaldığını söyledi. Kusursuzların şahı olan bir diğer sayı ise 69'du (Rine'nin ağzı kulaklarına vardı) ve hem Pitagorasçı hem Platoncu (Cué elbet bozum oldu) hem de Alcmeoncu açıdan (Silvestre zevkten dört köşe oldu: Gizemli bir kardeşlik bağıyla birleştiler: Bay Bir) sürekli değişen, hiç aynı kalmayan sayıydı, çünkü çevrildiği zaman yine kendisini verirdi ve osuruklarının topla-

mıyla sesin toplamı toplandığında (bu aşamada Cué çekip gitti) sonuncu rakam elde edilirdi ve buna benzer şu anda anımsayamadığım, C.'yi çılgına çeviren bir alay sözde sayısal karmaşa... Cué giderken B. kapının ağzından Kübalılara özgü bir kötücüllükle seslendi: Bu size neyi anıştırıyor beyler!

Bustroustaavcı gözden ırak ve ustan (kendi usu, bizimki değil) uzak olduğunda bütün zamanını sözlüklerde yaban sözcükleri avlayarak geçirirdi (anlambilimsel safarileriydi bunlar) ve onları diri diri yakalayabilmek için odasına kapanır ve bu sözlük -hangisi olduğu hiç önemli değildi: Herhangi bir sözlük- yaşamının ayrılmaz bir parçası olurdu; yemek niyetine onu atıştırır, onunla/onun içinde yıkanır, sözcükleri kendine yastık edip onunla/onun üstünde uyur, gündoğumunu/ ya da/ batımını onunla beklerdi: O onun yanıbaşında, onun içine bir dalıp bir çıkarak. Bir kitap -değil sözlük- kurduydu çünkü yalnız sözlük okurdu ve dediğine göre, Silvestre'a söylediğine göre sözlükler düşlerden, mastürbasyon fantezilerinden, korku filmlerinden bile daha güzeldiler. İster inan ister aldan, Hitchcock'tan da güzel! Çünkü sözlük gerilimi sözcükler ormanında yitmiş tek bir sözcükle yaratırdı (bu samanlıkta kolayca bulunabilen iğnedense iğnedenlikte belirli bir iğneyi bulmaya benzerdi) hem sonra yanlış sözcük, suçsuz sözcüğü, suçlu sözcüğü ve sözcük - katil, sözcük - polis, sözcük - kovalamaca ve sözcük - makarada sözcük - cankurtaran - devriyesi ve en sonunda da son sözcüğü vardı ve sözlüğün gerilimi insanın kendini bir sözcük peşinde umarsızca sütunların altını üstüne getirir bir durumda bulmasından, sözcük bulunduğundaysa anlamının beklediğinden çok farklı çıktığını görmesinden kaynaklandığından filmin son makarasında karşılaşılan sürprizden çok daha heyecan vericiydi. Tek üzüntüsü sözlüğün, sözlüklerin muzır sözcüklere pek az yer vermeleriydi ve bu konuda Bustrosözcambazına güvenmezdiniz de kime güvenirdiniz, çünkü bütün sözlükleri ezbere bilirdi, tıpkı köpek sözcüğünün Diccionario Manual Ilustrado de la Real Academia Espanola'daki (2.b., Madrid, 1958, s. 1173/a) tanımını sözcüğü sözcüğüne bildiği gibi: M., *canidae familyasından, cinsine göre değişik boyları, biçimleri ve renkleri bulunan, ancak kuyruğu türün erkeğinin idrarını yaparken tekini kaldırdığı arkabacaklarından daima daha kısa olan bir memeli.* Sonra sözcüklerin çevresinde mutlu gezisini sürdürürdü:

Ses
iyi
umu
kayak
yatay
madam
radar
teğet
sos (en yararlı)
gag (en komik)
sus

Ve yıllarca Miss Gardner'in aşkıyla yanıp tutuştu çünkü Ava ideal kadındı, siyasa ile piyasa, tarih ile talih, tinsel ile cinselin benzerliği, yargının nasıl da kolayca yazgıya dönüşebileceği onu yerlere yatırırdı, bunun dışında aynada farklı anlam kazanan sözcüklerin listesini çıkartmıştı:

Tıka/akıt
ayak/kaya
para/arap
kasap/pasak
salak/kalas
keşif/fişek
asi/İsa¡

Bu son küfürden beyni sulanmış sonuçlara, kendi deyişiyle anagojik anagramlara atlardı:

artık tıkar
nasır sınar
kuyular uyuklar
İngilizler gizli inler
Basra basar

Yüksek zekâsının son ürünleri de şunlardı:

gözüm yürü, gör yüzümü
beyim dinle, ben deliyim

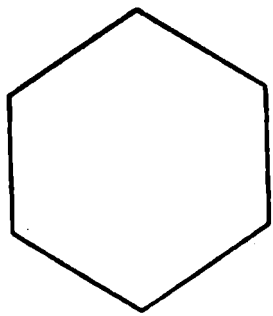
Havva Adem'in eşi
Hem şen, hem dişi,
Havva!
AMMA

Havva kaçık
Hava açık
Ava çık!

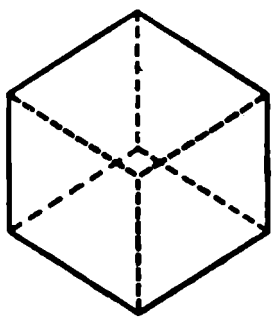
Derken sonsuz simyalarla başkalaşmış ve/veya dönüştürülmüş hecelerdeki değişikleri gösterdi, ilam-alim, çelik-çilek, katı-takı gibi, sonra gecenin üçüne dek (Saat Sabahın Üçü Valsi çalındığından saatin kaç olduğunu biliyorduk) açıklaya açımlaya, açа açа sözcüklerle oynadı, ta ki söz oyunlarının büyük ikramiyesine konup en verimli ve erimli evrimle en derin evrik devrik sözcüğü bulana dek. Bu gece bir diğer geceye benziyordu, o zaman da kimbilir nerede okumuş olduğu (sanırım B. "duymuş" demesini yeğlerdi) milyona bedel bir sayıyla ilgili bir atasözüne dayanarak geliştirdiği yeni dizemsiz sayı dizgesiyle Cué'yi canından bezdirmişti. Bu dizgede sayıların bulundukları yere ve sıraya göre önceden belirlenmiş değerleri yerine gelişigüzel, dalgalanmaya bırakılmış ya da kesinkes sabit değerleri vardı, öyle ki, 1'den 3'e kadar sayardınız ve 3'ten sonra elbet 4 yerine 77, 9 ya da 1563 gelirdi. Sonra günün birinde bütün mektup adresleri sisteminin yanılgı içinde olduğunun anlaşılacağını söylemişti, ona kalırsa mantıklı yol bütün sokaklara birer numara, evlere ise birer ad vermekti ve bu düşüncesi bir diğer buluşuyla koşutluk gösteriyordu: Bu yeni "kardeşleri adlandırma" yöntemine göre kardeşlerin her birinin soyadları aynı, adlarıysa aynı olacaktı. O gece Cué'nin bombok olması dışında (n'apalım, daha uygun bir söz, bir boktan söz bulamadım) genç saatlere dek süren kısa ve mutlu içten dostluk gecesiydi ve bir eğlendik bir eğlendik ki sormayın (B. dedi ki: Ben eğlenmedim dellendim). Derken Dewville'de Silvestre'ın eline bir krupyenin oyun dışı bıraktığı bir oyun kâğıdı, bir karo ikilisi geçti ve bu kağıdın tersini yüzünü değil de altını üstünü belirleyebileceğini, yalnızca sezgilerine dayanarak onu tepetaklaklıktan kurtarıp, doğrultup ayakları üstüne dikebileceğini söyledi, çünkü herkesin bildiği gibi karo ikilisi hep iki ayağı üstüne düşerdi, bu arada Bustro tersi yüzü bir, bir grafik şekil bulduğu için

* İng. Şebnemköy, saatin sabaha karşı olduğunu anıştırıyor. (ç.n.)

çok sevinçliydi ve Silvestre'a ya kâğıdın doğru duruşunu bulmasını ya da onu yırtıp atmasını söyleyerek meydan okudu. Cué Silvestre'ın üçkâğıtçılık yaptığını söyledi, Silvestre fena halde bozuldu, Bustrofedon ise Silvestre'a arka çıkarak tek kâğıtla üçkâğıtçılık yapmanın olanaksız olduğunu belirtti ve Silvestre'ı bize bir poligami oyunu (bu onun terimi) göstermesi için kandırdı, bunun üzerine Silvestre B. dışında hepimize bir altıgenin tam olarak ne olduğunu sordu, Rine altı kenarlı bir poligon dedi, Cué ise altı yüzeyli bir cisim olduğunu söyledi. Silvestre altı yüzeyli cisim, diyerek bir kâğıda çizmeye başladı (elbet Eribo orada değildi, yoksa çizimi o yapardı):

Sonra Silvestre bunun gerçekte üçüncü boyutunu yitirmiş bir küp olduğunu söyledi ve çizimini şöylece tamamladı:

Altıgen yitik boyutunu bulduğunda ve bizler bunu nasıl yaptığını anla-

dığımızda kendiliğimizden dördüncü, beşinci ve diğer boyutları bulabilecek, boyutlar arasında özgürce gezinecek (burada B. Eribo'nun eski halkla çelişkiler ajanlığını göstererek Yeni-Boyut Caddesi'nde dedi) bir fotoğrafın, kareyi aşıp filmin içine girebilecek, saniyede yirmi dört adım hızla kare kare ilerleyip, son bir adım daha atıp bir nokta iminin üstünde durur gibi duraklayacak, derken bir kapı açıverip şimdiden geleceğe, geçmişe ya da cennetin ötesine geçebilecektik. Rine fırsattan yararlanarak son buluşlarını anlatmaya girişti ve bizleri birer ışık huzmesine (Ve bir gölge huzmesi, diye ekledim) dönüştürüp Mars'a ya da Venüs'e (İşte tam gitmek istediğim yer, dedi Vustrofedon) gönderecek bir düzenekten söz etti ve uzakta, ötelerde bir diğer düzenek bizleri eski durumumuza getirecek, ışık huzmesini ışığa ve cisimsel gölgelere dönüştürecekti ve böylece zaman-uzayın turistleri olacaktık. Cué posta arabalarının da aynı tekniği kullandıklarını söyleyince, B. bunların posta arabaları değil, H.G. Wells Yük(seliş) Taşımacılık A.Ş.'ye bağlı uzay-arabaları olduklarını söyleyerek onu düzeltti, bunun üzerine Cué gaflete düşüp (B. buna yanılgı dışında olmak derdi) bir zamanlar tasarladığı bir aşk öyküsünü anlattı. Öyküde, dünyada yaşayan bir adam bir başka galaksideki bir gezegende yaşayan bir kadına âşık oluyordu (Bustrofedon hemen atılıp büyükbaş Latincesinden çevirerek kadının oraya samanyolundan gittiğini söyledi), kadının aşkından çıldırıyordu ve her ikisi de bunun gerçek aşk olduğunun farkındaydılar, çünkü birbirlerini asla, asla göremeyeceklerini, aşklarını sonsuz uzay sessizliğinde sürdürmek zorunda olduklarını biliyorlardı ve Elgebert Bustro bunların Tristar ve Isolstice olduklarını söyleyerek Cué'nin tepesini attırıp iskeletsi geceyi tabuta kapattı ve her birimiz teker topar fakirhanelerimizin -kısaca fakhane- yolunu tuttuk (kestirme olsun diye çölden gidiyorduk) derken şu işe bakın (bu işe şaşın) Las Vegas'ta Arsenio Cué'yle burun buruna gelmez miyiz! Yanında bir kadın, halk ağzıyla bir yospik ya da rosma [bundan böyle ömrümün sonuna dek Bustrofedon gibi konuşursam hiç üzülmem, yalnız bu işi bilinçli & kasıtlı olarak yaptığıma yanarım çünkü ne yazık ki dağanmışçasına, doğallıkla ve her zaman (her zaman derken gelecek zamanın yanı sıra geçmiş zamanı da kastediyorum) böyle konuşup ışığı, gölgeleri, ışık ve gölge oyunlarını (kısaca fotoğrafları, çünkü çünkü onun tek bir sözü bir resme bedeldir) bir yana bırakamıyorum] kendi beyazperde görüntüsünün kopyası sarışın, boylu poslu, beyaz, bembeyaz, gerçek, güzel, fotojenik bir model bulunduğundan bütün gece baskınımızdan kaçmaya çalışmıştı ve bizi gördüğünde yüzü bu-

lutlanıp sesi güneş açtı, B. de ona bu kulübün basit öğelerle dolup taştığını ve büyük bir olasılıkla sefahat âlemini sefalet alemine çevirdiğimizi söyledi ve hemen ardından gecenin ilahisine dönüşen ve gece sona erene dek dillerimizden düşmeyen gaddar sloganı buldu: Arsenik Ahu ve Şurupsu Duduları ve ben bu ilahiyi sürdürüp tan ağartısını karşılayan bir homurtuya dönüştürmek isteyince Rine, Bu kadar çulpanlık yeter, dedi, bunun üzerine çenemi sürgüledim, ağzımı mühürledim ve sadometafiziğiyle her türlü eğlenceyi işkenceye çeviren kültürün sessizce içine ettim.

Silvestre'ın zaman zaman kullandığı adıyla Bustrofiravun'u son görüşümdü bu (Bu aykırı ayraçları belleğime bir nokta koyayım, unutmak istediklerimi unutmayayım diye açıyorum: Cumartesi gecesi ve yaslı pazar sabahı) ve onu görmek demek canlı görmek demektir ve gerçekte onu son gören Silvestre'dı. Canlı. Bundan bir gece önce bu Bustrosinemadelisi (Bu onun herkesçe bilinen sürekli adı değil, bizler tarafından verilmiş, yalnızca bizim aramızda bilinen o haftaya özgü adıydı) bana gelip B.'nin hastaneye kaldırıldığını haber vermişti, ben de gözünden ameliyat olacağını düşünmüştüm, çünkü gecenin cangıllarında dolanan, yağmalayan, yan bakan ve kem değilse de şaşı olan bir gözü vardı: Şilvestre'ın her zaman belirttiği üzere bir gözü lettre'ye ötekisi le neona*, yani varlıktaki hiçliğe, hiçliliğe bakardı ve B. bu bukalemunsu bakışın korkunç bir şey olduğunu, beyni için bir bilmece oluşturduğunu, bu yüzden sürekli başağrıları, zavallıcığın paraserebellumlarım, buruntulubaşağrılarım ya da Bustrotayfunsu Beyinfırtınalarım dediği dayanılmaz yerleşik ya da göçer migrenler çektiğini söyler, ancak yakınmazdı. Pazartesi öğle vakti, B.'nin daha tutumlu ya da daha az tumturaklı olsun diye gebet yahut göt dediği gece nöbetimi devrettikten sonra kliniğe gitmeyi düşünüyordum. Ama dün, yani salı sabahı Silvestre telefon edip Bustro'nun az önce öldüğünü söylemez mi? Telefonun bana B.'nin bulduğu oyunlardan biri gibi neresinden bakarsanız bakın bir tek anlama gelen bir şey söylediğini duyumsadım ve ölümün şakaların en büyüğü olduğunu ayırt ettim: Bilinmeyen bir bileşim; sonsuzca karalara bürünmüş almacın acımasız deliklerinden üstüme dökülüp ruhumu ölümcül asit banyosuna tutan bir tersi yüzü bir sözcük: En büyük oyunbozan.

Kaderin şu nedense nedensel cilvesine bakın ki Bustrofonem,

---

* J. P. Sartre'ın ünlü yapıtı **Varlık ve Hiçlik**'in özgün adıyla oynanıyor. **Lettre et Le Neent.** (ç.n)

Bustromorfoz, Bustromorfem varlıkların adlarını gerçek anlamda değiştirip dönüştürmeye ilk kez telefonda başlamıştı, çünkü o sıralar hastaydı ve durumu eskisinden, bizler hangisi şaka hangisi kaka bilemez olana dek her şeyi birbirine karıştırdığı günlerden farklıydı. Artık sözlerinin gülünç mü, ürkünç mü olduğunu hâlâ kestirememekle birlikte ortada ciddi bir şeyler döndüğünden, ciddi ciddi hasta olduğundan kuşkulanıyorduk. Çünkü New York'ta (Arsenio Cué'yle bu rota dışı yerde karşılaşmışlardı: Cué onu ilk gören, ilk duyan kişiydi: Kâşifi) konuşulan Arjantin argosundan aldığı *café con leche* yerine söylediği *feca con chele*'yle ya da tangonun tersi olan gotandan çıkarsadığı, geri viteste, kafa yerde, kalçalar yerine dizleri oynatarak oynanan rumbanın tersi barumla iş bitmiyordu. Şimdi söyledikleri ne numaralarım diye saydığı şu aşağıdakilere (devamı daha sonra): Maceralan, Harun el Rüşvet, Neferpipi, Nehro'nun anası Antigripin, Duns Sokum, el con de Orgazm, Şey & Kelly, Folknor, Skoç Fizzgerald, Neboko, Julius Sızar, Bertolt Brch, Büzük İskender, Şarlatan Şofben, Yüzüklerin Prensi'ni yazan Albay Wagner, şaşıgözlü besteci Igor Strabismus, Matiz, görmüş geçirmiş düşkünür De Sartre (namı diğer Le Divan Maquis), George'u Bırak, Baba Büyügel, Geronimo Boş, Vermiyir ve son olarak (Silvio ile B nokta sayesinde daha çok Eribo adıyla tanınan Ribot'u kızdırmak için) Vincent Bongof'a benziyordu; ne öyküsünü yitiren bir ressam üzerine Klee tarzı bir roman yazma isteğine ne hava yolları işletmesine rakip bir şirket kurup adını döl yolları koymak gibi sivriliklerine ne Atanasia'ya Ötanazya demesi gibi yakıştırmalara (Atanasia Cassalis'te aşçıydı, bu yüzden de hep kâse tatlıları yapardı) ne Rine Leal'le sidik yarıştırmalarına -bir keresinde Ukraynalıların U-biçimli, kafaları olduğunu ve gerçek adlarının U- kafalılar, olmamaları durumundaysa yalnızca Kafalılar olduğunu söyleyerek Rinc'yi az bir baş farkıyla geçmişti (çünkü o sırada Rine alnını kırıştırmıştı)-, ne çok şıklaşacağını haber verirken iki diken bir çökelek giyineceğini söyleyerek hava basmasına ne Cué'nin adından kimin daha çok sözcük türeteceği üzerine Silvestre'la bahse tutuşmasına ne de örneğe in, öne çık İkinci Lazarus Ludwig diyerek bana Códac adını takmasına (Bu benim için ikinci bir vaftiz töreni olmuştu, hem de görkemli bir tören, çünkü vaftiz suyunda bu ikinci banyoda ilk bası silinip gitmiş ve böylece açığa çıkartılan Kodak logosu büyütülerek sıradan habanero adımın üstüne uğraşımın evrensel ve grafik simgesi basılmıştı). Bütün bu yukarıda sayılanları yapıyordu, çünkü o Ido'nun, Volapuk'un, Dr. Esperanto'nun, Neo, Novial ve daha sonra Neutral Dillerin, Sossürlü No-

vesperanto'nun o güzelim kapağının içini dışım bilmekle kalmaz zafer türküleri söyleyerek ve en ilkel ingilizceden (yaban-yabancılar için) yararlanıp anasını belleyerek en kolay ve kusursuz dil olan Malayalam'ı türetiverirdi ve bizlere son dil kuramını açıklardı: Latince, Almanca, hatta belki Islavca gibi ana dillerden yedişer (7) farklı dilin türediği uluorta çağların tersine gelecekte bu yirmi bir dil (bunu söylerken gözlerini Cué'ye dikerdi) İngilizceyi temel alan, ona yapışık, onca yönlendirilen tek bir uzun dile dönüşecekti ve böylece insanoğlu (ve/veya insankızı) en azından dünyanın bu bölümünde sonsuzluk bizleri ayırana dek muazzam bir ortak dil, bir lingua franca, anlaşılır, gerçekleştirilebilir, kalımlı bir Babilce konuşacaktı. Ancak bu B. denen adam aynı zamanda ve aynı solukta daha kulenin planları bile çizilmeden inşaat iskelelerini kemirmeye kalkışan bir tahtakurduydu, çünkü her allahın günü Vitor Perla'ya öykünerek (içi helyum dolu kafa biçiminden dolayı Vitor'a Von Zeppelin derdi) sotisfike, etoksik, hakirulade gibi laflar ederek, herhangi bir konunun içorgansal derinliklerine vakıf (ilk hece kısa okunacak) olmasıyla övünerek, kokuşuk mizah yeteneğinin Küba'da anlaşılmadığından yakınıp denizaşırı ülkelerde ya da gelecek denen zamanaşırı günlerde övgüyle anılacağı inancıyla avunarak İspanyol dilinin canına okurdu. Çünkü, düşüncesine göre, kimse kendi ülkesinde kokarca değildi.

Silvestre'ın söylediklerini tek söz etmeden dinledikten sonra, ancak o sabah yasa girip birdenbire bir karabasana dönüşen telefonu kapatmazdan önce kendi kendime Siktir, bok, dünyada adam kalmadı herkes ölüyor, dedim. Bununla mutlu mutsuz, öke ahmak, dışadönük içedönük, neşeli kederli, çirkin güzel ve lanetli, sakallı, sinekkaydı ve akşamüstü uzamış tıraşlı, uzun kısa, suçlu suçsuz, güçlü güçsüz ve yumuşakbaşlı ve ölümsüz ve dahası kel herkesin, ama herkesin öldüğünü anlatmak istiyordum: Bir iki sözcükle dört harften bir ilahi, bir şaka, bir türkü çıkartan Bustrofedon gibi insanların bile öldüklerini ve onların anıları da ölüyordu, şarkıları bile ölüyordu, evet belki biraz daha geç, ama ölüyorlardı işte ve düşünceleri de ölüyordu, işte bunun için Siktir, dedim. Yalnızca bunu dedim ve hemen ardından ekledim, Bok!

Daha sonra, bugün, şu anda öğrendiğime göre, Bustrofedon'un bir tabuta kapatıldığında kendisi olmaktan çıktığını, bir nesneye, âdet yerini bulsun diye sağlam bir kutuya tıkılmış yararsız bir hurdaya dönüştüğünü düşündüğümden gitmeyi reddettiğim cenazesinden önce yapılan otopside psikopatolog onun bilim açısından bir soru işareti

durumundaki kafatasını açıp beynini doğal yuvasından çıkartıp eline alıp onunla oynadıktan, yüzeyini kurcalayıp keyfince tepesini okşadıktan sonra, en sonunda orada çocukluk yıllarında ya da daha önce, doğumda, belki de kendisi daha ana rahmine düşmeden oluşmuş bir lezyon bulunduğunu, bir kemik parçasının, omurgasında bir yumrunun ya da buna benzer bir şeyin (Ne dersiniz Silvestre ve Cué: Bir anevrizma mı, amboli mi, yoksa mizah damarında bir pıhtı mı?) beyne basınç yaparak ona bütün o olağanüstü sözleri söylettiğini, sözcüklerle oynamasına, yaşamını bir ikinci Adem gibi (B. Dişi Ejderha'yla, Ölüm'le konuşur Madam, adım Adem) dili yaratırcasına her şeye bir ad takarak sona erdirmesine neden olduğunu ortaya çıkartmıştı ve ölüm haklılığını kanıtlamıştı, *onun* değil de onu öldüren doktorun, yok, hayır, sakın yanlış anlamayın, doktor cinayet işlememişti, onu öldürmek değil, yolunca yordammca, bilimsel yöntemince, tıp bilgisince *kurtarmak* istemişti, çünkü o bir insansever, bir hümanist, Lambsarena'sı kendi bakımı altında bulunan sakat çocuklarla, felçli kadınlarla, yataklaklarla dolu ortopedi kliniği olan bir Dr. Sch (biliyorsunuz canım) idi ve B. biçimli kafatasını bir defada ve sonsuza dek (Ürkütücü bir sözcük: Sonsuz, sonsuzluk, kahrolasıca) konuşulan gerçekteki yinelemelerden, değişimlerden, ses benzeşmelerinden, farklılaşımlardan kurtulmak ya da doktorun Silvestre'ı en bayıldığı noktadan, hastalık hastalığının tam orta yerinden vurup hoşnut etmek, bilimsel böğürlerini gıdıklamak için neredeyse Bustro'nun kendisine öykünerek, ancak elbet olanca uzmanlığıyla, süslü püslü yazıların, küçük resimlerin ve olanaksızı garantileyen imzaların arasında Dr'li ve noktalı soykırım diplomasıyla onunkilerden daha karmaşık tıbbi ve teknik terimler kullanarak (Bunların tümü şunu kanıtlıyordu: Bütün uzmanlar yalancıdır, ancak herkes onlara her zaman inandığı için bütün uzmanlar her zaman en büyük yalancılardır) müthiş havalar basarak açıkladığına göre Aesculapius'un saçmalarıyla Galen'in taşından (filozof taşı, denek taşı, daha yalın bir deyişle safra taşı ya da mezar taşı) "aphasia", "disphasia", "ecolalia"dan kurtulmak için açmıştı. Silvestre dedi ki B.'nin derdi *açıkça söyleyecek olursak, konuşma yetisinin; sözel diskriminasyon yetisinin yitimi ya da daha anlaşılır bir biçimde açıklamayı yeğlersen bir fonasyon bozukluğu olmamakla birlikte disfonksiyondan, büyük bir olasılıkla bir dekompozisyondan kaynaklanan, spesifik bir patoloji sonucu olagelen ve son aşamalarında serebral fonksiyonlarla düşünmenin konuşma yollu sembolizmi arasında bir kopukluğa neden olan bir anomali* yo, yc, yo, tanrı aşkına yeter! Bu haliyle de yeterince açık ve

lütfen onu rahat bırak, doktorların yeryüzünde kalan en filgil çok bilmişler, megaesoterik* J'aime Joys, Earza Pounk ve Teas Eliot'un nesilleri tükendiğinden beri -elbet meymenetsiz fularlı George Ludwig Borgid'i saymazsak- varlıklarını sürdüren son paleoliterik bilgiçlik mamutları olduklarını görmüyor musun? Bunlar yalnızca ikiyüzlü mazeretler, kusursuz cinayeti örtbas etmek için konulan tanı, Hipokratçı tanık, tıbbi bahaneler, asıl amacı sıradan hantal dilin, basmakalıp mantığın, gündelik sözcüklerin (günlük nafakamız) Bustrofedon'un kafatasının (öğrencisi Silvestre'ın yerinde bir deyişle Buscranium dediği şeyin) hangi köşesinde, hangi belirli nokta ve konumunda olağandışı bir biçimde Bustro'nun tılsımlı gecesözcüklerine dönüştüğünü görmekti. Bu tılsımlı sözcükler nostalji denilen bellek alaşımında bile korunamazlardı, çünkü onu en çok gören kişi olmama karşın ben fotoğrafla bir ilintileri olmadıkça sözcükleri hiç aklımda tutamam (bkz. yukarı), o zaman bile ortaya çıkan sakınarak yazdığım berbat bir resimaltıdır ve biri tarafından düzeltilmesi gerekir bunun gibi. Şakalar ya da Cassalis'in annesinin deyişiyle pis kakalar tümüyle yitirilmiş olduklarından onları yineleyemesem de, parodilerini, Cué'nin evinde banda aldığımız, daha doğrusu Arsenio'nun banda aldığı benimse kâğıda geçirdiğim ve özellikle Arsenio Cué'yle tartışmalarından, her ikisinin -her biri diğerininkinden farklı ve karşıt nedenlerle- verdiği köktenci bantları silme kararından sonra bir daha asla Bustrofedon'a geri vermeyi düşünmediğim parodilerini unutmak istemiyorum (onları elimden geldiğince koruyacağım: Ancak ne Silvestre gibi belleğin not defterinde, mantık alaşımında ne Arsenio Cué gibi hınçlı bir geribildirimde ne Rine gibi çapraşık bir bütün halinde, ne de bir türlü elde edemediğim eksiksiz tıpkıbasımda, yalnızca şifonyerimin çekmecesinde, unutulmaz bir yarı-Kızılderili, yarı-zenci kadının, karakızıl kontrbasının negatifleri, kara ışığa karşı ak etinin yeminli ifadesi, Juan Blanco'nun diyeceği üzere Rubenssi parlaması olan resimle, yazıldıkları gündekinden farklı bir önemleri olan ya da olmayan bir iki mektup, bir de Poppy Fields'in -aman tanrım, ne biçim bir düzme-düzmece ad bu- telgrafı, bir zamanlar maviyken artık sararmış olan ve hâlâ radyodan öğrenilmiş bir İspanyolca ile ZAMAN VE UZAKLIK SENİ YİTİRDİĞİMİ ANLAMAMI SAĞLIYORLAR STOP: Sayın jüri üyeleri, bunu yazın ve Santiago'daki telgraf memuruna verin, diyen şu telgrafın -bu kadınların ya düpedüz çılgın olduklarını ya da isimbaba-

* Büyük seçkinci. (ç.n.)

mız atlı atamız Maceo ile anıtsal atlarının erbezlerinin toplamından bile daha çok *cojones'e** sahip bulunduklarını göstermiyor mu- arasında sakladığım sürece). Silvestre'ın değerli anılar belgesi adını vermek istediği ve şu anda gerçek sahibine, yani halkbilime teslim ettiğim şu şeyi saklamamın nedeni bu. (Güzel bir tümce, değil mi? Ne yazık ki benim değil.)

* İsp. Erbezleri (ç.n.)

TROÇKİ'NİN ÖLÜMÜ
OLAYDAN BİRKAÇ YIL SONRA
YA DA ÖNCE ÇEŞİTLİ KÜBALI
YAZARLARIN KALEMİNDEN

BALTAYLA GELEN ÖLÜM

José Martí
(1853-1895)

Söylence der ki, yabancı nerede yiyip içebileceğini değil, çevresi kerpiç duvarlı evi nerede bulabileceğini sormuş yalnızca: Ve ayağının tozuyla doğruca hedefinin, David Bronstein oğlu Lev'in, sonradan ilk sapkın mezhebinin isim babası ve pîrî olacak bu ahir-zaman dininin peygamberinin, bu tümü bir arada Mesih, havari ve zındığın son sığınağının yolunu tutmuş. Jacop Mornard adında sapık, yoldan çıkmış biri olan gezgin yanında yalnız denizleri aşan nefretiyle sonunda soyadı bronz taşı anlamına gelen ve asi bir hahamın dürüst ve ateşli yüz hatlarına sahip olan Sürgün'ün namlı sığınağına ulaşmıştı. Yaşlı adam saydığımız özelliklere ek olarak bağa çerçeveli gözlüklerinin ardında mağrur ve hipermetrop bakışlarıyla; İbrani *agora*sından değil de antik Yunan *agora*sından bir hatibin tavırlarıyla; gür ve çatık kaşlarıyla, ge-

nellikle sıradan ölümlülere kader tanrıçalarının kimleri daha beşiklerinde engin bilgeliklere yazgıladıklarını duyuran davudi sesiyle göze çarpardı: Bütün bunlar ve keçi sakalı yeni yurtsuz Yahudiye Kutsal Kitap'tan çıkma bir görünüm kazandırırlardı.

Geleceğin ulu-kişi-katiline* gelince: Onun tedirgin görünümü ve doğuştan ayrılıkçılara özgü hantal yürüyüşü kana susamış bir kişiliğin, suikast kurbanı Sadukî'nin eytişimsel zihninde asla bir Cassius'un, dahası bir Brütüs'ün tarihsel kalıbına uyan bir alçak kişi rölyefi oluşturacak denli bütünlenemeyecek kabataslak belirtileriydi.

Çok geçmeden usta ve çırak olmuşlardı: Soylu ve konuksever sığınık dertleriyle tasanlarını bir yana bırakıp yılların sakınganlığıyla donan bir yüreğe sevecenliğin kor gibi sıcaklık salmasına izin verirken, suçlu, yürek yerine bomboş ve gecesel bir şey, en aşağılık ihanetin ağır, uğursuz direngen dölütünün içinde kök salıp son darbeyi indireceği kapkara bir boşluk taşıyordu. Belki de, bir olasılık, öç peşinde koşan aşağılık bir iblisti, çünkü kusursuz bir ikiyüzlülükle yalnız tümüyle boyun eğenlere özgü bir alışkanlıkla büyük harfi kullanarak *Üstat* diye hitap ettiği o adama karşı gözlerinin ardında hep gizli bir hınç taşıdığı söylenir.

Ara sıra birlikte görünürlerdi ve iyi yürekli Lev Davidoviç - yaşadığı sürece haham takkesi kokan bu göbek adını bir baş harfin ardına saklayıp düzmece bir kimlik taşımasına karşın sanırım artık onu bu adla çağırabilirim- çok sıkı önlemler almakla birlikte -çünkü eski Roma tragedyalarında olduğu gibi kehanetler, açımlayıcı uyarı imgeleri ya da her zaman hazır ve nazır felaket önsezileri eksik değildi- o uğursuz günde olduğu üzere zaman zaman hem danışmanı hem yakarıcısı olan suskun konuğunu huzuruna hep yalnız kabul ederdi. Bu kızıl Yahuda solgun ellerinde ihanetinin görünmez mürekkeple açık seçik yazıldığı elyazmasını taşıyordu; ve sıska, morarmış, titrek bedenini o boğucu, sıcak Meksika akşamında kuşkuya ve kuruntuya biraz daha eğilimli bir göze içyüzünü anında cle verecek bir *Macfarlane*** 'e sarmıştı: Güvensizlik Rus isyancısının güçlü noktası değildi: Dizgesel kuşku da öyle: Ne dc artniyet vardı yaradılışında; sinsi saldırgan paltonun altında sırttan vuran bir keski, ulu-kişiye kıyan bir keser, bir buz kazması taşıyordu ve baltanın altında da Rusya'nın yeni

---

* Magnicide: Büyük adam, ulu kişi öldüren anlamına **homicide** (insan öldüren) sözcüğünden türetilmiştir. (ç.n.)

** Macintosh sözcüğünden türetilmiş. Yağmurluk. (ç.n.)

çarınca yönlendirilmiş gizli ajan ruhu yatıyordu.

Hiçbir şeyden kuşkulanmayan zındık düzmece kutsal metinlere dikkatle göz atarken partinin baltalı kiralık katili hain darbesini indirdi ve keskin çelik o soylu kafaya gömüldü.

Dış dünyaya kapalı mekânlarda bir çığlık yankılandı ve *sbirri* (Haiti kendi uzdilli zencilerini göndermeyi reddetmişti) büyük bir telaşla ve suikastçıyı tutukluya dönüştürme hevesiyle o yana koşturdular. Yüce gönüllü Marksçı yine de "Öldürmeyeceksiniz" buyurmaya zaman buldu ve galeyana gelmiş yandaşları buyruğunu hiç duraksamadan sapına kadar saydılar.

Nurlu önderin korkunç acısı umutlar, gözyaşları ve bekleyiş dolu bir kırk sekiz saat boyunca sürdü: Yaşadığınca ölüyordu: Savaşarak. Ömrü ve siyasal yaşamı artık sona ermişti, bunların yerine şan, şeref ve tarihsel ölümsüzlük veriliyordu ona.

BİR MÜCAHİTİN ŞİFAHİ VASİYETİ

José Lezama Lima
(1912-1965)

+++HAVANIN-EN-SAYDAM-BÖLGESİ, 16 Temmuz (Noter)-Şu sıralar Troztki [sic] takma adıyla dolaşmakta olan Bolşeviklerin isim babası başpapaz Lev Davidoviç Bronstein bugün megapolümüzde hamisi bulunduğu Jacopus Mornardus mu, Merceder mi [sic] olduğu belirsiz şahsın sözümona mürit kisvesi altında ama halihakikatte yalan ve ihanet cüppesi olan cüppesinden alimane bir gizlilik içinde, gereksiz yere tekrar zikrettiğimiz şu cüppenin altına gayet ehven bir biçimde sakladığı ilah katili bir silahı çıkartarak gayet münasip bir muvazenetle Prinkipo adasında ana rahmine düşmüş ve başına asla mümin takkesi geçirmemiş o dört bir yana dağılmış Yahudilerden olan zatın hayatına kastetmesini takriben Wagnervari ıstıraplar içinde, dalkavuklarını ve kethüdalarını derin acılara boğarak cihanşümul terennümler

misali kanonlar ve rondolar soluyarak vefat eylemiştir. Suikastçı rapor edildiği kadarıyla şapka iğnesi kullanmamıştır. Sahte mürtetin o alacakaranlığın *Valpurgis nach*[*]'ında [sic] cani bir kazma ya da mermer keskisi ve dahi hıyanet dolu-hayata kasteden bir dağcı sopası çıkartıp tez, antitez ve şeytani sentezlerle dolu o başa teammüden çaktığına dair hafif fısıltılar duyulmuştur. Sivri uçlu alet kükreyişleri ideolojik bakımdan ne kadar safdilse felsefî bakımdan da o kadar sığ olan *Steppenlowe*'nin, yani steplerin kedigilinin inatçı ve diyalektik püsküllü yelesine gömüldü: Böylesine benzersiz bir muhalefeti ziyade siyasî garazla hitama erdirerek sofu ve sonradan dalâlete düşen peder timsalini muteber kılacak şekilde bir zamanlar son derece fecrî, şimdiyse gurubî bu sureti yok etti. Tabiidir ki Mollnard'ın [sic] kendisi ikbalini yarenlerine zorla kabul ettirmekle iktifa etti, bundan gayri Lecumberri'nin esrarengiz ve nihayetsiz koridorlarının yeni sakini, sükûn ve sadakatin dubleks labirentinde Minotaurosvari bir mahkûmdu: Kurnaz bir kiralık katil miydi, yoksa hayalperest bir robot mu? Lew Davidovict [sic sic] vahiy kabilinden ve ilham dolu son ve nihai nefesini teslim etmezden önce, burada bilindiği kadarıyla sürgündeki ilahların bir çeşit şifahi alacakaranlığıyla, bir Marks-Engelsvari Strugund-Drame'la[**] [sic sic sic] Son Yemeğin bir çeşit yeni varyantıyla ya da daha doğrusu bir yeni Aurelyusçunun fikriyatının kendi ideolojik mahremiyetine vahşice tecavüz etmesine itiraz eden bir diğer Pannonialı John edasıyla şu benam son sözleri söylemiştir, tırnak aç Az önce vücuduna yumuşak bir yerli mızrağı saplanmış bir mecnun gibi hissediyorum kendimi tırnak kapat+++

---

* Valpurgis Gecesi, 1 Mayıs arifesinde cadıların toplandıkları gece. (ç.n.)

** Sturn und Drang, 18. yy. sonu Alman yazın akımı. Akılcılığa karşı bir tepki olarak doğmuş, akla karşı duyguyu, yerleşmiş beğeniye karşı özgünlüğü savunmuştur. (ç.n.)

KATİLLERİN ÖĞLE SONRASI

Virgilio Pinera
(1914-1966)

Vallahi inancım şu ki kimse kimin hesabına çalıştığını bilmiyor. Bu yakışıklı genç adam, Mornard (Burada, laf aramızda gerçek adının Santiago Mercader olduğunu ve kendisinin Kübalı olduğunu söyleyebilirim. Bu konuya değindim çünkü bütün bunlara mal bulmuş Mağribi gibi atlayacaklarını biliyorum), Meksika'ya Leon D. Troçki'yi, Rus yazın dünyasının bu aslanını, ustaya okuyup eleştirsin diye birtakım yazılarını gösterirken öldürmek amacıyla gitti. Troçki, Mornard'ın Stalin hesabına hayalet yazar olarak çalıştığını hiç bilemedi. Mornard, Troçki'nin yazın uğruna eşek gibi çalıştığını hiç bilemedi. Stalin, Troçki ve Mornard'ın tarih uğruna köle gibi çalıştıklarını (teşbihte hata olmaz) hiç bilemedi.

Mornard, Aztek topraklarına vardığında gece mürekkep hokkası

kadar kara, niyetiyse mürekkep kadar ya da gece kadar karaydı, ki bu ancak mehtaba yarardı. Çoğu artçılarda görüldüğü üzere katil özgün düşünce yapısına sahip biri değildi. Elbet tarihte öncelleri vardır, çünkü bu gözyaşı vadisinin tarihi şiddet doludur. İşte bu yüzden tarihçilerden nefret ederim, çünkü ruhumun bütün gücüyle şiddetten tiksinirim. Ancak, şiddet şu içinde yaşadığımız *piccolo mondo*'nun başlıca itici gücü gibi görünüyor. Elbet şiddet var, şiddet var. Bir de şiddetçik.

Örnekse, Devrim, Danton, Marat ve ortakları kırıp geçirdiğinde Fransız aristokrasisinin yozlaşma içinde olduğu kuşku götürmez. Ama bundan kısa bir süre önce altın çağını, *son age d'or*, yaşıyordu. Bu, içini dışını iyice bildiğim bir dönemdir, çünkü bu dönemde ve ondan sonra ya da evvel yazılan anı kitaplarının bir tekini bile okumayı ihmal etmemişimdir ve... Tüm uzmanlardan, bilginlerden, vesaireden nefret ettiğim gibi nefret ettiğim allameliklerle sizleri sıkmayayım ve aristokrasinin ıcığını cıcığını gayet yakından tanıdığımı söylemekle yetineyim. Sırası gelmişken şunu da söylemeden geçemeyeceğim, bu, merdivenleri, koridorları ve salonları soylularla aristokratların boku püsürüyle domuz ahırına döndüğünden her altı ayda bir herkeslerin Louvre'a taşınıp terk ettiği Versailles Sarayı gibi baştan aşağı kokuşmuş bir aristokrasiydi. Altı ay sonra Louvre da aynı akıbete uğrardı. Zamanın saray dişçisinin Louis XIV'ün azı dişlerinden birini çekeceğine yumuşak damağından aynı büyüklükte bir kemik parçası koparduğunu ve zavallı adamcağızın müthiş bir iltihap kapıp korkunç bir ağız kokusuna tutulduğunu ve burunsal güneş çarpmasına uğrama korkusuyla kimseciklerin Güneş Kral'ın yanına yanaşamadığını biliyor muydunuz? Yaa, işte böyle. Ancak bu hiçbir zaman giyotin gibi bir *quid pro quo*'yu* aklamaya yetmemelidir, ne de olsa hükümdarının kellesini uçurmak onun ağız kokusunu gidermenin en iyi yolu sayılmaz.

Her neyse, *revenons a nos moutons*** ve de onlardan kıyma yapanlara. Bu genç adam, Mornard -doğruyu söylemek gerekirse Stalin'den, Zhdanov'dan ve diğer Kazaklardan çok daha üstün bir üslupla- anılarını yazmakta olan Bay Troçki'yi öldürmeye geldi.

---

* İtl. Küçük dünya. (ç.n.)

** Lat. Uğruna kelle verilen ideal. (ç.n.)

*** Fr. Koyunlarımıza dönelim. Sadede gelelim anlamına kullanılan bir deyim. (ç.n.)

Kıskançlıklarından, yazın çevrelerini zehirli bir sarmaşık gibi sarmakta olan bu günahtan dolayı öldürülmesini buyurmuşlarsa hiç şaşmam, yoksa Anton Arrufa neden "Kitap bir tabanca olmalıdır" desin? Besbelli bana kitabı doğrultup yazınsal açıdan dosdoğru üzerime ateş etmek için. Ama Pinera hâlâ yaşıyor!

Bu, bütün ustaların çırakları, artçıları, yandaşları, vs. bakımdan karşılaştıkları bir sorun; L.D. Troçki bu adamlara asla yazmayı öğretmeye çalışmayacaktı. Öğretmek (özellikle yazın alanında) yarar getirmez. İşte şimdi sorunun "özüne" geliyoruz. Tahminime göre Troçki dramını yazmaya karar verince -ilk ve son olarak, hiç sakınmadan söylemeliyim ki, tarih yaratan, yaratmış ya da yaratacak kişilerin anıları tarihsel dramlardan başka bir şey değildir- usta ile çırak arasındaki çatışmayı ele alan, bir kez daha yineliyorum, bu dramı yazarken gerçekçi, toplumsal-gerçekçi, epik ya da simgesel yaklaşımlar arasında bir seçim yapması gerektiğinde sonuncusunu seçti. Soru sormaya meraklı olanlar şimdi soracaklardır: Neden simgesel yaklaşımı seçmiş?

Onu seçti, çünkü simgeseli yeğliyordu ve deyim yerindeyse bir hayvan gibi içgüdüsel olarak seçti; haşlanmış etle pişmiş balığın her ikisini birden içeren bir mönüyle karşılaştığımızda haşlanmış eti seçmemizin ardında yatan neden dışılıkla. Haşlanmış eti seçeriz çünkü etimizi haşlanmış severiz. Yani en basite indirgeyecek olursak, Troçki haşlanmış et ısmarladı. Şimdi, haşlanmış etin ya da simgesel anlatımın seçimi bir usta-çırak çatışmasını ya da yazınsal bir etkili eylemi ya da pişmiş balıkla haşlanmış et arasındaki bu çatışma yahut savaşa neden olanların efsaneleştirilmesini, esrarengizleştirilmesini, esro-efsaneleştirilmesini ve efso-esrarengizleştirilmesini öngörür mü? Ya da bilgiçlikten olabildiğince kaçınarak söyleyecek olursak, *ichthyosarcomachy**. Hani adeta kıyılıp yoğrulmuş halde. İşte böyle. Gerçekçi ya da toplumcu-gerçekçi ya da toplumsal-gerçekçi bir dekorda (zaten bundan başka bir şey değildi, ilk ve son olarak söylemeli ki caninin kurbanını katlettiği bu *chateau* ya da kale bir sahneydi) esrarengizleşmiş, efsaneleşmiş, efso-esrarengizleşmiş ya da esro-efsaneleşmiş görünüyorlardı: Teknik bir dil kullanacak olursak bir destanda kahramanların ve kötülerin rollerini bölüşmüşlerdi. Troçki'nin trajedisinde Sovyetler Birliği Klytemnestra -Rusya- iken, kendisi bir tür Rus Agamemnon'uydu; onlar kendi siyasal önderlerinin efsaneleştiricileri, efso-esrarengizleştiricileri ya da esro-efsaneleştiricilerdirler. Ancak,

* Balık-et karışımı. (ç.n.)

yüzde yüz bir kesinlikle konuşacak olursak iki, üç ya da dört olası yaklaşımda da çatışma aynı kalacaktı.

Bu, adeta elimizle, şu çok zor ve önemli sorunu getiriyor ortaya: Yazarın vicdanlılığı ya da vicdansızlığı sorununu. Troçki kendi öldürülüşüne simgesel yaklaşımı seçerek vicdansızlığını kumar masasına mı sürdü? Yoksa yukarıda sözü geçen böylesine kişisel bir eyleme gerçekçi, toplumsal-gerçekçi, toplumcu-gerçekçi ya da epik açıdan yaklaşarak vicdanına mı başvursaydı?

Bu iki soru aşağıdaki şu düşünceye yöneltiyor bizi: Katilin vicdanında bir biçimsizlik, her iki yanına dikiş tutturmaya çalışığı kaçık bir ilmek olabilir miydi? Her sorunun bu iki yanını seçerken üçüncü ya da kutsal açıyı -yani ustanın ülküsel vicdanını- dışladığı için katilin vicdanlılığı tersyüz edilmiş bir eldiven gibi vicdansızlığa dönüşmüş olmaz mıydı? Katledilmekte olan adam kendi sınırlarını, bu olayda katile ve onun delici aletine, ki bu da aynı kapıya çıkar -yani bu diretken kazmaya- karşı direnen kendi kafatasının sertliğini zorla kabul ettirmez miydi? Burada işinin ehli bir kâhya kadının pazarda diyeceği gibi, alınacak pek çok meyve var.

Ve hangi simgesel yaklaşım nedeniyle katilin vicdansızlığına boyun eğmesi gerekecekti ya da katledilenin, ki bu da aynı kapıya çıkar. Katillerin öğle sonrasındaki bu ölümde katillerin, matadorların, suikastçıların kazandıklarını belirtmeliyim, çünkü *faena*'larını* tamamladılar ve gerçeklerin ortaya çıktığı bu anda yani bu *minute de la verite*** 'de çırak bir toreador edasıyla *Puntilla*'yla boğasına ya da baba-usta-önderine ölümcül darbeyi indirdi ve usta-çırak çatışması birden sona erdirildi. Bu çatışma ya da çekişmede bir an için olsun ne bir azalma görüldü ne de profesyonel salon sihirbazlarının dilini kullanacak olursak, en ufak bir el çabukluğu oldu (söz konusu bir çocuk yazar olsaydı bu edepsizlik krizi öğretmen-babanın okkalı bir köteğiyle çözümlenirdi); bir an olsun ustaların kefareti ve çırakların *hubris*'i (ya da "böbürlenmesi") gerçekçi ya da toplumcu-gerçekçi ya da toplumsal-gerçekçi ya da epik vicdanda olabileceğinden daha az dürüst görünmedi; bir an olsun Troçki'nin takınılmış ya da yapmacıklı vicdansızlığı öğrencilerinde olduğu gibi asıl çatışmanın esro-efsaneleştirilmesine ya da efso-esrarengizleştirilmesine ve esrarengizleştirilmesine ve efsaneleştirilmesine dönüşmedi. Yani kısaca, *genre*'a

* Isp. İş, görev, ödev. (ç.n.)
** Fr. Gerçeğin ortaya çıktığı an. (ç.n.)

aykırı herhangi bir şeye. Sanatsal biçim, ideolojik içerik ve güdülenme tek bir şeyin içinde kaynaşmışlardır: Açığa çıkmış çatışma. Ya da dedikodu yazarı ağzıyla: Özel kan davası. Ya da güya yazınsal etkili eylem.

Son olarak ve bence bu konu son derece ilginç: Büyük bir olasılıkla Mornard'ın anababası (ve onlarla birlikte pek çok başka anababalar ki bunlara Stalin'inkiler de dahildir ve bu onun kendi anababası demektir; çünkü herkesçe bilindiği üzere Mornard Stalin'dir.) şöyle diyeceklerdir: Seni gidi yaramaz çocuk! Bakın şu işe, hiç böyle kötü bir şey yapılır mı, mesela şu zavallı ihtiyarcık öldürülür mü! Bu, vicdansızlığın gündelik dilde tanımıdır. İnsanlarda sık sık rastlanan bir yanılsama ya da sanrı nedeniyle katille katilin kişiliği birbirine karıştırılır ve ikisi birden çifte cinayete yalın anlamlar yüklüyormuşçasına ya da tam tersini yaparcasına tüm efsaneleştirmeler ve esrarengizleştirmeler ve efso-esrarengizleştirmeler ya da... (of, aman, bıktım ya da usandım!) ışığında yargılanırlar. Böylesi bir sanrı ya da yanılsama denklemin terimlerini değiştirir ve "vicdanlar" otomatik olarak "vicdansızlık" halini alırlar. Otomatikle anlatmak istediğim, süredurum yoluyla ya da mekanik olarak ya da belki böyle bir "vicdansızlık"ın katilin vicdanının özneleştirilmesi dışında var olamayacağı. Bu da şunu gösterir, dedikodu kocakarıların İncili Şerifidir.

Hazır dedikoducudan söz açılmışken, Küba Santiagosu'nda, liman yakınlarında yaşadığım on beş yıl boyunca (ah, ne yıllardı onlar) Caridad Mercader'le ya da komşularının ısrarla kullandıkları adıyla Cachita ile yani katil ya da kusursuz çömezin annesiyle tanıştığımı söylemeyi az kalsın unutuyordum. Sevimli, körpecik, evlenmemiş bir anne olan Cachita'nın gençliğinde, o zamanlar ebelerin deyişiyle bir piç (yani babasız bir oğul) olan minik Santiago'yu (ya da Santiaguito) doğurduğunda, hem zaten Jugazhvililiden daha çok bir Kübalı adı olan Mercader buradan gelmektedir. Caridad Mercader, geleceğin bu Santa Iago'sunun (Santiago, Iago, Santa anladınız mı?) beşiğini sallarken benim de kulağıma gelen ve belki de bir uyarı, önbili, kehanet ya da kimbilir, bir gelecek zaman dedikodusu olarak almam gereken bir tümce söyledi ya da (birden fazla söylediğinde) yinelediği. Bu örnek anne (aynen kızkardeşim Luisa'nın söyleyeceği gibi) şöyle dedi:

— Oğlum büyüyünce büyük adam olacak.

Ancak Troçki, doğumu (ya da en iyisi *ci-devant**) Bronstein, öl-

* Fr. Yukarıdaki. Yukarda geçen. ç.n.)

müşse (ki, her şeye karşın bu olası gibi görünüyor) öbür dünya dediğimiz şey var olmadığından ya da en azından Borges'in aşçısının deyişiyle biz bu dünyalılar için var olmadığından, yapılacak hiçbir şey yoktur. Bu dünyalılar da öbür dünyadakiler ya da şöyle diyelim, buzluktakiler için yokturlar. Görünüşe bakılırsa Mornard hâlâ yaşıyor ya da en azından öyle olması gerek çünkü Lecumberri Hapishanesi'nde tutuklu ve bu da yeter. Santiaguito Mercader kâğıt kalem isteyip anılarını yazmaya başlasa iyi eder, çünkü yazın bildiğim en iyi sakinleştiricidir. Anımsıyorum da, ben on altı acılı yaz geçirdiğim Buenos Aires'teyken yazmak en tatlı avuntumdu. Yazmaktan kastım edebiyat ya da en azından benim durumumda büyük edebiyat yapmak. -V.P.

ERİŞKİNLİK ADAYI KENDİSİNİ MÜRİT YAPACAK KADEHİ ALIR

Lydia Cabrera
(1900-)

Güçlü reis ya da *orisha* yanında, kara bir torba (karo-torbo) içinde sakladığı korkunç ve son derece güçlü sihirli kazanla çıkageldiği gün Santiagolu anası yaşlı Cacha'nın *(Caridad)* "guampara"da bir "görev" yapmak için *babalosha*'sı (reis) Baro'dan *nganga*'sını ödünç istediğinde Baro'nun hayır dediğini çoktan unutmuştu. Bu adamın içinde yaşayan ruh *(hortlo)* onun iyi *(alayu)* olduğunu göstermişti çünkü "moana mundele" (beyaz kadın, burada Cachita Mercader) kendisine bir iyilikte bulunmasını, oğlunu ve oğlunu bekleyen görevi *(veröga)* koruması altına almasını dilemişti. Yaşlı adam bu dileği *(y'akoru)* tez vakitte yerine getirdi çünkü kendi *nganga*'sı da onayını *(hayhayo)* vermişti. Büyücü -"kutsal andın izniyle"- eğer dileği buysa kutlulaştırmayı yerine getirmesi için onu yetkili kıldı. *Burufutu nmobututu!*

Bu başlıbaşına bir *nganga*'ydı ve beyaz adam müthiş bir fotoğraf meraklısı olduğundan *(fotu-fotu fan)* soylu ulu Baro'nun bir resmini çekmek istiyordu (Santiago'da zenci bir "tata" ya da dadısı olduğu gelmişti aklına) ama ilkin adamın kuttörensel bir şarkı *(kuto-şarko)* okuyarak *Olofi*'den izin alması gerekiyordu:

Olofi!
Olofi!
Tendundu kipungulé!
Nami masongo silanbasa!
Silanbaka!
Bika Dioko Bica Ndiambe!
Olofi!
O!
Lo!
Fi!

— Ulu ve soylu Baro, deniz kabukların *(cauris)* ne gösteriyor, diye sordu beyaz adam, tedirgin. Olabilir mi?

Soylu ve ulu Baro Afrikalı ve doğaldır ki gizemli gülüşünü gösterdi.

— Evet mi (yoksa *hayır mı?*) diye yine sordu tedirgin beyaz adam.

— *Cauris* (deniz kabukları) olumlu şeyler söylüyorlar, dedi ulu ve soylu Baro. *Olofi* hoşnut.

— Artık şu fotoğrafı çekebilir miyim, diye sordu tedirgin beyaz adam.

— OLMAZ, diye sertçe yanıtladı ulu ve soylu (ya da soylu ve ulu) Baro.

— Neden olmazmış, diye sordu tedirgin beyaz adam, tedirginee.

Baro bu isteği ne adamın iyi niyetine güvenmediği için ne görüntüsü bir başka büyücünün eline düşer ve bu büyücü resmin sahibi olarak kendisine büyü yapar (Amanga!) resme iğneler batırıp (acıdı) kendisini kolayca öldürebilir diye korktuğu için ne de *nganga* kutsallığını yitirmek bir yana, bağlanıp zayıf düşer diye geri çevirmiş değildi. Kameranın tedirginlik veren büyücü gözünden de korktuğu yoktu. Beyaz adama güvenmiyor da değildi. Ne de...

— Öyleyse neden, diye sordu beyaz adam.

Soylu ve ulu ve kara Baro Afrikalı gözleriyle adama baktı, sonra (yine Afrikalı gözleriyle) kameraya baktı ve sonunda konuştu:

— Duyarlılaştırılmış kâğıt üzerine yansıtılan ışıkla bir sürü S&B* küçük Baro yapan bu sihirli makine CdSfotometrik mercekli ve 2.8 ışık ayarlı bir Asahi Pentax Spotmatik. Ulu ve soylu Baro bununla çekilen fotoğraflarda hiç iyi çıkmıyor.

Ne zor bir durum! Çekip gitmekten *(siktirro)* başka hiçbir *(hiçberinsu)* çözüm yolu *(Amanga!)* kalmamıştı *(yoka-moka)*.

Beyaz adam sözünü yerine getirmek için Meksika'nın yolunu tuttu. Beyaz takım elbise, beyaz düğmeli beyaz gömlek, beyaz iğneli beyaz boyunbağı, beyaz tokalı beyaz kemer, beyaz çorap, beyaz iççamaşırları, beyaz şapka, beyaz pabuç giymişti. "Bir" ermiş kişide "vücut bulanlara" -ve kendilerine çeyiz düzecek parası bulunanlara- yaraşır giysiler... Üst cebine bir kırmızı mendil koymuştu. Kuttörenin bir parçası mıydı bu? Hayır, belki süs olsun diye, belki de beyazın tekdüzeliğini kırmak için kullanılan siyasal bir renkti. Ancak bir başka kuram daha var. Beyazlara bürünmüş bu adamın adı Santiago Mercader'miş ve büyük güçlere sahip güçlü bir reis olan Bwana Troçki'yi öldürmeye hazırlanıyormuş. Belki de mendil renk körü bir işbirlikçi *(şuçortako)* için hazırlanmış bir işaretti.

Beyaz adam *(Molna mundele)* geldi, Leon *(Simba)*** Troçki'yi gördü ve onu öldürdü. "Guampara"yla "coco"sundan (kafa) çiviledi ve onu "In-Kamba finda ntoto"suna (buzkutusu) postaladı. Son vuruşun isabetliliğini sağlama bağlamak için her zaman önce *orisha*'lara danışılırdı.

SÖZLÜK

Asahi Pentax Spotmatik: Latince, İngilizce ve Japonca ticaret terimi. Fotoğraf makinesi.
Babalao: Lucumi dilinde *babalosha*.
Babalosha: Yine Lucumice *babalao*.
Baro: Bir erkek adı. Aynı zamanda soyadı.
Bwana: Baba ya da baba simgesi. "Babacık" anlamına gelen Rusça sözcüğü karşılar.
Guampara: Wampara, Swahilice. Arapça *wamp*'r sözcüğünden gelir. Ykş. *assegai*.
Mensu: Nganga'nın karşıtı. Aşağı yukarı juju.
Moana mundele: Beyaz kadın. Pierre Berger'e göre "Soluk yürüyen dil."
Nganga: Dahomey lehçesinde, *oroko*'dan alınma. Muska, tılsım.
Olofi: Sevgili Tann. Bazen. Diğer zamanlarda şeytan. Genelde normal durumda gösterilir. Ancak zaman zaman yüzüstü görünür.
Orisha: Bakongo sözcüğü *orisha*'dan. *Babalao* ya da *babalosha*.
Tata: Dadı, sütanne. Bazen anne.

---

* Siyah-beyaz. (ç.n.)
** Aslan. (ç.n.)

TUTUN ŞU ZORBAYI!

Lino Novas Calvo
(1905 - 19??)

Tutun şu adamı benim için! Sıkıca bağlayın. Sakın bırakmayın. Hemen şuracıkta yakalayın! Sakın kaçmasın. Baksanıza ne yaptı. Şu kafamın üstünde duran şey (çünkü oraya çakılıp kalmış, bir şey, evet, evet o, hayır *o* değil! Bu, demirden yapılmış, tahtadan, taştan, sünger taşından, plastikten filan değil düpedüz demirden, kimilerinin dökme çelik dediği şeyden yapılmış ve alınla çeper lobu arasındaki kemiğin orta yerine, artkafa kemiğinin yanına saplanmış, perçinlenmiş, soğukkanlı ya da şaşmaz bir hesaplılıkla değil ustaca, bu adamın, yani az sonra sesle ve öfkeyle, nefret, kıskançlık ve siyasal düşmanlıkla dürtüklenen buz gibi bir öfkeyle işi bitirilecek olan bendenizin kafasına gömülü, çakılı duran ve onun elinin bir uzantısı olup düşmanca bir davranış, daha doğrusu bir davranış karikatürü ya da illa ısrar ederse-

niz dostça el uzatma deviniminin kendisi gibi görünen, oysa gerçekte öldürücü bir silaha dönüştürülmüş o birleştirici demirle iki adamı tek bir varlık haline getiren o şey ve artık iki adam o karikatürsü davranış nedeniyle tek bir adam olmuşlardır, daha doğrusu iki adam: Cellat ve kurban) bir *mantilla* süs tarağı değil. Hayır efendim. Yakalayın onu. Ha şöyle! Sakın kaçmasın. Süs değil bu. Şu kafamın üstündeki. Ne de tören takkesi. Sıkı tutun! Tamam. Ne de asi bir saç tutamı. Bu bir balta. Tam şuraya çakılmış. Kafatasına. Bu kadar basit. Hatırım için tutun şu adamı. Ha şöyle!

(Çünkü anımsıyor, çünkü unutamıyor, çünkü hâlâ anımsıyor, çünkü hâlâ unutmamış, çünkü geçmiş gözünde bir dizi fotoğrafsı görüntü gibi ara ara, bölük pörçük ama devingen canlanıyor, Luyano ya da Lawton-Batista'da, varoşlarda, varoşların da ötesinde, çatıbahçelerine çatıüstü denilen, kiremitli damların bahçe olduğu yerlerde eski bir sinemada gösterilen eski bir film gibi saniyede on altı kare hızla devinen gerçek gibi. Ve oralarda telefon numaraları bir kod numarasıyla onu izleyen sayılardan oluşmaz, dahası telefonların üstünde sayı bile yoktur çünkü onlara gerek yoktur; ne kod numaralarına ve onları izleyen sayılara ne de sayıların kendilerine. Çünkü telefon yoktur. Telefona gerek yoktur. Bağırmak yeter. Anında bağlantı.

Askercilik, Müttefikler ve Almanları oynadığımız o varoşlarda ve aslına bakarsanız oralarda taksi şoförleriyle zamanla otobüs adını alan ancak şimdilik otobüs değil başka bir şey, omnibüs ya da öyle bir şey diye adlandırılan araçların sürücüleri Müttefiklerle Almanlar gibi davranırlardı ve bir gün piliç iki külüstürün arasında pattadanak çıkıp durakta karşıma dikilip hamile olduğunu söylediğinde ve ben "Yani kesinkes gebe misin?" diye sormak zorunda kalınca hâlâ iki külüstürün arasında başını sallayarak öyle diye yanıtladığında ben de kötü adamı oynamak zorunda kalmıştım. Başı dikine yinelenen iğrenç bir devimle deviniyordu, bir aşağı, bir yukarı. Böyle. Sallanıyordu. Demek öyleydi. Gebe. Anlayacağınız anımsamanın ne demek olduğunu bildiğim gibi adamın, şuradaki adamın, o adamın anımsadığını da bilirim. Ama ne anımsadığı hiç önemli değil. Bence. Çünkü onlar onundur, o adamın.

Anılar. Yalnızca anılar. Ama yine de bu bir suç. Bu Ben Claudius nasıl yapar böyle bir şeyi! Bu adamı gönderdiği yere göndermek, postaladığı yere postalamak, gönderip, oraya postalayıp tek bir kişide bütünleşmiş Rosencrantz ve Guildenstern gibi onu orada yapayalnız bırakmak... Çünkü fidye yoktu. Onun için. Onun için fidye ödeneceğine

dair en ufak bir niyetin en hafif bir belirtisi bile yoktu ve hücresi Lecumberri Hapishanesi denen o kale içinde bir kaleydi, bu nedenle onu kurtarmaya kimsecikler gelmeyecek. Bir Kral Claudius! İşte o budur. Diğer herife gelince, o canavar zorba, halkların celladı, o adam Stalin'den başkası değildir. Onun ta kendisi. Oydu. Onu gönderen kişi. İyi biliyorum. Nasıl bilmem? Bir gece *nona* ay parlarken onu külüstürüme bindiren, Machina rıhtımına götürüp son araba vapuruna yetiştiren bendim. Evet efendim, işte bu adam. O.

Bir eşi yok. Katilin. Adam, çünkü bir adamdır, kadın, çocuk ya da laf aramızda, ibne filan değil, bir erkektir çünkü bir kadın gibi davransa da, yani ihanet etse de, öbür adamın kafasına kaşın birtakım imgesel izdüşümlerini kondurmuş olsa da, üstelik bunu yaşlı bir adama, hem de kendi yazılarını okuduğu sırada, hem de sırtından vurarak yapsa da ortalıkta erkek kılığında dolaşmaktadır.)

Koltuğun arkasından, ansızın, bir devimin ağır çekim evrimi olan bir devimle, dondurulmuş bir eylemle, bir devimin yadsınması olan bir atılımla, ama yine de bir devimle. Katil, Jacob, Santiago, Iago, Diego. Adı her neyse. Bu adam, şu adam, burada dikilen adam. *Orada.* Mornard, Mercader ya da soyadı her ne karın ağrısıysa. Şuradaki, James Mollnard. Benim katilim oydu. Nasıl mı biliyorum? *Hombre!** Çünkü biz ikimiz burada, bu odadaydık, yalnız ve ben burada, bu koltukta ya da sallanan koltukta ya da şimdi hangi koltukta oturmuş, ne tatlı ne acı ne acılı ne kederli ne mutlu ne ciddi ancak belki ağırbaşlı bir ıstırap içinde ağır ağır ölüme sürükleniyorsam orada, yavaşça ne adı ne numarası ne de beni arayabilecekleri bir telefonu bulunan o yere doğru ağır ağır sürükleniyorsam orada, ne Tamaria gibi körelmiş bakışlarla ne Ramon Yendia'nın motorize can çekişme hırıltularıyla, dahası ne yaşlı Angusola'nın kızı tatlı melez dilberi Sofonsiba'yla yaşadığı muzır ilişkiyi yaşayarak (Ne hoş adlar, değil mi? Onları Faulkner'den aşırdım, o da herhangi bir ansiklopediden ya da öyle bir şeyden almış, ikimiz de bu adı Rönesans dönemi İtalyan kadın ressamı Sophonsiba Angusciola'dan, yazılışını bozarak aldık) ne de başka bir şeyle -hiçbir şeyle- öbür dünyaya göçüyorsam orada oturuyordum. İşte böyle. Ve o orada arkamda duruyordu ve ben onun önünde oturuyordum ve biri (o) diğerinin (ben) arkasında duruyordu ve böylece tüm oturma edimini ben, tüm ayakta durma edimini o yaparaktan biri önde biri arkada durmaktaydık ve eğer şu adamın aklına gözleri yuva-

* İsp. Ulan. ç.n.)

larından uğrayaraktan üstüme atlayıp her neyleyse bana, kafama, kafamın tepesine, tepemin arkasına ya da arkamın tepesine vurmak gelmeseydi şu okuma, inceleme işi ya da her ne haltsa o, gayet iyi gidecekti ve sen orada durmuş sorular sorarken ben burada gözlerim (ve belki gri saçlarımın altında gri beyin hücrelerim) yerlerinden uğramış can çekişmekteyim ya da ben döşeğimde ölürken sen orada durmuş soruyor da soruyorsun, soruyor ve soruyor ve soruyor ve soruyor ve soruyorsun (sen) ve tüm sorular bana soruluyor, o adama değil çünkü elinden tek gelen onun suratına, gözlerine (hâlâ yuvalarından uğramış) yumruklarını (sıkılı) uzatıp onu dövmek, onu yıldırmak, onu coplamak, hem de (bize) benim canımı yakan onun da canını yakıyor mu - ya da her neyse- diye hiç sormadan.

Ha şöyle. Tut onu! Sakın kaçırma! Sakın bırakma! Onu yakala sıkıca sar ve bağla (ikisi de aşağı yukarı aynı kapıya çıkar). Yap bunu. Tamam. Tut. Onu! Öyle ki. Bir daha. Kaçamasın. Ha şöyle! Tut şu adamı, Marx aşkına! Tut! Tut ya da kıskıvrak yakala! Kıskıvrak yakala! Yakala! Yakala, yakala!

LUT'UN ADIMLARI[1]*

Dakikada 33 devirle çalınan
Pavane pour une infante defunte'nin
süresi kadar sürede okunacaktır.

Alejo Carpentier
(1904-1982)

I

*L'importanza de mio compito no me impede de fare molti sbagli...*** Yaşlı adam "Diyaloglardan nefret ederim" diyerek utancın ağızda bıraktığı tatla sonsuzca bölünmüş bu tümce üzerinde düşüncelere dalarak duraksadı ve kulağa nasıl geleceğini görmek için sözlerini zihninde Fransızcaya çevirdi ve saygıdeğer, saygın, saygı uyandıran yüz

1. **Avis au traducteur: Monsieur, Vous pouvez traduire le titre - "Explosion ex cathedra."** S.V.P. - L'Auteur. [Çevirmene öğüt:·Bayım, başlığı "Bilgiçlik Patlaması" olarak çevirebilirsiniz. Lütfen. Yazar.]

* Başlıkta ve çevirmene öğütte Carpentier'in iki romanına gönderme var: "Yitik Adımlar" ve "Katedralde Patlama."(ç.n.)

** İtl. Görevimin önemi fazla yanlış yapmamı engelliyor. (ç.n.)

hatlarına meyankökü koklamışçasına bir gülücük müsveddesi oturttu, belki de bu yakınlarda beyaza boyanan ve şu anda kanatları çerçevelerinin içinde ardına dayalı duran pancurlarıyla açık pencereden, Anvers'ten ithal edilmiş incecik müslin perdelerin arasından üst kısımları görünen yukarı toplanmış jaluzilerin altından, altın menteşelerin ve metalsi parıltıları tümü beziryağında eritilmiş kadmiyum tozuyla ağartılmış Kanada kestanesinden yapılma ahşap doğramanın, pancurların, pancur sürgülerinin gözalıcı beyazlığıyla karşıtlık oluşturan aynı sarıbronz renkteki perde tutamaklarının yanından, Küba zambakları ve günebakanlar dikili saksılarla süslenmiş geniş pencere rafının üstünden (karbeyazı aydınlığın ne önünde ne ardında görüyordu çiçekleri, çünkü pencerenin pervazına değil, dışarıya, günün sıcağında eğik çatının koruyucu çıkıntısının ötesine uzanarak amansız güneşi yakalayan kırmızı kiremitlerin üzerine dikilmişlerdi) oda hizmetçisi Atanasia'nın Avernal ağzıyla söyleyeceği gibi; ışıyan gedikten umulmadık ve alabildiğine tatlı ezgiler girdiği için içeri... Müzik, anayurdunun o zengin süslemelerle bezeli ezgilerini geri kusan gramofonun ardından geliyordu ve asker düdükleri, kopuzlar, kanunlar, kitaralar, sistrumlar, virginaller, rebaplar, flütler ya da santurlar değil, Kiev biçemi bir Theremin'in dolgun tınısını yansıtacak biçimde çalınan bir balalayka, Ukrayna seferlerinin anılarını taşıyan bir "Kievskii Theremina"ydı. *"Je déteste les dialogues,"** dedi Fransızca, İngilizcesinin kulağa nasıl geleceğini düşünerek. Adam, ikisinin genci, çünkü adamların biri genç, öbürü yaşlıydı ve üstünlük derecesi yasası uyarınca biri, daha yaşlı olandan daha genç olsa *gerekti;* her neyse bu adam, genç olan, şu anda öbürüne bakıp zoraki hoşnutluk kahkahaları atıyordu, çünkü bu tümce günün birinde alıntı yapılsın diye söylenmişti. Yaşlı adam, çünkü bir yaşlı adam vardı ve İrkutsk işi partal el dokuması halılarla kaplı o yatak odasında iki adam bulunduğuna göre biri yılların ve anıların ağırlığıyla daha yaşlanmış olan olmalıydı, işte bu yaşlı olan adam geriye ve sonra yukarı bakıp, görsel *auris sectio*'sunda tilmiz kâhyasının koskoca açık ağzı, ötekini kısaltıma uğramış biçimde görünce, bir yandan not alırken öte yandan dudakları (iki adet), damağı, art dişleri, küçük dili, yutağı, bademcikleri (ya da bademciklerin bulunduğu boşluğu, çünkü bademcikler erken bir ameliyatla alınmışlardı), siyasal bir kızıllıktaki dili ve dişleri (aşağı yukarı otuz iki adet), alt ve üst çene kemikleri üstünde bulunup gayet yerinde bir deyişle diş olarak adlan-

* Fr. Diyaloglardan nefret ederim. (ç.n.)

dırılan şeyleri, kesici dişleri, köpek dişlerini, küçük azıları, büyük azıları ve akıl dişlerini ve şu anda bir tilmizin doğal dalkavukluğu dışında hiçbir itkiye bağlı olmaksızın gülmeyi sürdürdüğünden, çevresini saran ıslaklığın içinde yumuşak damağı, dilin orta çukurunu, küçükdili (yine), gırtlağı, yumuşak damağın ön desteklerini, yine dili (bu başka bir dil olmasın?) bademcik boşluklarını ve damağın alt desteklerini zihnine not etti ve dişbilimsel açıdan tükenmiş bir halde kitabına döndü. Genç adam, çünkü nefret edilen ve nefret edilesi üstadın elinde tuttuğu büyük yapıta bakan iki adamdan genç olanıydı, dikkatli, gücenik retinalarına şunları kaydetti: Kutu, kitap kapakları, çini, köşebent, sırt, sırt destek bezi, sırt kolonları, göbek süsü, başlık harfleri, cilt şiraze kaytanı, bez cilt, kâğıt cilt, renkli ibrişimlerle kâğıt tabakalarının dikilip tutturulması, üstte süslemeler, altta, yanda süslemeler, resim, üst sayfa kenarı, dış kenar, ağız, ikinci kapak, kapak ve bakışlarını metnin üzerinde çabucak gezdirdi. Derken ciltçilik sanatından, kaynakçasal göndermelerden, kitap terminolojisinden *altiplano*'da esmekte olan tropikal sıcak dalgası rüzgârlarına karşın kullanışlı bir biçimde düğmeleri ilikli su geçirmez yağmurluğunun altını yoklamaya geçti, iyi kesimli ceketinin üstünden dirseğiyle ve koluyla cilalı beyaz tik ağacından yapılmış kısa sapının ucunda iyice bilenmiş keskin balta ağzını yoklayabiliyordu. Başını kitaptan kaldırdı ve o soylu ak başa baktı ve saç kaplı deriyi, artkafa kemiğini delip geçerek beyin zarlarını (a. Dış zar [dura mater] b. Araknoid zarı c. Pia mater) kesip asıl beyni yararak beyinciğe geçip belki de soğaniliğe ulaşması gerektiğini düşündü. Her şey vuruşun başlangıçtaki gücüne, öldürücü süredurumunu eyleme dönüştürecek momente bağlıydı. *"Tengo un santo horror a los dialogos"** dedi yine yaşlı adam, bu kez Rusça, ancak Almancada kulağa nasıl geleceğini düşünerek. Genç adamı vurmaya iten bu anamotif tümce, bu nakarat, bu ritornello** oldu.

II

Mısır kâğıdına sarılı sigarasını fırlatıp attı, çünkü her nasılsa çocukluğunda kahvaltılarda yediği Amerikan mısırından yapılmış sütlü, yumurtalı mısır lapası, tatlı olarak çıkartılan dövülmüş mısır, memle-

* İsp. Diyaloglardan nefret ederim. (ç.n.)
** İt. Nakarat. (ç.n.)

keti dünkü Santiago'da *tayuyos* denilen yemeköncesi yenilen mısır lapaları ve dizi dizi demir parmaklıklardan oluşan çite savurduğu sarımtrak mısır mermiler gibi kokuyordu sigara. Parmaklıklar kuşkusuz sanatsal amaçla mızrak biçiminde dövülmüşlerdi çünkü yukarı doğru bakışık "silinsin" işaretlerine, güzelyazı imlerine, yaldızlanmış, büyük bir incelikle tirizlenmiş kıyılıklara, şurda burda rasgele değil de güzelleştirme amacıyla araya serpiştirilmiş başka süsleyici demir işçiliği örneklerine dönüşüyorlardı. Kapı makaralar, dişliler, dingil şaftları, sürgü yuvaları, dişli çarklar, kastanyolalar, zıvanalar ve son olarak tutamaklarla zaman zaman bunlara ek olarak o anda hangi Kerberos görevliyse onun elinden oluşan bir mekanizmayla harekete geçirilen oluklu demir parmaklıklardan yapılmıştı. Pişkin bariton sesiyle ezbere okuduğu basit ve akılda kalan parola kapıcı için yeterli olmalıydı:

Queste parole di colore oscuro
vid'io scritte al sommo d'una porta;
per ch'io: "Maestro il senso lor m'e duro" *

dedi, dudaklarından hızlı bir Gregoryen duası gibi dökülüveren şahane İtalyansı söyleyişi nedeniyle kendi kendini hararetle kutlayarak. Ancak Dante tarzı terzerimasının içine döküldüğü gülücük, yanıt olarak hiç istifini bozmadan kusursuzca eskitilmiş Toscana ağzıyla Cehennem sözcüklerini sıralayıveren kapıcıyı duyar duymaz silindi:

Qui si convien lasciare ogni sospetto;
ogni viltà convien che qui sia morta
Noi siam venutti al loco ov'io t'ho detto
che tu vedrai le genti dolorose,
c'hanno perdutto il ben de lo'nteletto. **

Artık tek dileği o büyülü ve ilkel kaldırma mekanizmalarının bir uyarı taşıyan güçlendirilmiş beton tabanlara gömülü diken diken demir kabaralı demir kapıyı kaldırmaya başlamalarıydı. Yanları volkanik moloztaşı döşeli dik eğimli iki bölümlü yollardan aşağı yürüdü ve şimdi-

---

* Bu karanlık renkli sözcükler/ Bir kapının sırtına işlenmişlerdi/ Ben de orada okudum/ ki, "usta, onların anlamı benim için çok sert." (ç.n.)

** Burada her türlü kuşkuyu terketmek gerekir/ Her türlü korkaklık ölmelidir burada/ Biz sana söylediğimiz yere vardık/ Senin göreceğin burada kederli insanlardır/ Bize zekânın nimetlerini unutturdular onlar.(ç.n.)

den önünde kale gibi yükselen görkemli *château-fort*'a dikti gözlerini. Bir biçemler çılgınlığını kaynaştıran cepheler gördü. Bramante'yle* Vitruvius,** Herrera*** ve Churriguera'yla**** üstün gelmek için çekişiyor, erken Plateresk***** izleri çarpıcı geç Barok'a****** karışıyordu.

Alınlık sivri köşeli klasik Yunan üçgeni biçemindeymiş gibi görünüyorsa da bu yalnızca anlamsız bir kestirmece oyunuydu, çünkü hemen ardından revak kenarının üçgenlikle uzaktan yakından ilgisi olmadığı görülüyordu, yatay bantların bir bölümü ortaya belirli bir işlevsellik ya da hiç değilse estetik kaygusu koymakla birlikte saçaklığın bazı bölümlerinde, siperliklerle baştabanlar arasında birtakım frizler, sağ ve sol kanatlarda boş mahzen mezarları andıran Katalan tonozlarını destekleyen kemerler çarptı gözüne, ancak tonoz böğürlerinin sırt kemertaşına öngörülmedik derin düşünceler uyandırır bir nitelik kattığını görmek onu fena halde rahatsız etti. Onu Rokoko biçeminin tüm inceliğiyle yontulmuş görkemli dirseğe geri götüren öğe aşırı biçimlendirmeye uğramış çıkıntılı payandasıyla üst dirsek oldu. Üç sivri kemerin göze batacak denli bakışımsız olması hangi akla hizmetti? Biri eşkenar üçgen, diğeri dil dil alev kıvrımlı, üçüncüsü Mağribîydi. Yani buna göre çeyrek çember profilli dışbükey kornişler gerçekte oval miydiler? Bunlar daha birçok sapmanın eksenini oluşturmazlar mıydı? Cephe yapımında alışılmadık, dahası usa aykırı yöntemler, çünkü profilden açıkça bir çemberin dörtte biri gibi görünen çeyrek çember korniş herkesin ilk bakışta tanıyabileceği içbükey korniş olacağına yanlara doğru belirsizleşiyor ve sütun başıyla birleşirken

---

* Bramante Donato (1444-1514), İtalyan yüksek rönesans mimarı. (ç.n.)

** Vitruvius Pollio (İ.S. 1. yy.) Romalı mimar. **"De Architectura"** adlı kitabı rönesans mimarlığı üzerinde çok etkili olmuştur. (ç.n.)

*** Herrera, Juan de (1530-1597), İspanyol klasik mimarlık ustası. Katı, süssüz, ağırbaşlılığıyla ezici bir etki uyandıran **"Desornamento"** biçemi ustalarındandır. (ç.n.)

**** Churriguera, José Benito (1665-1725), 17. yy. sonu, 18. yy'ın ilk çeyreği arasında etkinlik göstermiş ünlü İspanyol mimar ailesinin başıdır. 18. yy'da İspanyol mimarlığında dış süslemenin aşırı vurgulanması ve egzotik öğelerle yapılan bezeme anlayışı onun adıyla anılır. (ç.n.)

***** Plateresk: İspanyol mimarlığının 16. yy. başındaki dönemi. Geç Gotik ve Rönesans öğelerinin bileşimi. Temel özelliği kabartma bezemeye yoğun biçimde yer vermesidir. (ç.n.)

****** Barok, 1600 dolaylarında İtalya'da Rönesans sanatının bir uzantısı olarak gelişip 1720'lere dek özellikle Katolik Avrupa'da hüküm süren sanat akımı. Başlıca özellikleri mimarlık, yontu, resim gibi plastik sanatları birleştiren görkemli ve karmaşık tasarımlar, canlılık, hareket, gerilim, aşırı duygusallıktır. (ç.n.)

çembersi aykırılıklar ediniyor, ancak sütundan inerken bir tür biçimsel saçmalığa bırakıyordu yerini, bu arada cephe her türden sütunların istilasına uğramıştı: İyon tarzı, Korent tarzı, Dor tarzı, Dor-İyon tarzı, Thebai tarzı ve sütun başlıklarıyla etek silmesi arasında tuhaf bir biçimde yivlerle oluklar uzanıyordu ve konuğumuz etek silmelerini egzotik ülkelerin mimarlarını ve usta yapımcılarını öven eski gezginlerin anlattığı gibi frizle baştaban arasında değil de taban kornişiyle alt korniş arasında, ayağın çevresinde görünce şaşırdı. Bu yapı sisteminin kilittaşı, olacak şey değil, yapının *capellania* taşından yontulmuş kilittaşından oluşuyordu ve işte o anda baştan beri doğru iz üzerinde olduğunu, yanlışlık yapmadığını ayrımsadı, çünkü görmeyi umduğu morumsu yuvarlak kornişler, umması söylenilen somaki baştabanlar ve hiç umulmadık biçimde sarımtrak yeşil ve morumsu kırmızı koşut çizgilerle bezenmiş sütun kavisleri karşısında duruyorlardı. Tarihsel yazgısıyla buluşacağı yer burası olmalıydı. Çevresel ve ikincil damarlarında kan ve plazma yerine delice akan cıvayı duyumsadı. Çok inandırıcı bir tente görünümü veren dal desenli kretonların ve küçük şeritlerin üstüne sarkan üstüste binmiş gereksiz diş diş çıkıntılı girişe ulaştı ve seslenmeye karar verdi. Ama önce *"Per me si va ne la citta dolente...lasciate,"* vs" diyen yazıtı hiç gereksinmeyen o unutulmaz kapıyı inceledi.

III

Tuhaf bir kapı, dedi kendi kendine yarı sesli, birleştiklerinde granit oluşturduklarını bildiği kuvars, feldispat ve mika maddelerinden yapılmasına karşın klasik çerçeveli çapraz kirişe ve çelik olmasaydı demir sanacağı kıvamda bir maden tabakasıyla kaplı kapı kanatlarına, anahtar deliğinin olması gereken yerde bulunan koruyucu plakaya bakarak. Ancak kapı tokmağı -bronz- yerli yerindeydi: Alt panelleri üst panellerden ayıran çerçevenin üstünde, altın kaplama üç menteşeden birinin hizasında. Kapıya vurmadı. Neden mi? Bunu yapması için demir bir eldiven giyiyor olması gerekirdi.

Bir ışık gözünün ya da fotosellerin harekete geçmesiyle kanatlar açıldı ve eşiğin üstünden, düz atkının altından zorlanmaksızın, hiçbir

---

* İtl. O kederli şehire benim için gidilir... Bırakın. (ç.n.)

sürprizle karşılaşmadan geçerek içeri girdi. Ancak ağır kanatlar omuzlarının ardında kapanır kapanmaz korkmaya başladı ve kapı pervazları arasında kendine bir destek bulmaya çalıştı, omuzları Ohio, Akron'dan gelme çelik doğramaya çarpınca pervazın eğik kenarına doğru geri çekildi. Gözlerinin önündeki görünüm anlatılır gibi değildi. Sokaktan bakıldığında malikâne sözümona Dor biçemi frizli ekinusun tümseği üzerinde üçüzyivler ve metoplar olmadığı için, merdivenin alt yüzü alışılagelmiş ters basamaklar halinde yükselmediğinden, kafes süslemelerin kimi bölümleri surun parçası olduğundan ve köşelerinde berkitilmiş birtakım dirsekler bulunduğundan görülebilen bir şato, kale ya da hisara benziyordu. Kuraldışılıklarıyla her türlü biçemsel bütünlüğü yerle bir eden yalnızca bunlar değildi, çünkü gözetleme kuleleri, mazgal delikleri, sundurmalar, kale kapılarını andıran kapıcıklar, hemen hiç havalandırma sağlayamayan lombozlar, yivli kornişin üstündeki çatı kiremitlerini ve düz çatıları berkleyen ve cephe kaplamasının üstünde kale korkulukları gibi duran mazgal siperleri de çarptı gözüne. Avlunun içinde bir kameriyenin gizemlerini ve günülerini çağrıştıran yalın kafes işinin ve onu saran erguvanlı kafes bölmelerin hemen yanında çok güçlü payandalar ve çapraz destekler duvarın sağlam kalın kütlesini koruyorlardı. Yukarda, daha yukarlarda, çatıda çullar ve gözleme kuleleri ardına gizlenen oluklar sarmıcın bitiminin gözaldatımını sağlıyorlardı ve Asur-Roma biçemi taretler Gotik uçan payandalar kılığına bürünüyorlar ve açıkça aşırı sayıdaki çift pencerelerden, ışık bacalarından, mazgallardan bir zamanlar paslı mancınıklar, taş toplar, devrini tamamlamış top kundakları ve karabinalar görünmüş olmalıydı ve akroterlerin, canavar başı biçiminde yontulmuş oluk ağızlarının, kuş başlı at gövdeli kanatlı yontuların arasından her an bir başıbozuk çeteci ürkütücü bakışımsızlığıyla belirebilirdi. Bütün bunlar yoldaşlar -silahlı adamlar- arasında olduğunu düşünmesine neden oldular. Ancak şimdi, içeri girer girmez her şey sarhoş bir iç dekorasyon karabasanına dönüşmüştü. Aslında karabasan daha dışarda, son derece yalın bir biçimde kurt baharı sardırılmış taraçaya bir sarkıt süs oluşturmak üzere yapılmış yıkıntı halindeki tek sıra sütunlu türbenin ve sütunların arasından, zarif ve şık revağın ötesinde, suskun gömme ayakların ortasında görülen, besbelli ölüm kutsörenlerine ayrılmış bir taş bloğunun yer aldığı avlunun sol kanadında başlamıştı. Ama *bu, bu!* Havanda su dövmek mi, yoksa kuyruğu kıstırıp gerisin geri dönmek mi daha iyiydi? Ancak geri dönmek olanaksızdı, çünkü kapı hermetik olarak kapanmıştı ve ne denli Herkülsü olursa olsun her türlü

saldırıya rahatça karşı koyabilecek kol demirleri, yaylı sürgüler, demir levyeler, çapraz demirkollar ve karebaşlı cıvatalarla korunuyordu, hem ayrıca saldırmaya kalkışırsa tek kazancı adaleti- ya da yorumcularla yericilerin görüşlerine inanacak olursak, en kancıkçasından cinayeti- yerine getirecek çelik başlı sivri kazmayı saklayan Paris'ten alınma *impermeable*'inin kollarını ve omuzlarını kirletmek olacaktı.

Derken, son derece ayrıntılı gözlemleri sırasında birtakım çiçekli baştabanları, cilaları kabarıp dökülmüş duvar kaidelerinin desteklediği granit temelleri ve cephenin temel bölmelerinin göz ölçümlerini gözden kaçırdığı geldi aklına. Şu anın gerçekliğine döndü ve yeşil çini kaplı zemine, beyaz mozaik üstünde Yunan tarzı saptırma bezeklere göz attı, yivli taştan yatay bantlar üzerinde uzanmış duran helezonsu figürlü birtakım taçkemerlere doğru ilerleyerek kararlılıkla kuşkularıyla yüzleşti. Bu, sonradan göreceklerinin yanında pek hafif bir kusur gibi kalıyordu. Derken aynı anda hem giriş hem lobi hem labirent olan salona takıldı gözleri ve inci inci, çelenk çelenk, saptırmalı, çember biçimli, diş diş bezemelerin, oluklu tonoz böğürlerinin, fileişlemelerin, ağişlemelerin, altta kordon süslemelerin, yerlilerin perde kornişi diye yutturmaya çalıştıkları iç frizlerle, leylak rengi ipek püsküller asılı duvar kaidelerini ayıran akaju panoların birbirini tamamlayan gözalıcı renkleriyle karşıtlık oluşturan ve sanrısal küpe çiçekleri örneği spektrumun tüm renklerine ve bunun da ötesine boyanmış tonoz böğürleriyle, neoklasik gömme ayaklarla, *art-nouveau* ahşap kaplamayla, üçgen kemerüstü dolgularıyla, yalancı tonozlara destek veren kenar kemerleriyle sessizce haşır neşir olmuş beşik kemerlerin, atnalı kemerlerin, üç dilimli kemerlerin, kaş kemerlerin, mızrak kemerlerin, sivri kemerlerin, çeyrek kemerlerin ve kemersi kavislerin bolluğunu gördü. Odanın dibinde, anıtsal merdivenin yanında bir kaidenin üstünde Vladimir Ulitch Ulianov ya da onun mermer sureti minik sivri sakalı denli ak koluyla, mongolsu yüz hatlarıyla, sırtında paltosu, ayaklarında ayakkabıları ve boynunda enli boyunbağı, söylevlerini sürdürerek, en azından elleriyle, kollarıyla bir şeyler anlatarak bu biçimsel karmaşaya nezaret ediyormuşçasına dimdik duruyordu ve bu isim babasının yontusunun altında yine mermer bir yazıt Kiril harfleriyle kimliğini Lenin olarak belirliyordu. Avizelere bakarak, alacalı mermer basamakları sayarak, dikkatli bakışlarını kalker parmaklıklara yöneltip kavisler, sarmallar, kıvrımlar, dallı güllü bezemeler, parmaklıkların ve balkon demirlerinin dikey kirişleri arasında kendinden geçerek uyuklamaya başladı, ancak ilkin bitmez tükenmez bir şaşkınlık

içinde Marcel Breuer imzasını taşıdığını bas bas bağıran divana yanaştı ve onun içine gömüldü.

IV

Çini kaplı zeminde ayakseslerinin gürültüsüyle uyandı ve düşünün ya da kirpiklerinin tül perdesi arasından potin sandığı şeyler ilişti gözüne, derken sandalet ya da *huaranches* olabilirler mi diye düşünmeye koyuldu ve sonunda bunların astarlı bir tabandan, ilk taban, vardola, taban astarı -ya da bura taşralılarının deyişiyle *cambrera*-, topuk, topuk kapağı, saya ve Güney Amerika'nın bu sapa bölgesinde "kulak" diye de bilinen dilden oluşmuş sıradan ayakkabılar olduklarını gördü. Ayakkabıların içinde eski taşbaskıların renginde giysilere bürünmüş bir adam yürüyordu. Onun yanında bir başka adam daha vardı ve adamlardan birinin şu aşağıdakilerden oluştuğundan kuşkulandığı kalın bir boynu olduğunu gördü: Dil kemiği, kalkandil zarı, kalkansı kıkırdak (kısa telaffuz anahtarı), gırtlak ve kalkanbezi zarları, gırtlak ve soluk borusu kıkırdakları. Tek gözüyle adama bakarken (öbür gözüne Eboli Prensesi'nin ya da gelecekte Moşe Dayan'ın yapacağı gibi bir gözbandı takmıştı) bakma edimini yapanın tek göz olduğunun ve bu gözün aynı zamanda şunların işlevsel toplamı olduğunun ayırdındaydı: Saydamtabaka, iris, damartabaka, gözbilluru, sert tabaka, üst geniz atardamarı, alt geniz atardamarı, görme siniri kabarcığı, iç şakak atardamarı ve sarıbenek. Bu sonuncunun sarı lekesinden öbürünün onu en azından iki boyutlu ancak renkli olarak gördüğünü anladı.

Adamın arkadaşına gelince, onun görünen tek yanı kulak denen organı idi ve bu beklenmedik uyak onu oldukça tedirgin ettiyse de bu tatsız duyguyu gidermek için kulağın görünen bölümlerini bir bir saymaya başladı: Helis, dış helis, salyangozsu cisim, kulak memesi, oval pencere, yuvarlak pencere, hiç kuşkusuz kulak kiri bulaşmış bir dışkulak yolunu örten sayvan, vestibül, çekiç ve örse benzeyen timpan, dış kulak, orta kulak ve iç kulak kemik kanalları. İkisinden biri ona elini uzattı, hangisi olduğunu bilmiyordu (adamın da, elin de) ama kendisini selamlayanın yalnızca el ya da adam değil, aynı zamanda bilek, iç aya budu kabarıklığı, aya, serçe, yüzük, orta, işaret parmaklarıyla başparmak, üçlü doruk ve bunların yanı sıra bilek kemikleri, tarak kemikleri, parmaklar ve kimi ölü çıngıraklar *(merde!)*, tendonlar, kaslar ve koruyucu deri olduğunu biliyordu. Selama karşılık vermek için elini

kaldırdı ve bu devinim sonrasında avucunu yukarı çevirip mantık, içgüdü, istem, us, gizem, Jüpiter, Satürn, Apollo, Merkür, şans, yürek, sağlık ve Mars çizgi ve bölgelerini, baş, Ay, yaşam ve Venüs çizgilerini gördü ve şansının yaver gidip gitmeyeceğini ve aynı zamanda Venüs tümseğinin yanındaki kızartıların siğil ya da mayasıl olup olmadığını merak etti.

Çini döşeli zeminde haydutların çeşitli askeri konulardan söz ettiklerini ve o konular üzerine sesli yorumlarda bulunduklarını duyabiliyor ve her zamanki çözümleyiciliğiyle şu dünya yüzündeki her şey için özetleyici çizelgeler çıkartma alışkısından vazgeçemiyordu. Öyle ki, *tüfek* sözcüğünü duyunca top, nişangâh, mekanizma, fişek yatağı, tüfek harbisi, sürgü, tetik, tetik emniyeti ve kabza geliyordu aklına. *Mermi* kurşun ya da çelikten yapılırdı ve izli mermi, tahrip mermisi, delici mermi gibi çeşitleri vardı, 4. *Print* uzun menzilli patlayıcı ya da avlanmalık olabilirdi ve her zaman pirinç ceket, kurşun çekirdek, güherçile ve ateşleme düzeneğinden oluşurdu: *El bombası* derken ateşleme iğnesini, emniyet mandalını, emniyet mandalının üzerindeki rondelayı, kurşun alaşımından yapılmış tapayı, fünyeyi ve ateşleme düzeneğini anımsadı ve bir kez olsun bu silahların hedeflerinin ne olabileceği, kendi üzerine doğrultulmuş olup olmadıkları gelmedi aklına. Adamlar yollarına gittiler ve o yine yalnız kaldı, ama bu uzun sürmedi, çünkü çok geçmeden oralara özgü çağrısız bir böcek vızıldayarak ona arkadaşlık etmeye başladı. Böceğin şu bölümlerini ayırt edebiliyordu: Kafa, petek gözler, ayaklar (birinci çift), ön göğüs, ayaklar (ikinci çift), iğne, karın, arka göğüs, notum (not ettiniz mi?) alt kanatlar, üst kanatlar ve ayaklar (üçüncü çift). Bir yabanarısı mıydı acaba? Ansızın ruhunun şeffaflaştığını, korkusunun eğretileme yoluyla göründüğünü ve amaçlarının böylece kendi gizlemesiyle ortaya döküldüğünü hissetti. Bu noktadan davetsiz zarkanatlının müthiş bir tedirginlik ve daha bile müthiş açımlamalar yaratacağını kestirmeye yalnızca bir adım vardı ve bu boşa gitmiş, yitirilmiş bir adım, bir ya da iki adımlık bir yitik değil bir alay dert demekti çünkü anında fobisiyle sapık niyetleri arasında bağlantı kuracaklar, onun ölümcül iğnesini boynuna saplamak için Orinoco ormanlarında bıkıp usanmadan örümceğini arayan bu yabanarısı, bir tür firavun faresi olduğunu göreceklerdi. Yoksa bir arı mıydı, kraliçe, işçi ya da erkek? Bu düşüncelerin uyandırdığı dehşet ve kaygıyı dağıtmak için odanın öbür ucuna doğru baktı ve orada birtakım bayraklar ilişti gözüne, ancak daha bunların partinin özgün ve geleneksel bayrakları olup olmadıklarını çıkartamadan tüm bayrak-

lar gibi urgan, uçkurluk, kumaş, dikiş, kenar, püskül, kenar (öbürü) dikişyeri ve etek bölümlerinden oluştuğunu gördü ve üçgen biçiminde bir flama, filandra ya da fors değil, kare biçimli bir bayrak olduğuna bakılırsa, şu anda kırmızı değil mavi olduğunu ayırt ettiği zeminin üstünde orakla çekici seçemese de, *o* olduğuna, o *saygıdeğer* bayrak olduğuna karar verdi. Dalton hastalığına tutulmuş olmasındı? Bu sanısının doğruluk derecesini sınamak için (alın işte bir iki tane daha anlam uyuşmazlığı gösteren ses benzeşimi!) bayrakları korurcasına sağ ve sol yanlarında duran dört adet armalı kalkana baktı ve bunlardan birinin İspanyol, bir diğerinin Fransız, üçüncüsünün Polonya ve dördüncüsünün İsviçre Muhafız Birlikleri'nin armaları olduğu sonucuna varmadan önce değişik bölümlerini gözlemledi: Sağ üst arma bölme timsali, orta üst, sol üst bölme timsali. Sağ cenah, yürek (ya da dip), sol cenah, sağ alt uç timsali, uç, başkuşak. Derken göbeği incelemeye başladı (Kalkanların göbeği, dört kalkanın, dört değişik göbek ve yalnız bir tane gerçek göbek) ve meşe yapraklarına, zincirlere, ağaçlara, püsküllü borazanlara, kırmızı bantlara, dizi dizi taçlara, çevre sulu armalı kalkanlara, tarak desenlilere, dört bölümlülere, pelerinlere, abalara, çevrekuşaklı, köşede eşli armalılara, mavi ve gümüş kalkan desenlilere, damalılara, baklavalılara, köylülere, darağaçlarına, iki bölümlülere, arma biçiminde kuşaklılara, kuşaklara, pumalara, havalanan kartallara, kıvrım kıvrım yılanlara, zemin ya da belirtici işlevi üstlenen altın ya da (siktir!) gümüş, kırmızı, gökmavi, yeşil, mor, siyah taşları gözden geçirmeye başladı.

Ayrımlarını daha iyi seçebilmek için yanlarına gidiyordu ki, bir teşrifatçı, emirber, derebeyi kethüdası, sekreter ya da kâtip girdi içeri ve yukarı çıkabileceğini, *Üstadın* (evet, aynen böyle dedi) kendisini kabul edeceğini, halihazırda kendisini beklemekte olduğunu söyledi ve sabır sabırsızlığın başıdır ya da kendi halkının özdeyişiyle, umut eden umudunu yitirir diye eklese yeriydi, çünkü adamın yüzünde terbiyeli ya da terbiyesiz bir ekşime gördü (ve gözlemledi). Orta mozaikin çevresine işlenmiş zambak desenlerinden birinin tam üzerinde doksan derecelik bir dönüş yaparak bir yalancı bir tilmiz yürüyüşüyle *Hereticus Maximus*'* un dairesine doğru ilerledi. Basamakları adım adım çıkarken korkuluğun üstünde, onun üst sınırını oluşturan bir parmaklık bulunduğunu ve ayaklarının altında mermer basamaklar yerine, üstünde kordonların ve bronz menteşelerin gözalıcı bir karşıtlık

* Büyük sapkın mezhepçi. Lan. (ç.n.)

oluşturduğu kırmızı keçe halı olmasına karşın kehribar rengi mermerlerin içindeki kurşun rengi damarların, merdivenin yine kehribar mermerlerini kurşunî damarlarla bezeyen çinilerle uyum içinde olduğunu gözlemlemek için bir an duraksadı. İlk sahanlıkta, karşısında açılıp kapanan önüyle miğfer, boğazlık, omuzluk, sırtlık, kolluk, etek, etekçik, dizlik, baldır zırhı, uyluk zırhı, *göğüslük, kalkan* (ya da armalı kalkan), zırh yelek ve meşe bir sap üzerinde Toledo çeliğinden bir mızraktan oluşan bir on beşinci yüzyıl İtalyan zırhı buldu. Yarım kabartmalarıyla göğüslüğe ve çubuklu kolluğa pek dikkat etmediyse de başlığın bütün mü, yoksa yukarı doğru uzanan boğazlıklı bir yarım miğfer mi olduğunu merak etti ve zırha yaklaştı, hemen hemen bütün çevresini dolaştı (duvar engelliyordu) ve yukarda sözü geçen boğazlığın yakından bakıldığında daha çok geniş bir çene zırhı ya da göz açıklığı bir tür keçeyle kaplı delikli bir sepetörgü olduğunu gördü ve bunun miğferden çok başlık olduğunda karar kıldı ve yağmurluğu zırh yeleğe, ki buna *halbert* ya da *halbard* da denir, takılınca er ya da geç yukarı çıkıp rakibine meydan okuması gerektiğini anımsadı ve tam bu karara vardığı sırada sahanlığın gülpenceresi çarptı gözüne. Ama bu çiçekli akılçelerin albenisine karşı koyabilmek için bütün gücünü toplayıp yeniden basamakları çıkmaya başladı. Yukarda özenle işlenmiş kolonyal oymalarla kaplı bir tahta paravandan oluşan girişe ulaştı ve kapının ve onunla birlikte çerçevelerin (ya da merteklerin) kapı aynalıklarının, ahşap iskeletin, pervazların ve üst eşiğin İspanyol meşesinden yapıldığını ve koruyucu maden levhalar olmasa da bunun yerine her ikisinde bronzdan kilit ve kapı tokmağıyla aynı alaşımdan menteşe kovanları bulunduğunu gördü. Marksist yumruğunu sıkıp üzerlerine hızlı, gergin parmak boğumlarıyla vurmaya başlamadan önce tarihî elini bu koruyucu süslemeler üzerinde gezdirdi.

V-LV

(KONUNUN ÖZETİ - DAHA DOĞRUSU BRİFİNG

Odayı, içindeki bütün eşyaları ve diğer demirbaşları gözden geçirip hepsinin bir bir dökümünü yaptıktan sonra Jacques Mornard, Lev Davidoviç Troçki'ye Alejo Carpentier'in sözleriyle "tilmizsi dizelerini" gösterir ve sözü geçen Üstat onları okumaya dalmışken öldürücü baltayı çekip çıkartmayı başarır, -elbet ulu ölünün her bir anatomik, giysisel, ırasal, kişisel ve siyasal özelliğini sıralamayı ihmal etmez- çünkü bu ulu kişi katili -ya da yazar- Fransız edebiyat çevrelerinde *Le Syndrome d'Honoré* diye bilinen hastalığa yakalanmış ağır bir vakadır.)

Nicholas Guillén

JACQUES MORNARD'A AĞIT
(LECUMBERRI GÖKLERİ ALTINDA)

Katı *ve sertti*
ciddiydi sesi
ve çelikten dökülmüştü
dönek yüreği.
(İşte böyleydi o, hâlâ da böyle,
çünkü bu an bile,
evet bu anda
o hâlâ yaşamakta.)
Hâlâ çelikten dökme
kalp yüreğiyle
olanca kalp çelikliğiyle!
İşte böyle!

TROÇKİ: Bir yolda yürüyordum ki Ölüm çıktı karşıma birdenbire!
(" Bir yol" sözcüklerini okuyordum ki biri baltayı indirdi tepeme!)

MORNARD: Bilmem neden kapıldınız bu düşünceye,

vurup size Leon Troçki, öldürdüğüme.
Siz değil misiniz elimden baltayı kapan
tutup kendi tepenize saplayan.

KORO (Zhdanov, Blas Roca ve Duclos)
Stalin, yüce kaptan
Şango sizi korusun
Yemayá kem gözlerden sakınsın!

TROÇKİ : Prinkipo adası, sana bir sahip olabilsem tümüyle
ve dileğim şu (son nefesimi verdiğimde)
oraklardan bir dal ve dalgalanan bir bayrak mezarımın üstünde!

MORNARD: Oraklardan dal ile dalgalanan bayrağa
kavuşacaksın anında,
onun için lütfen son nefesini bekleme
ölür müsün, gider misin, her şey benim elimde.

TROÇKİ : Bu yolda ölüp gidersem
mezarıma çiçekler koymayın!
Mercimekle borç çorbası istersem
bana karnıbahar vermeyin sakın!

MORNARD: Mercimekle borç çorbası diye tutturma
karınlarla baharları da unut
yolda molda ölmüş filan değilsin
burası Tenorya şatosu
ofisinin duvarları mantar kaplı
koridor dolaplarında iskeletler saklı
burada herkes coşup oynayacak
kalkan kadehler sonunu kutlayacak
mazurka eşliğinde millet coşacak
-Sibiryayı boylamadan önce topu.

TROÇKİ : Ben öldüm mü yani?

MORNARD: Evet, baltam kafana indiğinden beri
ve ben adamı biçtim mi
Paré (Ambrosius) bile değiştiremez akıbetini!

TROÇKİ : Ah! İşime ne diye soktun o pis burnunu.
Yoksa öbür dünyada hayat yok mu?
Dinle, daha bitiremedim
yaşamöyküsünü katletmeyi Jo Stalin'in.

MORNARD: Gerçekten çok üzgünüm, azizim Leon,
Lion, Lowe, Leone, Lev

Davidoviç Troçki,
doğumu Bronstein.
Titretmişsin kuyruğu Napolyon gibi
ya da Lenin, Engels, Carlomar.
Ölüsün çoktan mortu çekmiş çar kadar.
Cavlamış, gebermiş güme gitmişsin,
tutmuşsun yolunu öbür dünyanın,
kurtçuklar geziniyor kafanın içinde
dahası nalları dikmişsin.
İşte böyle, tot, mort, morto, geberik.

TROÇKİ : Yine ne bok yumurtladın?
MORNARD: Ben değil sen. İkinci benindi konuşan.
TROÇKİ : Ya şimdi yaktığın bu şey neyin nesi?
MORNARD: Bir cenaze türküsü.
TROÇKİ : Ya bu kimin sesi?
MORNARD: O mu? Edebî bir Türk.
TROÇKİ : Ne türküsü? Ne Türkü?
MORNARD: Aman, peki, tütsü olsun ve edebi trük.
(Ah şu kocamış edebiyatçılar yok mu!)
SES : Yazacaksan şu biyografiyi,
elinde veri yokken, bilgi desen bir lokma,
sakın bekleme ortografiyi,
katlanacaksın kusurlarına.
TROÇKİ : Bu dışardan gazel okuyan da kim?
MORNARD: Isaac Deustcher, bir sözde hekim.
TROÇKİ : Lütfen engel olmasın bana,
ölmekte olan bu adama.
Yok, zaten çoktan ölmüşüm. Ölmek
çok daha iyi, koca bir delikle kafamda,
cemaatini ve silahını yitirmiş bir yalvaç olmaktansa.
Ölüyorum SSCB, ölüyorum!
(Debelenerek ölür.)
KORO : (Daha iyi uyak uydurmak için gelen
Deustcher, Julian Gorkin ve Gambetta):
Kahraman Troçki Babamıza yaşlar dökelim
sabaha dek mezarında horon tepelim!
O ne sosyalistti, aslan yiğidim.
(Sabaha dek mezarında horon tepelim!)

Tek kendini kurtaramadı elinden ecelin.
(Yine de sabaha dek mezarında horon tepelim!)
Yugaz'dı adı kafasını patlatan kölenin.
(Ve sabaha dek mezarında horon tepelim!)
(*Excunt all except Hamlet**)

HAMLET : (Aslında bu sarı peruk, külot pantolon, rönesans modeli yelek giymiş ve elinde bir Rus ayısı ya da hortlak ayı tutan Stalin'dir.)
Ah, keşke bu katı mı katı Troçki
Erise, gevşese, dönüşse
bir Yahudiye...
Yok yahu, çiğe
(*Devamla*)
Ne kadar bıktırıcı, bayat, boş ve yararsız
görünüyor bana tüm etkinlikleri Malthus'un...
(*Tiksintiyle*)
Kimliğimi gizlemeden ya da böyle aptal dizeler döktürmeden şu iblis, hain, köle, vs.'den kurtulmanın bir yolu yok mu?

Tam o anda, sanki bu V.I. Vişinski'nin değil de Shawkspear'in bir oyunuymuş gibi önce uzaktan, sonra yakından (ya da tam tersi) Molotov'un sesi duyulur:

YAZIYOR! YAZIYOR! MORNARD'IN TROÇKİ'Yİ ÖLDÜRDÜĞÜNÜ YAZIYOR! Alın, okuyun! Resimler, ayrıntılar, hepsini yazıyor! Yazıyor! Yazıyor! Kaçırmayın!

Ses boğuk ve bir Afrikalınınki gibidir, ancak Stalin bunun 23. ve 12. sokakların köşesindeki gazete satıcısı Bebo'nun değil, Molotov'un sesi olduğunu anlar. Soyunur (Stalin soyunur, Bebo ya da Molotov değil, hele Troçki hiç değil), çıplak ve mutlu, Kremlin koridorlarında koşarak uzaklaşır. Uzakta zıp zıp zıpladığı görülür: Biri yerde birkaç raptiye bırakmıştır. Haykırışlar duyulur:

Kamenev! Zinovyev! Rikov!

(Bunlar Rus dilinde Troçki'den sonra en büyük küfürlerdir.)

---

* Hamlet dışında herkes çıkar. (ç.n.)

Derken: Çivilerle Birleştirilmiş Koşut Merkez!

Temizlik! Temizlik! Temizlik!

Lady Macbeth (Msknz bölgesinden olan) ellerini ovuşturarak (hava soğuktur) ve uykuda gezerek girer. Saçı Slav biçemi bir topuzla toplanmıştır ve elinde bir şişe hintyağı taşımaktadır. Havanın bir an yumuşamasından yararlanarak ellerini ovuşturmayı bırakır ve göğsünden Marx, Engels ve Lenin'in bütün eserlerini, bir büyülteç ve bir çaykaşığı çıkartır. Kitapları yere koyar, geceyarısı Rus güneşinin yardımıyla (büyülteçle) onları tutuşturur ve hintyağını bu ateşte ısıtır. Sonra Stalin'e bir kaşık müshil yutturmaya çalışır, ama Stalin onunla boğuşur, çırpınır, kendini kurtarır ve yanında ağzından çıkan her sözcüğü bir dilbilim incelemesi için deftere geçiren sekreteriyle birlikte küfürler sıralayarak Kremlin içinde gözden kaybolur. Bunu izleyen karışıklıkta Lunaçarski'nin hayaleti kapılardan, koridorlardan, duvarlardan, dolaplardan çıkarak belirir. Yanında bir yandan kendisine "Lupanarski, Lupanarski" diye seslenirken, öte yandan (öbür yanında, sağında bulunan) Arnold'un ve Pyatakov'un hayaletlerine karşıdevrimci bir fıkra anlatan Radek'in hayaleti vardır:

"Tek ülkede sosyalizmmiş! Yakında tek *sokakta* sosyalizm olursa şaşmam!"

Pyatakov'la Arnold gülerler, ama arkadan usulca yanaşan Buharin'in hayaleti onu uyarır:

"Dikkatli ol Radek, bu fıkra zaten bir kez hayatına mal oldu!"

Arnold, Pyatakov ve diğer önemsiz hayaletler usulca tüyerler ve hiç istifini bozmadan kendi kendine Kızıl ötesi fıkralar anlatan ve bir yandan da ikide bir başını çevirip omzunun üstünden etkisiz "Lupanarski' çığlıkları atan (omuz üzerinde etkisiz, kuyruğunu kıstırıp tüyen Lupanarski üzerinde değil) Radek'i yalnız bırakırlar.

Obedinenno Gosudarstvenno Poliçesko Uprardenye diyene kadar Kremlin koridorları onlarca, binlerce, milyonlarca (yüz kadar) siyasi hayaletle dolar. Hayaletlerin fısıltıları arasında Stalin'in küfürleri (bu kez Gürcüce) ve İnterprolcterdeki Velet Yugazbilly'nin uluslararası proletarya ağzıyla yakınmaları duyulur:

"Keşke Troçkicilik tek başlı olsaydı!"

"Bir kır ata başbakanlığımı veririm!"

"Özgürlük, adına ne anıtlar dikilmiştir senin!"

"Vesaire!"

KORO : (Aragon, Eluard, Siquieiros, Şolokov ve Brecht Guillén'e eşlik ederler)

Stalin!
Yüce kaptan!
Şango sizi korusun
Yemayá kem gözlerden sakınsın.
Elbet koruyacaklar!
Aynen dediğim gibi!

Kasetçaların ya da parodinin gerçeği üstünde Arsenio Cué'nin bağıran sesi duyulur, Hassiktir, ne saçmalıyorsun, bu Guillén değil ve Silvestre'ın sesi gelir ve Rine Leal'inki, geriden, hayaletimsi ve benim sesim, ses ses üstünde, ama Bustrofedon'un sesi artık duyulmamaktadır. Buna yazmak denirse Bustrofedon'un bütün yazdığı buydu ve Origen (Silvestre'ın fikri) ve Earl Stanley Gardner (bendenizin naçizane katkısı) aynı şeyi yirmi yüzyıl geç yaptılarsa, Bustro neden yapmasın? Ancak ben onun *yazmak* (Arsenio Cué'nin italikleri) gibi bir niyeti olduğuna inanmıyorum, bence Silvestre ne kadar diretirse diretsin tek bir satır bile yazmaya yanaşmayarak Cué'nin kendisine bir ders vermek ve aynı zamanda -kendisi de yanılıyor olsa bile- S.'ye C.'nin yanıldığını, yazının söyleşmekten daha önemli olmadığını, her ikisinin birbirinden önemli olmadığını, yazar olmakla okur olmak arasında bir fark bulunmadığını ve her şeyin ötesinde ya da hiçbir şeyin berisinde, ikisinin de sözünü bile etmeye değmeyeceğini göstermek istiyordu. Bustrofedon bu kez ve birçok başka kereler tek olası yazının duvarlara yazıldığını (dışkıdan elde edilen artı değer) açıkça belirtmekle birlikte, Silvestre aynı şeyi daha önce kendisinin söylediğini, bu konuda bir makale bile yazdığını belirtince (bunu belirtince B. şiddetle üstüne sıçtı ve makaleyle makatın, üçkâğıtla cart kaba kâğıdın benzerlik ve farklılıklarının neler olabileceğini ve ne olması gerektiğini açık seçik anlattı) Bustrofedon kendisinin genel tuvaletlerden, erkekler ya da baylar tuvaletinden, helalardan, W.C.'lerden, ayakyollarından, kuburlardan, memişanelerden, bokhane ya da çişhanelerden söz ettiğini söyledi ve makatolojisinden ya da Dışkılardan Seçmeler'inden inciler sıralamaya başladı (seslendiren elbet Arsenio Cué): Bu eski ve kutsal saraylarda/ kâğıt kullan, kıçını silme duvarlara ve Eşcinselliği başıma anam sardı /ona bez alırsam benim başıma da sarar mı? Ya da Burada ne horlanır ne uyunur/ İşe sıç ve gökgürültüsü gibi osur. Ya da Law-

rence kum tepelerini becerirdi. Ya da Boyum 17 cm, enimse 5 /seni anladık, ya kamışın kaç beden? Ya da belsoğukluğunu ve frengiyi 20 YILLIK BİLE OLSA sağaltmayı vaat eden mikroskobik harflerle yazılmış küçük ilanlar. Kesin Gizcilik ve Anında Teravi (hangi camide) garanti edilir ya da hayasal halsizliğe karşı afişler: Cinsel güçsüzlük mü çekiyorsunuz? İktidarsızlıktan mı şikâyet ediyorsunuz? Monoseksüaliteye mi tutuldunuz? *Dr. Döt'ün Seksoloji Enstitüsü*ne uğrayın. -Modern Bilimsel Yöntemler- ALETİNİZ TAMİR EDİLİR ve bütün bunlardan sonra elle yazılmış yayınevi amblemi: El işçiliği: Kalkmıyorsa kamışınız/ yardımcı olur sıcak yaklaşımımız. Öbür, diyordu şimdi B., öbür yazın havaya yazılmalıdır, diğer bir deyişle yalnızca konuşularak yapılır, düşüncemi sorarsanız, geleceği düşünüyorsanız, böyle teybe alırsınız ve böyle de silersiniz (o gün yukardaki örnekler dışında dediklerinin ikisini de yaparak) ve böylece herkes mutlu olur. Herkes mi? Pek emin değilim. Bandın geri kalanı hepimizin Bustrofedon'un nesi olduğumuzu gösteren gürültülerle dolu: En azından Cué olanca bilmişliğiyle bu bozuk seslerin, homurtuların, cızırtıların, gıcırtıların ve vızırtıların genelde parazit sesleri olarak bilindiğini söylüyor.

Bustrofedon gerçekten başka bir şey yazmadı, yatağının altında, üstlerine kâğıt ağırlığı olarak bir oturak oturtup bıraktığı anılarını saymazsak. Silvestre onları bana armağan etti, ben de virgülüne, satırına dokunmadan, eksiksiz olarak size sunuyorum. Sanırım (S.'nin deyişiyle) bir yere kadar önemliler.

BAZI ÖNEMLİ AÇIKLAMALAR

Bir şaka mı? Bustrofedon'un yaşamı şaka değil de neydi? Bir şaka? Şaka içinde şaka? Hal böyleyse beyler, bu iş ciddi. Silvestre'ın önüne koyduğu problemlere ne demeli, onu umutsuzluğa sürükleyen problemlere (ona, Sen görünmez yazının Capablancasısın dedi Bay Silvestre Umutsuzoğlu. Nedenmiş, diye sordu Bustrofedon. Baştan aşağı beyaz bir satranç tahtasında fildişi kulelerden oluşan taşlarla mı oynamışsı? Hayır, dedi Rine gülerek, 64'üncü kare yerine 69'uncuyu yeğlemişti! Hiç de değil, diye onu yanıtladı ciddi Silvestre pür ciddiyet, ciddi ciddi konuşurken şaka yapılmasına göz yummazdı. Oyunbilim denen şeyi iyice zorlaştırmak istiyordu çünkü ona kalırsa bunun azı bilim, çoğu oyundu ya da tersi. Ben yalnızca satranç taşlarının kendi kendilerine oynamalarını izleyen bir Capablancayım, görünmez mürekkeple yazarım, dedi Bustro) ve bunun Bust'ta uyandırdığı sevince? O engellikoşu yarışında bir jokeye benzerdi (tıpkı Sahra çölü, Fujiyama dağı, Leningrad kenti gibi bizim sözlüklerin Eddie Arcaro'sunu uyuz eden deyişlerden biri; biri bunları kullandığında deliye dönerdi, ancak kendisi kullanırsa durum değişir, adeta bu sözler onu rahatlatırlardı), daha doğrusu: Kendisi yazınsal engellemelerin ustası/ tasarımcısıydı ve böylece sözcüklerin anlamlarının yazarın aklına estiğince belirleneceği bir yazın önerdi. Yazara düşen yapıtının başında, bir önsözde, her gece yazdığında bunun gündüz anlamına geldiğini, her siyah dediğinde kırmızı, mavi, renksiz ya da beyaz demek istediğini, belirli bir roman kişisinin kadın olduğunu söylemişse okurun bundan o kişinin erkek olduğunu çıkartması gerektiğini belirtmekti ve kitap yazılıp bittikten sonra, ancak basılmadan önce yazar bu önsözü hasıraltı edecekti (bu noktada Silvester hep havaya sıçrardı: Salto alto) ya da yazar yazı makinesine gelişigüzel harfler yerleştirecekti (eminim B. okuyabilseydi bu gelişigüzel harfler deyişine bayılırdı) sonra da oturup şunları yazacaktı: Skw floſjns woda. ?2/ ; qwertyuiop? %==+N-***"1§§S) (''' !!!!!????Z ya da tümüyle tersten yüze yazılmış bir kitabın özlemini çekerdi, öyle ki bu kitapta sonsöz ilksöz olacaktı ya da metnin tersi. Artık Bus öbür dünyaya, kendi karşıtına, negatifine, karşı-benine, aynanın ardına bir geziye çıktığına göre, bu sayfayı her zaman yapmayı dilediği biçimde okuyacağını sanıyorum: Şöyle:

her zaman yapmayı dilediği biçimde okuyacağını sanıyorum: Söyle:

ne, karşı-benine, aynanın ardına bir gezige çıktığına göre, bu sayfayı ya da metnin tersi. Artık Bus öbür dünyaya, kendi karşıtına, negatifi-

bir kitabın özlemini çekerdi, öyle ki bu kitapta sonsöz ilksöz olacaktı

%==+N-***"1§§5) ("'!!!!!?????Z ya da tümüyle tersten yüze yazılmış

da oturup şunları yazacaktı: Sıkı floförs woda. ?Z\ ; qwertyuiop?

nim B. okuyabilseydi bu gelişigüzel harfler devişine bayılırdı) sonra

ya da yazar yazı makinesine gelişigüzel harfler yerleştirecekti (emi-

hasarlı edecekti (bu nokkada Silvester hep havaya sıçtırdı: Salto alto)

lap yazılıp bitirilkten sonra, ancak basılmadan önce yazar bu önsözü

dan o kişinin erkek olduğunu çıkarmasi gerekiğini belirtmekti ve ki-

ni, belirli bir roman kişisinin kadın olduğunu söylemişse okurun bun-

her sıyah dediğinde kırmızı, mavi, renksiz ya da beyaz demek istediği-

bir önsözde, her gece yazdığında bunun gündüz anlamına geldiğini,

ğince belirlenecekği bir yazın önerdi. Yazara düşen yapıtının başında,

tasarımcısıydı ve böylece sözcüklerin anlamlarının yazarın aklına esti-

lardı), daha doğrusu: Kendisi yazınsal engellemelerin ustası/

ancak kendisi kullanırsa durum değişir, adeta bu sözler onu rahatlatır-

uyuz eden deyişleriden biri; biri bunları kullandığında deliye dönerdi,

jiyama dağı. Leningrad kenti gibi bizim sözlüklerin Eddie Arcaro'sunu

ce? O engellikoşu yarışında bir jokeye benzerdi (upkı Sahra çölü, Fu-

müreklkeple yazarım, dedi Busto) ve bunun Bus'ta uyandığı sevin-

kendi kendilerine oyamalarını izleyen bir Çapablancayım, görünmez

azı bilim, çoğu oyunda ya da tersi. Ben yalmaca satranç taşlarının

bilim denen şeyi iyice zorlaşturmak istiyordu çünkü ona kalıuza bunun

yet, ciddi ciddi konuşurken şaka yapılmasına göz yummazdı. Oyun-

yeğlemişti! Hiç de değil, dive ona yanıtladı ciddi Silvestre pür ciddi-

oyanmışu? Hayır, dedi Rine gülerek, 64'ünçü kare yerine 69'uncuyu

aşağı beyaz bir satranç tahtasında fildişi kuleleriden oluşan taşlarla mı

Silvestre Umutsuzoğlu. Nedenmiş, dive sordu Bustofedon. Başkan

problemlere (ona, Sen görünmez yazmın Çapablancasısm dedi Bay

önüne koyduğu problemlere ne demeli, onu umutsuzluğa sürükleyen

ka? Şaka içinde şaka? Hal böyleyse beyler, bu iş ciddi. Silvestre'ın

Bir şaka mı? Bustofedon'un yaşamı şaka değil de neydi? Bir şa-

Ya Ruh Geometrisi'ne ne demeli: Ucunda bir okla, eğrisi ayağınızın altında bir helis gibi sürekli geri çekilirken sizi bir müebbet gibi ite kaka hep gerisin geri merkeze süren (risotorna vincitore* diye şakırdı B.) bir sürü vektör ve okla sona eren sarmalın geometrik karabasan imi sayılmasına? Ya geometrik mutluluk imi: Bir çember, ışıl ışıl bir küre, en iyisi kristal bir top, ya dingin aptallık imi: Bir kare, ilkel ve devingen mantıklılık (onun deyişiyle bir geometrik gergedan): Bir yamuk, saplantı imi: Yalın bir sarmal, sinirce: Çifte sarmal ve

özlülük: Bir nokta
süreklilik: Bir doğru
kökenler: Bir yumurta
bağlılık: Bir elips
çıldırı: Dışmerkezli daireler?

Ya sabah sabah ilk iş olarak Unesco'nun adının Ionesco'ya dönüştürülmesi önerisi? Başkan: Marx Groucho. Genel Sekreter: Raymond Queneau. Üyeler: Harpo Marx (ya da yontusu), W.C. Fields, Dick Tracy ve Asbest'in as-başkanı Bay L? Aztec. Ya kendi bulduğu adla, AA'nın trajikomedisi? Bu Antonin Artaud'un Meksika'da tanrılaştırıldığı gecenin öyküsüdür. Tenhampa ya da Guadalajara-de-Noche'de orkestra sırayla her müşteriyi selamlamaktadır, orkestra üyeleri iyice coşmuşlardır ve müşterilerden biri, Fernandel Toro, gitariste, Şuradaki bey büyük Fransız ozanı Antonin Artaud'dur der ve mariachero** orkestraya dönünce Fernandel seslenir: Hermano, haydi şuna bir Jalisco*** çekelim! Bunun üzerine Meksikalı sombrerosunu gözlerine indirip, görkemli Zapata bıyıklarını sıvazlayıp gürültüyü paurtıyı ve olanca sarhoş tekilaları basturan bangır bangır bir bağırtıyla şöyle der: Damas y caballeros, bu şarkımızı bu gece aramızda bulunan ve varlığıyla bizleri onurlandıran büyük Fransız ozanına adamaktan mutluluk duyuyoruz: Selam sana EL GRAN TOTONAN TOTO ve Bustrofedon, Groucho Marx, Quevedo ve Perelman birbirlerine böylesine benzediklerine göre ayrı kişiler olmalılar, diyerek sözünü bitirdi. Annadınız?

* İtl. Gülerek dönen galip. (ç.n.)
** İsp. fandango çalan orkestra üyesi. (ç.n.)
*** İsp. Kafa çekmek. (ç.n.)

TUTUNANLAR VE TUTUNAMAYANLAR

Bale Dansözleri

Alicia Marksova
Alis Harikalova
Marks Platonov
Vaslav Vijinski
Nijinski
Jules Supermanski
Isadore Dangıl
Adella Morto
Margo Fondan
Pat Dedeux

Ağır Aksakova
James Kaknem
La Passionaria
Jack D'Angut
Cesil Baştan
Joe Limon
Yahşi Zonta
Ssobianova
La Boyacıyan
Rudolf Valjentino

Popera Bestecileri

Strauss & Strauss & Strauss
Rodgers & Hart
Rodgers & Hammerstein
Rodgers & Rodgers
Rodgers & Tetik
Leopold & Loeb
Boyacıyan & Mamacıyan
Tenekeciler & İbrikçiler (& Kader)

David Ricardo Strauss
George Gehrswing
Gol Porter
Oflanbak!
Jerome Kern Jerome
RCA Victor Herbert
Irving Batı-Berlin
Vincent Kocaazman

Çetin Metin Yazarları

Theo Ligarşi
Gerçek Adam
James Ruhuşâd
Barry Katlar
Dick-Moby
Aspar Agos
Herbert Tamahmak

Shirley Boyacıyan
Art Buchenwald
Joseph Suyatirit
Dick Şaşkal
Anna Külot
Yaman Kafadanatar
Moron Salisbury

Suç ve Caz, Bustrofedor Dostuviski
Kamyonun Altında, Malcolm Volkan
Dümen Türküsü, Truman Capone
Vadideki Balzac, Honore de Zambak
Godoşu Beklerken, Samyeli Beklet
Hakla Beni Fin, Market Wayne
Seks ve Köfte, William Fucker
Boşama Uğraşı, Sezar Payesi

Düşkünürler

Aristokrat
Empirikles
Antipasta
Önsokrat
Foto Tomas
Scotland Yard
Behey Berkeley
Marxcuse
Groucho Marx
Ortega ve Gasset
Anamone
Aristoteles Socrates Onassis
Des Kart
S. Boyacıyan-Mamacıyan
Alerjikus
Sofokrat
Alain Delonius
Konpiçyus
Martin Haydigel
Eflato
Platino
Abelard&Heloise
Feriderik Niçe
Martin Luther King

Musikiciler

Sans-Sense
Deyyusi
Hektor Bağırıyoz
Şofben Ladonna
Efraim Timbalist
Igor Staviski
Ritmik Kazakov
Demeter Şişkin
Cecilia Chorus van Antwer
Laurence de Rabbia
Darii Milo
Yahudi Minuet
Oldsmobile
Doremi Fasol
Siberyus
Harikalar Diyarovski
S.B. Mamacıyan
Proto İlaç Çaçaykovski

Sanat Erbabı

Michelangelo Antonini
Leon-arda Vincittore
Remembrandt
Le Grotto
Tablo Picasso
Lenin Riefenstahlin
Vincent Bang-of!
Silver Dali
Edgas
Mizarro
Uffizi
Sophonisba Angusciola
Güya
Anti Warhol

Yakışıksızlar

Menasha Troy (Kanada'da)
Şiram Boyacıyan Mamacıyan (Küba'da)
Cuca Valiente (Venezuela'da)
Concha Espina (Uruguay'da)

Nora Condom (Küba, İspanya ve SSCB'de)

Walter Piston (SSCB'de)
W.C. Fields (ABD'de)
Lev Davidoviç Bronştayn (SSCB'de)
Ervana Kakanova (Antik Roma'da)

Sean Connery (Fransa'da)

Mere d'Alore (Fransa'da)
Lucille Ball (A.B.D.'de)
Ernest K. Gann (İspanya, Küba, Meksika ve Arjantin'de)

Dmitri Tiomkin (Balta girmemiş ormanda)
Felo Bergaza (Meksika'da)
Giovanni Verga (Meksika'da)

Çao Ping-Ah (Küba'da)

A. Lecocq-Tieser (ABD'de)

Ya Silvestre'la Bomba Kadro adını verdikleri yinelenemez & anımsanamaz bin adlık liste? Ah: DUR YAPMA: Dur: Basta: Çüş: Bu kadarı da çoook fazla. Tanrım, bütün bunların, Büyük Totonan Toto'nun, Dalay'ın, Enen'in merhum son nefesini verdiği operada, operasyon masasında sona erdiğini (olmak ya da olmamak ve düşünmek, bir gölge bırakmak?) ve doktorun, o kanemicinin tersyüz olmuş bir Doktor Frankenstein gibi B.'den arta kalanları başkalarına, akbabalara ya da akrabalara, yüzyılımıza verdikten sonra neler olacağını bilmenin

erincini asla tadamayacağını düşünüyorum da... Ama (ama: Bu *ama* sözcüğü her söze karışmadan edemez) daha sonra otopsi ya da kasaplık sırasında (onu bir mermer tezgâhın üstüne yatırmışlardı) açımlamaların karanlık odasında doktor birtakım pratik nedenlerle hareket ettiğinin ayırdındaydı ve çokbilmiş tanısının kesinlik kazandığını gördü ve Kocabunak'ın kesinkes bildiği tek şey de bu oldu. Buna gelince, çağdaş hiyerogliflerin adsız yazmanı olarak sizlere bir şey daha söyleyebilirim, son bir şey: Onu kesip açtı (artık Onun adını bile söylemeye görmedi Onu ve kapattı Onu ve baktı içine Onun ve (yok hakkım *:Hiçbir şey* -Çünkü açımlama masasının üstünde yatanın yalnızca zaman hiçbir ama hiç olduğunu şemsiye bir makinesiyle dikiş bir anlıyamadı *nokta.*

Sekizinci seans

Düşümde pespembe bir solucandım ve Empredrado sokağındaki evinde annemi ziyarete gidiyordum, merdiveni çıkıyordum ama dik durarak, her zamanki gibi iki ayağımın üstünde ve kimse bu duruma şaşırmıyordu. Merdiveni çıktım, gündüz olmasına karşın çok karanlıktı ve sahanlıkların birinde bir kara solucan ırzıma geçti. Daha sonra bir ırmağın ortasında bir taşın üstünde yavru solucanlarımla birlikteydim ve kara benekli bir küçük solucan dışında hepsi benim gibi pespembeydi ve içlerinde bana en düşkün olan o kara benekliydi. Kuyruğumla onu ittim ama yine bana yanaştı, itelemeyi sürdürdüm. Onu öteki solucanlardan uzak tutmak istiyordum ve bana öyle acıklı bir suratla bakıyordu ki, onun mutsuzluğu arttıkça benim de kızgınlığım artıyordu. Ansızın onu sertçe ittim ve suya attım.

ŞARKILARINI DUYDUM

Bustrofedon dün öldü, yoksa bugün müydü?

Yaşam ortak merkezli bir karmaşa mı? Bilmiyorum, tek bildiğim şu, benim yaşamım tek merkezi Las Vegas olan gecesel bir karmaşaydı ve merkezin merkezinde bir bardak sulu rom, buzlu rom ya da sodalı rom vardı ve saat on ikiden beri buradaydım ve tam ilk gösteri biterken ve sunucu harika ve müthiş izleyicilerine geldikleri için teşekkür edip onları gecenin üçüncü ve son gösterisini beklemeye davet ederken ve orkestra tanıtım müziğini bir sirk bandosu gibi gürültü, patırtı ve nostaljiyle ama umpa-pa'dan *charanga*'nın iki-dörtlük ya da altı-sekizlik ölçüsüne geçerek yeni bir ezgi denercesine çalıyorken çıkageldim: Ragtime grubunun bir Kostelanetz yaylı sazlar orkestrası gibi çıkan sesi beni Cué, Eribo ve Tuba denilen bu adadaki diğer altı milyon solist gibi konuştuğumu bilmekten bile daha çok yıkıyor ve ellerimle bardağımı ovalıyorum ve içimde yaşayan ve yalnız benim duyabileceğim alçak bir sesle dengemi yitirmekte olduğumu söyleyen o

ayık küçük adama aldırış etmemeye çalışıyorum ve bendeniz şişe cini yavaşça Küba der demez Küba hop, diye birdenbire karşıma çıkmaz mı, karşıma çıkıp, Meraba tatlım, diye beni selamlayıp, yanağın boyuna bitiştiği noktaya bir öpücük kondurmaz mı ve aynaya baktım, duvar aynasına (şişelerden bir ayna) ve Küba'yı gördüm, her bir milimini, her zamankinden daha iri ve güzel ve cinsellik doluydu ve bana gülümsüyordu, bunun üzerine dönüp kolumu beline doladım, Nasılsın Küba bebeğim, dedim ve onu öptüm, o da beni öptü ve Ha-ri-ka, dedi, dilinin ucunda bulunan seks duyusuyla sınadığı öpücüklerimi mi onaylıyordu, yoksa Alex Bayer'in diyeceği üzere ruhunu mu pohpohluyordu -ne olsa bedeninin şişirilmeye hiç gereksinimi yoktu- anlayamadım. Belki de yalnızca geceyi ve rastlantısal karşılaşmamızı kutluyordu.

Bardan ayrılıp bir masaya geçtik, ama önce, bu müzik katili orkestranın tanıtım müziği nasıl "Müzik Çalar Çalar"sa, aynı biçimde kendi tanıtım müziği olan "Kederli Buluşma"yı çalan müzik dolabı için benden biraz bozukluk aldı ve sonra oturduk. Böyle erken erken burada ne arıyorsun, diye sordum, Hayatım bilmiyor musun, artık Mil Novicientos'ta söylüyorum ve hayatım onların assolistiyim ve ne dersen de asıl önemli olan bana ödedikleri para ve Sierra'dan bıktım usandım ve işte artık her şeyin merkezindeydim ve gösteriler arasında San Yon'a, Gruta'ya ya da canım nereye isterse oraya gidebiliyorum ve şu anda yaptığım da bu zaten, anladın mı, dedi. Anlamaz olur muyum Küba, karmaşamın merkezi artık sensin diye düşünüyordum, ama ne demek istediğimi bilmesine karşın bunu ona söylemedim, biliyordu, çünkü gömlekleri, bluzları silik bir hayaletin kefenine dönüştüren ve tenlerine, ırklarına, içtiklerine bağlı olarak yüzleri mosmor gösteren, hiç göstermeyen ya da balmumundan yapılmışa döndüren morötesi karanlıkta memelerini okşuyordum ve bu karanlığın içinde insanlar bir masadan ötekine kayıveriyorlar ve şu anda bomboş olan pisti geçerken görüyordunuz onları ve bir şurada bir burada oturup her iki yerde de aynı şeyi yapıyorlar, başka bir deyişle sevişiyorlar ya da ölüşmek anlamına gelen *matarse* yapıyorlardı ki bu sözcük çok daha yerinde, çünkü kendilerini öldüresiye heyecana kaptırıyorlardı ve masadan masaya eş değiştirerek, ancak iş değiştirmeyerek yapılan bu beceriksizce geçişler bizim, kendim dahil hepimizin bir akvaryumda olduğumuzu düşündürüyordu bana; gerçi akvaryumun içindeki balıkların benim dışımdakiler olduğunu varsayıyor, buna inanıyor, böyle düşünme ayrıcalığını tanıyordum kendime, derken ansızın hepi-

miz balık olduk bunun üzerine boğulmaya karar vererek Küba'nın memelerinin, bluzundan taşıp kendi başlarına yüzeye pazara çıkan karpuzlarının arasına balıklama atladım, sanırsam Silvano Mangano, Sofia Loren ya da İtalyan beyaz perdesinin bir başka yıldızına öykünerek tüyleri alınmamış koltukaltlarının altına daldım, yüzüyor, dibe dalıyor, tümüyle içine batıyordum ve birden kendimi gece denizlerinin Kaptan Cousteau'su sandım.

Derken yüzümü kaldırdım ve koskoca bir balık, su altında yüzen bir kalyon, az kaldı masama çarpıp onu suyun dibine batıracak olan et yığını bir denizaltı gördüm. Hey, selam bebek, dedi derin, bas ve benimki denli kazazede bir ses. La Estrella'ydı ve huzur içinde yatsın, Vitor Perla'nın, yok yok, ölmüş filan değil, yalnızca doktor erkenden yatmasını öğütledi, yoksa bir daha kalkamayabilirmiş, her neyse onun La Estrella bir kara balinadır sözünün ne denli yerinde olduğunu düşündüm, gecenin birinde şu anda bana göründüğü gibi görünmüş olmalıydı ona ve Selam Estrella, dedim; ağzımdan mı kaçtı, yoksa öylesine mi söyledim bilemiyorum, ancak sendeleyip sallanmaya başladı ve bir elini kara bir masa örtüsü gibi masamın üstüne yayarak yeniden denge sağladı ve her zamanki gibi La, la, la dedi, bir an boğazının tıbasını ısıtıyor sandımsa da amacı yanlışımı düzeltmekmiş; ben de her zamanki gibi memnun etmeye hazır, Evet *La* Estrella dedim; öyle bir kahkaha attı ki millet masalarının orta yerinde kalakaldı, sanırım müzik dolabı bile devrinin orta yerinde donup kaldı, gülmekten yorulunca çekip gitti ve şunu belirtmeden edemeyeceğim, ne o ne de Küba bir kelime bile konuşmadılar, çünkü dargındılar, sanırım müziksiz şarkı söyleyen bir şarkıcı bütün şarkıcılığı müzik olan ya da şarkı söylemekten çok müziğe eşlik etmek olan biriyle asla konuşmaz ve aynı zamanda benim de dostlarım olan dostlarının affına sığınarak eklemeliyim ki Küba bana Olga Guillotine'i, hani şu yapma çiçeklerden, saten giysilerden ve naylon kaplama mobilyalardan hoşlananların gözdesi olan şarkıcıyı anımsatıyor. Aslına bakarsanız Küba'yı sesi dışındaki nedenlerle, sesi dışında her nedenle, kesinlikle sesi için değil, görsel nedenlerle seviyordum, çünkü kulağın asla bilemeyeceği yasaları vardır gözün, yalnızca görülmekle kalmayıp dokunulabilen, koklanabilen, sınanabilen, bir sese uygulanamayacak, ancak belki bir tek sese, La Estrella'nın sesine, doğanın dalga geçercesine bir et, yağ ve su kozası dışkısı içinde tuttuğu o sese uygulanabilir nedenlerle seviyordum Küba'yı. Hâlâ haksızlık mı ediyorum dersin Alex Bayer, namı diğer Alexis Smith?

Dans başlamıştı ve pistte ritmik bir biçimde yalpalayıp duruyordum ve kollarımda tuttuğum ses kıkırdama krizleri arasında, Biliyor musun, kafayı iyice buldun, diyordu ve ona iyice baktım ve Irmita olduğunu ayrımsadım ve Küba'nın nereye kaybolmuş olabileceğini sordum kendi kendime, ama nasıl olup da Irenita ile I-re-ni-ta, evet adı buydu, Irenita, elbet yakıştırma değil de gerçekse, her neyse nasıl olup da Irenita ile dans ettiğimi sormadım ve Devrileceksin diyen Irenita'ydı ve dediği doğruydu, kendi kendime Masanın altından çıkıp gelmiş olmalı dediğim an ayırdına vardım bunun. Evet, oradan çıkmış olmalı, çünkü hep tıpı tıpına sığdığı masanın altındadır, ama sığar mı acaba? Pek de o kadar minik değil, neden öyle miniminnacık olduğunu düşünmüşüm ki, omuzlarıma geliyor ve kusursuz bir vücudu var, belki kalçaları ya da kalçalarının gördüğüm kadarı dişleri denli ya da dişlerinin sizin, yani benim görebildiğim kadarı denli kusursuz değil, umarım ikimizin birlikte gülmesini istemez, çünkü kalçalarının güldüğünde ve çürük azısını gösterdiğinde dişlerini gördüğüm kadarını görmeye hiç niyetim yok, yine de gördüğüm en ufacık tefecik ve derli toplu vücuda sahip ve gününü gün eden birinin yüzüne ve yüzü, çürük azısını saymazsak, bedeninin aynası ve Küba tümüyle, bütünüyle, kesinlikle aklımdan çıktı. Ama La Estrella'yı zihnimden silemedim, çünkü buna izin vermedi. Batık katedralde, yani arka odada müthiş bir patırtı koptu ve herkes oraya koşmaya başladı, biz de koştuk. Girişin yanındaki bir kanepenin üstünde, kapının yanıbaşında sarsılan, kükreyen, yere yuvarlanan ve inleye zınklaya yine kanepeye tırmanan kocaman bir kara gölge vardı ve bu, bir ağlama, bağırma, sayıklama krizi geçirmekte olan fitil gibi sarhoş La Estrella'ydı. Derdinin ne olduğunu öğrenmek için o yana gittiğimde yerde atılı duran pabuçlarından birine takıldım ve üstüne kapaklandım, gelenin ben olduğunu görünce Dor tarzı sütunlarını bedenime doladı ve beni sımsıkı sardı, derken ağlayıp, bana sarılıp, Ah *zenci,* canım yanıyor, çok yanıyor diyerek az kaldı bir azı dişimden ediyordu beni. Bedeninde bir yerin acıdığını sandım ve nesi var diye sordum, Ah *mulato,* öldü, o öldü, dedi, ağlıyor, kimin ya da neyin öldüğünü söylemiyordu, kollarından kurtuldum, derken haykırdı, Küçük oğlum ve son olarak, O öldü! Ah, nasıl özlüyorum onu ve sonra yere düşüp orada öylece kaldı, kendisi de ölmüş ya da bayılmış gibi duruyordu, ama yalnızca sızmıştı, çünkü haykırışları denli cayır cayır bir horultu tutturdu, ben de topu oraya toplanmış, onu kanepenin üstüne yatırmaya uğraşan kalabalıktan sıyrıldım ve el yordamıyla kapıyı bulup dışarı çıktım. La Estrella'nın

eksikliğini, ancak ağzınızda durup sızlayan çürük azınızın eksikliğini duyacağınız denli özlemle duydum.

Yürüyerek Infanta'yı boydan boya geçtim ve 23.'ye gelince hep buralarda dolanan seyyar kahveciye rastladım, bana bir fincan kahve ikram etti, Yok, teşekkür ederim, istemem, araba kullanacağım dedim; aslında kahve istemiyordum, çünkü sarhoş kalmak, sarhoş gezmek, ömrüm boyunca sarhoş yaşamak, yani yaşayasıya içmek istiyordum. Tek bir fincan bile istemediğim için üç fincan kahve aldım ve seyyar satıcıyla laflamaya başladık; gecenin onbirinden sabahın yedisine dek La Rampa boyunca bir aşağı bir yukarı gezindiğini söyledi, herhalde bunun için karşılaşmıyoruz diye geçirdim içimden, çünkü Rampa voltama ben de aynı saatlerde çıkıyordum, kaç para kazandığını sordum, ne satarsa satsın ayda 75 peso kazandığını ve her gün, daha doğrusu her gece 100 ila 150 fincan kahve sattığını söyledi, sonra (Calût) termosuna Davut eliyle vurarak, Bu ayda aşağı yukarı 300 peso kazanır, dedi ve paranın tümü patrona gider [üstelik tek satıcı ben değilim]. Ona o patron denen çürük azı hakkında ne dediğimi bilmiyorum, çünkü artık kahve değil buzlu rom içmekteydim, sandığınız gibi kutup buzu değil, bar buzu ve Magalena'ya telefon etmek geldi aklıma, telefon kulübesine girince numarayı bilmediğimi anımsadım, derken duvara yazılmış eksiksiz bir telefon rehberi çarptı gözüme, zaten bir jeton atmış olduğumdan bir numara seçip çevirdim, bekledim, telefon çaldı, çaldı, çaldı, sonunda çok zayıf ve bezgin bir erkek sesi Alo, dedi. Sen misin Helen, dedim, adam da sese benzemeyen sesiyle Hayır bayım, diye yanıtladı, Öyleyse kimsin, diye sordum, Kız kardeşi mi? Alo, alo dedi, Ah, demek çifte Helen'sin, dedim, neredeyse çığlık çığlığa, Ne halt etmeye gecenin bu saatinde insanları uyandırıyorsun, dedi, gidip küçük azısına sıçmasını söyledim ve telefonu kapattım, çatalımı alıp büyük bir özenle pirzolamı kesmeye başladım, arkamdan müzik geliyordu, bir kız sözcüklerin üstüne basa basa, çürük azısını göstere göstere şarkı söylüyordu, "Perfidia"nın kulağa "Porfirya" gibi gelen bir düzenlemesini söyleyen müzikal gerilim kraliçesi Natalia Gut'tu (gerçek adı Gutiérres) ve Club 21'de dana pirzolası yemekte olduğumu ayrımsadım, yemek yerken ara sıra kolumu birdenbire kaldırmak gibi bir huyum vardır, bu yüzden de gömleğimin kolu bileğimden ve yemeğimden sıyrılıp geri kayar, kolumu kaldırdığımda bir ışıldak gözümü aldı, sonradan sahne adım olduğunu anımsadığım bir ad söylediler ve ayağa kalktım, insanlar beni alkışlıyorlardı, bir sürü insan, izleyici kitlesi, ama yüzümde parlayan ışık gitti birkaç masa uzakta bir başka ma-

saya vurdu, derken biri bir başka ad söyledi ve ben yine aynı pirzolayı yiyordum, yalnız bu kez bir başka yerdeydim, Tropicana'da, ama oraya nasıl geldiğimi, yürüyerek mi, arabamla mı, yoksa birileriyle mi, bilmek bir yana, bütün bunların aynı gece mi olduğunu bile bilmiyorum, sunucu salon ünlülerle doluymuş gibi konukları tanıtmayı sürdürüyor, siktiir yaa! Dünyada bir yerlerde bu boktan parodinin bir aslı olmalı, bahse girerim Hollywood'dadır, bu sözcük de bir çürük diş gibi keyfimi kaçırıyor, yalnız söylemesi değil düşünmesi bile yetiyor ve çıkmak için yerimden kalkıyorum ve iki masa arasındaki çürük masanın boşluğuna düşüyorum, garsonların kaptanının yardımıyla terasa ulaşıp ona bir asker selamı sarkıtıyorum ve Denize atlamak için izin istiyorum komutanım, diyorum ve sonra, gitmeden önce, İzin verilmiştir.

Kente geri dönüyorum ve serin gece esintisi sokakları yeniden görmemi sağlıyor, La Rampa'ya varıp cadde boyunca ilerliyor, köşeden Infanta'ya dönüyor ve kapanmış olan Las Vegas'ın yakınına park ediyorum arabayı, kapıda iki polis duruyor, onlara ne olduğunu soruyorum, olay çıktığını söyleyip toz olmamı istiyorlar, ben de muhabir olduğumu söylüyorum, dost bir havaya bürünüp kulübün sahibi Lalo Vegas'ı tutukladıklarını, çünkü az önce adamın uyuşturucu sattığını öğrendiklerini söylüyorlar, *Az önce mi?* Haydi canım, bunu çürük dişime anlat, diyorum polislerden birine, gülüyor ve bana, Lütfen *periodista,** başımıza iş açma, diyor, ben de kimsenin başına iş filan açmadığını söyleyip *No hay problema*** diyorum, evet aynen böyle diyorum ve yayan olarak yoluma devam edip Infanta ve Humboldt'un önünden geçiyorum, birtakım çöp tenekelerinin durduğu karanlık bir geçide geliyorum, çöp tenekelerinden bir ezgi yükseliyor, hangi çöp tenekesinin şarkı söylediğini bulup ona tek kişilik müthiş izleyicisini tanıtmak için tenekelerin çevresinde dolanıyor, dolanıyorum, çöp tenekelerinin arasında mekik dokuyorum, derken tatlı nağmelerin ya da cırlak yavelerin yerden, bu tenekelerin üstündeki temizlik işleri yazısını bir başka çürük dişe dönüştüren yemek artıkları, iğrenç kâğıt parçaları ve eski gazetelerin arasından yükseldiğini anlıyorum ve gazetelerin altında, kaldırımın üstünde bir demir ızgara çarpıyor gözüme, aşağıda, sokağın altında, bir bodrumdaki izbenin havalandırması olmalı, belki de cehennemin müzik çevresi, bir piyanonun ezgileri, şın-

* Isp. Gazeteci. (ç.n.)
** Isp. Hayır, sorun yok. (ç.n.)

gırdayan ziller ve ağır, ıslak, yapış yapış bir bolero çalınıyor kulağıma ve derken alkışlar ve sonra yine müzik, bir başka şarkı ve orada durup dinliyorum, müziğin, ritmin ve sözcüklerin pantolonumun paçalarından yukarı tırmandıklarını, bedenime aktıklarını duyumsuyorum, ancak müzik sustuğunda ızgaradan çıkanın Mil Novicentos'un havalandırma aygıtının yukarı üfürdüğü sıcak hava olduğunu anlamaz mıyım, köşeyi dönüp kırmızı basamaklardan iniyorum: Duvarlar kırmızı badanalı, yerler kırmızı halı döşeli, merdiven korkuluğu çizgili kırmızı kadife kaplı ve müziğin ve bardak şıngırtılarının ve dumanın ve terin ve odayı aydınlatan ebemkuşağı ışıkların ve insanların arasına dalmak için kırmızıya yöneliyorum ve Küba Venegas'ın şarkılarından biri olan boleronun ünlü finalini duyuyorum, "*Işıklar kadehler ve dudaklar/ Aşk gecemiz burada biter/ Adios adios adios*" ve onun olanca şıklığı ve güzelliğiyle, memelerinden parmak uçlarına dek mavilere bürünmüş, selam verdiğini görüyorum, bir kez daha eğiliyor ve o iri yuvarlak yarı örtük göğüslerini sergiliyor, içlerinde erkekleri tanrılaştıran tek besin, *femmebrosia** kaynayan iki olağanüstü tencerenin kapağı gibi göğüslerini ve onun öyle selam verip güldüğünü görmek, inanılmaz bedeninin salınışı, göğüskesici başını geri atışı ve hepsinden çok da o gece artık şarkı söylemeyecek olması -çünkü Küba'yı görmek onu dinlemekten çok ama çok daha iyi, daha iyi çünkü Küba'yı gören ona âşık olur oysa onu dinleyen bir daha asla onu sevemez çünkü sesi çürük dişidir- beni mutlu ediyor.

* Kadın anlamına gelen femme ve Yunan tanrılarının ölümsüzlük veren yiyeceği ambrosia sözcüklerinden oluşan birleşik sözcük (ç.n.)

Dokuzuncu seans

Size dul olduğumu söylememiş miydim? Raul'la, şu beni partiye götüren çocukla evlendim. Jesus de Miramar'daki düğün törenine tüm ailesi geldi, sosyete doldurmuştu kiliseyi, beyazlar giymiştim ve *misa de velaciones* töreni yapıldığında Aşai Rabbani duası boyunca nişanlım duvağımın altında kaldı ve bana bakıp durdu, öyle sinirliydi ki. Benim şey olduğumu -nasıl söyleyeyim doktor?- şey... olduğumu öğrenince benimle evlendi. Kardeşiyle ilgili şu öyküyü anımsıyor musunuz? Hani şu banyo küvetinde iskelet bulunduran? İşte, o geceden sonra bir gün tiyatro okuluna gelip beni aradı ve birkaç kez birlikte çıktık ve bir hayli yakınlaştık ve sonunda şey kaldım, hamile. Adı Arturo'ydu, hâlâ öyle ya, bundan sonra benimle tüm ilişiğini kesti, ben de abisi Raul'a gidip her şeyi anlattım, hemen oracıkta bana evlenme teklif etti, böylece evlendik. Ama düğün gecemizde, balayımızı Varadero'da, ailesi-

nin başbaşa kalalım diye bize bıraktığı yazlıklarında geçirmeye gitmiştik ve babası düğün hediyesi olarak ona yeni bir araba almıştı. Düğün gecemizde geç vakte kadar oturup benimle konuştu ve ben yatmaya çıktığımda daha sonra geleceğini söyleyerek aşağıda kaldı. Üç saat sonra telefonun ziliyle uyandım, bir polis onun trafik kazası geçirdiğini söyledi. Üç gün ölümle yaşam arasında gidip geldikten sonra öldü. Kaza sonrasında hastanede ayılır ayılmaz ilkin benim adımı söyledi ama sayıklarken kimselerin anlamadığı bir şeyler, birtakım sözcükler söylemekle birlikte başka bir şey demedi. Ailesine bana yiyecek bir şeyler almaya çıktığını, bu yüzden gecenin o saatinde yollarda olduğunu söyledim. Yine de pek açıklayamadığım iki nokta kaldı: Ev tıkabasa yiyecek doluyken neden dışarı çıktığı ve iki saat sonra Havana yolunda ne aradığı. Sonradan ailesi bana karşı hep soğuk davrandı, ama kızım doğduğunda pek naziktiler, hele iki yıl sonra hâkime pespaye bir artist hayatı yaşadığımı söyleyerek kızımı benden alıp New York'a götürmeyi başardıklarında nezaketlerinden yanlarına yanaşılmıyordu. Çocuğun yüzü tıpkı Raul'un yüzüydü, hem de bu kez doğru bedende.

ŞARKILARINI DUYDUM

Değil mi ki şimdi yağmur yağıyor, değil mi ki sağanak yağmurun tütsüsü ardında yiten kente, ofisimin penceresinin dışındaki dikey sisin ardında bir yerlerdeki bu kente bakmak zorundayım, değil mi ki şimdi yağmur yağıyor, La Estrella geliyor aklıma. Çünkü yağmur kenti siliyor ama anıları silemez ve La Estrella'nın yıldızının parladığı anı anımsıyorum ve söndüğü anı ve bunun nerede ve nasıl olduğunu. Artık La Estrella'nın geceinleri dediği gecekulüplerine gitmez oldum, çünkü sansür kaldırıldı ve beni magazin ekinden baş sayfaya aldılar ve artık zamanımı siyasi tutukluların ve bombaların ve Molotof kokteyllerinin ve polisin, sanki ölüler kendi zamanlarından başka herhangi bir zamanı durdurabilirlermiş gibi başkalarına ders olsun diye düştükleri yerde bıraktıkları ölülerin resimlerini çekerek geçiriyorum ve geceleri yine devriyeye çıkıyorum ama bu kez karamsarlığın derinliklerinde.

Bilmem ne kadar zamandır La Estrella'yı görmez olmuştum ve

Capri'deki gala gecesini haber veren baskıyı görene dek hakkında hiçbir şey duymamıştım ve bugün bile o koca cüssesiyle böylesine büyük bir niteliksel sıçramayı nasıl başardığını çözmüş değilim. Birileri bana Amerikalı bir emprezaryonun onu Las Vegas'ta, Celeste Bar'ında ya da O ve 23'üncünün köşesinde duyup kontrat imzalattığını söyledi; doğru mu bilemem, tek bildiğim adının gazeteye, benim *kendi* gazeteme geçmiş olduğuydu ve gözlerime inanamadığım için yazıyı iki kere okudum ve sonunda inandığımda onun adına gerçekten büyük mutluluk duydum: Kendi kendime Demek La Estrella sonunda başardı, dedim ve o sarsılmaz özgüveninin acıklı olması bir yana, ileri görüşlü çıkması beni dehşete düşürdü, çünkü yazgılarını tek kişilik bir haçlı seferine dönüştüren ve bir yandan şansı, talihi, dahası yazgıyı yadsıyıp öte yandan kesin bir inanç, yazgıdan başka bir şey olamayacak denli derin bir özgüven duyan insanlar hep ödümü patlatmıştır. Artık onu yalnızca bir fiziksel olay olarak değil aynı zamanda bir fizikötesel canavar olarak görüyordum: La Estrella Küba müziğinin Luther'ini oynuyordu ve baştan beri yüzdeyüz haklıydı, sanki okuma yazma bile bilmeyen bu kadının kutsal yengi alanı müzikti.

O akşam açılışa gitmek için kentteki ofisten gizlice sıvıştım. Biri bana provalarda gergin olduğunu söylemişti, önceleri tam zamanında geldiği halde sonradan bir iki önemli provayı kaçırmıştı ve onu cezalandırmışlardı, az kalsın programdan atılıyormuş ve bunu yapmamalarının tek nedeni ona yatırdıkları onca paraymış. Bu kişi ayrıca onun orkestra eşliğinde söylemeyi reddettiğini de aktardı, firmanın tüm koşullarını kabul etmesi gerektiğini açıkça belirten kontratı kendisine okuduklarında hiç dikkat etmemiş, oysa orkestrasyonun ve düzenlemelerin nasıl yapılacağına değinen özel bir madde varmış, ancak ilk sözcüğün ne anlama geldiğini bilmiyormuş ve besbelli ikinci sözcük de gözünden kaçmış, çünkü altta otel ve firma yöneticilerinin imzalarının yanında kendi eliyle attığı imzası olan dev gibi bir X varmış ve böylece orkestra eşliğinde söylemek zorunda kalmış. Eribo'nun bana anlattıkları bunlar. Capri'de bongo çalar ve La Estrella'ya eşlik edecekti ve bütün bunları bana anlattı çünkü La Estrella'yı merak ettiğimi biliyordu ve hem olanbiteni açıklamak hem de az kalsın bu öykünün ve öyküyle birlikte benim de canıma okuyan bir halı yüzünden açılan aramızı düzeltmek için ofise geldi. Bir gün Hilton'dan Pigal'e giderken N sokağını geçiyordum ki, Eribo'yu gördüm. Retiro Medico gökdeleninin karşısındaki araba parkının yanında çamların altında durmuş Saint John'da çalan Amerikalılardan biriyle konuşuyordu, yanlarına git-

tim. Adam piyanistti ve çene çalmıyorlar, bir konuda tartışıyorlardı ve onları selamladığımda Amerikalının yüzünde garip bir ifade olduğunu gördüm ve Eribo beni bir kenara çekip İngilizce bilip bilmediğimi sordu, ben de Yes, a leetle, dedim, bunun üzerine, Dinle, şu gördüğün dostumun başı belada dedi ve beni Amerikalının yanına götürdü ve bu garip durumda bizleri resmen tanıştırdı ve piyaniste İngilizce olarak kendisine gözkulak olacağımı anlattı, sonra bana dönüp Araban var, değil mi, diye sordu, elbet dedim. Bana bir iyilik yapıp bir doktor bulur musun, dedi, niçin diye sordum. Bu adamın fena halde iğneye gereksinimi var, çünkü korkunç acı çekiyor ve bu durumda piyanonun başına oturamaz ve yarım saate kadar programı başlıyor, dedi. Amerikalıya baktım, gerçekten acı çektiği yüzünden belliydi. Eribo'ya Nesi var, diye sordum, Eribo da Hiçbir şeyi, yalnızca canı yanıyor, bana bir iyilik et, olur mu, ona gözkulak ol, çünkü kıyak heriftir, benim şimdi gidip çalmam gerekiyor çünkü ilk gösteri bitmek üzere, dedi, sonra Amerikalıya dönüp bana söylediklerini aktardı, yine bana dönüp Yakında görüşürüz dedi ve gitti.

Arabaya binip yola çıktık, ben doktor arıyordum, sokaklarda değil, kafamda, çünkü bırakın geceyi gündüz bile bir keşe eroin iğnesi yapacak bir babayiğit doktor bulmak yeterince zordur ve her çukura girdiğimizde ya da kavşak geçtiğimizde Amerikalı inliyordu, bir keresinde de çığlık attı. Derdinin ne olduğunu ağzından almaya çalıştım, sonunda bana anlatmayı, iletmeyi, açıklamayı becerdi, anüsüymüş. Neyin? Götümün deliği be adam! Önce yine bir sapığa çattık diye düşündüm, derken derdinin basur olduğunu söyledi, ben de onu bir ayakta tedavi merkezine ya da yakınlardaki bir acil servise götüreceğimi söyledim, ama yalnız acısını dindirecek bir iğneye gereksinimi olduğunda, hemen düzeleceğinde diretti, koltukta kıvranıyor, ağlıyordu ve ben *The Men with the Golden Arm*'* ı izlemiş olduğumdan neresinin acıdığı konusunda hiç kuşku duymuyordum. Derken Paco apartmanında oturan ve dostum olan doktor geldi aklıma, gidip onu uyandırdım. Korktu, çünkü silahlı çatışmada yaralanmış birini, kendi yaptığı patlayıcıyla havaya uçmuş ya da Molotof kokteyli filan içmiş bir teröristi ya da belki S.I.M. tarafından kıstırılmış bir kaçağı getirdiğimi sanmıştı, ama ona böyle işlere karışmadığımı, siyasetle ilgilenmediğimi, devrimciliğe en çok 2,5 odaksal mercek mesafesi yaklaştığımı anlattım, tamam dedi, tamam muayenehanesine gitmemiz gerekecekti, bana adresi ve-

* Altın Kollu Adam. (ç.n.)

rip arkamızdan geleceğini söyledi. Yanımda ayılıp bayılan adamla muayenehaneye gittim ve şansa bakın, tam onu binaya sokup doktor gelene dek kapının eşiğinde oturtayım diye ayıltmaya çalışırken bir aynasız çıkagelmez mi! Aynasız yanıma yanaşıp neler olduğunu sordu, ben de adamın bir piyanist olduğunu ve de dostum olduğunu, acıyla kıvrandığını anlatım. Derdinin ne olduğunu sordu, Basur dedim, aynasız sözcüğü yineledi, Basur? Ben de Evet, hem de bir sürü, dedim ama o benden bile çok garipsedi durumu ve Şu heriflerden biri olmadığından emin misin, diye sordu terörist filan gibi sakıncalı kişileri kastederek, Aman, hadi canım, o müzikçi dedim, derken bizimki kendine geldi, aynasıza onu içeri götüreceğimi söyledim, adama da kendi kendine kalkması gerektiğini, aynasızın kuşkulandığını fısıldadım, aynasız dediklerimi duymuş olmalı çünkü bizimle gelmekte ısrar etti. Sessiz verandaya girerken ardımızda gıcırdayan kapıyı, bahçede cüce palmiyeye vuran ay ışığını, beyaz boyalı, soğuk görünüşlü demir bahçe iskemlelerini ve oluşturduğumuz garip topluluğu, şafak sökmek üzereyken Amerikalı, aynasız ve ben, üçümüzün Vedado'daki verandada oturuşumuzu bugün bile anımsayabiliyorum. Derken doktor geldi ve antrenin ışığını açıp ikimizin, yarı baygın piyanistle beti benzi atmış bendenizin yanımızda bir aynasızla orada oturduğumuzu görünce yüzü Yahuda'nın dudaklarını dudaklarında hissederken ha(var)inin omzunun üstünden Romalı *sbirri*'leri gören İsa'nın yüzüne döndü. İçeri girdik, aynasız da yanımızda, doktor piyanisti bir masaya yatırdı, beni dışarı çıkarttı ama aynasız kalmakta diretti, anüsü *vigilante* gözüyle incelemiş olmalı, çünkü doktor beni çağırıp Bu adam çok hasta, dediğinde iyice tatmin olmuş bir ifadeyle çıktı dışarı. Amerikalı uyuyordu, doktor, Ona bir iğne yaptım dedi, ama düğümlenmiş basuru var ve hemen ameliyata alınması gerekiyor, elbet bunu duyunca çok şaşırdım, demek her şeye karşın şanslıydım, yanlış ata oynamış ve yine de kazanmıştım. Doktora piyanistin kim olduğunu ve onunla nasıl karşılaştığını anlattım, doktor gidebileceğimi, adamı pek uzak olmayan kendi kliniğine götüreceğini, her şeyi ona bırakmamı söyledi ve beni kapıya kadar geçirdi, ben de ona ve gülümseyerek devriye nöbetine dönen aynasıza teşekkür ettim.

Capri'de her zamanki insanlar vardı, belki alışılmıştan biraz daha kalabalıktı, ne olsa cumaydı ve gala gecesiydi, ama iyi bir masa bulmayı başardım. Her zaman için şöhretleri ziyaret etmeyi -oraya nefret yolundan gitse bile- seven Irenita vardı yanımda ve oturup La Estrella'nın müziksel cennetine yani sahneye çıkacağı o yıldızsal anı bekle-

dik; ben saten giysili kadınlara, uzun don giydikleri yüzlerinden okunan erkeklere ve bir demet plastik çiçek karşısında zevkten dört köşe olacakmış izlenimini veren geçkin kokonalara bakarak oyalanıyordum. Davullar gümbürdedi, derken sunucu harika izleyicilerine yüzyılın keşfini, Rita Montaner'den bu yana en büyük Kübalı şarkıcıyı, Ella Fitzgerald, Katyna Raniery ve Libertad Lamarque gibi -bir çorba kaşığı karbonatla yenilmesi gereken dört mevsim salatası gibi bir karışım- uluslararası müzik dünyasının devleriyle boy ölçüşebilecek tek şarkıcıyı takdim etme mutluluğuna erdi. Işıklar karardı ve bir projektör mor fon perdesi üzerinde beyaz bir delik açtı, perdenin kıvrımları arasında salam parmaklar el yordamıyla kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı ve onların arkasında kol kılığına girmiş bir but belirdi ve kolun sonunda da La Estrella elinde gerçek parmaklarını oluşturan yağ tulumu beş meme başının arasında metal bir parmak gibi görünen siyah el mikrofonuyla ortaya çıktı. Her bir karışı sahneye yayılarak, olanca ağırlığının üstlerine pattadak çökmesini beklediklerinden sahne korkusundan öte bir korkunun pençesinde titreşen ufak siyah yuvarlak bir masaya ve yanındaki ufacık siyah iskemleye doğru genişleyerek "Noche La Ronda"yı söylüyordu ve kafasında Madam de Pompadour'un bile aşırı bulacağı bir saç modelini dengelemeye çalışarak bu "café chantant" özentisi dekora yanaştı. Oturdu ve iskemle, masa ve La Estrella hep birlikte yere, sahneden aşağı yuvarlanıyorlardı, ama devrilen masayı düzeltip, gıcırdayan iskemleyi susturup, berbat orkestrayı bastırıp, hem de bunların tümünü sesiyle yapıp hiçbir şey olmamış gibi şarkısını sürdürdü, zaman zaman eski tınısını yakalıyor ve o koca salonun her yerini inanılmaz *voce e mezza*'sıyla dolduruyordu ve bir an için garip makyajını, orada, sahnede artık çirkin değil de yalnızca acayip duran yüzünü, koca kıpkırmızı dudaklarını, kısılmış gözlerinin üstünde eskisi gibi düz birer çizgi biçiminde boyanmış kaşlarını, yüzü olan mor maskeyi: Las Vegas'ın karanlığının her zaman gözlerden gizlemiş olduğu tüm çirkinliği görmez oldum. Ama bir an ancak bir an sürer. Programını bitirene dek kaldımsa bu yalnızca dayanışma ruhundan ve acımaktandı, ama program boyunca Alex Bayer'in sonradan La Estrella'nın ilahlaşması olarak anılan bu yıldız-çarpması anından iki kat mutluluk duyacağını düşünmeden edemedim.

Program bitince onu kutlamak için kulise geçtik ve elbet kapısına uçları hâlâ yapış yapış büyük bir gümüş yıldız yapıştırılmış soyunma

odasına Irenita'yı kabul etmedi. Yıldızı gayet iyi anımsıyorum çünkü La Estrella'yı beklerken onu ayrıntılı olarak inceleyerek zamanım oldu: Huzuruna kabul etme lütfunda bulunduğu sonuncu kişi bendim. İçeri girdim, soyunma odası çiçekler, ibneler ve gösterişli pompadurunu tarayıp giysilerini hazırlayan iki küçük melez yardımcıyla tıka basa doluydu. Selam verdim ve şarkılarından nasıl büyük bir zevk aldığımı, sahnede ne kadar iyi göründüğünü, ne denli büyük bir şarkıcı olduğunu söyledim, bana elini uzattu, sol elini, Papa'nın eliymiş gibi, eli gevşekçe sıkım, o da yandan çarklı bir gülücükle yanıt verdi ama bir şey demedi, hiç ama hiç ama hiçbir şey: Tek yaptığı o buz gibi çarpık gülüşünü göstermek, duvardaki aynada üstüne başına çekidüzen vermek ve sesi kadar, elleri kadar, kendisi kadar devasa bir megalomani ile dalkavuklarının sürekli ilgisini talep etmekti. Bu kadar yorgun ya da gergin ya da meşgul -hangisini söyledim şu anda anımsamıyorum- olmadığı bir başka zaman yine gelip kendisini göreceğimi geveleyerek elimden geldiğince nazik, odadan çıktım ve o, çarpık, yandan çarklı gülüşünü güldü, bir son, bir nokta gibi.

Sonradan Capri gösterisinin tutulmayıp kaldırıldığını ve eşlik olarak tek bir gitarla Saint John'da sahneye çıktığını işittim, ancak gitarist Nino Nené değil bir başkasıydı. Burada gerçekten başarı kazandı, bir plak bile doldurdu. (Biliyorum: Plağı aldım ve *dinledim.*) Ondan sonra San Juan'a, Porto Rico'ya, Karakas'a, Mexico City'ye gitti ve gittiği her yerde insanlar sesi hakkında konuşmayı onu dinlemeye yeğlediler. Özel doktorunun (yok, bu Alex Bayer'in *özel* doktoru değildi) yükseltinin onu öldüreceği uyarısına karşın Meksika'ya gitti, evet onun uyarısına karşın gitti ve her şeye karşın gereğinden fazla kaldı ve bir gece muazzam bir yemek yedi ve ertesi sabah şiddetli hazımsızlıkla uyandı ve doktor çağırdı ve hazımsızlık kalp krizine dönüştü ve büyük bir oksijen çadırında üç gün geçirdi ve dördüncü gün kötüleşti ve beşinci gün öldü. Bunu Meksikalı emprezaryolarla Kübalı meslektaşları arasında ölüsünün Küba'ya getirtilmesi ve cenaze masrafları konularında bir hukuk savaşı izledi, onu karışık yük kalcminden uçak kargosuna vermek istediler, uçak şirketi tabutun karışık kargo sayılamayacağını, özel yük sınıfına girdiğini iddia etti, bunun üzerine onu bir dondurulmuş gıda kutusuna koyup Miami'ye ıstakoz gönderir gibi yollamaya kalkıştılar ve bu son hakarete fena halde bozulan hayranları karşı koydular, sonunda onu Meksika'da gömmekten başka seçenekleri kalmadı.

Bütün bunlar doğru mu, yanlış mı bilmiyorum, doğru olan bir şey

varsa o da öldüğü ve çok geçmeden kimsenin onu anımsamayacağı ve onu tanıdığımda capcanlı olduğu ve kurtçuklar kendilerine miras bıraktığı yüz yetmiş kilo canlı eti tıkabasa tıkındıklarında o şahane hilkat garibesinden, o görkemli canlılıktan, o benzersiz insandan geriye bir iskeletler ülkesi olan Meksika'daki yüzlerce, binlerce, milyonlarca gerçek ya da yalancı iskelet gibi bir iskelet kalacağı. Tanrı bilir ya, rüzgâr gibi geçti, diğer bir deyişle düzüştü ve osurdu ve ondan geriye yalnızca üzerinde dünyanın en çirkin kadınının kısılı gözler ve ciğer gibi dudaklar arasında faraş kadar açılmış bir ağız ve açgözlü hayvan suratına yapıştırdığı mikrofonla sepya rengi boy gösterdiği müstehcen sayılacak kadar zevksiz, boktan kapağıyla bombok bir plak kaldı ve biz onu tanıyanlar, bunun o olmadığını, bunun kesinlikle La Estrella olmadığını ve o kahrolası plaktaki ölgün sesin onun canlı sesiyle uzak yakın ilintisi olmadığını bal gibi bilsek de ondan geriye yalnızca bu kaldı ve altı ay ya da bir yıl içinde onun foto-finişi ve orada öttürmek üzere olduğu sikrofondan söz eden tüm pis espriler unutulup gittiğinde, bilemediniz iki yıl içinde tümüyle belleklerden silinecek ve bu bence dünyanın en korkunç şeyi, çünkü ölesiye nefret ettiğim tek şey unutulup gitmektir.

Ama benim bile elimden bir şey gelmiyor, hayata sabitleştirici banyo yapamazsınız, sürüp gider. Çok olmadı, beni baş sayfaya atamalarından hemen önceydi, izinli olarak Las Vegas'a gittim (evet, gece kulübü yeniden açıldı ve gecenin büyük gösterisini ve *chowcito*'sunu sürdürüyor ve her gece ve her şafak ve her sabah aynı kişiler gidiyor oraya, eskisi gibi *familia*). İki kız şarkı söylüyordu, iki yeni kız, arkalarında orkestra olmaksızın şarkı söyleyip salınan iki şirin küçük zenci. Anında La Estrella geldi aklıma ve sesi, Küba müziğinde devrim ve bir insandan ve bir sesten ve bir devrimden de daha kalıcı olan üslubu. La Estrella, adını açıkça ortaya koymaya cesaret edemeyen bir değerbilirlikle kendilerini Las Capellas diye tanıtan bu kızlarda yaşıyor ve kızlar çok iyi söylüyorlar, vokalleri nefis, çok başarılılar. Aynı gece şu eleştirmen dostumla, bilmem anımsadınız mı, Rine Leal'le onları evlerine bıraktık. Yolda, tam Aguadulce'nin köşesinde, kırmızı ışıkta durduğumda gitar çalan bir oğlan ilişti gözümüze ve biraz olsun müzik gözü olan biri oğlanın taşradan geldiğini, müzikten hoşlanan ve müziği konserve olarak ya da sıcağı sıcağına gözünün önünde katledilmiş halde almaktansa kendisi kotarmayı yeğleyen zavallı yalnız bir çocuk olduğunu görürdü. Rine arabayı hemen oracıkta

durduttu ve mayıs çisintisinin altında bizi arabadan indirip oğlanın bulunduğu *mahzen*'e sürükledi, kendisini hiç tanımamakla birlikte Las Capellas'la tanıştırdım ve kızların müziğe bayıldıklarını, şarkı söylediklerini anlattım, ancak orkestra eşliğinde söylemeye cesaret edemediklerinden yalnızca duşta, diye ekledim, taşralı gitarist çok alçakgönüllü ve temiz ve iyiyürekliydi, Haydi bir deneyelim, çekinmeyin çünkü sizi izler yanlışlarınızı örterim, yolunuzu yitirirseniz ardınızdan yetişip sizi ölçü çizgisine geri getiririm dedi ve yineledi, Haydi, neden bir kez denemeyesiniz, haydi. Bunun üzerine Las Capellas onunla birlikte söylediler ve çocuk elinden geldiğince onları izledi ve bana sorarsanız iki güzel zenci hiçbir zaman bir zamanlar tatlı su anlamına gelen Aguadulce'deki kadar güzel şarkı söylememişlerdi ve Rineal'le ben alkışladık, yerin sahibiyle orada bulunan diğer insanlar da alkışladılar, sonra ansızın sağanak halini alan yağmurun altında koşarak dışarı çıktık ve gitarlı çocuğun sesi Las Capellas'a Çekinmeyin çünkü çok iyisiniz ve isterseniz çok ilerlersiniz diye seslenerek bizi izledi, koşarak Aguadulce'den çıktık ve arabama bindik, Las Capellas saygıdeğer kızlar olduklarından onları evlerine kadar götürdük, oraya gidince arabadan inmedik, yağmurun dinmesini bekledik, belki de kalmak için bu bahaneye sığınarak oturduk, çünkü yağmur dindikten sonra gülüşüp konuşmayı, vesaire, vesaire sürdürdük, derken arabanın içinde samimi bir sessizlik oldu ve işte o zaman gayet net bir biçimde dışarda birinin bir kapıya vurduğunu duyduk. Las Capellas bunun dikkatlerini çekmeye çalışan anneleri olduğunu sandılar ve müthiş şaşırdılar, çünkü bir tanesinin dediğine göre anneleri çok anlayışlı bir kadındı, yeniden vuruşlar duyduk, sessizce bekledik, bir kez daha duyduk, arabadan indik, kızlar eve gittiler ve annelerini derin uykuda buldular, evde onlardan başka kimse oturmuyordu ve gördüğümüz kadarıyla o erken ya da geç saatte ortalık son derece sessiz ve sakindi. Gerçekten çok tekinsiz bir olaydı. Las Capellas ölülerden, yaşayan ölülerden ve hayaletlerden söz etmeye başladılar, Rine de Bustrohortlaklarla birtakım söz oyunlarını girişti, bunun üzerine ayrılmak zorunda olduğumu, erken yatmam gerektiğini -bu doğruydu- söyledim ve Rine'yle birlikte Havana'ya döndük. Dönüşte La Estrella'yı düşündüm ama bundan söz etmedim, tekin olmadığından değil, gereksiz bulduğumdan. Her neyse, kent merkezine, yani La Rampa'ya vardığımızda ve birer kahve içip daha sonra yatmak üzere arabadan indiğimizde Irenita'yla adsız bir arkadaşına rastladık, Fernando'nun İni'nden çıkmış doğruca yatmaya gidiyorlardı, bunun üzerine onları Las Vegas'a davet ettik, orada artık ne

program ne *chowcito* ne de başka bir şey vardı, yalnızca müzik dolabı ve birtakım çok uzak hısım akraba, bu nedenle yarım saat kadar kalıp içtik, konuştuk, gülüştük ve bilmediğimiz birtakım plaklar dinledik, şafak sökmek üzereyken kızların ikisini de alıp deniz kıyısında bir otele götürdük.

Onuncu seans

Doktor, bir daha et yiyemem. Bu kez her biftekte köyümdeki o ineği gördüğüm geçen sefere benzemiyor. Hani mezbahaya gitmek istememişti de toynaklarını yere geçirmişti ve boynuzları mezbahanın kapısına takılıp kalmıştı ve öylesine debelenmişti ki sonunda adam dışarı çıkıp oracakta, sokağın ortasında bıçağı boynuna indirivermişti ve yağmur suları gibi, ancak başka türlü bir kırmızıya bulanarak hendekte akmıştı kanlar. Yo, hem aşçı tembihli, etimi kömür kesilene dek kızartıyor. Ama ne oluyor biliyor musunuz: Çiğniyorum, çiğniyorum, çiğniyorum ancak bir türlü yutamıyorum. Yutamıyorum işte. Boğazımdan geçmiyor. Biliyor muydunuz doktor, daha kızken erkeklerle buluştuğumda boş mideyle çıkmak zorunda kalırdım, yoksa kusardım.

"Bu açıklamayı şunun için yapıyorum,
o yoksa pek çok okur tüm bu roman
kişilerinin birbirleri gibi konuşmaya
çalışıp başaramadıklarını sanabilir."

MARK TWAIN

BACHLAMA

I

Bustrofedon'un bizimle gelmemiş olması yazık olacak, çünkü saatte kırk, elli, seksen mille Almendares'ten, Cué'nin ırmağa verdiği adla Batı Hintlinin Ganji'ndan gelmiş, El Malecon boyunca yol almaktaydık ve solda çifte ufuk vardı: Dalgakıran ve suların bölünmesinin bıraktığı iz olması gereken görünmez dikişler, kıyıdan tam iki nokta altı mil açıktaki o aldatıcı mavi çizgi. Bustrofedon'un bizimle, betonun ve günışığının çifte ufukları izin verdikçe alacalı okyanusu: Golfstrim'in Pym'in bıçağının bile ayıramayacağı kadar sıkıca kaynaşmış yeşil mavi, civit menekşe, koyu mor çizgilerini görmeye gelmeyecek olması çok yazık olmuştu. Bustrofedon'un bu akşam Malecon boyunca şimdilik (her zaman yapıtığımız gibi) gerisin geri dönene dek solumuzda dalgakıranın kesintisiz deniz duvarı, La Chorrera kalesinden Vedado Tenis Kulübü'nün *frontis*'ine atılmış bir mermi gibi kayıp giden arabada Arsenio Cué ve benimle gelmiyor olması gerçekten çok yazık olu-

yor.* Şimdilik sağımızda sınırı Hotel Riviera çiziyor (bir yanında oval bir sabun -anka kuşunun damarlı yumurtası: Kumarhanenin sefa kubbesi- bulunan küp biçiminde bir sabunluk), birkaç saniye sonraysa sık sık ölüm saçan kavşağın karşısına düşen benzin istasyonu, gece Maleconu'nun kara çölünde bir ışık vahası oluşturan şu ağarmış benzinci ve arka planda sonsuza dek inik bir fon perdesi işlevi gören deniz. Denizin üstünde bir başka kubbe: Uçsuz bucaksız tonoz, bitmez tükenmez mavi sabunluk, kozmik bir ankanın yumurtası. Işıl ışıl gökyüzü.

Cué ile yolculuk etmek, konuşmak, düşünmek, onun gibi özgür çağrışımlar kurmak demektir; ama şimdilik sustuğu için şu geçici andan yararlanarak bir saniyecik kendim oluyorum ve çevreye bakınıyorum. Körfezin ağzına doğru ilerleyen Miami araba vapurunu izliyorum, kılavuzsuz olmalı çünkü dalgakıranın yanı sıra ilerliyor: doğal bir atomik oluşum, tuzlu, susamış Gulf Stream'in bir yudumda yutacağı içilebilir bir mantar oluşturan yatay bulutlardan zilzurna sarhoş sıyrılınca duvarı deniz sanmış anlaşılan, derken akşam güneşinin otuz katlı Focsa binasının her bir penceresini nasıl altın külçelerine dönüştürdüğünü, içinde insanlar oturan o dev dişin her bir kovuğunu altın dolgularla doldurarak o iğrenç beton yığınından simya ile nasıl bir Eldorado yarattığını görüyorum: Bütün bunları belirli bir noktaya tekdüze değişmez bir hızla yaklaşmaktan doğan o benzersiz zevkle izliyorum: Griffith'ten bu yana filmlerin gizi, şu anda fon müziğimiz sayılabilecek bir ezgiyi dinleyerek artan bir duygu, derken Cué'nin sesi, onun aktörce konuşma tarzı yanılsamayı tamamlayarak ve aynı zamanda yok ederek söze giriyor,

— Altmışta Bach'ı nasıl buluyorsun?

— *Ne*?

— Bach, Johann Sebastian, ilham verici Anna Magdalena B.'nin birinci sınıf barok kocası, armonik bir oğlun kontrpuansal babası, Bonn'un kör adamı, Lepanto'nun sağırı, tek elli mucize, her ruhsal mahpusun el kitabı *Füg Sanatı*'nın yazarı, diye açıklıyor. Bizim koca Bach kendi müziğinin Havana'da, Malecon'da, tropikanın göbeğinde saatte altmış mil hızla seyrettiğini bilse ne derdi? Sence onu hangisi daha çok ürkütürdü? En çok hangisi şaşırtırdı? Basso continuosunun izlediği tempo değil de aştığı zaman mı? Yoksa uzam mı, onun düzenli ses dalgalarının ulaştığı uzak yerler mi?

— Bilmem. Bu konuyu hiç düşünmemiştim. Ve bu konuyu hiç dü-

* Her üç cümlede görülen zaman uyumsuzlukları metnin kendinden kaynaklanıyor. (ç.n.)

şünmediğim doğru, ne o zaman ne de şimdi.

— Ben biliyorum, diyor Bana öyle geliyor ki yalın zarafetiyle bu yontulmamış konçerto (müzik doldursun diye çok bilmiş dramatik terimlerinin arasında boşluklar bırakıyor) Weimar'da onsekizinci yüzyılda, bir Alman sarayında, barok müzik odasında, kollu şamdanların ışığında, fiziksel değil tarihsel bir sessizlikte dinlenmek için yaratılmıştır: Sonsuzluk için, diğer bir deyişle dük sarayları için yaratılmış müzik.

Malecon arabanın altından kayıp giderek deniz suyuyla delik deşik olmuş evlerle bitmez tükenmez deniz duvarı arasında uzanan asfalt bir düzlüğe dönüştü ve yukarda bulutlu ya da parçalı bulutlu bir gök vardı ve tıpkı Ikarus gibi kaçınılmazca ancak göze çarpmadan denize gömülen kubbeli kara yazgılı bir güneş. (Neden bu öykünüş? Sonunda hep başkalarına benziyorum: Bana nasıl konuştuğumu söyle, sana kim olduğumu söyleyeyim, diğer bir deyişle kimlerle görüştüğümü.) Cué'nin program üzerine söylediklerinden fırsat buldukça Bach'ı dinliyordum; ama gerçekte Bustrofedon yaşasaydı, yani şimdi yanımızda olsaydı yapacağı söz oyunlarını düşünüyordum: Bach, Bachlama, Bakkhalar, Bekârlar, Bakteriler (bir Bakum'un uzamsal süremini kesintiye uğratan ve havada bulunan şeyler), Bakalorya, Bakara, Baklava ve tek bir sözcükten koca bir sözlük yaratmasını kulaklarımla duyuyordum.

— Tütün tüttüren, kahve içen ve herhangi bir *habanero* gibi düzüşen Bach, diyor Cué, şu anda yanımızda bizimle birlikte yol alıyor. Kahve için bir kantat yazdığını biliyor muydun (bana mı soruyordu?), bir tane de tütün için ve tütüne ezbere bildiğim şu şiiri adadığını: "Ne zaman yaksam pipomu/ Tüttürüp oyalanayım diye/ Ve oturup bir nefes çeksem düşüncelerim yönelir/ Kederli, gri ve belirsiz bir görüntüye/ Bu da gösterir nasıl yitip gittiğimi/ Dumanlar içinde bir hayalet gibi", okumayı kesti. Bizim ihtiyarı nasıl buluyorsun? Şu çalan bir Montuno ezgisi değilse ne olayım. Dinlemek ya da bana dinletmek için sustu. Üstadım Silvestre, şu apansız *ripieno*'ya bir bak, Malecon'da dinlendiğinde Kübalılaşmıyor mu, yine de Bach, ancak tam Bach değil. Fizikçiler bunu nasıl açıklarlardı dersin? Belki hız müziksel bir süremdir? Albert Schweitzer buna ne derdi acaba?

Schwahili dilinde mi, diye geçirdim aklımdan. Cué bir yandan arabayı sürüyor, diğer yandan elleri yumruk olup *forte* iterek ya da bir *pianissimoyu* beceriksiz parmaklarıyla izleyerek, sonra görünmez bir müzik ıskalasından inerek ezgiyi mırıldanıyordu. Ama aslında bir konuşmayı sağır-dilsiz diline çeviren bir uzmana benziyordu. *Johnny*

Belinda geldi aklıma ve nedense bana Lew Ayres'i anımsattı, yüzünde dramatik klişelerin en içteni, Charles Bickford ile Agnes Moorehead'in bir şey anlamayan ya da hayranlık dolu, ama her iki durumda da sessiz bakışları eşliğinde Jane Wyman'la sessiz bir söyleşiyi sürdürüşünü.

— Koca Bach'ın Re'de tonaliteyle nasıl oynadığını, yansılamalarını nasıl geliştirdiğini, çeşitlemelerini nasıl her zaman öngörülmez kılmayı -ama ancak ezgi buna izin verdiğinde ve bu yönde bir eğilim olduğunda, ne daha önce ne de daha sonra- becerdiğini, yine de insanı şaşırtmayı başardığını duyamıyor musun? Dünyadaki bütün özgürlüğe sahip bir köleye benzemiyor mu? Ah *amigo*, o *Offenbach*'tan daha iyi çünkü burada, *ici, aqui, hier*, bu *tristeza habanera*'da herhangi bir *Gaieté Parisienne*'de değil!

Cué'nin zaman takıntısı vardı, demek istediğim, mekânda zamanı arardı ve Malecon boyunca çıktığımız sürekli, bitmez tükenmez yolculuklar bir arayıştan başka bir şey değildiler; şimdikine benzeyen, ancak günün yada gecenin herhangi bir saatinde, Maceo Parkı'yla La Punta arasında uzanan ve sonunda insanoğlunun kendilerini inşa etmek için denizden aldıklarına -tuzlu sularla yenmiş, her rüzgarda sıçrayan damlalarla ve denizin kendinden çalınan kıyı şeridini arayarak, yaratarak, kendine yeni bir kıyı oluşturarak sokağı aşıp evlere sunduğu günlerde dalgalarla tuzlanmış bir başka kayalık sete- dönüşecek bu eski evlerle dolu yıkık dökük kır manzarası boyunca çıkılan tek ve sonsuz bir yolculuk, derken tünelin başlangıç noktası, hindistan cevizleri, yalancı bademler ve söğütlerin güneşin yeşil çimenler saman sarısına dönüşene dek yakıp kavurarak oluşturduğu keçi otlağı görüntüsünü gözlerden pek gizleyemedikleri parklar ve güneş ışığında aşırı tozdan oluşan bir ikinci duvar ve sonra kıyı barları: Yeni Pastores, İki Kardeş, Don Kişot, Yunanlı gemicilerin orospuların gülen bakışları altında kol kola dansettikleri bar. derken, herbiri değişik tarih dilimlerinin göstergeleri, San Fransisco Kilisesi, Borsa Binası ve Gümrük'ün karşısında manastır kilisesi, Havana'nın İngilizlerce Fethi'nin zamanında ve taşbaskılarında bir Canaletto parodisini andıran şu meydana kazınmış birbirini izleyen yabancı istilaların izleri ve sonra Alameda de Paula'nın girişini yansıtan barlar ki size Havana'da kıyıdaki gezinti yerinin başını ve sonunu rıhtımların belirlediğini anımsatırlar. Her gezintide körfezin tatlı kavisini izleyerek Guanabacoa'ya ve Regla'ya, barlara gider ve yarım saatte bir geçen *vaporetto*'yu dinleyip izleyerek limanın karşı kıyısından sanki başka bir ülkedeymişiz gibi kente ba-

kardık. Daha sonra yeniden Malecon'u gerisin geriye geçip 5'inci Cadde'ye ve Playa de Marianao'ya kadar uzanırdık; bazen de arabayı Mariel'e sürer ya da körfezin altındaki tünele dalıp akşam yemeği için Matanzas'ta yüzeye çıkar, oradan Varadero'ya kumar oynamaya gider, sonunda geceyarısı ya da şafakta Havana'ya dönerdik; bu sırada sürekli konuşur, espriler patlatır, durmadan ve her zaman dedikodu yapar, felsefe döktürür, estetikten söz eder ya da ahlak dersleri verirdik, her ama her zaman: işin püf noktası çalışmamız gerekmezmiş gibi davranmaktı, çünkü Havana'da, Küba'da *gente bien*, yani yüksek sosyete olmanın tek yolu budur ve Cué 'yle ben de böyle olmak istiyorduk, isterdik, böyle olmaya çalışıyorduk ve her zaman zamandan konuşacak zamanımız vardı. Cué zaman ve mekândan söz ettiğinde ve bütün zamanımızı bütün o mekânı aşmakla geçirdiğinde amacı bizi oyalamaktır sanıyordum, şimdiyse biliyorum: Öyleydi: Amacı farklı bir şey yapmak, bir şeyi başka bir şeye dönüştürmekti ve sanırım mekân içinde yol alırken her zaman kaçındığı şeyden, yani zamanın dışında bir başka mekân arşınlamaktan -ya da açık konuşacak olursak anımsamaktan- paçayı kurtarmayı başarıyordu. Benim tam tersime, çünkü ben bir şeyleri yaşamaktansa anımsamayı ya da hiç yitmeyeceklerini, onları her an yeniden canlandırabileceğimi bilerek yaşamayı yeğlerim; *zaman olmalı. Şu anda en büyük dert bu ve eğer şu anda en büyük dert olan zaman varsa şu anda en büyük dert olan zaman duygusu şu anı en büyük derde dönüştüren şeydir. Şu anda*...Onları anımsayarak yeni baştan yaşayabilirim ve plak ya da bant doldurmak için *grabar* yerine anımsamak anlamına gelen *recordar* sözcüğünü İngilizcedeki kullanımıyla -kaydetmek- kullansak daha iyi olurdu, çünkü gerçekte yapılan bu, Arsenio Cué'nin yaptığının tam tersi. Şimdi Bach'tan, Offenbach'tan, bir de Feuerbach'tan söz ediyordu (barokun dürüst aşırmacılık sanatı olduğunu, müzik ormanında hiçbir zaman bir bülbül olamayacağını bildiğinden o Avusturyalıyla ve neşeli Parisliyle nasıl barıştığını anlatıyor ve yabancılaşma kavramını tanrıların yaratılmasına uygulayan ahir zaman Hegelcisini övüyordu), ancak bütün bunların anımsamakla hiç ilgisi yoktu, onun tam karşıtıyla ilgiliydiler. Yani hafızlamakla.

— *Te das cuenta, mi viejo*? Bu adam topunun toplamı ve bir çarpıma benziyor. Bach kare.

O anda (evet, tam o anda) evrensel sessizlik sardı ortalığı: Arabayı, radyoyu ve Cué'yi: Çünkü müzik susmuştu. Sunucu konuştu (Cué'ye çok benziyordu, en azından sesi):

Konçerto Grosso'sunu dinlediniz. (Durak) Keman: Isaac Stern, viola:..."

Kahkahalarla haykıra haykıra gülmeye başladım, sanırım Arşenio da öyle yaptı. Sunucu kontrpuansal düşüncelerini *musica falsa*'ya* dönüştürüvermişti.

— Tropikada kültür, *chico,* dedim. Buna ne buyrulur? *Te das cuenta, viejo*?** dedim sesine öykünerek, ancak dostçadan çok ukalaca bir tonlamayla. Bana bakmadı ama konuştu:

— Temelde ben haklıyım. Bach bütün ömrünü Vivaldi'yi talan ederek geçirdi, yalnızca Vivaldi'yi değil (olacakları görebiliyordum, bilgiçlik taslayarak düştüğü rezil durumdan kurtulmak istiyordu) aynı zamanda Marcello'yu, dedi boğuk sesiyle, Marçel-lo, ve Manfredini'yi ve Veracini'yi ve dahası Evaristo Felico Dall-Abaco'yu. Bu yüzden bir toplamdan söz ediyordum.

— Kalan ya da çıkartma deseydin daha iyiydi, değil mi?

Güldü. Cué'nin iyi yanı mizah duygusunun gülünç düşme korkusundan daha gelişkin olmasıdır. "*Dünyanın Büyük Bestecileri dizisinin bu programında...*" Radyoyu kapatıverdi.

— Ama haklısın, dedim uyuşarak ya da uzlaşarak. Bendeniz uzlaşmacı-başıyımdır. Bach tümünün babası, müzik de onun yasal nikâhlı karısı, ancak Vivaldi ara sıra Anna Magdalena'yla kırıştırıyor.

— Viva Vivaldi, dedi Cué gülerek.

— Bustrofedon bu zaman makinesinde bizimle birlikte olsaydı çoktan Vibachvaldi, Vivah Vivaldi ya da Bivaldi demişti ve gece boyu böyle sürdürüp giderdi.

— Pekâlâ, altmışta Vivaldi'yi nasıl buluyorsun?

— Yavaşlamış.

— Seksende Albinoni, yüzde Frescobaldi, ellide Cimarosa, yüz yirmide Monteverdi, gazı kökleyince Gesualdo... Bunu iç açıcıdan çok tumturaklı bir suskunluk izledi, derken Arsenio devam etti: Hiç fark etmez, dediklerim hâlâ geçerli ve 707 jet uçağında Palestrina'nın neye benzeyeceğini bilmek isterdim.

— Bir akustik mucizesine, dedim.

---

* İtl. kakafoni. (ç.n.)

** Isp. Farkında mısın, moruk? (ç.n.)

II

Üstü açık arabamız Malecon'un önümüzde uzanan kavisi boyunca raylar üstündeymişçesine yol alıyordu ve Cué bir kez daha sürücülüğe yoğunlaştırmıştı dikkatini, motorun direksiyon gibi bir uzantısı olmuştu. O sırada bana eşsiz bir duyumdan, diğer bir deyişle yalnızca dinsel bir yaşantı olduğundan değil araba sürmeyi bilmediğimden paylaşamayacağım bir şeyden (ölmek ya da sıçmak gibi) söz ediyordu. Kimi zaman arabanın, yolun ve kendisinin ortadan kaybolduğunu ve üçünün (-yolculuk, yol, yolculuğun hedefi-) bütünleşerek tek bir varlık olduklarını anlatıyordu ve o, Cué, yolu giydiği elbiseler denli kendinin hissediyor ve bu bedenine tiril tiril yeni ütülenmiş bir gömlek geçirmenin vereceği mutluluğu veriyormuş ona ve bu düzüşmek denli derin bir fiziksel hazmış ve aynı zamanda o, Cué, havadaymış, doğa güçleriyle arasında hiçbir araç olmaksızın uçuyormuş gibi bir duyguya kapılıyormuş, çünkü bedeni yok oluyormuş ve o, Cué, yaptığı hızla özdeşleşiyormuş. Ona okla yaydan, okçuyla hedefinden söz ettim ve kitapçığı ödünç verdim filan falan, ama Zen'in sonsuzluktan söz ettiğini, kendisinin ise andan bahsettiğini, bunun için tartışmanın anlamsız olduğunu söyledi ve Bu sözüme mim koy, dedi, bu ikisi asla bir araya gelemez. Sonunda La Punta'daki kırmızı ışıkta esriklikten sıyrıldı.

Parka ya da körfezin altına tünel açıldığından beri Şehitler Parkı'ndan (diğer adıyla Âşıklar Meydanı) geriye kalana baktım. Bütün park şu tutukevinin kalıntıları ve ondokuzuncu yüzyılda önünde infazlar yapılan şu duvar parçası gibi bir yıkıntıya dönüşmüştü ve müzeler gibi bir anmalık olmuştu. Ansızın akşam ışıklarının yansımasında, bir badem ağacının dibinde, yine de her zamanki gibi güneşte, onu gördüm altında. Yaz göğünün. Cué'ye söyledim.

— Ne olmuş yani, dedi. Delinin biri o.

— Biliyorum. Ama orada olması inanılmaz bir şey, şu son on yıldır hep orada oturuyor olması.

— Daha uzun süre de orada oturacak.

— Biliyorsun, dedim, neredeyse on yıl oldu. Yok, on değil, yedi ya da sekiz...

— Ya da beş, belki de dündür, diye sözümü kesti Cué, şaka yaptığımı sanarak.

— Yok, yok, ciddiyim. Onu ilk kez birkaç yıl önce gördüm, konuşuyor, konuşuyor, durmadan konuşuyordu. Yakınına oturdum ama beni görmediği için konuşmayı sürdürdü hiçbir şey görmüyordu ve söy-

lediklerinin öylesine özel, öylesine simgesel olduğunu düşündüm ki yakınlarda oturan bir arkadaşımın, sınıf arkadaşlarımdan birinin, Matias Monte-Huidobro'nun evine koşup konuyu hiç çıtlatmadan -o ara o da yazıyor ya da yazmak istiyordu- bir kâğıt kalem istedim; geri dönüp daha önce işittiklerimin tıpkısının aynısı olan konuşmanın bir bölümüne yetiştim, belirli bir noktaya gelince bir mekanik piyano silindiri gibi her şeyi yeni baştan anlatmaya başlıyordu. Üçüncü devirde noktalama imleri dışında hiçbir şey atlamadığımdan emin, söylediklerini kâğıda geçirmiştim, kalkıp gittim. O hâlâ konuşmayı sürdürüyordu.

— Yazdıklarını ne yaptın?

— Bilmem. Burada bir yerlerde olmalı.

— Hayır, demek istediğim, bundan bir öykü çıkarmadın mı?

— Oh, yo. Önce notları yitirdim. Sonra yine buldum ama bu kez pek büyüleyici görünmediler bana. Beni şaşırtan tek şey yazıların kalınlaşmış olmasıydı.

— *Ne*?

— Kullandığım tükenmez yüzünden, hani şu eski tiplerden, kâğıt çok gözenekliydi ve zamanla yazı şişmiş, yazdıklarımı okuyamaz olmuştum.

— İlahi adalet, dedi Cué ve motoru çalıştırdı ve gözlerimiz bankın üstünde oturan deli kadında, yanından yavaşça geçerken ona alıcı gözüyle baktım.

— Bu o değil, dedim.

— Ne demek istiyorsun?

— Bu o değil. Başka biri.

Emin misin gibisinden bana baktı.

— Elbet eminim. Bu başka biri. Bir başka kadın. Öbürü melezdi.

— Bu da melez.

— Evet ama öbürü Çinliye benziyordu. Aynı şey değil.

— Öyle diyorsan...

— İstersen inip bir bakayım?

— Yok, neden isteyeyim. Onu tanıyan sensin, ben değil.

— Kesinlikle o değil.

— Belki deli de değildir.

— Belki. Belki de yalnızca hava almaya çıkmış yoksul bir kadındır.

— Ya da güneşlenmeye.

— Ya da deniz kıyısında oturmaya.

— Bu tür rastlantıları severim, dedi Cué.

Yeniden yola koyulduk, amfitiyatronun yanından geçerken Cué Lucero Bar'nda bir iki tek atmamızı önerdi.

— Oraya gitmeyeli çok oldu, dedim.

— Benden de al o kadar. Neye benzediğini bile unuttum.

Birayla *saladitos* ısmarladık

— Çok tuhaf, dedi Cué, dünya nasıl da eksenini değiştiriyor.

— Ne demek istiyorsun?

— Bir zamanlar burası gece ve gündüz Havana'nın merkeziydi. Amfitiyatro, Malecon'un bu bölümü, La Fuerza'dan Prado'ya dek parklar, Misiones Caddesi.

— Sanki Havana bir kez daha *Cecilia Valdés*'in zamanındaki halini alıyor.

— Yok, bu doğru değil. O zaman burası merkezdi ve iş bununla bitiyordu. Derken merkez Prado'ya taşındı, tıpkı eskiden Katedral Alanı'na, Vieja Alanı'na ya da Kent Konağı'na taşındığı gibi. İlerleyen yıllarla birlikte Galiano, San Rafael ve Neptuno'nun köşesine doğru yayıldı, şimdiyse La Rampa'ya ulaştı. Şaşılası biçimde güneş gibi doğudan batıya doğru ilerleyen bu devingen merkez ya da kent ne zaman duracak merak ediyorum.

— Batista merkezi körfezin karşı kıyısına taşımaya çalışıyor.

— O iş yürümez. Bekle de gör.

— Hangi iş, Batista yönetimi mi?

Bana bakıp gülümsedi.

— Ne demek istiyorsun?

— Ben mi? Hiç.

— Hiçbir zaman siyasetten söz etmediğimi bilirsin. Bu benim politikam.

— Ama ne düşündüğünü biliyorum.

— İyi, demek iki kişi ettik.

— Benim düşüncem şu, dedim, kimse bu kenti körfezin öte yakasına geçiremez.

—Elbetovski geçiremez. Baksana Kazablanka ve Regla nasıl geriliyorlar.

Kazablanka ve Regla'nın gerileyişlerine baktım. La Cabana'ya baktım. Morro Şatosu'na da baktım. Sonunda her işi yaparken olduğu gibi birasını da her açıdan, hatta ara sıra profilden poz veren bir aktör gibi yudumlayan Cué'ye baktım. Ses ve Işık.

III

Bir süre Cué'nin en gözde konularından olan kentlerden söz ettik. Kentin insan tarafından yaratılmadığı, gerçeğin bunun tam tersi olduğu gibi bir düşünceye sahip ve yapılardan sanki insanmışlar gibi söz ederek bir tür arkeolojik nostalji iletiyor; buna göre evler büyük umutlarla, birer yenilik olarak, İsa'nın doğuşu gibi yapılıyorlar, sonra içlerinde yaşayan insanlarla birlikte büyüyüp yaşlanıyor ve sonunda unutuluyor, yıktırılıyor ya da yıkılıyorlar ve yerlerine çevrimi yeni baştan başlatan bir başka yapı yükseliyor. Ne hoş değil mi, arkitektonik saga. Ona bunun *The Magic Mountain*'in başlangıç bölümüne benzediğini anımsattım. Birinci perdede Hans Castorp, Cué'nin "yaşamın kendisinin kibirli kaygısız itkisi" dediği şeyle sahneye çıkar ve kendi sağlığından edepsizce emin, sanatoryuma gelir, beyaz cehennemde neşeli bir turist, derken birkaç gün sonra verem olduğunu öğrenecektir. "Bunu sevdim" dedi Arsenio Cué, "Bu benzetmeyi gerçekten sevdim. Anın yaşamın bir alegorisi olmasını. Genç, kusursuz, pırıl pırıl yaşam inancının olanca özgüveniyle şen ve esen gidiyor ya da geliyorsun ve çok geçmeden kendinin de hasta adamın teki olduğunu öğreniyorsun, aynı bokun sana da bulaştığını, yaşamanın ölmek demek olduğunu: Dorian Gray ve portresi."

Çocukken bu parka gelirdim. Burada oynar, tıpkı şimdi kılavuz teknesinin denize açılışını izlediğim gibi limana girip çıkan savaş gemilerini izlemek için duvarın üstüne otururdum ve bir gün burada, şuracıkta, Castillito'nun, eski duvarda bir hela yıkıntısından başka bir şey olmayan şu küçücük kalenin yanında kardeşime bisiklete binmeyi öğretiyordum, onu çok hızlı ittim, doludizgin ileri fırlayıp bir banka tosladı, gidon göğsüne çarptı ve bayıldı ve kan kustu ve yarım saat, bilemiyecem, belki de on dakika, ölü gibi yattı. Bildiğim bir şey varsa bunu yapan bendim ve bir iki yıl sonra kardeşim vereme yakalandı ve ben her şeyin benim suçum olduğunu düşünmeye devam ettim. Sonra da Cué'ye bunu anlattım. Yani şimdi.

— Buralı, yani Havanalı değilsin, değil mi Silvestre?

— Hayır, taşralıyım.

— Nerelisin?

— Viranalı.

— Bak şu işe. Ben Samaslıyım.

— Bize çok yakın.

—Öyle, taşra deyişiyle kuş uçuşu hemen hemen burnunun dibinde.

— Aslında keçiyolu denmesi gereken küçük bir anayol üzerinde, otuz iki kilometre ve yüz altı dönemeç.

— Tatillerde sık sık Virana'ya giderdim.

— Sahi mi?

— Belki o sırada tanışmışızdır?

— Ne zamandı bu?

— Savaş sırasında. Sanırım kırk dört ya da kırk beş.

— Ah, hayır. O sırada çoktan Havana'ya yerleşmiştim. Yine de paramız olduğunda tatilde oraya giderdim. Ama çok yoksulduk.

Garson geldi ve karides tava getirerek söyleşimizi kesti. Ona teşekkür borçluydum. Çifte teşekkür. İçmeye devam ettik. Son zamanlarda gözlerimin önünde belirmeye başlayan kara lekeleri ayrımsadım. Uçuşan dilsiz sinekler gibi. Nikotinin bir diğer yan etkisi olmalı: Zehirli benekler. Gıcık. Tortu. Vahim bir çökelti. Bugüne dek izlediğim tüm kötü filmler içinde toplanmış olmalı, onun için bu bir meta-8-iziksel -daktilom metafiziksel'i böyle yazıyor- hastalık olabilir. Ya da ağtabaka üzerinde kozmik yanıklar. Ya da yalnızca benim seçebildiğim Marslılar. Beni pek rahatsız etmiyorlar, ama bazen bunun bir kararma başlangıcı olabileceğini düşünüyorum, günün birinde perdeme bir kara ışık tutulacağını. Bu er geç olacak, ama ben şu anda körlükten söz ediyorum, ölmekten değil. Benim sinema gözlerim için bu kararma yazgıların en kötüsü, ama bellek gözlerim için öyle değil.

— Belleğin güçlü müdür?

Neredeyse yerimden sıçrıyordum. Arsenio Cué bazen en beklenmedik tümevarımsal yetenekleri sergiler. Bir aktörden beklenmedik demek istiyorum. Bir adı da Shylock Holmes.

— Eh, idare eder.

— Nereye kadar idare eder?

— Epey. İdare etmekten öte, çok güçlüdür. Hemen her şeyi anımsarım, üstelik sık sık bir şeyi anımsadığım anları da anımsarım.

— Sana Bellekçi Komik demeliymişler.

Güldüm. Ama limanı izliyor, denizle bellek arasında bir ilişki olması gerektiğini düşünüyordum (İspanyolcada deniz *el mar*'dır. Mar, mer, memoir.* Marmoir denizi). Yalnızca deniz engin ve sonsuz ve derin olduğu için değil, aynı zamanda hep var olduğundan ve her iki saniyede bir birbirini izleyen, ardı arkası kesilmeyen birbirinin eşi dalgalar halinde kendini an be an, ancak sonsuzca değiştirerek geri gel-

* Fr. Bellek, anılar. (ç.n.)

meyi başardığı için. Zihnimin bir katedrali olarak su yüzüne çıkan batık Sonsuzluk Şatosu. Hiçlik Şatosu. Şu anda bu bar yüzünde oturmuş bira içiyordum ve bir yel esti, akşamüstü çıkan şu ılık deniz meltemi ve akşam havasıyla ilgili anılarım yinelenen esintiler halinde geri geldiler; bu bir toplu anımsama durumuydu çünkü (birkaç saniye içinde), yaşamımın tüm öğlesonralarını anımsamıştım (dert etme sevgili okur, hepsini tek tek sayacak değilim); bir parkta oturup kitap okuduğum ve sayfaların üstünden yüzüme doğru esen akşam meltemini duyumsamak için basılı yüzeyden başımı kaldırdığım, ahşap bir deniz hamamına yaslanıp palmiyeler arasında rüzgârın sesini dinlediğim, kumsalda uzanıp kumlu ellerimi sarıya boyayan bir hintkirazı yediğim, "şimdiki zaman"ı işlediğimiz bir İngilizce dersinde bir cumbada oturduğum, amcamı ziyarete gidip ayaklarım yere bir değip bir değmeyerek yeni pabuçlarım an be an ağır, daha ağır, daha da ağırlaşarak kayın ağacından yapılmış sallanan koltukta oturduğum ikindileri ve her seferinde bu ılık hafif tuzlu esinti çevremde esip dururdu. Dertler denizimin üstünde esen belleğin Aiolos'u olmalı ve ona karşı koyunca *marsel ondülesi*** dalgaları oluşuyor. Adım Bay Bellek Komikoğlu olmalıymış.

— Neden sordun?

— Öylesine. Önemli değil.

— Olmaz, nedenini söyle. Büyük bir olasılıkla aynı şeyi düşünüyorduk.

Tek zaafım, herkesin düşündüğünü düşünmeye çalışmak. Arsenio gözlerini bana dikti. Bazen gözlerini dikince şaşı bakardı. Bu bir kusur değil gözleriyle yarattığı bir etkiydi. Her aktörün içinde dışarı çıkmaya çalışan bir aktris vardır diyen Codac geldi aklıma. Cué ağzını yarım sesli bir ünsüz söyleyecekmiş gibi açtıktan birkaç saniye sonra konuştu. Marlon Brando düşünce okulu.

— Bak, iyice anımsadığın biri var mı, bir kadın, derinlemesine?

Derin bir kadın.

—Hangi kadın?

Şaşırmıştım. Bu da geleceği asla yok etmeyecek o esinli tahminlerden miydi?

— Herhangi bir kadın. Seç seç al. Ama âşık olduğun biri olmalı. Hiç âşık oldun mu? Yani gerçekten âşık?

— Elbette. Herkes kadar.

** Adını yaratıcısı Parisli berberden alan ve özel bir maşayla yapılan saç kıvrımı. (ç.n.)

Herkesten çok demeliydim. Çeşitli kadınları anımsamaya çalıştım ama kimse gelmedi aklıma ve tam yenildiğimi itiraf edecekken bir kadın değil de bir kız beliriverdi zihnimde. Kum rengi saçlarını, yüksek alnını, duru, neredeyse sarı gözlerini, geniş dolgun dudaklı ağzını, gamzeli çenesini, uzun bacaklarını, ayaklarındaki sandaletleri, yürüyüşünü anımsadım ve bir parkta onu bekleyişimi ve onu beklerken nasıl güldüğünü, gülümsediğinde dişlerinin nasıl da kusursuz göründüklerini anımsayışımı anımsadım. Onu Cué'ye betimledim. Dilek kuyusu gibi derin bir kadın.

— Ona âşık mıydın?

— Evet, sanırım. Evet.

Ona umutsuzca âşık olduğumu, o gün bugündür bir daha hiç olmadığım denli aşkla dolup boşaldığımı söylemeliydim. Ama bir şey demedim. Kadın bir aşk kuyusudur, dipsiz.

— Âşık değilmişsin oğlum, dedi.

Sevgilik kuyusu. Sevgisizlik.

— Ne dedin?

— Hiç ama hiç âşık olmadığını söyledim, bu kadının var olmadığını, onu şimdi uydurduğunu.

— Neden böyle söylüyorsun?

— Biliyorum da ondan.

— Ama sana âşıktım dedim. Bu yetmez mi?

— Yok, yok, buna inandın, öyle sandın, öyle düşledin, ama değildin.

— Sahi mi?

— Sahi.

İçkisinden bir yudum almak ve bir mendille dudaklarından ter ve bira damlacıklarını silmek için bir an durakladı. Hesaplı bir harekete benziyordu bu.

IV

Şu omuzlar (bu omuzlar, çünkü onları buracıkta görebiliyorum ya da milletin dediği gibi tam gözlerimin önünde duruyorlar), şu/bu omuzlar, boşuboşuna elimden kaçırdığım aşkım olan kadının, o genç

kadının, genç kızın şu ve bu omuzları -Geri gelirler mi? Sanmam. Gelmelerine gerek yok ki. Başkaları gelecek-, ama o an (Siyah dekoltenin altında çıplak omuzları, bedenine yapışmış saten gece elbisesi ve altta bir İspanyol Çingenesinin ya da rumba dansçısının eteği gibi volanlar, sonu gelmeyen bilekleriyle kusursuz bacaklar, derin dekolteli elbisesi ve göğüslerinin arasına doğru uzanan uzun boynu ve yüzü ve sarı/düz/açık saçlar ve ağırdan sigara içen ve konuşan ve bazen de büyük ağzında aynı ölçüde büyük ve düzgün ve neredeyse yenilesi dişlerini ortaya çıkartarak bir kahkaha patlatan dolgun dudaklarındaki gülücüğün çekingen fettanlığı ve gözleri, gözleri, ah o gözleri, hiçbir zaman tanımlanamayan, tanımlanması olanaksız, ama o gece unutulmaz olan gözler ve bir ikinci kahkaha tufanını andıran o bakış/bakışı: Ölümsüz bakış) geri gelmeyecek ve işte anı ve anıları değerli kılan da bu. Bu imge şimdi, hemen hiç kışkırtma olmamasına karşın beni vahşice teslim alıyor ve geçmişi yeniden yakalamanın en iyi yolu istem dışı bellek değil, çaya batırılmış kurabiyeleri, geçmişin nostaljik kokusunu ya da bunlarla özdeş bir tökezleyişi gereksinmeyen, bir gece hırsızı gibi ansızın ortaya çıkıp bu anımızın penceresini pervasız bir anıyla tuz buz eden vahşi, karşı konulmaz anılar. Böyle bir anının başdönmesine yol açması pek karşılaşılmayan bir olaydır: Bir uçurumun kıyısında durma duygusu, o beklenmedik, öngörülmez yolculuk, olası ani düşüşle iki düzlemin (dikey fiziksel düşüşle gerçeklik düzleminin ve düşsel yatay düşüşle gerçeklik ve bellek düzlemlerinin) bir araya gelmesi bizlere zamanın da mekân gibi kendi çekim yasaları olduğunu gösterir. Proust'u Isaac Newton'la evlendirmek isterdim.

V

— İşte böyle oğlum (Cué hâlâ konuşuyordu); eğer, eğer âşık olsaydın hiçbir şey anımsamazdın, dudakları ince mi, etli mi, geniş mi, bunu bile anımsamazdın, gözlerinin rengini anımsasan biçimlerini anımsamazdın, hele saçları, alnı, gözleri, dudakları, çeneyi, bacakları, ayakları, sandaletleri, bir parkı hiç, ama hiç anımsayamazdın. Çünkü anımsadıkların ya doğru olmazlardı ya da sen âşık olmuş olamazdın. Dilediğini seç.

Bu anı krupyesinden sıkılmaya başlamıştım. Neden seçecektim ki?

---

* Sierra Madre Hazineleri. (ç.n.)

The Treasure of the Sierra Madre'ın sonunu anımsadım:

Altın Şapka Bedoya: *Mi Subteniente. Me deja coger mi sombrero?*[*]

Asteğmen: *Recojalo.*[**]

Çekim planı dışından İspanyolca bağıran sesler duyulur, Hazrol! Nişan al! Ateş, derken Meksika tüfeklerinin atışları. Dinle, eğer gerçekten âşık olsaydın onun sesi -ses- gibi küçücük bir şeyi anımsamaya çalışır, anımsamak için kendini paralardın ve başaramazdın ya da gözlerini tam gözlerinin önünde, belleğin ektoplazmasında asılı görürdün - "belleğin ektoplazması": Eribo da aynen böyle der. Kim uydurmuş olabilir bu deyimi? Cué mi? Sese Eribo mu? Edgar Allan Kardec mi?- ve görebildiğin tek şey sana dikili gözbebekleri olurdu. Gerisi hikâye. Ya da yaklaşan ağzı görür ve öpücüğü duyardın, ama ne ağzı görebilir ne de öpücüğü duyabilirdin, çünkü burnu buna engel olurdu, bir hakem gibi koşup gelirdi, ama bu burun o zamanın burnu değil, bir başka burun, onun profilden gördüğün anın burnu ya da onu ilk gördüğün anınki olurdu (sürecek).

Konuşmaya devam ediyordu, bense benimle konuşan kişinin yüzünün önce bir yanına sonra öbür yanına bakma alışkanlığımdan medet umuyordum, sonra başının üstünden baktım ve hindistancevizi ağaçlarının ardında, La Cabana'nın üstünde bir Akdeniz güvercini sürüsü gördüm, bu gerçekte bir serap, bir göz yanılması, gözüme kaçmış beyaz sineklerdi -ve gök dingin bir çatı değil vahşi, duru bir tavandır, güneşin beyaz ışıklarını alev alev, gözalıcı bir maviye, Bellini'nin göklerinin arı, temiz mavisi altında cıva gibi akan öldürücü bir parıltıya dönüştüren bir ayna. Eğer kişileştirme sanatından anlasaydım bunun acımasız bir gök olduğunu söylerdim- ve denizin güldüğünü söyleyen o acınası yalancı Gorki'ye benzerdim. Yok, deniz gülmez. Deniz bizi çevreler, sarar ve son olarak kıyılarımızı yıkar ve bizleri kumsaldaki çakıl taşları gibi yassıltıp yıpratır ve bizler kum ya da diğer adıyla Quevedo'nun tozu olduğumuzda evrenin geri kalanı gibi aldırmazlık içinde varlığını sürdürür. Dünya yüzünde sonsuz olan tek şeydir ve sonsuzluğuna karşın zaman gibi onu da ölçebiliriz. Deniz bir diğer zamandır, görünen zaman, bir diğer saat. Deniz ve gök bir su saatinin cam kabarcıklarıdır: Sonsuz fizikötesi bir su saatinden başka bir şey değildirler. Şimdi araba vapuru denizden, Malecon'dan uzaklaşıyor ve yolu izleyerek, neredeyse trafiğe karşı yol alarak limanın dar boğazına giri-

[**] İsp. Beyefendi. Şapkamı giymeme izin verir mi? (ç.n.)

[***] İsp. Giy. (ç.n.)

yordu, adını açık seçik gördüm, *Phaon* ve Cué'nin yayımlanmak üzere eğitilmiş sesi zaman denizinden çıkıp bana geldi

— Ve onu göremezsin, gördüğün onun parçalarıdır.

Ve ben Celia Margarita Mena'yı, Landru'nun kadınlarını düşündüm, sırf parça parça edildikleri için ünlenen o parçalı bilmecelere döndürülmüş kadınları. Soluklanmak için susunca atıldım:

— Biliyor musun, Codac, şu artist fotoğrafçısı, haklıydı. Her aktörün içinde dışarı çıkmaya çabalayan bir aktris vardır.

İmayı anladı. Kendisini kadınsı olmakla filan suçlamadığımı, ama gizinin bir bölümünü ya da tümünü bildiğimi biliyordu ve çenesini kapadı. Öyle ciddi bir surat takındı ki pişman oldum ve insanlara en doğru sözü en yanlış zamanda -ya da en yanlış sözü doğru zamanda- söyleme huyuma lanet okudum. Yirmi kolay derste kötü zamanlama öğretilir. Bana siktir git ya da seninle konuşulmaz bile demeden bardağı sarıya boyayan ve rengine, kokusuna ve tadına bakılırsa bira, zaman ve akşam ve anılarla ılınmış bira olması gereken içkisine döndü. Garsonu çağırdı:

— Maestro, iki bira daha getir, soğuk olsun.

Yüzüne baktım ve Kallikrates ya da Leo'nun Ayeşa'yı gördüklerinde ve onun olduğunu, pardon o olduğunu diyecektim, anladıklarında duymuş olmaları gereken ateşi gördüm orada.

— Özür dilerim *chico,* dedim içtenlikle.

— Boşver, dedi, Zina yaptım, ama bir başka ülkedeydi, üstelik piliç öldü ve gülümsedi, Marlowe (Philip değil, Christopher) ya da kültür kurtarmıştı bizi. Kadınların kültür ya da kültürsüzlük uğruna yitip gittikleri günleri anımsadım. *A Double Life*'* ta yatağa girerlerken Ronald Colman'a soluk soluğa "Işığı söndür" diyen Shelley Winters'ı ve artık hem gerçek hayatta hem de filmlerde ölmüş olan zavallı Ronaldo, bu filmde, filmin Broadway'inde Othello'yu oynamaktan kafayı üşütmüş ve tiyatroyla gerçek yaşamı (ya da gerçek filmi) birbirinden ayırt edemez olmuş zavallı Ronothello ışığı söndürdü ve "Işığı söndür ve sonra elektrikleri söndür: /Seni bir kez söndürürsem ey ateşli suçlu&ort..... ve bir kez ışık söndü mü/ Seni alabildiğine edepsiz kızışmış insan modeli/ Bilmem nerede bulunur böylesi bir orospuluk ateşi..."**

---

* Çifte Hayat. (ç.n.)

** Othello, V. Perde, 2. Sahne. "Işığı söndür ve sonra ateşi söndür/ Seni bir kez söndürürsem ey ateşli suçortağı... ve bir kez ateşin söndü mü/ Seni alabildiğine şeytansı kusursuz insan modeli/ Bilmem nerede bulunur böylesi bir Prometheus atesi/ Seni yeniden tutuşturabilecek..." (ç.n.)

diyerekten Shelley'in, biçare kızcağızın üstüne atıldı ve deneye yanıla onu boğdu. (Hey, ne yaptığını sanıyorsun sen, seks manyağı mısın nesin, ay, aman!!) Cahil bir garson kız, diğer bir deyişle bir New Yorklu olduğundan ne Othello'nun ne Iago'nun ne Shakespeare'in ne de Cassio'nun adını bile duymadığı için Desdemona'dan daha saf ve temiz Shelley'i. İşte onu öldüren şuydu: Devasa bilgiçliğin tam tersi olan kara cahillik. Güzel Bir Cinayet Olarak Edebiyat Sanatı* konusunda.

VI

Bu kez San Lazaro Sokağı'ndan çıktık yukarı. Bu sokağı sevmem. Yapmacıklıdır. Yani ilk bakışta, başlarda, Paris, Madrid ya da Barselona gibi kentlerin sokaklarını andırır, sonra bayağılaşır, alabildiğine taşralılaşır ve Maceo Parkı'na ulaştığında genişleyip Havana'nın en bakımsız ve çirkin caddelerinden birine dönüşür. Güneş altında acımasızdır, geceleri ise karanlık ve düşmanca ve iğrençliğini hafifleten şeyler yalnızca Prado ve Beneficencia yetimevleriyle üniversitenin basamaklarıdır. Ancak San Lazaro'da hoşuma giden bir şey var, ilk birkaç kavşakta karşınıza çıkan beklenmedik deniz manzarası. Havana'dan El Vedado yönünde geçiyorsanız, hele bir de sürücü değil de yolcu olma şansına ermişseniz tek yapacağınız başınızı döndürüp blok apatmanların kadanslarını izlemek ve sağda, bir yan sokağın içinde bir duvar parçasının ve onun ardındaki denizin gözünüze ilişmesini beklemektir. Sürpriz diyalektiktir: Ortada bir sürpriz vardır, bir sürpriz olmamalıdır ve sonuçta beni şaşırtmaksızın sarıverir benliğimi deniz. Cué'nin az önceki Bach-Vivaldi-Bach'ına benziyor biraz. Ayrıca her an Malecon duvarının yükselebileceği, (bir iki bayındırlık işleri komisyonu üyesinin kaprisiyle) her nasılsa daha yüksek olabileceği ve artık denizi göremeyeceğiniz, yalnızca onun aynası olan göğe bakarak orada olduğunu varsaymak zorunda kalabileceğiniz korkusu ya da umudu vardır.

— Ne aranıyorsun, diye sordu Cué.

— *La mer.***

— Ne?

— *La mer, mon vieux, toujours recommencée.****

* İngiliz denemeci Thomas de Quincy'in ünlü denemesi "Güzel Sanatlardan Biri Olarak Cinayet"e gönderme. (ç.n.)

** Fr. Deniz. (ç.n.)

*** Fr. Deniz, üstadım, her zaman yeniden başlar. (ç.n.)

— *L'amour** dedin sanmıştım. Hani şu Dorothy Lamour gibi.

— Son zamanlarda iki kez bakmaya ya da bir kez düzmeye değecek tek bir kadına bile rastlamadım. Şimdilerde bakılmaya değer tek şey deniz.

Gülüştük. Besbelli gündoğumu ve günbatımı için kendi anahtarlarımız vardı. Artık Cué o aktör belleğiyle gezinin geri kalanında tespih duası gibi okuyup duracağı alıntıları (tespih duası gibi mırıl mırıl) sıralamaya başlardı.

— "Ama artık ağustos, bitkin, doygun bir kuş gibi ağır ağır ölüm ve bozum ayına doğru kanat çırparken..."

Dememiş miydim.

— "... daha iriydiler ve hırçın."

Bu Faulkner'di ve benim yazara hayranlığımı tiye alıyordu. Hakça bir intikam.

— Allah! Sivrisinekleri ne biçim anlatmış! Biraz daha gayret etse gece ve gündüz emrimize âmâde vampirler olduklarını söyleyecekmiş.

Güldüm, yok gülümsedim.

— Ne bekliyordun, dedim. O daha ilk romanı.

— Sahi mi? Deme! Daha yeni bir alıntıya ne dersin? Mesela *The Hamlet*? "Bu başlangıcında insanların yaşlandıklarında günleri sayıp olaylara tarih koymaya başladıkları kıştan önce gelen güz sırasında oldu."

— Ama bu berbat bir çeviri, biliyorsun. Hem şunu düşün...

— Dinle oğlum, benden daha iyi bilirsin ki...

— Çok trajik ve didaktik bir olaydan söz ediyor, şey gibi...

— Faulkner'in çevirisi harika, İngilizcesi bin beter olmalı.

— Faulkner da Shakespeare gibi bir ozan, bu bambaşka bir dünya ve bunu çürüklerini arayarak okuyamazsın. Radio Reloj'da dedikleri gibi Shakespeare'in de Menşur Mısrağları var.

— Hiç bilmez olur muyum, dedi Cué. Ne kadar sık görürsem göreyim her seferinde bana abuk subuk gelen o sahneyi unutmuş değilim, mutsuz Ophelia'nın mezarı başındaki şu sahne, hani ateşli Hamlet Bayer, kısa bir süre için bir tür kurumuş Mindanao Siperi'ne dönüşen mezarın içine atlar ve pişmanlık içinde kıvranan Leartes'i dua etmeyi bilmiyor diye fena halde haşlar! Buna karşılık gözü yaşlı ağabeyler ağabeyi (bu durumda sadık bendeniz) huysuz prensin boğazına sarılarak kibarca yanıt verir ve bir an olsun duraksamadan Ameletto şu sözcük-

* Fr. Aşk. (ç.n.)

leri yumurtlar (Luis Ah! Baralt'ın çevirisiyle): "Os ruego que quitéis vuestros dedos de mi cuello."* Aynen böyle, serinkanlı, sakin ve kendine hâkim!

— Peki, neyi kanıtlamaya çalışıyorsun?

— Hiç. Bir şey kanıtlamaya çalışmıyorum. Yalnızca konuşuyoruz, tamam mı? Yoksa Elizabeth döneminden kalma bir söz fatihi general-filan mı olduğumu sandın?

Güneşlikleri indirdi ve gece gündüz taktığı yüzü kaplayan gözlüklerini arandı, gündüz ve gece anlamlı gözlerini ve fotojenik bakışlarını göstermek ve sonra hem bakışı hem gözleri karamsar bir alçakgönüllülük örtüsüyle kaplamak için sırasıyla bir çıkarıp bir taktığı gözlüklerini. *Lumière* günahı.

— "Ve mübarek güneşin kendisi alev rengi taftalar içinde latif bir fahişe..." Alıntıları sen yapıyor olmalıydın, yoksa *iktibas* mı deseydim?

— *Quo Modo***?

— Çünkü senin gibi bir prensin benim gibi bir soytarıya, üstelik ikimizden de daha üstün bir akılhocasına ettiği sözler bunlar.

— Seni izleyemiyorum.

— Beni değil, Shakespeare'i izle.

"Öyleyse sakın tatlı maskara, kral olduğunda biz gecenin bekçilerinin gündüzün güzelliğinin soyguncuları olarak anılmamıza izin verme..." Bu Falstaff. Ne adam değil mi? Konuştuğu kişiyse Prens Hal. *Dördüncü Henry*, 1. Perde, 2. Sahne.

Cué alıntılar konusunda şaşırtıcı (ya da şaşkın) bir belleğe sahiptir, ama İngilizcesi Karayiplere özgü tekdüzelikten ancak hafif bir Hindu vurgulamasıyla paçasını kurtarır. *The Rains Came*'***deki uçuk guru Joseph Schildkraut geldi aklıma.

— Neden yazmıyorsun, diye sordum ansızın.

— Neden bana neden çeviri yapmadığımı sormuyorsun?

— Hayır. Sanırım yazmayı becerirdin. İsteseydin.

— Bir zamanlar ben de öyle sanıyordum, dedi ve sustu. Sonra sokağı gösterip dedi ki:

— Bak.

— Ne var?

— Şurada. Daha açıkça gösterdi (parmağıyla) ve arabayı yavaşlat-

---

* İsp. Boğazıma sarılma. (ç.n.)

** Nasıl? (ç.n.)

*** Türkiye'de "Yağmurlar Gelince" adıyla oynadı. (ç.n.)

tı.

OP'ye ait bir ilan tahtasıydı: BAŞKAN BATİSTA'nın (1957-1966) BAYINDIRLIK HİZMETLERİNE AYRILMIŞTIR. YAŞASIN ADAMIMIZ! Yüksek sesle okudum:

— *Plan de Obras Publicas del Presidante Batista, mil novecientos cincuenta y siete-ente y seis. Ese es el hombre.* Eee, ne olmuş?

— Rakamlar, *hombre* değil.

— İki tarih var. Onlara ne olmuş?

— Her iki sayının rakamlarının toplamı yirmi iki ediyor, yani benim doğum günüm ve benim adımla iki soyadımın toplamı da yirmi iki ediyor (yirmi ikiyi bütün Kübalılar gibi ventidos diye okuyacağına veintidos diyordu). Son sayı, 66 aynı zamanda bir yetkin sayıdır. Dokuz gibi.

— Lütfen sadede gelir misiniz?

— Harfleri tanıdıkça rakamları daha çok seviyorum.

— Kes be, dedim ve içimden, Bok! Sonsuzca kapana kısılmış bir kaplan daha, diye ekledim. Ama seslendirdiğim şu oldu: Sen kabalacının tekisin.

— Pisagorsal iksir, yazınsal spazmlara ya da bizim doğu bölgesinde dedikleri üzere kramplara karşı ağrıkesici.

— Gerçekten sayılara inanıyor musun?

— Aşağı yukarı inandığım tek şey. İki kere iki hep dört eder. Beş ettiği gün hiç durma, kaç.

— Ama eskiden matematikle bu kadar uğraşmazdın, değil mi?

— Sorun sayılar değil, nasıl ele alındıkları. Biraz sayıların sömürüsü olan piyangoya benziyor. Pisagor teoremi Pisagor'un fasulye yememek, beyaz horoz öldürmemek, Tanrının resmini yüzük üstüne işletip takmamak ya da kılıçla ateş söndürmemek gibi öğütlerinden daha az önemli. Bir de bu saydıklarımdan bile daha önemli şu üç şey var: Bir hayvanın yüreğini yememek, bir kez ayrıldıktan sonra vatanına geri dönmemek ve doğuya doğru işememek.

Güldüm ve sokak birden Maceo Parkı'na ve Beneficencia'ya açılıverdi. Ama güldüğüm için değil. Cuć direksiyonu bırakıp bağırdı:

— Thalassa! Thalassa!

Bir espri daha patlattı ve Meksika valsi "Dalgaların Üstünde"yi mırıldanarak Maceo Parkı'nı üç kez turladı.

— Şuraya bak Ksenofobon, dedi.

— Denizi sevmez misin?

— Gördüğüm bir düşü dinlemek ister misin?

Evet dememi beklemedi.

VII

Arsenio Cué'nin düşü:

Malecon'da oturmuş denize bakıyorum. Sokağa bakan duvarın üstünde oturmuşum ama arkam dönük olduğu halde denizi görüyorum. Duvarın üstünde oturuyorum ve denizi görebiliyorum (Bu gereksiz yinelemeler düşün bir parçası). Hiç güneş yok ya da çok az var. Her neyse, güneş sıcacık. Kendimi çok iyi hissediyorum. Besbelli yalnız değilim. Yanımda bir kadın oturuyor, bir görebilsem, yüzü çok güzel olmalı. Benimle birlikte gibi, sanki bana eşlik ediyor. En azından aramızda gerilim ya da tutku gibi duygular yok, yalnızca bir zamanlar çok güzel ya da arzu uyandırıcı olup artık öyle olmayan bir kadının yanında bulunmanın verdiği hoşnutluk. Bir gece elbisesi giyiyor olmalı ama bu beni hiç şaşırtmıyor. Ayrıksı olabileceği de gelmiyor aklıma. Malecon artık deniz kıyısında değil: Geniş beyaz bir kumsal bizi denizden ayırıyor. Bir iki kişi güneşleniyor. Başkaları yüzüyor ya da kumsalda kürek çekiyorlar. Duvarın yanında büyük, gözalıcı beyaz bir beton üzerinde bir grup çocuk oynuyor. Şimdi güneş kızgın, çok kızgın, aşırı kızgın ve hepimiz bu beklenmedik kızgın güneşte ezildiğimizi, büzüldüğümüzü, kırıştığımızı hissediyoruz. Bir şey tehlikede olduğumuzu haber veriyor ya da sonradan gerçeğe dönüşecek belirsiz bir uyarı var: Kumsal, hem yalnız beyaz kumlar değil artık maviden beyaza dönmüş deniz, yalnızca kara değil, su da yükseliyor katlanıp kendi üstüne kapanıyor. Güneş öyle kızgın ki arkadaşımın siyah elbisesi yanmaya başlıyor ve görünmez yüzü bir an içinde siyaha, beyaza ve küle dönüşüyor. Kendimi duvardan aşağı atıyorum, kumsala ya da bir zamanlar kumsal olup artık bir kül tarlasına dönüşen yere ve arkadaşımı aklıma bile getirmeden, korkumun arasında yalnız ona karşı duyduğum sevecenliği değil aynı zamanda yanımda bulunmasının verdiği hoşnutluğu da yitirerek koşmaya başlıyorum. Onun dışında hepimiz koşuyoruz, o ise olduğu yerde kalıyor, duvarın tepesinde, için için yanarak. Şimdi herkes bir şemsiyeye dönüşmüş bulunan kumsala doğru koşmakta, koşuyoruz, koşuyoruz, koşuyoruz, koşuyoruz, canımızı kurtarmamız şemsiyenin gölgesine sığınmamıza bağlı. Durmadan koşuyoruz (bir çocuk yuvarlanıyor, bir başkası yere seriliyor, herhalde bitkinlikten, ama kendi annesi bile aldırmıyor, koşarken bir an ardına

bakıp sonra koşmaya devam ediyor) ve beyaz kum ve beyaz deniz ve artık aynı zamanda beyaz gök şemsiyesine yetişmek üzereyiz. Derken şemsiyenin gölgesinin beyaz bir ışık tarafından silindiğini görüyorum ve aynı anda karşımda yükselen şeyin şemsiye değil mantar biçiminde olduğunu ayırımsıyorum ve bu öldürücü ışığa karşı bir korunak değil, ışığın ta kendisi. Düşümde bu an sanki çok geç geliyor ya da artık önemi kalmamış. Koşmaya devam ediyorum.

VIII

— Günümüz biliminin ışığında Lut mitosu. Ya da bilimin tehlikelerinin, diyorum Cué'ye ve daha bunu söylerken ne denli ukalalık ettiğimi ayırımsıyorum.

— Olabilir. Her neyse, artık ne benim ne bilinçaltımın ne de ataç korkularımın denizi sevdiğimizi anlamışsındır. Ne denizi seviyoruz ne doğayı ne de uzay boşluğunu. Holmes'in dediği gibi yoğun alanların düşünceyi yoğunlaştırmaya yardımcı olduklarına inanırım.

— Boethius içinde yaşadığı hücredir. Klostrozofinin avuntusu.

— Pek sayılmaz, çünkü Academe korusundan ve Plato'dan söz ederek benim ileri sürdüğüm düşüncelerin içine edebilirdin. Ama hiç açıkhava laboratuvarı görmediğim doğru. Ömrümün geri kalanını ulusal kitaplığın bir hücresinde geçirmeyi düşünüyorum elbet.

— Pisagor'dan Madame Blavatzki'ye dek her şeyi okuyarak.

— Hayır. Düş yorumlayarak, şifre çözerek ve sayılar üzerine müşterek bahis oynayarak.

— Eliphas Levy ne derdi buna?

Sonunda Malecon'dan ayrılmıştık ve bulutların kentten uzaklaşıp denizle ufuk çizgisi arasında beyaz, gri ve yer yer pembe bir duvar oluşturduklarını gördüm. Cué saatte bin yapıyordu.

— Bildiğin gibi Küba yazını hiçbir zaman denize eğilmemiştir, hem de Sartre'ın adalılaşma olarak adlandıracağı şeye mahkûm olmamıza karşın.

— Hiç şaşmam buna. Maceo'nun atlı yontusunu ve Pontos'a nasıl kıçını döndüğünü görmedin mi? Duvara oturanlar da benim düşümde yaptığımı yapıyorlar, deniz manzarasına arkalarını dönüp asfalt, beton ve gelip geçen arabalardan oluşan kara manzarasına dalıp gidiyorlar.

— Garip olan şu ki Martí bile: "Dağların akışı denizden daha çok

hoşuma gider," demiş.

— Sen de bu sanatkârca yadsımayı düzelteceksin?

— Bilmem, ama bir gün denizi yazacağım.

— Bok. İşin gülünç yanı, daha yüzmeyi bile bilmiyorsun.

— Ne olmuş yani? Sana kalsa bu işi yapabilecek tek ozan Ester Williams.

— Gördün mü, en iyi arkadaşlarımdan bazılarının neden sayılar olduğunu anlamaya başlıyorsun.

Carreno binasının çevresinde, San Lazaro Kulesi'nin ardında ve zemin katında Mercedez Bens'in yol için ne gerekiyorsa sattığı (yedek parçalar & aksesuarlar A.Ş.), ki bunlar Cué'yi heyecanlandıracak şeylerdi, üst katında ise Mary Tornes'in zenginlere açık ünlü genelevinin yer aldığı son derece seçkin şato taklidinin önünde bulunan ırak/kara/ esintili eski kemerler boyunca bakındım. Mary Tornes'in genelevinde telefonla randevu alınır, müşteri olarak kimliğinizi kanıtlamanız gerekirdi ve aşk için ne gerekirse bulunurdu (yedek parçalar & aksesuarlar A.Ş.) ki bunlar içimi pek gıcıklamamakla birlikte beni heyecanlandıran şeylerdi; bir gün burada güzel ama tek kollu bir kızla tanışmıştım ve kız hemen hemen ölümsüz mesleği yüzünden dilsizdi. Güneşin aralarına yatıştırıcı gölgeler uzattığı revaklar boyunca bakınmayı sürdürdüm ve sonunda MiTio benzin istasyonuna yanaştığımızda ben intikamıma kavuştum, Cué de hak ettiği cezaya: Burada bir lotaryacı duruyordu, bir elinde üzerinde bilet numaraları yazılı alacalı bulacalı ilan sayfası, diğer eliyle biletleri uzatıp işitemediğimiz bir sesle kazanmak için neler gerektiğini sayıp döküyordu. Onu Cué'ye gösterdim:

— Bir felsefe için pek acı bir son, dedim.

IX

Uzay uzayın içinde midir? Arsenio Cué bunu kanıtlamak ister gibiydi ve Holmes'u alıntılayarak bana karşı çıkması da tıpkı Malecon'da ters yönde arabayı sürmesi ya da bir sarkaç gibi geldiğimiz yöne doğru gerisin geri salınmamız gibi bir kanıttı. Bütün dikkatini arabaya vermişti ve artık dramatik profili manzarayı bölmediği için pırıl pırıl göğe ve gerçek dışı adaları andıran alçak, uzak, aldatıcı somutluktaki bulutlara ve camla kıyı duvarının bir hayli ötesinde uzanan denize uzun uzun baktım. La Chorrera bir kez daha yanımızdan kayıp

gidiverdi, aralıksız film gösteren sinemalarda yerinizden kalkmanızı bildiren sinyal gibi. Cué tünele girmeyip çevresini dolandı, 23'üncü sokaktan yukarı çıktı ve oradaki trafik ışıklarında arabayı durdurdu, arabanın tentesini açmak için düğmeye bastı ve tente devingen bir gök gibi geri kaydı. Verdun Sineması'nı ve açılan çatısını anımsadım. Yeniden yola koyulduk, hava bizi sarıyor, bastırıyor, geriye itiyordu: Yeni elde ettiğimiz özgürlüğün tek sınırıydı. Rio Almendares, üstündeki köprüden bakıldığında kıyılarında sık ağaç kümeleriyle, tahta iskemleleriyle ve bulanık akıntıda yansıyan güneşle Conrad'dan çıkma bir ırmağı andırıyordu. Mendoza'dan aşağı indik, bir süre sonra sağa sapıp Avenida de Rio boyunca yolumuza devam ettik. Bir kez daha el yazısıyla yazılmış tabelayı gördük: *İyi düşün, hamile bir kadına tuğla atar mıydın?* Bunu W.C.! Fields'den başkası yapmaz, dedi Cué. Via Blanca'da YALNIZ GANCEDO'YA AÇIKTIR diyen ve yalnızca Gancedo Sokağı'na sapılabileceğini belirtmek isteyen levhayı andırıyordu ve Cué bunu gördüğünde sokağın yukarda adı geçen sanayicinin özel mülkü olduğunu söylemişti. Biltmore'da bir başka levhada YAVAŞLA, OĞULLARIMIZIN YAŞAMINI RİSKE SOKUYORSUN yazıyordu ve Cué bir gece riskin r'sini s yapıp s'sini silmek istemişti. Cantarranas karayolunda NEFİS ARAPLAR ve LEZİZ FASLILAR. ARABAYA SERVİS YAPILIR yazan, Havana'da "Faslılar ve Hıristiyanlar" denilen kara fasulye ve pilav reklamını geçtiğinde bunun tam André Gide'e göre bir çağrı olduğunu söylemişti. André Yi demişti de bu seçkin Çinli kulamparanın kim olduğunu sormuştum. İlan tabelalarından ve KUMA BİNENLER GİREMEZ -Guanabo'da Synge belki de- gibisinden gerçeküstü levhalardan söz etmeye başladık. Ya Alfredo T. Quilez'in, *Carteles* dergisinin basıldığı evin duvarındaki geleneksel NO CARTELES, yani afiş yapıştırılmaz ibaresinin yerine HİCİV YAPILMAZ ibaresinin konulmasını buyuruşundaki bilinçsiz mizah. Ya Linea Sokağı'nda bir villanın kapısındaki akıl ermez KÖPEKLERİNİZİ İÇERİ ATMAYINIZ yazısı. Çok saçma görünüyordu ama aslında pek bilinmeyen bir gerçek vardı ortada: Mirasyedi kadının biri malikânesini köpek koruma yurdu haline getirmişti ve sokak köpeklerinden kurtulmak isteyenler hayvanları bahçe kapısının üstünden içeri atıveriyorlardı: Ani ve umulmadık havadar bir sığınak. Ya bir züccaciyecinin dışında bulunan ve Pui'nin olmasa bile ana kraliçenin tüm yaşamını değiştirebilecek olan şu ilana ne demeli: ÇİN İŞLERİ ESKİ HALİNE GETİRİLİR. Ya Cué'nin El Recodo Barı'ndaki HOT DOGS* BULUNUR! levhasının üzerine *Cave Canem*** yazmak iste-

mesi. Ya da satılık arsalara konan sayısız ÖNERİLERİNİZİ BEKLİYORUZ levhalarının önüne UTANMAZCA. sözcüğünü eklemeyi önermesi... Meksika'da yapı gereçleri taşıyan kamyon sürücülerine yönelik şu son güzelim levha Budizmi örneğini bulan da Cué'ydi: Maddecilere mutlak yasaktır. Ne yapacağı her zaman önceden kestirilebilen ve her zaman şaşırtan ve kendini yenileyen Arsenio Cué. Deniz gibi.

Yedinci Cadde'ye çıkıp Beşinci Cadde'yi geçtik (Cué ona Gebeşinci Cadde diyordu) ve Birinci boyunca ilerlemeye başladık, derken bana bir San Lazaro Sokağı daha sundu ve denizi bir kez daha gördüm. California tarzı villaların, büyük köşklerin ve aile tipi villaların asma balkonlarının ve Hotel de Lux'un ve Blanquita Tiyatrosu'nun (çok ünlü senatör Vittorio Solaun y Zulueta dünyanın en büyük tiyatrosunu satın almak istemiş ve "Yeryüzünün en büyük tiyatrosu hangisidir?" diye sormuş. Radio City, yanıtını vermişler, Altı bin kişi alır. Oysa Blanquita yirmi kişi daha fazla alıyordu) ve özel ve halka açık plajların ve kıyışeridine dek çim bürümüş boş bir arsanın arasından bölük pörçük. Sokağın sonunda, tünelden caddeye ulaşmak için Üçüncü'nün sonuna dek inip Beşinci Cadde'ye doğru geri dönerken ve bu ağaçlık ve çimenlik sokaktan uçarcasına çıkarken, bu başdöndürücü bahçeler arasından saatte 60 mille ok gibi geçerken Arsenio'yu koşturtan şeyi anlayıverdim. Fokurdayan göğün altında.

Bizim buraların deyişiyle milleri yutmak değildi niyeti (Küba'da bu denli çok şeyin ağızdan girmesi garip, yalnızca uzaklıkları yutmakla kalmayız, bir kadını yemek onunla sevişmek demektir, bok yiyenle göt yiyen salakla eşanlamlıdır, avucunu yalamak aç kalmak demektir, sürünmek ve ateş yemek ahmaklıktır, birinin elinden yemek bir düşmana boyun eğmek demektir ve biri iyi ya da olağanüstü bir işi başarırsa, onu yiyip yuttu deriz, yani *se la comio!*) daha çok mil sözcüğünün üstünden geçer gibiydi ve bence niyeti benim her şeyi anımsama iddiacılığımla, Codac'ın tüm kadınların tek bir vajinası olmasını isterkenki (kullandığı sözcük vajina olmasa da) azımsığıyla, daha uzaktan davul sesi duyar duymaz kamışı sertleşen Eribo'yla ya da yaşayan bir dil olmayı dileyen merhum Bustrofedon'la birdi. Bizler totaliterdik: Başı ve sonu birleştirerek sözümona ölümsüzleşecekler. Ama Cué yanılıyordu (hepimiz yanılıyorduk, belki şimdiye dek ölümsüzlü-

* Sosisli sandviç, sözlük anlamı "azgın köpek". (ç.n.)
** Latince. Köpekten sakının ya da "Dikkat köpek". (ç.n.)

ğe ulaşmış olan Bustrofedon dışında hepimiz) çünkü zaman geri döndürülemediği gibi mekân da indirgenemez ve üstelik sonsuzdur. İşte bunun için ona,

— Nereye gidiyoruz, diye sorabiliyordum.

— Bilmem, dedi. Sen söyle, ben uyarım.

— Hiç fikrim yok.

— Mariano kumsalına ne dersin, dedi Cué.

Buna bayılmıştım. Bir an Mariel diyeceğini sanmıştım. Bu yakınlarda bir gün mavi ejderha, ak kaplan ya da kara kaplumbağa ile yumruk yumruğa kapışacağız. Cué de kendi Ultima Thule'sini bulacak. Dememiş miydim? 12'nci Sokak'ta sert bir frenle durduk, çünkü kırmızı ışık yanmıştı. Sıkı tutunmam gerekti.

— "Kartalı yaratan havadır": Goethe, dedi Cué. "Frenleri yaratan trafik ışıklarıdır": Ben. Kendim.

X

Başlarımızın üstünde bir çatı oluşturan ağaçların gölgesinde yolumuza devam ettik (adını bir türlü aklımda tutamadığım şu cadde tarafından ikiye bölünerek günahkâr bir aynalar dizisinde yinelenen tek bir boa ağacı gibi görünen bu kutsal yeşil devlerin, defnelerin ya da yalancı defnelerin, jakarandaların, çiçek kestanelerinin ve uzakta parkın kocaman incirlerinin gölgesinde) ve kıyıya yakın çamlara vardığımızda denizin kokusunu duydum, tuzlu ve açılmış bir deniz kabuğununki gibi keskin ve Codac gibi denizin bir diğer cinsiyet organı, bir diğer dölyolu olduğunu düşündüm. Las Playitas, adı kaçınılmaz biçimde Coney Island olan eğlence parkı ve Rumba Sarayı ve Panchin ve Taberna de Pedro (geceleri hem şarkı söyleyen hem çalan ve hem kendisiyle hem de herkesle dalgasını geçen siyah incisi Chori ile müzikli bir istiridye olan Taberna de Pedro) ve küçük barlar, kahveler ve Avenido del Puerto'da olduğu gibi burada da yolun sonuna ya da başına geldiğimizi gösteren kızarmış yiyecek tezgâhları yanımızdan kayıp geçtiler ve Biltmore Caddesi'nde Beşinci'nin hurma ağaçları yerlerini ulu palmiyelere bıraktılar, artık nereye gittiğimizi anlamıştım; Santa Fe patikasındaydık. Çok geçmeden (Cué gaza basmıştı) Villanueva'yı ve bir gece unutulmazlaşan (piliçleri evirip çevirerekten) (çevirme) piliç lokantasını ve golf sahalarını geride bırakmıştık ve dış limanı, demir atmış yatları ve onların ardında körfezi ve ufuk çizgisinin ötesinde

bir diğer Malecon duvarı oluşturan yoğun beyaz ve katı bulut barikatını görebiliyorduk.

— Barlovento'yu biliyor musun?

— Evet, sanırım oraya seninle gitmiştik. Hani şu konut alanı...

— Bar Lovento'dan söz ediyorum, dedi Cué.

Jaimanitas tutulan bir kıyı kasabasıdır ama Santa Fe yolundan birkaç basık, çirkin beton ev, bir ilkyardım hastanesi, bir iki köhne bar ve çevresi mangrov bataklıklarıyla sarılı, suları mavi, yeşil ya da kahverengi, olmayıp deniz görünmemekle birlikte yalnızca yarım blok ötede olduğundan esinti ırmağın yatağı boyunca bir bacadan çıkarcasına estiği için güneşte titreşen kirli bir gri olan ırmaktan başka bir şey görünmüyordu.

— Anımsayamadım, dediğimi anımsıyorum. Adı bu mu?

— Hayır. La Odissea.

— Herhalde sahibi de Homer adlı bir heriftir. Neden Aeneid Barı değil?

— Şaşacaksın ama barın adı Laodicea ve bu aynı zamanda sahibi Juan'ın da adı, Juan Laodicea.

— Şaşırtmaca şiirin beşiğidir.

— Harika bir yer. Ne demek istediğimi görürsün.

Sağa saptık, Scott Fitzgerald'ın sosyete dilberlerinin aşka, tufan öncesi canavarların avlarına eğildikleri gibi yolun üstüne eğilen ve gezginci yaşantımızı gözetleyen Marslılara benzeyen uçları kıvrık uzun beton sokak lambalarının arasında, asfaltı henüz simsiyah yeni bir yola. Yolun dibinde bir otel ya da henüz bitmemiş bir otel inşaatı, kare bir yapı vardı. Sola döndük ve mutlu mal sahiplerinin otomobillerini garajlara, yatlarını yat limanına koyup sonra da kendilerini kaçmak için gerekli tüm bu nesnelerce kuşatılıp hapsedilmiş hissettikleri zengin yatağı Venedik'in kanallarına benzeyen denizin yanı sıra yol almaya başladık. Buranın Cué'lerin cenneti olduğunu biliyordum. Tasarımı (ya da tasarımın uygulanışı) yanlış, belki de uyduruktu ama bu ülkedeki her şey gibi gerçek güzelliğini doğadan alıyordu. Turist rehberi haklıydı. Burası birden fazla nedenden ötürü inanılmaz bir yerdi. Yan kanallardan birinin üstünde bir ahşap köprüye kurulmuş olan ve güneşi külçe külçe, tel tel, damar damar yansıtarak bir altın kıyı oluşturan yapay gölete bakan bara ulaştık. Barın önünde küçük kovuklar ve deniz çamlarından oluşan minik bir labirent uzanıyordu. Gövdeleri dev sarmaşıklarla kaplı beş palmiye gördüm, altıncısının yaprakları kurumuştu ve komşularının arasında çıplak gibi duruyordu.

— Bu benim aminim, dedi Cué. Herhalde doruğum demek istiyor diye düşündüm.

— Geri git, dedim ona.

— Neden?

— Lütfen geri gider misin?

— Havana'ya mı dönmek istiyorsun?

— Hayır, yalnızca on beş metre geri gitmeni istiyorum. Dönme, geri geri git.

— Geri geri mi?

— Evet.

Öyle yaptı. Öyle hızlı gitti ki otuz kırk metre geri fırladık.

— Hop! Şimdi biraz ileri git. Yavaş. Olabildiğince yavaş.

Öyle yaptı ve tek gözümü yumdum. Kanalların, rıhtımların ve denizin yavaşça, sırayla geçtiklerini gördüm ve son olarak barın, bataklığın ve yeşilliklerin tek bir boyutta bütünleştiklerini gördüm ve renk çeşitliliğine ve her şeyi az önce gördüğüm biçimleriyle üç boyutlu anımsamama karşın ışık görünümün üstünde titreşiyordu ve kendimi sinemada sandım. Bir Raymond Chandler romanındaki Philip Marlowe gibi. Ya da 7 Eylül 1946'da Alkazar'da izlediğim *The Lady in the Lake** filminin birkaç unutulmaz sahnesindeki Robert Montgomery-Marlowe-Chandler gibi. Cué'ye söyledim. Ona anlatmam gerekiyordu.

— Ulu Tanrım, zırdelinin tekisin, dedi ve arabadan indi.

— Delisin deli (uzaklaşıyordu). Seni sinema çarpmış, işin doğrusu bu, dedi giderayak teşhisini koyarak. Ama hemen ardından seyirttim. Ses & Işık. Bir hanımeli çardağının altında yürüyorduk ve çimle değil de deniz yosunlarıyla kaplı bir çimenliğin yanından geçtik. Bara girdik. Karanlık bir odaydı ve dibinde sonradan balık havuzu olduğunu anladığım koyu renk çalkantılı bir su birikintisi ilişti gözüme. Arka tarafta içinden çıkıp geldiğimiz göz kamaştırıcı aydınlığa açılan birtakım kapılar vardı. Arkamızda biri, bir kadın sesi "Kulağı olan duyar" dedi ve görünmez bir kadın ve erkek kalabalığı, bedenden yoksun sesler, gülüştüler. Cué barmeni ya da barın sahibini selamladı, adam da sanki yıllardır görüşmemişler ya da az önce evinin kapısında ayrılmışlar gibi seveçen bir şaşkınlıkla selamını karşıladı. Cué adamın kimin nesi olduğunu bana açıkladı, ama ben içinde bir vatozun sonsuz daireler çizerek yüzdüğü havuza dalmış olduğumdan dinlemedim. Bizim *obispo*, piskopos, sizin ise -evet siz!- şeytanbalığı dediğiniz balıktı.

---

* Türkiye'de "Kanlı Göl" adıyla oynadı. (ç.n.)

Cué burada bunlardan hep bir tane bulundurduklarını ve hep öldüğünü ve bu yüzden hep bir başkasıyla değiştirdiklerini, onları bir türlü birbirinden ayırt edemediğini, bunun ya bir önceki model ya da onun yerini alan olduğunu söyledi.

İçiyorduk. Cué şekersiz bol limonlu bir daiquiri ısmarladı. Aktör rejimi, dedim. Hayır, dedi, yalnızca senin de yapman gerekeni yapıyorum: Gran Maestro'yu izliyorum. Ben bir *mojito* ısmarlamış, içkime bakarak, buzlarını şıngırdatarak, Küba'nın bir eğretilemesi olan bu Küba nane likörünü avuçlarımın arasında tutarak oyalanıyordum. Su, yeşillik, şeker (esmer), rom ve yapay soğuk. Karıştır ve süz, bardak buzlanana dek karıştır, bardağın ağzını şekere batır (beyaz). Yedi (milyon) kişiliktir. Cué'ye söylesem miydim? Sonra mizah yeteneğinin dizginlerini boşaltırdı. Hughes bağlı bir adamın özgür bir adamdan çok daha ürkütücü olduğunu söyler, her an bağlarından kurtulabileceği için olsa gerek. Ben de Cué'nin mizah yeteneğinden aynı ölçüde ürküyordum. Ama bana Korkusuz Yumurcak derler: Ona söyledim. Garsonu ya da dostunu çağırıp birer içki daha ısmarladıktan sonra (ancak ilkin bardaklar boşaldığında onları almamasını tembihleyerek) Cué bağlarını çözdü, yok: Yaşamla, insanla ve sonsuzlukla hokkabazlık numaraları yapmak için dizginlerinden boşandı: Zincirlerini kırmış Prome Cuéteus. Cué'nin konuşmasının apaçık saçmalıklarıyla okuru bezdirmeyeceğim, bunun yerine bütün eserlerini sunacağım. Daha doğrusu *pandektini**. Bir değerleri var mı bilemem. En azından Cué'nin en nefret ettiği şeyi öldürmeye yarayacaklar: Zamanı.

* Bir konunun bütününü kapsayan bilimsel inceleme. Eski Roma'da yasalar dergisi. (ç.n.)

XI

KÜBALI BİR FİKİRKEŞİN İTİRAFLARI

Afyon üzerine:[1]

Altı Parmak Keşişi'nden alıntı (Par-mank Ke-şing: Fu-kyu-tuh hanedanı):

"Afyon Çinlilerin dinidir."

Marx'tan (bana Marx Hegel'i okumuş mudur, diye sordu. Groucho. Groucho Marx. Groucho Hegel değil):

"Çalışmak halkın uyuşturucusudur."

Berkeley'den (şu sendika tanımaz İngiliz):

"Filmler izleyicilerin uyuşturucularıdır."

Sadık bendeniz Silvestre'dan (Sin-e-ming hanedanı):

"Afyon körlerin sinemasıdır."

Sartre'dan dört yüzyıl önce, Christopher Marlowe:

Faustus (böyle söyledi, sonra ciddi ciddi):

FAUSTUS: Siz lanetliler neredesiniz?

MEFİSTO: Cehennemde.

FAUSTUS: Öyleyse nasıl oluyor da sen cehennemin dışındasın?

MEFİSTO: Niyeymiş, cehennem burası!

Faustae ölür:*

Doktor Jekyll ve Mister Hyde'ın Garip Öyküsü'nün pek çok yorumu vardır: Bir bölümü akıllıca (Borges), bir bölümü popüler (Victor Fleming), bir bölümü de tedirgin edicidir (Jean Renoir). Dikkat et, sana kitaplardan, sinemadan ve televizyondan söz ediyorum. Diğer bir deyişle günümüz kültüründen. Gözümden kaçan bir sürü yorum daha olmalı, ama hiçbirinin -ister büyüsel, ister ruhçözümsel, ister usçu olsun- temeldeki gizemi açıklamayı başardığına inanmıyorum. (Duraksama. Arsenius Wolfgang Cuéthe elinde ikinci bardağı, sözlerine dramatik vurgu vermektedir) Stevenson'un kısa romanı, Silvestre, herkes şunu iyice anlasın ki, Faust mitosunun bir başka versiyonudur.

---

1. Arsenio de Quency* leş gibi fikir kokuyordu. Kulaklarından çıkıyordu koku. (Bölüm başlıkları yorumcuya aittir). (* Thomas de Quincy'ye ve ünlü "Bir İngiliz Afyonkeş'in itiraflarına gönderme.). (ç.n.)

* Latince, Faustus'un çoğul hali. (ç.n.)

Sanat ve izleyicileri:

Ne ayküre ne güneş küresi,
Ne kuru toprak ne yeryüzünü kaplayan sular,
Ne hava ne de sınırsız uzayda esen rüzgârlar
Sonsuza dek var olacaklar:
Yalnız sen sanat! Yalnızca sen!

RAG MAJH KI VAR
Sihlerin Kutsal Yazıları

Cuévafis:

"Peki biz ne yapacağız şimdi barbarlar olmadan?*
Bir çeşit çözümdü onlar sorunlarımıza."

Erkekadam:

"Kaput erkeklerce kullanılan mekanik bir barikattır."

ELIZABETH PARKER, M.D.
Kadınların Yedi Çağı

Gerilla Önderi Caoba'nın yazarı hanım ne derdi?

Hep geceleri geç vakit kulaklarımda çınlayan bir soru, İtalyansı bir sesin sorduğu: Vitorio Campolo diye biri sahiden yaşadı mı ki?

Banyolarında İngilizler:

Eureka banyo küveti (Shanks & Ort., A.Ş., Barnhead, İskoçya: El Caney Plajı'ndaki Siracusa Oteli'ne bakınız) Arşimed'in yaratıcı çabalarını büyük ölçüde kolaylaştırırdı. Yoksa bu İngiliz tesisatçılarının tıkaç kabul etmez mizahlarının bir örneği mi? (Yani: Köpekbalığı adı takılmış bir tuvalet, Niagara marka bir musluk, Taşgibi adlı bir işeme yeri, kakaire, idrarire.)

Hiçlik sonsuzluğun diğer adıdır:

Bir şeyden çok hiçbir şey vardır. Hiçlik hep buradadır, örtük biçimlenmemişlik durumunda. Varlık kendini açıkça belli etmek zorundadır. Hiçbir şeyden bir şey doğar, kendini belli etmek için çabalar ve sonra yeniden yok olup hiçbir şeye dönüşür.

Biz hiçlikte yaşamayız, ama bir bakıma hiçlik bizim içimizde yaşar.

---

* Cevat Çapan çevirisi. (ç.n.)

Hiçlik varlığın karşıtı değildir. Varlık farklı bir biçimde dışavurulan hiçliktir.

Cennetlik müzler ya da Cué'nin düğüm düğüm düğümünü ne kesti:

Fatihler denizayımızı (Sirenia takımı, manatus cinsi: Elleri olan denizkızı) denizkızı sandılar: Memeleri, insansı yüzü ve çiftleşme yöntemi (çifte kıçlı bir hayvan), bunların tümü benzetmeyi destekledi. Ancak asıl Küba'ya özgü öteki simgeler bitki takımına girdiklerinden gözlerinden kaçtı.

Dişi gövdesi ve yapraklarının yeşil lüleleriyle palmiye ağacı bizim Medusamızdır.

Puro (Havana, panatela, breva, corona, sigar) anka kuşunun büründüğü kılıklardan biridir: Söndüğünü, öldüğünü sandığınız bir anda yaşam ateşi küllerinden çıkıverir.

Muz ağacı (cennet bahçesinin esin perisi) tropikal Hydra'dır: Meyve salkımı kesildi mi yerine hemen yenisi çıkar ve bitki yeni bir hayat kazanır.

Çay kantatı, Kahve konçertosu, Maté ilahisi:*

Kahve bir cinsel uyarıcıdır. Çay entelektüeldir. Maté 1955'lerde New York'ta akşamdan kalma bir gündoğumunun acı ilkel tortusudur. (Kendi adıma ve senin adına konuşuyorum Silvestre. Bilim adamlarının ne dediği umurumda değil. Bu nedenle verdiğim örnek hem kişisel hem de nesnel olarak değerlendirilmeli).

Gündoğumunda ya da hemen önce 12'nciyle 23'üncü sokakların köşesinde yudumlanan kahve, yüzümde Malecon'un duyularımı iğneleyen sabah rüzgârı ve hız (hızın en esritici yanı fiziksel devinimi fizikötesel deneyime dönüştürmesidir: Hız zamanı mekâna dönüştürür. Ben, Silvestre, ona filmlerin zamanı uzaya dönüştürdüklerini söyledim ve Cué, Bu fizik biliminin anlayamadığı bir başka deneyimdir, diye yanıtladı beni.), hız ve ben, kendim bu gündoğumu rüzgârıyla, yorgunlukla ve bedenimin varlığının bilincine vardıran boş bir mideyle önden ve profilden tokatlanarak, sabun köpüğü ağlatıları kalıp kalıp kesmekle, zihinde kesmekle geçen bir gece faslından sonra uykusuzluğun o güzelim zihin açıklığıyla, işte bundan sonra içilen bir fincan kahve -üç centavos tutan sıradan bir kahve- El Flaco, o uzun ince gölge Çaykovski'siyle, Prokofyev'iyle, Stravinski'siyle (haydi bırakalım

* Paraguay çayı. (ç.n.)

megalomanisi Webern'e ve Schönberg'e ve de -ama, aman Tanrım, sonra onu linç ederler!- Edgar Varèse'ye dek uzansın) kendisinin bile dilinin dönmediği bir sürü adı, 23'üncü ve 12'nci sokakların köşesinde bütün bunları (dikkatinizi çekerim, 23 ve 12, 35 eder ve 3 ve 5, 8 eder, bu arada 2 ve 3'ün toplamıyla 1 ve 2'nin toplamları sırasıyla 5 ve 3 eder, bunların da toplamı 8 eder. Bu sokak köşesi sonsuza dek ölülerin dolaşımına mahkûm olmuştur: Bildiğiniz gibi hece (charada) bilmecesinde 8 ölüm demektir: Bu da mezarlık 12 ve 23'ün köşesinden koskoca bir blok uzakta, 12'nciyle Zapata'nın üzerinde olmasına karşın 23'üncüyle 12'ncinin neden Havana'da mezarlığın eşanlamlısı sayıldığını açıklar) tüm plaklarını çizen köhnemiş bir pikapta çalarak sabahın köründe işe giden işçileri, gece kuşlarını, yorgun gece bekçilerini, çiğ ve spermle sırılsıklam gece orospularını, tümünü, Colon Mezarlığı'nın kapılarındaki gece hayvanat bahçesinin tüm yaratıklarını dehşete düşürdükten sonra gece nöbetinden ayrıldığında içilen koyu sütsüz bir kahve, bu yarım fincan dolusu su ve koku ve karalık (benim içimde) aktrislerin Eribosu'nun, onların, N midir M midir, yoksa M midir N midir, adı her ne haltsa onun peşine düşmek ve onu sahnede yıldızlaşma düşlerinden uyandırmak ve onun ağır uykusuna ve benim keskin kenarlı uyanıklığıma ve bu sonsuz yaz sabahının debdebeli sıcağına karşın onunla sevişmek, onunla sevişmek ve sevişmek için dayanılmaz bir gereksinime dönüşür.

Çay hep çalışmamı, düşünmemi, iş görmek (yani kafamda) istememi sağlar.

Bunun bilimsel bir açıklaması olmalı, beynin bölümleriyle, kan dolaşımıyla ya da frenolojistlerin kafatası korteksi altında ödem dedikleri şeyle ve aynı zamanda güneş sinirağının etkileşim yoluyla gıdıklanmasıyla ilgili bir şey. Ama bunu kabul etmek istemiyorum, bu varsayımı öğrenmek istemiyorum. Sakın söyleme Silvestre. Lütfen, hayır. *Ay! Que no quiero saberla!**

Kraliçe Victoria Ocampo'yu kutlamaya hazır olmama karşın Macedonio Fernandez'e, Borges'e ve belki bir de Bioy Casares'e katılıyorum: Maté üzerine bir kültür geliştirilemez. Ne yaparsanız yapın yine melez olacaktır: Biorges, Borgasares, Defeata Ocampo. Bir Matedonio.

Yolun açık olsun:

Bir jetin içinde Palestrina dinleme düşüncesi seni güldürdü. Evet,

* Isp. Bilmesem de olur. (ç.n.)

Peder Vitoria yardımcı pilotum filan feşmekân. Hızın yazını nasıl etkileyebileceğini hiç düşündün mü? İki nokta sekizlik dikkatini yalnızca bu olay üzerinde topla: Londra-Paris arasında uçan bir uçak, jet Londra'dan Paris'e vardığında kalkış saatinden beş dakika daha önce yere iner. İnsanoğlu saatte beş ya da altı bin kilometre hızla yolculuk etmeye başladığında hareket hızının düşünme hızını aştığını görürse ne olacak? Böyle bir insan Pascal'ın olduğunu varsaydığı düşünen sazla bir midir? (Düşünen saz olan Pascal değil, bir insan.) Yine de sen hâlâ arabayı fazla hızlı sürdüğümü sanıyorsun.

Neden yazar değilim:

Sık sık neden yazmadığımı soruyorsun bana. Sana şöyle bir yanıt verebilirim: Bende tarih duygusu yok. Ertesi günü düşünmek bütün günümü alıyor. Asla Stendhal gibi, insanlar 2058 yılında (15 ya da 33 toplamını verir, çünkü her ikisi de 6 toplamını verir, yani aynadaki yansıması bir tek sayı -9- olan bir çift sayı) kitaplarımı okuyacaklar diyemezdim. *Domani è troppo tardi.*

Ayrıca ne Marcel Proust'a (açık açık puştla uyaklı söyledi bu adı) ne James Joyce'a (bu adı da Şeymuz Çoys olarak söyledi) ne de Kafka'ya (genellikle terbiyeli sesi bu kez kaka der gibiydi) en ufak bir saygım var. Bunlar 20. yy.'da yazacaksan tapman gereken kutsal üçleme ve yirmi birinci yüzyılda yazamayacağıma göre...

Bay City beni Combray'den daha çok duygulandırıyorsa bu benim suçum mu? Evet, sanırım öyle. Ya seni? Buna Chandler Sendromu demeli.

Laura Cton'dan söz edersek?

Çiçekler ahlakını bozar. Ama ahlak bozukluğu kızlığını bozar.

Yaşam tarzı:

Eğreti ile düzensiz arasında, anarşik bir durumda yaşıyorum. Bu karmaşa olmalı ne olursa olsun başka bir eğretilemesi yaşamın.

Benim vantriloğum kim acaba?

Yukarda biri bana Cueyo veriyor.

Zaman katili:

---

* Itl. Yarın çok geçtir. (ç.n.)

Malfi Düşesi cellatlarını bağışladı, çünkü verdikleri zarar nezleninkinden öte değildi. Öyleyse neden Hitler'den böylesine nefret ediliyor? Öldürdüğü insanların çoğu nasılsa şimdiye dek ölmüş olacaklardı. B.M.'de ve başka her yerde zamanı soykırımcı ilan eden bir kampanya açılmalı.

(EICHMANN, Hitler'e gaz fırınlarını vs göstererek: Evet Meine Führer, bu zon çösümü zis nazıl buldunus?

FÜHRER: Havagazı, Adolf!)

Eğretilemeli ya da yaşamsal kargaşa örneği:

Bir Helios ve Caballus öyküsü: Giovanni Bianchi takma adıyla beste yapan "Cancion Triste"in bestecisi Juan Blanco, diğer adıyla Jan de Witte'yle sonu belirsiz bir savaşa tutuşmuştum. Akşamın sekizinde evinden çıkıp Paseo ve Zapata'nın köşesine gideriz. Juan çukulatalı sütlü frapé ısmarlar, ben bir domates suyu. O, hint ayvalı dondurma, Arsenio Cué: Kremalı çilek. JB: Ananas suyu ve sonra bir V-8 -ben, bir hamburger. Juan köfte ekmek yer: Ufukta katı besinler çağının göründüğünü bilmektedir. Ben sütlaç ısmarlarım: Yaşamanın da bir zamanı vardır ölmenin de, ilk yemeğin de bir zamanı vardır, üstlüğün de. Juan Blanco bir ekmek tatlısını gövdeye indirir, ben bir çizburger didiklerim. Job bir *masarreal* ısmarlar, *moi*, bir guavalı tart. (Siktir, listenin de iştahın da sonunu getirdik!) İvan Sibirya denli soğutulmuş, sefayla yudumlanan yarım litre süt ısmarlar. Onu izlerken "Kaçılın!" sinyalleri vererek, solgun ve yemyeşil, bir koşu memişaneye atarım kendimi. Savaşı yitirdiğim apaçıktır. Krallığım ineğe feda! Döndüğümde Juan, Sean, Johannes, John, Joao tüm bu herifçioğulları karbonat içmektedirler. Ama süt şişesi boştur, *hélas! et j'ai bu tous les litres!** Şişeyi platin ve iridyumla kaplayıp modern tıkınma müzesine koyacaklar. Ave Ioannis Vomituri Te Salutant. SPQIB.

Yeniden dairesine döneriz. Bu gece konservatuar öğrencileriyle dolu. Geçen gün aynı yerde bir müzik perisinin Beethoven'ı kastederek söylediği gibi "zincirlere vurulmuş canavar"ın Dokuzuncu Senfonisi'ni üçüncü kez, -güzel tanrım!- dinlemeye gelmişler. Dert etme Sil Vitray, çünkü bir diğer dişi-öğrenci LVB'yi Bonn'un kör adamı olarak tanımlamakta diretti. Bonn için çok erken, kızlar içinse çok geç olduğundan -bendenizin zührevî ellerimi ovuşturmalarım arasında- beni

---

* Fr. Heyhat! Ve litrelerce içtim. (ç.n.)

balkona sürükleyen bir müziksever kız çıktı (bunlar bir tür iç kasılma süreciyle çalışıyorlar). Ama bütün yaptığımız görecelik kuramını bir kez daha doğrulamak oldu. Kız bir ışığa işaret etti ve "Venüs", dedi, "Sabah yıldızı". Beni üzen sabah yerine gece olması ya da erotik bir fiyaskoya karışmış olmam değil, baktığımda ne Venüs'ü ne de Mars'ı görmeyip yalnızca birinin balkonunu aydınlatan parlak, sarı, sıradan bir ampulü görmemdi. Kösnü kulem paldır küldür yıkılıvermişti, ama Brecht gibi ben de gerçeğin herkese söylenmemesi gerektiğine inandığımdan sesimi çıkartmadım.

O tıkınma savaşı gecesinde geceyarısı, Musalar sustuktan sonra hep birlikte bir şeyler atıştırmak için yine dışarı çıktık. Kızlar Ludwig Van'ın acılar içinde kıvranan ruhuyla RCA Victor'un yüksek ücretli teknisyenlerinin elbirliğiyle sağladıkları ruhsal gıdanın üstüne ağır yemekler yemememiz gerektiğinde melomanyakça direttiler. Kanmış gibi görünüp geyirtilerimizi örtbas etmek için ezgiler mırıldandık.

*Ah Oscar Wilde'ın vahşi beldesi:**

"Yabansı çiçeklerle ve ince ıtırlarla dolu bir ülke var... Her şeyin kusursuz ve ağılı olduğu bir ülke."

*Gece tugayının saldırısı:***

Kendi 666 saldırısı olan sayılarına döndü. Arsenio Cué kendine âşık olduğu denli âşıktı sayılara. Ya da tam tersi.

3 büyük sayıydı, neredeyse baş sayı, çünkü yalnız kendilerine ve birliğe (Cué birlik dedi) bölünebilen asal sayıların ilkiydi.

5 ve 2 sayılarının böylesine ayrı olup yine de böylesine benzeşmesi şaşırtmıyor mu seni? (Ona karşı çıkmadım, o da neden şaşırmam gerektiğini açıklamadı.)

8 sayısı gizemin anahtarlarındandır. İki sıfırdan oluşur ve bir küp içeren ilk sayıdır. Büyük basamak, yani 2 onun küp köküdür ve 8 aynı zamanda 2 kere 4'tür, geometrik ya da Pisagorsal kusursuz sayı. Dikine yazıldığında bunların tümü ve daha çoğudur ve Küba hece bilmecelerinde ölüm anlamına gelir, Çin hece bilmecelerinde ise 64 ulu ölü, *muerto grande* demektir. Herhalde bilirsin, 8x8=64. (Kıçımın başını sallayarak bildiğimi söyledim.) Antik çağda Poseidon'a adanan sayıydı, hani şu Neptün dediğimiz, Küba'da sokaklara, yontulara ve fenerlere adını verdiğimiz ve senin de pek bayıldığın şu tanrıya. Anımsarsan,

* Wild İngilizce vahşi demektir. (ç.n.)

** Lord Tennyson'un ünlü "Hafif Tugayın Saldırısı" şiirine bir gönderme. (ç.n.)

Neptün Sokağı *Merkez* Parkı'nda başlar.

8 yorulup uzandığında gerinen, sonu olmayan, sınırsız olan sayıdır. (Ya da sonsuzluğun simgesi, sınırsızlık üzerine bildiğimiz tek sınırlı şey, dedim. Beni duymadı.) Mekân bir Prokrustes yatağıdır.

Beş (özür dilerim oğlum Cué, 5) Çin sayı mitolojisinin tılsımlı sayısıdır: Beş duyuyu, bedenin beş organını vs bulanlar onlardır.

9 "garip" davranan bir başka sayıdır. Birlik, her şeyin temeli, anamız olan 1 dışında, ilk gerçek tek sayı olan 3'ün karesidir. (Ya sıfır? diye sordum.) O bir Arap icadı, dedi. Sayı değil. (Ama bizim sonsuzumuz o, dedim. Ondan başlayıp ona varıyoruz. Gülümsedi. Ayrıca parmaklarıyla sıfır işareti yaptı, her şeyin yolunda olduğunu -ya da bir şey olmadığını- gösteren o pek yaygın *mudra* işaretini) 9 kendisiyle toplandığında 18 eder, kendisiyle çarpıldığında ise 81. Tersinden, sağdan okunduğunda aynada aynı sayı. Gördüğün gibi rakamlarını toplayınca yine 9 elde edersin.

Asal sayıların tek ve çift sayılarla karşılaştırıldıklarında tuhaflaştıklarını biliyor muydun? (Hayır, bilmiyordum) Evet, dizileri süreksiz ve gelişigüzeldir ve daha tamamlanmamıştır. Hiçbir zaman da tamamlanmayacaktır. Ancak büyük matematikçilerle büyük büyücüler bulur onları ya da bulabilir.

(Bu çevrede Arsenio Cué'nin yeri neydi acaba?)

Sana gerçekten kusursuz olan tek sayıyı göstereceğim (Durup bana baktı). Hemen tüm yazı makinelerinde, özellikle de seninkinde, sayı işaretinin "Gerçek sayı budur" dercesine 3'ün üstünde bulunması sana garip gelmiyor mu? Bak, işte büyük kare.

(Son derece fiyakalı bir biçimde bir kâğıt peçete aldı ve kalemimi cebimden çekip çıkarttı. Sayıları yazmaya başladı.)

4 9 2

(Bir an duraksadı. Onları toplayacak sandım.)

4 9 2
3 5 7

(Sayıları yazmayı bırakıp bana baktı. "Tümü asal sayılar" dedi.)

4 9 2
3 5 7
8

(Umarım bu sonuncusu senin kadar sarhoş değildir. Yoksa kendimizi sonsuzluğun pençesinde bulmamız işten değil.)

4 9 2

3 5 7
8 1

("Al sana istikrar" dedi, "elbet bana da".)

4 9 2
3 5 7
8 1 6

(Utkulu bir edayla kâğıt parçasına baktı, sanki bu sayı karesini kendi yaratmış ya da yaratmak üzereymiş gibi.)

Buyur bakalım. Sihirli kare. Bir çember değerindedir. Neden diye sormamı beklercesine bana baktı. (Neden?) Çünkü nasıl toplarsan topla hep 15 elde edersin. Boyuna, enine, çaprazlama, hep 15 eder. Ayrıca 1 ve 5'in toplamı 6 eder, bu da dizinin son sayısıdır. 5'ten 1'i çıkartırsan 4 kalır ve bu karenin ilk sayısıdır.

Gördüğün gibi burada O yok. Tarihsel açıdan bu, karenin Araplardan önce var olduğunu gösterir, çünkü daha önceleri sayıların yerini tutan harflerle doldurulmuştur. Bence bu yaşam karesidir.

(Ona bir ahir-zaman Öklidcisi olduğunu söylemek istedim, ama yanıtında bir erken dönem Pisagorcusunu gördüm.)

Senin hiçliğinin, O'ın yadsınmasıdır bu.

Rastlantısal yazın:

(Bu noktada onu eleştirmeye başladım -a pluribus unum:* Ben hep böyleyimdir: Karşımdaki her şeye, aynadaki kendi görüntüme bile tepki gösteririm- ve sayıların kendisini böyle büyülemelerine izin verdiği için onu kınadım. Bir alıntıyla yanıtladı beni:)

Belirsizlere güvenirim yalnız,
Apaçık olan her şey kuşkuludur gözümde
Yalnızca kesin doğru güvenilmezdir bence
Ancak rastlantı güven verir bana
Ve kazandığımda, işte o zaman yenilenimdir.

FRANÇOIS VILLON
Ballade du Concours de Blois

(Bu yazın, dedim sanırım.)

Hayır, yazın şu olası başyapıttır: *Kırmızı ve Siyah*'ı yaprak yaprak, satır satır, tümce tümce, sözcük sözcük, harf harf yeniden yazmak gerekirdi. Dahası büyük bir özenle özgün nokta ve virgüllere ilişmeden,

* Lat. Pek çoklarından birini. (ç.n.)

onların üstüne, aynı yerlere yeni nokta ve virgüller koymalıydı. İ'lerin noktalarını (ve j'lerin, ö'lerin, ü'lerin dedim) i'lerin üstüne, özgün noktaları yerinden oynatmadan koymak gerekiyordu. Bunu yapan ve temelden farklı, hem aynı hem de ayrı bir kitap yazmayı başaran kişi başyapıtı elde etmiş olurdu. Böyle bir kitaba (burada Borgesçi bir edayla duraksadı) Stendhal imzasını atan kişi (Pierre Menard, diye sözünü kestim. Arsenio karşı çıkmadı, ama: Sen öyle san, dedi) saltık başyapıtı elde etmiş olurdu.

(Bu görünmez mürekkeple kaleme alınmış bir taslak.)

Hayır, ne taslak ne de tasarı. Bence tek olası edebiyat rastlantısal edebiyattır. (Rasgele müzik gibi mi, diye sordum.) Hayır, partitürü olmazdı, yalnızca bir sözlük gerekirdi. (Bustrofedon'u düşünmüş olmalıyım, çünkü kendini hemen düzeltti:) Daha doğrusu hiçbir sıraya bağlı olmayan, dostun Zenon'un İbni Sina ile elele vermediği -bu fazla kolay olurdu çünkü onlar iki karşıt- her ikisinin kendilerini lahana çorbası, tüfek ya da ayla yan yana bulacakları bir söz dizisi. Kitapla birlikte okura kitabın adını çıkartabileceği bir çevrik sözcük ve bir çift zar verilirdi. Bu üç öğeyle herkes kendi kitabını yapabilirdi. Bir 1 ve bir 3 atlı mı birinci ve üçüncü sözcüklere, 4 numaralı sözcüğe, dahası on üçüncüye ya da hepsine birden bakar ve bu sözcükler rastlantı öğesini ortadan kaldırmak ya da arttırmak için gelişigüzel bir sıralamayla okunabilirlerdi. Sözcük dizgisinin düzenlenişi de gelişigüzel olurdu ve hem bu, hem de okurun yeniden düzenlemesi zar atarak belirlenirdi. Belki de bu yöntemle gerçek şiirler elde edilir ve ozan yeniden bir yaratıcı, bir aşık konumuna kavuşurdu. Bundan böyle rastlantısal olan yalnızca bir kestirim ya da eğretileme olmakla kalmazdı. *Alea jacta est* zar atıldı demektir, umarım biliyorsundur.)

(Biliyor musun, Bay B'nin seninkinden pek farklı olmayan bir fikri var.)

Öyle mi? Neymiş? Biliyor muyum?

(Sözlerim onu tedirgin mi etmişti, yoksa yalnızca merakını mı uyandırmıştı? Bunu düşündüm ama şunu söyledim: Üç, iki, dahası bir sözcükle kitap yazmanın olanaklı olduğunu düşünüyor, daha doğrusu düşünüyordu! Bir keresinde bana tam tamına tek bir sözcükle bütün bir sayfa yazdığını söylemişti ve ısrarla vurgulamıştı: Evli değil, bekâr bir tek sözcük diye.

Chano Pozo yaklaşık 1946'da yazdığı *Guaracha*'sı "Blen blen blen"le ondan önce davranmış. Anımsadın mı? Şundan başka sözü yoktu:

Blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen tlen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen
blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen blen

Mary MacArty buna ne derdi?

Susana Domingo ne buyururdu?

Ya Virginia Beowulf, Nirvana Cacanova da diyebileceğin o kadın?

"Sen ve ben toprakta, dumanda, tozda, gölgelerde, hiçlikte bir arada."

Fil nasıl öldürülür: Yerli yöntemi:

Afrika'da fil gibi iri yapılı bir hayvanın yüzerek geçmek zorunda kalacağı derinlikte pek az ırmak bulunur ve göçebe sürülerin akıntıyı yararak yürüdüklerini görmek oldukça sık rastlanan bir şeydir. Çoğunlukla su diz düzeyini aşmaz (yani filin dizlerinin) ancak bazen hayvanı tümüyle örter. O zaman ırmağın yatağı boyunca, suyun üstünde yalnızca hortumları kalarak, soluk alan periskoplar gibi yürürler.

Fil böyle bir ırmağı geçerken siyah avcılar onun bu durumundan kolayca yararlanırlar. Bir mızrağa ağırlık bağlayıp onu kanolarından etten şnorkele fırlatırlar. Ağırlık hortumun batmasına ve Dö Olifant'ın boğulmasına neden olur.

Sekiz saat sonra (kol saatiyle değil, Afrika zaman birimiyle) filin leşinin içinde biriken gazlar onun su yüzeyine çıkmasını sağlar. Oracıkta mızrak yemiş bir balina gibi kalakalır ve böylece yerliler kolayca avlarını yakalarlar.

(Kuşkusuz bu bir alıntıydı. Bu fizikötesel Charlie McCarthy'yi hangi cehennemin dibinden bulup çıkarmıştı acaba?)

Popüler güldürü:

Bir zamanlar biri fizikötesi sözcüğünün popüler olma nedenini istenilen her anlama çekilebilmesine bağlamıştı.

Pascalçe:

& İnsanlar soyut erdemleri kendi erdemleri sanırlar. Ahlaki safsata.

& Biri, güçlülere hiç saygım yok, dediğinde gerçekte güçlülere saygı duyulmamalıdır demek ister. Hepimiz güçlü olana saygı gösterir ve zayıflardan saygı bekleriz. (Bu sonuncusu, tersine yalan bildirimlere karşın: Yağcılıktan nefret ederim, gibi.) Hegel'in gerçekten dikkate değer tek buluşu köleyle efendisi arasındaki o çok eski ilişkidir. (Bunun üzerine bendeniz Silvestre'dan *ad hoc* bir burun kıvırma.) Bu öylesine derin anlamlar taşıyan bir buluştur ki, aynı kişinin bir keresinde "Bildiklerimiz bilmediklerimizden daha fazladır" dediğini bile unuttururr.

Fransızlar aslında bir kusurdan başka bir şey olmayan aklı başında-

lığı erdem sayarlar: Gerçekte karmakarışık olan yaşama ülküsel bir bakış. En azından benim yaşamım (ki az çok iyi bildiğim tek yaşamdır) karmakarışık.

Yaşamı düzenli ve mantıklı gören insanlar vardır, geri kalanımız onun anlamsız ve karmakarışık olduğunu bilir. Sanat (din, bilim ya da felsefe gibi) karmaşanın kasvetine düzenin ışığını tutmak için girişilen bir diğer çabadır. Sözcüklerle -parolalarla- bir yere varabildiğin (ya da varabileceğini sandığın) için ne mutlu sana Silvestre.

& Sanatın yaşamı yansılamaya çalışması ne acı. Yaşam sanatı yansıladığında ne uyduruk&mutluluk.

Tek ölümsüz ölümsüzlüktür:

& Ölüm çıkış noktasına geri dönmektir, çemberin tamamlanması, bütünsel bir geleceğe giden yoldur. Başka bir deyişle geçmişe, yani geçmişe de. Başka bir deyişle ölümsüzlüğe. Dilersen T.S. Eliot'tan (Ya da onun söyleyişiyle Tes Elihuu) şimdiki zaman, geçmiş zaman gibi bir şeyler ekleyebilirsin ya da Gertrude Stein'dan şu pek bayıldığın alıntıyı. (Size bunun kulağa Get tru Stem gibi geldiğini söylemiş miydim?)

& Yaşam ölümün başka araçlarla sürdürülmesidir. (Ya da reversa, vie se, dedim)

& Yaşam sabırsızca öbür yarısını bekleyen bir ayraçtan başka birşey değildir. Büyük Varış'ı (Ya da senin deyişinle İkinci Geliş, Silver B. Yeats) ancak araya başka ayraçlar açarak erteleyebiliriz: Yaratıcı çalışmalarla, sporla, araştırmayla ya da o büyük ayraç seksle. (Senin ikinci gelişin burada gelmeli, dedim. Güldü.) Yaşamın yazım kuralı bu: Silvestre Isla (1929 -). İkinci perde önce bir sıfır, bir boşluk, sonra hiçliktir.

& Ölüm büyük düzeçtir: Tanrının buldozeri. (Ya da sanrının buldoğu. Ya Bul'un Tandozerine ne dersin?)

& Burmalıların deyişiyle görünmez kaplandır. Benim içinse bir kaplan değil de görünmez bir araç. Benim görünmez spor arabam. Günün birinde O'na toslayacağım ya da O beni çiğneyecek, belki de Ölümsüz Caddesi'nde saatte 100 mille kendimi O'ndan aşağı atacağım.

Uzun saçlı çocukla Kel Kadın'ın, Küba dilinde ölüm demek olan La Pelona'nın öyküsünü bilir misin? *Samarra'da Randevu*'nun Creole yorumu. Uzun saçlı bir oğlan çocuğu yolda yürürken Ölüm'ü görmüş ama Ölüm onu görmemiş. Derken Ölüm'ün "Bugün kendime uzun

saçlı bir çocuk bulacağım", dediğini işitmiş. En yakın berber dükkânına koşup berbere, "Hepsini kazı!" demiş. Sokağa çıktığında damdazlak kafası ve akşam rüzgârı nedeniyle büyük bir serinlik hissediyormuş. Gün boyu uzun saçlı bir çocuk arayıp duran ve yorgunluktan geberen Ölüm saçları kazınmış oğlanı görünce, "Eh, n'apalım, ben de kendime uzun saçlı bir çocuk arayacağıma şu dazlak kafalının ensesine yapışırım, olur biter!" demiş.

Hisse: Bütün insanlar ölümlüdür, ama bazı insanlar öbürlerinden daha ölümlüdür.

& Freud şu öbür Yahudinin, Hz. Süleyman'ın bilgece sözünü unuttu: Seks insanı yaşamla ölüm arasına sürükleyen tek araç değildir. Bir başka araç daha vardır: Kibir. Yaşam (ve tarih denilen öbür yaşam) kibir tekerleğiyle seks pistonuyla itildiğinden daha ötelere gitmiştir.

& Ortega (José Ortega y Gasset, Domingo Ortega değil): Ben hem kendim hem de kendi durumumum, demiş. (Bir Yahudi: Ben hem kendim hem de sünnetimim, derdi dedim).

& Kötü adamlar hep kazanır: İlk kaybeden Habil'di.

& Tanrının kötü adamlar sayıca iyilerden çok olduğunda yerel kötülüğü desteklediği düşüncesi yüzde yüz doğru değildir. İşin doğrusu, bir kötü kişi bir alay iyiye eşittir.

& Cellat olmaktansa kurban olmak daha iyidir.

& Rine, her zamanki gibi her şeyi sahneye aktararak diyor ki, kötülük kurgudan anlamaz, kötüler her zaman görkemli bir birinci perde ve iyi bir ikinci perde yaparlar, ama üçüncü perdede hep çuvallarlar. Bir tür oğlan kıza rastlar/ oğlan kızı yitirir/ oğlan hayatının kızını bulur öyküsü. Shakespeare'in oyunlarında kötüler hep yok olup giderler, dördüncü ya da beşinci perdede. Peki, bir perdelik yaşamlara ne olur?

& Kötülükler erdemlerden daha inandırıcıdırlar: Ahab'ı Billy Budd'dan daha inanılır buluruz.

& İyi kötüden korkar, ama kötü iyiye güler.

& Cehennemin yolları iyiniyet taşlarıyla döşenmiş olabilir, ama oradaki başka her şey (topoğrafyası, mimarisi ve dekorasyonu) kötü niyetten yapılmıştır. Bilirsin, cehennem yalnızca bir soğuk su düzlüğü değildir. (Dante'nin *Cehennem*'ini kent planlaması ders kitabı olarak okumayı dene: S.)

& Kötülük iyiliğin son çıkış yoludur. (Ve tam tersi, dedirtti kendine çok kısık, sarhoş bir ses.)

& Evet, kötülük iyiliğin başka yöntemlerle sürdürülmesidir. (Ve tam hıçkırık!)

Başladığımız yere dönmedik mi?

(Bilmem, bileceğim de yok, çünkü bu noktada bu Sokrat'a Platon'luk etmekten sıkıldım.)

XII

Balık havuzuna bakıyordum. Birtakım ne idüğü belirsiz küçük balıklar vardı, ama onları göremiyordum, çünkü vatoz taşların arasındaki gizli barınağına ulaştığında hasta beyaz yüzü parlayarak, durmadan, takınaklı, hayaletimsi dolanıp duruyordu. Karanlık, durgun suda kaybolup sonra yine beliriyor, bir an bile durmaksızın sürekli deviniyordu. Ona acımasızca davranıldığını düşünüyordum, ama yalnızca bir balık olduğu göz önüne alınırsa bu pek şaşırtıcı değildi. Kaptan Cuésteau onun bir şeytanbalığı olduğunu söylemişti. Ayrıca tutsak edildiklerinde büyük havuzlarda bile bir aydan fazla yaşamadıklarını anlatmıştı, yüzmeyi reddedip dibe çöken ve boğularak ölen köpekbalıkları gibi. Doğanın saçmalıklarından biri, boğulan bir balık! Cuéllinnaeus köpekbalıkları da vatozlar da balık değildirler diye ders verdi. Vatozun yaşam devresiyle ilgili bu bilgiler için ona teşekkür ettim, o da bir şey değil, beni mutlu ettiniz dedi. Ya ben mutlu muydum? Ya ölümcül havuzda acımasızca tutulan vatoz, o mutlu muydu? Söylemedi, çünkü bir dakika sonra Cuérkegaard'ı bir yana bırakmış, Kont Dracula'yı, büyük pelerinini çırpan, garip, hayaletimsi yüz hatlarını pelerininin ardına gizleyen, gölgelerle havuzun göz alıcı aydınlığı arasında ısrarla bir ileri bir geri gidip gelen vatoza bindirilmiş imgesiyle unutulmaz Bela Lugosi'yi anımsamıştım. (Yarın akşam buradan ayrılacağız.) Ayrıca *The Mark of the Vampire** filminde Bela'yla başrolü paylaşan kara yazgılı güzel Carol Borland'ı gördüm. (Bela ve La Belle**, derdi Bustrofedon). Bela Roman tarzı bir örümcek ağından geçiyor (Örümcek olacaklardan habersiz sinek için ağını örüyor), Barok merdivenlerden iniyor, Gotik bir pencerede bir yüzyıl kadar sakin sakin durup Art Nouveau bir divanda, Romantik perdeler arasında seresperpe uyuyan kurbanını izliyor ve bu çılgın tarzlar karmaşasının üstünde bir an olsun durmaksızın (Dracula her ne kadar öyle gözüküyorsa da iç dekoratör değildir) o iç gıcıklayıcı nefis boynun üstüne

---

* Vampirin işareti. (ç.n.)

** İtl. Güzel. (ç.n.)

atlıyor: O beyaz etten vaat edilmiş topraklara, o ayaklı kan bankasına, Charentor Sineması'nda iri çiviler çakılı koltuğunda kocaman, şişkin ve açgözlü oturup *sangria* içen (Katiyen... şarap içmem) ve çiğ ciğer lokmalarını pembe mısır patlakları gibi atıştıran kutsal markimize müthiş bir haz verecek olan o acı ve aşk nesnesine. Derken vatoz denizaltı katedralinin içinden hızla çıktığında iki kez ölümsüz Lugosi'nin minicik bir haç karşısında dehşete düştüğünü görüyorum ve aynı bellek çekiminde bir zamanlar, akşamın birinde bir aile kavgası sırasında ani bir öfkeye kapılıp küfür işleyerek tespihini kıran ve üstünde tepinip avluya fırlatan küçük amcam beliriyor. Daha sonra, geceyarısı, *The Vampire* filmini izlediği sinemadan döndüğünde elinde bir lamba, avluda Deli Doktor gibi dört dönüyor, yalnız geceleri ortaya çıkan kambur bir Hıristiyan Diyojen gibi meyve bahçesinin dört bir yanında tespihini arıyor. Amcam tesbihini bulana dek yatmadı ve o karanlık gecede faltaşı gibi açılmış gözlerimle battaniyenin üstünden hayaletsi çarşafları gözleyerek gece boyu nöbet tutmama karşın avluda hiçbir şey olmadı; zaten kötü bir yaratık gelseydi bile onu göremezdim, çünkü ortalık tüm mehtapsız gecelerdeki gibi zifir karasıydı, ama dolunay olduğunda ve *Marifasa Lupina Lumina* çiçek açtığında Kurt Adam Londra'ya dehşet salmaya gelir ve bir galeride, ayışığıyla aydınlanan uzun bir koridorda sinsice ilerler ve sütunların gölgesi yüzüne her vurduğunda daha çok kurtlaşıp daha az insanlaşır (Kararma-aru-tersten gösterilen makyaj yönetimini Crieghton Chaney'i, Yaban Chaney Jr.'a, kurtsu bir aktöre dönüştürmekte kullandıkları numarayı yetkinleştirmeden önce filmlerde başvurulan parlak bir fikir), derken bahçeyi koşarak geçer, yolunu şaşırmış bir ok gibi çitlerin üstünden atlayıp tarlaların içinden, ruh gibi solgun ağaçların arasından koşarak ormanda, *au claire de la lune fatale* *, ölümcül bir açıklığa gelir, burada Nina Foch'a rastlar ve saldırıp onu öldürür. Irzına önce mi geçti? Yoksa sonra mı? Öldürmeye kudretli, öpüşemeyecek denli kudretsiz kaçıp gitti mi? Çocuklar bilmez. Yetişkinler bu mitosları canavarın her zaman başkadını kaçırmasını gerekli kılan, ama sonradan aşkının barut fıçısının içindekilerin tümünü iç çekişlerinin salvolarında tüketmek dışında onunla ne halt edeceğini bilemeyen King Kong geleneğine bağlı kalarak iktidarsızlık fantezileri olarak düşünebilirler. Çocuk, zaman zaman beni andıran o çocuk, orada tatlı mı tatlı bir işkence içinde oturur ve yalnız Nina Foch'un güzel, beyaz, cansız bedenini görür. Yok,

* Fr. Ölümcül ay ışığında. (ç.n.)

Nina Foch'un değil, çünkü Nina da bir kurttur, bir kurt kadın, bir dişi kurt, Canina Fox , tilkimsi bir aktris, tıpkı o nefis, ufacık tefecik, okşanası Simone Simon'un jimnastik salonu / *gymaeceum*'da** ısıtılmış havuzun çevresinde sessizce, azametle yürüyen, havuzun kenarında rakibinin bornozunu vahşice paralayan, dolapların yanından geçerken açılır kapanır kapılarda görünmez varlığı yankılanan ve sonra merdivenlerden çıkan leopar-kadın olması gibi. Onu sonsuza dek merdivenlerin başında sabitleştirdim: Kent Smith'i daha iyi baştan çıkarabilmek için gözlerinden alevler saçarak, Kent Smith'i daha iyi öpmek için sivri dişlerle ve yabansı solukla dopdolu ağzı köpürerek, merdivenlerden asla aşağı inemeyecek olan zavallı Kent Smith'in tutkun ruhunu ve uyarılmış bedenini daha iyi okşamak, okşarken urmalamak, urmalayarak, içine gömülerek parça parça etmek, yarıp ikiye bölmek için manikürlü pençeleriyle kapkara, vahşi ve tam anlamıyla kedigil. Bu sevimli sokak çocuğu Simone'un böylesi kedice dürtülere kapılması doğaya karşı ne kadar yazık ne yaman kazıktı. *The Leopard Man*'deki*** (1943) küçük Meksikalı kızın böylesine yoksul olması yetmezmiş gibi sınır bölgesinin karanlık gecesinde bir iş için dışarı çıkması gerekip tam sağ salim evine varacakken felakete uğraması da öyle: Tijuana'nın ıssız sokaklarında yapayalnız ve korku içinde dolaştıkten sonra arkasında giderek yaklaşan sinsi ayak sesleri, gittikçe adımlarını sıklaştırır, derken koşmaya başlar, koşar, koşar, koşar, evine varıp kapıya vurur, vurur, ama kimse açmaz, tıpkı bir karabasandaki gibi ve paldır küldür adım sesleri kapkara, olağanüstü kötü bir varlığa dönüşür ve Canavar '43 kızcağızı kapalı kapının önünde, fakirler zenginlerden daha ölümlü olduklarından, adalet duygusundan yoksun bir biçimde öldürür ve bu iğrenç cinayetin izleri kalır kapıda, suçsuz küçük kızın ürkek kanı çarpık menteşelerden damla damla sızarken Canavar film gecesinin içinde kara kötülüğü iç karartıcı dekorlar ve tanıtma yazılarının ardına gizlenmiş olarak acımasızca kaçar ve 21 Haziran 1944'te Actualidades'e gittiğimde salonun çeşitli yerlerine dağılmış sekiz on kişi vardı, ama ufak ufak, hiç farkına varmadan bir grup oluşturmaya başladık ve filmin ortalarına doğru yerinden uğramış gözlerimiz, sıkılı yumruklarımız ve harap olmuş sinirlerimizle, yerimize çakılmış, filmlerin yapma dehşetinin hazzıyla bütünleşerek sımsıkı bir yumak oluşturmuştuk,

---

* Etobur tilki. (ç.n.)

** Eski Yunan ve Roma'da harem dairesi. (ç.n.)

*** Türkiye'de "Kaplan Adam" adıyla oynadı. (ç.n.)

3 Ocak 1947'de Radiocine'de *The Thing** filmini gördüğümde olduğu gibi. O zaman da aynı şey olmuştu, ancak koltuklarda birbirimize sokulmuş otururken duyduğum, duyduğumuz, bütün grubumuzun duyduğu başka türden bir dehşetti, artık yalnızca ataç değil aynı zamanda elle tutulur, hemen hemen siyasal olduğunu anladığım bir dehşet duygusu, daha filmin en başında, havacılar, oyuncular ve izleyiciler, hepimiz birden göklerden düşüp buzlara gömülen, kutupsal camın ardında, havuzun içinde herkesin görebileceği biçimde duran o nesneyi ölçüp biçmeye kalkışacak kadar pervasızlık gösterdiğimizde başlayan bir dehşet. Hepimiz tankın çevresinde, kenarları sıra duruyorduk ve o nesnenin yuvarlak olduğunu, bir tabağa, korkutucu bir fincan tabağına benzediğini, şey, şey olduğunu: Evet bildiniz, uzaydan gelen bir uçan daire olduğunu, ONLAR olduğunu gördüler, gördük, gördüm.

Tanrıya şükür dışarısı hâlâ aydınlık.

XIII

İçmiştik. Hâlâ da içmekteydik. Yalnız Cué bir süre önce helaya gitmişti, ama altı boş bardağı ve sakin sakin dönüşünü bekleyen yarı boş bir yedincisi tezgâhın üstüne dizilmişlerdi. Mayito Trinidad ne derdi buna? Trinidad Torregrosa el Brujo, Afrikalı büyücü, Kübalı sihirbaz. Mayito! Bir gün Jesse Fernandez'le evine, yaşadığı *solar*'ın birinci katına gitmiştim (*Life* dergisine bazı fotoğraflar çekmek ve *Carteles*'e bir öykü yazmak için); bana gizli bir tören izletmek üzere denizkabuklarını çıkartmış, karanlıkta, öğle vakti pancurları kapalı odasında bir Orfeus gizeminin Afro-Küba versiyonunda denizsalyangozu kabuklarını aydınlatan yere konmuş bir mumun ışığında beyaz kabukları zar atar gibi savurmuştu. O gün bana verdiği üç kişisel öğüdü -onun deyişiyle kabilenin gizlerini- uzun, kemikli, Afrikalı elinde şıngırdayan ve sonra İspanyol çinisi yer döşemesi üzerinde yuvarlanan yedi kabuğu anımsadığım kadar iyi anımsıyorum. Üç öğüt. Üç. Gizden çok uyarı. *Tres*.. 3. *Periodista,* demişti (yani gazeteci: Küba'da kimse yazar olamaz: Bu *meslek* değildir, demişti bana Ulusal Kitaplık'taki memur, bir gün kitap almak için kart doldururken meslek hanesinin karşısına o beş harfli sözcüğü, *yazar* sözcüğünü yazdığımda), sen bir gazetecisin, bunun için sakın kimsenin senin kaleminle yazma-

* Yaratık. (ç.n.)

sına izin verme (ben hep yazı makinesiyle yazarım), öyleyse *maquinita*'nla, dedi. Asla, *nunca, jamas!* Asla bir başkasının senin tarağınla saçını taramasına izin verme. Ve asla bir bardağı yarım bırakıp sonradan ondan içeyim deme. Trinidad'ın tehdit triosu. Her neyse, işte tezgâhın üstünde bardağı yarı boş ya da yarı dolu durup duruyordu ve Arsenio Cué ortalarda yoktu. İnandığı tek büyücülük sayılarınkidir, *numerito*'larınınki, onları tekrar tekrar toplayıp bir sayıya ulaşmak. Tuvalete gitmeden az önce, bir dakika önce yine böyle sihirli bir numara yapmıştı; bin dokuz yüz altmış altı sayısının rakamlarını toplayıp ara sıra yaptığı gibi yirmi iki elde ediyor, derken bir daha bir daha toplayıp son çözüme ya da kendi deyişiyle kesin niceliğe, yani yediye ulaşıyordu; kendi adı da yedi harften oluşmuyor muymuş! Dayanamayıp daha önce hiç kimi zaman yirmi iki harfe yükselip kimi zaman yedi harfe inen bir ad duymadığımı, bunun ad değil olsa olsa akordeon olduğunu söyledim. Yanıtı tuvalete gitmek oldu.

O konuşmuştu. Hâlâ da konuşuyorduk ve altıncı tur içkilerimizi ısmarladık, çünkü laf dönüp dolaşıp Cué'nin *El Tema* dediği konuya gelmişti. Bu kez ne cinsellik ne müzik ne de onun yarım kalmış pandektleriydi konumuz. Sanırım buraya bilincin Golf Stream'inde ulaşmıştık, bir türlü soruya; o biricik soruya, *benim* soruma varmadan, sözcükler konusunun çevresinde dolanıp durarak. Karaya ilk çıkan Cué oldu ve benim kendisini izlememde diretti.

— O zaman ne olacaktım yani? Yalnızca bir diğer sıradan okur? Bir çevirmen, bir diğer dönek?

Ansızın bir konuşma feneri gibi gözümü alan bir el işaretiyle lafımı ağzıma tıkadı:

— Tanrım, ayrıntılara girmeyelim ve lütfen ad sıralamaya da başlamayalım. Bu işleri Salvador Bueno'ya, Invert Andersen'e, Chanscz'e ya da onun Simone Fantoms gibi kör taklitçilerine bırakalım. Ancak ben, Arsenio Cué, tüm, ama tüm (tüm'lerin t'lerini romdan dili dolanarak, peltekçe söylüyordu) Kübalı yazarları, belki seni bunun dışında tutabiliriz ve sana bunu söylüyorsam karşımda oturduğun için değil, ama (Arkanda oturmadığım için, dedim) ama bunun böyle olduğu konusunda belli belirsiz bir duygu taşıdığım içindir. (Teşekkür ederim, dedim) Bir şey değil. Ama bir ayraç ya da daha iyisi bir yarım-duraklı müzik terimi gibi bir an bekle. Senin kuşağının geri kalanı Faulkner, Hemingway ve Dos Passos'un ikinci elden okurlarından başka bir şey değildirler. Doğru vurgulamayı tutturduklarında da S'nin altında sıralanan yazarları sayacak olursak, (Hakettikleri S'aygınlığın altında ka-

lan yazarlar mı, diye sordum, ama beni duymadı) zavallı Scott, Salinger ve Styron'un dudak okuyucularıdırlar. Bir de berbat Borges okurları ve Sartre'ı okuyup da anlamayanlar, Nabokov'u okuyup hem anlamayan hem de hoşlanmayanlar var, dedi. Eğer başka kuşaklardan söz etmemi yeğlersen benim Faulkner ve Hemingway okuduğum, pardon, dediğim yere Hemingway ve Faulkner'i koyabilir ve araya fazladan Huxley'i, aşırıdan da Mann' ve Hetero Lawrence'i katıp şu ulusal eğretileme Isaac Babel kulesini bir kez daha dikmek, bir *quincalla** dükkânı açmak için sonra da listene Herman Hesse'i ve Guiraldes'i (bu adı ilk hecedeki seslileri ayırmadan söylediği için gör-al teys gibi oldu), Pio Baroja'yı, Azorin'i, Unamuno'yu, Ortega'yı, dahası Gorki'yi bile ekleyebilirsin! Belki de son cumhuriyetçi kuşak yazarlarının yasak bölgesine girmişimdir. Daha başka kim var? Bir avuç dolusu ad, örnekse...

— Hani adlardan söz etmeyecektik.

— Öyle demiştim, ama o başka bağlamdaydı, üstelik sözüm öldü. Gülümsemedi. Aslına bakarsanız duraksamadı bile.

— Senin yaşıtlarına gelince, René Jordan var, eğer yanılmıyorsam. Ya da şu saçma sapan sinema eleştirileriyle kendini aptal yerine koymaktan vazgeçseydi ve Beşinci Cadde'yle *Çıplak Hödük*'e boşverebilseydi, var olurdu. Onun dışında bir de şu Karadağlı herif var: Düzyazısı o kadar azgelişmiş olmasa *Kadınsız Erkekler* romanı idare ederdi: Bir de büyük çevirmen Novas Calvo'nun iki üç öyküsü var.

— Lino mu! Affetmişsin sen onu! Sen hiç onun *Yaşlı Adam ve Deniz* çevirisini okudun mu? Daha ilk sayfada en az üç tane ciddi çeviri yanlışı var, üstelik sayfa da kısacık. Adamcağıza öyle acıdım ki daha başka yanlışını aramadım. Düşkırıklıklarından nefret ederim, ama sırf merakımdan son sayfaya göz gezdirdim. Bir de ne göreyim. Santiago'nun belleğindeki Afrika aslanlarını deniz aslanlarına dönüştürmemiş mi! *Morsas*** mış. Ağız dolusu bok!

— Bırak da sözümü bitireyim. Bir azınlık denetçisi gibi davranıyorsun *cono!* Bütün bunları biliyorum, ayrıca Gosse'un korsanlarla ilgili kitabını çevirdiğinde tekneleri gemi değil de içki fıçısı sandığını anımsıyorum, böylelikle İspanyol okurları için Cezayir liman barında barbar korsanları bekleyen iki yüz fıçı içki bulunmaktadır.

— Denizcilik tarihinin en çılgın kafa çekme gösterisi. Korsanlar

---

* İsp. Eskici. (ç.n.)

** İsp. Morslar. (ç.n.)

neyin sağlığına kaldırıyorlar kadehlerini? Bloody Mary'nin mi?

— Bu kadar yeter. Onun konuşma dilini kullanmakta sana örnek olduğunu unutma. Çevirmen derken tersini kastediyorum, yani bir yazar olarak Faulkner'i ve Hemingway'i İspanyolcaya çok iyi çeviriyor.

— Kübacaya.

— Pekâlâ, Kübacaya diyelim. Düzensizlik ve erken elem diyebileceğimiz bir düzene bağlı kalacak olursak, Lino ve Karadağlı ve Carrion'un kimi bölümleri dışında kimse gelmiyor aklıma. Pinera? Tiyatrodan söz etmek istemiyorum. Bildiğin nedenlerle, ki onlar hep en uygunsuz nedenlerdir.

— Ya Alejo, dedim, edebiyat oyununa ve dedikodunun çekiciliğine kendimi kaptırarak.

— Carpentier mi?

— Başka Alejo var mı?

— Evet, Antonio Alejo, ressam bir dostum.

— Bir de Georges Carpentier var, çevrenin menekşesi, orkidesi ya da gülü. Evet, Alejo Carpentier demek istedim.

— Heredia'ya (Heredi-â dedi) misilleme yapmak için İspanyolca yazan son Fransız. Bir Andaç.

Güldüm.

— Gülüyorsun. Tam bir Kübalı gibi. Burada insanlar gerçekleri hep şakaya vururlar. Gerçeğin kahkaha gazıyla sökülüp çıkartılması.

Suskunlaştı. Sonra sözlerinin sonuna bir nokta koyar gibi daquirisini bir dikişte bitirdi. Bir noktayı içebilir misiniz? Yalnızca abece çorbasıyla belki. Söyleşiyi mutlandırmak için başını sonuna bağlamaya karar verdim.

— Peki, öyleyse ne yapacaksın?

— Bilmem. Sen dert etme. Nasılsa karşıma bir şey çıkar. Her şeyi yapabilirim. Yazmak dışında.

— Demek istediğim, hayatını kazanmak için ne yapacaksın?

— Bu da bir başka sorun. Şu anda sözlüğünden bir yaprak alacak olursak, *parasal süredurum* denilen fiziksel ve ekonomik bir olay sayesinde geçinip gidiyorum. Ama şunu kafana sok, özellikle gümüşte ciddi boyutlara ulaşan metal aşınmasına karşın ben ve cebim üç binliğin basıncına dayanabildiğimiz sürece param geri sayışın ötesine ve patlamanın çok sonrasına dek beni idare eder. Ama paramın tümünü beş sentliklere çevirebilirsem boşlukta dolaşmaya karşı koyabilirim, çünkü herkesin bildiği gibi nikel ısıya dayanıklıdır. Bütün sistemler iflas ederse, bu kez de Van Allen kemerimi sıkarım.

Gülümsedim. İçkiler Cué'yi yöresel ağzına geri götürmüşlerdi.

— Sözü nereye getirmek istediğini biliyorum, dedi. Amacımın ne olduğunu öğrenmek istiyorsun.

— Yalnızca mesleğinde değil.

— İstediğin bağlamda sorabilirsin. Biliyorum. Sana bir alıntı daha sunacağım. *"Ce qu'il ya de tragique dans la Mort, c'est qu'elle transforme notre vie en destin."** Anımsadın mı (sormuyor, söylüyordu).

— Çok tanınmış bir söz bu, dedim Kurnazlıkla. Bu gibi durumlarda yalnız kalmamayı her zaman başarmışımdır.

— Gerçekte, Silvestre, meslek diye bir şey yok. Yalnızca süredurum var. Birçok süredurumlar ya da yinelenen tek bir süredurum. Süredurum, propaganda, artı, kimi durumlarda bir yüzde. Yaşam bu. Ölüm bir yazgı değil, ama bizim yaşamlarımızın yazgısını oluşturuyor. *C'est a dire, en las diez de ultima,* her şey göz önüne alındığında, bir yazgı oluyor. Değil mi?

Bir yana sarkmış kafamı salladım. Onaylamak için değil, alkolün etkisiyle sallandı.

— *En las diez de ultima.* Yani son ona sıra gelince. Ah şu halk bilgeliği! Şu alkollü Sokrat sorgulamasını sürdürecek olursak, sana ölümün ya da şu büyük Malraux'umsu sözcükleri kullanarak, Ölümün bir tür yazgı olup olmadığını sorabilirim.

Duraksadı, *Viejito,* lütfen yenile, dedi garsona. Ya da patrona.

— Bir fotoğrafın gerçekliği dondurduğu anda aynı zamanda dönüştürmesi ne garip.

Almanca konuşuyormuş gibi, ancak tümcenin sonunda neden söz ettiğini anladım, çünkü çabucak gözlerini izledim ve görüş açısıyla odanın dibinde duran bir duvar fotoğrafı arasında zikzak bir yol çizerek sözlerini birbirine bağlayabildim. O, Havva'nın yeni buluşu, Cennetten Kovuluş. Kibir Vadisi. Vinales Vadisi.

— Ön plandaki balkona dikkatini çekerim. Bir de ön plan teriminin *e gli altri*** bütünüyle Codac'ın bir icadı olduğuna dikkatini çekerim. Ancak şimdi, tam şu anda, balkon, palmiyeler, tepeler, uzaktaki bulutlar ve fondaki gök bütünleşmiş. Tek bir gerçek. Vinales gerçeğine göndermede bulunan fotoğrafik bir gerçeklik. Bir gerçek dışılık. Ya da senin bayıldığın terimle, bir ötegerçeklik. Bir fotoğrafın nasıl fizikötesel bir oluşuma dönüştüğünü görmüyor musun?

---

* Fr. Ölümde trajik olan yaşamımızı kadere çevirmesidir. (ç.n.)

** İtl. Ve diğerleri. (ç.n.)

Bir şey demedim, pandektlerine (sürüyor) ve fizikötesi sözcüğünün bu kadar tutulmasına takmıştım kafayı. Tek eksiğimiz Codac'ın içeri girip, yanımıza oturup, onaylayarak kafa sallaması, diye geçiriyordum içimden. Bustro'nun Cadoc dediği Codac'ın. Codac yerine keşke Bustro gelse. Gelsin, hiç değilse suskunluğumuzu doğurgan kılmak için gelmeli. Soytarılar için bir Limbo* var mıdır? Yoksa o Bustrofernoda** mıdır? Orada değilse nerede? Cennette mi? Codac'ın kimyasal maddeleri gibi göğün mavisini sabitleştiren toz zerreciklerinin içinde, hâlâ yerçekiminin esiri mi? Yoksa yeryüzünden gelen bir düzeneğin bin parçaya bölüneceği Roche limitinin içinde midir? Ama Bustrofedon bir düzenek değil. Peki ya onun düzenbaz ruhu? Bir düzenbazın ruhu Roche limitinin ötesinde bin parçaya ayrılır mı? Bustrofedon o Sibiryamsı yıldız soğuğunda yuvarlanarak için için yanan bir katı gaz topağına dönüşür mü? Çok düşünüyorum (şimdi değil, başka zamanlarda). Ruhlar ülkesi, yani mavilikteki ruhlar ve hayaletler bölgesi üzerine çok kafa patlattım. Hayaletbilim. Modern fizik ve astronomiyle bu bilmecemin ruhçözümünü yapabilir miydim? Fizik fizikötesine ilk kez yem olmuyor -örnekse, Aristoteller, simyacılar, Raymond Uyusundabüyüsün, Heyhat de Karabin- yine de bu olay beni şaşırtmaktan geri kalmıyor. Tam tersine. (Bu yalo ineb royıtrışaş.) Bu son Lale diyarının, bu yok-bok-ülkenin, bu Lethe'nin nerede bulunabileceğini *Carteles*'te çıkan astrofizik üzerine bir makaleden öğrenmiştim. Burada ışık, hız ve görecelik ele alınıyor, yeryüzüne yakın bir bölgeden, ışığın alışılagelmişin çok üstünde bir ivmeye -fizikçilerin (*C'est a dire,* maddecilerin) keşfettikleri son sınırına, mutlak hıza, fizikötesinin mutlağına- ulaştığı gaz durumunda bir mağma kuşağından söz ediliyordu. Bir süre önce bu makale ve hemen hiç önem taşımayan bir başka gerçek, Cué'nin arabasında çakıştı. Arabada onun yanında giderken ve bu makaleyi düşünürken ön camda, camın içinde bir hava kabarcığı oluştuğunu gördüm (aşağı yukarı seksen mille gidiyorduk ve o sırada ya da az önce Cué sesin hızıyla karşılaştırıldığında kaplumbağa hızıyla gittiğimizi söyleyince ben de ışık hızıyla yol alan birine oranla olduğumuz yerde durduğumuzu söyledim ve bu fikir pek hoşuna gitti), kabarcığa baktım ve ışığın kendi hızından daha yüksek hızlara ulaştığını varsaydım, sonra bu hızla yol alan moleküllere ya-

* Vaftiz edilmemiş kişilerin ruhlarının gönderildiği yer. Yitik ruhlar ülkesi. (ç.n.)
** İnferno- cehennem. (ç.n.)

vaş ışın moleküllerinin kaplumbağa gibi geleceklerini düşündüm, derken bu ışık hızlarından bile daha büyük hızlar olabileceğini ve bunlarla karşılaştırıldığında bu yavaş moleküllerin sıfır ivmeyle yol alacaklarını düşündüm ve böyle, iç içe giren Çin kutuları gibi düşününce, öyle bir başım döndü ki, düşme düşüncesinden bile daha büyük bir hızla boşluğa düşer gibi oldum. İşte o zaman, tam o anda (o anı hiç unutmayacağım ve bunu sağlama bağlamak için eve döner dönmez bu notları tutuyorum) camın içindeki hava kabarcığı ilişti gözüme. Bilmem sizler, siz sayfanın öte yanındakiler arabaların camlarının, en azından ön camın görünmez plastik bir şeritle birbirinden ayrılan iki saydam tabakadan oluştuğunu bilir misiniz? Bu üç tabaka daha sonra güvenlik sınırının on katı bir basınç altında birleştirilerek cama son biçimi verilir. Demek bu görünürde ve gerçekte homojen yüzeyin bir yanından azıcık hava girmişti içeri -bir üfürük, bir soluk, bir iç çekişin binde biri- ve gözlerimin önünde bir kabarcığa dönüşmüştü. Zanaat aşkına H.P.'yi* ve onu izleyen insanımsıları, gazsı mağmayı ve bir kez daha ışık hızlarını düşündüm. Gökyüzü hayaletlerle dolu olamaz mıydı, boşluğun büyük kabarcığı içinde insanların son soluklarının kabarcıklarıyla? Işık molekülleri böylesi cenaze kabarcıkları üzerinde yol alıyor olamazlar mıydı? Bana öyle geliyor ki burada inanmak için dişe dokunur ne kadar az şey varsa, üzerinde düşünmeye değer o kadar çok şey var. Son kuram: Mağma ruhların son soluklarından oluşmuştur, boşluk, yakın zamana dek hiçlik diye adlandırılan kozmik havaysa bir tür fizikötesel Roche limitinden sınırları içine fırlatılan tüm eski ruhları barındırmaktadır. Bizim Bustrofedonumuz, Bousthrophedon, Nostrofedon, orada, bu komik havanın içinde olabilir mi? Kuramın ciddi yarısında, *kur*'da ya da spektrumda (ne güzel bir sözcük) kasvetli spektrumda Kleopatrayşe'nin görünmez burnunu arayan Julius Caesar Cuć'nin, hayaletlerden değil de Sokratçı hava kabarcıklarından oluşmuş bilim adamlarının bir başka toplantısına başkanlık etmekte olan Platon'un, o pek önemli ruhun, aldatıcı umutların batağında yanan soluk dumandan oluşmuş bir Jan D'Arc'ın, ıslah olmamış ancak *The Globe* adında bir uzsözlülük tantanasına sarınmış Shakespeare'in gazsı kalıntılarını görüyorum, Gongora'nın deyişiyle hava cıva kolunu ya da zarif bacağını yitirmiş Cervantes'i ve olanca gazsılığıyla onun yanında oturan Gongora'nın kendisini görüyorum ve bu ikisi, bir de Lope, kara ışığın yardımıyla Quevedo'nun tutkulu romantizmini resimlemeye ça-

* Homo Primates. (ç.n.)

lışan Velasquez'in ağırlıksız elinin çevresini almışlar. Daha ötede, çok ötelerde, neredeyse sınırın bu yanında kimi görüyorum dersiniz? Uçak değil, hayalet ya da kuş değil, Süperbustrofedon'un ta kendisi! Kendi yıldız ışınına binmiş gidiyor ve bana, kulağıma, teleskopsu kulağıma, sesgözleme aygıtıma: Hadisene, buraya ne zaman geleceksin, diyor ve bir alay muzır el kol hareketi yapıp ultrasonik sesiyle, Burada görülecek öyle çok şey var ki, *aleph*'ten* daha iyi, hani neredeyse filmlerden bile daha iyi, diye fısıldıyor. Zamanın atlama tahtası üzerinde denge sağlamaya çalışan ben, tam atlamak üzereyken Cué'nin dünyevi sesiyle canlı olarak bu ana dönüyorum.

— Dediğim doğru değil mi?

— Fotoğrafların seni tedirgin eden yanı durağan olmaları, devinmiyorlar.

Boğuk bir ses çıkardı. Bir ses boğulduğunda neye benzer acaba? Halkın aptallığı. Boğulmuş sesler. Boş kaplar boğuk sesler çıkarırlar. Her şeye sağır sesler. İpekten amaçlara dökülen sağır sözcükler. Sağırlık bizi ayırıncaya dek. Sona kalan donakalır. Atı suya götürebilirsin, ama düşünmesini sağlayamazsın. (Olsa olsa suya düşmesini sağlarsın.) Bir ipte iki cambaz oynamaz. Tanrı aşkına! Atasözleri arasında bir devrim gerekli. Atasözlerine ölüm. Atasözü söyleyenleri vurmalı. İşçileri sarsan on özdeyiş. Marx, Marx-Mao, Mao-Mao. Dünya Mao'nun dünyası. Askerler, bu tümcenin tepesinden yirmi yüzyıl ve büyük ağabey sizi gözlüyor. Halkın bilgebeliği. Avrupa'ya bir hortlak dadanmış, Stalin'in hortlağı. Suç, adına ne haklar ne hukuklar çiğnenmiştir senin. Toplumcu insanı bir ağacı gözetir gibi gözetmeli. Hazır ol! Nişan al! Dikkat, devriliyoooor! Görevin çağrısı her zaman felakettir. Doğru değil mi? Doğru değil mi? Değil mi? Doğru.

— DOĞRU DEĞİL Mİ? Yaşamdan söz ediyordum, fotoğrafçılıktan değil, bok!

Barın ta dibinden birisi bize tıslıyordu.

— Şu içine ettiğim ağzını kapat, diye bağırdı Cué.

— Silvestre Ağza Eden hizmetinizdedir bayım, dedim, Arabulucu Sid rolünü oynayarak yüksek, ancak yeterince yüksek olmayan bir sesle.

— Yaşamdan söz ediyordum *viejo*.

— Evet, anladık, ama böyle bağırmamalısın, *mon vieux*.

---

* İbrani alfabesinin ilk harfi. (ç.n.)

Su götürmez bir alkolizm belirtisi. Müessesemizde Galvanize Fransızca konuşulur. Volta elektrik bataryalarını işletir ve alkol ortaya çıkıverir. Ma mere* kaç amper? Altı ampere. Soyu sopu İspanyol Fransız bilim adamı. Adın gerçek yazımı Ampérez'di. Büyükbaba Grampere Liberty Valence'ın peşinde (HCL'de Klorid iyonu I eşittir Nacl. = Nacional) fil sırtında Pireneleri aşıp Fransa'ya göç etti ve Paris'te göçtü. Yoksul öldü. Pompée funebre** ve ona eşlik eden diğer saçma sepen panayırizmler. Ohm y soit qui mal y pense. Sanırım kusacağım. Bırakın eloğlu yaratsın, dedi Unamuno Bask ülkesinden geçen Ampersand ailesini izlerken. Tiranica Ansiklopedisi.

— Bu memlekette konuşmak olanaksız.

— Sen konuşmuyor, bağırıyordun.

— Hastir, önemli olan biçim değil içeriktir. En azından öyle diyorlar.

— Siyasetten söz etmeyeceğin konusunda anlaşmamış mıydık?

Gülümsedi, güldü. Sonra yine ciddileşti. Bir iki üç. Bir an sustu. Tıslamanın yan etkisi olmasın? Yılanlar işte bunun için sağırdırlar.

— Bak, az önce çözümü verdiler bana.

Bakındım, ama çözüm filan göremedim. Bir *mojito* ve yedi daiquiri bardağı gördüm. Altısı boş, biri dolu.

— Ben iki çözüm görüyorum.

— Olmaz, dedi Cué. Yalnız bir tane var.

— Sen tek görüyorsun da ondan. Anti-alkolizm.

— Tek bir çözümü var. Sorunlarımın. Biricik.

— Neymiş?

Alkol dalgalarının üstünde sörf yaparak gelip kulağıma fısıldadı.

— Sierra'ya gidiyorum.

— Geceyarısıysa çok erken, sabaha karşıysa çok geç. Daha açılmamıştır.

— O Sierra'ya değil, öbürüne, Madre!

— Şu John Huston filmine mi?

— Hayır, tanrı belanı versin, Sierra Maestra'ya! Silahlanacağım. *Guerilleros*'a katılacağım.

— Ne!

— Fffidel'e.

— Oğlum, sen sarhoşsun.

---

* İtl. Annem. (ç.n.)

** İtl. Cenaze levazımatçısı. (ç.n.)

— Hayır, ciddiyim. Evet, elbet sarhoşum. Pancho Villa sürekli sarhoştu, ama durumuna bir bak. Lütfen bana bir iyilik yap, Pancho Villa'nın gelip gelmediğini gözlemek için ortalıkta dolaşma. Çok ciddiyim, Sierra'ya gideceğim.

Gitmek üzereydi. Koluna yapıştım.

— Bir dakika bekle. Önce hesabı ödemeliyiz.

Sabırsızca silkinip kolunu kurtardı.

— Hemen geleceğim. Önce helaya gidiyorum.

— Deli misin? Orası yabancılar lejyonu gibi.

— Hela mı?

— Kahretsin, hela değil. Sierra'ya gitmek, savaşmaya gitmek. Yabancılar lejyonuna yazılmak gibi bir şey.

— Ulusal. Ulusal lejyon.

— Böyle gidersen sonun Ronald Colman'ınkine benzeyecek. Önce yüce gönüllü bir davranışta bulunursun, derken Othello olduğunu sanmaya başlarsın ve sonunda oyunda ölürsün, filmde ölürsün, gerçekte ölürsün ve böylece ölürsün, taş gibi buz gibi ölüp gidersin.

— Tümüyle ölü, tepeden tırnağa ölü, ölü gibi ölü. Ölü. Ölüm kesinliğiyle, Ali Cengiz-dehşetengiz biçimde, bitmez tükenmez bir halde ölü. Nicolas Guillen'in Kongolu sesine öykünüyordu. Bunun üzerine ben de onu öykünmeye başladım: Guillen Banguila mı olsam, Guillen Kasongo mu, Nicolas Mayombe mi, Nicolas Guillen de Castro mu?

— "Suların kıyısında bu ne bulmaca?"

— Ne bulmaca ne suda fal bakmaca ne su yılanı ne de bir sfenks. Nicolas'ın tek yapacağı sicil dairesine gitmek.

— Bu durumda benim adım ne olacak? Roger Çerçeve? Adım ne olacak, Cassius mu? Akasya mı?

— İki su arasında amma boklama. Sulardan söz edince, çişhane ya da bokhaneye giderken onların üstünden geçmem gerekecek. Bu yukardaki sözcüklerin ikisi de kullanılabilir ve kullanılmalı. W.C. de öyle.

— İzinlisin.

Bir kez daha oturduğu taburenin sol yanından aşağı inmeye başladı, ancak inişi tamamlayamadı. Bana dönüp uzun ve keskin bir ıslık çaldı, bir içki daha ısmarladığını sandım, derken işaret parmağını yanlamasına dikey dudaklarına götürdüğünü gördüm, ya da tam tersini.

— Sssssss. 33-33.

— Bir kabala örneği daha mı?

Şimdi bana bir artı birin iki ve aynı zamanda on bir ettiğini, iki kere on birin yirmi iki olduğunu ve üç kere on birin otuz üç ve otuz üç artı otuz üçün altmış altı ettiğini, bunun da bir yetkin sayı olduğunu anlatacaktı. Arrseniostradamus. Ama ses ısrarla sürüyordu.

— Sss. 33-33. Bir muhbir. SIM.

Çevreye bakındım ama kimseleri göremedim. İzleme korkusu. PerseCuésyon Manisi. Ah, evet, üniformasını çıkartıp sivil takımlarını giymiş ve sokağa kanallara doğru yürüyen bir garson vardı.

— Bu Venedikli bir uşak.

— O bir 33-33. Kılık değiştirmiş. Şeytan gibi zekidirler. Gestapo'yla ve Berliner Ensemble'la boy ölçüşebilirler. İki yüzlülük ve çift kılıklılık ustalarıdır. İnanılmaz bir şey.

Güldüm.

— Yok oğlum. İyisi mi kabalaya dönelim. Burada SIM'den kimse yok.

— SSS. Yüzünü sakla.

— SS demek istedin herhalde. *Schutzstaffel.*

— Yüzünü sakla.

— Nasıl? İyisi mi kendimi alalayayım. Ben ideal bir bukalemunumdur.

— Bana bırak. Ben kılık değiştirmenin ve takma adların kralıyım. Sapına kadar aktör. Biliyor musun, Stendhal olsaydım beni 1966'da okurlardı. Şanslı yılım olur da.

Ne olmuştu? Şimdi bin dokuz yüz altmış altıyı anlatmaya girişmişti... Ama *cono* erkekler tuvaletinde çok uzun kaldı. Gidiyorum, ona bakmaya gittim. Aynada kendini izliyordu, her fırsatta yapar bunu. Bir keresinde bir bardağın içinde kendini izlediğini bile görmüştüm, hem de *benim* bardağımın içinde. Aynaların da tuvaletler gibi halka açık olması çok iyi. Yoksa Narkissos bütün cıvaları tüketirdi. Bunu ona söyledim. Marti gibi her konuda söyleyecek bir sözü bulunan Sokrat'tan bir alıntıyla yanıtladı beni. Dedi ki o, Sokrat, aynada kendine bakmalısın demiş. Her şey yolundaysa için rahat eder. Yok değilse her an yoluna koyabilirsin. Ya benim durumum gibi çaresi yoksa? Sokrat bilmez. Cué de öyle. Bana gelince yanıtı ara ki bulasın. Zaten benim yapığım da bu. İşemeye hazır ol. Narkissos Cué dikey ırmağına vermiş dikkatini. Ama sana bir şey söyleyeceğim, diyor. Aynaya iyi olup olmadığımı görmek için bakmıyorum, var olup olmadığımı denetlemek için bakıyorum. Hâlâ burada olup olmadığımı. Derimin içinde başka birinin olup olmadığını. Derine iyi bak diyorum. O senin yapı-

nın yüzü, halk ağzıyla cephen. Hâlâ burada mıyım diye. Evet, hâlâ buradayım. Bu bir eko mu, e Cué, Ekué? Cıva gibi değişken bir ekoya sahip saydam kiraz çekirdekleri: Varım/ yokum/ varım/ yokum/ varım. Buradasın, diyorum ona. Evet, buradayım, diyor, buradayım. Ama var mıyım? Yine de kusanın ben olduğunu biliyorum, diyerek tuvaletin bir köşesini gösteriyor. Ama kusacak olan da ben miyim? Yine işaret ediyor. Bir göz atıp sonra onu tepeden tırnağa süzüyorum. Midir? Miydi? Ecek mi? Her şeye karşın yaman görünüyor. Bustrofedon aynada kendine bakabilseydi, amansız, derdi. Ya Drakula? Kutsal Kont D. var olduğunu, yaşadığını, orada olduğunu nereden biliyor? Vampirler kendilerini aynada göremezler. Bela saçını ortadan ayırmayı nasıl beceriyordu? Bu konuları düşünürken midem bulanıyor. Kusabilir miyim? Cué evet diyor, kusabilirmişim, kusacak bir şeyleri olan herkes kusabilirmiş. Kubur bile. Her zamanki gibi adıyla hiç bağdaşmayan "deodorize" kabinlerden birine giriyorum. Bir keresinde Floridita'da, Eski Havana'daki şu ünlü barda buzun üstüne işemiştim. Hemingway de orada uyumuş (akşamdan kalma olduğundan). Her neyse, Floridita'da tuvaletin barını, yoksa barın tuvaleti miydi? Floridita'da tubarvaleti temizleyen zenci buz kalıbının kötü kokuları gidermek için oraya konduğunu, idrarın, *el calor* yerine *la calor* dediği sıcakta ekşidiğini söyler. Bir Hemingwayci olarak erili dişil yapmaktadır. Buzda izlerimi bırakırım. Bir gitarı andırıp gerçekte bir rüzgâr arpı olan sarı, koyu sarı, beyaz tuvalete bakarım. Rüzgârlar estikçe ses çıkartmaktadır. Kusmam. Parmağımı boğazıma sokarım. Kusamam. Parmağımı çekerim. Yoksa kusacak bir şeyim yok mu? Besbelli benimki Sartreci bir bulantı. Fizikötesi, sidikötesi. Dışarı çıkarım. Aynada kendime bakarım. Aynadan bana bakan ben mi? Yoksa tıpkı benzerim, *alter ego*'m mu? Walter Ego. Wallace hilkatlardiyarında mı? Yoksa habis yeraltında mı? Alice Faye suratımı böyle buruşturmama ne anlam verirdi? Alis Şahikalardiyarında. Alice yeraltında. Kusmuklar diyarında Alisleniyorum.

Tuvaletten çıkmaya çalışıp bir türlü doğru deliği bulamayan Arsenio Cué'ye:

— Sana ne oluyor biliyor musun, diye soruyorum.

— Ne?

— Durmadan büyümekten ve habire küçülmekten, bir yukarı bir aşağı gidip dört bir yana koşuştur.naktan bıkmışsın, hem nereye gidersen git sana buyurup duran şu tavşanlar var.

— Ne tavşanı?

Ayaklarımın arasında aramaya başlar.

— Tavşanlar. Konuşan, saatlerine bakan, her şeyi örgütleyen, her işi yürüten tavşanlar. İçinde yaşadığımız (ç)ağın tavşanları.

— Alkol krizi için henüz çok erken, tanrılar içinse çok geç, Silvestre *cono*. Saçmalamayı kes.

— Yo, çok ciddiyim, söylediklerim gerçek.

— Peki, bunu nereden öğrendin?

— Alis söyledi.

— Adela mı?

— Hayır Alis. Bu başka kız.

Ama son sözü söylemekte Buster Kuéton'ın üstüne yoktur. Sonunda yardımıma başvurmadan bulduğu kapıyı gösterir. Ahşabın üstüne bir yürek kazınmış. Küçük bir ok, G/M harfleri filan.

— Bir General Motors reklamı derim, ilk atışı yapmış olmak için.

— Hayır der, dosdoğru kalçadan ateş ederek. Aşk başharflerini kazımış/ bok çukuruna.

XIV

Onunla şimdi mi konuşsaydım, daha sonra mı? Belki şu yeni çıkan gerillalık hevesi geçerdi. Belki şimdiden geçmiştir? Nevroz. Yanlış tasarıların uygulamaya konması. Cıvıklaştırma makinesi. Bok! Herhalde Sierra'ya gidecek, Cué tam bir sinir hastasıdır. Bırakıyorum hesabı ödesin. Şimdi Sierra'ya mı gidiyoruz? Dışarı çıkıyorum ve deniz, havuz bir diğer ayna. Kendine bakmayı kesmezse içine düşecek. Rıhtımda bir çocuk denize yassı taşlar atıyor, yüzeye çarpıp sekiyor, iki üç kez daha suya çarpıp sonunda aynayı kırarak öte yanında sonsuza dek yok oluyorlar. İskelede Leonardo'nun *universale* olarak adlandıracağı ışıkta hiç gölgesi olmayan bir balıkçı bir sandaldan balık boşaltıyor. Kocaman, çirkin bir balık çıkardı, bir deniz canavarı. Yakında kokmaya başlayacak bir balık azmanı. Acaba nedir? Cué bardan çıktı. Kendi kendine söyleniyor.

— Ne oldu?

— Neyim ben? Bir soytarı mı? Zavallı bir oyuncu. Andavallı bir oyuncu mu?

— Ne oldu?

— Hiç, yalnız Metellicus'un dediği gibi meteliğe kurşun atıyoruz. Tek bir dolarımız, centimiz ya da onluğumuz yok. Allah kahretsin, bir

kuruş bile yok.

— Ne?

— Mahvolduk. *Kaputt.* Sıfır tükettik. *La pasta è finita.** Kanımızı emdiler. Barmenle kavga ettim. Elini versen kolunu kurtaramazsın bunlardan.

— Dirseğini büktürüp yitirmedin mi parayı? Ortopedik eğretilemeler birbirini götürür.

— Hiç paran var mı?

— Pek yok.

— Her zamanki gibi.

— Her zamanki gibi.

— Dert etme. Bir yoksulluk süredurumu nöbetine tutulmuşsun. Yakında geçer.

— Nesin sen? Falcı mı?

— *Que sera, sera, 'sta sera.* Bu gece Doris Day söylüyor. Bu gün Doris Knight mı söylüyor yoksa.

Meraktan iskeletmiş bir durumda iskeleye gidiyorum.

— Arsenio, bu balığın adı ne?

— Nereden bileyim. Beni doğabilimci falan mı sandın? Meteliksiz bir doğabilimci. William Henry Cué, namı diğer Arsenio Hudson.

— Bu ne balığı, diye soruyorum balıkçıya.

— Bu balık değil, diyor Cué. Bir av. Balıklar da insanlar gibidirler. Öldüklerinde adları değişir. Sen Silvestre'sın, ölürsün ve bir de bakarsın, ceset olmuşsun.

Balıkçı ikimize gözlerini dikmiş bakıyor. Mike Mascarenhas olmasın?

— Bu mersin balığı, diyor.

— Mersinse gitsin tersin tersin, diyor Cué.

Balıkçı ona bakıyor. Yok, bu Mike değil: Ne vahşi ne de köpekbalığı avlıyor. Zaten burası da Pasifik okyanusu değil.

— Ona aldırma, diyorum balıkçıya, sarhoş.

— Hayır, sarhoş değilim. Ayyaşım. Aynada gördüm, ümitsizce.

Balıkçı iğnelerine, zıpkınlarına, oltalarına ve kamışlarına geri dönüyor. Cué balığı yakından inceliyor.

— Bunun ne olduğunu buldum! Bir canavar. Döndürüp bakalım, karnında 666 yazıyor mu. Forpilden, şey profilden canavara benziyor.

Suya ya da balıkların içine düşmesin diye kolumla destek veriyo-

* İtl. Makarna bitti. (ç.n.)

rum.

— Sence bunun anlamı ne Silvestre?

— Sence, bence bunun anlamı ne olabilir, diyorum, Cantinflas'a öykünerek.

— Sence bu 666 zührevi hastalıkların ilacı değil mi? Tılsımlı gümüş mermi. Gündüzleri uyuyan canavarın göğsündeki kazık.

— *Vamos amigo,* sen kafayı bulmuşo, dedim sinemasal aksanımı takınarak.

— Şey kadar sarhoşum...

— Pançovilla kadar.

— Hayır, şu senin Muksikal adaşın Silvestre Revueltas kadar, ama bak adam neler bestelemiş.

— Bak değil, dinle demek istiyorsun herhalde.

— "Sensemaya"yı dinle, bak, çal.

Ahşap iskele tahtalarında ayağıyla tempo tutarak mırıldanmaya başladı. Sensiz mi ya La Cuélebra. Başladın zırvalamaya.

— Eribo sana eşlik etse fena olmazdı, dedim.

— Acınası bir ikili oluştururduk. Solo yaparken bile acınası haldeyim.

Doğruydu. Ama bunu ona söylemedim. Zaman zaman çenemi tutabiliyorum. Tanrıya şükür dansı kesti.

— Silvestre, sahi söyle, yazgının bu sonsuza dek, sonsuzca ölü balık olmak olduğunu bilseydin değişmez miydin? Her şeyden vazgeçip bambaşka bir şey olmayı denemez miydin?

— John Dory Gray, kendi portresine takılmıştı, dedim ve o anda ne büyük patavatsızlık ettiğimin ayırdına vardım. Bu benim yaşam öyküm: Bir an patavatsız, sarkacın bir sonraki salınımında bir ketumluk örneği. Bu benim doğam, Akrep ve Proofrock, soyları Wilde'dır, vs.

Yüz seksen derecelik bir dönüş yapıp apar topar uzaklaştı. Galiba gidiyorduk. Bu bataklık, bu su birikintisi, bu liman bozması yolumuzun sonu muydu? Ama hayır. İskelenin ta ucuna dek yürüdü. Taşlarla oynayan çocukla konuşuyordu. Birbirlerine çok yakındılar ve Cué şakacıktan onu okşuyor ya da kulağına fısıldıyordu. Pedagoji. Demagoji. Diktatörler, analar ve toplumun ileri gelenleri hep bu numaraya başvururlar. Çevrede tanıklar olduğu sürece Cué bir köpekbalığını bile kucaklayabilirdi. İzleyici bulsa bir deniz canavarını bile düzebilirdi. Hemen hemen görünmez olmuşlardı. Gece saniyede dört metre hızla bastırıyordu. Günışığı, alacakaranlık, sokak lambaları. Havana'ya baktım. Gökyüzünde gökkuşağı gibi bir şey vardı. Yo yo bulutlarmış. Gü-

neşin renge buladığı bulut tutamları. İskeleden deniz görünmüyordu, yalnızca an be an kararan bu yeşil, mavi, gri, çamur rengi ayna. Ancak kent yapay olmayan, ama güneşten de kaynaklanmayan, kendinden kaynaklanırmış, Havana bir ışık kaynağıymış, ışık yayan bir serapmış gibi ondan yayılan ve bizleri sarmakta olan gecenin tehdidine karşı bir vaade benzeyen bir ışıkla aydınlanıyordu. Cué bana el etti, yanına gittim. Bana bir taş gösterip, kızın verdiğini söylediği ve işte o zaman denize taş atanın bir oğlan değil de şort giymiş bir kız, geriye bakıp gülümseyerek, kendisine şurupsu bir sesle teşekkür etmekte olan Cué'ye neredeyse göz kırparak uzaklaşan küçük bir kız olduğunu anladım ve karanlığın içinden birinin, Buraya gel Angelita, diye seslendiğini duydum. Bilmem neden, aynı anda hem mutlandım hem hüzünlendim, derken anında nedeni buldum. Küçük oğlanlardan hoşlanmam, ama küçük kızlar söz konusu olduğunda iş değişir. Onunla konuşmak, ışıltısında ellerimi ısıtmak isterdim. Oysa artık yanında başka bir gölgeyle uzaklaşıyordu, herhalde babasıyla.

— Bak, taşın üstünde birtakım yazılar var.

Doğru dürüst seçemiyordum. Miyopumdur. Çok okuyanlar alacakaranlıkta iyi göremezler.

— Hiçbir şey göremiyorum.

— Kör oluyorsun *cono*. Yakında filmleri, ancak belleğinde izleyebileceksin. Ona bakakaldım. Özür dilerim oğlum, özür dilerim, dedi üzgün bir surat takınarak. Kolunu belime doladı. Seni öpmeyeceğim, çünkü tipim değilsin.

Alçak herif!

— *Peorcito** nun en beterisin, dedim.

Güldü. Bu bildik Küba alıntısını tanımıştı. Alacakaranlığın anahtarı. Başkan Grau San Martin kullanmıştı bu sözü: *Amigos,* sevgili dostlar, Kübalı demek dost demektir, vs., bir söylevde siyasi hasmını şöyle tanımlamıştı: *De lo peorcito***. Elbet Grau Batista'dan söz ediyordu. İnsanoğlu zamandan çok mu adam öldürecek?

Palmiyeler arasında geziniyoruz ve ışıkları, fildişi kulelere benzeyen kireçtaşı gökdelenleriyle tarihsel ufukta vaatler beldesi Havana'ya işaret ediyorum. San Cristobal *la blanca.* Asıl onun adı Kazablanca olmalıymış, ne o Fas'taki kentin ne de körfezin karşı yakasındaki küçük balıkçı köyünün ki değil. Bunu Cué'ye belirttim.

— Onlar beyaz badanalı gömütler, Silvestre. Orası Yeni Kudüs

* Isp. Beter (ç.n.)

** Isp. Beterin beteri. (ç.n.)

değil oğlum, Somorra. Ya da dilersen, Godom.

Pek aklım yatmıyor.

— Ama ben ona bayılıyorum. Kar beyazı bir kent, tuzlu ve de bir içim su bir uyuyan güzel, diyorum.

— Hayır, bayılmıyorsun. Şimdilik o senin kentin. Ama ne beyaz ne kırmızı, pembe. Ne idüğü belirsiz bir kent, kayıtsız insanların kenti. Sen de kayıtsızsın Silvestre. Ne sıcaksın ne soğuk, olsa olsa ılıksın. Senin sevgi duyamayacağını biliyordum, artık nefret de edemeyeceğini biliyorum. Sen yalnızca yazarsın. Bir izleyici, ılık bir ruh. Seni kusup atmayı nasıl isterdim bir bilsen, ama yapamam, çünkü içimdeki her şeyi zaten kusup çıkarttım. Hem, allah kahretsin, bir dosta bunu yapamazdım.

— Manevi şeyleri de düşün. Şimdi ben tılsımlı çalgısıyla, avantası çapuluyla Payanini'yim.

— Senin için hiçbir şeyin kutsallığı yok mu?

— Unutma, İspanyolca -sız eki günah anlamına gelir.

— Peki, inandığın hiçbir şey yok mu? Onurun da mı yok?

"The best lack all convictions" diye alıntıladım, ama sözümü ağzıma tıktı.

— The Beast lacks all convictions while the words/Are full of possive immunity. The Second Coming'i sever misin?

— Evet, dedim saf saf Yeats'ten söz ettiğini sanıp, bir zamanlar Yeats'in ikinci kez gelmek için elli yaşına dek beklemesi gerektiğini söylediğini unutarak. Büyük bir şiir. Things fall apart, the center cannot hold...

— Ben üçüncüyü yeğlerim.

— Ne üçüncüsü?

— The Third Coming. Üçüncü gelişimi.

Eğretilemeli bir deyişle, arabaya doğru bir koşu uzaklaştı. Ben küçükken köyümde bu gibi durumlarda, son kerte uygunsuz ama eğretileme kısrağı dünyanın üstüne salındı derlerdi. Ulusun uzsözlülüğü mü?

XV

Rüzgâr hızlandı ve Arturio Gordon Cué farlarını açıp önümüzdeki havayı yakınımızdaki parklara, bahçelere ve sokağın karşısındaki süratli evlere çarptıkça bükülen koyu renkli şeritlere böldüğünde leylak

renkli hoş kubbemiz galibarda, mor menekşe, lacivert, siyah oluverdi ve bu morötesi engeller yuvarlandılar, geri tepip arabanın yanı sıra koşturup sonunda sessizce düştüler ve ardımızda geceyi oluşturdular. Biz doğuya doğru ilerlerken günbatımından geriye yalnızca üstümüzde titreşen soluk mavi bir ağıl kalmıştı ve Lut'un karısı gibi arkama baktığımda ufkun üstünde apışıp kalmış can çekişen bir solgunluk ve daha önce son kerte alacakaranlık olup şimdi aynı ölçüde kapkara kesilmiş ve artık yalnızca güneş denize gömüldüğü için değil, aynı zamanda biz Biltmore Caddesi'nin ağaçları altında kente doğru hızla yol aldığımızdan grafitten yapılmış gibi görünen bir bulut barikatı gördüm. Cué'nin ayağı yolu bir hız uçurumuna dönüştürmek için yanıp tutuşurken -yok, hayır, gidişimiz şimdiden bir ivmeye, bir serbest düşüşe dönüşmüştü- Santa Fe karayolundan saatte elli, altmış, yetmiş beş mille batıya saptık. Yatay uçurumdan aşağı son hız basıp gidiyordu.

— Ne yaptığının farkında mısın, diye sordum.

— Evet, kente geri dönüyorum.

— Hayır, *mi viejo,* onu demek istemedim. Yolu bir Moebius döngüsüne çevirmek istiyorsun.

— Lütfen ne demek istediğini açıkla. Biliyorsun lise bitirmedim.

— Ama Moebius döngüsünün ne olduğunu biliyorsundur.

— Ara sıra bilirim.

— Öyleyse niyetinin Havana yolunu izlemek değil de dördüncü boyuta geçmek olduğunu, istemek istediğin şeyin yolun çember yerine zaman içinde bir yörüngeye dönüşmesi olduğunu biliyorsundur. O zaman araban da vızıldayan bir zaman topacı, Brick Bradford olurdu.

— Eksiksiz kültür diye buna derim. Moebius döngüsünden karikatür görgüsüne.

Bir Katolik üniversitesiyken (ne totoloji ama!) gece zemininde bulanık beyaz, gri ve yeşil bir lekeye dönüşen Santo Tomas de Villanueva bir an gözüme ilişti.

— Hey, dikkat et! Birini öldüreceksin.

— Ya da bir şeyi, can sıkıntısını ya da gecenin sessizliğini.

— Manyak gibi sürüyorsun arabayı.

— Bunun nesi kötü? Sana söyleyeyim, suçum şahin olmamak. Doğanlar nasıl sevişir bilir misin? Başdöndürücü bir yükseklikte birleşip gaga gagaya, bütünleşerek uçarlar, dayanılmaz bir coşkuyla kendilerini aşağıya koyverirler (bunları ezbere mi okuyordu?). Şahin ya da doğan çiftleşme sona erince hızlı, mağrur ve yalnız yine yükselir. Keşke

bir alaca doğan olabilseydim ve işim gücüm de aşkın Faulknerliği olsaydı.

— Sen sarhoşsun.

— Baş dönmesiyle sarhoşum.

— Herhangi bir sarhoş serseri gibi sarhoşsun ve lütfen ozanlara tanınan sarhoş olma ayrıcalığını kendine yontmaktan vazgeç. Sen Edgar Allan Cué değilsin.

Sesinin tonu değişti.

— Hayır değilim. Öyle görünmeye de çalışmıyorum. Ama sarhoşsam, demek sarhoşken daha iyi araba kullanıyorum.

Doğru söylüyor olabilirdi, çünkü Nautico'nun sanki bizim süredurumumuzla çakışan çifte trafik ışıklarının kırmızıdan yeşile dönüşmesi için tam zamanında yavaşladı.

Ona gülümsedim.

— Uyumlu eylem diye buna derim, dedim.

Cué başını salladı.

— Bugün fiziksel çılgınlığın çift kişilik bisikletine binmiş bulunuyorsun, dedi.

Şimdi de birtakım köpeklerle tasmalarına sımsıkı yapışmış onları çekip götüren kırmızı üniformalı üç adama yol vermek için hiç zorlanmadan fren yapıvermişti.

— Köpek yarışları için tazılar. Lütfen şimdi kalkıp onlar gibi düşsel yaban tavşanlarının peşinde koşturduğumu söylemeye kalkma.

— Çok berbat bir imge olurdu, çünkü çok belli.

— Ayrıca manevi şeyleri de unutmamalısın. Kimse benim üzerime bahse tutuşamaz.

— Vantriloğun dışında.

— O zavallı bir satranç oyuncusudur ya da senin deyişinle, andavallı bir oyuncu. Hem sana satrancın şans oyununun karşıtı olduğunu söylememe gerek yok. Kimse Botvinnik üzerine bahse girmez, çünkü ona meydan okuyacak adam yok.

— Eğer Capablanca bir medyum yardımıyla onu ele geçirebilseydi, kendime karşı her türlü bahse girerdim.

Bu eskatolojik olası satranç oyununu düşününce gülümsedim ve atamı, sezgileri güçlü bir düşünür, onmaz bir zampara ve her zaman mutlu bir oyuncu olduğundan bir bilimsel satranç oyuncusundan daha

---

* Faulkner ile falconer - şahinci, avcı - arasındaki ses benzeşimine dayanan bir söz oyunu. (ç.n.)

üstün sayılabilecek o kocamış düzenbazı andım: Kazandığında sevimliydi, yenildiğindeyse bir satranç bankosu, çünkü yenilince gülerdi, eğitime boşverirdi ve hile yapmayı hiç beceremezdi: Maeltzel'in buluşunun tersine ne bilimsel oynardı ne de bir satranç makinesiydi: Satrancı yüreğinde taşıyan bir sanatçı, bir satranççı, bir caz çalgıcısı, bir guru, büyük satrancın Zen ustası, şu at taciri gibi en kötü ve en rezil öğrencilerine ölümsüz ve ustaca dersler veren biriydi.

"Bir dostumun başından geçen olayı anımsıyorum, pek yeteneksiz bir satranç meraklısıydı ve geceleri kulübünde oynardı. Rakipleri arasında onu düzenli olarak yenen biri vardı ve işler o hale geldi ki, bundan iyice rahatsızlık duymaya başladı. Bir gün bana geldi, olanları anlattı ve yardım istedi. Ona kitapları çalışmasını, böylece her şeyin kısa zamanda değişeceğini söyledim. Bana, 'Tamam; tam dediğin gibi bir hamle yapacağım,' dedi. Öbür oyuncunun açılışını ve oyununun gelişiminde canını sıkan bir hamleyi anlattı. Ona bu aşağılayıcı duruma düşmekten nasıl kurtulacağını gösterdim ve oyunun birtakım genel öğelerine dikkatini çektim, ama her şeyin ötesinde kitapları iyice çalışmasını ve onlarda açıklanan düşünceler doğrultusunda hareket etmesini ısrarla belirttim... Birkaç gün sonra karşılaştığımızda hayatından pek memnun görünüyordu. Beni görür görmez dedi ki: 'Senin öğüdünü tuttum ve işler çok iyi gitti. Dün sana sözünü ettiğim adamla iki kez oynadım ve beni yalnızca iki kez yendi.' " Usta son derslerinde işte bunları anlatırdı. Onu at almaya göndermezdim, ama onun dersleriyle Zen ustasının okçuluk sanatı dersleri arasında bir bağıntı bulunduğunu biliyordum ve Ölüm'ün benim yaşamımla satranç oynayacağını bilseydim ondan bir tek dileğim olurdu: Capablanca'nın benim şampiyonum olması. Işıl ışıl sırıtışıyla bu bilge satranççı koruyucu melektir ve sinema salaklarının Büyük Pudovkini adını verdikleri o vasat yönetmen Vsevolod'un tek iyi filminin, doğru yolla tek buluşmasının adının *The Chess Player** olması, Capablanca'nın da başoyuncusu ve sonunda mahir ellerinden sıçrayarak karın beyaz pelerinin üstüne düşen kara at gibi kurtarıcısı olması bir simgenin ötesinde ve de berisinde bir şeydir.

Yat Kulübü'nün yuvarlak kavşağını şık bir biçimde dolanıp Corny Island'ın başdöndürücü ışıklarıyla, barların ve sokak kahvelerinin elektrik şamatasıyla, karşı yöndeki farların ışık saçan hızlarıyla gözlerimiz körelmiş, kamaşmış, aklımız karışmış bir durumda neredeyse

* Satranç Dyuncusu. (ç.n.)

çam ağaçlarının altından geçerek Beşinci Cadde'ye saptık. Şehir Kulübü'nün karartılmış yuvarlak kavşağını dolandığımızda Cué'nin bir kez daha dikkatini direksiyona verdiğini gördüm. Bu onun kusurlarındandır. Sen mekâna takmışsın, dedim, ama dinlediği yoktu. Yoksa gerçekte bunu söylemedim mi? Caddeyi geçtik ve gece bizi bir hız ve koku kılıfıyla kapladı. Keyifli bir kusurmuş. Gözlerini yola ya da çift kat -üç kat- sarhoşluğuna dikerek bana bakmadan konuştu:

— Bustrofedon'un harf oyunlarını anımsıyor musun?

— Tersi yüzü bir sözcükleri mi? Onları unutmuyorum ve umarım hiç unutmam.

Yavaşça, esprilerini de, diye geçirdim içimden. Her söz oyununun ardında bir köz gizliydi.

— Bir türlü en iyisini, en kolay ve en güç, aynı zamanda da en korkunç olanı bulamaması sence anlamlı değil mi: *Yo soy**.

Bu sözcüğü heceledim, sondan başa okudum, *yos oY*, ben benim.

— Yo, pek değil, neden?

— Bana göre öyle, dedi.

Kent bir kuantum gecesine dönüşmüştü. Sararak hızla kayıp giden ve dükkân cephelerini, otobüs bekleyen insanlarıyla bir kaldırımı ya da gövde, dal ve yaprak olmaktan vazgeçip karanlık bir öngörünümde gözden yiten benek benek ağaçları yazarkasa şeridi gibi gözlerimizin önünden geçiren sokak lambası ampulü aynı zamanda tepemizde biraz daha çok yeri aydınlatmaya çalışıp, ancak nesneleri ve insanları sayrılı bir gerçekdışılıkla biçimsizleştiren tek bir mavi-beyaz ışıktı ve zaman zaman ardında, tümüyle yabancı olduğundan hep dingin ve mutlu görünen bir aile tablosu beliren zebercetten yapılmış, uçup giden bir pencere ilişiyordu gözümüze.

— Senin olduğu kadar benim de dostum olan Bustrofedon'un (az kaldı, dalga mı geçiyorsun, diyecektim) bayağılığı dışında bir tek kusuru vardı. O unutulmaz geceyi düşün (*cono*, nasıl da kızmıştı: Oyunun adı öfkeden kudurarak geriye bakmak). Bu kusur şuydu, sözcüklere sürekli sanki her zaman yazılıymışlar ve yalnız kendisi onları söylermiş gibisinden yaklaşırdı, bu nedenle onlar birer sözcük olmaktan çıkar, harflere, çevrik sözlere, göstergelere dönüşürlerdi. Benim sorunumsa sesler. En azından doğru dürüst öğrendiğim tek meslek bu.

Çoğu zaman yaptığı gibi ansızın sustu ve kumanda tablosundan yansıyan kehribar rengi ışıkta belli belirsiz seçilen dudaklarının titre-

* Isp. Benim. (ç.n.)

mesi konuşmayı sürdüreceğini bana haber verene dek profilini inceledim.

— Bir tümce söyle.

— Niçin?

— Lütfen.

İsteği diretken bir el hareketiyle destekleniyordu.

— Pekâlâ dedim ve kendimi azıcık aptal gibi hissettim: Düş ürünü bir mikrofonu sınar gibi bir ses tuzağına düşmüştüm ve az kaldı, test bir-ki-üç, diyecektim, ama şöyle dedim: Adamın tersi yüzü bir değildir, ama madamın birdir.

Bugünlerde ölülere saygı diye bir şey kalmadı.

Cué'nin dudaklarından tanıdık, ama aynı zamanda yabancı bir gürültü döküldü.

— Ridrib nımadam, ama ridliğed rib üzüy isret nımada.

— Bu da ne, diye sordum gülümseyerek.

— Az önce söylediğin, ama sesi tersine çevirdim.

Azıcık hayranlıkla karışık güldüm, ki bu hiç de azımsanacak bir iş değildir.

— Bant kayıtları sırasında öğrendiğim bir numara.

— Nasıl beceriyorsun?

— Çok kolay, tersten yazmak gibi. Tek yapman gereken bombok şeyleri, neredeyse ağza alınmaz, inanılmaz diyaloglarla, en azından sessizliklerden oluşan duyulmaz konuşmalarla dolu programları, ancak Kırmızı Başlıklı Kız denli olabilirlik taşıyan ve insanüstü bir bönlükle canlandırman gerekken, üstelik bunu yaparken sesinin kulağa hoş gelmesi şanssızlığına uğradığından hiçbir zaman Kötü Kurt'u oynamana izin verilmeyeceğini bilerek, zamanını sanki yeni baştan kullanılabilirmiş gibi boşa harcayarak -tünelin girişindeki havuzda su fışkırtan tritonlar gibi- rustik komedileri ve kentsoylu trajedileri kaydederek saatler ve saatler harcamak.

Bir kez daha yapmasını istedim. *Encore, Cué, encuére.*

— Nasıl buldun?

— Harika.

— Hayır, onu demek istemedim, dedi, övgümü kendisinden imzalı resim isteyen bir hayranıymışım gibi geri çevirerek. Kulağına nasıl geliyor?

— Benim mi? Bilmem.

— Bir daha dinle, dedi ve birkaç tümce daha söyledi. Ne duyduğumu anlatamıyordum.

— Rusçayı andırmıyor mu?

— Olabilir.

— Um royımrıdna ıyaçsur?

— Bilmem, daha çok eski Yunancaya benziyor.

— Onun neye benzediğini nereden biliyorsun?

— Kusura bakma, ama gizli bir dil değil ya. Yani felsefe okuyan arkadaşlarım var ve bu dili konuşuyorlar *habanero* vurgusuyla diyecektim, ama şaka kaldıracak durumda olmadığını görüyordum.

— Sana Rusçaya benziyor diyorum. Kulağım iyidir. Bütün bir kaydı dinlemelisin, ama kaydın küçük bir bölümü bile Rusçanın ters yüz edilmiş Kübaca olduğuna seni inandırır. Ne tuhaf değil mi, hem de gerçekten?

Hayır. O zaman bana tuhaf gelenle şimdi tuhaf gelen aynı şey değil. O zaman beni şaşırtan sesinde içtiklerimizden eser olmayışıydı. Araba sürüşünde de. Zamana ve tritonlara değinmesi daha da garibime gitmişti. Ama söz cambazlıkları öylesine büyülemişti ki beni Arsenio Cué'nin zamandan ilk kez az çok değerli bir şeymiş gibi söz ettiği gözümden tümüyle kaçmıştı.

XVI

Calsada yolundan Havana'ya girdik. 12'ncinin ışıkları bizimleydi ve lisenin önünden bir Budist oku gibi geçtik, zum, yerine zen, diye. Dolambaçlı bahçeleri ve eski lüks hamamlarıyla (yüzyılın sonunda, ah Tanrım, kent duvarlarının dışında, sınırların dışında kaldığı için Vedado denilen ıssız bir *hacienda*'da bulunan hamamların; müziğe eriyen mimarlık diyen bizim Le Cuérbusier'in lehine bir puan), bugün artık yalnızca rezil bir yıkıntılar labirenti olan Trotcha'yı ve onun yanıbaşında artık bir otele -yok otelden daha aşağı- iyice düşkünleşmiş bir pansiyona dönüştürülmüş eski kolonyal tiyatroyu artık göremez olmuştum. Bunlar duygusuz kalamayacağım yıkıntılardır, çünkü onları asla unutamam, hiçbir zaman. Pasco'da trafik bizi durdurdu.

— Ciddi misin?

— Hangi konuda?

— Rusçanın ters yazılmış Kübaca olduğunu söylerken ciddi misin?

— Ters yazılmış değil ters okunan. Evet, çok ciddiyim.

— Aman Tanrım, diye haykırdım. Biz aynalarız, iletişim kapları. Bu Bustrofedon'un Kiril alfabesinin (nasıl diyordu, kiril/lirik) ters yüz edilmiş Roma alfabesi olduğu ve aynadan okunabileceği kuramına tastamam uyuyor.

— Bustrofedon hep işin dalgasındaydı.

— Şaka diye bir şeyin olmadığını biliyorsun. Söylenen her şey ciddiyetle söylenir.

— Ya da söylenen her şey şakadır. Yaşam ona göre mutlak bir şakaydı. Ya da dilersen O diyeyim. İnsanla ilgili hiçbir şey O'nca kutsal değildi.

— Diğer bir deyişle onca hiçbir şey ciddi değildi. Aynı veriye göre şaka diye bir şey yoktur. Aristo mantığı.

İlkin dudaklarıyla bir ünlem işareti çizdi, sonra yeniden yola koyuldu. Jimmydeancué.

— Bok *mi viejo,* dedi. Seni bu zaman makinesiyle Sofistlerin yanına götürsem kimse yokluğunu fark etmez.

— Konuşana da bakın! Tek yapacağın *quadriga'*nın dört beygirini durdurup arabadan inmek, bir geyik avlayıp ciğerini çıkartmak, böylece geleceği şimdiye getirip Sardis'e mi, yoksa denize mi gideceğimizi bulmak. (Gülümsedi) Ama benim önerim yeni bir önsokratçı ikili oluşturmamız. Kolayca Damon ve Pythias olabiliriz.

— Kim kim olacak?

— Sen seç.

— Benim için yaşamını feda edebileceğini düşünemiyorum.

— Öyleyse bu sadık bendenizin intihar koltuğunda ne işi var dersiniz?

Güldü, ama ayağını gaz pedalından çekmedi.

— Hem, ne zaman istersen yerine geçmeye fazlasıyla hazırım.

Duymadı ya da duymak istemedi. Pisagorcu dinleyici için sözcükler yeterli değildir. O sayıları gereksinir. Ona bir iki asal sayı göstermem gerekecekti. Yazık, şu anda onunla konuşabilirdim. N'apalım, ben de kendi kendime konuşurum. Mastürkonuşbasyon. Masturi bir ırkın deyişleriyle. Zerdüşt böyle mastürbuyurdu. Bozumu çözüm kıl. Yalvaçın çözümü yaprağın bozumudur. Ya da yamağın. Yamağı kaynamaya koy. Körpe oğlancıkları kulamparaca bana getir. Deveye hendek atlatmak kamışını komşunun kıçına sokturmaktan daha zordur. Tek gözlerinin akını görmeden kakanı sıçıp sıvama. Tek gözlüler ülkesinde kör kral olur. Tüm atasözleri geneleve. Kırmızı ışık mahalle-

si. Trafik ışığını bulanlar orospular mıydı? Hayır, çünkü bulanın Paris'e heykelini dikmişler. *Güneş de Kalkar** romanında geçiyor. Güneş hep gelir. Romanda gelen ve/veya kalkan tek şey. *Yalnız Güneş Kalkar.* Zavallı Jake Barnes. Ayda daha bir şanslı olurdu. Şanslı mı, kamışlı mı? Orada yerçekimi daha az. Yoksa tüm ayatışlarını aşkın kurusıkılarıyla boşa mı harcardı? Chopin'in perileri, yoksa frengileri mi? Sunucubaşının (gurusunun) kuramına göre nerede ya da nasıl harcarsa harcasın her insanın dolabında belli sayıda kurşun bulunur. Gençliğinizde elli tanesini ateşlerseniz yaşlılığa elli atış eksikle girersiniz. Nasıl nişan aldığınız sizin sorununuzdur. Kırmızı ışığı görene dek boşal (t)mayın. Chicko, chicko, kafanı sekse takmışsın. Bugüne dek kafasını sekse takmayan tek bir insan görmedim. Hadi canım, kim demiş bunu? Aldoux Huxley. Ah, zaten senin temalarından biri gibi gelmemişti bana. Denemeler hiçbir zaman senin uzmanlık alanın içinde olmadılar. Zayıf yanlarından biri. *Ensayos, essais,* denemeler ve Fransızca *lettres*'e karşı bir zaaf. Aldous Huxley içinse bir aşırılık. O öldü mü? Hayır yaşıyor. Yaşlı yazarlar asla ölmezler: Yalnızca krom sarısına dönüşürler. Hassiktir, bir de üç çatallı Neptün zıpkını ve tritonlarıyla denizin şu yaşlı adamı var. Küba yazınında habire karşımıza çıkar. Paris'teki Eyfel Kulesi gibi. Onu görüyorum / onu görmüyorum / onu görüyorum. Ne güzel kemerli örenler. Öğürtünün ö'sü. Örenler, öğürtüler ya da halis barok kusmuğu. Ben Venüskentin baruk peruklu mastürmanıyım. Sanat beni hasta ediyor. Hasta. Ören, Örgh! Öööh! Eğer kusacaksan. Kapalı ağız yılan söylemez. Yalan. Üstümde yılan filan yok. Yılanlar gece yalan söylemezler. Peki öyleyse *solucanlar* olsun. Hoşçakal Neptün. El Carmelo'da akşam yemeği yiyenler var ve toplantı salonunun ışıkları sönük değil, tam tersine yanık, hık, hıçkır, çıkar. Zaten yakında çıkaracaksın. Sss. S 33.33. Gestapo mu? Hayır! 33 dds. mi? Hayır, demek istediğim sözler ölünce müzik başlar. Heine** Heine Hitlere. Herkes ölür. Herkes toz olur. Oltoz Huxley. Ad lib.*** Ad liberace****. Her şey ölür, ölür her şey. Öl Hitler. Heile Heine.*****

---

* **The Sun Also Rises:** Hemingway'in ünlü romanı dilimize Güneş de Doğar adıyla çevrilmiştir. Ancak burada sözcük oyunlarıyla uyuşması için değiştirildi. (ç.n.)

** Heine, Heinrich (1799-1856) Alman Yahudisi lirik ozan ve mizah yazarı; **"Buch der Lieder"**deki duygusal ve alaycı şiirleriyle ünlüdür. (ç.n.)

*** Latince. Dilediğince. Müz., istenildiği gibi çalınabilen notalar. (ç.n.)

**** Özgürce. (ç.n.)

***** Alm. Selam Heine. (ç.n.)

Söz ölünce. Bu bir konçerto. Bachaldiviv mi? Salata sonatı. Sonat salatası. Sonat değil, bir konçerto! Bir konser. Bir *konzert* var ve Enna Filippi *plus que lente** vals yaparak harpıyla savaşa gidecek. Haydi, konser değil de kıçser diyelim. Kes şu seksi! Ayy! Acıdı! Bokcanına, bu Ravel, ünlü cinsiyetsiz. Bildiğin gibi yalnızca bolero bestelerdi. Antiblerde ne işi varmış (yokmuş) bilemem. Anımsadın mı, hani Ida Rubinstein bir masanın üstünde dans etmişti. Vay canına. Ida aşağı mı? İspanyolca *ida* gitmek demektir. Ne olmuş yani? Gidiyorsun diye ille gelmen gerekmez ki. Karanlıkta hep aynı terane. Ina? Anna? Amına? Hayır Edna Salzedo'nun daha fazlasını istiyor. Östaki borusunda (pösteki saydırmanın pöstekisiyle uyaklıdır) lirini *celesta*** ya, arpa dönüştüren, Salzedo'nun soda suyunda arp dalgaları oluşturan göksel lirci. Arp mı? Öyle mi yazılır? Öyleyse Hans Harp olmalı. Harp çalan kadınlara ne denir? Harpiler mi? Enna göksel seslerini maddeleştiriyor: Harpın Marxlaştırılması. Yoksa Edna yanardağının patlaması mı? Kleiber olabilir. Erich Klavye. Eines Wohltemperirte Kleiber. Eine Kleiber Nachtmusik. Ein feste. Fesatlaşma Silver. Ein feste Brandenburg. Olmadı. Komm Süsser Todd-AO. Bu da beş para etmez. Peki, Celibidache olabilir mi, azgın bekâr, azgın bakire, bekârlık, bikir olabilir mi? Bekaropezzo, Büzükvideo, Bekarethovenlaşmak, eroikalaşmak, üçüncü (drei) mouvement'ı değiştirerek hızlanan azgıncué, çünkü (dediğine göre) Salzedoburg'da tozlu bir partitur var, (paylaşılacak kozlar, bırak yatışsın tozlar) bu da şunu gösterir, Ardebol ve Klavye ve dahası Sylvia & Bruna Walter birbirleriyle öyle haşır neşir olmuşlardı ki, Adolfas Gitler (Yalnızca Adolfçulara Açıkur) ne yapıp edip Walter'in eroikaca ya da erotikçe yinelemelerle kendilerini kusmuzikle eğlendirerek Beethoven ya da Reichişitsöyle çalmasını önlemekte çok haklıydı, h-hayır, Fransızın dediği gibi Fransızların eşi yoktur, şu *chivato* gibi muhbirin genç bir adam olarak portresi, ihbarcı üçkâğıtçı, Zorba Hırbo gizlendiği balkonda fffastidiare il souvenire d'un grand'duomo için yazılmış ve Bakirbızır'ın üç numaralı senfoni Aeolica'yı çalmasına yetecek sürede okunması gereken *Implosion ex Cathedra*'yı okurken (her ikisi de hızlı okuma kursuna katılmışlardı) müziği dinlerken melomanın istediği gibi konser salonunda ölecek olan yavrucak. Hızlı okurlar, hırslı okurlar, hırstan kudurmuşlar, hızlandırılmış okurlar. Gli scelerati. Okur koşturur. Böylece caddeden aşağı

---

* Fr. Biraz daha yavaş. (ç.n.)

** Metal plakaların üstüne çekiçlerle vurularak çalınan klavyeli bir çalgı. (ç.n.)

geri döndük, Başkanlar Ceridesi'nden. Orunun küstahlığı. Topu siktirici kurt sürüsü ve kendileri siktirip gittiklerinde yerlerini Yar*(ak)* başkanlar alıyor. Bilinemezcilik.

Onu gördüğümde kaldırımda yürüyordu. Bocčato di castroati. Cué'ye söyledim. Latinler kadın düşkünüdürler.

— Kim, dedi. Alma Mahler Gropius Werfel mi?

— Gece perileri. Spermlikler. İspermeçetler. Sperm balinaları.

— Balina mı? Hani nerede?

— Sancakta efendim. Hey! Hey! Ayaklarımı yerden kesiyor.

Kaptan Cuérkusuz baktı.

— Seni gidi pezevenk! Zom muyum ne! Bir değil iki kadın görüyorum.

— Onlardan iki adet var. İnfradilimin kusuruna bakma, ama yalnızca dıştakini tanıyorum. Codac'ın arkadaşı.

— Arkadaş değil şeytan. *Sacre maquereau.**

— Dışta yürüyenden söz ediyorum *viejo*. İşte sana öte. Sen diline dikkat et.

— *Cono*. Ne görünüm.

— Ne gözlükler diyecektin.

— Ben Franklin Delano sayesinde. Her bir mercekte bir orospu. Karşı cins için çift odaklı mercekler. *Contraria contrariis curantur.***

— Çifte dışbükey mercekler. Çifteşeyli mercimekler. *Similia similibus curantur.****

—Onu gerçekten tanıyor musun?

— Evet *viejo*, Codac bizi tanıştırdı.

— Bu tür kadınlarla tanışılmaz, ilk görüşte sevişilir. Dokunarak görüş. Kontakt lens.

Köşeyi dönüyorlardı. Neydi adı, oydu. Onu başkasıyla karıştırmak olanaksız. Elbet yanında bir dostu vardı. *Le amiche*. Boylu poslu gövdeler. Bir içim su memeler. Lezbişler kabilesinden bir ikili. Üçleme, dörtleme, dahası beşe kadar çıkmaya cesaret eden biri için beşleme tanımı kullanılır. Peki ya sekiz yapıta seksleme mi demeli? Ya ikiye? Bi-yoloji. Freud ilkel kadınların çocuklar gibi her türlü cinsel yaşantıdan hoşlanmaya koşullandırılabileceklerini ileri sürer. İlkel derken azgelişmiş olduklarını söylemedi. Onları ne kitabı mukaddesten ne de

---

* Fr. Seni gidi pezevenk. (ç.n.)

** Lat. Karşıt karşıtı sağaltır. (ç.n.)

*** Lat. Benzer benzeri sağaltır. Çivi çiviyi söker. (ç.n.)

başka bir yerden tanımıyordu. Ama bu aşırı gelişmiş. Buna koşullandırılmış mı, yoksa bu doğa ananın işi mi? Doğa diye bir şey yoktur. Her şey tarihtir, *historia*. İsteri. İsteri ortak merkezli bir karmaşadır. Yani *historia* demek istedim. Freud birinin dudaktan dudağa öpüşmenin en aşırı biçimlerine düşkün olabileceğini, ancak aynı kişinin sevgilisinin diş fırçasını kullanmaya çekinebileceğini de söyledi. Julieta? Ne var Romy, hayatım? Yine benim ağız sağlığı koruyucumu mu kullandın? Böööğ! Sigismondo yanılıyordu. Bir diş fırçasından çok daha derinlere girmeye hazırım. Fırçaların fırçalamaya korktukları yerlere. Hassiktir, 15'inciye sapıyorlar. Özür dilerim Bertrand, 15'inci sokağın köşesini dönüyorlar. Russell'ların düşünmeye korktukları yer. Dön Cué, dön, bok ye. Bocué.

— Gideyler.

İnfradilim karşısında irkildi, radyo ukalası n'olucak ama yine de Mortu Dik'in peşindeki Cüptan Ahab gibi direksiyona yapışıp çevirdi ve spor araba döndü, bu ayaklı pusula ya da parakete, firkete, mirkete paraketesi, mirketekete dahil tüm mürettebatıyla yön değiştirip yan sokağın dar boğazına yelken açtı. Magellan Cué. Cuégellan. Macuéllan. Magalena! Evet adı bu. Teknicué. Bellek güçlendirme teknikleri. Teknik bellek. Arsenio Sebastian Cuébot yelkenleri indirdi, faça edip karşı köşeye, sancak tarafına demir attı. Derinlik beş kulaç, üç kulaç, iki meme, kulaç işareti ikiz! Filikaları indirin. Zıpkın alesta!

— Adı Maguelena. Magalena.

— Bu işi bana bırak!

Hassiktir. Gemide kalmam gerekecek. Bana Ishmael deyin. Kapıyı açtı ve kaptan köşkünün ışığında dikiz aynasında kendine baktı. Saçını sıvazlayıp düzeltti. Kafayı saçlarına takmıştır. Bu çocuk Yul Brynner'dan hiç ders almamış. Karaya ayak bastı. Yalnız. Yiğit prens. Parlak prens. Şarkı söyleyen kılıcıyla tatlı dilli bir mitos. Balta girmemiş ormana daldı.

— Onları canlı istiyorum, Frank Buckué!

Dikiz aynasından dikizledim ve solda, iskele tarafında aşağı doğru yürüdüğünü gördüm, Cué tarafından, kekez tarafından değil. Ayna yolunda kadınların ona doğru geldiklerini de gördüm. Isınıyor. Dokuz, seks, yedi, altı, beş, dört, üç, iki, bir, boom! Karşıt cinslerin çarpışması. Kesişim. Birleşim. Mallar çarpışınca. Sözcükler teklifsikleşince. Danışıklı dövüş. Yalnızca Cué konuştuğundan bir monolog. Ne diyecek acaba? Cuésimodo ve Esmeralda'nın öyküsü. Bana Esmeralda deyin. Müşerref oldum hanfendi. Cuésimodo Esmeralda'nın elini öpme-

ye çalışır ve de her bir başka yerini. Kusura kalma ama kes şunu. Amma da çirkinmişsin. Öyle gelmişim dünyaya. Vah vah, çok üzüldüm. Kusura bakma ama şu Odysseus'un ev sahibinden, adı neydi Polyfetus, işte ondan bile daha çirkinsin. Kadının taziyelerini kabul eder. Quésimodo rıhtımlarda, sokaklarda, bulvarlarda ve de zihninin caddelerinde bir aşağı bir yukarı dolanarak kafa patlatıp düşünüp taşınıp kaşınarak Esmeraldacığı yatağa atmanın yollarını arar. Yağmurda düşünmek. Ağıl yerine kafasında bir ampul. Buldu! Hatıra eşyası niyetine Notre Anam Katedrali'nin çörtemlerini, kartpostallarını ve diğer çer çöpünü satacak. Öncü kutsallık pezevengi. Bütün öncüler gibi zengin olacak, beş yaşında çocuk bile bunu bilir! Öyleyse beş yaşında bir oğlan getir. Gotik çatıların tepesindeki minik kültür akbabası yuvasını bırakıp Pigal'e taşınır. Karşısına çıkan en güzel kadını kiralayıp Nesle Kulesi'ne, çağın en iyi lokantasına akşam yemeğine götürür (On üçüncü yüzyıl; korkunç bir yüzyıl: O zaman doğan herkes öldü). Tarihe göre çağın en iyileri olarak tanınan Fontanbleu okulu sanatçılarına bir iki minyatür ısmarlar (gülümseyin). Ertesi gün insanlar sabah tabletinde onu bir orospunun memelerini gıdıklarken ya da fazlasını yaparken göreceklerdir. Tabletin genel yayın yönetmeni Téophraste Renaubunaki. Cuésimodo herkesin diline düşer. Paris geneli -ve diğer genel kadınların tümü- ona küçük adıyla hitap ederler. Gerisi Cuési der. Onun için çıldırırlar. Bazıları adını Amerikanlaştırarak Mody der. Bunlar çağlarının çok ilerisinde olup kodeste (bir diğer Amerikanlaşma örneği) bir gece geçirdiklerinde "The Bastill" diyen, "une drink d'hydrohoney" ısmarlayan, Amerikan halk dansları oynayan kişilerdir. Ne korkunç şu Frangilizler. Onları ancak bir Kutsal Roma Hakemi ayırabilir. Bütün suç bir türlü yerinde duramayan Plantegenetlerde. Les Anglais darağacına! Senin sonra icabına bakacağız Jan D'Arc. Cuésimodo gezintisini gönlüne göre bir başka kızla yineler. Bu kez *une taberna*'ya, Equus İnsanus'a gider. Ne korkunç şu Franlatinler. Bütün suç Kutsal Roma Kilisesi'nde. Quod scripsi scripsi,* Rabelaisius. Vae vatis.** Carmen yoldan çıkmada. Faksimileler her parşömende boy gösterir. Ortaçağ dünyasındaki hemen herkes gibi okuması yazması olmayan Esmeralda (işte Paris'te günlük basının gelişmesi için beş yüzyıl beklememizin nedeni budur) yine ortaçağ dünyasındaki hemen herkes gibi mini mini resimleri, özellikle de fildişi, parşömen ya

* Lat. Yazdığımı yazdım. (ç.n.)
** Lat. Kâhince. (ç.n.)

da öyle bir şey üzerine basılmış bir portreyi görmeye başlar. Cuésimodo Carmen ve yoldan çıkmayla. Cuésimodo Güzel Kadın ve İnsaf'la.* Bu Cuésimodo'da ne var acaba diye kendi kendine sormaya başlar (minyatürlere bakmağa başlamasıyla aşağı yukarı aynı zamana rastlar bu). Derken gezintiler birbirini izler: Aux Champs, à la avenue de la Grande Armée, à Saint Germain des Pres. Cuésimodo iyice dile düşer. Bu dilbazlar kentinde. Esmeralda'nın merakı iyice kabarmıştır ve Cuésimodo'ya yakından şöyle bir bakmak ister. Felaket. Daha yakından. Kör talih ve felaket. Yakından, daha daha yakından. Esmeralda'nın bir erkekle konuşurken onu köşeye kıstırıp gömleğinin düğmelerini açmak gibi bir huyu vardır. Aslında bu sinirsel bir tik: Cuésimodo gerçek yaşamın ve şiirin devlerinden biri. Esmeralda gittikçe ısınıyor. Düğmeleriyle oynamaya başlar. Ama Cuésimodo kendini Çingene diye yutturmaya çalışan bu zenci kırmasıyla artık ilgilenmemektedir. Neden? Çünkü ondan çok daha şık bir sürü kız var, üstelik çok da ustalar! Ortaçağca konuşacak olursak, uçkurunun düğmelerini yeni baştan ilikler. Kızlara ne bok demeli? Karanlıkta onu tanımaları olanaksız. Ama, dur, havlar gibi bariton sesi var ya! "Ah Rose&Mary, sizi seviyorum!" Hay senin baritonuna... Yüreğin ayartıcı dili. Yürüyorlar. Yürürken konuşuyorlar. Walkie-talkieler. Gevezeler. Amma teknik. Daha doğrusu deneyim. Konuşarak geliyorlar. Borazanlar sussun, zurnalar sussun. Orospular işe koyulsun. Karşınızda laf ebeleri, söz gebeleri. İşte geldiler. Kapıyı açıp dışarı çıkıyorum. Allahtan pek aydınlık değil. Kendimi azıcık Quasimodo gibi hissediyorum. Yüreği hoplamış, midesi kalkmış. Ayartıcı ses tonumu prize sokacağım. Kusursuz mimcilik. Ben dilsiz bir gösteriş budalasıyım. Latinler gürültü düşkünüdürler.

— İyi akşamlar.

Arsenio bizleri tanışırdı. Onlar eski dostlar. Bizler eski dostlarız. Yıllardır, kasıksal ilişkilerle mahrem bölgelerin akıntıları boyunca gerçek dostlar. Kübalı demek amigo demektir, dal kırılsa da kuş öter, sağanağa aldırma, yağan yalnızca Küba suyu, *amigos todos,* kadın kraldır, yani kraliçe. Yok, kral. Silvestre, Beba ve Magalena. Magalena ve Beba, kısaca Silvestre. Memnun oldum. Tanıştığımıza çook memnun oldum. Büyük bir zevk. Yoo, sizi önce ölçüp sonra zevklendireceğim. Kıkırtılar. İyi gidiyorum. Bunu diyen ben miyim? Evet,

* "La Belle Dame sans Mercy", John Keats'in "İnsafsız Güzel" şiirine bir gönderme. (ç.n.)

çünkü Kuéptan kibar Cué spor arabasının ses kapılarını açıp siz bayanlara yeni bir maceranın duygu ve romantizmini sunmakta, *Tarzanio'nun yayınına başlıyoruz!* Misyonerlerin vahşi beldesi karaların karası Afrika'nın göbeğinden, balta girmemiş ormanın bilinçsiz derinliklerinden el değmemiş TanmangaKué ormanının kızlığını parçalayan bir çığlık duyulur! Bu Zartan'dır, Tarzan'ın ağabeyinin en sevgili kulamparası ve de hayvan zamparası. Bak tatlım. Kim konuşuyor? Hey bebek, başımızın üstünde bir çatı olmadan bu arabaya gireceğimizi düşünmüyosun herhalde. Bu Magalena değil. Buna binecek değilim. Bu kötü havada böyle apaçıkta. Güzellik salonundan daha yeni çıktığımızı görmüyor musun? Konuşan öteki kadın. Tüh, adı neydi? Beni dürtmesene. İtelemesenize beyler. Belleğim berbat. Beba! Kübalılaştırılmış dilde hem bebek hem de içmek anlamına gelir. Coca foni, serinleten menapoz için. Birlikte gelin! Fantezi için! Senorita, paellanızın tadına varmak için/ ekmeğin içinde sosisi deneyin. Suaritos radyosu ya da cinsel ilişkiler ve ayartım faslından reklamlar. Seks çağı, söz oyunu. Senora, göt, pardon dört saatte sizi Ulumasal Hava Yollarımızla Havana'dan New York'a uçururuz. Elleriniz temiz mi senorita? O zaman Revlon tırnak cilası kullanın, farklı görünün. Hovarda beyler, orta malı arıyorsanız başka yere gidiniz. Usta el işçiliği istiyorsanız bize geliniz: Casa Perez gömlekçisi. Magalena konuşuyor, Dante'nin InCuémosunu dolanıp benim Cape Hornumu aşıp arka koltuğa, yanıma oturan Magalena. Sen benimsin ben de senin. Düzüşelim. Magellan boğazından geçiyorum ve sanırım bir memenin üstünde su alıp batıyorum. Yoksa memeler iki tane mi? Kadın modasında bir homoluk eğilimi var. Beni yanlış anlamayın. Homojenlik eğilimi demek istedim, doğanın çift yarattığını bire indirgeyerek beni yanlış anlayan kendi dilim. İki meme vardır, kıçın da iki kanadı ve her moda akımı onları tek gibi göstermeye çalışır. Cué bir tepeye, bir memeye, bir düğmeye bastı. Verdun Sineması'nda göğüs göğüse oturuyoruz ve arabanın geriye kayıp açılan tavanının sesinin arasında fon müziği bile duyabiliyoruz. Hem Cué Daniel Amfitiyatrofi'yi de açtı. Yoksa Bakuelcinikof mu? Belki de Ericué Wolfgang Corngold'dur. Her neyse, o piç kurusu radyoyu açtı. "Teknik yoğunlaştırılmış yaşantıdır." Suyu alınmış süt. Sizi aşka hazırlayan dolaylı müzik. "Sevgili araba sahibi" (sürekli kızışma durumunda bir kedi gibi mırmırlanarak müziği kesen ses pekâlâ Cué'ninki olabilirdi) "lütfen radyonuzun düğmelerinden birine benim adımı kazıyın." Sözcükler uçup gidiyor ama ezgi havada salınmayı sürdürüyor. "Ve şimdi, Küba Venegas'ın romantik sesi ve

Cazino çoraplarının izniyle Piloto&Vera'nın bolerosu *Nostaljik Buluşma*. Puchito Plakçılık". Puchito! İsme gelin! Puşt-it-o. Küba Venegas. Bolero kraliçesinin romantik sesi. *La puta nacional*. Halkın orospusu, işte o bu. Cazino çorapları. Bok. Vera ve yardımcı pilotundan, pilot ve yardımcı verekinden, Piloto ve Viera'dan, Plotov & Beria'dan, boleronun stakhanovitlerinden* *nevraljik buluşma*. Arslango Cuéleventis arabanın tentesini sıkıca kapatır ve mürettebat tam tekmil aşk, çılgınlık ve ölüm gecesine doğru yola koyulur. Isıolde'nin acıklı Tristorya'sını dinlemek ister misiniz? Gelecek bölümde radyonuzu açmayı unutmayın.

Küba radyosunda işte böyle konuşulur ve bu öykü benim tayfalık öncesi (kentsoylu) dönemimin seçme bölümlerinden biridir: Uzun John Silver'in serüvenleri ve Robinson Cuéso ile Lesbos adasında karşılaşmaları. Kaka foni.

Cué 17'nci sokaktan inerken yanlış yola saptı, batıl inançlı olduğundan değil, sayısal ve aynı zamanda kişisel nedenlerle 21'inci sokağı yeğlediği için. Böylece caddeye geri dönüp denize yöneliriz. Linea'da kırmızı ışık bizi durdurdu ve o alçak tungsten ışığı yüzünden Magalena'nın güzel yüzü tarçınîden kül rengine dönüştü. İşte o zaman doğum lekesini, burun deliklerinden ve yanaklarından geçen soluk gölgeyi gördüm. Baktığımı gördü gibime geldi, aceleyle atıldım:

— Codac bir gece bizi tanıştırmıştı.

— O da öyle dedi, diyerek parmağıyla Cué'yi gösterdi. Aşk ışığının cayır cayır yanan düşmanı o lapis lazuli, kadıköy taşı ya da yeşilimsimtrak (o cehennemden çıkma rengi ancak böylesi sözcüklerle tanımlayabilirim) ampul tepemizde parlıyor olmasaydı uzun tırnağı kırmızı denebilecek bir cilayla boyanmıştı.

— Adı Arsenio'dur. Arsenio Cué.

Amerikancadan çevrilmiş kuduruk barbaritmler. *Prospero* yerine *affluente* der, *idiota*'ya *moron, me parece* yerine *me luce, oportunidad*'a *chance, revisar*'a *controllar*, filan feşmekan. Qué felaket şu İspangilizce. Doktor Esperangiliz herhalde. Günün birinde senin icabına bakacağız Lyno Novas.

— Ah, dedi öbürü, şu Beba denen kadın. Sahi. Siz TV'deki şu ak-

---

* Stakhanovit: (Alexei G. Stakhanov, d. 1905. Rus madencisi.) Tutturduğu yüksek üretim düzeyi nedeniyle onurlandırılan ve kendisine birtakım ayrıcalıklar tanınan Sovyet endüstri işçisi. (ç.n.)

törsünüz. Sizi sık sık izliyorum.

Kız değil kadındı ve başka tropik ırmakları aşarken yitip gitmiş Afrikalı bir atası olmalıydı. Son kerte ustalıkla karışıklarından ancak bir Kübalının, Brezilyalının ya da Faulkner'in çakabileceği şu zenci kırması olmayan zenci kırmalarındandı. Berberden yeni çıkmış uzun siyah saçları, bol boyalı iri kahverengi gözleri ve duyarlıdan çok bizim buralarda düşkün denilen bir ağzı vardı. Seçkinlerin bilgeliği. Sanki biçimler ışıkla kabataslak çizilmenin, boyutları olmanın ve uzayda bir konumu bulunmanın yanı sıra ahlaki nitelikler de edinebilirlermiş gibi. Leonardo'ya göre bir etik. Fırçanın her dokunuşu ahlaki bir sorundur. Yüz ruhun aynasıdır. Lombroso'nun tanıtlayan burnu. O tempera, o mores. Venus vide, da Vici.

Fasarya etikası. Harika bir vücudu olmalı ama şimdilik ancak büstünü görebiliyorum, gölgeler içindeki başını. Cué'nin aynada kendine bakuğını gördüm. Daha doğrusu, aynaya baktığını. Dikiz aynasından Magalena'yı dikizliyordu. Ya bana değiş tokuş önerirse, n'apıcam o zaman? Piliçleri değiştirmeyi tasarlıyor olmalısın? Ona, ananınki deyip çekip giderim. Yoksa kalıp, n'apalım, sıç bakalım ağzıma mı desem acaba? Ne olursa olsun değiş tokuştan ben kârlı çıkarım. Siktir yaa ama kartalozlardan hoşlanmam ki ben: yaşlılık korkusu. Bir kadın yirmi beşinde yaşlı sayılır mı? Aklını kaçırmış olmalısın sapık herif sen de. Sen zamparanın, kulamparanın tekisin. Seni yaşamın zevklerinden yoksun kılmak istemem ama bu gidişle sonun Humbert Humbert'in başlangıcına benzeyecek. Ya da Hunhar Humbert'inkine. Belki de Humperdinck'in yapıtı hımbıl Humbert'inkine. Seni hımbıl pezevenk. Bok! İğdiş olsam daha iyi. Eugene iğdienesco. Gidip UNESCO yararına çalışacağım. Bir dakika. Senin şerefin yok mu? Vatanın yok mu? Saltanata bağlılığın yok mu? Magalena civciv sayılmaz, öbürü de o kadar kart değil. Teker teker. Eldeki civciv... Komşunun orospusu kaz görünmesin sana. Şuna bir daha göz atalım. Hiç de fena değilmiş. Neden kötü olsun ki. Onu ilk kim gördü? Ben mi yoksa ben mi? On dokuz ve otuz altı, yirmi dört, otuz sekiz. Tılsımlı sayılar mı? Hayır istatistik veriler. Küba beden ölçüleri. Küba bebeleri. Küba bedenleri. Beden Fisher'den. Magale Nash Rampik La Rampa'da sergilenmektedir. Temsilciliğin adı kehribar motorları. Sepya motorları. Genel moteller. Vitrin zamparalığı. Düzüşmek. İstatistikler. Venüs video. Günah. Latin erkeği boktan bir âşıktır. Kaka komedi.

— Ne?

— Nerelerdesin? Bulutların arasında bir yerlerde filan mı, tatlı çocuk?

— Şu buluttan in de bir zamanlar ait olduğun yere dön.* (Johann Sebastian Cuéch'in iyi huylu klavyesi.) Bu unutulmaz bir melodi.

— Affedersiniz bayan. Sizi duymadım, deyip özür diledim.

— Silvestre, *viejo,* tanrı aşkına. Kimse benim arabamda bir hanfendiye bağyan diyemez.

— Affınıza sığınırım, dedim Beba'ya yapmacıklı bir pişmanlıkla.

— Olmaz dedi, Arsenio. Benim arabamda bunu yapamazsın.

Gülüştüler. Asımız joker olmayı da beceriyor. Benden adam olmaz ama balon olur. Uçan balon!

Büyük bir çaba göstereceğim ve artık bir kez göklere yükseldiğime göre şimdi de gösterişsiz kulübelere ineceğim, Tom Amca'nın olsalar bile. Halka inmeliyiz, dişi olduğu sürece. İnsanoğlunun helal sütünü emmek için. *In medias res.* In carnation.**

— Ne demiştin Beba?

Bu duyduğunuz benim sesim. Hiç de iğdiş olmuş birinin sesine benzemiyor. Ben hadım falan değilim. Başkalarının seslerini taklit etmeye elverişli bir sesim olmasına karşın olsa olsa güdük pipiyim: Bu kez sesim dostça, özenli ve sevilesi. Şenşöhretli.

— Sen ne iş yaparsın bebek?

— Güzel sanatlar erbabıyım.

— Ne, dediler ikisi bir ağızdan. Düet yapıyorlardı. A capella.***

— Size bakıyorum. (Bana bakıyorlardı.) İşim bu. Ben güzele güzel demem güzel işim olmayınca.

Kıkırtılar. Cué'den kahkahalar.

— Ay çok hoş!

— Hayır, *nino,* ekmeğini nasıl kazanırsın demek istedim. Aktör, sen de aktör müsün?

— Ben bir yaz...

Cué sanki bir başka kitaplık memuruymuşçasına aramıza girdi.

— Gazetecidir. *Carteles*'te çalışır. Alfredo Telmo Quilez'i ve hiciv yapılmaz esprisini anımsadınız mı? Ama yok, siz bunu anımsayamayacak kadar gençsiniz.

Gülücükler.

---

* Get back to where you once belong. (ç.n.)

** Lat. Ortalama bir şey. Doğuş. (ç.n.)

*** Orkestra eşliği olmadan söylenen çok sesli koro yapıtı. (ç.n.)

— Çok tatlı.

— Çok naziksiniz, dedi Beba. Ama dergi sokaklarda satılıyor, öyle tarihe mal olmuş falan değil.

Fena sayılmaz. Bir tutam mizah. Bir tutam hiç yoktan iyidir.

— Hem dergi güzellik salonunda da bulunuyor, değil mi Beba?

— Bu kadınlara özgü bir ayrıcalık, dedi Cué. Bizlerin şu sizin salonunuz denli kutsal yerlere girmemiz yasak.

— Bona Dea'nın gizlerini ancak hayal edebiliriz.

Cué bana, tanrının belası Latinci, diyen bir bakış fırlattı ama ağzının söylediği şuydu:

— Biz bu dergiyi ancak berberde okuyabiliyoruz.

— Ya da dişçide diye ekledim.

Dikiz aynasından şükran dolu gözlerle bana baktı. Duygusal eğitimimdi bu. Bana moron değil, Moreau deyin.

— Ya sen, sen orada ne iş yapıyorsun, diye sordu Magalena.

— İmzasız yazılar yazıyorum.

Cué'nin bakışı Magalena ve Beba'nın şaşkınlık dolu nelerinin toplam desibel gücünden daha büyük bir güçle üstüme yüklendi. Cué'ye aldırmamaya karar verdim. Dur durak bilmez bir asiyimdir.

—Şaka yapıyor. Çok alçak gönüllüdür de, dedi Cué.

— Modest Moussorgsky* hizmetinizde. Ve elbetov çarın emrindoviç.

Beni dinlemiyorlarmış gibi geldi. Cué'yi yok sayıyordum.

— Şu karşınızda duran adam, dedi Cué, Küba'nın en birinci gazetecilerindendir. Her ne kadar yüzü Kızılderiliye benziyorsa da bununla karaya ayak basar basmaz Kolomb'la röportaj yaptığını kastetmiyorum...

Güldüler. Radyoya bir puan.

— Kolomb'dan söz etmişken, dedi Cué, karavelamızla nereye gidelim?

— Karasevdamız diyecektin, dedim Magalena'yı kastederek. Gülücükler. Hiç fikirleri yokmuş, Cué'ye böyle diyorlar. Siz seçin, biz uyarız. Ve se.

— Bir kulübe ya da kabareye ne dersiniz?

— Bana uymaz, dedi Beba.

— Gitmezmiş, dedi Cué.

— Ve biz her yere birlikte gideriz de, dedi Magalena.

---

* Musorgski'nin ilk adı olan Modest alçakgönüllü demektir. (ç.n.)

— Pekâlâ, öyleyse siyamlı ikizlerimiz nereye gitmek isterler?

Cué'nin sesinde bezirganlıktan çok bezginlik taşıyan bir ton duydum. Kötü haber. Borsada panik. Bursan artı enflasyon eşittir Bursanenflamasyonu. Ardından da çöküntü.

— Bilmem, dedi Beba. Sen karar ver.

Beter. Her zamanki büyük çembere düşmüştük yine. "Bir kadını al, okşa, ne istediğini sor ve hoop, kısır döngünün içinde bulursun kendini" Ionescué. "Sonla başı birbirinden ayırt edemezler. Mutlu hayvanlar." Cuétonalı Alcmeon. "Keşke dünyanın bütün kadınlarının tek bir fikri olsaydı (yoksa bikri miydi?)." Cuéligula. Yine konuşuyordu.

— Peki, Johnny'nin yeri gibi kötü ışıklandırılmış iyi bir yere ne dersiniz?

— Yoni'nin Yeri. Fena değil, di mi Beba?

Beba bu fikri tartıı. Bize baktı: Önce birimize, sonra diğerine, derken bir profil oyunu oynadı: Bana kendi yüzünün amansız hatlarını göstererek oturup Cué'nin profiline baktı. Hoş bir ağız. Ayık adama sanki Havva Gardner. Kafayı bulanlara Ava. Ağzını açtı. Sonra Cué'ye, Bu adam gerçekten pek tatlıymış, dedi. Küba'da Havana'da kullandığımız o pek sevilen sevecen yapmacıklı üçüncü kişiyle Cuéte'den söz ediyordu. Halkın bitirimliği. Adam sanki sinema yıldızı. Ağzını kapattı. Onu hiç açmayacaktın Beba Gardner. Yalnız sinemanın karanlığında, dedi Cué. Kendi güzelliğinden söz ediyordu. Beba gülümsedi. Ne güzellik, (Beba'nınkinden söz ediyorum.) Cué bir kez daha göz atmak için arkaya döndü ve Malecon'da bir trafik ışığı bizi durdurunca (mekânsal sürekliliğimizin doğal çözümünü sekteye uğratan geleneksel zaman) Magalena'ya sordu:

— Bir yerlerden tanışmıyor muyuz?

— Seni sık sık TV'de izleyip dinliyorum.

— Daha önce hiç görüşmedik mi? Yüz yüze?

— Olabilir. Codac'ın evinde ya da La Rampa'da.

— Ya ondan önce?

— Neden önce? Serinkanlılığının içinde azıcık kuşku sezer gibiydim.

— Sen çok daha gençken. Üç dört yıl önce. O sırada on dört on beş yaşındaydın herhalde.

— Valla anımsamıyorum.

Haspa anımsamıyordu. Valla. Daha iyi. Beba'nın lafa karışması daha da iyiydi. Pekâlâ genç adam, kafanda ya da her neresiyse orada

kimi daha çok istediğine karar ver, karar senin bebek. Elbet seni tatlım, dedi Cué. Burada bulunanların hatırı kalmasın ama sen bir tanesin. Yalnızca onu daha küçücük bir kızken tanıdığımı sanmıştım ama küçük kızlar için tanrıya şükretmem, yalnız küçük kadınlar için şükrederim. Yemin ederim, çünkü sen benim vajina pectorisimsin, kalp ağrım. Pekâlâ dedi, Beba, şimdi iş değişti. Bunu duyduğuma öyle memnun oldum ki. Magalena güldü. Cué güldü. Onlara katılmayı görev sayıyordum ama ilkin kendi kendime, acaba Beba Cué'nin yüreği solda mıdır sağda mıdır bilir mi, diye sordum. Kimse beni yanıtlamadı. Kendim bile. Gidiyor muyuz, gitmiyor muyuz, dedi Cué ve Beba, evet dedi ve Magalena bana vaatkâr bir bakış atıp coşkuyla zıp zıp zıplamaya başladı. Zihnen ellerimi ovuşturdum. İnanın zor bir uygulama. Arsenio bana umut kırıcı bir bakış attı. Manen yumruğumu sıktım. Latinler hep kaybeden âşıklardır.

— Silver Starr.

Onun da sesi vaat dolu gibiydi ama üstüne bir vurgulama imi gibi kondurulmuş belli belirsiz bir kuşku ya da soru seziliyordu.

— Yeah!

— Sheriff Silver Starr, we're running outa gas.*

Teksas ağzıyla konuşuyordu. Şimdi batıda bir polis müdürü ya da şerif yardımcısıydı.

— Gaz mı? Yani benzinimiz mi bitti?

— Gas? You mean no gasoline*?

— Horses all right. I mean the silver, Starr. Long o women but a little this side of short on moola or mazuma. Remember? A nasty by-product of work. We need some fidutia, pronto!

— I have some, I've already told you. About five pesos.

— Are you loco? That won't get us not even to the frontera.

— Where can we get some more?

— Banks closed now. Only banks left are river banks, because

---

* — Şerif Gümüş Yıldız, gazımız bitiyor.
— Kısraklar tamam. Gümüş bitti, Starr. Kadınımız bol ama mangırımız ya da arpamız azın bile azıcık altında. Anımsadın mı? Hani şu çalışmanın iğrenç yan ürünü. Biraz mangize gereksinmemiz var. Hemen!
— Bende biraz var. Sana söylemiştim, beş peso kadar.
— Deli misin, bu bizi ön kapıya kadar bile götürmez.
— Peki nereden bulabiliriz?
— Bankalar kapanmıştır. Bu saatte ancak parkın bankları açıktır. Soygun olanak dışı.
— Codac'a ne dersin?

park bancos are called benches in English. Holdup impossible.

— What about Codac?

— No good bum. Next.

— The Teevee Channel?

— Nothing doing. They've got plenty o' nuttin for me.

— I mean your loan shark.

— Nope. He's a sharky with a pnife, and a wife. Not on talking terms.

I laughed. (In English, that is. Ha-ha instead of ja-ja.)

— Johnny White, then?

— Outa town. Left on a posse. He's a hideputy sheriff now.

— And Rine?

Sustu. Başıyla onayladı.

— Righto! Good ol' Rine. It's a cinch. Thanks, Chief. You're a genius.

Sola ve sonra sağa saptı ve sonunda ters yönden Malecon'a geri döndü. Onun yaptıklarını yazmak yaptıklarını yapmasından daha uzun sürüyor. Merkezkaç ve merkezçek kuvvetleriyle, *criolis* etkisiyle ve belki akıntılarla ve bunların yanı sıra kadınlar üzerinde büyük bir etkisi olan ayın çekim gücüyle yerlerinden kopartılıp oradan oraya savrulan kızları deniz tutmaya başlamıştı. Şikâyetlerini bildirmek için kaptana başvurdular.

— Hey, n'apıyorsun? Canımıza kastın mı var?

— Böyle gitmeye devam edecekse biz inelim Beba.

Arsenio yavaşladı.

— Hem, dedi Beba. Altyazısız İngilizce konuşmayı keser misiniz.

Güldük. Arsenio elini Beba'ya doğru uzattı ve el esmer etin içinde kayboldu. Beba çok güzel görünüyordu, özellikle yalancıktan kızgın pozuna büründüğü şu anda.

— Bir arkadaşa vermem gereken acil bir mesajı anımsadım da...

— Otlakçı züğürtün teki. Geç.

— Tivi kanalı?

— Olmaz. Avucumu yalarım.

— Tefeciden söz ediyorum.

— Yok. Evli barklı ve de eli bıçaklı bir köpekbalığıdır o. Darginiz.

Güldüm. (İngilizce güldüm. Ja-Ja değil de Ha-Ha diye.)

— Ya Johnny White?

— Yurtdışında. Polise katıldı. Yüksek şerif yardımcısı oldu.

— Ya Rine?

— Tamam! Yaşasın Rine. Bu iş oldu. Sağol. Patron. Sen bir dahisin.

Az önce geldi aklıma. Görevden kaçmak olmaz.

— Bir daha söyle de görelim.

— Güzelden kaçmak olmaz.

Beba ve Magalena güldüler. En azından bunu anlamışlardı.

— Ayrıca Beba tatlım, (Cué romantik radyo sesinin, bizlerin, yani arkadaşlarının, ah ne hoş bir gürültü, dediğimiz şu sesin fişini prize takmıştı) işin manevi yanını da unutma. Silvestre'a seni ne kadar çok sevdiğimi, yaradılışımdan gelen çekingenliğin sana karşı duyduğum tutkuyu dışa vurmamı nasıl engellediğini anlatıyordum. Ona, şu Silvestre'a kafamda senin için bir şiir yazdığımı, ancak şiirimin tam arkamda oturan bu profesyonel eleştirmenin acımasız eleştirilerinin korkusundan masum dudaklarımdan coşkuyla dökülemediğini söyledim; hem başkalarının gösterebilecekleri tepki de ayrı bir konu (tiyoyu alan Magalena hemen atıldı, bana göre hava hoş, çünkü ben ağzımı bile açmazdım, hem şiire bayılırım). Sözüm size değil güzel hanımım, daha doğmamış olup günün birinde umarım doğacak olanlara. Bu seçkin dostuma ve yoldaşıma yüreğimin sizin için dakikada yüz attığını ve tek umudumun onun sizinkiyle birlikte çarpması olduğunu da söyledim. Bu mükemmel otomobile zarar vermesi bir yana, sizler için çok rahatsız edici olmuş olması gereken çılgınca araba sürüşümün gerçek ve hakiki nedeni buydu. Söz oyunu falan yapmıyorum.

Beba zevkten dört köşe olmuştu, en azından,

— Ay ne çekici adam, diye bir nakarat tutturmuştu.

— Haydi çekici prens, döktür şu şiirini, lütfen, dedim.

— Evet, lütfen Arsenio Cué, dedi Magalena hevesnefese.

— Haydi, n'olursun, dedi Beba.

— Yalvarırım oku şunu, dedim. Zaten ben her zaman ozan hastalığına yakalanma eğilimindeyimdir.

Cué direksiyonun üstüne bir el kaldırdı. Bu Bebaistan'da bir yerlerde yitirdiği eldi. Yoğun istekler karşısında derinden duygulanarak girizgâha girişti.

— Beba, hayatımın aşkı, içimi ağza alınmaz duygularla dolduran bu unutulası sözcükler nedeniyle aşkını hep burada, bağrımda, cüzdanımın yanıbaşında taşıyacağım. (Es artı tutkulu bir pianissimo.) Giriş. Tema. Bedenen ve (gerilim yaratan bağlaç) ruhen (duygulu vurgulama) ait olduğum Beba'ya (Arsenio Cué'nin çifte Richardlar ve Burtonların tek bir benzeri kusurlu dudaklarında *b*'lerin titreşmesi ve fokurdaşması). Yüreğimden ve başka organlarımdan, mahrem

bölgelerimden gelen bu şiir ona adanmıştır. Ziller çalınsın, lütfen gece perKuésyoncusu. Artış yerinde aşk. Sevgilimin şerefine kaldırmak için ağzına dek doldurulmuş dize dize kadehler. Boğuk davul sesleri. Başlıyor. (Sakalsız Aezra Poundcuémsi profili kalkar ve titreşim yüklü sesi arabayı doldurur. Arsenio Cué'yi duyacak, bekleşen hanımların yüzlerini görecektiniz. Cenaze arabasında en büyük gösteri.)

KEŞKE ADIN BEBA MARTINEZ DEĞİL BABİL OLSAYDI

O
Oh
Oh, bir söyleseydin
Dudaklarınla bir kerecik
Contraria contrariis curantur deseydin
Karşıtlarla sağaltılan bizlere böylesine kolay gelen bu sözcükleri söyleseydin.
Bir söyleseydin Lesbia, o vurgulamanla,
Horace gibi
O fortunatos nimium, sua si bona norint, Agricolas.
(Yoksa bunu diyen Virgil
Publius muydu?)
Ya da ufacık bir
Mehr Licht deseydin
Bu öyle kolay ki

Keyifsiz bir anında herhangi biri
Kalkıp söyleyebilir bu sözleri.
(Goethe dahi.)
Bir söyleseydin Beba,
Diyorum ki, bir söyleseydin
Beba
Haydi söyle
Banalce bebek, içinde banyo yapma:
Thalassa! Thalassa!
Xenophon'la Grek tarzında,
Ya da Valery'yle hep yeni baştan,
Son a'yı iyice vurgulayarak -ah
Açık bir a
Hem de üstünde güçlü vurgusuyla.
Ya da hiç değilse
Saint
John
Perse
Gibi söyleseydin,
Ananabase deseydin
Bunu bir söyleyebilseydin.
Düşünce böyle korkaklaştıran bizleri.
Sir Laurence ve Sir John gibi,
Laurence Olivier, Gelguld filan benzeri
Mırıl mırıl hecelerle
Ya da eski model telefonda konuşan Asta
Nielsen'in kasvetli mimikleriyle
Cuma günü bir söyleseydin
Çarşaflarımın üstünde sereserpe Lesbia
Aşkla:
Eli, eli lama sabacthanti!
Bir söyleseydin Lesbia ya da Beba,
Ah bebek
(En iyisi: Lezbiş Bebek, Ah Beba)
Bir söyleseydin şu sözleri:
La chair est triste, helas, et j'a lu tous les livres!*
İsterse yalan olsun sözlerin ve kitaplarla tek tanışlığın

* Fr. Ten kederlidir ve bütün kitapları okudum. (ç.n.)

Kapaklarıyla sırtları olsa,
Ne ciltleri
Ne de unutulmuş bir kitap adı:
A la Recherche du Temps filan
Ya da yitik zaman peşinde çevirisi
(Ne iyi olurdu Beba
Ne iyi
Olurdu
Beba, si tu pronçais *lévres* au lieu de livres!
Beba, dudaklar deseydin kitaplar yerine!
O zaman ne sen sen olurdun
Ne de ben ben
Ne de ben sen,
Sen de ben:
Bizler Saint Augustine ile Saint Anselm olurduk
Belki de Augustine ile Anselme
Ya da kısaca Augustine Tant Lara ve kösnül Anselma.
Ya da chaire diyeceğine viande deyiverseydin,
Bir martini-kli gibi söylesen bile
Mutlu bir Napoş olurdum
Kösnül, güçsüz, yiyilesi Josefinliğinin aslanı.)
Bir söyleseydin Bebita,
Eppur (ya da E pur) si muove*, diye
Aklı başında gökbilimciyi
Kart ve çirkin bir yosmayla,
Yoksul bir boynuzcubaşıyla
Evlendiği için kınayanlara
Galile'nin bir zamanlar sunduğu bahaneyi.
Bir söyleseydin Beba,
Lesbeba.
Yanlış söylesen bile,
Kendi bağımsız ruhu varmışçasına canlı
Devingen dilinde dönüştürsen de
Küçük Yunancayı, minik Latinceyi, hiç kalmamış Aramcayı
Yaşayan dillere
Ya da kırk dört bin kez yinelesen

---

* İtl. Gene de dönüyor. (ç.n.)

Yinelemeyi sürdürsen
Dilersen 144 kere
Çünkü ilk sayı,
Kırk dört
Bin, yazılı olanı, arkadaki oğlana ve ikinci sayı
Rakamlarla yazılanı hâlâ gizini koruyan
Gizli bir yazgı için: Daha benim yazgım değil,
Benim Lamamla (Lagran Rampa)
Yineleseydin
Ya da hiç değilse sıradan bir guruyla,
Ondan fısıldayarak
Om-ma-ni Pad-me-hum
Demeyi öğrenseydin
Elbet
Boşu boşuna.
Ya da orta parmağın dimdik havada
Yüzük parmağın ve öbürü, şu işaret parmağı dedikleri,
İkinci ve dördüncü ve yanlarında tüm öbürleri
Oracıkta öylece serili,
Bir mudra yapsaydın benim için.
Bir bu iyiliği yapsaydın bana,
Kendim olmaktan çıkar,
Oyunbozan olacağıma
Olurdum bir ozan.
Ama bu çok karmaşık
Hem de iyice çetin.
Bir tek kolay, kısa sözcüğü
Söyleyebilseydin keşke.
Bir söyleyebilseydin,
Bir söyleyebilseydin, ben de seninle birlikte
Ve bizimle tüm yarı dünya
Le demi-monde
Mali mir,
Leto miesto svobodno!
Svobodno, deseydin,
O dil pelesengi tümceyi söyleseydin.
Keşke Beba değil de Babil Martinez olsaydı adın!
Oh.
O.

Arsenio Cuétullus sustu, Merkür Pegasus'a dönüşürken suskunluk arabanın içinde yankılanmayı sürdürdü. Az kalsın alkışlıyordum. Beni durduran Beba'nın ya da Lesbia'nın sesindeki düş kırıklığı oldu. Daha doğrusu Beba'nın tepkisinin hızı:

— Ama bebek, benim adım Martine değil ki.

— Sahi mi, dedi Cué büyük bir ciddiyetle.

— Sahi, hem o Anabel adını da sevmedim.

— Babil.

— Her neyse işte.

Magalena söze karıştı.

— Hem çok garipti. Valla bir kelimesini bile anlamadım.

Ne yapmalı. Ayna Rusçası yerine gerçek Rusça konuşuyor olsaydık bile Lenin bize ne yapacağımızı söyleyemezdi, hele Çernişevski hiç. Onların yerine Henry Ford imdadımıza yetişti. Cué gaz pedalına köküne dek bastı, daha doğrusu Rine'ye dek, Chez Rine, Ca'Rine. *Dom Rinu.*

XVII

— Ho!

— Yatta-heh!

— Dungawa!

— Ahallani cha!

— İyi akşamlar, *senoritas*, dedi Cué kızlara, arabaya binip yeniden direksiyona geçtiğinde. Size *senoritas* dediğim için kusuruma bakmayın ama henüz sizi tanımıyorum.

Adrenalinleşme. O-R alyuvarlar, O. Marx tepkisi olumsuz. Keyif, eser.

— Rine evde miydi?

— Evvet.

Düşsel bir fötr şapkanın siperini indirip yola koyulurken Gary Cooper'ı taklit ediyordu. Beyaz şövalyeydi, kurtarıcı. Kurtarıcı Cué.

— *Un ano sin verde*, dedim ciddiyetle, Katy Jurado'nun Kahraman Şerif'teki taşra kontraltosunu taklit ederek.

— Fan fin fon, dedi Gary Cuéper Teksikanca. İzleyicinin hatırı için İspanyolca seslendirilmiş Vahşi Batı. Öz eleştiri. Oto-kritik. Yola koyuldu, biz de beraber.

— Rine ne dedi?

— Ağzını açtı.
— Büyük müydü?
— Muazzam.
— Demek artık büyümüş.
— Müthiş, dedi Cué.
— Bustrofedon olsa bir rinozor derdi.
— Kim bu Rine, diye sordu Beba.
— Tabiatın harikalarındandır, dedi Cué.
— Tarihin harikalarındandır.
— Ama kadın mı erkek mi, yoksa ne?
— Bir ne?
— Aynı zamanda dostumuz olan bir cüce, dedi Cué.
— Mahallenin dost canlısı Lealiputlusu.*
— Cüce mi, diye sordu Magalena. Codac'ın dostu olan şu gazeteci olmasın?
— Evvet.
— Ta kendisi, dedim.
— O cüce filan değil ki. Senin benim gibi biri.
— Biriydi demek istiyorsun herhalde.
— Ne demek istiyorsun?
— Sanforize edilmemişti.**
— Bidaha desene.
— Bidaha.
— Amaan!
— Adam tutup kendini çekti hayatım, dedim. Birtakım mantarlar yemiş.
— Anatomik mantarlar, diye söze karıştı Cué.
— Sanrı veren mantarlardan ve daha Edward G. Robinson diyemeden pss diye sönüvermiş. Şimdi cüce.
— Dünyanın en güçlü cücesi.
— Bizimle dalga geçiyorsunuz, dedi Magalena. Bunu yutmamızı beklemiyorsunuz herhalde!
— Biz yuttuğumuza göre siz niye yutmayacakmışsınız, dedi Cué.
— Kadınların erkeklere bir üstünlüğü yok ki, dedim.

---

* Lilliput, Gulliver'in Gezileri kitabında cüceler ülkesi Rine Leal adıyla Lilliputlular arasında bağlantı kuruluyor. (ç.n.)

** Keten ya da pamuklu kumaşları çekmelerini önlemek için özel bir işlemden geçirmek. (ç.n.)

— Ne de bir eksikleri, dedi Cué.

— Hep söylerim, dedim, en iyi hanım arkadaşlarımın bazıları kadındır.

Gülüştüler. Sonunda. Biz de güldük.

— Cidden, dedi Beba. Kim o?

— Mucit bir dost, dedi Cué. Cidden.

— Adı Pryne'dı, derken yaşlandı ve P'si düştü, pipisini doğru dürüst yapamaz oldu; Y'si de i'ye dönüştü. Kalsiyum eksikliği.

— Gerçi bu onun büyük bir mucit olmasını engellemiyor, dedim oyunun anlambilimselleşmesini önlemek için Cué'nin sözünü keserek.

— Muhteşem bir mucit, dedi Cué radyofonik vurgulamayla.

— Hadi oradan, dedi Magalena. Küba'da mucit ne arar?

— Çok yok, ama yine de var, dedim.

— Onları icat etmek gerekti, dedi Cué.

— Burada her şey bir başka yerden gelir, dedi Magalena.

— Rezalet, dedi Cué. Kadınların vatanlarına hiç inançları yok, dilerim bütün çocukları ölü doğar.

— Bwana, beyaz adam var icat etmek bütün iyi şeyleri, demeniz eksik, dedim. Sahip Kuétz, o öldü?

— Hayır Silbwana! Bize tek gereken bir kaşıkçık milliyetçilik, dedi Cué. Boktan söylev kanalına ayarlanmıştı. Japonlara bakın (sokağı gösteriyordu). Artık görünmüyorlar. Tarihin ufkunda gözden yittiler. Ama geri dönecekler.

— Hem, dedim, Rhine de bir yabancıdır.

— Sahi mi, dedi Beba. Nereli?

Züppelik ruhtan üstündür: Bulunduğu yeri havaya uçurur.

— Aslına bakarsanız belirli bir yurdu yok, dedi Cué. O her yerde yabancı.

— Evet, dedim. Günde on dört uluslararası deniz mili hızla yol alan Liberya bandıralı, Guetamala'ya kiralanmış bir birleşik meyve şirketi gemisinde doğmuş.

— Babası San Marino uyruklu bir Andorralı, annesi ise Pakistan pasaportu taşıyan bir Litvanyalıymış.

— Aman allah, aklım karıştı, dedi Magalena.

— İşte mucitlerin hayatı böyledir, dedim.

— Deha sonsuz bir dayanma gücüdür, dedi Cué.

— Dayanılmazın dışında her şeye.

— Onlara aldırma bebek, dedi Beba. Seni üye alıyorlar.

Bu deyişi daha önce nerede duymuştum? Tarihe geçmiş bir söz ol-

malıydı. Bızırların bilgeliği. Mutsuz azınlığa.

— Cidden, dedi Cué ve sesi birden ciddileşti. O dahi bir mucittir. Belki de tekerlekten bu yana onun gibisi gelmemiştir.

Beba ve Magalena anladıklarını göstermek için çınlayan kahkahalar attılar. Yalnız konuya tekerleğin ters tarafından yaklaşmışlardı. Dingilinden. Ekseninden. Seksinden. Kanların çarkı? Ölümsüz kıvrımlar? Anangaringa gülleri olmasın?

— Çok ciddiyim, dedi Cué.

— Cidden çok ciddi, dedim.

— Büyük bir mucit. Olağan. Üstü.

— Peki, ne icat eder?

— Henüz icat edilmemiş her şeyi.

— Hiçbir şey icat etmez, çünkü bunun yararsız olduğunu düşünüyor.

— Günün birinde hakkını verecekler, dedi Cué. Ve analar oğullarına, kızlarına onun adını koyacaklar.

— Catulle Mendes gibi.

— Ya da bir başka ruh göçünde fizik öğretmenim olan Newton Medicinelli gibi.

— Ya da Virgilio Pinera.

— Ve La Estrella, yukarda adı geçen Rodriguez.

— Ya Erasmito Torres? Şimdi Mazorra Akıl Hastanesi'nde.

— Doktor mu?

— Hayır, hasta. Ama delilik konusunda ilk elden gerçek bir tanıklıkla çıkacak dışarı. Kitabının adı da *Mazorra Kasidesi* olacak.

—Hiç kuşkum yok, eninde sonunda herkese bir Rine düşecek. Çok yaygın bir ad olacak.

— Aman, sen de! Bu Rine ne icat etmiş?

— Merak etme, sana kataloğunu sunacağız.

Cué görünmez bir parşömen tomarını açıp bir çığırtkan gibi uzun listeyi yalancıktan okurken bir yandan da araba kullanıyordu. Cué'nin Cuétaloğu:

— Rine suyu alınmış su icat etti, susamayı asla önleyemeyecek bilimin tek bir atılımıyla Arabistan'ın giderek ivedilik kazanan sorununu çözümleyen bir buluş. Tam B.M.'lik. Orada ona hak ettiği sahrayı vereceklerdir.

— Basit mi basit bir örnek.

— Tek yapacağınız cebinize birkaç su tableti koyup kendinizi çölden aşağı vurmak.

— Ya da yukarı. O zaman devenizi birinci vitese takmalısınız.

— Gidersin, gidersin, gidersin ve ne bir vahaya ne bir petrol kemerine ne de gezici bir serap ünitesine rastlarsın. Bu saçmalığa bir son ver. Tabletini çıkarıp bir bardağa at, suda erit ve hokus pokus! Al sana bir bardak su. Tastamam iki saniyede. İki Bedevilik su. Ya da dilersen Lawrence'la onun kumtepesi ş'apıcısına yetecek kadar. Ne olursa olsun emperyalist beyaz baskısına son verecek bir buluş.

Hoşlanmamışlardı. Anlamamışlardı. Ne bekliyorlardı ki? Gerçek buluşlar, başka tekerlekler mi? Devam ettik. Hıristiyanlık, Komünizm, dahası Kübizm bile buna benzer anlaşılamama ortamında doğmamışlar mıydı? Tek yapacağımız kendi Apaullinarisimizi bulmak. Paullarımızı, Saullarımızı.

— Çalışmalarını sürdürüp arı su tabletini geliştirdi. Mikropsuzluğu garantili. Zührevi hastalıklara paydos!

— Bu arada buluşlarda da bulunur. Örn. başsız ve ağızsız bıçak. İnanın hiç de anlamsız bir buluş değil.

— Ya da rüzgârdan etkilenmeyen mum.

— Hem parlak hem de basit!

— Nasıl basit!

— Her mumun üstünde kırmızı mürekkeple yakmayın, yazıyor.

— İlkin mumları kırmızıya boyayıp üstlerine siyah harflerle dinamit yazmayı düşündü, ama sonradan bu fikir fazla cafcaflı göründü. Ayrıca her an kendini öldürmek isteyenler ve dikkatsiz madenciler çıkabilirdi.

— Ya da cani komünistler.

— Maddeciler demedim, madenciler dedim, salak yamak sen de.

— Ya tedhişçiler?

— Ya dehşetçiler?

Kraliçe Vekilia gibi pek komik bulmamışlardı.

— Bir diğer dahice buluşu kent kaputuydu.

Şurada burada bir iki kıkırtı.

— Kentin üstüne kocaman şişme bir naylonla örtersin.

— Bu buluş günün birinde adamın çalışmaları arasında şişme dönem diye adlandırılacaklar sınıfına girer.

— Çöl ya da tropikal bölge kentlerini güneşten, kuzey kentlerini ise rüzgârdan, fırtınadan ve soğuktan koruyacak.

— Ancak kirliliği önleyemeyecek. Bir Amerikan ıslak düşü olmasın?

— Ayrıca, dedi Cué, yağmur bölge bölge denetim altına alınabile-

cek, çünkü kılıfın belirli noktalarında istenildiğinde açılarak üstte biriken suyun içeri akmasına izin verecek fermuarlar bulunacak. Meteoroloji istasyonlarının tek yapacağı, bugün El Vedado'da yağmur bekleniyor, deyip fermuar yönetim merkezine bir işaret çakmak: El Vedado ve dolaylarına bir sağanak gönderin lütfen.

Kadınlar arasında düş kırıklığı. Ama artık bizi kimse durduramaz. Rine ridi rici.

— Bu destansı dönemin bir diğer buluşu da tekerlekleri zevke göre asfalt ya da betondan yapılmış arabalar için lastik yol. Tüm kazalara son verecek kaza eseri bir buluş.

— Bir düşün, geleceğin sürücüleri araba lastiklerinden ne biçim tasarruf sağlayacaklar.

—Elbet bu buluşun da bir kusuru var. Küçük ama rahatsız edici. Yollar patlayabilir. O zaman radyodan bir duyuru yayınlamak işi düzeltmeye yeter. Radyo Reloj duyurur: Patlayan Beşinci Cadde trafiğe kapatılmıştır. Yol şişirilirken sürücülerin Üçüncü ya da Yedinci caddeleri kullanmaları rica olunur. Bip, bip, bip. Tam bir dakika sonra yeni buluşlarımızla karşınızdayız.

Tek söz etmediler.

— Bir de şu tekerlekli kentler buluşu var. Siz onlara gideceğinize onlar sizin ayağınıza geliyorlar. Biri terminale gidiyor.

— Biri mi? Ya ikisi giderse?

— Hiç fark etmez. Herkes eşittir. Kent kirliliğindir, yani kentlilerin. Böylece bu iki kişi bir tek kişi gibi peronda bekler. Matanzas Kenti ne zaman gelecek diye bir biletçiye sorar. Tarifeye göre Matanzas kenti gelmek üzere. Arkadan bir ses duyulur, Camaguey ne zaman gelecek? Ah, Camaguey biraz gecikecek. (Hoparlörlerden) Dikkat! Dikkat! Pinar de Rio yolcuları. Pinar de Rio kenti üç numaralı perona girmek üzeredir. Dikkat! Pinar de Rio yolcularının acele etmeleri rica olunur. Kimi yolcular bavullarını alıp perondan kente binerler. Kalkıyor!

Hiç, hiç ama hiç tepki yok.

— Daha iddiasız küçük buluşları da var.

— Yoksul, ama dürüst.

— Benzinsiz çalışan otomobil gibi. Yerçekimiyle çalışıyor. Tek gereken yokuş-aşağı yollar yapmak. Shell yakında incisinin yalancı olduğunu anlayacak.

Hiç, ama hiçbir şey.

— Bayındırlık alanında o dahice yürüyen kaldırımlar buluşundan

da söz etmemiz gerekir.

— Hem de üç vitesli.

— Üç tane sonsuz yürüyen kaldırım var ve birincisinin hızı acelesi olanlara göre ayarlanmış (bu değişik kentlerin yapılarına, ekonomilerine ve coğrafyalarına göre ayarlanabilir); orta hızla giden yalnızca gezinmek isteyenler, bir randevuya gecikmek isteyenler ve turistler için; üçüncüsü, en içte çok yavaş gideni ise vitrinlere bakmak isteyenler, ahbaplarıyla laflayanlar ya da camda duran kızlara övgüler düzmek isteyenler için.

— Bu iç kaldırımda yaşlılar, sakatlar ve harp malulleri için sıralar da bulunabilir. Hamile kadınlara yer verme zorunluluğu da var.

Hiç, ama hiç, ama hiçbir şey.

— Sonra silinebilir manyetik film var.

— Ve müzik daktilosu.

— Düşünsenize Mozart neler yapardı böyle bir şeyle.

— Stereostenocular, stenomelocular ya da meloyazarlar olacak. Belki daktilo dansı bile yaparlar.

— Çaykovski dizine erkek sekreterini oturtup bir yandan da seksinci senfonisini besteleyebilir.

— Bundan da âlâsı hepimizi müzik okuryazarı yapacak yeni müzik yazısı sistemi.

— Bu öylesine devrimci bir buluş ki, şimdiden tüm konservatuarlarda resmen yasaklandı. Kullanımını önlemek için Cenevre'de imzalanmış bir anlaşma bile var. Bir aşk viyolasının bir virginali iğfal etmesiyle dünyaya gelen seksofononunun başına da aynı şey geldi.

— Rine'nin her yaptığı gibi bu da basit mi basit: Müziğin niteliğine bağlı olarak Tararara tarariri ya da Um-pa-pa-pa-pa, Nini nini nini diye partitürü yazıyorsun (hem nota kâğıdı filan da gerekmiyor). Kenara da notlar düşüyorsun: Nadagio / calento / con fio / allegro / nosale / maestro paffuto / trompetuoso. Geleneksel notalama sistemine verilen tek ödün bu. Örneğin, Pom-pom-pom-poom, Pa-pa-pa-paa Rine'nin baştan sona kendi sistemiyle kaleme aldığı Beethoven'ın Beşinci Senfonisi'nin açılışı oluyor. Elbet sol-fa iminin adı da mırıldanma yolu olacak.

Hiçlikte hiç yere nefes tüketiyoruz. Son bir çaba. Hepsi boşa.

— Son buluşu, kesin ve de kati etkili karşı-silah, bir anti-A-H ya da kobalt bombası.

— Yukarda adı geçen bu bombalar, cancağızlarım, atomu parçalarlar. Rine'nin anti-bombası onu yeniden birleştirir.

— Bomba atıldığında otomatik olarak anti-bomba devreye girer, ötekinin bölünme hızına ve yoğunluğuna eşit bir hız ve yoğunlukla atomları birleştirir ve sonuç olarak düşman bombası gökten düşen bir parça uranyuma indirgenir. En fazla bir yapıya zarar verebilir, yolda bir çukur açabilir ya da bir alaycı kuşu öldürür.

— Damdan düşen bir kiremit gibi.

— Ertesi gün gazetelerde şunları okursunuz: Savaş haberleri: Dün bir karga kahraman anayurdumuzun düşmanlarınca atılan bir atom bombası tarafından acımasızca vurulmuştur. Ölmüş, ama ürkmemiştir. Bu acımasız katiller yakında kötülüklerinin bedelini ödeyeceklerdir. Ordumuz stratejik gerilemesini büyük bir başarıyla sürdürmektedir. General Kargaşa, Başkomutanlık.

— Borucu, içki ve soda çal.

Ancak bunu izleyen mutlak sessizlikti. Kendimi bir Rolls-Royce reklamı gibi hissediyordum, çünkü kontrol panelinde yüreğimin vuruşlarını duyabiliyordum. Kimse ağzını açmadı. Şişman bir adamı ezmemek için keskin bir dönüş yaparken böğüren Arsenio Cué dışında. Ağır yaya korkudan birden hafifleşti ve kendini kaldırıma attı ya da uçar gibi bir sıçrayışla yolu aşıp kaldırımın kenar taşı üstünde hopladı, sekti, sıçradı, topaç gibi döndü ve bir gece-ip cambazı gibi takla atarak denge sağladı. Bir kahkaha çavlaması geldi kulağıma, kibarlardan çok Kübalılara özgü kesintisiz uzun bir kahkaha seli. Dişi-yoldaşlarımız gülmekten kırılıyor, yerlere yatıyor ve şaşkınlıkla ya da şakıyarak canını kaldırıma dar atanı, yani adamı gösteriyorlardı. Birkaç blok boyunca gülmeyi sürdürdüler. Cuésıkkın surat astı: Aptalca bir gülüşten daha aptalca bir şey yoktur.

Kahkaha fırtınası ve dışarının sıcak rüzgârı arasında onları pupa yelken Johnny'nin ya da Yoni'nin Yeri'ne -Havana dilinde her ikisi de kullanılır- atmaktı niyetimiz, ama pek başarılı olamadık. Bir kez içeri girince havalandırma aygıtının acı ayazında serinleyip ya da acı serinliğinde geberikleşip bir Alexander, bir daiquiri, bir Manhattan ve bir Küba libre yudumlarken -adam başına bir içki- onları eğlence makinemizde öğütmeye çalıştık. Ama besbelli onlar açısından sonuç eğlenmekten çok iğrenmek, şakalaşmaktan çok kakalaşmaktı. Yine de sırıtıp ıkınarak pis şakalarımızı herkesin önüne sermeyi sürdürdük. Hangi akla hizmet? Belki Arsenio ve ben böylece kafayı buluyorduk. Belki gücenik damarlarımızda hâlâ bir parça alkol kalmıştı. Belki de onları kaçırmanın, sürükleyip yanımızda getirmenin bu denli kolay, kamışsal ve de keyifli olması bizi fazlasıyla mutlu etmişti: Lezbin kadınlarının

kaçırılışının kolaylığı, filmsi hoppalığımız, elde ettiğimiz filgil kabarıklık ve bunlara ek olarak benim şişkinliğin cennetten kovuluşun tam tersi olduğu konusundaki düşüncem. En azından böyle düşündüğümü sanıyorum. Arsenio Cué bunu hissetti mi bilemem, ama ikimiz aynı anda tartışmaya gerek kalmadan kararlaştırılmış kaba saba taktiklerle kadınların kahraman şövalyeleri, Gallaher ve Sheanleri, Gallastello/ Abbotshean, Gallaurel ve Costardy & Shabbot ve Haurelello / Cabbot Shardy ve Custord olmaya karar verdik. Bu bizim son direnişimizdi. Borucu, işkence ve sadisti çal. Elbet önce bir Bustromaskaralıkla başladık işe; ustamız, Maestrophodonumuz, Maelstromedonumuz öldüğüne göre bu abesti, ama geç değildi.

— Şu Silvestre'ın bir parkta anadan doğma bulunuşunun öyküsünü biliyor musunuz?

İyi bir başlangıç. Kadınların benim çıplaklığıma olmasa da genelde çıplaklığa duyduğu ilgi. Yüzüklerin kösnül efendisi. Kalemin kıskançlığı. Kastrati komplosu. Latinler komik aylaklardır.

— Lütfen Cué, başka bir şey anlatamaz mısın? Sesimde yalancı bir yüzkızarıklığı vardı.

Merakları kabarmıştı.

— Anlat Cué.

Önemli olan oyundur.

— N'olursun anlat.

— Pekâlâ.

— N'olursun Cué anlatma.

— Eribo ve şu (kıkırtılar) Bustrofedon (kıkır kıkır) Eribo ve Ben parktaydık...

— Cué!

— Şu ve Eribo (kıkırtılar)...

— Anlatacaksan hiç değilse edebiyle anlat. Eribo yoktu.

— Çıplak gerçeği nasıl edebiyle anlatabilirim? (Kıkırtılar) Biz oradaydık ve... Çok haklısın (kıkır kıkır) Eribo yoktu.

— Biliyorsun bu olamaz.

— Hayır, olmayan Eribo'ydu. (Ufak tefek gülüşmeler) Bustrofedon ve şu ve... Bustrofedon orada mıydı?

Bustrofail. Yasak bölgeye işemek kamışsal bir suç sayılır.

— Bilmem.

— Bu benim değil senin öykün.

— Hayır, senin öykün.

— Senin!

— Senin!

— Benim, ama konu sensin, demek ki senin öykün.

— Her ikimizin öyküsü.

— Oldu, her ikimizin. Öykü şöyle (kıkırtılar): Şu herif ve ben (küçük kıkırtılar) ve yanılmıyorsam bir de Codac... Hayır, Codac yoktu. Ama Eribo vardı. Eribo var mıydı?

— Hayır, Eribo yoktu.

— Evet, Eribo yoktu. Her neyse biz oradaydık, şu (kıkırtılar) Codac ve...

— Codac da yoktu.

— Yok muydu?

— Hayır, yoktu.

— Pekâlâ, öyle olsun, madem benden daha iyi biliyorsun sen anlat.

— Teşekkürler. Şişirilebilir bir belleğim vardır. Bu herif, Bustrofedon ve ben, dördümüz buradaydık (mini kahkahalar)...

— Yalnızca üç kişi saydın.

— Üç mü?

— Evet. Üç. Sen, ben ve Bustrofedon.

— Demek yalnız ikimiz vardık, çünkü Bustrofedon yoktu.

— Yok muydu?

— Yoktu. Onu anımsamıyorum oysa seyir defteri gibi belleğim vardır. Sen orada olup olmadığını anımsıyor musun?

— Hayır. Bilmem. Ben orada değildim ki.

— Doğru. Her neyse, işte oradayız (kahkahalar), oradaydık (kahkahalar) orada parktaydık (kahkahalar) Codac ve ben... Ben orada mıydım? (Onuncu Cadde'de kahkahalar.)

— Not defteri sensin, anımsamıyor musun? Bay Bellek. Bellek bulanıklığı.

— Evet, elbet ben oradaydım. Oradaydık. Hayır ben yoktum. Orada olmam gerekirdi, yok muydum? Peki orada değilsem neredeydim? İmdat! Yardıma koşun. Muzıra koşun. Parkın ortasında kıçım açık kayboldum! Ataja! Achtung! Au-secours! Al-lardo! Yetişin!

İkimiz güldük. Zaten gülen hep ikimiziz. Onlarsa Bustrofedon'un bu sürpriz senfoni yorumunun bir türlü başlamayan öykü olduğunu anlamadılar bile. Bunun üzerine başka oyunlar icat ettik. Kimin için? Sıcak sevmeyen bazıları için ağza alınmaz boka marlyne* edilmiş üç

* Marine etmekle Marilyn Monroe arasındaki benzerlikten yararlanılıyor. (ç.n.)

tutam fizikötesi davul tozu.

— Size bir şarkı söyleyeyim mi?

Bu Bustrofedon'un allahsız bir pederden aşırdığı ve Arsenio Cué'nin sonsuzca yetkinleştirip kendine mal ettiği bir açılıştı. Arsenio Lüpen. Şimdi onun başı dik düşmüş dostu, yoldan çıkmış dürüst adamı, kavuklusunun pişekârı olacağım. Magalena, Beba ya da Babil bir ağızdan, ama bu kadar yeter, sıkıntı artık gibisinden Öööö, deyince hemen işe koyuldum. *Senoras y senores.* Bayanlar baylar. *Tenemos mucho gusto en presentar.* Karşınızda sizlere sunmaktan, sokmaktan (Cué parmağıyla muzır bir işaret yaptı: *Mudra*'sını) tanıtmaktan büyük mutluluk duyduğumuz, *por primera y unica vez,* ilk ve biricik, *al Gran!* Büyük! Arsenio Cué! Arsenik Ui! Müzik. Alkışlayalım lütfen. Müzik ve şarkı. Bir gong çalar. Uluslararası ün sahibi büyük sanatçı. Covent Garden'da söyledi. Bittabi sebze halinde. Eliza onu küçümsedi. Carnegie Hall'da söyledi. Lobide. Scala'da ıskalalar yaptı, o gün bugündür Scala'nın adı Skandal Okulu kaldı. Benzersiz bir gösteri. Bir daha hiç yinelemeyecekler...

Yolcularımız daha önce de çıkarttıkları, yedikleri bir şeyi anıştıran o garip sesi bir kez daha sergilediler. Bu bizi kuşağın altından vuran bir geyirtiydi ve düpedüz can sıkıntısı ve bezginliğin bağırsak tellerinden geliyordu. Fizikötesi ördek çorbası fazla gelmiş olmalı. Boğazına ne zaman bir kuş, kurbağa ya da ikisi birden kaçsa *Viva Özgür Küba,* diye vraklayarak durumu idare eden şu tenordan aparttığım vatansever havayla alelacele gösteriyi açtım.

— Bu büyük Kübalı sanatçıya saygılarımızı sunuyoruz.

Cué melodik bir biçimde gargara yapıyordu. Mimi Doremi. Elimde tuzluk yanına yanaştım.

— Hangi şarkıyı şarlayacaksınız?

— Genel istek üzerine *Üç Sözcük* söyleyeceğim.

— Güzel bir ad, dedim.

— Adı bu değil.

— Peki bu başka bir şarkı mı?

— Hayır, aynı şarkı.

— Adı ne?

— Hayber geçidinden geçerken bir eşek leşinin üstüne düştüm. Mamafih ayağımın üstüne düşmedim (mamafih sağ ayağımın göbek adı olur, öbür ayağımın adı da maazallah) ve bu şişmiş leşin üstünden aştım.

— Bu bir şarkı için oldukça uzun bir ad sayılmaz mı?

— Şarkının adı bu değil. Hem oldukça uzun da değil. Çok uzun.
— Demek bu şarkının adı değil.
— Hayır, adının adı.
— Peki, ama adı ne?
— Adını anımsamıyorum. Ama sana ismini söyleyebilirim.
— Peki, ismi ne?
— Victoria Regina.
— Hah! Şu şarkı. Onu biliyorum. Nefis bir şey!
— Hayır, şarkı bu değil. Yalnızca bir dost. Ve biz müzik değiliz.
— Bir dost mu? Demek şarkıyı ona adadın? Rectoria Vagina'ya.
— Hayır, o yalnızca şarkının bir dostu.
— Bir fan*.
— Hayır, bir kadın.
— Fan fanatik sözcüğünün kısaltmasıdır.
— Öyleyse fanatik değil. Aslına bakarsan kendisi azıcık kuşkucudur ve eğer ne olmadığını değil de ne olduğunu merak ediyorsan sana şu kadarını söyleyebilirim, o şarkının bir dostudur.
— Pekâlâ, şarkı neymiş?
— Söyleyeceğimmiş.
— Sen ne söyleyeceksin?
— Üç Sözcük.
— Hah, *şu* şarkı!
— Hayır bu adı. Şarkı adın altında olandır.
— Adın altında ne var?
— Alt başlık.
— Ya onun altında?
— Alt alt başlık.
— Peki, ama şarkı ne, orospu çocuğu?
— Affedersiniz, ama adım Cué'dir. Hem ben Rus değilim, onun için bana Cui demeyin. Çar Cué. Beşe karşı bir.
— ŞARKI NE?
Burda

veya
— *şurda*
— Bu da yalnızca bir ad.
— Hayır. Şarkı.

* Fr. Hayran. (ç.n.)

— Şarkı mı? Ama yalnızca üç sözcük.

— İyi ya, üç sözcük!

— *Cono,* ama sen şarkı söylemedin ki!

— Bu şarkıyı söyleyeceğim demedim ki. Onu duyduğumu bile sanmıyorum. Ben yalnızca üç sözcük söyleyeceğim dedim.

— Yine de güzel bir beste.

— Bu beste değil. Beste başka bir şeydir.

Fren yaptık. Gülmemişlerdi. Kılları bile kıpırdamamıştı. Daha yuhalamaya bile başlamamışlardı. En azından yüksek sesle. Varlığa karşı duyarsızdılar -hiçliğe de-. Sartre bile onlardan bir hiçlik elde edemezdi. Ne de varlık. Belki ne de Lık. Dişilik, senin oyuncağın insan. Adın vahkadın. Oyuncağın ahadam. Lezbişlere bir eğlence. Her şey bitti. Bitti. Ve gitti. Şimdilik.

Oyun bitmişti, ama yalnız bizim için. Onlar için daha başlamamıştı bile. Yalnızca Arsenio Cué ve ben oynuyorduk. Gözleri geceye kör periler barın gecesine boş boş bakmaktaydılar. Kadın, dedi Arsenio Cué. Tanrı olmasaydı kadını yaratmak için önce onu icat etmek gerekecekti. (Ya da tersinden okunduğunda hiç anlamına gelen ademi. En azından İspanyolcada öyle. *Adan = Nada = Hiç.* Derken kendi sesimi duydum, yarı şaka yarı ciddi, boktancı, içli bir ezgi ve soda çal, diyordu.) Ama her zamanki gibi son sözü Arsenio Cué söyledi. Yavaşça:

— Kadınlar: Gizsiz bilmeceler, dedi.

XVIII

Sanırım bu aşamada gizliden gizliye, bunları güldürmeye değer mi diye düşünmeye başladık. Neydik biz? Soytarılar mı, gülmediğimiz zaman 1 ve 2 numaralı mezar kazıcıları mı, yoksa insan mı, sıradan ve çekingen insanlar, bireyler mi? Onlarla sevişmek daha kolay olmaz mıydı? Hiç kuşkusuz bekledikleri buydu. Daha gözüpek ya da daha az çekingen olan Cué bir köşede sol el peşrevine başladı, ben de Magalena'ya, niye bir yerlere gitmiyoruz, dedim. Nereye? Orta yere.

— Dışarı. Yalnız. Gümüşsü ayın altına.

Ay daha tutuşmamıştı, ama onu yakmak için beylik bir söz yeterliydi.

— Ya bana kızarsa?

— Ben de seni kadınlarım.

Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır.

— Yani bana köpürecek.

— Ne yani, ondan izin almak zorunda mısın?

— Hayır. Şu anda değil. Ama ya sonra?

— Daha sonra kendi başının çaresine bakacak kadar büyümüş olacaksın.

— Yani şimdinin sonrası demek istedim. Söylenmeye, beni iğnelemeye, günümü zehir etmeye başlayacak.

— Eee?

— Ne eee'si. Bana o bakıyor.

Renk vermedim, ama bunu zaten bekliyordum.

— Onunla ve kocasıyla kalıyorum.

— Neden yapamayacağını açıklaman gerekmez.

— Açıklamıyorum, yalnızca nedenini bilesin diye söylüyorum.

— Kendi hayatını yaşamalısın.

Özgeciliğe karşı özdeyiş.

— Kendi yaşamını onların yaşamasına izin verme.

Bencilliğe karşı sevgi.

— Bugünün keyfini yarına bırakma.

Horace Cué'nin uslamlaması kazanır. Cinsler savaşında bile pohpohlama tek yasak silahtır. Benim Küba tarzı gününü gün etme felsefeme kanmış görünüyordu, en azından bu görüşle geviş getirir gibiydi ve bu da başlangıç için hiç de fena sayılmazdı. Aynı düşünceli pozla ya da onun bir devamıyla hayırsever Beba'ya yan yan baktı. Kazanıyorduk. Koca Pindar ve bendeniz.

— Peki, hadi gidelim.

Çıktık. Johnny'nin Düşü tabelasının kırmızı, mavi ve yeşil harfleri tepemizde yanıp sönüyordu. Egzotik renkler. Neonlitik dönem. Reklam panosunun karanlık evrelerinden birinde az kalsın düşecektim, ama denge duygumdan çok alay konusu olma korkum sayesinde sendeleyişim bir dans adımına dönüştü.

— Gözlerim kamaştı, dedim, açıklama yollu. Kendimi sürekli açıklarım. Sözlü olarak, yani.

— Aşağısı ne kadar karanlık.

— Kulüpleri bu yüzden sevmem.

Şaşırmıştı.

— Sevmez misin?

— Hayır. Dans etmekten de hoşlanmam. Dansın nesi müthiş anlamıyorum. Olup olacağı müzik. Bir kadın, bir erkek. Birbirlerine sıkı sıkı yapışmış. Karanlıkta.

Tek söz etmedi.

— Ama bunun neresi kötü, demen gerekiyordu, dedim.

— Neresi kötü bilmem. Ama beni yanlış anlama, ben de dansa pek meraklı değilim.

— Tamam, ama yalnızca sor: Bunun neresi kötü?

— Neresi kötü?

— Müziği.

İşe yaramadı. Gülümsemedi bile.

— Abbot ve Costello'nun esprilerinden biriydi.

— O da kim?

— Amerikan Büyükelçisi. Çifte patlar bir ad. Ortega y Gasset gibi.

— Dalga geçme.

Pezevenk. Küçük kızları baştan çıkarıyorsun. Küçük beyinleri. Prévert.

— Tamam, şaka yapıyorum. Onlar Amerikan sinemasının iki komedyeniydiler.

— Tanımıyorum.

— Çocukluğumda çok ünlüydüler. Abbot & Costello Görünmez Adama Karşı, Abbot & Costello Frankeştayn'a Karşı, Abbot & Costello Analarına Karşı. Öyle komiktiler ki.

Belirsizce elini salladı ve bu hareketi belirsizce silinip gitti.

— Herhalde o zamanlar sen çok gençtin.

— Evet. Belki de daha doğmamıştım.

— Keşke hiç doğmasaydın. Yani o zaman daha sonra doğardın demek istiyorum.

— Evet, 1940'larda.

— Ne zaman doğduğunu bilmiyor musun?

— Eh, şöyle böyle.

— Peki, korkmuyor musun?

— Neden korkacakmışım?

—Cué bunu bir öğrenirse görürsün. Belirli bir nedeni yok. Hiç değilse doğduğunu biliyorsun.

— Buradayım ya.

— İkinci dereceden kanıt. Eğer sen ve ben yatsaydık kesinlik kazanırdı. Coitus ergo sum.*

Elbet neden söz ettiğimi anlamadı. Dinlediğini bile sanmam. Yüksekten atlayışıma şaşacak zaman bile bulamadım. İşte atlama tahtası

* Düşünüyorum öyleyse varım, Düzüşüyorum öyleyse varım'a dönüşmüş. (ç.n.)

üstündeki ürkek ruhların hali budur.

— Latince. Sevişirken varolduğunun bilincine varırsın demektir. Piçkurusu. Seksus Propertius.

— Düşündüğün gibi. Buradasın. Şu anda. Yürüyorsun. Benimle. Ayın sıcağında.

Oğlum böyle gidersen yakında sen Jane, ben Tarzan'a dökülecek iş. Karşı dil.

— Aklımı karıştırıyorsun. Her şeyi çorbaya çeviriyorsun.

— Ay, ne kadar haklısın. Tam üstüne basın.

— Öyle çok konuşuyorsun ki. Dur durak bilmiyorsun.

— O tatlı filanfeşmekânına bahse girerim haklısın. Sen kendi oyununda Descartes'ın sırtını yere getirirsin alimallah.

— Evet ya, Descartes oyununu iyi bilirim.

Sıçramış olmalıyım. Tıpkı bir gün, daha doğrusu bir gece, orospularla dolu bir gecede, üstü kadın çantaları yığılı bir masada ve of Aman, kanatlanmış müzik eşliğinde -Aman de Casino o sıralar ortalığı kasıp kavuran bir şarkıcıydı ve kızlardan biri sesine âşık olmuştu, kulaksal ilişki kurulamadığından da adamın beş plağını habire çalmakla yetiniyordu, öyle ki sonunda ben bile sonu gelmez tek bir şarkı gibi art arda çalınan plaklardan her birinin yalnızca nasıl bittiğini değil, ötekinin nasıl başladığını ezberlemiştim- Mambo Kulübü denilen şu orospu yatağında Cué'nin sıçradığı kadar havalara sıçramış olmalıyım. Cué her zamanki çok bilmiş tavrıyla orospulardan tekiyle, tatlı mı tatlı, bebek gibi bir kızla laflamaya başlamıştı. Kıza benim adımın Exilophon, kendisininkinin ise Cyruscué olduğunu ve götseferimizin cinsler savaşında onun yanıbaşında savaşmak için gelmiş bulunduğumuzu anlattı. Bir başka masada tek başına dertli dertli oturan bir orospu vardı: Otuz yaşlarında bir kadın: Meslek için azıcık karttı (öyle ya, Mambo Kulübü'nde otuz yaşında bir kadın içi geçmiş bir paçoz sayılırdı, taşağına ettiğimin Balzac'ı) ve gözlerini Cué'ye dikip tatlı tatlı bakarak, Darius Kodomannus'a mı karşı, diye sormaz mı. Sonra da Ksenofon'un Pers seferi üzerine 1000 kelimelik bir bilimsel bildiri döktürdü, konuyu öylesine iyi biliyordu ki olay neredeyse 10.000 orospunun kıyı boyundaki piyasa caddesine doğru geri çekilişlerine dönüşecekti, sonunda ortaya çıktı ki kadın talihin cilveleri sonucunda (adını Alicia olarak değiştirmişti, ama bize gerçek adının Virginia Hubris ya da Ubria olduğunu söyledi) ekonomik darboğazlardan geçerek kısa süre önce orospuluğa ayak basan bir lise mezunuymuş, daha kasıklarında tüy bitmeden işe orospuluktan başlayanların tam tersi. İs-

ter inanın ister inanmayın, Arsenio Toynbee Cué, namı diğer Darius Cuédomannus, yaldızlı kâğıttan kılıfının içinde yarı çıplak oturmakta olan lokumunu bir yana bırakıp gecenin geri kalanını bu klasiktirik dönem ve de uluortaçağ öğretmeninden ders alarak geçirdi. Bizim bilgiçlik azmanı Arsenik Babbit, ondan ne mi öğrendi? Geldim, düzdüm, belsoğukluğuna yenildim mi? Sıçradığım havalardan yere indim. Daha iki saniye bile geçmemişti. Kapsamına belleği de alacak biçimde genişletilmiş görecelik kuramı.

— Fransızca. Ecarté. Vingt et un gibi. Her iki oyunu da bilirim. Beba öğretti. Bana polker de öğretti.

Descartes oyunları. Akıllı erkekler kadınların poker oynadıkları gibi briç oynayabilselerdi. Polker. Sokuşturma akıl. *Cogitus interruptus.*

— Evet, işte o oyun.

Konuyu değiştirmeye karar verdim. Daha doğrusu bir önceki konuya dönmeye. Pedala kuvvet. Mircué Eliade'yi bir bisikletle eşleştirerek. Bir çiftleşme. Çiftleşmem bir yosmaya feda olsun!

— Danstan hoşlanmaz mısın?

— Hayır desem inanır mısın?

— Sahi mi! Oysa sende tam dansçı yüzü var.

Bok canına, buna ırkçılık denir. Fizyonomicilik. İnsan yüzüyle değil ayaklarıyla dans eder, demesini hak etmiştim. Ayaksalrapsodi.

— Ay, öyle mi? Küçük bir kızken dansa deli olurdum. Ama artık geçti, ciddiyim.

— Demek o zamanlar ciddi değildin.

Güldü. Sonunda gerçek bir gülüş.

— Çok komiksiniz.

— Ne demek istiyorsun?

— Sen ve şu arkadaşın, adı neydi, Cué.

— Ama şu ana dek hiç gülmemiştin.

— Yani tuhafsınız demek istiyorum. Acayip. Çok garip şeyler söylüyorsunuz. İkiniz aynı garip şeyleri söylüyorsunuz. İkiz gibisiniz, bir başka türlüsünüz. Hem de ne türlü! Durmadan konuşuyor, konuşuyor, konuşuyorsunuz. Ne demeye bu kadar çok konuşuyorsunuz?

Kılık değiştirmiş bir edebiyat eleştirmeni olmasın? Mary Magarthy. Maga McCarthy.

— Belki de haklısın.

— Elbet haklıyım.

Suratımı ekşitmiş olmalıyım, çünkü ekledi:

— Ama yalnızken o kadar kötü sayılmazsın.

Daha iyiymişim. Bu bir övgü müydü?

— Teşekkür ederim.

— Bişi değil.

Dikkatle bana bakıyordu, alacakaranlıkta gözlerinin alev alev yandığını görüyor, neredeyse hissediyordum.

— Senden hoşlandım.

— Öyle mi?

— Evet, gerçekten.

Bana baktı, karşıma geçip gözlerini gözlerime dikti, omuzlarını, boynunu, yüzünü kaldırıp ağzını açtı ve kadınların kedigilce sevdiklerini düşündüm. Bu ifadeyi nereden bulmuştu? Sorumu kimse yanıtlamadı, çünkü yanıtlayacak kimse yoktu. İkimiz yalnızdık. Elini tuttum ama çekti ve çekerken istemeden, farkında olmadan elimi tırmaladı.

— Gel şuraya gidelim.

Ardımızdaki kumsalın karanlığına işaret ediyordu. Işığa karşı bu kadar mı duyarlıydı? Işıkyılgısı. Hiçbir şey göremiyordum. Gündüz körlüğü. Irmağın öte kıyısında Malecon'un ışıkları parlıyordu. Yürüdük. Bir akanyıldızın La Chorrera'nın ardında denize düştüğünü gördüm. Görünmez bir ele uzandım, kedigil tırnaklarını etime gömerek elimi sımsıkı tuttu. Onu kendime çevirip öptüm ve kendi soluğumda soluğunu duydum, tensel tadıyla geceden ılık, yazdan bile ılıktı ve bir esinti, bir tanyeli, bir ırmaktı; çorak ülkeyi öpücükleriyle, kokusuyla, aşk iniltileriyle, yabanıl ıtırıyla, evcil parfümüyle (belli belirsiz ucuz Chanel, sahte Nina Ricci kokusu geldi burnuma ama pek emin değilim, koku uzmanı değilimdir) sele boğdu, beni sertçe, sıkıca, hoyratça öptü, dili dudaklarımı araladı, dudaklarımın içini dışını, ağız mukozamı, dilimi, dişetlerimi bir şey, kimbilir belki de ruhumu ararcasına ısırdı, artık pençelere dönüşmüş parmaklarıyla sımsıkı boynuma sarıldı ve her nedense, aslında nedenini biliyorum ya, orada, karanlıkta Simone Simon geldi aklıma ve öpücüklerimiz tek bir uzun öpüşe dönüşene dek öpücüğe öpücük, dişe diş karşılık verdim ona, Drakula gibi boynuna yumuldum, Evet evet evet, dedi, inledi, gömleğini açtım, sutyen ya da iç çamaşırı giymemişti -hani şu Fransızların soutien gorge dedikleri, boğaz desteği, George sutyeni, Georgelar, kim kimi ya da neyi destekliyor allah bilir ya- ve tam meme uçlarıyla, ısırıklarıyla öpücükleriyle, okşayışlarıyla, aşk kamasını, çıkarma yapılabilecek sağlam bir çıkıntı ararken tırnakları içeri çekilmiş usta elleriyle sarmalanmışken bir fikir geldi aklıma, dün gece altına ağ gerilmemiş bir uçan trapezci olduğunu düşlediğini düşündüm, hem de Mayden-form

marka sutyeni olmadan ve için için güldüm, dışın dışınsa dilimi çıplak göğüsleri üstünde her iki yarı kürede bir gezintiye çıkarmıştım (kendimden geçmiştim), boynu boyunca aynı yoldan ağzındaki yuvama ağır ağır geri döndüm ve o kendi yolunu, kendi iç yolunu bulduğu an bir kez daha ağzının içini öptüm ve

Ansızın kollarımdan sıyrılıp uzaklaştı. Gözlerini ardıma dikti, biri geliyor sandım ve karanlıkta bile gördüğüne inandım, teni benek benek, kınalı, yol yol olabilir mi diye sordum kendime, içimden yeniden kapkara kesildi dedim ve gözlerini kırpmadan bakmayı sürdürdüğünden gelen Beba olmalı diye düşündüm. Hayır, Beba değildi. Hiç kimseydi. Hiç kimse gelmemişti. Personne. Nessuno. Nadie.

— Ne oldu?

Hâlâ ardıma bakıyordu, hızla döndüm ama arkamda kimse yoktu, hiç kimse, yalnızca gece, karanlık, gölgeler. Korktum, en azından ürperdim, oysa ırmağın kıyısı sıcak, çok sıcaktı.

— Bir şey mi oldu?

Kendinden geçmişti, göremediğim, görmediğim, hiç görmeyeceğim bir şey tarafından ipnotize edilmişti. Yoksa kıyıda Marslılar mı var? Kayıkla geliyor olmasınlar? Bok, bu karanlıkta bir Marslı bile bir şey göremez. Gözlerinin akını bile zor seçiyordum. Görünmez omuzlarını sarstım. Ama dalıncından çıkmadı. Onu tokatlamayı düşündüm. Hafifçe. Kadınları tokatlamak kolay. Hem dalınçlarından hep bu yöntemle çıkarlar. Filmlerde. Bunun yerine omuzlarına yapıştım.

— Derdin ne?

Silkinip kendini kurtardı ve aynı anda kayıp arkamızda ya da bir yanımızdaki kara, gölgeler içinde bir nesnenin üstüne düştü. Tünel inşaatından çıkma bir toprak yığını. Toprak, belki biraz da çamur. Irmak çok yakındı. Soluğuna çarpan suyun sesini duyuyordum, mantıksız bir imge ama ne bekliyordunuz yani? O anda hiçbir şeyin manuğı yoktu. Bu gibi anlarda mantık dedikleri şey birtakım gözeneklerden sızıp gider. Soğuk ter gibi. Doğrulmasına yardım ettim ve hâlâ bana bakmamakta olduğunu ayrımsadım. Tam ortasına düşüldüğünde karanlıkta görülebilen şeylerin çokluğu şaşırtıyor insanı. Doğru, bana bakmıyordu, ama artık hiçlikte hiç kimseyi ararken yolunu yitirmiş biri gibi de görünmüyordu.

— Neydi o?

Bana baktı. Ne olabilirdi?

— Ne oldu?

— Hiç.

Yüzünü saklayarak hıçkırmaya başladı. Saklaması gerekmiyordu, karanlık iyi bir mendildi. Belki de gözlerini altüst olduğu için değil, dışarıdan gelecek bir tehlikeye karşı gizliyordu. Ellerini bıraktım.

— Ne oldu?

Gözlerini yumup dudaklarını ısırdı ve gecede yüzü tümüyle bir hüzün maskesine dönüştü. Bok, sanki keskin vaşak gözlüklerim var. Daha doğrusu baykuş gözlüklerim. Bendeniz ruhun peçeli baykuşu.

— Hassiktir yaa, n'oldu kızım?

Küfürlerde bir tılsım olmasın? Kuşkusuz zihninde bir şeyler uyandırdılar, çünkü sözcükler ağzından denetimsiz dökülerek, beni ve Cué'yi kendi oyunumuzda altederek seller gibi konuşmaya başladı, çünkü dili dolanarak ateşli bir içsel vahşetle konuşuyordu.

— İstemiyorum. Hayır, hayır. Gitmek istemiyorum. Geri dönemem.

— Nereye? Geri dönmek istemediğin yer neresi? Johnny'nin Yeri mi?

— Beba'nın evi. Onunla gitmek istemiyorum. Beni dövüyo, hapsediyo, kimseyle konuşmama izin vermiyo, kimseyle. N'olur beni gönderme. Geri dönmek istemiyorum, beni karanlık bir odaya tıkıyo ve ne su ne yemek ne de başka bir şey veriyo ve kapıyı açtığı zaman da beni dövüyo, bazen de kapıyı açıyo, beni camdan bakarken yakalıyo ve eşek sudan gelene dek dövüyo ve haftalarca aç bırakıyo, ne kadar zayıf olduğumu görmüyo musun? Hayır, hayır. Gitmiycem işte, bok, ona dönmiycem. Orospu karı. Bana bok gibi davranıyo ve herifinin de üstüme sıçramasına izin veriyo, hem gözümde şu kadar değerleri yok ki bu bokluklara dayanayım, istemiyorum, istemiyorum işte, gitmiycem. Oh hayır. Geri dönmiycem. Nah buracıkta senle kalıcam. Senle kalmama izin verceksin, di mi. Geri dönmiycem. Bir daha beni geri götürmesine izin verme.

Yuvalarından uğramış gözlerle bana baktı, kollarımın arasından sıyrılıp dosdoğru ırmağa koştu. Ona yetiştim ve sımsıkı tuttum. Güçlü değilimdir, daha çok şişmanım, bu yüzden onu tutarken kesik kesik soluyordum ama o da pek güçlü değildi. Sakinleşti, kendini toplar gibi oldu ve yine gözlerini omzumun ardında bir noktaya dikti, ne olsa somut ve belirli bir şeye bakmak zor değildir. O şeyi buldu. Karanlıkta.

— Onlar, dedi. Hassiktir, Marslılar. Ama yalnızca Cué ve Beba'ydı. İçlerinden yalnız biri Marslıydı. Yalnız Beba. Burada neler oluyor, diye bağırmaktaydı. Bir *Moia sestra* diye eklemediği kaldı. Elizabeba Russell.

— Hiç.

— Bir şey mi var?

— Hayır, dedim. Buralarda geziniyorduk, karanlıktı, Magalena'nın ayağı kaydı. Önemli değil.

Yanımıza gelip ona/ ikimize/ ona baktı. Bir gece yaratığı daha. Bakışları en karanlık gecede bile insanı delip geçebilirdi. Yüzde yüz Gorgon. Flaşh Gorgon.

— Bahse girerim yine tiyatro oynuyordu. Arada bir oyunculuğu depreşir.

Bok. Oyunculuğu depreşirmiş. Ne biçim laf bu! Eşsiz bilgelik.

— Hayır, bir şey söylemedim. Yemin ederim. Konuşmuyorduk bile. Ona sor.

Amma boktan iş! Ben, bir tanık! Kahretsin. Daha neler. Söylediğiniz her şey tutanağa geçirilebilir. Kıçımı ye.

— Burada neler oluyor?

Cué. Cuérry Mason.* Bu sesi iyi bilirim, yargılayan sesi, yatıştıran sesi.

— Hiç. Yalnızca Magalena tökezlenip düştü.

— A quoi bon la force si la vaseline suffit,** dedi Cué.

Yanıt vermediler, sanki yoktular, karanlıkta öylesine suskundular. Shacuéspeare trajediyi komediye dönüştürmüştü, kararlılıkla.

— Beyzadeler, parlak kılıçlarınızı kollayın yoksa gecenin çiği ve ırmak onları paslandıracak. Ellerinize hâkim olun, benim gibi düşünen siz ikiniz ve diğerleri: Keşke savaşma sırası bende olsaydı... Ve şimdi hepimiz kaleye döneceğiz.

Sikpeare. Kulübe döndük. Johnny'nin Düşü! Kimi kandırıyorsun allasen? Havalandırmasız bir karabasan. Yanımdan hızla geçerken (kulağıma) Lütfen beni götürmesine izin verme, bu iyiliği yapıver, dedi ve Beba Martinez'in ya da adı her ne boksa onun yanına gitti. Doğruca kadınlar tuvaletine yollandılar ben de fırsattan yararlanarak Cué'ye her şeyi anlattım.

— İyi geceler ekşi prens, dedi. Şu anda soylu bir zihin çaurdamakta. Sana acıyorum. Seni şanslı zampara seni. Gidip dört dörtlük bir kaçığa çatmışsın. Ötekine gelince, onun teyzesiymiş. Sen inanmasan da ben inanıyorum, çünkü böylesi daha kolay. Sıradan ve tedbirli insanlar her zaman için sandığından basittirler, barok ancak kültürle gelir.

---

* Erle Stanley Gardner'in ünlü avukat dedektifi Perry Mason'a gönderme. (ç.n.)

** Fr. Vazelin yeterliyken zor kullanmanın ne gereği var. (ç.n.)

Teyzesi değilse neden öyle olduğunu söylesin? Siz ikiniz gidince teyzesi bana ondan söz etti. Çıktığınızı görünce meraklanmıştı. Kızcağız zırdeli, ona buna saldırmış. Tedavi görüyormuş. Yoğun bakım. Elektrik şokları falan. Allahtan Mazaro'da değil. Galigarcia Kliniği'nde. Senin deyişinle Doktor Galigarcia'nın hücresinde. Oraya birkaç kez kapatılmış. Evden kaçmış ve sana anlattıklarının ya da az önce dışarıda sana anlattığını sandığım şeylerin tümünü yapmış. Açımlamalar, birader, gerçek yaşamdan kesitler. Bir yazar için çok yararlıdırlar, ama onlarla yaşamaya kalkıştığında birinci sınıf bela olurlar. Bilmez miyim.

— Sana teyzesi değil diyorum. Bok teyzesi. Korkunç bir lezbiyen o, aynen öyle ve kızı resmen kaçırmış.

Kaçırmışmış! Bok! Ahlak zabıtasını çağırsa mıydım?

— Peki öyleyse Magalena kimin nesi? Acıların Meryemi mi? Karalar bürünmüş anamız mı? Öyledir, elbet öyledir. Hepsi öyle değil mi? Ama dostun Eribo'nun Arturo de Cordova'yı taklit ettiğini sandığında söylediği gibi, *Eso no tiene la menor importancia.* Bizlerin ne olduğunu sanıyorsun? Ahlak yargıçları mı? Yoksa yalnızca iki kızgın adam mı? Sen her zaman ahlakın çoğunluktaki hisse sahiplerince zorla benimsetilen adi bir kontrat olduğunu söylemez misin? Chiaro, seguro, elbet, bien sur, naturlich teyze ya da sence sözde teyze, ne biçim teyzeyse o, odasında, yatağında olduğu sürece yarım saat, bir saat, bilemedin iki saat için çirkefin teki ya da canı her ne isterse o olabilir; ama aynı zamanda bir insandır ve geri kalan zamanında senin benim gibi biridir ve işte o bana yeğeninden, evlatlığından, her ne haltsa o kızdan çektiklerini anlattı. Yalan söylediğini sanmıyorum. İnsanları tanırım.

Tanırım. Ben dışarıdayken onu kendinin beyni sulanmış kabuğuna dönüştürmüşlerdi. Beden kapkaççılarının istilası başlamıştı ve yanı başına dev gibi içi boş bir kılıf koymuşlardı ve şu anda benimle konuşan adam Arsenio Cué'nin bir kopyası, bir zombi, Mars'tan gelen bir doppelgangerdi. Bir Arsenio Cuépyası. Bunu ona söyledim, güldü.

— Ciddiyim, dedim. Çünkü bu iş ciddi. Bak bakalım göbeğin var mı? Sen Cué'nin robotusun.

Güldü.

— Robot olsam da göbeğim olurdu.

— Pekâlâ, yine de bir benin, doğum leken, yara izin filan olurdu. Ancak bunlar bedeninin ters yanında bulunurlardı.

— Öyleyse doppelganger değilim. Kendi ayna görüntümüm. Eu-

coinesra. Ayna dilinde Arsenio Cué. Ya da temel Bask dilinde.

— Sana söylüyorum, şaka yapmıyorum, bu pilicin sorunları var.

— Hiç olmaz mı, ama sen ruh doktoru değilsin. Eğer olmaya niyetliysen benden yardım istemeye kalkma. Ruh doktorluğu felaket getirir.

— Aynı sözü Ionesco aritmetik için söyler.

— Aynı şey. Ruh doktorluğu, aritmetik ve edebiyat, üçü de felaket getirir.

— İçki felaket getirir. Arabalar felaket getirir. Yollar felakete götürür. Kaldırımlar felakete götürür. Yük vagonları felakete götürür. 707'ler felakete götürür. Seks felaket getirir. Kadınlar felaket getirir. Körpe oğlanlar felaket getirir. Körpe kızlar da öyle. Göt felaket getirir. Erdem felaket getirir. İlk günah felaket getirir. Çeviri felaket getirir. Keşişler ve rahibeler felaket getirir. Hıristiyanlık felaket getirir. Şeytan felaket getirir. Budizm felaket getirir. Haşhaş felaket getirir. LSD de. £SD de. Dolarlar felaket getirir. Kalp bir onluk bile felaket getirir. Filmler felaket getirir. Düşler felaket getirir. Radyo felaket getirir. (bunu söylemen gereksiz gibisinden bir işaret yaptı). Su felaket getirir, dahası kremalı kahve bile felaket getirir. Kola ve kök birası ve çavdar viskisi felaket getirirler. Cin de öyle, Bloody Mary de, Küba libres de. İçki felaket getirir. Her şey felaket getirir.

— Ne söylediğimin ayırdındayım. Yasak bahçeye girmenin yolu yok, hele iyilik ağacını yemenin hiç...

— Ağacı yemek mi?

— Ağacın meyvesini, ağzına ettiğimin Russell'ı. Alıntıyı tamamlamak için hepsini ezbere okumam mı gerek (gerekmediğini belirten bir işaret yaptım ama çok geçti). "Bahçedeki tüm ağaçlardan yiyebilirsiniz, ama iyilik ve kötülük bilinci ağacından yiyemezsiniz..."

— Demek iyisi mi insan kılını bile kıpırdatmamalı. Taş kesilmeli.

— Sana somut, gerçek, ivedi ve hepsinin ötesinde tehlikeli bir şeyden söz ediyorum. Yaşam konusunda senden bin kat fazla bilgim var. Pilici kendi haline bırak, unut onu. Bırak teyzesi midir nedir o baksın ona. Bu onun görevi. Senin görevin başka. O görev neyse...

— Şşşt, geliyor.

Süslenip püslenmiş bir halde sökün ettiler. Magalena'yı kastediyorum. Beba zaten hep süslü püslüydü. Magalena bambaşka bir kadın olmuştu. Ya da aynı kadın, kendisinin aynısı, sonsuzca eski varlığının bir eşi. Mallarmena.

— N'olur kusurumuza bakmayın ama gitmemiz gerek, dedi teyza-

nım, namı diğer Beba Martinez ya da Babel işlek diliyle. Öyle geç oldu ki.

Bu ne uzdillilik. Sadede gelin madam bu yetenek anahtarıdır onun, şu şifrenin. Şifre Cué. Kendileri elbet dediler ve hesabı isteyip elbet Rine'nin parasıyla ödediler. Havana'nın yolunu tuttuk ve cephaneliğinde hâlâ cilve kurusıkıları bulunduran Cué, güzeller güzeli bağyanlar biz şen kavalyelerinin kendilerini nereye bırakmalarını arzu ederler, buyurdu, teyzanım da, bugün daha önce alacakaranlıkta (kızlarınki mi?) sizlerle karşılaşığımız yere, dedi, hemen oracıkta oturuyoruz, Cué de olur dedi ve dosdoğru karın boşluğundan gelen bir salvoyla teyzanıma arsızca güzel gerçekten ne göründüğünü söyledi, noktası bir her dişiymiş tam ve itiraz kabul etmez bir biçimde kendisini aramasını söyleyip teyzanım kafasına kulağına kazıyana dek kahrolası telefon numarasını bir reklam cıngılı gibi yineledi, kadın hiçbir söz vermediğini ama arayacağını söyledi, Avenida de los Presidentes'e varmıştık ve onları orada, 15'inci sokağın köşesinde indirdik, hepimiz gayet dostça vedalaştık ve Magalena elimi bile sıkmadan, avcuma bir pusula bile sıkıştırmadan, bana telefonunu bile vermeden arabadan indi. Belleğimin plağındaki dışında tek bir iz bile bırakmadı. Hayat bu. Şans hep bazılarına güler. Onları bir koruyucu melek gözetir ve kendilerini hiçbir zaman Drakula'nın şatosunda bulmazlar ve hiçbir zaman bir dolu romantik şövalye öyküsü okumazlar, çünkü herkesin bildiği gibi Glancclot & Gallahead'in serüvenlerini okumak felaket getirir. Yapılması gereken sessizce, uslu uslu kendi yoluna gitmektir, yani sinemaya; en azından orada bulacağınız gerçek kadınlar sizi birinci mevkinin önünden daha tehlikeli bir yere sürüklemezler. Onlar yalnızca yer göstericilerdir. Ancak İsviçre'de birkaç kez sürgün edilen şu beyaz Rus var ya, yergöstericilerin bile felaket getireceğine inanıyor. Geldim, düzdüm, belsoğukluğuna yenildim. Öyleyse ne yapmalı? Kim Novak'la mı yetinmeli? Ama mastürbasyon da felaket getirmez mi? En azından çocukken bana böyle demişlerdi, vereme yakalanırmışım, beynim sulanırmış, iliklerim kururmuş. *Cono,* yaşam bir afet bölgesi!

XIX

— Azıcık hava alalım, dedi Cué ve arabanın tentesini açmak için yavaşladı, sonra yıldırım gibi 12'nci sokaktan inip Linea'yı geçtik.

Moebius'un toprakları ve yurtlukları boyunca, yani halk ağzıyla Malecon'da topolojik bir biçimde bir aşağı bir yukarı dolaştık.

— Keşke Bustrofedon da olsaydı, dedim.

— Sen hâlâ şu hilkat garibesini, ölüleri, "aramızdan ayrılmış bulunan büyük adamlar"ı mı sayıklıyorsun? Bu aralar ya çok fazla hayalet yazarlık ettin ya da çok fazla hayalet öyküsü okudun.

— Onların, yani hayaletlerin ne olduklarını biliyor musun?

Beni cehenneme göndermek istermiş ya da çenemi kapamamı söylermişçesine bir bakış fırlattı ve sonra kesin umutsuzluk anlatan bir el hareketi yaptı. Umutsuz vakayım.

— Hayaletler ya da hortlaklar geri dönen, diğer bir deyişle ölümün bizleri ayırmasına razı gelmeyen ölülerdir. Sence bu olağanüstü değil mi? Göçüp gidemeyen ölüler. Diğer bir deyişle ölümsüzler. Olağanüstü derken, lütfen dinle, müthiş, muhteşem, anıtsal, fettanca demek istiyorum.

— Ne demek istediğini anlıyorum, tamam ama lütfen sen beni dinle. Sanırım daha önce sana ölen bir adamın artık bence bir kişi ya da bir insan olmadığını söylemiştim, o yalnızca bir cesettir, bir cavlak, bir nesne. Nesneden de beter bir şey, çürümekten ve her an daha iğrençleşmekten başka bir işe yaramayan bir parça gri çöp.

Bu konuşma nedense sinirine dokunuyordu.

— Bustrofedon'u neden gömmüyorsun? Kokmaya başladı.

— Öldüğünde bir büyük adamı gömmek kaç para tutar biliyor musun?

Neden söz ettiğimi anlamamıştı. Ezberimdeki bir listeyi bir çırpıda okudum:

Sedir ağacından 3 tahta	$ 3.00
5 lb. sarı balmumu	1.00
3 lb. yaldızlı çivi	0.45
2 paket tel çivi	0.40
2 kutu mum	0.15
Cenaze levazımatçısının ücreti	2.00
Toplam	$ 7.00

— Yedi peso mu?

— Yedi eski peso, belki de yedi altındır. Ayrıca zangocun ve ölügömücülerin ücretlerini de eklemek gerek. Hepsi birden on ya da onbir peso eder.

— Bustrofedon'u gömmek bu kadara mı çıktı?

— Hayır, Marti'yi gömmek bu kadara çıktı. Acıklı değil mi?

Yanıt vermedi. Ben Martici değilimdir. İkimiz de değiliz. Bir zamanlar Marti'ye büyük bir hayranlık beslerdim, derken adı üstünde öylesine büyük bir fırtına koparıldı ki, herkes onu aziz mertebesine yüceltmeye çalışıyor, her politikacı onun oğlu ya da tek mirasçısı olduğunu öne sürüyordu; öyle ki sonunda Marticilik sözcüğünün kulağa gelişi midemi bulandırır oldu. Martici sözcüğünün kendisini -dahası Marxçı sözcüğünü- daha daha, tanrı yardımcım olsun, Maritçi sözcüğünü bile daha çok seviyordum. Yine de ölmüş olması, Bustrofedon gibi ölmüş olması doğrusu çok acı, ne acı ki doğru, doğrusu ne acı ki doğru ve ölümün özelliği şu, tüm ölüleri tek bir uzun gölgeye dönüştürüyor. Bu eğretilemeye de sonsuzluk deniyor. Yaşam bizleri ayırır, böler, bireyselleştirirken ölüm yeniden birleştirip bir tek upuzun ölüye dönüştürüyor. Bok, sonunda yoksulluğun Pascal'ı olup çıkacağım. Yokscal. Her nedense Farola de Neptuno'nun yanından geri dönmesini fırsat bilerek sorularımı, sorumu, soruyu bir başka güne ertelemeye karar verdim. Dün yapabileceğin işi yarına bırakma *Carpe diem irae. Todo es posponer.* Yaşam sunar, tanrı düzenler, insan erteler. Silvestre Geçpascal. *Mierda seca.*

— Pekâlâ, dedim, hiçliğe yaptığımız bu gezintiden sonra, bu mevsimin, cehennemindeki bu dinlencenin, Maelstrom'a bu inişin ertesinde (izninizle Fransızcadan çeviriyorum, zaten beni durdurabileceğinizi de sanmıyorum) senin deyişinle bunca çapraz kültürleşmeden, bunca geçişimden bulaşmadan sonra daha az irkiltici, daha masum karabasanlarla hoşça vakit geçireceğim.

— Sinemaya gitmek için çok geç, vedalaşmak içinse çok erken.

— Zamansız karabasanlarla hoşça vakit geçireceğim dedim, huzursuz düşler görceceğim demedim. Eve gidip uyuyacağım, kıvrılıp, sarınıp yatacağım: Hedefim La Mamma, kanatlı böcekten kozaya, doğruca anamın kefeninin içine bir yolculuğa çıkacağım. Karabasanalar. Dölyatağı yollarıyla güvenli yolculuk. Araba sürmeyi sana bırakıyorum. Geri geri gitmek daima iyidir. Bir bilge adamın bir kraliçenin ağzından söylediği gibi, bu biçimde daha çok anımsarsın çünkü hem geçmişi hem geleceği anımsarsın. Bana gelince tükürdüğümü yalamaktansa anımsamayı yeğlerim.

— Yalvarırım kal. Bir başka adamın Rine'nin ağzından söylediği gibi gece henüz yeni başladı. Ya da Marx'ın dediği gibi bu gece hava şarap gibi. Tanrıya ve Mazda'ya şükürler olsun daha görülecek pek çok şey var. Mazda bildiğin gibi Asur ışık tanrısı *değildir.* Bir şeyler

atıştırsak mı?

— Aç değilim.

— Trimalchio'nun diyeceği üzere yemek iştahı yaratır. İlk Ulusal Rine'de kredili hesabımız hâlâ duruyor. Bay Rine'nin ya da Rine bağış fonunun armağanı. İyisi mi Rine Leal Vakfı Bursu diyelim. Krallara layık bir ziyafete yetecek kadar paramız var, Falstaff'ın dostunun ağzına layık bir ziyafete. Maymun iştahlılara göre.

— Gerçekten canım istemiyor. Bu gece olmaz.

— O zaman bana arkadaşlık et. Tanrım bu gece erken yatmayı bize unuttur. Bir bardak limonlu, buzlu, şekerli Lethe iç. Bellek yitimi sütü, adı bu. Sonra seni kapına kadar götürürüm. Gün yarın olana dek uyuyasın diye.

— Danke. Çok düşüncelisin. Bir an için beni metronun, tünelin, tüpün ya da kullanıldığı uygar ülkelerde adı her neyse onun girişinde bırakacağını düşünmüştüm. Diğer bir deyişle soğuğun zengine de yoksula da ait olduğu yerde.

— Biraz daha kal.

— Olmaz, eve gitmeliyim.

— Niyetin oturup bütün bunları yazmak değil, değil mi?

— Aman sen de! Yüzyıllardır bir şey yazdığım yok.

— Unutturma, yarın sabah dükkânlar açılır açılmaz sana bir Nussbaum bilekliği alayım. Broşüründe yazarların bilek krampına karşı en iyi çare olduğu yazıyor.

— Adi herif. O gazete kupürünü sana kim gösterdi?

— Sen. Silvestre Primero, dünyaya ilk gelen insan, adını-Ademden-önce-koyduğum, Küba'yı (Venegas) Kristoferibot'tan önce bulan Kâş-İf, aya çıkan ilk insan, daha kendisi öğrenmeden size her şeyi öğreten usta, Tek ve Biricik, Bir Numara, Plotinus'un biri, Adem, Yegâne, Günlerin Kocamışı, Ichı-ban, Numbero Uno, Unamuno. Övgü, Ben, El Dos, Yinine Yang, Chanina Eng, Çömez, Çoğul, İki Numara, İkinci Numara, İkinci Keman, Dos Passos, 2, ölmekte olan ben seni selamlarım. Ama bunu yalnız başıma yapmak istemiyorum. Haydi gel, aydınlanmış Codac'ın bir zamanlar dediği gibi ikizler, Marc ve ikizi, markiz, Eribo'nun ikizler burcu yorumu, iki dost olmayı sürdürelim ve n'olur benimle gel.

Ne bekliyordunuz? Övgüye dayanamam. Ayrıca Cué'nin her zamanki gibi kimsenin hatırına yavaşlamaya niyeti yoktu. Arabadan atlayacak değildim ya. Böylece bir kez daha Cuéstor & Pollee, dopdolaşık ikizler olduk.

— Tamam, seninle geliyorum. Ama daha yavaş gitmeye söz verirsen.

— Da, babacık. Saatte kaç verst* olsun?

Yavaşlayıp yürüyüş hızıyla gitmeye başladı, böylece El Vedado'ya Cué'nin arabasında dönebildim. Elimle ufku gösterdim.

— Kısa süre önce Créole Dubois ile aramızda geçenler için mükemmel bir Universal Pictures fonu.

Ufukta bir fırtına vardı. Daha iyi izleyebilmemiz için arabayı kenara çekmesini söyledim. Bu zahmete değerdi, üstelik bedavaydı. Doğa güçlerinden korkan Rine bile bedava olduğundan bayılırdı buna. Dakikada elli, yüz şimşek çakıyordu ama arada sırada, o da araba geçmediği zaman kulağımıza gelen boğuk bir gümbürtü dışında gökgürültüsü duymuyorduk. Hector Berlioz Cué, Uzakta sünger bagetlerle çalınan bir büyük davul, dedi. (Güldüm ama nedenini ona söylemedim.) Şimşekler denizden göğe gökten denize ateş topları, cıva oklar, çatal çatal gözalıcı mavi-beyaz ışık ağı içinde ak yıldırımlar halinde uçuşup duruyor, zaman zaman göğün tümü iki üç saniye süresince aydınlanıp sonra yeniden kapkara kesiliyor, hemen ardından ufka koşut bir alev dili belirip şimşekleri bu yandaki liman ışıklarını yansıttıkları aynı aldırmazlıkla karşılayan tümüyle kıpırtısız sularda bir ışık kabarcığı oluşturarak denize düşüyor, denizde boğuluyordu. Derken solda başlayan bir başka fırtına denizi ve göğü yansıttı. Bir fırtına daha gördüm, derken bir tane ve bir tane daha. Karanlıkta neon ışıklarından bir duvar halısı ören şimşekleriyle ufukta tam beş ayrı elektrik fırtınası vardı.

— Unutulup gitmiş bir Dört Temmuz Bayramı'na layık olağanüstü bir kutlama, dedi Cué.

— Doğu Dalgası, dedim.

— Ne?

— Buna Doğu Dalgası denir.

— Demek artık elektrik fırtınalarının da kasırgalar gibi adları var. Desene dünyayı ad koyma çılgınlığı sarmış. Yakında her buluta, her bir dalgaya ad koyacaklar.

Güldüm.

— Yok. Bu Doğu ülkelerinin üzerinde oluşup kıyı boyunca uzanarak Gulf Stream'de ortadan kaybolan bir akanyıldız.

— Bunca bilgiyi nereden buluyorsunuz alla'sen?

---

* Rus uzunluk ölçüsü. (ç.n.)

— Sen gazete okumaz mısın?

— Yalnızca başlıkları okurum. İçimde karacahil ya da miyop bir adam var. Belki de seninle Codac'ın söylediğiniz gibi bir kadındır.

— Kısa bir süre önce Deniz Kuvvetleri Gözlemevi Müdürü, mühendis ve korvet kaptanı Carlos Millas imzasıyla "elektriksel olaylar"ı ele alan bir yazı yayınlandı.

— Denizci palavrası.

Bir süre durup fırtınaları, denizi ve göğü Dr. Frankenstein'ın hücresinin sanrısal bir değişkesine döndürüşlerini izledik.

— Bu sana neyi düşündürüyor?

— Bizlerle aynı yerden geldiğini.

— Johnny'nin düşünden mi?

— Hayır, sersem, Oriente eyaletinden.

— Kaptanmeapları mühendis Millas bizim Orientimizden değil haritalarda Aeolus'un sağ kulağının tam üstünde gösterilen ve osurukların, adi rüzgârların estiği yönde bulunan şu daha soyut Doğu'dan söz ediyordu.

Arabayı çalıştırdı ve ilk gökbilimcilerin hızıyla hareket ettik.

— Herhalde, dedi Cué, geçmişte bunun hava almak için yüzeye çıkan cehennem olduğunu sanıyorlardı. Bu konuda ne diyeceksin, ihtiyar deniz kurdu?

— Bu olayın nedenini açıklayabilecek Vulkanları, Hephaistosları, tanrısal demirci ocakları, dahası katmerli öfkesiyle Jüpiterleri vardı.

— O kadar da geri git demedik! Tarih senin zaman-Malecon'un. Ben ortaçağdan söz ediyordum.

— Kitaplarda ortaçağların karanlık çağlar olduklarını okumadın mı? Kendilerinden şimşek aydınlığından yararlanma lüksünü bile esirgemişler. Onlar geceyarısı bir dehlizde kömür işçileriymiş, başka bir şey değil. Cidden, bence bunu Tanrı'nın gazabının bir diğer görünümü olarak açıklıyorlardı. Yine de bu onlar açısından pek büyük bir sorun yaratmasa gerek. Unutma, ortaçağlar tropikaya ulaşamadılar.

— Ya Kızılderililer?

— Biz Kızılderililer yeryüzü ve gökyüzü çayırlarını severiz. Biz yok aldırmak yüce ruhun pirotekniksel* becerisine.

— Yüce ruhun *pirotekniksel* becerisi mi? Hiç Kızılderililer böyle konuşurlar mı! Utan, utan!

— Ben var olmak Cherokee. Büyük reis var bana tanımak şiirsel

* Piroteknik: Fişekçilik. (ç.n.)

anlatım özgürlüğü.

— Bunlar çok mu uygardılar?

— Sen hiç karşıtları duymadın galiba.

— Hayır. Kimmiş bunlar? Bir kabile mi?

— Hayır, kabilenin içinde bir kast. Çayır Samurayları. Savaştaki yiğitlikleri, silah kullanmadaki becerileri ve at binmedeki ustalıklarıyla barış zamanında kabilenin yasalarını çiğneyebilen savaşçılar.

— Bunun kıssadan hissesi ne?

— Çok ilginç bir şey. Gerçekten. Karşıtlar her şeyi bombok eden namlı düzenbazlardı, çünkü hep kendilerinden beklenenin tersini yaparlardı. Kimseye, diğer karşıtlara bile selam vermezlerdi. Neye güvenebileceklerini biliyorlardı. Örnekse, üşüyen ve bir karşıta gidip kendini sıcak tutacak bir post almak isteyen yaşlı kadının öyküsü. Yaşlıları yanıtlamak zorunlu olduğu halde, karşıt kadıcağızı yanıtlamamış bile. Yaşlı kadın insanların hiçbir şeye saygısının kalmadığı, geleneklerin etkinliklerini yitirdiği, genç Kızılderililerin saçlarını kısacık kestirdiği bu yeni çağa laneller okuyarak çadırına dönmüş. Biz Kızılderililerin sonu ne olacak? Keşke Reis Azgın Boğa hayatta olsaydı! Böyle şeylere göz yummazdı! Birçok yazdan sonra kel kafalı kartal ölmüş ve aynı sabah uyandığında yaşlı kadın çadırının önünde bir insan postu bulmuş. Oyuna getirildiğini düşünen ve düşkırıklığına uğrayan kadın yaşlılar kuruluna şikâyette bulunmuş. Yaşlılar toplanmışlar ve durumun ceza gerektirdiğine karar vermişler. Yaşlı kadın aleyhine! Yaşı göz önüne alınarak yalnızca uyarı cezasına çarptırılmış. Seni kocakarı (herhalde bu anlama gelen Kızılderilice sözcükler söylemişlerdir), bütün kabahat sende. A kaçık inek, bir karşıttan hiçbir şey istenmeyeceğini bilmez misin sen. Bu zavallı cesedin ruhunun laneti sana ve ailenin üstüne olacak.

— İşte sana bir Kızılderili armağanı.

— Daha doğrusu Kızılderili adaleti.

— *Contradictoria contradictorii curantur.* Acaba Perry Mason bu davayı duymuş mudur?

— Kendi Kızılderili arşivinde kayıtlı. Mason bir karşıt. Philip Marlowe da öyle. Sherlock Holmes de. Büyük yazın kişileri arasında karşıt olmayan yok. Don Kişot erken dönem karşıtlarına kusursuz bir örnek.

— Ya sen ve ben?

Ona biraz daha alçak gönüllü olmasını söylemeyi düşündüm.

— Biz yazın kişileri değiliz ki.

— Peki, sen bizim gece serüvenlerimizi yazdığında?

— O zaman bile olmayacağız. Ben bir yazman olabilirim, herhangi bir kaydedici, Tanrı'nın stenocusu, ama asla yaratıcı olamam.

— Sana bunu sormadım ki. Öğrenmek istediğim şu, biz karşıt olacak mıyız, olmayacak mıyız?

— Son bölüme dek bunu öğrenemeyiz.

— Haulden Coldfield bir karşıt mı?

— Bittabii.

— Ya Jake Barnes?

— Arada sırada. Albay Cantwell iyi bir karşıttır. Hemingway de öyle.

— Sen öyle san.

— Bir kere onunla röportaj yapmıştım ve bana Chickasaw kanı taşıdığını söylemişti. Yoksa Ojibway miydi?

— Bu kabilelerde de karşıtlar var mıydı?

— Yüksek bir olasılıkla. Batı'nın uçsuz bucaksız çayırlarında her şey olasıdır.

— Ya geçmişin sımsıkı kapalı avlularında? Gargantua da karşıt mıydı?

— Hayır, Pantagruel de değildi. Ama Rabelais öyleydi.

— Ya Julian Sorel?

Bağlaçla ad arasında bir dizi sözcel nokta, belli belirsiz bir kuşku, aynı zamanda noktalardan oluşan bir zorunluluk ve korku köprüsü, sesinde meydan okuyan bir titreşim duydum gibi geldi bana. Bunu duymamış olsaydım bile Cué'nin ağzında beliren tireli gülücük bu açığı kapatırdı.

— Hayır, o karşıt değil. Sorel Fransızdır ve senin de bizzat gördüğün gibi Fransızlar çılgınlık derecesinde usçu olmaya çalışırlar. Kasıtlı olarak karşıt-karşıtıdırlar. Jarry bile bir karşıt değildi. Baudelaire'den bu yana tek bir karşıt çıkmamıştır. Karşıt olmak için ölesiye çabalayan Breton, ancak bu kadar uzak olabilirdi karşıtlıktan. O bir sahte karşıttır. Beyle, dostu Lord Byron gibi İngiltere'de doğsaydı belki karşıt olabilirdi.

— Ya Alphonse Allais'e ne dersin?

— *Si* Allais: Süslü kâğıda sarılı bu tersi yüzü bir sözcüğü ona armağan ediyorum.

— Yalnızca hoşuna gittiği için.

— Oyunu kim buldu?

— Tamam, sen buldun. Ama sopanı, eldivenini, toplarını alıp oyu-

nu terk etme.

Gülümsedim. Burnu sürtülmüş birinin gülümseyişi olmasındı bu?

— Shelley karşıt mıydı?

— Hayır, ama karısı Mary kesinlikle öyleydi. O Frankenstein'ın doktor Frankenstein'ıydı.

— Peki, Eribo karşıt mı?

— Böyle oradan oraya atlayarak karşıt olabileceğini sanıyorsan yanılıyorsun. Böylelikle, ancak saralı bir engizitör olursun.

Gülümsedi. Biliyordu. Ona kehanetimi bildirmiştim.

— Öyledir diyemem. Eribo küstah ve kendi kendine yeten biridir.

— Ya Ascyltos?

O bir zıplarsa ben de iki zıplayacaktım.

— O karşıttı. Encolpius da öyle. Giton da. Ama Trimalchio değildi.

— Julius Caesar?

— Evet, elbette. Ayrıca çağdaş bir adamdı. Bugün burada olsaydı pek zorlanmadan bizimle konuşabilirdi. İspanyolca bile öğrenirdi. Latin vurgulamasıyla konuşulan İspanyolcanın neye benzeyeceğini merak ediyorum doğrusu.

Erken dönem Yunan yontu sanatının eskil gülüşü keski ile biçimlendirilmişçesine net bir biçimde dudaklarında belirdi. Vaktin gece olması ve profilden görünmesi bu etkiyi güçlendiriyordu.

— Ya Caligula?

— Belki de en büyükleriydi.

Paseo'ya sapıp tarihin bir parka dönüştürdüğü ve her geçişimde kendimi ikizi Avenida de los Presidentes'te sandığım doğal setlerin yanından geçtik ve bir kez daha 23. sokaktan aşağı inip La Rampa'ya yöneldik, buradan M'ye sapıp Havana Hilton'un köşesini dönene dek M boyunca ilerledik, derken 21'inci sokağa girmek üzere 25'inciyle L sokaklarını geçip 23'üncü sokağı uğurlu trafik ışıkları altında aştık.

— Hazır Roma imparatorundan söz ederken, dedi Cué, şuraya bak.

Bir an Caius Caesar'ın La Rampa'da altın arabasıyla gezintiye çıktığını sandım. O da bir başka çağdaş adamdı: Kanlı Hitler ve Stalin. La Rampa'dan hoşlanırdı ve orada hiç yadırganmazdı. En azından konsül yaptığı şu attan daha az göze batardı. Ama ne Caesar vardı görünürde ne de Incitator.

— Karşınızda S. S. Ribot, dedi Cué, ağır alkol ve keçi derisi yükü altında yan yatmış gidiyor.

— Kulak zarlarıyla davulların Saint-Exupéry'sinden mi söz ediyorsun?

— *Oui, monsieur.*

Cué'nin görüşümü kısıtlayan profiline aldırmadan dikkatle baktım.

— Bu Eribo değil.

— Değil mi?

Frene basıp bir daha baktı.

— Haklısın. O değil. Siktir, ama ona benziyor. Görüyorsun ya, herkesin bir doppelgängeri ya da senin deyişinle Mars'tan gelen Ribot'u var. Magalena haklıymış: Buradaki her şey yabancı malı.

— Ben bir benzerlik görmedim.

— Demek ki çift/ikiz kavramı bile göreceli. Her şey bakış açılarından ibaret.

Kendiliğinden açınlamalar elde etmekte böylesine usta olduğuma göre harekete geçip onları yapay yoldan kışkırtmaya karar verdim.

— Söyle bakalım. Vivian'la yattın mı?

— Vivien Leigh'le mi?

— Ben ciddiyim.

— Ne yani, Blanche Dubois'nın o ilk soylu canlandırılışı sence yeterince ciddi değil mi?

— Cidden çok ciddiyim.

— Sakın Vivian Smith-Corona y Alvarez del Real'den söz ediyor olmayasın?

— Evet.

21'inciden geri dönüp Nacional'e doğru pupa yelken açılmak için bu anı fırsat bildi. Kaptan Kuédd. Yoksa beni yanıtlamaktan mı kaçınıyordu? Otelin yeşil bahçelerine yollandık, capcanlı cafcaflı bir lobiye.

— Nerede yemek istersin?

— Yemek istemediğimi unuttun galiba.

— Monsenor'a ne dersin?

— Sen nereye gidersen gelirim. Beni manevi koruyucun say. Yerlere kadar eğildi.

— Pekâlâ. Haydi, Kulüp 21'e gidelim. Arabayı burada bırakacağım. Atlara gözkulak olacak bir dostun bulunması her zaman iyidir.

Kulaklı bir göz, dedim içimden. Park yerine girip arabayı bir lambanın altına bırakuk. Cué anahtarı almak için geri döndü. Göğe bir göz attı.

— Ne dersin, yağmur yağacak mı, sevgili Gally Leo?

— Sanmam. Fırtına hâlâ denizin üstünde.

— Harika. Bence bir asker için cepheden gelen raporları okumak savaş alanında bulunmaktan daha eğitici olmalı. Haydi, yürü!

— Göklerimiz üzerine hiçbir şey yazılmamış.

Başını bir yana eğip kaşlarını alaycı bir biçimde kaldırarak bana baktı. Cuépernicus.

— Küba göğünden söz ediyordum, dedim.

Kapıda park parasını ödedi.

— Ramon uğramadı mı?

— Hangi Ramon?

— Biricik Ramon, Ramon Garcia.

— Şey, benim adım da Ramon. Ramon Suarez, hizmetinizdeyim.

— Çok özür dilerim. Öbür Ramon burada değil mi?

— İşe gitti. Bir şey mi söyleyecektiniz?

Garcia'ya bir mesaj, diye geçirdim içimden, neredeyse yüksek sesle söyleyecektim.

— Yalnızca bir merhaba demek istemiştim. Ona Arsenio Cué'nin kendisini aradığını söyleyin.

— Cué. Olur efendim. Yarın söylerim ya da onu görmesem bile mesajınızı iletirim.

— Önemli değil. Yalnızca bir merhaba.

— Selamınızı almasını sağlayacağım.

— Teşekkürler. Sağlıcakla.

— Bir şey değil. Güle güle bayım.

Versailles. Nacional bana bir içini dökseydi. Palmiyelerin altında yürüyorduk, otelin çeşmesinde elinde tükenmez bir bardak su tutan çıplak, yalınayak, parmak uçlarında yükselen peri kızına bakmak için durdum. Gece kızı sarmalıyor, ancak bir spot lambası banyonun aynasında çıplak bedenini izlerken bir dikizcinin meraklı bakışlarına yakalanan kızın durumunda olduğu gibi bu hem ortalıkta hem özel sarhoşluğa, bu neredeyse mahrem özseverce davranışa bir skandal havası katmak istercesine onu ışığa boğuyordu. Günah & Işık.

— Güzel, değil mi? Suyla kafayı buluyor. Pygmalion'la Condillac'ın buralarda dolanmadıklarına şükret Silvestre. Bütün kadınlar gibi bu da kaçığın teki. Ayrıca benim zevkime göre fazla temiz. *Kendi tadını kaçırıyor.*

Neden bir Jamaica dırıltısı olmaktan öteye gidemeyen şu İngiliz aksanını kullanmakta diretir bilmem ki.

— Kaçık olmayan bir iki kadın tanıyorum.

— Aferin sana! Ama sakın kanal değiştirme. Seninle bir dostun olarak konuşuyorum.

Onun öğüdünü isteyen kim? Senorita Yalnızkalpler.

— Bir nilüfer çiçeği, dedi gözlerim ıslak kadını teleskopsu bir bakışla sararken. Çeşmenin çevresinde objektifimi oradan oraya döndürürken tek gözümü yumduğumdan ona hiç söz etmedim.

Arsenio Casino del Capri'nin önünde gardenya satan sakat adamı selamladı, ondan bir çiçek aldı ve ilgilenmediğim için işitmediğim bir iki laf ettiler.

— Sen yakana gardenya takar mısın?

— Ceketimin yakası yok ki.

— Öyleyse bu çiçeği ne yapacaksın?

— Zavallı bir sakata yardım ediyorum işte.

— Güller savaşında mı sakatlanmış? Çiçekler götürsün seni e mi.

— Jake Barnes'a ya da Kaptan Ahab'a da bu kadarcık iyilikte bulunurdum. Hem nasılsa er ya da geç bir dansçı kız elimden alacak bekaret çiçeğimi.

Er. Gecenin ipek şapkasından bir tavşan fırladı. Tonton bir tavşancık. Sumanyağı perinin burnundan düşmüş sümkürüğüydü.

— Cué, hayatım! Seni görmek ne güzel!

— O zevk sana ait. Kendi kendinle hoşbeş et. Seni bu çiçekle tanıştırayım. sIrene, çiçeklerin en goncası. Son olarak da sana arkadaşımı tanıtayım. Silvestre Nazikbey. Irenita Atineri.

— Nassınız hanfendi.

— Ne kadar naziksiniz. Ay, adınız da pek güzel! Memnun oldum. Güzel dişlerini iç gıcıklayıcı bir biçimde sergilemek için dudakları soyundu.

— Ben bir gece şövalyesiyim, dedi Cué.

— Asıl ben memnun oldum, belladonna.

— O da pek tatlı, değil mi? Birbirinize benziyorsunuz.

— Yani kim kim, kim Cué ayırt edemediğinizi mi söylüyorsunuz?

Güldü. Magalena ve Beba'nınkinden farklı bir çevreden geliyordu.

— Ama ikinizi de aynı ölçüde seviyorum.

— Aman, birer birer sev, dedi Cué.

Kadın bir öpüşme, vedalaşma ve bir ara Las Vegas'a gel görüşelim turuna çıktı. Bir gece, dedi Cué ve bana döndü:

— Sana ne demiştim? Ölümcül bir gece gösterisi.

— Cehenneminin topoğrafyasını iyi biliyorsun.

— Onun İspanyolcası La Rampa'dır. Ay pardon, Kübacası demek

istemiştim. Kulüp 21'in kapısında itiraf ettim.

— Şu pilici bir türlü kafamdan atamıyorum.

— Irenita'yı mı?

Onun, çuvalladın işte, diyen bakışlarından biriyle baktım yüzüne.

— Yoksa yontuyu mu kastediyorsun? Üstadım, buna nemfalepsi denir.

— Boklaşma.

— Çiçekçi erkekti, öyleyse homomorfizm diyelim.

— İt herif, Magalena'dan söz ediyorum. Onu düşünüp duruyorum. Beni büyüledi. O bir cadı. Fata Magana. Megan le Fay.

Cué zınk diye durup önündeki basamaklar bir kuyu ağzıymışlarcasına tentenin direklerinden birine yapıştı.

— Bir daha söyle.

Sesinin tonu beni de şaşırtmıştı.

— O bir cadı. Maga Lenay.

— Lütfen bir daha söyler misin? Yalnızca adını ve sanını.

— Maga Lenay.

— Buldum!

Geri sıçrayıp avcuyla alnına vurdu. Sanırım buldu. Ballahi de vulmuştu.

— Hey, neler oluyor?

Bir şey yok, hiçbir şey yok diyerek lokantaya girdi.

XX

Arşenio Cué fırında piliç, patates kızartması, elmalı sos ve yeşil salata ısmarladı. Ben hamburger, patates püresi ve süt istedim. Lütfen mayonezi geçirir misin? Pilicini yerken ondan söz edişi terbiye sınırlarını zorluyordu. Kendi kendimi yinelediğimi, bir kez daha Barlovento'da olduğumu sandım.

— Yemekle yatak arasında bir ilişki olduğundan, tıkınmakla düzüşmenin aynı fetişleri paylaştıklarından kuşkulanıyorum, dedi. Ben gençken, yani daha gençken, delikanlıyken (zamanın geçişini anlatmak için heceleri uzatarak de-li-ka-n-lı-y-ken demişti) yani birkaç yıl önce göğüs etine bayılırdım ve hep onu ısmarlardım. Bir gün bir kız arkadaşım erkeklerin hep beyaz ete düşkün olduklarını, kadınlarınsa but sevdiklerini söyledi. Her yemekte bu kuramın doğruluğunu sınıyormuş. Pansiyonda piliç verdiklerinde.

— Peki, kanatları, boynu ve katıyı kim yermiş?

Kim olacak, ben. Her zaman söyleşinin rüzgârına kapılıp giderim.

— Bilmem. Herhalde fakir fukara.

— Daha iyi bir kuramım var. Sana olası bir üçlü söyleyeyim. Steve Canyon, Kont Dracula ve Oscar Wilde. Bu sırayla.

— Oskarın katısı.

Gülüp alnını kırıştırdı, daha önceki alaycı yüz ifadesinin aynısıydı. Uçan trapezin gözüpek genç simasıdır o.

Haklı olduğuna inanıyorsa haklıdır diye düşündüm. Bir de pek şair ruhlu olan ya da en azından öyle görünmeye çalışan arkadaşımın (adını vermeyeceğim, çünkü onu iyi tanıyorsun) o sıralar yüzde yüz Virginia Woolf okuduğunu düşünmüştüm. Ama bugün artık o konuşmayı özlemle anımsıyorum, çünkü şimdi butu göğüse yeğliyorum.

— Ben de butseverlerdenim. Yani kadınsılaştık mı?

— Korkarım daha beter bir şey oldu: Praxis'in amansız gerçeği karşısında kuram bozguna uğradı.

Gülme sırası bendeydi ve içten bir keyifle güldüm. Ölüm meleğinin mizah duygusu olamazdı. Ne bu meleğin ne de ister başmelek olsun, ister kral melek ya da çocuk melek, diğer meleklerin. Mizah duygusu taşıyanlar daima cennetten kovulurlar.

— Biliyor musun, piliç budundan söz edince aklıma geldi, bir kadında en çok dikkat ettiğim şey bacaklarıdır. Bu kadarla kalsa iyi, ama kısa süre önce bir düş gördüm, özellikle düşsel bir ziyafetteydim ve bana yanında haşlanmış patatesle Cyd Charisse'in bacaklarını ikram ettiler.

— Sence haşlanmış patateslerin anlamı ne?

— Bilmem. Ama şu senin gizli sarışın arkadaşının delice düşüncesinde belirli bir mantık var. (Sarışın dediğimde irkilerek bana bir göz attı, sonra gülümsedi. Çok basit sevgili dostum Cuatson, sözleri dilimin ucuna geldiyse de devam ettim) Eskiden göğüs etini daha çok severdim ve bu sırada Jane Russell ve Kathryn Grayson gözdeydiler, yani benim gözdemdiler, daha sonra da Marilyn Monroe, Jane Mansfield ve Sabbrina.

— Son zamanlarda düşünde hiç onları gördün mü? Gördünse lütfen bana düşlüğü geçir.

— Hepimiz ödünç düşlerle yaşıyoruz.

Düşün orta yerinde susup tatlıyla ilgilenir göründüm. Canım bir tartla üstüne bir fincan kahve çekiyordu. Cué çilekli çörekle kahve istedi. Tatlı tatsızlaşmıştı. Bunun nedeni onun çilekli kaçamak ısmarlaması

değil, benim ondan kopya ettiğim Stanislavski'nin dramatik suskunluklar yöntemine başvurmamdı. Tam bu sırada garson, beyefendinin daha sonra bir likör isteyip istemediğini sormayı akıl etti. İstemem, dedim.

— Kontranız var mı?

— Efendim?

— Cointreaunuz var mı?

— Evet beyim. Bir bardak alır mıydınız?

— Hayır, siz bana Cointreau getirin.

— Ben de öyle demiştim.

— Hayır, siz bir şey demediniz, sordunuz. Üstelik bir bardak ister miyim diye sordunuz, ama bir bardak ne olduğunu söylemediniz.

— Ama zaten kontra istediğinizi söylemiştiniz.

— Kadını tanıyorum galiba.

— Hangi kadını?

— Boşver. Şakaydı, üstelik kişisel bir konu. Bana bir Benedictine getirin, ama *lütfen* Benediktin papazı olmasın, istediğim bir *bardak* Benedictine. Likör.

Gülmedim. Gülecek zaman bırakmadı. Neden söz ettiğimizi anımsayacak zaman bile vermedi:

— Jay Gasby bir karşıt mı?

Tepkesel bir yanıt verdim.

— Hayır, Dick Diver'la Monroe Starr da değiller. Scott Fitzgerald da. Tam tersine önceden kestirilebilir kişiler. Faulkner de aynı. Garip, ama kitaplarındaki gerçek karşıtlar yalnızca zenciler, o da yalnızca Joe Christmas ve Lucas Beauchamps gibi gururlu zencilerle bir iki yoksul beyaz ya da La Nouvelle Orleans'ta ikbal avcıları olarak bilinen vurguncular. Ama Sartoris ve diğer soylular karşıt değiller: Onlar fazla katı.

— Ya Ahab? Karşıt mı, değil mi?

— Değil. Hele Billy Budd hiç değil.

— Amerikan edebiyatının karşıtları yalnızca melezler. Ya da melezmiş gibi davranan kişiler.

— Bu sonuca nasıl vardığını bilmiyorum. Benim söylediğim bir şey yüzünden olamaz. "Melezmiş gibi davrananlar" derken ne kastediyorsun? Bu davranışçılıkla ırkçılığın garip bir karışımı.

— Aman sen de Silvestre, konumuz sosyoloji değil edebiyattı. Hem Hemingway'in yarı Kızılderili olduğu için karşıt olduğunu söyleyen sendin.

— Öyle demedim! Üstelik Hemingway'in yarı Kızılderili ya da ya-

rı zenci olduğunu filan da söylemedim. Yalnızca bir röportaj sırasında bana Kızılderili kanı taşıdığından söz ettiğini söyledim. İnsan nasıl yarı Kızılderili olabilir? Ne yani, adamın bir yarısı beyaz, sakallı ve gözlüklü, diğer yarısı ise köse, esmer tenli ve kartal gözlü mü olacaktı? Beyaz adam Bay Ernest şapka takıp tvid ceket giyerken Reis Heming Way kafasında tüylerle dolaşıp savaş baltasını sallamadığı zamanlar barış çubuğunu mu tüttürecekti?

Ben azgelişmişlerin ve garsonların, özellikle de azgelişmiş garsonların Perry Mason'uyumdur. Cué son kerte profesyonel bir umutsuzluk ifadesi takındı.

— Yine n'oldu?

— Zatıaliniz buraya yemek yemeğe mi geldiniz? Neler yapacağınızı gösteriniz! Bir timsah mı yerdiniz? Yoksa sekiz bacaklı istakoz mu?

— Hayır, veliaht omleti, burası Gesta Danorum değil. Ama sana şu kadarını söyleyeyim, karşıt kavramı bir sosyoloji yapıtından kaynaklanmaktadır.

— Ne olmuş? Biz şimdi edebiyattan söz etmiyor muyduk?

Ona katılıp sosyolojiyi şu anda Bustrofedon'un varoluş kavramını ilginç bulduğu denli ilginç bulduğumu söyleyemezdim. Ya da karşıtlığı belki de yeniden Kızılderililere bırakmakta olduğumuzu itiraf edemezdim.

— Edebiyattan söz etmiyoruz, onunla *oynuyoruz*.

— Peki, bunun neresi kötü?

— Edebiyatı elbette.

— Şimdi oldu. Bir an oyunu demenden korktum. Devam edelim mi?

— Neden olmasın? Tutup sana Melville'in görkemli bir karşıt olduğundan söz edebilirdim, Mark Twain de öyledir, ama ne Huck Finn ne de Tom Sawyer karşıt değillerdir. Hakkında biraz daha çok şey bilseydik belki Huck'ın babasını karşıt sayabilirdik. Jim'e gelince o her zaman köledir. Yani bir karşıt karşıtı. Zaten bu yüzden Tom ve Huck karşıt olamazlar, çünkü Jim'le en ufak bir ilişkide balonları patlardı.

—İzninle bir Maugham Taklası atayım*. Dostum, bu kavram Einstein-sonrası fizikten geliyor, değil mi?

— Evet. Edward Fal Bakar'dan geliyor. Neden sordun?

— Oh, önemli değil. *Obrigado*. Oyun devam etmeli.

---

* Yazar Somerset Maugham'ın ilk adıyla takla atmak anlamına gelen "somersault" sözcüğü arasında benzerlik kurmuş. (ç.n.)

— Bil bakalım karşıt Amerikalıların en karşıtı kim?
— Söylemeye korkuyorum, patlar matlar.
— Ezra Pound.
— Vay canına, amma sürpriz.
Ona bir göz attım. Ellerimle bir yelkenli, bir kayık, bir tekne yaptım, onu, onları ağzıma götürdüm, üfledim, sonra havayı içime çektim. Kızılderili kuttöreni.
— Ne yapıyorsun?
— Soluğum seni rahatsız mı etti?
— Hayır.
— Nefesim kokuyor mu?
Ayna önündeki biri gibi suratına insan suyu buharı püskürttüm.
— Hayır. Bir şey yok. Bir şey varmış gibi mi davrandım?
— Hayır. Estiler işte. Pis Nefesis ziyaretime geldi sandım. Hani, sırf Curtis Helen'i bir öpücüklükle ölümsüzleşleştirdi diye denize bin gemi indiren Yunanlı armatör.
— Nefesin benimkinin aynı, yemek, içki ve aşırı gevezelik kokuyor. Hem unutma, rüzgâr yönünde oturuyorsun.
— Kimileri her yönden pis nefeslidir.
— Evet, profilden bile.
Gülüştük.
— Bir el daha oynayalım mı?
— Dominodan daha eğlenceli.
— Hiç değilse oynamak için fanila giymek gerekmiyor. Baban gibi.
— O domino oynamaz. Ne de başka oyunları.
— Bağnaz mıdır?
— Hayır. Göçmüşlerdendir.
Bunun bir şaka olduğunu bildiğinden güldü. Ölmemiş olan, içki, sigara kullanmayan, oyun oynamayan babamın küllüğündeki külleri kastederek babamın külleri üzerine yemin ettiğim zaman gibi. Babam kaçınık mıdır? Hayır, partinin kurucularından olmasının yanı sıra Kübalıdır. Bir yeşilaycı-totaliter.
— Arsenio, fanila giyer misin?
— Ben mi? Hayır, daha neler! Ya sen?
— Ben de giymem. Uzun don da giymem.
— Bunu duyduğuma memnun oldum. Haydi, devam edelim mi?
— Sen kes, ben dağıtırım.
— Sen dağıt, ben Cuéserim. Quo vadis Cuevedo? Quevedo mu,

hani şu toza tutkusunu ilan eden ozan mı? Şimdi artık Infantes, Newville'de bir avuç aklıbaşında küle dönüşmüş olan Don Paco, Francisco Gomez de Quevedo y Villegas, Don Poco mu, o mu, değil mi?

— Quevedo yaşıyor!

— Yalnız anılarda.

— Yazında da. Ancak senin sorun, daha birçokları gibi henüz dile getirilmeden Borges tarafından yanıtlanmıştı: O Quevedo'nun yazar değil yazın olduğunu söyler. Dahası ne beyefendidir ne de adam, insanlığın ta kendisidir. Kendi çağındaki İspanya'nın tarihidir. Karşıt da değildir, çünkü o zamanlar tarihin kendisi karşıttı.

— Öyleyse Cervantes de karşıt değil.

— Hayır efendim.

— La Lope?

— Mizahçıların Zümrüdüankası, 1.800 komedi yazan şu boktan papaz Don Felix Lope de Vega y Carpio mu?

— Evet bayım.

— Lope herkesten daha az karşıttı. O fazlasıyla kendi kundakladığı yangından doğan bir Anka kuşudur. Carpio Diem'in* yaratıcısı olarak Shakespeare'in karşıtıdır.

— Ya Marlowe?

— Cehennemdeki kutsal papamız.

— Peki sen bir karşıt mısın?

— Yalnızca bir eğretileme.

— Kim? Sen mi, yoksa karşıtlık mı?

— Konuşma tarzım demek istemiştim.

— Dikkatli ol. Konuşma tarzları aynı zamanda yazma biçemleridir. Sonunda atmasyonca konuşur olacaksın. Ya da boş sayfaları duvar yazılarıyla dolduracak, kâğıtlarla origami yapacaksın. *Vade rhetor.***

— Ne yani, kötü yazının sorumlusu sence sözbilim mi? Yere düşmemizin suçunu fizik bilimine yüklemeye benziyor bu.

Hızlı bir el hareketiyle söyleşinin sayfasını lütfen-çevirinizledi.

— Karşıtlardan kimi tanırsın? Yani şahsen.

— Seni.

— Çok ciddiyim.

— Ben de.

---

* Gününü gün etmeyi savunan **carpe diem** akımına gönderme. (ç.n.)

** Lat. Belagat hocası git. (ç.n.)

— Sen de mi onlardansın?
— Ben ciddiyim.
— Ben de.
— Evet, öylesin, sen gerçekten karşıtsın.
— Sen de öyle.
— Ciddiyim.
— Ben de. Sence bir karşıtta bulunması gereken özelliklere bile sahipsin.
— Gerçekten mi?
Kendini beğenmişlik. Çoktan yitmiş olanların bile mahvına neden olur. Ah Hazreti Süleyman ah!
— Evet, gerçekten. Sen Kızılderilisin. Ya da yarı Kızılderili. Özür dilerim, Kızılderili kanı taşıyorsun demek istemiştim.
— Ve zenci ve Çinli ve dahası belki de beyaz kanı.
Güldü. Gülerken başını sallıyordu. Bu yapılabilir mi?
— Sen Maya soyundansın. İnanmazsan aynaya bak.
— Olmaz, çünkü o zaman Maya değil Aztecué ya da Incué olurum.
Gülmedi. Gülmesi gerekirdi ama bir puro dükkânı Kızılderilisinden bile daha ciddi görünüyordu.
— Dinle. Şu anda benim savımı kanıtlamış oluyorsun. Kızılderili kanı dökmene bile gerek kalmadı. Ancak bir karşıt bu biçimde davranırdı ya da davranabilirdi.
— Sahi mi?
Sanki içine bir kurt düşmüştü.
— Gerçekten mi?
— Neden güzel sanatlardan biri olarak kişilik katli üzerine bir kitap yazmıyorsun?
— Bildiğim bir şey varsa, ne sen ne de ben karşıtız. Dostun Irenita'nın dediği gibi biz birbirimizin aynısıyız.
— Aynı kişi miyiz? Demek ki bir çiftliğiz. İki kişi ve bir tek gerçek karşıtlık.
Hiçbir artniyetim olmaksızın peçetemi masanın üstüne fırlattım. Ama bazı hareketler insanın elini zorlarlar, öyle ki peçete beyazda beyaz masanın üstüne düştüğünde ikimiz de ringe havlu attığımın ayırdındaydık. Vur gel hain. Hu gelin var. Vah Nuri gel. Doğal olarak maç bitmişti.
— Rövanş ne zaman?
— Ne, on beş raund boyunca seni böylesine patakladıktan sonra

mı?

— Bunu bir teknik nakavt say, tamam mı?

— Tamam, Schmelling Gut. Yarın. Başka zaman. *Manana.* Yarın ve yarın ve yarın. Cehennemde gelecek mevsim. Çıkmaz ayın son çarşambası.

— Neden hemen olmasın. Böylece öğrenirim.

— Pekâlâ, Arsenio Gatsby ya da ringlerde bilinen adıyla Muhteşem Cué, bunu sen istedin.

— Bence öteki türlü olsun ve sen bana öğret. Bir başka oyunum var, Arsenio. Hem sen onu benden çok daha iyi bilirsin.

— Şunu bir duyalım bakalım.

— Önce sana şu düşü anlatacağım. Anımsadın mı? Düşlerden söz ediyorduk.

— Göğüslerden söz ediyoruz sanmıştım.

— Göğüslerden ve düşlerden.

— Tam Thomas Woolf'a göre bir başlık. Göğüslerden ve düşlerden.

— Var mısın bir başka tür yazından, düşlerin yazınötesinden söz edelim.

Birden sustum. Hani insan söyleşinin orta yerinde kalakalır, konuşmayı sürdüremez, sözlerle eylemler aynı anda taş kesilir, ses susar, hareketler duruverir ya, işte öyle.

— Lütfen, izin verirsen sana gizemli kız arkadaşımın görmüş olduğu bir düşü anlatmak istiyorum, kızın kimliği en az senin arkadaşınınki kadar gizli ve onunki kadar besbelli. İlginç bulacaksın. Bu düş seninkine çok benziyor.

— Benimkine mi? Düş anlatan sendin.

— Bana bu akşam anlattığın düşten söz ediyorum.

— Bu akşam mı?

— Malecon'da. Hani şu Maceo Parkı'nın çevresini birkaç kez dolanan Malecon'da.

Anımsamıştı. Ona anımsatmamdan hiç hoşlanmamıştı.

— O son modaya uygun kerametli bir düştü.

— Bu da öyle. Bu düşü bana arkadaşım, arkadaşımız anlattı.

Kız arkadaşın düşü

Uyuyordu. Düş gördü. Düşünün gecesinde gece olduğunu anımsıyor.

Düş gördüğünün ayırdında, ama düşün düşünü gören bir başka düşçü. Düşte her şey karanlık, kapkaranlık. Düş içinde düşten uyanıyor ve gerçek-düşünde her şeyin kapkara olduğunu görüyor, korkuyor. Işığı açmak istiyor, ama düğmeye yetişemiyor. Kolu azıcık uzayabilse. Ama bu ancak düşlerde olur, oysa o uyanık. Yoksa değil mi? Kolu uzuyor, uzuyor ve odanın öte yanına erişiyor (bunu hissediyor, düşgerçeğinin karanlığında kolun daha koyu kara siluetini gördüğünü sanıyor) ancak yavaş, çok yavaş, yavaşça kolu lambaya, lambanın düğmesine uzanırken biri, düşün içinde bir ses dokuzdan geriye saymaya başlıyor ve ses sıfıra vardığı an eli düğmeye değiyor ve inanılmaz beyazlıkta, bembeyaz bir ışık beliriyor, ürküng, ürkütücü beyazlıkta bir ışık. Gürültü duyulmuyor, ama o bir patlama olmasından korkuyor, daha doğrusu bir patlama olduğunu biliyor. Dehşet içinde uyanıyor ve kollarının bir kez daha normale döndüğünü görüyor. Belki uzayan kol düş içinde bir düştür. Ama korkuyor. Nedenini bilmeden balkona çıkıyor. Karşısında korkunç bir manzara var. Bütün Havana, bu da demektir ki bütün dünya alevler içinde. Yapılar yanıp yıkılmış, her şey yerle bir olmuş. Yangınların, patlamanın (artık bir kıyamet patlaması -anımsadığı kadarıyla bu tanımı düşünde bulmuş- olduğundan emin) ışığı her yeri gündüz gibi aydınlatıyor. Yıkıntıların dışından bir atlı çıkageliyor. Kır ata binmiş beyaz bir kadın. Akıl almaz bir mucize eseri hâlâ ayakta kalan balkonlu eve doğru ilerliyor, aslında ayakta kalan yanıp kül olmuş inşaat demirlerinin arasında asılı duran balkon. Atlı balkonun altında duruyor, yukarı bakıp gülümsüyor. Çıplak ve uzun saçları var. Sakın Lady Godiva olmasın? Hayır, o değil. Bu atlı, bu soluk tenli kadın Marilyn Monroe. (Arkadaşım uyanıyor.)

— Sence bunun anlamı ne?

— Düşleri yorumlayan, itirafların peşinde koşan, delilleri sağaltmaya çalışan sensin. Ben değil.

— Ama ilginç bir düş.

— Haklı olabilirsin.

— Daha da ilginci, dostumuz, dostum bu düşü birkaç kez daha görmüş ve bunlarda atın üstündeki binici -at her keresinde kırmış- kendisiymiş.

Hiçbir şey demedi.

— Bu düşte pek çok şey var, Arsenio Cué, tıpkı Lydia Cabrera'nın ikimize anlattığı düşteki gibi, anımsadın mı? Hani yeni arabanla evine gitmiştin de sana uğur olarak takasın diye bir deniz kabuğu vermişti, sen de eski zenci büyülerine inanmadığından kabuğu bana vermiştin

işte o gün; Lydia bize birkaç yıl önce bir düş gördüğünü, düşünde güneşin ufukta kıpkızıl yükseldiğini, yerle göğün tümüyle kana bulandığını, güneşinse Batista'nın çehresine sahip olduğunu ve birkaç gün sonra on mart darbesinin gerçekleştiğini anlatmıştı. Bana öyle geliyor ki bu düş de bir uyarı olabilir.

Hâlâ susuyordu.

— Düşlerde öyle çok şey var ki Arsenio Cué.

— Gökte ve yerde, Silvestre, senin ankabiliminin düşleyebileceğinden çok daha fazla şey var.

Gülümsedim mi? Öyle yaptığımı anımsar gibiyim.

— Sözü nereye getirmek istiyorsun?

Gülücüğüm siliniverdi. Cué kül gibi olmuştu, teni kafatasına yapışmış ve balmumumsu bir görünüm almıştı. Bir kurukafaydı sanki. Bana ölü bir balığı anımsattı.

— Ben mi?

— Evet. Sen.

— Düşte mi?

— Bilmem. Sen daha iyi bilirsin. Bir süre önce, birkaç saat önce bana bir şeyler anlatmaya çalıştığını sezdim, gördüm. Sözcükler dudaklarından dökülmek üzereydi. Derken şimdi birdenbire düzmece-Eribo'yu bahane edip, yanılmıyorsam Vivian hakkında bir şey soruyorsun.

— Ortalıkta olmayan bir Eribo'yu gören ben değildim.

— O düşü gören de sen değildin.

— Hayır. Değildim. Sana söyledim ya.

Yemek salonu birden karıştı, insanlar masalarından, bar taburelerinden kalkıp kapıya koştular. Cué de bir şeyler haykırarak aynı yöne atıldı. Ona neler olup bittiğini sorarak ben de yerimden kalktım.

— Bir şey yok! Hassiktir! Şuraya bir bak. Büyük bir gökbilimcisin.

Bakıtm. Yağmur yağıyordu. Müthiş bir sağanağa dönüşen elektrik fırtınasıydı bu. Niagara Cué'nin başından aşağı boşanıyor. *Niagara undoso. Templad Milira.* Lirimi tımbırdat. Kimdi bu Milira? Bir Heredia ölüm ezgisi mi? Yoksa Humberedia'nın Kanadalı sevgilisi mi? *Templad mi lira! Dadmela que siento!*** Sağanak son hecenin üstüne boşanıyor. Bir ıslak uyak.

---

* Isp. Niagara şelalesi. Milira Tapınağı. (ç.n.)

** Isp. Lir'imin tapınağı. Duygularıma kulak ver. (ç.n.)

— Bu benim suçum değil. Tanrının Gunga Din'i değilim ya.

— Allah kahretsin! Arabanın üstünü keşke kapatsaydım.

— Park yerindekiler bu işi hallederler.

— Kendim gidip bakmazsam bok yaparlar. Öyle safsın ki.

Yine de geri dönüp kahvesini içmek üzere sakin sakin yerine oturdu.

— Gitmeyecek misin?

— Elbet hayır! Şimdiye kadar araba ağzına dek dolmuştur. Yağmur dinince giderim. (Sokağa bir göz attı.) Dinerse tabii. Daha bir süre burada tıkılıp kalacağa benzeriz.

Ben de oturdum. Ne de olsa benim arabam değildi.

— Suyu bir yana bırak, dedi. Ve beni dinle. Yoksa dinlemek istemiyor musun?

Bana her şeyi anlattı. Ya da hemen her şeyi. Öyküsü kırküçüncü sayfada. Ölümcül tabanca atışlarına kadar geldi. Duraksadı.

— İsabet ettiremedi mi?

— Yoo, ettirdi. Beni vurdu. Aslına bakarsan o gün öldüm. Karşında gördüğün benim hayaletim. Bok, bir dakika beklesene!

Bir kahve daha ısmarladı. Bir puro. Sen de ister misin? İki puro olsun. Bana bir Romeo, beye de bir Juliet. Göbekadı gönlüboldur kendilerinin. A. Gönlübol Cué. Anılarda ve purolarda savurganlık krizine kapılmış durumda. Sonunda öyküsünün sonu geldi.

Bir başka kudretli meleğin bir buluta sarınıp gökten indiğini gördüm ve melek kükreyen bir aslan gibi yüksek sesle seslendi. Ne dediğini duyamadım. Göklerden benimle konuşan ses bir kez daha konuştu, bulutlar içindeki başı denli bulanık bir şey daha söyledi. Gök aydınlandı ve ilkin orta yerde sönmüş bir güneş gördüm, derken göğün aynı bölümünde bir lamba, iki lamba, üç lamba ve sonunda beyaz bir tavandan sarkan konik tüp biçiminde tek bir lamba gördüm. Meleğin elinde tüfek biçiminde bir kitap vardı. Aziz Anton olmasındı? Ancak elindeki ne bir tüfek-kitaptı ne de bir kitap ya da dürülü kâğıt tomarıydı, yalnızca yüzümün önünde sallayıp durduğu uzun namlulu bir tüfekti.

Kitap olduğunu sanmıştım, çünkü tüfek sözcüğünü her duyuşumda kitabıma sarılırım.

Açlık insana garip şeyler yapıyor. Söylediklerini bile dinliyordum.

— Haydi kalk.

Kalkmak mı? Kalkıp da nereye gideyim. Yemekodasına mı? Su perisiyle yatağa mı? Yoksa gerisin geri sokağa ve açlığa mı? Çünkü konuşan o değil, oydu.

— Haydi, haydi, diye yineledi. Çok iyi bir oyuncusun. Yazar değil komedyen olmalıymışsın.

Ona en iyi oyuncuların yazarlar arasından çıktığını, çünkü yazarların kendi diyaloglarını yazdıklarını söylemek istedim (bilirsin, açlık insanı bu hallere düşürür), ama tek bir söz bile edemedim. Haydi, haydi, dedi ani kaprisleri ve düzenli bir geliri olan bu adam.

Sesinde sanki korku seziliyordu. Ama bu korku değildi.

— Hadisene. Kalk. Sana göre bir iş var.

Kalktım. Zor oldu, ama kendi başıma kalktım. Yardımsız.

— Hop, fırla! Şimdi oldu.

Bütün bu süre boyunca konuşamamıştım. Meleğe bakıp küçük kitabı yememe izin vermediği için sessizce teşekkür ettim. Sonra kendi sesimle adamla konuştum.

— Ne zaman?

— Ne ne zaman?

— İşime ne zaman başlıyorum?

— Oh. Güldü. Çok haklısın. Yarın stüdyoya gel.

Düşüp de yeniden kalkanların hep üzerlerine bulaştığını sandıkları tozu silktim -Lazarus sendromu- ve dışarı çıktım. Çıkmadan önce son kez meleğe baktım ve bir kez daha teşekkürlerimi sundum. O nedenini bilirdi. Küçük kitabı yemediğime pişmandım. Ne denli acı olursa olsun bana ilahların yemeği gibi gelecekti ya da acıbadem kurabiyesi gibi.

— Öykümü nasıl buldun?

— Eğer doğruysa inanılır gibi değil.

— Her bir sözcüğü doğru.

— Bo-o-o-k!

— Küfürlerini ve diğer halk uzdilliliği örneklerini kendine sakla. Gerisini anlatmayacağım işte.

— Ama kurşunlara ne oldu? Neden ölmedin? Yaraların nasıl iyileşti?

— Kurşunların hiçbiri bana isabet etmedi. Sana adamın kötü bir nişancı olduğunu söyleyebilirdim ama öyle değildi. Kurşunlar kurusıkıydılar. Kusursuz evsahibi beni yalnızca korkutmak istemişti, laf olsun diye, şakacıktan. Bir süre sonra bana her şeyi açıkladı, bana destek verdi, sonra beni yardımcı oyuncu yaptı, sonunda da başrol verdi. İşte o zaman o gün bana bir ders vermek istediğini anlattı, ama onu öylesine korkutmuştum ki asıl ders alan kendisi olmuştu. Gördün mü? Şiirsel adalet. Unutma ki Kral Candolle'un huzurunda kendimi ozan ya da saz şairi olarak tanıtmıştım.

— Peki ya sözde ölümün neyin nesiydi?

— Büyük bir olasılıkla açlıktı. Ya da korku. Belki de yalnızca düşlemişimdir.

Anlattıklarını o zaman mı, yoksa şimdi mi düşlemiş olduğunu çıkartamadım.

— Belki her üçü birdendir.

— Ya Magalena? Aynı kız mı? Emin misin?

— Neden soruların hep üçer üçer geliyor?

— Her şey üçer üçer olur, derdi Tarzan.

— Aynı kız olsa gerek. Biraz daha yaşlanmış, yaşamın, onun sürdürdüğü türden yaşamın sillesiyle biraz daha yıpranmış, artık kötü niyetli değil deli ve burnunun üstü bereli. Beni şaşırtan da bu bere izi oldu.

— Bana kanser olduğunu söyledi.

— Kanser mi? Bana bu boku yutturmaya kalkma. O bir isteri belirtisi.

— Cilt veremi de olabilir, dahası belki kızartılı eksantematik türüdür.

— Bok herif! Lafı bile tüylerimi ürpertiyor. Ama her ne ise bu gece onu dikkatle izlediğim halde beni yanıltı.

— Ben de *seni* izliyordum ve ondan hoşlandığını düşündüm. Eş değiştokuşuna karar vermenden korktum. İstediği kadar güzel olsun, teyzeden ya da sözde teyzeden hiç hoşlanmamıştım.

— Ben mi? Ondan hoşlanmak mı? Sen hiç benim esmerleri beğendiğimi gördün mü?

— Bu her an olabilir. Ne de olsa çok güzel.

— Onu ilk gördüğümde soluk kesiciydi, yine de ona asılmadım. O zamanlar ancak on beşindeydi.

— Aman tanrım!

Bir kahve daha ısmarladı. Bütün gece kalmaya mı niyetliydi? Neden çay içmiyorsun, diye sordum sesimi yükselterek. Ama sorunu ortaya koyabildim mi? Burada hem çok koyu demliyorlar hem de tadı kötü. Chesterton, Doğu'dan gelen her şey gibi çayın da çok koyusunun zehirli olduğunu söyler. Sakın bizim Oriente'den söz ediyor olmasın, diye sordum. Gülümsedi, ama yanıt vermedi. Bu kez onu üçkâğıda getireceğimden emindim. Ama Arsenio Cué pokerde trajik bir biçimde soyuluşuyla dünyadaki her oyundan daha fazla ilgileniyordu. En azından şu anda.

— Sana açık saçık şeylerden söz etmeyeceğimi söylediğimde karşı cinsin birtakım harikalıklarının betimini değil, bunun tam tersini kastetmiştim. Bunların bir bölümü nerede olursa olsun anlatılamaz. O utanç gününde zaman durdu. En azından benim için durdu. Sonradan şerefimi yitirdim ve düşümün ya da sanrımın kuyusundan bile daha derin bir çukura düştüm. Bir yerlere gelmek için yapuklarımı, yapmak zorunda kaldığım şeyleri bir bilsen Silvestre! Nereye geldiğim de belli değil ya. Yapuklarımı aklın almaz. İşte bunun için sana anlatmıyorum. Ayrıca, kusan sen olurdun, çünkü bu aşamadan sonra midemde bu leziz piliçle benim kusmaya hiç niyetim yok. Böyle konuşuyorum çünkü Friedrichmeister Nietzsche'miz gerçekten önemli konulardan ancak işi alaycılığa vurarak ya da bebekçe konuşarak söz edilebileceğini söyler, bense bebek dilini hiç beceremem.

Gönüllü alaycılığının yanı sıra bir hayli içgüdüsel acınma vardı. Kendine, Arsenio Cué'ye ya da ikinci benine -değiştirilmiş ben- verdiği adla éuC oinesrA'ya acıyordu. Enuc O'Raise. Ece ani osur. Ora nice Sue. Devam etmesini bekledim, ama sustu.

— Ya Vivian?

Kara gözlüklerini çıkarıp taktı.

— Şu piçkurusu gözlüklerini bırak, güneş müneş yok. Dahası burası temiz ve iyi aydınlatılmış bir yer bile değil. Bak.

Masanın üstü kül doluydu ve bunların onun purosundan düştüklerini ve kendisinin fark etmediğini düşündüm. Ancak ilkin sinek, sonra kelebek, bir tür böcek sandığım siyah bir nokta uçarak geldi ve koluma kondu. Parmağımla bir fiske attım, dağıldı. Bir kurum parçasıydı; şaşırmıştım çünkü geceleri kurum yağdığını hiç görmemiştim. Gecele-

ri fabrikalar çalışmadığından olsa gerek. Ama bazıları gece gündüz çalışır. Örnekse, şeker fabrikaları ve Puentes Grandes Kâğıt Fabrikası. Birkaç kurum parçası daha uçarak gelip takım elbiseme, gömleğime ve masanın üstüne kondu, derken bir dolusu yere doğru kara bir tipi gibi tozuttu.

— Bir kelebek sanmıştım.

— Bizim köyde onlara *tataguas* derler.

— Benimkinde de. Burada pervane diyorlar. Bizim oralarda uğursuzluk getirdikleri söylenir.

— Samas'ta tersini söylerler, uğur işareti sayılırlar.

— Hepsi sonradan ne olacağına bağlı.

— Olabilir.

İnananlar arasında bu kuşkuculuktan hoşlanmamıştı. Bir kurum tanesini elime aldım ve neredeyse ışıdı, avucumda, soluk yaşam, ölüm ve kader çizgilerinin arasında kapkara, bir an Venüs tümseğinin üstünde titreşip havalandı ve yere kondu.

— Kurum bu.

— Hemen hemen tümüyle saf karbon parçacıkları. Kristalleşseydi elmas adını alacaktı.

Cué dili, dudakları ve ağzıyla bir şaklama sesi çıkarttı.

— Büyükannemin tekerlekleri olsaydı T-modeli bir Ford olacaktı. Haydi sen de, dedi kara gözlüklerini çıkartıp sonra yeniden takarak. Bütün o rüzgâr ve yağmur bacayı tıkayıp dumanla kurumu gerisin geri mutfağa püskürtmüş olmalı.

Sağduyusu beni şaşırttı. Elbet haklıydı. Mutfak, devrilen baca ya da bir başka yarıkürede yağan sağanak, yani kurumu yaratıcısıyla bağdaştırmak, aklıma bile gelmemişti. Pragmaticué olanca pratikliğiyle garsonu çağırıp masayı göstердi ve ortalığı temizleyip bir zahmet mutfak kapısını kapatmasını söyledi.

— Kulüp 21'de, dedi, servis iyi.

İçinde bir de pragmacılık papağanı olduğunu anımsadım: Bir TV reklam spikeri.

— Ellerim kirlendi, dedi ve kalkıp içeri gitti. Ben de gittim ve bunun bir rastlantı olduğunu düşünmüyorum.

XXI

Ben de gittim ve doğru kapıyı belirtmek için gerçekçi bir silindir

şapka resmi çizmelerinin rastlantı olduğunu düşünmüyorum. (Yanlış kapılar da vardır: Mimarlıkta aktöre: Cephede: Girişin üstünde: *lasciate ogni ambiguita voi ch'entrate:* Helanın çifteşeyli yolu yoktur.) Bir silindir şapka. (Beylere) Bir ipek şapka. (Tosun buradaydı) Ardında işeme sesleri çıkarttığı kabin kapısının üstünden Cué'ye sordum: Hangisi önce gelmiştir, tuvalet mi, salon mu? Yanıtım olan öteki sorunun yanıt-sorusu bok gibi çıkageldi. Wyatt Earpserio Cué bir çift tabanca çekti.

— Demek sen kendini beylerden sayıyorsun! Adamın içini nasıl da okurum, değil mi?

Solak filan mıydı? Bilmem ama bana boşuna Vahşi Billy Kamışçekiştiren dememişler.

— Sözlerine dikkat et, chiaro amiCuo. Seks tabancamı üç kez ateşledim ve her seferinde o hızlı, keskin kurusıkı kurşunlarımı isabet ettirdim.

— Lütfen söyler misin hangisi daha beter: Beyefendi olduğunu sanmak mı, yoksa cinci olduğuna inanmak mı? Yoksa cince mi konuşuyorum?

Elleri yukarda dışarı çıktığını gördüm ve teslim olduğunu sandım. Ama hayır, bu yalnızca ellerini yıkamaya girizgâh niteliğinde bir hareketmiş. Aynaya bakıp bir kez daha saçlarını ayırdı. Ayrılık ne tatlı bir çile. Gerçek yaşamda solak değildi, yalnızca aynada.

— Ya sen, inandığın bir şey yok mu?

— Olmaz olur mu? Bir sürü şeye inanırım, hemen her şeye. Sayılar dışında.

— Toplama bilmiyorsun da ondan.

Haklıydı. Haklı: Toplamadan hiç anlamam.

— Ama sen matematiğin bir piyango olduğunu söylememiş miydin?

— Matematik öyledir, ama aritmetik değildir. Pisagor ve teoreminden önce de sayı büyüsü vardı. Mısırlılardan bile önce, bu kesin.

— Demek Bayan Şans'ın böbreklerindeki değerli taşlara, diğer bir deyişle hazcı *calculi*'ye* inanıyorsun. Ben başka şeylere inanırım.

Aynaya baktı ve sürdürdüğü gece yüzünden çizgileri sertleşmiş elmacık kemiklerinin, solgun yanaklarının ve çukur çenesinin üstünde elini gezdirdi. Kendini tanıdı.

---

* Calculi: (Tıp) Böbrek ve safra taşları. (Mat.) Hesap, işlemler. (ç.n.)

— Bu yüz müdür...

Demedim mi? Üçü eline. Üçünüz el ele. Üçüncü Helene. Hani şu bin bok yiyen.

— Yirmi ikisinde balta girmemiş gençliğe dalıp zengin olamadan çıkan adamın yüzü? Ben Ben Amca'nın canlı bir karşıtıyım. Hani şu çoktan edinilmiş varlıkların Ben Amcası değil de Willy Loman'ın kardeşi Ben'in.

— Trovato. Ünlü yazı ikilisi Simone Evero e Ben Trovato'nunki.

— Ne demek istediğimi biliyorsun. Biliyorsun, tehlikeli bir yaşam sürdüm.

— Hâlâ da sürüyorsun.

— Evet, tehlikeli bir yaşam sürüyorum.

Arsenietzsche Kué. Yoksulların Nietzsche'si. Yoktan heriflerin nişi.

— Yalnızca hayatta olmakla yaşamını tehlikeye attığını söylüyorum. Hepimiz tehlike içinde yaşıyoruz Arsenio Lupino. Yaşıyoruz, öyleyse hepimiz tehlikedeyiz.

— Ölüm tehlikesi içinde. Yani hepimiz öleceğiz mi demek istiyorsun?

— Yaşam tehlikesi. Yani biz hayattakilerin, senin de dediğin gibi olabildiğince yaşamamız gerekiyor.

Bana bakıp işaret parmağıyla aynayı gösterdi, kuzey göstergesi mi, güney göstergesi mi anlayamadım.

— Bir yadsıma. Sinemayı mı, yazını mı, gerçek yaşamı mı? Yoksa o eski monogramlı dizilerdeki gibi son bölümü beklememiz mi gerekiyor? Oğlan maskesi düşerek ya da alçakça öcünü alır.

İmgesel bir krank milini çevirdi.

— Filme gerçekten inanıyorsun.

— Ağzımda gümüş perdeyle doğmuşum. Sonradan inanç değiştirmiş değilim.

Aynaya birtakım görünmez harfler yazar gibi yaptı.

— Ya yazmaya?

— Hep yazı makinesi kullanırım.

Yazı makinesinde yazan birinin abartılı taklidini yaptı. Rolüne oturmamıştı.

— Sözcüklere ya da söze inanır mısın?

— Çarpıtılmış sözlere inanırım.

— Demek cenderedeki kutsal babamız Hugo'ya inanıyorsun.

— Nerval duymuştu adını.

— Ama yazına inanıyorsun, değil mi?

— İnanmasa mıydım?

— İnanıyor musun, inanmıyor musun?

— Elbet inanıyorum. Yazılı söze hep inanmışımdır, her zaman da inanacağım.

— Unutma ki tarihin akışını en çok etkileyen iki kişi bırak yazmayı, tek satır okumamışlardır.

Aynadan ona baktım.

— Haydi Cué, hepimiz biliriz bunu. Şu senin ikilin iki adla bir gizemci söylemsel uyumsuzdan oluşur. İsa'yla Sokrat kırması. İsakrat. Yazın denilince, *caro,* ben bundan hep yazını anlarım. Diğer bir deyişle, bir başka tarih. Ama sözlerini kullandığın deyişler ışığında değerlendirecek olursak, sana şunu sorabilirim, o ve öteki, Platon ve Paul olmasaydı ne halt ederlerdi?

Otuz üç yaşlarında bir adam bir tür yanıt gibi içeri girdi.

— *Que sais-je? C'est a toi de me dire, mon vieux,* dedi Cué.*

Adam işerken Yunanca ya da Arapça konuşuyormuşuz gibi şaşkın şaşkın bize baktı. Bir gece yarısı peygamberi olmasın? Ya da bir ahir zaman Platoncusu? Fiziksel gereksinimleri olan bir Plotinus?

— *Moi? Je n'ai rien a te dire. C'était moi qui a posé la question.***

Adam sızıntısını tıkaçlayıp bize döndü. Daha işi bitmemişti. Ellerini kaldırdı. Birdenbire konuştu ve şu dünyada bizleri en çok şaşırtacak şeyi söyledi -cennetin bu yanında bizi şaşırtacak bir şey kalmışsa-.

— *Il faut vous casser la langue. A vous deux!****

Felek bok yesin. Kaka talih. Fransızdı. Sarhoş bir Fransız. *Chauvin rouge.****** Cué benden önce toparlandı ve *a quién, cono, a quién* ****** diyerek adamın üstüne atıldı, derken kendi kendini seslendirircesine *a qui vieux con a a qui dis-moi,* ******* dedi ve adamın omuzlarına yapıştığı gibi çişliklerin üstüne itti, yaşlı adam (tuvalette ansızın yaşlanmışu) *mais monsieur mais voyons* ******** gibi birtakım şaşkın sepet anlaşılmaz sözcükler geveliyor ve sığ sularda boğulurmuşçasına çırpınıyordu. Bunun üzerine işe karışmaya karar verdim. Cué'yi koltuk altların-

---

* Fr. Ben ne bileyim? Bunu söylemek sana düşer dostum. (ç.n.)

** Fr. Bana mı? Sana söyleyecek hiçbir şeyim yok. Soruyu soran bendim. (ç.n.)

*** Fr. Sizin dilinizi kesmek lazım. Siz ikinizin. (ç.n.)

**** Fr. Kızıl şoven. (ç.n.)

***** Fr. Kime söylüyorsun sersem, kime. (ç.n.)

****** Fr. Kime söylüyorsun koca sersem, söyle bakayım, kime. (ç.n.)

******* Fr. Ama bayım, ama görüyorsunuz. (ç.n.)

dan yakaladım. Hâlâ sarhoş gibi görünüyordu ve dili ya da kolu fena halde büküldüğünden Descartes'ın dilini bir yana bırakıp bir *langue de* altına sıçma konuşan zavallı Fransız geniş açılı üçgenimizden paçayı kurtarıp bir iki çam devirerek silindir şapkalı kapıdan yana seyirtti ve ortadan kayboldu. Bildiğim kadarıyla boyunbağının üç köşesi havada öylece asılıp kaldı. Bunu Arsenio Cué'ye de söyledim ve ben, biz kafamıza yapıştıkları gibi bizi cellada teslim edeceklerini düşündük. Az kalsın gülmekten ölecektik.

Dışarı çıktığımızda adam ortada yoktu. Cué'nin adamın peşine düşeceğini sanmıştım, ama camlı kapıdan dışarı bir göz atmakla yetindi.

— Hassiktir. Hâlâ yağıyor.

Sonra güldü ve *le cabron est disparu sous la pluie,** dedi. Yağmurun altında şarkı söyleyerek uzaklaştı. Defedildi. Güldük. Masamıza döndüğümüzde yeni tıraş olmuş bir Arkadin haşinliğiyle, o çok iyi becerdiği Orson Welles edasıyla omuzunun üstünden bana sordu:

— Olanlara ne dersin *anuttara samyak sambodhi*

Cuétama Kulam Para ölümünden ve yeniden doğumundan söz ediyordu: Fizikötesi dirilişinden. Küba ben ve dostlarım demekse, biz Küba'da pek kültürlüyüzdür. Tehlikeli Fransızcanın yanı sıra bir dolu yararlı İngilizce, azıcık Kastilya İspanyolcası ve bir iki kelime Sanskritçe sokuşturmadan duramayız. Müşteriler arasında bir Bodhidharma** olmaması için dua ettim. Aynı zamanda ona -bu zümrüdüankaya- bakıp uykulu uykulu esnedim.

— Daha kendi tutuşturduğun şan şöhret ateşinden çıkıp dirilmemişsin.

— Sen öyle san.

Dalışa geçen ben oldum, ama o da beni itti.

— Vivian'la yattın mı yatmadın mı?

— E-cvet.

— Lütfen şimdi şu kahrolası gözlüklerini çıkartur musun? Maskeye ihtiyacın yok ki. Burada kimse seni tanımıyor.

Dediğim doğruydu. Yemek salonunda yalnızdık. Barda sırtları bize dönük bir iki müşteri vardı, bir de şarkıcıyla ona eşlik eden çalgıcı, ama şu anda çalmıyorlardı. Yağmur yorgunu olmasınlar?

— Bakire miydi?

— Aman sen de, böyle ayrıntıları nereden anımsayacağım. Hem

---

* Fr. ve İsp. karışımı. Pezevenk yağmurun altında gitti. (ç.n.)

** VI. yy.'da Hindistan'dan Çin'e gelen Zen'in ilk kurucusu ve ilk Pir'i. (ç.n.)

epey önceydi.

— Öyle ya, başka ülkede oldu, hem zaten kız senin için ölmüş sayılır ve sen ortalarda dolanıp kuyuları zehirliyorsun. Marlowe. Öteki Marlowe.

— Webster.

— Seni tanırız, ne zaman alıntılara başlayacağını da biliriz. Başlamak üzere olduğunu görüyoruz.

— Onu söylemeyecektim.

Gerçekten utanmıştı. Vivian yüzünden ya da adı Arsenio Cué ya da onun anagramı -Ane (sic) roué* - olmayan herhangi biri yüzünden olduğunu sanmam. Neredeyse Quilty'ye öykünüp "Ay, fena halde canımı yakıyorsunuz azizim. Rica ederim durunuz," diyecekti. Arsenio Quelty. Cuélty tiyatrosu. Cualiteli bir adam.

— Eribo'dan önce mi yattın onunla?

— Bilmem. Eribo onunla ne zaman yatmış?

— Yatmamış.

— O zaman ondan önce yatmış olmalıyım.

— Ne demeye çalıştığımı biliyorsun.

— Ne dediğini biliyorum. Şu anda duyduğumu söyledin.

— İlk yattığı kişi sen miydin?

— Sormadım. Bu tür soruları asla sormam.

— *Hombre,* yapma, sen ne üçkâğıtçısın sen.

— Roué de. Daha kibar.

— Bir dakika çeneni kapar mısın? Vivian'ın yattığı ilk kişi sen miydin?

— Olabilir. Ama gerçekten bilmiyorum. Küçüklüğünden beri bale yapıyor. Ayrıca ikimiz de sarhoştuk.

— Demek Ribot'a yalan söylemiş.

— Olabilir. Eğer Ribot doğru söylüyorsa. Doğru, ona yalan söylemiş, kancık karı. Kadınlar hep yalan söylerler. Hepsi.

Bunun ardından öyle şaşırtıcı bir şey söyledi ki, kulaklarımla duymasaydım dünyada inanmazdım. *Pour épater le blasé*** — *"Allzulange war im Weibe ein Sklave und ein Tyrann verstecke.* (Şaşırtıcı olan yalnızca alıntının kendisi değil aktörün birinden kapmış olması gereken Alman aksanıydı. Cuérd Jurgens) *Oder, besten Falles, Kühe." Friedrich Nietzsche, im Also Sprach Zarathustra.* (Ona, *No me*

* Eşek kafalı üçkâğıtçı. (ç.n.)

** Fr. Doygunu şaşırtmak için. (ç.n.)

Jodas, diyecektim) Bu incir yapraksız bir gerçek. Çağlar boyu kadının içinde bir zorbayla bir köle gizlenmiştir ve kadın olsa olsa bir inektir. Annaşıldı mı. İnekler, kancıklar, ruhsuz yaratıklar. Aşağılık bir tür. İnek.

— Hepsi değil. Annen inek değildi.

— Silvestre, *por favor,* amma da basmakalıp bir fikir, özdeyiş ya da akıl veriyorsun bana. Anamın inek olduğunu söylersen darılacak değilim. Sen onu tanımadın. Ama bu saçmasapan sorgulamayı sürdürürsen tepem atacak. Vivian'la elbet yattım, ne sanıyorsun. İlk yattığı insan elbet bendim. Elbet Eribo'ya yalan söyledi.

— O gece, seni Ribot'la tanıştırdığım gece Vivian'la yatmış mıydın?

— Elbet. Sanırım. Evet bayım. Yatmıştım.

— Sibila'yla nişanlıyken mi?

— Yetti! Sibila'yla hiç nişanlanmadığımı, ömrümde kimsenin nişanlısı olmadığımı, bunun sözünden de ilişkinin kendisi denli nefret ettiğimi, o akşam sen Vivian'la nasıl çıkıyorsan onunla öyle çıktığımı bal gibi biliyorsun. Senden daha şanslı oldum diye beni suçlamaya kalkma.

Gerçek bu muydu? Onu kıskanıyor muydum? Vivian aşkın çözeceği bellek bilmecem miydi?

— Demek onunla yatabileceğini söylediğin gece ilelebet el değmemiş yazı makinesi kurarımı ortaya atarak beni aptal yerine koydun.

— Ama, aman Tanrım, buna inandın mı? Sana yutturduğum erişkin dozu değildi ki. Eribo gibi zavallılara gerçeği söylememek için davulculara göre ayarlanmıştı.

— Ve gerçek onunla çoktan yatmış olduğundu.

— Hayır, bayım. Gerçek Vivian'ın onu kullanıyor olmasıydı. Beni kıskandırmak istemesiydi. Bir melez, dahası yoksul olduğu için onunla *asla* yatmayacak olmasıydı. Vivian Smith-Corona'nın en iyi ailelerden birinden geldiğini bilmiyor musun?

Zavallı Arsenio Taşralı Cué, sen de mi iyi bir ailedensin?

— Hepsi bu. Oyun bitti. Perde.

Kalktı. Hesabı istedi.

— Sinirine dokunan yalnızca aptal yerine konmuş olman. Lütfen bu tümceyi son söz olarak kabul et.

Haklı mıydı? Enayi yerine konmaktan korktuğum tezini Vivian'a âşık olduğum hipotezinden daha çok tutmuştum. Yine de son sözü Arsenio Cué'ye bırakacak değildim.

— Otur lütfen.

— Bir kelime daha söylemem.

— Beni dinleyeceksin. Konuşma sırası bende. Son sözü ben söyleyeceğim.

— Şaka ediyorsun.

Oturdu. Hesabı ödedi, siyah-ve-gümüş ağızlığına bir sigara geçirip yaktı. Artık oda, lokanta, bütün dünya duman dolana dek gece boyu zincirleme içerdi. Nasıl başlasam? Bütün gece, bütün gün, günlerdir ona söylemeye çalıştığım şeydi bu. Gerçeklerin ortaya dökülmesinin zamanı gelmişti. Cué'yi tanırım. Bütün istediği benimle söz düellosuna girişmekti. Bilmece bildirmece.

— Haydi, başla. Bekliyorum. Top sende. Ama lütfen tükürük saçma.

Demedim mi? Beyzbol, insanlı satranç.

— Sana düşü gören kadının adını vereceğim. Laura.

Kafayı tavana vurmasını bekliyordum. Haftalardır bu anı beklemiştim, bütün gün, bütün akşam, gecenin ilk saatleri boyunca hep bu anı beklemiştim. Ama artık hiçbir şey beklediğim yoktu. Yerinden sıçramadı bile. Ama ben sizde olmayan bir avantaja sahiptim: Karşımda duran yüzüne.

— İşte bu düşü gören oydu.

— Ece?

Her zamankinden de çok aptal gibi hissediyordum kendimi.

— Onun düşüydü.

— Söylemiştin. Başka?

Sustum. Sıradan basmakalıp lafların ve klişelerin dışında bir şeyler bulmaya çalışıyordum. Kalıba basılacak laflar. Sağa sola saçılmış sözcükler ve tümceler. Bu ne beyzboldu ne de satranç, düpedüz yukarıdan aşağı bir bilmece. Bilmemece.

— Onu günlerdir tanırım. Daha doğrusu bir iki aydır. Çıkıyoruz. Yani beraberiz. Düşünüyorum da sanırım, hayır kararlıyım; *onunla evleneceğim.*

— Kiminle?

Kiminle olduğunu bal gibi biliyordu. Ama oyunu onun kurallarına göre oynamaya karar verdim. Çiftebilmece.

— Laura'yla.

Anlamazdan geldi.

— Laura, Laura Elena, Laura Elena Dia.

— Hiç duymadım.

— Laura Dia.

— Diaz.

— İşte o, Diaz.

— Öyleyse neden Dia diyorsun?

Kızarıyor muydum? Nasıl bilebilirdim? Cué'nin şu anda yapmadığı bir şey varsa, bana aynalık etmekti.

— Git de onu bilmemnerene sok. Adama bak, gecenin bu saatinde bana söylem dersi veriyor.

— Güzel konuşma dersi demek istiyorsun herhalde. Senin sorunun söyleme, ifade bozukluğu.

— Kes be!

— Canını mı sıktım?

— Benim mi? Neden sıkılacakmışım? Tam tersi, kendimi müthiş hissediyorum, yorgun, ama tam formda. Gizlisi saklısı olmayan biri gibi. Beni tek üzen senin orada öylece oturduğunu görmek.

— Ne yapacaktım yani? Yağmur yağıyor.

— Demek istediğim şu, sana Laura'yla evlenmeyi düşündüğümü söylüyorum, sense kılını bile kıpırdatmadan öylece oturuyorsun.

— Sırf evlenmeyi düşündüğünü söyledin diye neden farklı bir biçimde oturacakmışım anlamadım. Bu oturuşu nasıl buldun? Yoksa profilimi mi dönsem?

— Ya o ad? Jeton düşmedi galiba?

— Sıradan bir ad. Telefon rehberinde en az on Laura Diaz'ın zilleri çalınıyor olmalı.

— Ama bu *o* Laura Diaz.

— Bittabii. Müstakbel zevceniz.

— Saçmalamayı keser misin.

— Tamam, tamam, nişanlın olsun.

— Lütfen Arsenio, dinle, burada seninle konuşmak için oturuyorum ve senin kılın bile kıpırdamıyor. Neden?

— *Primo,* seni buraya *sürükleye sürükleye* getiren bendim ve şimdi bunu yapuğıma neredeyse pişmanım.

Gerçek bu muydu? En azından ısrar ettiği doğruydu.

— *Secundo,* bana evlenecceğini söylüyorsun. Evlenmeyi *düşünüyormuşsun*. Seni ilk kutlayan benim. En azından öyle sanıyorum. Kısmetse, düğüne de geleceğim. Sana bir armağan alacağım. Çeyizine bir katkı. Daha ne istiyorsun? Dilersen şahidin olurum. Düğün kilisede yapılırsa sağdıcın da olurum, ancak San Juan de Letran Kilisesi'nde yapılırsa başka, oradan nefret ediyorum, neden biliyor musun; çan ku-

lesi yok ve hoparlörlerden plağa doldurulmuş çan sesleri yayımlanıyor; bir radyo-kilise. Valla, ben elimden geleni yaptım. Gerisi, *mi viejo*, sana kalmış.

Gülümsüyor muydum? Gülümsedim. Güldüm.

— Harika, demek yapacağım hiçbir şey kalmadı.

— Olmaz mı. Beni gelin hanımla tanıştırabilirsin.

— Siktir git.

Omzumun üstünden bir bakış attım. Seri çekim. Devinen insanlar. Yağmur dinmişti. Gedikli müşteriler lokantaya gelmekteydiler. Ya da gitmekte. Bir garson kapının önüne talaş tozu serpiyordu.

Bin dokuz yüz otuz yedide bir gece babam beni sinemaya götürdü ve yaylı kapılarıyla, mermer kaplı masalarıyla, barın üstünde çıplak odalıkları gösteren muazzam resmiyle -sağolasın *Kutup Birası: Herkesin İçtiği Bira ve Herkes Yanılmış Olabilir!*- tezgâhın ardında vaat edilmiş dondurma laponyasıyla, bir camlı dolaba kapatılmış uyuyan güzelleri andıran merengleriyle ve dört bir yanda rengârenk şekerleme dolu Pandora kutularıyla kasaba kahvesi El Suizo'nun önünden geçtik. O gece kapının eşiğinde garip bir talaş tozu izi gördük. Garipti, çünkü aylardır yağmur yağmamıştı. İz taraçanın sonuna kadar uzanıyor, heyecanlı izleyicilerin arasında gittikçe hafifleyerek kayboluyordu. Bu Uzakdoğu eyaleti kahvesinde hareketli bir western oynanmıştı. Adamın biri cinnet getirip hasmını düelloya davet etmişti. Bir zamanlar yoldaştılar, şimdiyse iki düşman ve aralarında, ancak eski dostlar arasında görülen bir nefret vardı. Bir tanesi, "Seni gördüğüm yerde vuracağım" demişti. Öteki, ya daha sakınımlıydı ya da daha az deneyimli, gizli gizli hazırlanmayı yeğlemişti. Birinci adam o gece daha erken, barda içkisini yudumlayan arkadaşıyla karşılaştı. Kapıyı ardına dayayıp olduğu yerden, neredeyse ta sokaktan, içeri seslendi, "Cholo, bu yana dön, seni öldüreceğim." Ateş etti. Cholo adındaki adam göğsünde bir darbe hissetti ve çinko tezgâhın üstüne devrildi, ancak bu arada silahını çekmişti. Ateş etti. Hasmı kafasında bir kurşunla yere serildi. Cholo'ya atılan kurşun (rastlantıyla) adamın paltosunun iç cebinde, sol yanda, tam kalbinin üstünde taşıdığı (alışkanlıkla) gümüş gözlük kutusuna saplanmıştı. Talaş tozu temizlik kaygusuyla ya da Tanrı korkusuyla artık ölmüş bulunan silahşörün kinci kanını örtüyordu. Yolumuza devam ettik. Sinemaya vardık. Babam üzgündü, bense heyecanlı. Başrolünü Ken Maynard'ın oynadığı gösterime yeni konan eski bir film izledik. Çıngıraklı yılan serisinden. Bu kanlı öykünün ardında yatan estetik dersi şu: Karalar giyinmiş, gözüpek ve hünerli Maynard,

kötü niyetli çıngıraklı yılan ve akça pakça güzel kız gerçek, yaşayan kişilerdir. Oysa babamın arkadaşları olan Cholo'yla hasmı, yerdeki kanlar, heyecanlı ve anlamsız düello düş ve anı bulutlarıyla kaplı. Bir gün bu öyküyü yazacağım. Şimdilik bu biçimiyle Arsenio Cué'ye anlatım.

— Borges'i andırıyor, dedi. Gel adını iyi adamla kötü adam teması koyalım.

Anlamamıştı. Anlayamazdı. Amacımın ahlak dersi vermek olmadığını, öyküyü öylesine, minicik bir anıyı iletmek için anlattığımı, bunun bir tür nostalji denemesi olduğunu göremezdi. Geçmiş yüreğimi kararmamıştı. Hınçlı bir genç değildim. Ama anlayamazdı. Nokta.

— Cholo ne içiyordu?

— Nereden bileyim, dedim.

— Likör olmasın?

— Söyledim ya, bilmiyorum.

Garsonu çağırdı.

— Buyrun.

— Cholo'nun içtiğinden iki bardak getiriver.

— Efendim?

Adama baktım. Başka bir garsondu.

— İki likör.

— Kontra, Benediktin, Maribrizer?

Başka garson muydu?

— Sen seç, ben içeyim.

Gitti. Evet, başkasıydı. Nereden çıkmıştı? Sakın arkada bir garson fabrikası olmasın? Yoksa silindir şapkadan mı çıkartıldı?

— Ölen adamın adı neydi?

— Anımsamıyorum.

Yanlışımı düzeltim.

— Zaten bilmiyordum. Sanırım.

Garson Fransızların *couleur d'ambre** diye tanımlayacakları iki küçük kadeh likörle geldi.

— Sağlığına ve Cholo'nun nişancılığına, dedi Cué, kadehini kaldırarak. Hiç de komik bulmamıştım, ama anlamaya başlamış olabileceğini düşünerek kadehimi kaldırmaya razı oldum.

— Dostluğa, diyerek içkimi bir dikişte bitirdim. Bu kez o suskunlaşmıştı. İçkiyi kasvetli kasvetli yuvarlamak. Karamsarca. Uğursuz ve

* Fr. Amber rengi. (ç.n.)

kapanık Cué. İşi biraz gösterişe dökerek cebimde para arandım, sözde çok geç olmuştu da hesabı ödeyecektim ve cebimin dibinde yeni bir tomar para görüntüsüyle -ya da bir tomar yeni para görüntüsü- karşılaşım. Yüzümü kaplayan şaşkınlığı görebiliyor muydu? Tomarı olduğu gibi çıkarttım. Üç tane eski, kırış buruş peso vardı ve sevgiyle ellenmekten öylesine pislenmişlerdi ki Marti neredeyse Maceo'ya dönmüştü. Buna ek olarak Cué'nin aşk mektupları diye adlandıracağı iki kâğıt parçası daha vardı. İkiye katlanmış iki beyaz kâğıttılar ve o anda aklıma Magalena'nın bana bir not bırakmış olabileceği geldi. Ama öbür kâğıt neyin nesiydi? Beba'dan birtakım öğütler mi? Babel'den bir mesaj mı? Garcia'dan bir haber mi? Kâğıtları açtım. Bok!

— Ne var, diye sordu Cué.

— Hiçbir şey, dedim, başka bir şey demek isteyerek.

— İstemiyorsan bana söylemek zorunda değilsin.

Kâğıtları masanın üstüne attım. Okudu. Gerisin geri masanın üstüne attı. Onları aldım, kırıştırıp kül tablasına attım.

— Bok, dedim.

— *Ah, gue memoria la tuya,** dedi Cué, çalınan eşekler sahnesindeki El Indio Bedoya'yı yansılayarak. *Debe de ser el air-conditioningado.***

Kâğıt parçalarını yeniden alıp mermer masanın üstünde elimle düzelttim. Herhalde Arsenio Meksikalıların sonuncusu değildir ve dünyada meraklı insanlar kalmıştır.

BASILMAMA KAYDIYLA

Silvestre, en ılımlı deyişle Rine'nin çevirisi bir rezalet. Daha az ılımlı söyleseydim tam bir felaket olurdu. Lütfen Rine'nin metnini kaynak alarak bana yeni bir metin hazırlar mısın? Rine'nin nasıl bir anlatım-ötesi -senin deyişin- kurduğunu göresin diye özgün İngilizce metni ilişikte gönderiyorum. Sevişme, hızlan. Unutma, bu hafta başka öykümüz olmadığından sonunda yoksulların Çehov'u Cardoso'dan ya da acınası Pita'dan bir şeyler basmaktan başka seçeneğimiz kalmayabilir. (Ne olursa olsun Rine'ye çeviri bedelini ödeyecekler. O inanılmaz Rolando R. Perez takma adını hangi akla hizmet kullandı-

* Isp. Seninkide ne anı. (ç.n.)

** Isp.Bir havalandırma olmalı. (ç.n.)

ğını biliyor musun?)

GCI

NOT: Önsözü zamanında yetiştirmeyi unutma. Geçen hafta olanları anımsa. Yazı işleri müdürünün ağzından Fab köpükleri çıkıyordu (Fab yakın mahalle deterjanımız olur). Yazıyı Wangüemert'e postala.

P.K.
12 Bodoni Bold-
A.B.D.'nin Kısa Öykücüleri...

Ünlü konserve çorba üreticileriyle hiçbir akrabalığı bulunmayan William Campbell, 1919'da Bourbon County, Kentucky'de doğdu, yazarlıkta karar kılmadan önce türlü işlerde çalıştı. Şu anda New Orleans'ta oturan yazar, Louisiana Baton Rouge* Üniversitesi'nde İspanyol edebiyatı profesörüdür. Büyük başarı kazanan üç romanıyla *(Asil Alis, Gelsin Ördekler Ödemeli Gönder* ve *Bir Federal Casusun Elinden Güneyin Haritası)* Kuzey Amerika Birleşik Devletleri'nin belli başlı edebiyat dergilerinde öykü ve makaleleri yayınlanmıştır. Bunun yanı sıra yakınlarda kentimizde yapılan 2. Havana Rallisi'nde *Spor İzleyicisi* adına gezici muhabirlik yapmıştır. Kısa bir süre önce *Beau Sabrea'a*** da yayınlanan göz kamaştırıcı öyküsünde Havana'da yaşadıklarından yararlanmıştır. Öykünün özyaşam öyküsel kurgusu, Campbell'in müzmin bir bekâr, yeminli bir yeşilaycı, henüz kırkına gelmemiş biri olduğunu öğrendiğimizde en nitelikli şaraplarınkine eşit bir mizah tadı kazanmaktadır. Bu adı uzun kendi kısa öykü, böylece Kübalı okur açısından iki kat ilginçleşmektedir ve *CARTELES* öykünün ilk İspanyolca çevirisini okurlarına sunmaktan kıvanç duyar. Şimdi birini ötekinin ellerine emanet ediyoruz; sanatseverlik filan feşmekân.

— Amma bok iş, dedim.
— Yazıyı yarın teslim edemez misin?
— Sabahın köründe kalkmam gerekecek.
— Hiç değilse çeviriyi bitirmişsin.

*Kırmızı Baston. (ç.n.)
** Fr., Yakışıklı Silahşör. mec.. Rezil Makasçı. (ç.n.)

— Umarım.

— Umarım da ne demek.

— Bütün yaptığım Rine'nin çevirisini alıp adların önüne gelen sıfatları onların ardına koymak oldu.

— Metnin tersi.

Gülümsemekle yetindim. Kâğıtları masadan aldım, yeniden buruşturup bir köşeye fırlattım.

— Canları cehenneme.

— Böylece sen canını kurtardın, dedi Cué.

Kâğıt paralardan birini çıkarıp masanın üstüne bıraktım.

— Bu ne, diye sordu Cué.

— Bir peso.

— Geri zekâlı, bunu biliyorum. Onunla ne yapmaya çalıştığını söyle.

— İçkilerin parasını ödüyorum.

Yapmacıklı aktör gülüşünü güldü.

— Sen hâlâ şiir tutsağısın.

— Ne demek istiyorsun?

— Garsonun dediğini duymadın mı?

— Yoo.

— İçtiğin beleş baldırandı. Müessesenin ikramı.

— Duymamışım.

— Ya anılara dalmışsındır ya da Rine'nin dönekliğini, kıvırtmanlığını, çevirmenliğini ve nasıl olup da kaldığını sadık aslına yapıtın harfi harfine, düşünmeye.

— Yağmur dindi, dedim yanıt olarak. Çıkmak üzere kalktık.

XXII

Bu gece bida yağmur yağmıycek.

Bu gece bir daha yağmur yağmayacak.

— Geçen zaman Brillat-Savarin'i haklı çıkardı, dedi Cué, yürüyerek, konuşarak, ellerini kollarını sallayarak. Günümüzde yeni bir yemek tarifi bulmak yeni bir yıldız keşfetmekten daha önemli sayılıyor. (Uzayı göstererek) Zaten o kadar çok yıldız var ki.

Bulutlar dağılmıştı ve keyifli kubbenin altında Nacional'e doğru yürüyorduk.

— Su boşaltma pompamı getirmeliymişim. *Caro,* seni teknemle

gezmeye davet ediyorum.

Yavaş sallan, tatlı Charon. Onu yanıtlamadım. Her şey sessiz ve karanlıktı. Sarhoş yosma bile suskun ve karaydı. Sarhoş değildi de çekmişti. Cué de bir şey demedi ve ayak seslerimiz daha çok ayak izlerine benzedi. Göklerde ışık-dakikalarınca süren bir sessizlik vardı. Arabaya vardığımızda, park yerinin ışığı hâlâ yandığından daha arabaya varmadan, birinin arabanın tentesini örttüğünü ve camları kapattığını gördük.

— Aferin, dedi Cué arabaya binerken. Hâlâ karada ve kurudayız. Ayık bir tekne.

Yerime geçtim, her zamanki gibi intihar. Hareket ettik, kapıda durdu, arabadan indi ve bahşiş vermek için gece bekçisini uyandırdı. Adam almak istemedi. Hâlâ öteki Ramon'du. Arkadaşlarımın arkadaşları benim de arkadaşlarım sayılır, dedi. Cué adama teşekkür edip iyi geceler diledi. Yarın görüşmek üzere. Habla Versalles. Yola koyulduk. El Nacional evimden dört blok ötede olduğu halde beni beş dakika sonra indirdi. Arsenio Einstein Cué'ye göre iki nokta arasındaki en kısa yol Malecon kıvrımından geçer. Topoloji.

— Yorgunluktan ölüyorum, dedi esneyip gerinerek. Her yanım uyuştu.

— İşlemeyen demir paslanır.

— Şu *senin* Marx'ın dediği gibi, *Hiç olmamaktansa paslanmak yeğdir.*

— Onu Marx kardeşlerden kabul et. Yalnızların gönül dostu. Bundan böyle bir başınasın.

— Yaşlı Adam'ı unutuyorsun, yaşlı dostum.

— Yaşlı Adam ve Densiz mi?

— *Le vieux* M, hani şu *le vrai neant ne se peut ni sentir ni penser** diyen. Hele iletilmesi büsbütün olanaksız.

— Amma üçkâğıtçıymış! Adam karşıtların şahı.

El frenini çekti ve süredurumun etkisiyle benden yana döndü. Cué canlıydı ve uzay boşluğunda yaşıyordu ve ne yerçekimi ne sürtünme ne de *coriolis* kuvveti gerçekliğin momentumunu azaltamazdı.

— Dehşete kalkmış bir halin var, diye alıntıladı Cué.

Zavallı orospu çocuğu Bustrofedon, yanılgı dışındasınız dediğinde aferin dediğini sanan zavallı Ingrid Bergamo geldi aklıma. Kel kafa Ingrid Moe ve Kıvırcık Irenita; hani şu dün gece karşılaştığımız, arka-

* Fr. Yaşlı M, hani şu gerçek boşluk ne duyulabilir ne düşünülebilir. (ç.n.)

mızdan sürekli el sallayıp, ikizlerden hangisinin Toni'si var diye soran (elbet birinin "Tony" olduğundan haberi yoktu), bir de hülyalı gözleri ve oğlan gibi kesilmiş saçlarıyla iki kat zavallı Edith Cabell: Bu üçü rahatça Larry, Moe ve Kıvırcık'la karıştırılabilecek bir üçlü oluşturuyorlardı: Üç Maskaralar. Zavallı taş bebekler. Zavallı erkekler. Topu. Topumuz. Biz ikimiz, biz de zavallıyız. İki kül yutmaz. Bustrofedon sayımızı üçe çıkartmak için neden bizimle değildi? Üç Milahşörler. Aslında iyi ki yok. Anlayamazdı. Hiçbir belirti yok. Yalnızca sesler ve bir de belki intikam melekleri.

— Öyle mi? Sartre'dan, Üçüncü Binyılın Aziz Augustine'inden, Üçüncü Geliş'inden söz etmiyor muydun sen?

— Hayır, hayır. Kendimden bile söz ettiğim yok. Senden söz ediyorum, *chico*. Yani Groucho. Daha doğrusu hapı yutmuş Marx.

— Laflaflaf.

— Yaşamının ilk onarılmaz yanlışını yapmak üzeresin. Kendi düşen ağlamaz. Bunu diğer yanlışlar izleyecek, ağırlıklarınca üstüne çökecekler.

— Net mi brüt mü?

— Yerçekiminden söz ediyorum. Yanlış yanlışı çeker. Ciddiyim. Alabildiğine, korkunç derecede ciddi.

— Ölesiye ciddi. Demek netmiş. Ama Arsenio, *viejo*, böylesine tumturaklı konuşmayı sürdürürsek bizi kim ciddiye alır?

— O zaman biz de kendimizi ciddiye alırız. Biz maddeciden çok havacıyız. Sen hiç bir trapezcinin havada, ikili ya da üçlü parendenin orta yerinde kendi kendine, ben ciddi miyim ya da ciddi işlerle uğraşacağıma ne demeye bu yararsız cambazlıklarla vakit geçiriyorum, diye sorduğunu duydun mu? Böyle bir şey olamaz. Adam düşer. Arkadaşlarını da peşinden sürükler.

— Yanlışlar için de durum aynı. Newton'un İncir Çekirdeği yasası. Elmalar, kuşkucu trapezciler gibi düşme eğilimindedirler.

— Pekâlâ. Seni uyarmadığımı söyleme. Evlenirsen hayatın kayar. Yani şu anda sürdürdüğün hayat, anlarsın ya. Evlilik bir tür eceldir, çifte ölüm.

— Ne demek istediğini gayet iyi anladım.

Canım isterse Silvestre Sitemkâr olabilirim. Gözlerini kısıp kollarını sallayarak, sözcükler dudaklarında oluşarak bana baktı.

— Yalnızca sana öğüt veriyorum. Karşılıksız.

— Ve de yüzdeliksiz: Gerisi misyonersi sessizlik. Çöpçü girmemiş ormanlarda kayboldum. Stanley Laurels'i gönderin.

— Yanılgı içinde olan sensin, ben değil. Ben yanılgı dışındayım. Yangı dışı. Yanlış alıntı. Akıntıyı şaşırdım mı, ipin ucunu kaçırdım mı? Kaçan ipimin ucu. İpucué.

— Sana Clark Gable'ın güvertedeki şölen ya da sempozyumda söylediklerini söyleyebilirim, hani Jean Harlow'un hayaletini Plotinum sarısı olduğu için geri çevirmişlerdi de Gable onunla kaçıp hafif bir tekneyle Çin denizine yelken açmaya karar vermişti. İşte ilmek boynuna geçirildiğinde idam mahkûmunu alıntılayacak olursak, Gable "Bu dersi asla unutmayacağım" dedi. Söz: Sözünü tutacağım, öğüdünü sabahları yatakta aç karnına yutacağım ve sağ yanıma dönüp yatacağım.

Freni boşaltu, arabadan indim.

— Karının üstüne bahse girerim, ya da İspanyolca söylenişiyle *Cuéntame tu Viuda*. Sana büyü yapmışlar. B ü y ü.

— Ciddi olduğunu sanıyordum.

— Güldüresiye ciddiyim.

Gül. Ciddioğlu. Tavada trapisi yapan Dor Ian Gray. Namı diğer Orsini Cué. Serbest düşüşte. Freni boşaltu. Arabadan indim.

— Habeşistan.

Neredeyse arabaya sürtünerek öte yana dolandım. Onun tarafına ulaştığımda, John Sebastian Cavotte, dedi, *que le vent du bonheur te souffle au cul** ve inşallah öbürdünya gezini sağsağlim bitirirsin, rahat uyu, ekşi prens ve haydi hoşçakal tatlı çocuk ve bu son alıntı bir kehanet gibiydi. Ölmekte olan dilimin hatırına ekledi:

— *Muchas gracias por el culo, Sir Caca.***

Bunun üzerine, Bir şey değil, lord bok-çukuru diye seslendim. Londra'nın bütün dünya, Thames'in yedi mevsim olduğunu düşünen, kendi dostlarını ise bütün insanlık zanneden E. M. Forster yanılmıştı. Dostlarına ihanet edip yine de tav kutusunda meyveler gibi onları olanca tatlılıklarıyla koruyabileceğini bildikten sonra kim anavatanına ya da babavatanına (Adisababaerki biz kaypakların ana yurdudur) ihanet eder? Arsenio DelMonte, bir de Silvestre Lybbis. Amigos, Havana gerçekte Cuéba'nın başkenti değil bir puro markasıdır, dememde ne kötülük vardı? Bizlere İsmaililer denmeli. İsmi Ali. Haşşaşinler. Yediler Onbirler. İmam/Mami. Boustrophedon gibi ben de suskun çoğunluğa katılmaya karar verdim. Mimcilere.

---

* Fr. Mutluluk rüzgârı kıçına üflesin. (ç.n.)

** İsp. Kıçınız için teşekkürler. (ç.n.)

Freni boşalttı. Arabadan indim.

— Örtük Karşıt'ın kimliğini öğrenince bana bir tarot kartı atıver, diye seslendi çalışan motorun cuécuécuésini bastırarak. Kartı postrestant at. Huzur içinde yattığım son adresim. Son dileği dar sokakta yankılarak bin parçaya bölündü: Kurtlu Nobeller ve butlu bir yeni yıl.

Arabanın ardında bıraktığı sessizlikte iki yanı çiçek açmış hurma ağaçlarıyla sarılı basamakları çıktı ve kurtadamdan, panterkadından korkmaksızın yapayalnız ve sessizlik içinde karanlık koridoru aştı, yine sessizlikte asansöre bindi, asansör kabininin ışığını yaktı, sonra karanlıkta yukarı çıkabileyim diye söndürdü, sessizce daireme girdi ve sessizce tuvalete gidip işedim ve daha da büyük bir sessizlikle gülüşümü çıkardım ve sessizce, gizlice köprüyü bir bardağa koydu ve sessizce bu yapma gerçeği ilaç dolabının ardına, iyice tepeye gizledim ve sessizce mutfağa geçtim ve sessizce su içtim, üç bardak, üçü de sessizlik içinde yine de susuzluğu dinmemişti ve şişkin karnımla sessizce mutfaktan çıktım ve karnının yarıküresi boyunca sessizce kendime masaj yaptım ve sessizlik içinde balkona çıkım; ancak bütün görebildiğim cenaze levazımatçısının cumbalı pencerelerinden sessizce sızan ışık ve *Bayların* ve aynı zamanda sessizce gömdükleri *Bayanların* sessiz *Cenazeleri Kaldırılır* yazan reklam panosuydu ve sessizlik içinde panjurları örttüm, sessizce ve sessizce odama döndüm ve sessizlikte çırılçıplak soyundum ve sessizce camı açtım ve geçen gecenin, bir de gecenin ölü saatlerinin, o sessiz deyimin sessizlikleri sessizce içeri süzüldü ve sessizlikte sessiz üst balkondan sessizce damlayan suyu duydum ve sessizce evrensel barış çubuğumu tüttürdüm ve kendisine, kendisinden içeri, kendisinden dışarı baktıkça yuvarlaklaşan ve büyük bir sessizlik içinde yok olan odamın lombarının ışıklı deliğinden Mortaldi-Bach gibi ölü Havana'nın göz açıp kapayana dek büyük bir tinsel sessizlik içinde sessizce dirildiğini gördüm ve gözlerimi yukarı çevirip ötelere, göklerin karanlık çayırlarına ve onların ötesine, daha daha ötelere, oranın bura olduğu, tüm yönlerin birleştiği, konumun bulunmadığı ya da yukarısız aşağısız, doğusuz batısız konumun konum sayılamayacağı sonsuzlar diyarına baktım ve kurda kuşa yem olacak şu gözlerimle, Batı'nın kötücül bilgeliği, yeniden yıldızları gördüm, bir avucunu: Kumsalda yedi kum tanesi: Kendisi bir başka kumsalda bir kum tanesi olan kumsalda: Kendisi bir başka kumsalda bir kum tanesi olan kumsalda bir kum tanesi olan kumsalda, miniminnacık bir kumsalda, yıldızlar adlarını yitirdiklerinden artık yıldızsız kalmış yoklar evreninde olağanüstü bir okyanusun su kabarcığı içinde yüzen sayısız

denizlerden birini oluşturan bir havuzun, bir su birikintisinin kumsalında ve hayaletinin olmayan izleri şu anda gülkurusu dönüşümde, belleğimde bir eşruhlu hayal gibi devinen Bustrofedon'un sezgisel varlığı evrenlerarası yayılıyor mudur diye merak ederken ve ışık yılının zamanı sınırsız uzaya, hıza dönüştürdüğü gibi uzayı da sınırlı zamana dönüştürdüğünü düşünürken birden Marslıların bedenime sızacakları, kan emiciyi kan damarlarıma salacakları ya da bedenimde adı duyulmadık bir mikrop besleyecekleri düşüncesinden bile daha yıldırıcı olan-olacak bir Pascalcı *başannen dün sana bu dipsiz kuyuya sarkmamanı söylemeliydi bu gece yine ona neden dibi olmadığını sorup duracaksın o da yine dünyanın öte yanına açılıyor da ondan diye yineleyecek ve sen bir kez daha dünyanın öte yanında ne olduğunu öğrenmek isteyeceksin ve annen hep aynı yanıtı verecek dipsiz bir kuyu*dönmesiyle, yani gerçekte ne Marksçıların ne Marslıların ne de UFO'ların var olmadıkları, hiç ama hiçbir şey bulunmadığı, belki yalnızca hiçlik bulunduğu korkusuyla sarsıldım ve uyumaktan çok uyanık kalmaktan korkarak yılgıkürede dehşet içinde uyuyakaldım ve bütün gece, bütün ertesi gün ve hemen hemen bütün ertesi gece uyumuş olmalıyım çünkü *yanı*lgınlık içinde uyandığımda güneş doğmak üzereydi ve her yer sessizdi ve ben durgun karagölün canavarıydım ve gözümden gözlüklerimi ağzımdan pipomu çıkartım, küllükdudağımdaki külleri silktim ve o freni boşalttı, arabadan indim ve bir kez daha dikey koridor boyunca komada ilerledim ve şey dedim, şeydi, şey miydi, bir sözcük, sanırım, bir kız adı (anlamadım: İpuçları Şafakta Çözülür) belki de madamların gerçekte M'nin adamları olduklarına dair bir şeyler, deniz kıyısında bir ecelik ve sonra İspanyolca metinde sayfa yüz ve birde adı geçen deniz aslanlarını düşleyerek uyumakta olduğum yere döndüm. *Morsas:* şu Morsas: Su morsu. *Traditori.*

Onbirinci seans

Ağlayarak kendisini uyandırdığım için kocamla müthiş bir kavga ettik. Ben ağlıyordum, o uyuyordu. Onu uyandırmak istemedim ama uyandı. O bir süredir uyuyordu, oysa beni uyku tutmamıştı çünkü köyümdeki yoksul mu yoksul bir kıza takılmıştı aklım. Ricardo'nun babasının evinde aşçılık yapan kızı anımsıyorsunuz değil mi? O muydu, onun kızkardeşi mi, yoksa ona çok benzeyen başka biri mi, pek çıkaramayacağım. Yalnız bu küçük kız çok yoksuldu, feci yoksul, üstelik yetimdi. Fırıncı onu korumasına almıştı ve adamın dükkânında yatıp kalkar, ölesiye çalışırdı, yaşıtımdı ama öyle cılız ve çekingendi ki iki büklüm yürürdü ve ben ve bizimle oynayan bir başka kız dışında kimseyle görüşmeyecek denli ürkekti. Her neyse, bu kızcağız gündüzleri fırında çalışır, geceleri de orada uyurdu, onu evlat edinen fırıncı ise

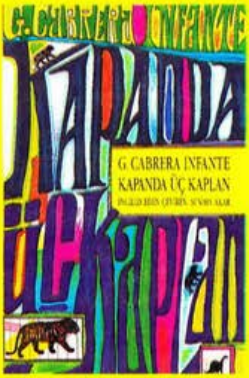
evin bir odasında karısıyla yatardı. Fırıncı yeni evlenmişti ve evlenmeden önce kızı evlat edinen aslında karısıydı. Bir gece fırında kıyametler koptu, çünkü kadın bir gürültü duyup uyandı, dükkâna indi ve ne görsün, fırıncı küçük dostumun yatağında değil miydi. Adam anadan doğmaydı, kızcağızı sıkı sıkı kavramış, yatarken giydiği kombinezonu yukarı sıyırmış, onun ırzına geçmeye çalışıyordu, belki geçmişti bile. Kıza sesini çıkartırsa kendisini öldüreceğini söylemiş, bu yetmezmiş gibi işi sağlama bağlamak için ağzına bir somun ekmek tıkmıştı ve işte tam o sırada karısı gelip adamı yakaladı. Bütün köy halkı dışarı uğrayıp adamı linç etmek istedi. Yerel polisten iki kişi adamı alıp götürdü. Adam giderken ağlıyor, karısıyla kızı da onu izliyorlardı (bizimle oynayan öbür kız fırıncının kızıydı, adam duldu ve bu kız on yıl önce dünyaya gelmişti ve evdeki ikinci odada yatardı) adama bağıra çağıra peşisıra gidiyorlardı ve kızı "Bundan böyle babam değilsin" diyordu, kadın da adama hakaretler yağdırıyor, ipe çekilmeyi hak ettiğini haykırıyordu. Adamı on yıla mahkûm ettiler, bunun üzerine kadınla kız bir başka köye taşındılar, küçük kızı, hani şu dostumu ise bir başka aile yanına aldı. Oraya gidip onunla oynardım, evi evimden on sokak ötedeydi ama aynı köydeydik. Uzun süre çocuklar kızla alay ettiler, yetişkinler bile adamın kendisine dokunmasına, orasını burasını ellemesine, ırzına geçmesine izin verdiğini söylüyorlardı (ırza geçmek demiyorlardı da aynı anlama gelen başka sözcükler söylüyorlardı, anlarsınız ya). Kızcağız iki göz iki çeşme ağlar, ben çocuklara küfreder, taşlar atardım ve küçük dostuma hepsinin yalancı olduklarını, bütün bunları şaka olsun diye söylediklerini anlatırdım ama o ağlar da ağlar, "Şaka değil" derdi ve doğru, şaka değildi. Böylece her gördüğümde daha çok içine kapanır oldu. Sonunda biz köyden ayrılıp Havana'ya taşındık.

Kocama bu öyküyü anlattım. Defalarca anlattım. Ama her seferinde beni yalancılıkla suçlar ve bütün bunların arkadaşımın değil benim başımdan geçtiğini düşündüğünü söyler. Doktor, bildiğim bir şey varsa, bütün bunlar benim mi, arkadaşımın mı başından geçti, yoksa hepsini uydurdum mu bilemez olduğum. Ama uydurmadığımdan eminim. Ancak zaman zaman kendimin küçük dostum olduğunu düşünüyorum.

SONSÖZ

temiz hava temiz havaya bayılırım bu yüzden buradayım mis kokulara bayılırım o şey sanıyor bana kaş göz edip duruyor kaşını gözünü oynatıyor kaşgöz ede ede beni çılgına çeviriyor mis kokulara bayılırım onun o kokuşmuş kıçını öpeceğimi sanıyor temiz havanın üstüne yoktur doğanın tertemiz havasının güneşe ve mis kokulara bayılırım bana kaş göz edip duruyor derken çömleğinin dibini burnuma sokmaz mı dört bir yanımızda bunca su varken tutup leş kıçlarını burnunuza sokarlar evet efendim insanlar böyledir iğrenç ve ahlaksız Almanlara katılıyorum maymun sizi cezalandırır maymun insan eti ne demeye elime yapıştı hiç kuşkum yok onu yiyecek onu pişirip sonra bir güzel mideye indirecek bu maymun hep peşimde dolanıyor peşimde dönüp duruyor bana ahlak kurallarını söyle ben Protestanım sizi protesto ediyorum siz hepiniz vahşisiniz yılan tozu timsah tozu kurbağa tozu ve hepiniz çıldırçıldırçıldırırsınız bana töreni söyle ilkelerini dinini söyle

neden söylemiyorsun ben cadı değilim büyücü sihirbaz filan da değilim bütün ailem Protestandır ve protesto eder şimdi aklımı karıştırdın neden kurallarını o pis kurallarını bana kakalamaya çalışıyorsun ırkı karıştırıyorsun dini karıştırıyorsun her şeyi karmakarışık ediyorsun Katoliklerin ahlak kuralları nanigoların ya da ruhçularınkiler değil hava senin malın değil bu ev senin evin değil her şeye burnunu sokuyorsun bu berbat koku kulakzarlarımı çürütüyor ve beynimin sağlıklı hücrelerini artık dayanamıyorum bana baskı baskı baskı yapıyorsun işte maymun elinde bıçak geliyor bıçağı karnıma saplıyor deşiyor da deşiyor bağırsaklarımı döküyor kuşkusuz ne renk olduklarını görmek istiyor artık devam edemiyorum.

Infante'yi edebiyat devleri arasına katan **Kapanda Üç Kaplan**'da Batista'nın devrişilinin öncesindeki Havana gece yaşamı anlatılır. Alaycı bir dilin kullanıldığı roman bir dizi monologdan oluşur: Sık sık argoya, cinaslara ve sözcük oyunlarına başvurulur.. Dinamik, panoramik bir üslupla maddi ve manevi karmaşaya düşen bir toplumdan kesitler verilir.. Bu toplumda dil de acayipleşir ve yeni iletişim yolu arayan insanlar tarafından yeniden biçimlendirilir.

Kimi eleştirmenler, Infante'nin karakterlerinin "**kaos içinde düzen, değişim diyarında değişmezlik, sınırlamalar dünyasında sınırsızlık**" arayışlarına dikkat çekerler. Ve **Kapanda Üç Kaplan**'ı Güney Amerika'dan çıkan en önemli çağdaş romanlardan biri olarak kabul ederler.

"**Kapanda Üç Kaplan** büyük şehrin karmaşasına baktığında onda bir dil şöleni gören modern roman klasiklerinden... Tristram Shandy'den bu yana yazılmış en gülünç, en eğlenceli, en matrak ve sıradışı romanlardan biri."

ORHAN PAMUK

"Joyce'un **Ulysses**'inden sonra, hiçbir romancı bu denli özel bir dil ve bu denli yetkin bir labirent kuramaz, sanılmıştı. Oysa bu tehlikeli serüveni göze alma cüreti gösteren, üstelik bu cüretle düz orantılı bir başarı grafiği çizen birkaç romancı oldu dünyada: **Sek sek** ile Cortazar, **Mobil** ile Butor, **Harfler** ile John Barth, **Hayat Kullanım Kılavuzu** ile Perec, **Christophe ve Yumurtası**yla Fuentes ilk akla gelen örnekler. Gene de Joyce'a en yakın örnek, bir dil çılgını olan Infante'nin olağanüstü **Kaplanlar**'ı sanıyorum."

ENİS BATUR

AYRINTI
EDEBİYAT

ISBN 975-539-008-1